

అపస్తంబాయ నమః

సంస్కార చింతామణి:

ప్రథమభాగః

గృహ్య స్మరణాగ్రాంత వంచదశ సంస్కార శ్రీయా వివరణ సహితము

వరకు పూజ్య గురుదేవులు, వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ
రాఘవాది లక్ష్మీ నారాయణ అపధాని గారి
కృపాబ్రహ్మచైవ వంచదశ సంస్కారముల పాఠమునకు

పూజ్య గురుదేవులు, వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ
కళా పద్మనారాయణ-శర్మచందాని గారి
శ్రీయా వివరణ సహితముగా

బుధఅన విరేయదు వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ
ద్విభాష్కం వెంకటేశ్వర్లు గారి బహుమతి
మంబ్రహ్మశ్రీ శాస్త్రచే వంశజము చేయబడి
సోదరుల సహకారముతో శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ పరిషత్ లో ప్రెస్.
కొవ్వూరు నందు ముద్రించించి ప్రకటించబడియె.

శ్రీ విరోధినామ సంవత్సర మామ పూర్ణిమ.

ప్రథమ ముద్రణము 1999 - ప్రతులు 2000
 ద్వితీయ ముద్రణము 2006 - ప్రతులు 3000
 తృతీయ ముద్రణము 2010 - ప్రతులు 3000

గ్రంథాశ్రయము :

బృహస్పతి సుబ్రహ్మణ్య భాష్య సోదరులు

డి.టి.సి.

బృహస్పతి సుబ్రహ్మణ్య భాష్య

మూలము :

రూ. 220/-

బాపి రైట్స్ రిజర్వ్డ్

వి.పి.పి. పబ్లికేషన్స్

గ్రంథములు కావలసిన వారు గ్రంథ
 మూలము మరియు పోస్టల్ లేక కొరియర్
 భార్యలతో కలిపి మనియార్డర్ ద్వారా క్రింది
 చిరునామాకు మీ పేరు, తండ్రి పేరు, ఇంటి
 నెంబరు, కుది, గ్రామము, జిల్లా
 పిన్ కోడ్, మీ ఫోన్ నెంబరు పర్యవేక్షణ
 వివరముగా పంపవలెను.

సంస్కార చిహ్నములు కావలసినవారు ఈ క్రింది చిరునామాలో సంప్రదించండి :

ఫోన్ : 92474 13912, 92960 58090,

ఫాక్స్ : 980060 - 250 529, 250528,

బృహస్పతి సోదరులు

జి.ఎల్.ఎస్. రోడ్, గుంటూరు-5, పి.ఎం.సి. 5-1104 & 105,

విజయవాడ జిల్లా, తిరువనంతపురం - 517 003 (తూర్పు గోదావరి, ఆంధ్ర)

ఓం నమశ్శివాయ ॥

వాగ్దావిన సంపూర్ణ వాగ్దత్త ప్రతిపత్తయే ।

జగతః వికార వస్త్రే పార్థశీ పరమేశ్వరే ॥

నమస్కరమాంజలి

మహానీయుడైన యాజ్ఞికవిద్యుద్భవేణ్యులకు మరియూ ఉపాధ్యాయులకు మీద్యవ్యాప్తం సుబ్రహ్మణ్య సోదరుల నమస్కరమాంజలి.

అయ్యో! మాచే ప్రచరించబడిన 1) సంస్కార చిన్తామణిః ప్రథమభాగమ్ 2) తైత్తిరీయ పంచాంగం చందోపనిషత్, 3) భవిష్యోత్తర పూర్ణోక్త సూక్ష్మసమ స్కారకల్పః, 4) వాయుపురాణోక్త శ్రీలక్ష్మనద్రవ్యకల్పః, 5) అర్చవివాహ వైభవమ్, 6) సంస్కార చిన్తామణిః ద్వితీయభాగమ్, అనుగ్రంథములను మీరందరూ విశేషముగా అదరించుచున్నారు.

ముఖ్యముగా మాగ్రంథములను అందరించుచున్న వైదికసోదరుల అభీమానము, స్వాధికారాలకు ఉపాధ్యాయులు, పుస్తకమిత్రులు మాకిచ్చుచోల్పా హముమరువలేనది. వారికి మా కృతజ్ఞతాపూర్వక ప్రత్యేక దన్యవాదములు.

మామిత్రులు, శ్రీయోధిరాష్ట్రుడైన వైదిక సోదరులు, చిరంజీవులు స్వాగ్రహు నేర్చుకొను విద్యార్థుల సౌలభ్యముకొరకు ఈముద్రణలో త్రియావివరణ మరింత విపులముగా వ్రాయుచున్నాము. అగ్నిముఖము, వసవకర్మలు, పాహిత్రయోధక హోమములు వగైరాలు ఆయా సందర్భములలో అవసరమును బట్టి మరల మరల జచ్చియున్నాము.

ప్రతిమానవుడూ జీవితకాలములో తప్పక అచరించవలసిన కర్మలు 16. మరి ఈ పోదకకర్మలు అనగా ....

శ్లో॥ గర్వాధానం పుంసవనం సీమంతోన్నయనం తథా ।
జాత నామాశ్చన్య చౌలాని హోంతే ప్రతచతుష్టయమ్ ।
గోదాహుత్యం స్నితకంఠ వివాహం వైశ్వానరీధికమ్ ।
పోదశైలాది కర్మాణి సమంత్రం కారయేత్తతః ॥

తల్లిగర్భమున ప్రవేశించినది (గర్వాధానము) మొదలు వివాహము వరకు జన్మించిన ప్రతిమానవునకూ వారి జీవితకాలములో జరుగు శుభకరమైన సంస్కారములు 15. (16. పిత్తకార్యము ఉత్తరత్రియలు)

మరి శుభకరమైన సంస్కారములు 15 విధులునగా...

1. ధర్మపథ్యలో సంతానము పొందుటకు చేయు కర్మయే గర్వాధానము.
2. గర్భవతియైన స్త్రీకుమగసంతానముకలుగుటకు చేయుకర్మయే పురంజనము.
3. గర్భవతియైన భార్యకు పానీలను ఎగువకు కర్మయే సీమంతోన్నయనము.
4. శిశువు జన్మించగనే చేయు మొట్టమొదటికర్మయే జాతకర్మ.
5. శిశువునకు పేరు పెట్టుట అను కర్మయే నామకరణము.
6. శిశువునకు అన్నము ముట్టించుకర్మయే అభిషేకము.
7. శిశువుకు పుట్టుకొత్తు తీయుకర్మయే తొలకర్మ.
8. ద్వితీయ సెన్టికారకు చేయు కర్మయే ఉపనయనము.
9. ప్రజాపతిదేవతాక మంత్రాధ్యయనమునకై చేయుకర్మయే ప్రాణపశువ్రతము.
10. సోమదేవతాక మంత్రాధ్యయనమునకై చేయుకర్మయే సామవ్రతము.
11. అగ్నిదేవతాక మంత్రాధ్యయనమునకై చేయు కర్మయే ఆగ్నేయ వ్రతము.
12. విశ్వదేవదేవతాక మంత్రాధ్యయనమునకైచేయు కర్మయే వైశ్వదేవవ్రతము.
13. వేదాధ్యయనముపూర్తిఅయిన పిమ్మట చేయుకర్మయే గోదాసవ్రతము.
14. బ్రహ్మచారి గృహస్థాశ్రమముస్వీకరించుకర్మయే స్వాశ్రమ వ్రతము.
15. అగ్నిసాక్షిగా వధువుపాస్త్రమును గ్రహించుకర్మయే పాతిగ్రహణము.

మా పరమపూజ్యగురుదేవులు వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ రామోరి లక్ష్మీ నారాయణ ఆచార్యులుగారి కృపాబలము వేదములచేతనూ, వైదికాభిమాన ల చేతనూ విశేషముగా అదరించబడుచున్న శ్రీమదాచార్యగారు పంచనవక సంస్కార చిన్తామణిః ప్రథమభాగము అను గ్రంథజమును పరమపూజ్యగురుదేవులు వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ ఈశ సత్యనారాయణశర్మగారి అనుగ్రహాలబ్ధమైన క్రియావివరణను మరింత విపులీకరించి, సస్వరముగా ముద్రించి, తమకు

సమీపముగా సమర్పించుచున్నాము. పూజ్యగురుదేవులకు అనేక శతసహస్ర సమోవాకములు.

శ్రీలక్ష్మీగణపతి ప్రింటింగ్‌పెస్ అధినేతలు కొవ్వూరువాస్తవ్యలు శ్రీ మన్యం వీరభద్రరావుగార్ని మాత్రత్యేక కృతజ్ఞతాపూర్వక ధన్యవాదములు.

డి.టి.సి నందుచుంట్లో క్రమకు ఓర్చి మేమే స్వయముగా డి.టి.సి చేసి సాధ్యమైనంతవరకూ తప్పులను సరిచేయుట జరిగినది. జనప్రుతికి ఇంకా ఏమైనా స్వరదోషములు, అక్షర మార్పులు, చేర్పులుఉన్నచో సూచకతెలియపరచిన చో వచ్చే ముద్రణయందు చేర్చగలవారము.

పేపరుఖరీదు, ప్రింటింగ్‌ఖర్చులున్నరాలు పెరినప్పటికీ పేపరువిషయము లోగాని, ప్రింటింగ్ విషయములోకాని రాజీపడకుండా ముద్రించినందున మూల్యము పెంచుట తప్పలేదు. సోదరులు సహకరించ ప్రార్థన.

మీ

ద్విభాష్యం సుబ్రహ్మణ్య సోదరులు

పాఠ్యం

మా గ్రంథములన్నియూ కాపీరైట్స్‌అక్కు ప్రకారము రిజిస్టర్డ్ చేయించబడినవి. మా గ్రంథము మొత్తముగాని, అందు భాగములు గాని కాపీచేయుటగాని, లేక ఫోటోస్టాట్ తీయుటగాని జరిగినచో అట్టివారిపై చట్టరీత్యా తగుచర్యతీసుకొనబడును.

కావున వైదికసోదరులు అట్టివారివివరములు మీకు తెలిసిన చో దయతో సూచకతెలియపరచి, సహకరించప్రార్థన.

మీ

ద్విభాష్యం సుబ్రహ్మణ్య సోదరులు

పూజ్యగురుదేవులు శ్రీ మడిచర్ల పాపావధానులు వారితో ద్విభాష్యం సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, సుబ్రహ్మణ్యశర్మ సోదరులు

గ్రంథ ప్రకాశకులు :
ద్వీభాష్యం సోదరులు
శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య శర్మ, శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి

విషయ సూచిక

2

సం.	విషయం	పేజీ	సం.	విషయం	పేజీ
1.	శ్రీరాధాస్థుమే	1	33.	శాన్తుప్రకాశమే	223
2.	విష్ణుశ్చరపూజ	4	34.	శాన్తుప్రకాశస్థుమే	236
3.	ప్రణామాయాచరణమే	20	35.	అగ్నేయప్రకాశమే	239
4.	పుష్కరాచారము	21	36.	అగ్నేయప్రకాశస్థుమే	245
	అగ్నిముఖ ప్రకరణమే		37.	వైశ్ణవ ప్రకాశమే	247
5.	అగ్నిముఖమే	33	38.	వైశ్ణవ ప్రకాశస్థుమే	253
6.	జయారయః	47	39.	గోరావ ప్రకాశమే	255
7.	అర్ధాశ్వాసః	48	40.	అగ్నిగోరావమే	256
8.	అర్ధాశ్వాసయః	52	41.	పరమార్థము	257
9.	అర్ధాశ్వాసయః	55	42.	కాశీయాశ్రమ	282
10.	పూర్వామంత్రః	57	43.	ఎదురుపర్యాపాము	284
11.	పునస్సంధానము	65	44.	వివాహప్రకరణమే	286
12.	అర్చనాశీ స్థాపనాశ్రమ	73	45.	పాణిగ్రహణమే	288
13.	గర్భాధానము	77	46.	మహాసంకల్ప	295
14.	పుగిం సుమతమే	83	47.	బాహ్యప్రకాశమే	307
15.	సేతుస్థానము	86	48.	మృత్యుప్రకాశమే	308
	ఉపనయన ప్రకరణమే		49.	చార్మక	310
16.	అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తమే	93	50.	ప్రధాన హోమము	325
17.	కాశీశివ	103	51.	ప్రవేశహోమము	336
18.	నామకరణమే	114	52.	స్థాపనాశ్రమ	341
19.	కర్మ: పుష్కరాచారము	120	53.	పార్వతాశ్రమ స్థాపనాశ్రమ	346
20.	క్రీడామంత్రము	123	54.	నాగార్జునాశ్రమ సమాధానము	346
21.	అగ్నిప్రసాదము	128	55.	గర్భాశ్రమము	346
22.	చౌలశివ	132	56.	శివసేవము	347
23.	పంచ, రాజోపాసము	134	57.	సదస్యమే	350
24.	నాగార్జునము	146	58.	గర్భాశ్రమాపనమే	353
25.	చౌల హోమము	150	59.	శేషహోమము	354
26.	ఉపనయనమే	158	60.	నాకలదః	361
27.	అగ్నికార్యవిధి:	186	61.	వీరశివహారము	364
28.	పాలాశకర్మ	198		వరిశివమే	
29.	ఉపాశ్రమ	205	62.	అక్షర స్వీకార:	370
30.	ఉపాశ్రమమే	214	63.	దత్తపుత్ర స్వీకార:	373
	వేదప్రకరణము		64.	అగ్నిముఖ వివరణమే	379
31.	ప్రణామశ్చక్రము	215	65.	వివాహాశ్రమస్థానాశ్రమము	401
32.	ప్రణామశ్చక్రము	221	66.	మహాశివసేవము	402

సామగ్రి జాబితా

అష్ట కర్మయందును తానందన ముఖ్యానము

1) పనువు, 2) కుంకుమ, 3) తమలపాకులు, 4) పోకచెక్కలు, 5) అగరవత్తులు, 6) హరితకర్పూరము, 7) గంధము, 8) పండ్లు, 9) బెల్లము, 10) బియ్యము, 11) కొబ్బరిచిందములు, 12) దూర్వము, 13) పీటలమీదకు తువ్వలు, 14) విడిరూపాయలు, 15) మామిడికొమ్మలు, 16) దీపారాధన సామగ్రి, 17) అగ్నిపెద్దె, 18) ఉద్గరిణి, 19) పంచపాత్ర, 20) హరివేణము, 21) పెళ్ళిపీట-పీటలు, 22) వత్సములు 23) చెంబులు, 24) నీళ్ళబిందె. ఇవి ప్రతికార్యక్రమమునకు సాధారణముగా కావలసిన ముఖ్యానముగ్రి.

:- **పువ్వనారాధనమునకు సామగ్రి** :-

1) మట్టి లేక ఇసుక, 2) బియ్యపుపిండి, 3) నెయ్యి, 4) సమిధలు, 5) బర్హి, 6) ఆసాదనకుపాత్రలు-3, 7) దంపతులకు నూతనవస్త్రములు మరియు ముఖ్యానముగ్రి.

:- **గర్వాధానమునకు సామగ్రి** :-

1) అంచుగలతెల్లచీర, 2) తెల్లనిరవిక, 3) తెల్లనిపంచె, 4) కందువా, 5) కర్పూరపు కాయలు మరియు ముఖ్యానముగ్రి.

:- **పుష్కరారాధనమునకు సామగ్రి** :-

1) ఖల్వము, 2) పొత్తరము, 3) చిగుళ్ళతో కూడిన మర్రిపళ్ళ గుత్తి, 4) వడపోతకు వస్త్రము, 5) ఆసాదనకుపాత్రలు-3, 6) సమిధలు, 7) నెయ్యి, 8) బియ్యపుపిండి, 9) మట్టిలేకఇసుక, 10) బర్హి మరియు ముఖ్యానముగ్రి.

:- **శివునారాధనమునకు సామగ్రి** :-

1) బ్రహ్మమేడికాయలగుత్తి, 2) దారపుబంతి, 3) యేదుపందిముల్లు, 4) బియ్యపుపిండి, 5) ఆవునెయ్యి, 6) సమిధలు, 7) ఇసుకలేకమట్టి, 8) బరి చాన్సు కట్టలు-3, 9) మొలకవిత్తినవడ్డు (ధాన్యం), 10) ఆసాదనమునకు

పాత్రలు మరియు ముఖ్యానముగ్రి.

:- **అనుభవీక ప్రాయశ్చిత్తమునకు సామగ్రి** :-

1) బియ్యపుపిండి, 2) నెయ్యి, 3) సమిధలు, 4) బరిచాన్సు, 5) ఆసాదనకు పాత్రలు, 6) ఇసుక లేక మట్టి మరియు ముఖ్యానముగ్రి.

:- **అనపాత్రకు సామగ్రి** :-

1) పెరుగు, 2) తేనె, 3) నెయ్యి, 4) క్షీరాన్నము లేక అన్నము (కంకణము) 5) జీవికా పరీక్షకు వస్త్రపులు (పుస్తకము, కలము, కత్తి, బంగారము, విడిరూపాయలు వగైరా) మరియు ముఖ్యానముగ్రి.

:- **శిలమునకు సామగ్రి** :-

1) బరిచాన్సు కట్టలు, 2) మేడికాయల గుత్తి, 3) ఎద్దు పేదతో చేసిన రెండు పాత్రలు, 4) ఏదుపందిముల్లు, 5) కంకణము, 6) ధాన్యము, 7) కత్తి, 8) పాత్రలతో వేడి నీళ్ళు, 9) చన్నీళ్ళు, 10) సమిధలు, 11) బియ్యపుపిండి, 12) ఇసుక లేక మట్టి, 13) నెయ్యి మరియు ముఖ్యానముగ్రి.

:- **అంతురారోహణకు సామగ్రి** :-

1) కంకణము, 2) అవుపాలు, 3) అన్నిరకముల ధాన్యములు, 4) కంచుపాత్ర, 5) పారికణ, 6) వుట్టమట్టి, 7) వ్యంజనము (పెసరపప్పు, అప్పరములు, ఒడియములు, దంపకూర మరియు కాయగూర) 8) దారపు రీలు మరియు ముఖ్యానముగ్రి.

:- **ఉత్సవయంత్రమునకు సామగ్రి** :-

1) జీలకర్రచెల్లము సూరినముద్ద, 2) కృష్ణాజినము, 3) ముంజ (దర్బ) త్రాడు 4) యుక్తోపవీతము, 5) కంకణము, 6) సమిధలు, 7) కూర్చు, 8) రాయి, 9) పనువులోముందె ఆరవేసినబట్టలు (వలుపునకు), 10) బ్రహ్మోపదేశమునకు పంచెలచాపు, 11) గాయత్రీఉపదేశముకు పంచెలచాపు, 12) పీటలమీదకుండువా (నాందిబ్రాహ్మణాసమూహాధనకు ప్రత్యేకంబు, నాందీముఖమునందు బ్రాహ్మణులకిచ్చుబట్టలు, దక్షిణలు), 13) మోదుగ దండము, 14)

బరిహస్సు, 15) బియ్యపుపిండి, 16) ఇసుకలేకముట్టి, 17) భిక్షకు వెండిగిన్నె, 18) దక్షిణ, 19) బంగారు వలకల ఉంగరము, 20) అరిసెలు, చక్కెలములు, అన్నదములు. మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

పాతాళద్రుకు సామగ్రి

1) వస్త్రములు, 2) మూడురెమ్మలుగల మోడుగొమ్మ, హోమసామగ్రి, నివేదనకు బూరెలు, ఫలగము, కుశలాన్నము. మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

:- స్వాతంత్ర్యమునకు సామగ్రి :-

1) పూలదండలు, 2) వస్త్రములు, 3) మణులు, 4) నలుగుపిండి, 5) తుంగచాప, 6) మోడుగుసమిధ, 7) సమిధలు, 8) బరిహస్సు, 9) మేడిపుల్ల, 10) ఎద్దుపేద, 11) కంకణము, 12) ఉడక పాత్రలు-2, 13) కత్తి, 14) ధాన్యం, 15) బిల్బర, 16) కాటక, 17) గొడుగు, 18) అద్దము, 19) చేతికత్త, 20) చెప్పులజత, 21) బరిహస్సుచే చుట్టబడిన చెవిపోగులు, 22) ఉడకపాత్రలు (వేడినీళ్ళు, చర్మీళ్ళు-2), 23) బియ్యపుపిండి, 24) కాశీప్రయాణములో వరుసకుఇచ్చుబట్టలు (ఆడపెట్టెచారుఇచ్చేవి), 25) కాశీప్రయాణములో బావమరిదికి ఇచ్చేబట్టలు (మగపెట్టెచారుఇచ్చేవి) మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

:- ఆదవర్షివారికి పాతీగ్రహమునకు సామగ్రి :-

మరుద్రాధిపతిముకు 1) పసుపు, 2) కుంకుమ, 3) తమలపాకులు, 4) పోకచెక్కలు, 5) మంచింగంధము, 6) ఆరటిపండ్ల గెల, 7) విడిపూపులు, 8) సెంటు, 9) పన్నీరు, 10) కుభరేఖ, 11) పూలదండ లేక చమిడిదండ (పెండ్లికుమారునికి), 12) పానకంబిందెలు-2, 13) గ్లెసు-1, 14) పెండ్లి కుమారునికి ఇచ్చేబట్టలు, 15) వియ్యంకులదంపతులకు ఇచ్చేబట్టలు, 16) పాలికలు-6, 17) ప్రమిదలు-6,

విశాఖ, విజయనగరం, శ్రీకాకుళంజిల్లాలలో ఎదురుసన్నాహముకు బడు లుగా తోటసంబరముఅని వేయదురు. అందుకు 1) బిశ్మ, 2) భర్గం, 3) పటికిబెల్లం, 4) కర్పూరం పేర్లు(చిన్న కర్పూరపు దండలు, కూడాకావలెను.

లగ్నమునకు సామగ్రి 1) కంకణము, 2) అవుపాలు, 3) అన్నిరకముల ధాన్యములు, 4) కంచపాత్ర, 5) పుట్టముట్టి, 6) వ్యంజనము, 7) దారపురీలు 8) కట్టుచేసెదగుపేళ్ళబుట్ట, 9) కాళ్ళకడుగుపళ్ళెము, 10) చెంబు, 11) గుమ్మిడి పండు, 12) గంధంకెక్క, 13) పెండ్లికుమారునికిఇచ్చు బంగారుఉంగరము, 14) వెండిజుందెము, 15) యజ్ఞోపవీతము, 16) తెరకు పంచెలచాపు 17) తేలకప్రబిల్లంనూరినముద్ద, 18) దుక్కి (కాడి), 19) కొబ్బరికరిడిచిప్పలు-2, 20) కర్పూరపుకాయలు, 21) దయ్యము, 22) బరిహస్సు, 23) మట్టిలు, 24) మంగళసూత్రము, 25) పాలు, 26) పెరుగు, 27) తేనె, 28) బియ్యపు పిండితోచేసినక్షోభలు, 29) తలంజ్రాలుబియ్యము, 30) మధు పర్యములు, 31) పేలాలు, 32) సున్నకట్లు, 33) స్థానిపాముగిన్నె, 34) సదస్యములో వరుసకు ఇచ్చుబట్టలు, 35) నాకబలిలోవరుసకుఇచ్చు (పట్టు) బట్టలు, 36) అలకపాన్నపై దుప్పటి, 37) ఉయ్యాలరీర, 38) బొమ్మ, 39) వడికట్టుచీర (సామగ్రి: బియ్యము రితవ్వలు, కందదుంప, చిన్నగిన్నె, 40) పీలలమీదకు కందువాలు-2, 41) అప్పగింక బట్టలు (వరుసకుటుంబ మువారికి ఇచ్చేవి), 42) పరిపిండి, 43) సమిధలు, 44) ఇసుకలేక మట్టి, 45) బరిహస్సు, 46) పేలాలు, 47) చేద, తాడు, 48) పాశ్చాత్యవారిలపళ్ళెము, 49) వతుర్తకరపు, 50) అలంకార సామగ్రి తో విడిదిలో మంగళ స్నానమునకు ఇచ్చుపళ్ళెము, 51) నాకబలివర్తకు ముంత సామగ్రి-33 ప్రమిదలు దీపాధానకు), 52) పురోహితనుకట్టుం (పంచెల చాపు, చీర, జాకట్టు, దక్షిణ) 53) పూజలకు బియ్యము, 54) పాలికలు (మట్టి మూకుళ్ళు)-6, ప్రమిదలు-6. మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

విశాఖప్రాంతంలో పెండ్లి కుమార్తెకు అలంకారము వస్తువు పెట్టినప్పుడు వస్తువు పెట్టినవారి (ఆత్మారికి) చీర, జాకెట్టు.

:- మరువిద్యవారికి పాతీగ్రహమునకు సామగ్రి :-

1) ముఖ్యసామగ్రి, 2) తెరకు పంచెలచాపు, 3) పెండ్లికుమార్తె మేనమామ కు ఇచ్చేబట్టలు (బుట్ట తీసుకువచ్చినప్పుడు), 4) కొబ్బరికరిడి చిప్పలు - 2,

5) మంగళ సూత్రము-1, 6) చుట్టు-2, 7) నామకోడు పూస-1, 8) నల్లపూసల దండ, 9) తలంబ్రాల బియ్యము, 10) కర్పూరపు దండలు, 11) పూలదండలు, 12) జీలకర్రబెల్లం నూరినముద్ద, 13) మిరియాలు, 14) పెండ్లికుమార్తెకత్తికి కంఠలోఁజచ్చు చీర, రవికె, 15) లాజహోమములో బావమరిదికి ఇచ్చుబట్టలు, 16) పీటలమీదకు కందువాలు-2, 17) బ్రహ్మకట్టము (పురోహితునకు పంచె లచాపు, చీర, జాకెట్టు, దక్షిణ), 18) నాకబలివద్ద పెట్టికుమార్తెకుఁజచ్చు పట్టుచీర, రవిక, బంగారుచుప్పులు, 19) సదస్యములో పెండ్లికుమార్తెకుఁజచ్చు చీర, జాకెట్టు, 20) దంపతీ తాంబూలములకు కొబ్బరి బొందములు (మిథున విడియములు).

మంగపెట్టివారు శుక్లింబిలిదముగా కట్టములుఁజెప్పిన ఆచారము.

1) స్నాతకములో మంగలికి కత్తిరకట్టము, 2) ఎదురుసన్నాహంలో శుభరేఖచదివినవారికి కట్టము, 3) పానకముకావిద తెచ్చినవారి కట్టము, 4) పెండ్లికుమార్తెమనమానుకు గంపకట్టము (బట్టలు), 5) పెండ్లికుమారుని బావమరిదికి లాజహోమకట్టము (బట్టలు), 6) మరదలుమాడకట్టము (పెండ్లి కుమార్తెను దాదినందుకు బాహుగ్ని), 7) పలహారపుహాస్టా తెచ్చిన బ్రాహ్మణు నకుట్టము, 8) విడిది కట్టము (విడిదిచేసిన ఇంటివారికి), 9) స్నాతకములో పరునిబావమరిదికి కట్టము(బట్టలు), 10) మంగళవాంఛ్యములవారికి చాకలి, మంగలివారికి కట్టము, సంభావనలు.

:- ఆశ్విన్మాసానామక సామగ్రి :-

1) పలకలు, 2) బలపములు, 3) పుస్తకములు, 4) పప్పు, బెల్లము, అలుకులు కలిసిన మిశ్రమము మరియు ముఖ్యసామగ్రి.

:- రుక్మకర్ణానామక సామగ్రి :-

1) శిశువుకునూతనవస్త్రములు, 2) దాతలకుమరియు ప్రతిగ్రహీతలకు నూతనవస్త్రములు, 3) శిశువుకు దాతలు మరియుప్రతిగ్రహీతలు ఇచ్చు బంగారు చుప్పులు, 4) బియ్యపుపిండి, 5) సమిధలు, 6) అప్పనియ్య, మరియుముఖ్యసామగ్రి.

ఆపస్తంబియ పంచదశ

సంస్కార చింతామణిః

శుభారమ్మమ్

ప్రథమభాగః

అన్ని శుభకర్మలయందు ప్రారంభమున యజమానులు ఫల, దక్షిణ, తాంబూలములు చేతపుచ్చుకొని క్రిందిఅనువాకమును పఠించిన పిమ్మట ఆననములపై కూర్చుండవలెను..

ఓం శ్రీగురుభ్యోనమః హరిఃఓం

మమగృహేర్నో విహవేష్టుస్తు వ్రయశ్శేష్ఠానా స్థుపం పుషేమి ।
మయ్యాంసమన్తాం ప్రదిశశ్చత్రస్త్వయా౨ధ్యక్షేణ పుత్రనాజయేమ । మమ
దేవా విహవేష్టుస్తు సర్వఇన్ద్రావన్తో మరుతో విష్ణురగ్నిః । మమాస్తరిక్ష మురు

గోపమున్న మహ్యంవాతః పవతాంకామే అస్మిన్మే । మయి దేవాద్రవీణ
మాయజన్తాం మయ్య శీరన్త మయి దేవహూతిః । దైవ్యా హోతా వసి
పస్త పూర్వోష్ఠాస్సామ తనువా సుపీఠాః । మహ్యాయజన్త మమయాసి
హవ్యా ॥ ౭ ॥ కూరిస్సత్వా మనసోమే అస్తు । వినోమానిగాం కత్తమచ్చనాహం
విశ్వ దేవానో అధివోచతా మే । దేవీష్యుర్ద్యై రురుణః కృదోత్ర విశ్వదేవాన
ఇహపీరుయద్వమ్ । మాహోస్థుహి ప్రజయా మాతనూభిర్యా రభామ ద్విప్రతే
సోమరాజన్మ । అగ్నిర్భున్యం ప్రతినుదస్సురాస్తాః దదద్ధో గోపాః పరిపాహి
నస్యమ్ । ప్రత్యక్షోయన్తు నిగుతః పునస్త్వే ॥ మైహం చిత్తం ప్రబుధావి
నేతత్ । ధాతాధాత్యజాం భువనస్య యస్పతిర్దేవగం సవితార మభిమాతి
పాహమ్ । ఇమం యజ్జమత్స్విదోభా బృహస్పతిర్ దేవాపాస్తు యజమానం
స్మర్తాత్ । ఉరువ్యధానో మహిషశ్చర్మయగం సదస్మిన్ హవే పురుహూతః
పురుక్షు । ససాప్రజాయై హర్యశ్చ మృదయేన్త మానోరీరివో మాపరాదాః ।
యేన స్సపత్య అపతే భవన్మిన్దాగ్నిభ్యా మవబాధా మహితాన్ । వసవో
రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరి స్పృశం మోగ్రం చేత్తారమధిరాజమక్రన్మి । అర్వాఞ్చ
మిన్త్ర మముతో హవామహి యోగోజ్జిప్త జిదశ్శుజిద్యః । ఇమంనోయజ్ఞం
విహవే జుషస్యాస్య కుర్మో హరివో మేదిసన్వా ॥

ఓం దేవీంవాచమజనయన్త దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పతవో వదన్తి ।

సానోమద్రేష మూర్ధం దుహోవా దేవర్వా గస్మానుమపపృతైతు॥

యజమానులు కూర్చున్నతరువాత సభాసదులు క్రిందివాక్యము పలికి
యజమానుల శీరస్సులపై అక్షతలు వేయవలెను.

అయంముహూర్త స్సమహూర్తో ౭ స్తు ॥

క్రింది మంత్ర, శ్లోకములను పఠించిన పిమ్మట యజమానులు చేతనున్న
ఫల దక్షిణ తాంబూలములు బ్రహ్మగారికి ఈయవలెను.

యాభులీనీర్యా అఫలా అస్తుష్వా యాశ్చ పృష్ఠాణి ।

బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానో ముజ్జన్స్త్వగ్ం హసః ॥

శ్లో ॥ ఫలం మనోరథ ఫలం పుత్రపౌత్ర ప్రవర్ధనమ్ ।

యస్మా త్తస్మా చిమం మేస్మాదత శ్శాంతిం ప్రయచ్చమే ॥

బ్రహ్మగారు : ఫలదాన కర్తృక్త సమూర్ధ సకం ఫలావాప్తిరస్తు ॥

యజమానులు సభకు నమస్కరించి క్రింది నామమంత్రములు చెప్పుచు
ఆచమనము చేయవలెను.

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । సభాయైనమః । ఆచమ్య ॥

ఓం కేతవాయస్సాహో । ఓం నారాయణాయ స్సాహో । ఓం మాధ
వాయ స్సాహో । ఓం గోవిందాయనమః । విష్ణో మధుసూదన, త్రివిక్రమ,
వామన, శ్రీధర, హృషీకేత, పద్మనాభ, ధామోదర, సంకర్షణ, వాసుదేవ,
ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, పురుషోత్తమ, అధోక్షజ, నారసింహ, అచ్యుత, జనార్దన,
ఉపేన్ద్ర, హరే, శ్రీకృష్ణాయనమః ॥

తరువాత పుష్పాక్షలు పసుపుతో చేసిన గణపతి పైజే నమస్కరించి, దిగువ
శ్లోకములు చదువవలెను.

పితార్థమైననూ నిర్విఘ్నముగా
పూర్తిఅగుటకు చేయు మొట్టమొదటి పూజయే

విఘ్నేశ్వర పూజ

శ్రీ! ఓం యశ్శివోనామ రూపాభ్యాం యాదేవీ సర్వమజ్ఞాః ।
తయో స్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతో జయమజ్ఞకమ్ ॥
లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః ।
ఏషామిన్ద్రీ వరశ్శామో హృదయస్తే జనార్దనః ॥
అపదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసమ్మదామ్ ।
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయోభూయో నమామ్యహమ్ ॥
సర్వమజ్ఞక మాజ్ఞశ్చే శివే సర్వార్థ సాధకే ।
శరణ్యే శ్రృంబకే దేవి నారాయణీ నమోస్తుతే ॥

క్రింది నామమంత్రములు చెప్పుచూ యజమానులు హరిద్రగణపతిని
పుష్పాక్షతలతో పూజించవలెను.

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః । ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః ।
హణీ హిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః । శివీ పురందరాభ్యాం నమః । అరుణశీ
వస్వీభ్యాం నమః । శ్రీశీతారామాభ్యాం నమః ॥

క్రిందివాక్యముచెప్పి యజమానులు సభాసదులపై అక్షతలు చల్లవలెను.

సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ॥

ప్రాణాయామమ్

క్రిందివాక్యముచెప్పి సభాసదులు యజమానులపై అక్షతలు వేయవలెను.

అయంముహూర్తస్సముహూర్తైః ॥

యజమానులు అక్షతలు భార్యపిదమచేతివైపు వెనకకుచేసి, ప్రాణాయామ
ముచేసి, దేశకాలములను, గోత్ర, నామములను ఉచ్చరించిన పిమ్మట కరివ్వే
అనునపుడు అక్షతలు, ఉదకము హరివేణమునందువిడువవలెను.

ప్రాణాయామవ్యుః ఉత్తిష్టస్య భూతశిశాచాః । ఏతేభూమి భారకాః ।
ఏతేషా మవిరోధేన । బ్రహ్మాత్మ సమారభే ॥

ఓంభూః । ఓంభువః । ఓంగంసువః । ఓంమహాః । ఓంజనః । ఓం
తపః । ఓంగంసత్వం । ఓంతర్భువికుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్సధీమహిః । ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్ । ఓమాపో జ్యోతిరసోఽమృతం । బ్రహ్మభూర్భు
వస్సువరోమ్ । మమోపాత్త దురితక్షయదావూ శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ ॥

సంకల్ప వివరణమ్

క్రింది సంకల్పమందు దేశకాలములను ఉచ్చరించునపుడు ఆయా వివర
ముల కొరకు పంచాంగము చూడవలెను. ఓణుతువులు, గంహనములు, ౩౦
తిథులు, ౩ వారములు క్రమముగా క్రింది పట్టికలను చూచి, గ్రహించవలెను.
పట్టికలు విద్యార్థులసౌకర్యముకొరకు దిగువనవివృతములు.

ఋతువులు - ౬, మాసములు - ౧౨ :

౧. వసంతయుగే - చైత్ర / వైశాఖ మాసే.
౨. గ్రీష్మయుగే - శ్రేష్ఠ / ఆషాఢ మాసే.
౩. వర్షయుగే - శ్రావణ / భాద్రపద మాసే.
౪. శరదృతౌ - ఆశ్వయుజ / కార్తీక మాసే.

గ. హేమంతఋతౌ మృగశిర్ష / పౌష మాసే.

ఁ. శిశిరఋతౌ - మాఘ / ఫాల్గుణ మాసే.

తిథులు . శుక్లపక్షము ౧౫, కృష్ణపక్షము ౧౫. వెరళి ౩౦.

౧ ప్రతిపద్యాం ౨ ద్వితీయాం ౩ తృతీయాం ౪ చతు
ర్థ్యాం ౫ పంచమ్యాం ౬ షష్ఠ్యాం ౭ సప్తమ్యాం ౮ అష్టమ్యాం. ౯
నవమ్యాం ౧౦ దశమ్యాం ౧౧ ఏకాదశ్యాం ౧౨ ద్వాదశ్యాం ౧౩
త్రయోదశ్యాం ౧౪ చతుర్దశ్యాం ౧౫ శౌర్ధమాన్యాం/౩౦ అమాయాం.
వారములు : ౭.

౧ ఆదివారము భానువాసరే. ౨ సోమవారము ఇందువాసరే

౩ మంగళవారము భౌమవాసరే. ౪ బుధవారము శోమవాసరే.

౫ గురువారము గురువాసరే. ౬ శుక్రవారము భృగువాసరే.

౭, శనివారము శ్నిరవాసరే.

సంకల్ప

శుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణో రాజ్యయా ప్రవర్తమానస్యాద్య
బ్రహ్మణః। ద్వితీయపార్వతే, శ్వేతపరాపాకర్షే, వైవస్వతమన్వంతరే, కలియోగే,
అథమపాదే, జంబూద్వీపే, భరతవర్షే, భరతఖండే, అస్మిన్ వర్తమాన
గృహలోక దాస్తమానేన శ్రీ. నామసంసత్పుర దక్షిణ/ఉత్తరా యనే.

మాసే శుక్ల/కృష్ణ పక్షే. తిథౌ వాసరే శుభసత్తరే

గృహలోక దాస్తమానేన విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమాన్

శ్రీమహావిష్ణో సమేతోహం శ్రీమతః. గోత్రస్య.

రామధీయోగే శ్రీమహావిష్ణో సమేతోహం శ్రీమతః. గోత్రస్య.

మేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ. (గర్వానా/ పుగ్గంసువనా/ సేమన్మోన్మయనా/
జాతకర్మా నామకరణ/ అన్నప్రాశనా/ చౌలకర్మా ఉపనయనా/ ప్రాణాపత్త్య
వ్రతా/ సౌమ్యవ్రతా/ ఆగ్నేయవ్రతా/ వైశ్వదేవవ్రతా/ గోదానవ్రతా/ స్నాతక
వ్రతా/ పాణిగ్రహణా).. ఖం కర్మకరిష్యమాణ సదక్షతేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం
వృద్ధ్యర్థం శాస్త్రార్థ మభ్యుదయార్థం మహాజన్మనా స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం
కరిష్యే। ఆదౌ నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే
తదగ్గ కలశారాధనం కరిష్యే ॥

విశేష కలశపూజ

క్రింది మంత్ర.వాక్యములను చెప్పుచూ కలశమునుగంధ పుష్పాక్షతలతో
అలంకరించి, క్రింది విధముగా పూజించవలెను.

క్రిందిమంత్రముచెప్పి కలశముఖమునందు విష్ణుపున ఆవాహనచేయవలెను.

కలశములే : ఓం ఇందుచిహ్నుర్విదక్రమే శ్రేణానిరధేపదమ్ ।

సమూధమస్య పాగ్నింఘోరే। కలశములే విష్ణుమావాహయామి ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి కలశకంఠమునందు రుద్రుని ఆవాహనచేయవలెను

కలశకంఠే : ఓం క్షద్రుద్రాయప్రచేతనే హీధుష్టుమాహుతవ్యనే ।

హోదేమ శస్త్రమగ్నింహృదే॥ కలశకంఠే రుద్రమావాహయామి ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి కలశముఖమునందు బ్రహ్మను ఆవాహనచేయవలెను.

కలశములే : ఓంబ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విస్వసేమతస్తురుచో

వేనతవః। సబ్రహ్మయో ఉపమాఅస్య విష్ణాస్తతశ్శ్రయోని మనతశ్శ్రవిషః ।

కలశములే బ్రహ్మజ్ఞమావాహయామి ॥

(క్రిందివాక్యములుచెప్పినా కలశమధ్యనత్వమాత్మకలను ఆవాహనచేయవలెను
కలశమధ్యే :

౧ ఓంభూర్భువస్సువః ఆంబ్రాహ్మ్యై నమః । బ్రాహ్మీమావాహయామి॥

౨ .. ఈంమాహీశ్వర్యై నమః । మాహీశ్వరీమావాహయామి ॥

౩. .. ఈంకౌమార్యై నమః । కౌమారీమావాహయామి

౪. .. ఋంనైష్ఠ్యై నమః । వైష్ణవీమావాహయామి॥

౫. .. శింవారాహ్మ్యై నమః । వారాహీమావాహయామి ॥

౬. .. ఐం ఇంద్రాణ్యై నమః । ఇంద్రాణీ మావాహయామి

౭. .. ఔం చాముందామై నమః । చాముందామావాహయామి ॥

౮. .. అః మహాలక్ష్మ్యై నమః । మహాలక్ష్మీమావాహయామి ..

కలశమధ్యే అష్టమాత్మకానావాహయామి ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి కలశముపైయందు సర్వసాగరములను, సప్త ద్వీపములను,
భూదేవతను, చతుర్దేవములను ఇదంగసహితముగా ఆవాహనచేయవలెను.

కలశముపై : ఓం సముద్రాయ వ్రయునారు సిన్ధునాం పతయేనమః

సదీనాగం సర్వసాం పిత్రేజుషాం లా విశ్వకర్మణి విశ్వాహూఽమర్త్యగం

హవిః । కలశ కుక్షే సర్వసాగరానావాహయామి ॥

౧ ఓం భూర్భువస్సువః ఓం జంబూద్వీపాయనమః ।

౨ " ఓం పుక్ష ద్వీపాయనమః । ౩ " ఓం శాల్మలద్వీపాయనమః ।

౪ ఓం కుశద్వీపాయనమః । ౫ " ఓం క్రొత్తద్వీపాయనమః ।

౬ " ఓం శాకద్వీపాయనమః । ౭ " ఓం పుష్పరద్వీపాయనమః ।

౮ " ఓం నాగద్వీపాయనమః । ౯ " ఓం పుష్కరద్వీపాయనమః ।

౧౦ " ఓం నాగద్వీపాయనమః । ౧౧ " ఓం పుష్కరద్వీపాయనమః ।

౧౨ " ఓం నాగద్వీపాయనమః । ౧౩ " ఓం పుష్కరద్వీపాయనమః ।

తతః సప్తద్వీప సహిత వసుష్టరామావాహయామి॥

ఓం అగ్నిమితే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవ మృత్యుజిమ్ ; హోతారం
రత్న ధాతమమ్ । ఋగ్వేదమావాహయామి॥

ఓం ఇషేత్యర్థేతా వాయువస్థో పాయస్వ దేవోవస్థవితా ప్రార్థయ
తు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్యమఘ్నియా దేవభాగ మూర్ధస్వతీః
పయస్వతీః ప్రజాపతీ రసమీవా అయజ్ఞా మావస్మీన ఈశత మాఽఘశీం
సో రుద్రస్వతీః పరివోప్పుణక్షు ద్రువా అస్మిన్గోపతాస్యాత దివీర్వర్మజ
మానస్య పశూన్యామి ॥ యజుర్వేదమావాహయామి॥

ఓం అగ్ని అయోహివీతయే గృణాన్ హవ్యదాతయే ।

నిహోతా సప్తబుధ్విః ॥ సామవేదమావాహయామి ॥

ఓం శంసోదేవీ రభిష్టయ ఆపోభవస్య పీతయే

శంయోరభి స్రవన్తనుః ॥ అథర్వవేదమావాహయామి ।

శీర్షా, వ్యాకరణ, నిరుక్త, ఛంద, జ్యోతిష, కల్పాది పదజ్ఞానావాహయామి ॥

క్రింది మంత్రముచెప్పి కలశముందు వరుణుని ఆవాహన చేయవలెను.

ఓం ఇమంమే వరుణశుద్ధి హవమద్వావ మృదయ । తావమభస్య

రావతే ॥ కలశే వరుణం సాజం సాయుధం సవాహనం సశక్తి పత్నీపుత్ర

పరివారసమేతం వరుణమావాహయామి ॥

అథ విశేషకలశార్చనము ॥

సాధారణ కలశేపూజ

కలశమును గంధ, పుష్ప ఆక్షతలతో అలంకరించి, గుప్తపుష్పక్షతలను కలశలో ఉంచి, యజమానులు ఆకలశపై తమ కుడిచేతులు ఉంచి, త్రింది శ్లోక, మంత్రములు పూర్తి అగునంతవరకు అట్లమంత్రించవలెను

కలశం గన్త పుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య ॥

శ్లో. కలశస్య ముఖేవిష్టుః కంఠేర్దుర సుమాశ్రితః
మూలేశత్ర స్త్రీతోబ్రహ్మ మధ్యే మాతృగణాః స్మృతాః
కుక్షౌతు సాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపా వసుస్థరా ।

ఋగ్వేదోఽఽథ యజుర్వేద స్సామవేదో వ్యాధర్మణః ।

అక్షైశ్చసహితా స్సర్వే కలశామ్న సమాశ్రితాః ।

కలశే గన్త పుష్పాక్షతాన్ నిక్షిప్త్య వాస్తే నాచ్యార్చ్య ॥

ఓం ఆకలశేషుధావతి ప్రవిత్రే పరిషిన్యతే । ఉక్తార్పణేన వర్తతే ॥

ఓం ఆకలశేషుధావతి శ్వేతోవర్మ విగాహతే । ఆభిధోణా కనిత్రదతు ॥

ఓం ఆచోవా బ్రహ్మగంధర్వం విశ్వాభూతాన్యాపేష ప్రాణావాఅపేష సతవ
ఆపోస్తమాపోఽమృత మాపస్తమాదాచో విరాదాపస్తమాదాప శ్చుష్టాగ్
శ్వాపో జ్యోతిగ్విష్టాపో యజ్జాగ్విష్టాప స్తప్తమాప స్సూర్యదేవతా ఆచోభూర్భు
వస్సువరాప ఓమ్ ॥

శ్లో. గర్భేన యమునే త్రవ గోదావరి సరస్వతీ ।

నర్మదే తేజో నామగ్ జలస్మిన్ సన్నిధిం కురు ॥

త్రిందివాక్యమువలనీ, యజమానులు కలశోదకమును పుష్పముతో దేవుని పైన, తమశిరస్సులపైన, పూజాద్రవ్యములపైననూ చల్లవలెను.

ఆయాన్న శ్రీమహాగణాధిపతి పూజార్థం దురితక్షయ కారకాః
కలశోదకేన దేవం, అర్చ్యానం, పూజాద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య ॥

ధ్యానమ్

యజమానులు పుష్పాక్షతలచేతపట్టి త్రిందిమంత్రముచెప్పి హరిద్ర పింబ మునందు గణపతిని ఆవాహనముచేయవలెను.

ఓంగ్రాణానాంత్వా గ్రణపతిగిం హవామహే కవంకప్రీనా ముఖమక్షరస్థమమ్
జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత్ర అనశ్చుచ్ఛా న్మాత్రిభిశ్చైద్ర దాదనమ్ ॥
శ్రీమహాగణాధిపతిం సాంధ్యసాయుధం సవాహనం సతత్యి పత్నిపుత్ర పరి
వారసమేతం శ్రీమహాగణాధిపతిమాహవాయామిస్థాపయామి పూజయామి ॥

యజమానులు తమచేతులన్నపుష్పాక్షతలు గణపతి పైవేసి, త్రిందిమంత్ర ముచెప్పి అభిమంత్రణముచేయుచూ, ప్రాణప్రతిష్ఠావించవలెను.

ఓం అనునీతి పునర్నస్తామచక్షుః పునః ప్రాణమిహానో ధేహిభోగమ్
జ్యోక్త్యశ్చేష సూర్యముచ్చరన్త మనుమతే మృత్యోనానస్సన్తి ।

అమృతంవై ప్రాణా అమృతమాపేష ప్రాణానాం యథాస్థాన ముపహ్వయతే ॥

శ్రీ మహాగణాధిపతి ప్రాణప్రతిష్ఠాపన ముహూర్తపుష్పముహూర్తే
ఽస్తు ॥ స్థిరోభవ । వరదోభవ । మమ జగ్జ్ఞామ్యర్హ ఫలనిధితో భవ । స్థిరా
ససం కురు ॥ విష్ణులగణపతిపై పుష్పాక్షతలు ఉంచవలెను.

పోడశోపచారము

శ్రీంది ౧౬ ఉపచారములు పోడశోపచారములు అనబడును.

శ్రీ అవాహనమునే పాద్యో అర్చ్యమాచమనీయకమ్ ।

స్నానం వస్త్రోపవీతం గర్భంధైవచపుష్పకమ్

ధూపం దీపం నైవేద్యం తామ్రాలంబు ప్రదక్షిణమ్

సమస్త్యతోద్వాసనంబు ఉపచారాణి పోడశ ॥

౧) అవాహనము ౨) అననము ౩) పాద్యము

౪) అర్చ్యము ౫) ఆచమనము ౬) స్నానము

౭) వస్త్రము ౮) యజ్ఞోపవీతము ౯) గంధము

౧౦) పుష్పము ౧౧) ధూపము ౧౨) దీపము

౧౩) నైవేద్యము ౧౪) తామ్రాలము ౧౫) ప్రదక్షిణము

౧౬) సమస్త్యోద్వాసనము.

శ్రీందివాక్యములు ముకుందాగ్రంథానికిని పుస్తాక్షరలక్షణాంతరాలకును

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః అవాహయామి । రత్నసింహాసనం

సమర్పయామి ॥

శ్రీందివాక్యమంత్రములనుచేపుమా గణపతిపైపుష్పముతో ఉదకము చల్లవలెను.

పాదయో పాద్యం సమర్పయామి । హస్తయో అర్చ్యం సమర్పయామి ముఖే ఆచమనీయం సమర్పయామి । స్నాపయామి ॥

స్నానము

ఓం ఆపోహిషాః యోధుస్సానో ధాత్వేదధాతవః మహిరణాయవ

క్షేనే । యావత్ శ్చివత మారస స్తస్య భాజయతే హాసః ఉత్తీరివ మూతరః ।

తస్మా అర్చ్య మామహ్నో యస్యక్షయాయ జిన్నత । ఆపో జినయ ధాచసః ॥

శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః స్మరయామి ।

స్నానానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి ।

వస్త్రము

శ్రీంది మంత్రముచేపి గణపతికి వస్త్రములు సమర్పించవలెను

తరువాత ఆచమనార్థము ఉదకమును సమర్పించవలెను.

ఓం అభివస్త్రా సువస్త్రవాస్త్యర్చాభిధేనూస్సుమహాహూతాయమానః

అభిచంద్రా భర్తవేనో హిరణ్యా ౭భ్యుత్సాన్ రథినో దేవసోమ ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి ।

వస్త్రధారణానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి ॥

యజ్ఞోపవీతము

శ్రీందిమంత్రముచేపి గణపతికి యజ్ఞోపవీతమును సమర్పించవలెను.

తరువాత ఆచమనార్థము ఉదకమును సమర్పించవలెను.

ఓం యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రతాపతేర్మధుహాసం పురస్తాత్

అయుష్మయ్యుగ్మం ప్రతిముఖ్య తుత్తరం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ।

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి ।

యజ్ఞోపవీత ధారణానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి ॥

గ్రంథము

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, గణపతికి గంధమునుపర్చించవలెను.
 ఓం గ్రంథద్వారాం దూరాధరీషాం నిత్యపుష్టాం కరిషిషిమ్ ।
 ఈశ్వరీగం సర్వభూతానాం తామిహోపవ్యయేత్రియమ్ ॥
 శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః దివ్యశ్రీచందనం సమర్పయామి;

భుషణము

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, గణపతిని భుషాక్షత, దూర్వాదులచే భూజించవలెను.

ఓం ఆయనేతే పదాయణే దూర్వారోహన్తు భుషిణిః ।

ప్రదాశ్చ పుష్కరికాడి సముద్రస్య గృహే జమే ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః దూర్వాక్షతైః భూజయామి ॥

- ౧) ఓం సుముఖాయనమః ।   ౨) ఓం వికరన్తాయనమః ।
 ౩) ఓం కపిలాయనమః   ౪) ఓం గజకర్ణకాయనమః ।
 ౫) ఓం లమ్బోదరాయనమః ।   ౬) ఓం వికటాయనమః ।
 ౭) ఓం విఘ్నరాజాయ నమః ।   ౮) ఓం గణాధిపాయనమః ।
 ౯) ఓం ధూమకేతవేనమః ।   ౧౦) ఓం గణాధ్యక్షాయనమః ।
 ౧౧) ఓం ఫాలచక్రాయనమః ।   ౧౨) ఓం గణానరాయనమః ।
 ౧౩) ఓం వక్రతుణ్డాయనమః ।   ౧౪) ఓం శూర్పకర్ణాయనమః ।
 ౧౫) ఓం హేరమ్బాయనమః ।   ౧౬) ఓం స్వప్రభార్యజాయనమః ।

ఓం సర్వసిద్ధి ప్రదాయకాయనమః । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః
 నానావిధ పరిమళ ఖమ్మ, దూర్వాక్షతభూజాం సమర్పయామి

ధూపము

క్రిందిశ్లోకముచెప్పి, గణపతికి ధూపమునుపర్చించవలెను.

శ్లో॥ వనస్పత్య ధ్వవైర్దివ్యై ర్దానాగ్నై స్సుసంయుతః ।
 ఆమ్రేయ స్సర్వదేవానాం ధూపోయం ప్రతిగృహ్యతామ్ ।
 శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః ధూపమాఘ్రూపయామి

దీపము

క్రిందిశ్లోకముచెప్పి, గణపతికి దీపముదర్శించవలెను.

శ్లో॥ తరువాతతమన్వార్యము ఉదకమునుసమర్పించవలెను.
 సాజ్యం త్రివర్తినంయుక్తం పహ్నినాయోజితం ప్రియమ్ ।
 గృహేణ మజ్జశందీపం త్రైకైశ్చ తిమిరాపహమ్ ॥
 భక్త్యాదీపం ప్రయద్యామి దేవాయ పరమాత్మనే ।
 శ్రాహిమాం నరకాద్వైరా ద్వివృజ్యోతి ర్మయోస్తుతే ॥
 శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః దీపందర్పయామి ।
 ధూప దీపానస్తరం అచమనీయం సమర్పయామి ।

వైవేద్యము

క్రిందిమంత్రములుచెప్పి, గణపతికి నివేదనచేయు పదార్థములపై
 ఉదకముదర్శనము.

ఓం భూర్భువస్సువః । తద్భువితుర్భువోన్యం భిరోదేవస్య దీపపా ।
 ధియోయోసః ప్రచోదయోతే ॥

క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి నివేదనచేయు పదార్థములనుట్లా ఉదకము
 త్రొక్కివలెను. సుగతివేళ నివేదనచేయునపుడు “సశ్శంతుర్వేద” అనియూ, సోయం

త్ర. రాత్రులందు నివేదనచేయునపుడు బుతంతి నక్షత్రము అనియు చెప్పవలెను.

సత్యంత్య దేన / బుతంతి నక్షత్రము పరిపజ్ఞామి॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పిగణపతికి ఉదకమునుసమర్పించవలెను.

అమృతముస్తు॥ అమృతశ్రోమంజుమసి॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః గుహాపతయే నైవేద్యంసమర్పయామి॥

క్రిందిమంత్రములు చెప్పిచూ ఫలమునుచేతిలో పట్టుకొని వివేదనచేయు

పర్యాయములను గణపతికి అర్చింపుచేయవలెను.

ఓం ప్రాణాయస్వాహా॥ ఓం అప్రాణాయస్వాహా॥ ఓం వాయునాయ

స్వాహా॥ ఓం ఉద్ధానాయస్వాహా॥ ఓం సమానాయస్వాహా॥

తరువాత క్రిందివాక్యములుచెప్పిచూ గణపతికి ఉదకమునుసమర్పించవలెను.

మధ్యేమధ్యే పానీయం సమర్పయామి॥

అమృతాంధ్రానమసి॥ ఉత్తరాంధ్రానమసి॥ సమర్పయామి॥

హస్తా ప్రక్షాళయామి॥ పాదా ప్రక్షాళయామి॥

అవమనీయం సమర్పయామి॥

తామస్కరిమి

క్రిందిశ్లోకముచెప్పి గణపతికి ఫలదక్షిణ తాంబూలములనుసమర్పించవలెను.

శ్లో॥ పూగీఫలై స్సరద్యురై రాగవల్లీ దక్షిణయవమ్॥

ముక్కాచూర్ణేన నయగృహ తామస్కరిం ప్రతిగృహ్లాణామ్॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః ॥ ౧౦ ॥ తామస్కరిం ప్రతిగృహ్లాణామ్॥

నీరాజనమి

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, గణపతికి నీరాజనముదర్శించవలెనని, తరువాత ఉదకమును సమర్పించవలెను.

ఓంసమాజుచ్చ విరాజజ్జాఘృతభి శ్రీరాజనో గృహే॥

అక్షిరార్థస్థాయా ముఖేతయామా సగంఘ్రిజామసి॥ సప్తరశ్మీరస్తు సమస్త ముల్లకాని భవన్తు॥ నిత్యశ్రీదస్తు॥ విత్తమల్లకాని భవన్తు॥ శ్రీమహా గణాధిపతయేనమః కర్పూరనీరాజనం దర్శయామి నీరాజనానస్తరం ఆచమనీయం సమర్పయామి॥

మన్తపూజమి

యజమానులు పుష్పాక్షత దక్షిణలు చేతపట్టి క్రిందిమంత్ర, శ్లోకములను చెప్పి గణపతికి మంత్రఫలమును సమర్పించవలెను.

ఓంగ్రహానంత్యా గణపతిగిం హవామహే కవంకవీనా ముఖమక్రమస్తమమ్॥

శ్లో॥ క్షేప్తూజంబ్రవ్యూతాం బ్రహ్మణ్యుత ఆనశ్చ్యవ్నాత్పాత్రిభిస్సిద్ధసాదనమ్॥

శ్లో॥ సుముఖశ్చైక దస్తశ్చ కుంభో గణకర్తకః॥

లమ్బోదరశ్చ వికటో విష్ణురూఢో గణాధిపః॥

ధూమకేతు ర్ధరాధ్వజ్చ పాలచన్ద్రో గణాననః॥

వక్రశంఖ శూర్పకర్దో హిరన్మయ స్సృష్టహార్యుజః॥

పోషణితాని నామాని యఃపతే పృథురూదవే॥

విద్యార్థమృగి వివాహేచ ప్రవేశే సిద్ధయే తథా॥

సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విష్ణు స్తస్య నజాయతే

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః సువర్ణమస్త్రపుష్పం సమర్పయామి॥

ప్రదక్షిణమ్

క్రింది శ్లోకములనుచెప్పుచూ గణపతికి ప్రదక్షిణమునుసాగములు చేయవలెను

శ్లో॥ యానికానిచ పాపాని జన్మాంతర కృతానిచ ।

తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ పదేపదే ।

పాపహం పాపకర్మాహం పాపాత్మా పాపసంభవః ।

త్రాహిమాం కృపయాదేవ శరణాగతవత్సల ।

అన్యథా శరణంనాస్తి త్వమేవ శరణం మమ ।

తస్మాత్ కారుణ్యభావేన రక్షరక్ష గణాధిప॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః అత్యుపదక్షిణ సమస్కారం సమర్పయామి॥

ప్రార్థన

క్రిందిశ్లోకములనుచెప్పుచూ గణపతినిప్రార్థించవలెను

శ్లో॥ ఆయురేహి యశోదేహి క్రియందేహిచ సౌఖ్యకమ్ ।

పుత్రాన్ పౌత్రాన్ ప్రపౌత్రాంశ్చ దేహిమే గణనాయక ॥

శ్లో॥ వినాయక సమన్వభ్యం సతతం మోదకశ్రీయః ।

నిర్విఘ్నం కురుమే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః ప్రార్థన సమస్కారంసమర్పయామి ।

క్రింది శ్లోక,వాక్యములనుచెప్పి ఆక్షతోదకములను పొరివేణమునందు

విడువవలెను

భక్తిహీనం గణాధిప ।

యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

అనయాధ్యానావాచనాది దోషశోపహర పూజయాచ భగవాన్
సర్వాత్మకః శ్రీమహాగణాధిపతి స్సప్రీతమృదనస్తే వరదోభవతు ఉత్తరే
శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్త్యితి భవంత్యిచ్చివస్తు । ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు ।
క్రిందిమంత్రముచెప్పి, గణపతినిపూజించిన పుష్పాక్షరాలూకరమున ధరించవలెను.

ఓంసహస్ర పరమాదేవీ శతమూలా శతాబ్జధా ।

సర్వగం హరతుమే పాపం దూర్వాదుస్వప్ను నాశనీ ।

శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రణాదం శిరస్సాగృహ్యమి ।

క్రిందిమంత్రముచెప్పి గణపతిని ఉర్వాసనచేయవలెను

ఓంయజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త దేవాస్సాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యసన్న్ ।

తేహనాకం మహిమాసస్పృచ్ఛే యత్ర పూర్వే సాధ్యాసస్త్రి దేవాః ॥

శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థాన ముద్వాసయయామి ॥

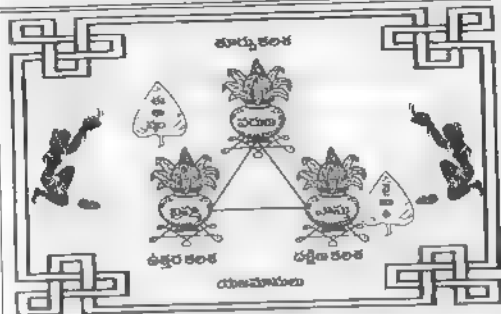
శోభనార్థే పునరాగమనాయన ॥

విష్ణుశ్చరపూజ ప్రథమాత్రిమి

ప్రాణాయామ లక్షణము

శ్లో॥ ప్రాణాయామస్తయః ప్రోక్తా రేచపూరక కున్దుకాః ।
వామనానా పుటేనైవ పూరయేత్పూరకః స్మృతః ।
ప్రాణాయామము రేచకము, పూరకము, కున్దుకమునీ మూడు విధములు.
ఎడమముక్కు రంధ్రమునుండి గాలినిపూరించుట పూరకము.
కున్దుకో నిశ్చలా శ్వాస సావత్కాలం సమస్తకమ్ ।
దక్షనానా పుటేనైవ రేచయే ద్రేచకః స్మృతః ॥
మంత్రమును ఉచ్ఛరించుచున్నంత కాలము గాలినిబంధించుట రేచకము
కడిముక్కు రంధ్రమునుండి శ్వాసనువిడుచుట రేచకము.
సవ్యాహృతీం సప్రణవాం గాయత్రీం శీరసాసహ
త్రీఃపరీదాయత ప్రాణః ప్రాణాయామ స్పృశవ్యతే ।
ప్రాణాయామము చేయునపుడు ఓంకార వ్యాహృతి గాయత్రీ శీరోమంత్ర
సహితముగా జపించునంతకాలము ప్రాణవాయువును బంధించిఉంచిన ఎడల
ప్రాణాయామము అనబడును.
పజ్జాబ్జులీభిర్దాసాగ్ర పీడనం ప్రణవాభిధా ।
ముద్రేయం సర్వపాపఘ్నీ వానప్రస్థ గృహస్థయోః ।
బదు వ్రేళ్ళచేతను ముక్కులోనను బంధించుట ప్రణవముద్రఅనబడు
ను. ఈముద్ర గృహస్థులకు, వానప్రస్థులకు విహితమైనది.
కనిష్ఠానామి కాబ్జు ప్త ర్దాసాగ్రస్యవ పీడనమ్ ।
ఓంకారముద్రా సాప్రోక్తా యతేత్ బ్రహ్మచారిణః ॥
త్రోటసవేణ చిటికెసవేణ. ఉంగురపువ్రేళ్ళతో ముక్కునుపట్టుకొని బ్రహ్మ
చారులును యతులును ప్రాణాయామము చేయవలెను. ఇది ఓంకారముద్ర
అనబడును

ప్రతికర్షయందూ శుద్ధి పుష్టి అధ్యయములజ్ఞేయము ప్రత్తియయే

పుణ్యాహవాచనమ్

శ్లో॥ ప్రాక్కుంభ ఆదీవరుణశ్చ యామ్య కుమ్మేతథావాస్త్ర పుమాంస ముత్తరే
బ్రహ్మణ మావాన్య తథాప్యయిత్వా తతస్త పుణ్యాహ ముపాచరే ద్గుణః ।
ధాన్యరాలియందు వైచలమునందుచూపిన విధముగా తూర్పుదిశయందు
॥ రేకలశ, దక్షిణ, ఉత్తరములయందు ఉడకముతోకూడిన రెండుకలశలనుఉంచి
త్రిండిమంత్రములు చెప్పుచూ తూర్పుకలశయందు వయోపాని, దక్షిణ కలశయందు
శాశ్వపురుషుని, ఉత్తర కలశయందు బ్రహ్మను ఆవాహనచే పుణ్యాహవాచనము
చేయవలెను.
॥ ధాన్యరాలే ప్రాగ్దక్షిణోత్తరదిక్తు స్థులంకృతం జలసహితం కలశ
తయం ప్రతిష్ఠాప్య ॥

ప్రాశస్త్యే

ఓంకమంఠేవరుణ శ్రుధీ హావమధ్యావ మృదయ । త్వామ ప్రస్థరాచకే ।
ఓంభూర్భువస్సువఃపరుణమావాహాయామిస్థాపయామిపూజయామి

దక్షిణ కాలే

ఓంవానోష్ఠతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్న్యా వేకోఅనమీవో భవానః
యత్స్వేమహే ప్రతితన్నీ జుషస్వ శంస ఏదిద్విపదే శక్తృతుష్పదే ।
ఓంభూర్భువస్సువః వానోష్ఠతి మావాహాయామిస్థాపయామి పూజయామి॥

ఉత్తర కాలే

ఓంబ్రహ్మజ్జ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విశేషుత స్ఫురుతోవేనతవః
సబుద్ధియా ఉపమా అస్యవిశ్వాన్నతశ్చయోనిమసతశ్చవివః ॥
ఓం భూర్భువస్సువః । బ్రహ్మణమావాహాయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥ ఇత్యావాప్య ॥
ప్రేవిధముగా ఆవాహనయేన పిమ్మట మూడుకలశలనూ సర్వోపచారము
లనే పూజించవలెను.

వరుణ వానోష్ఠతి బ్రహ్మజేభ్యోనమః సర్వోపచారే స్థంపూజ్య
దపచారపూజాదికమైన తరువాత క్రిందివాక్యములను యజమాని సభకు

1.1.1.1. ఆంకవలెను సభాసదులు ప్రతివాక్యములను పలుకవలెను.

యజమానః - యో షోఽం మహాజనానాం శ్రీ మహావిష్ణు స్వరూపా

శాం బ్రాహ్మణానాం సర్వత్ర ఇమాన్యాసనాని ।

సభాసదః - దుభాసనాని ॥

యజమానః - సర్వై రైవేక్షణః క్రియతామ్ !

సభాసదః - ఓం తథా ॥

యజమానః - ప్రాప్నువన్తు భవన్తు !

సభాసదః - ప్రాప్నువామ ॥

యజమాని తనకుదేవితో తనశిరస్సును అభిమంత్రించుకొనవలెను.

ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు ॥ (శిరస్యభిమంత్రి)

యజమాని తనకుదేవితో కలశములను అభిమంత్రితముచేయవలెను.

శివాఅవస్మస్తు । (కలశేష్ఠభిమంత్రి)

యజమాని తనకుదేవితో తనహృదయమును అభిమంత్రించుకొని

ఉదకమును ముట్టకొనవలెను.

సౌమనస్యమస్తు । (హృదయేభిమంత్రి) అవతివస్మత్స్య ॥

అక్షతర్క్వారిష్టందాస్తు ॥

యజమాని క్రిందిమూడుమంత్రములనుచెప్పి గంధపుష్పాక్షరలను కలశ

యందు వేయవలెను.

ఓంఅర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధానో అర్చత ।

అర్చన్తు పుత్రకా ఉతపురం దృష్టర్చత । అర్చత ప్రార్చత ।

ఓంగృహ్వారాం దుర్వాధర్షిం నిత్యపుష్టాం కపిషిడిమ్

ఈశ్వరీగం సర్వభూతానాం తామిహాపవ్యయేశ్రియమ్ ॥

ఓంఆయనేతే పరాయణే దూర్వారోహన్తు పుష్పిణీః ।

వ్రాహ్మ పుష్కరికాణి సముద్రస్య గృహాకౌమ్ ॥

గన్దాపాస్తు : పుష్పాడిపాస్తు సామగ్ధ్యశాస్త్రస్తు : స్వశ్రేయసమస్తు
ప్రజాపతిఃప్రియతాం శాన్తిరస్తు : యజ్ఞశ్రాస్త్ర సర్వవేద యజ్ఞక్రియా
కరణకర్తారమ్మా శ్చుభాశ్శోభనాః ప్రసర్దనే తమహమోజ్ఞారమాదిం కృత్యా
యజమాని క్రిందవాక్యముపలికి అక్షకోదకములను హరివేదమునందు
విడువవలెను.

యజమానః భవద్ధిరనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహంవాచయిష్యే :
బ్రాహ్మణులు క్రిందివాక్యముపలికి పుణ్యాహమంత్రములు పఠించవలెను.
బ్రాహ్మణాః - పాహ్లామే ॥

పుణ్యాహ ముద్రాః

ఓం భద్రంకర్తేభిః శృణుయామ దేవా : భద్రంపశ్యే మాక్షుభిర్య
జ్జలాః స్థిరైరశ్చ స్తుభువాగ్ం సప్తనూభిః : వ్యశేష దేవహితంయదాయుః॥
ద్రవిణోదా ద్రవిణసప్తరస్య ద్రవిణోదాస్ససరస్య ప్రయంసరే :
ద్రవిణోదా వీరవతి మిషణ్ణోద్రవిణోదా రాసతేదీర్ఘమాయుః :
సవితాపశ్చాతా భువితాపురస్తా భువికోత్తరాత్తా భువితాధరాత్తాత్ :
సవితాసన్నువతు సర్వతాతినసవితానో రాసతాందీర్ఘమాయుః :
నవోనవో భవతి జాయమానోహ్నిం కేతురుషసా మేత్యగ్నే :
నవోనవో విరధాత్తాయస్త్వ చక్రమోస్తిరతి దీర్ఘ మాయుః ॥

నవోనవో విరధాత్తాయ వర్చసే :

మర్త్యం మర్త్యోహోపవీమి ॥

జాతవేదోయకో అన్యాయధేహ ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వ మస్మామే :
యస్మైత్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోకమగ్ని కృణవస్మిన్మిసమ్ :
అత్స్మిన్గం సప్తత్రిణం వీరవత్సం గోమన్గం రయింసశతేస్త్వస్మి ॥
సన్వాసిజ్ఞామి యజాపా ప్రజామాయుర్ధవశ్చ॥

యజమాని తనకుదీపేతితో దక్షిణకలశము ఎత్తి ఆకలశక్రింద తనపడమ
దేతినిఉంచి క్రిందివాక్యములుపలుకుచూ అవాక్యములుమొత్తము పూర్ణాంగనంత
వరకు కొంచెము, కొంచెముగా తూర్పుకలశయందు ఉదకమును విడుచుచుండ
వలెను.

దక్షిణ కలశమారాధా ప్రాకృలశే కిశ్చిత్ప్రీతిశ్చ దుదకం నిసయతి :
దీర్ఘమాయురస్తు ॥

యజమాని, సభాసదులు క్రిందివాక్యోపవాక్యములు పలుకవలెను.

యజమానః - మనస్సుమాధీరుతామే !
సభాసదః - సమాహతమనసన్యః ॥
యజమానః - ప్రసీదస్తు భవన్యః !
సభాసదః - ప్రసన్నాన్యః ॥

ఉదక నియమవనీ

శాన్తిరస్తు : పుష్టిరస్తు : తుష్టిరస్తు : వృద్ధిరస్తు : అవిఘ్నమస్తు :
అయుష్యమస్తు : ఆరోగ్యమస్తు : స్వస్థ్యమస్తు : శివంకర్తాస్తు : కర్మసమృద్ధి
రస్తు పుత్రసమృద్ధిరస్తు : వేద సమృద్ధిరస్తు : శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు : ధనధాన్య
సమృద్ధిరస్తు ॥

క్రిందిరెండవవాక్యములచేత పుష్టి దక్షిణకలశలోని ఉదకమును ఈశాన్య

భాగముందు రెండుమార్లువిడువలెను

ఈకాన్యాం బహిర్గతే (ఉదకం సిచ్చేత్)

అరిష్ట నిరసనమున్ను, యత్నాదుం తత్ప్రతిహతమున్ను ।

మరల తూర్పుకలశయందు వెనుకటివలెనే ఉదకమును విడుచుచుండవలెను.

పునః ప్రాక్షులతే ఉదకంసిచ్చేత్ ।

యచ్చేయిస్తుదస్తు । శుక్రాజ్ఞానక బుధ బృహస్పతి శనైశ్చర రాహు

తేకు సోమసహిత అదిత్య పురోగాః సర్వగ్రహః ప్రియన్తామ్ । తిథికరణా
ముహూర్త జన్మనక్షత్ర దిగ్దేవతాః ప్రియన్తామ్ ।

నైర్ముతి దేతే అపస్పిచ్చేత్ ।

క్రిందిమారువాక్యములు చెప్పుచు దక్షిణకలశలోని ఉదకమును నిర్ముతి

దిశయందు మూడుమార్లు విడువవలెను.

కామ్యస్తు ఘోరాణి । కామ్యస్తు పాపాని । కామ్యస్తు ఈతయః

పునఃప్రథమ కలతే ఉదకం సిచ్చేత్ ॥

మరల తూర్పుకలశో పూర్వమువలెనే ఉదకమును విడుచుచుండవలెను

శుభానివర్ధయన్తుః । శివామృతవస్సున్ను । శివాఽపిషడయస్సున్ను శివా

వనస్పతయస్సున్ను । అహిరాత్రే శివేస్యాతామ్ । ఉత్తరే శుభకర్మజ్యోతిష్సు

మస్తు ఉత్తరోత్తర మహారహర్భిష్యద్విరస్తు । ఉత్తరోత్తరాశ్చుభాః క్రియా

స్సుమ్మద్యున్తామ్ । అగ్నిపురోగా విశ్వదేవాః ప్రియన్తామ్ । మాహేశ్వరీ పురోగా

మాతరఃప్రియన్తామ్ ఇన్ద్ర పురోగామరుద్ధణాః ప్రియన్తామ్ । వశిష్ఠ పురోగా

ఋషిగణాః ప్రియన్తామ్ । శ్రీవిష్ణుపురోగా సుర్యదేవాః ప్రియన్తామ్ । ఆదిగణ

పురోగాస్సుర్యే గ్రహాః ప్రియన్తామ్ । ఋషయశ్చన్ద్రాగ్ స్వాచార్యా వేదాయ శ్చ

దక్షిణాశ్చ ప్రియన్తామ్ । బ్రహ్మబ్రాహ్మణాశ్చ ప్రియన్తామ్ । బ్రహ్మవిష్ణు
మహేశ్వరాశ్చ ప్రియన్తామ్ । శ్రద్ధామేధే ప్రియేతామ్ । ప్రియతాం భగవా
న్నారాయణః । ప్రియతాం భగవాన్శ్యామి మహాసేనః । ప్రియతాం భగవా
న్ప్రితామహా ॥

ఓంస్వర్ణావృతా తాపస్వస్తు । పుణ్యాహారాలా వాఙ్మన్తమ్ ॥

దక్షిణ కలశము యథాస్థానమున ఉంచవలెను.

కలశం యథాస్థానం సంస్థాప్య ॥

ఓం ఉద్ధాతేవ శకునే సామ గాయసి । బ్రహ్మపుత్ర ఇద సవనేషు
శంససి । వృషేవ వాజ్ఞే శిశుమతీరపిత్వా సర్వతో నశ్యకునే భద్రమా వద
దిత్వతోనశ్యకునే పుణ్యమా వద ॥

యాజ్ఞయా యజతి ప్రతిర్వేయాజ్ఞా పుణ్యపల్కీః పుణ్యా మేవ
ఽభిర్జ్ఞం సమన్వయతి । పుణ్యాం పల్కీం సంస్మరుతే ॥

ఓంయత్పుణ్యం నక్షత్రమ్ । తద్గుణ్యుర్వీరోపవృషమ్ । యదావై
నాశ్చ ఉదతి అథ నక్షత్రంనైతి । యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్ । యత్ర
యన్తేన వశ్యేత్ । తావతి కుర్వీత యత్కారీస్యాత్ పుణ్యాహ ఏవకురుతే ।

ఓంతానివా ఏతాని యమనక్షత్రాణి । యాన్యేవదేవ నక్షత్రాణి ।

స్వీకర్తృయత్కారీస్యాత్ । పుణ్యాహ ఏవకురుతే ॥

యజమాని, సభాసదులు క్రిందివాక్యపూర్వములు పలుకవలెను.

యజమానః- ఓం పుణ్యాహం భవన్తో బ్రువన్తు ॥

బ్రాహ్మణాః - ఓం పుణ్యహమ్ !!

స్వస్తి వాచనమ్

ఓంస్వస్తియేవాయు ముపబ్రహ్మమహై సోమంస్వస్తి భువనస్య య
స్వస్తిః । బృహస్పతిం సర్వగణంస్వస్తియే స్వస్తియే ఆదిత్యానో భవన్తునః
ఆదిత్య ఉదయనీయః పృథ్వీతేః స్వస్త్వాప్రయన్తపథ్యాం స్వస్తిమభ్యు
ద్యన్తి స్వస్త్వీతేః ప్రయన్తి స్వస్త్వద్యన్తి స్వస్త్వద్యన్తి ।

ఓంస్వస్తివ ఇక్ష్వాకే వృష్ణతవాః । స్వస్తివహ్మపావిత్ర్యవేదాః । స్వస్తివ
స్వాహ్నే అరిష్టనేమిః । స్వస్తివో బృహస్పతిర్భాతుః ॥

అష్టాదేవా వసవసోమహాః । చత్రసోదేవీ రజరాక్షసిష్ఠాః శేరుజ్జం
పాన్తు రజనఃపరస్తాత్ । సంవర్భునీరా మమృతగ్నీ స్వస్తి ॥

యజమాని క్రిందివాక్యములుచెప్పి సభాసదులపై ఆక్షరాలు చల్లవలెను.

మహ్యాం, సహకటుమ్భాయ, శుద్ధి, పృథ్వి, అభ్యుదయ, కర్మణే,
మహాజనాన్, సమస్పర్ధాణాయ, ఆశీర్వాచన మవేక్షమాణాయ, ఆయుష్యతే
స్వస్తి భవన్తో బ్రువన్తు ॥

(బ్రాహ్మణులు క్రిందివాక్యములెల్ల యజమానులపై ఆక్షరాలు వేరువలెను

బ్రాహ్మణాః - ఆయుష్యతేనస్తి ॥

ఇట్లుమునుగులు చేసినపిమ్మట క్రిందివాక్యోపవాక్యములను యజమాని

సభాసదులు పలికి, యజమానిబ్రాహ్మణుల ఆశీర్వాదలపొందవలెను

యజమానః - ఓగ్నీ స్వస్తి భవన్తోబ్రువన్తు !

బ్రాహ్మణాః - ఓగ్నీ స్వస్తి !! ఏవం త్రిః ॥

ఋత్విజాచనమ్

ఓం ఋధ్యామ సోమం సమయామ వాజమానో మన్తం సరథేహాస యాతమ్ ।
యశోనపత్వం మధుగోష్ఠ్యస్తరా భూతాంశో అశ్వినోకామమప్రాః ॥

సర్వామృద్ధి వృష్ణయామితి తంవై తేజసైవ పురస్తాత్పథ్య భవ
చ్చన్దోభి ర్భద్రతోక్షరై రుపరిష్టాధాయత్వా సర్వతో ద్వాదశాహం పరిభూయ
సర్వామృద్ధి మాల్ద్యే త్వర్వామృద్ధి మృధ్నోతి య ఏవంవేద ॥

ఓంఋధ్యామ్య పావైర్మమసోమపద్య । మిత్రందేవం మిత్రధేయన్వే
అస్త్ర అనూరాధానీ వావిపావర్ధయన్తుః । శతంజేవేమ శరదస్సమీరా ॥

శ్రీణి శ్రీణీవై దేవానామృధ్యాని । శ్రీణీధన్వాగ్గంసి । శ్రీణి సవనాని ।
శ్రీయ ఇమేలోకాః । ఋధ్యా మేవతర్హ్యస్య ఏమ లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి ॥

శ్రీంది వాక్యోపవాక్యములను యజమాని, సభాసదులు పలుకువలెను.

యజమానః - ఓం ఋద్ధిం భవన్తో బ్రువన్తు

బ్రాహ్మణాః - ఓంఋద్ధతామృద్ధిస్సమృద్ధిః ॥

ప్రాక్షులత ఉదక నివరణవమ్

తరువార యజమాని ఎడమచేతితో దక్షిణకలశము దానిమీదనుండి కుడి
చేతితో ఉత్తర కలశము వ్యత్యస్తముగావచ్చుకొని, సుముగామార్చి, ముఖమువరకు
ముఖముగావెత్తి ఆవృటనుండి క్రిందివాక్యములుచెప్పి చూ రెండుభారలూ ఒక్కటి
గా మార్చి కలశయందు పడనుట్లు ఉదకమును విడువమందవలెను.

వామదక్షిణహస్తాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌ యుగ్మగృహీత్వా । ముఖ
సముద్ధ త్త తాభ్యాం సస్వతం ధారార్పయం ప్రాక్షులతే నిషిజ్ఞాత్రి ॥

అప్పుడు వామదక్షిణహస్తాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌ యుగ్మగృహీత్వా । ముఖ
సముద్ధ త్త తాభ్యాం సస్వతం ధారార్పయం ప్రాక్షులతే నిషిజ్ఞాత్రి ॥

వృద్ధియు । శాస్త్రీః పుష్టిశ్చాన్యు । శుభగం శుభమున్యు పునరపి గోబ్రాహ్మ
తేష్ఠ్యశ్చుభం భవతు । సర్వసమ్మదన్యు ।

విష్ణులు ఆకలశలను పూర్వమువలెనే యథాస్థానమందు ఉంచవలెను.
కలశౌ యథాస్థానే సంస్థాప్య॥

శుద్ధి మంత్రాః

క్రిందిమంత్రములు చెప్పుచుకలశలను అభిమంత్రణముచేయవలెను
ఓంశుచీవోహావ్యా మరుతశ్చుచిన్గాం శుచీగంహినో మృద్ధ్వరగం
శుచిభ్యః॥ ఋతేనసత్కృమ్యతసాప అయశ్చుచిణన్వాన శ్చవయఃపావకా॥
అగ్నిశ్చుచి ప్రతతమ శ్చుచిర్నిప్ర శ్చుచిఃకవిః । శుచీరోచత అహంతః
ఉదగ్మ శ్చవయస్తవ శుక్రాశ్రాజస్త ఆంరే । తవశ్శోభోఽస్థ్యయః ॥

ఏతోన్యిష్ఠంస్తామ శుద్ధంశుద్ధససామ్నా శుద్ధైర్మత్తైర్నా వృద్ధాన్సం
శుద్ధ అశీర్వాన్ముమత్తు । ఇప్రశుద్ధసఅగ్ని శుద్ధశ్చుద్ధాభిరూతిభిః శుద్ధో
ర్మయినిధారయ శుద్ధోమమద్ధిసోమ్యః॥ ఇప్ర శుద్ధోహినోర్మయి శుద్ధోరత్నా
ని ద్రాశుషి । శుద్ధో వృతాడి జిహ్వాన శుద్ధోవాజం సిహససి ।

బ్రాహ్మచేష్ఠ్యమృతగం హితమ్ ॥

మార్గనమి

బ్రాహ్మగారు క్రిందిమంత్రములుచెప్పుచూ మామిడిచిగుళ్ళచే తూర్పుకలశ
యందలి ఉదకమును ముసమందరవతులపైవల్లవలెను.

ఓంయేనదేవాః పశ్యంతః అత్మానం వునతేనదా । తేనసమా

ధారణ పామమాన్యః పునస్తమా । ప్రాణాపత్త్యం పవిత్రమ్ । శతోద్ధామగం
హిరణ్యయమ్ । తేనబ్రహ్మ విదోవయమ్ । పూతం బ్రహ్మపునీమహే
ఇష్టపునీతి సమాహాపునాతు । సోమస్సస్యా వరుణసోమీచ్ఛా । యమోరాజో
ప్రమృతాభిః పునాతుమా । జాతేనా మ్రాత్యయన్యాపునాతు ॥

విజ్ఞాననమి

విష్ణులు తూర్పుకలశయందలి ఉదకమును క్రిందిమంత్రములు చెప్పుచూ
తూర్పుమొరలుకొని బదుచిక్కులకూ మామిడిచిగుళ్ళచేవల్లవలెను

ఓంప్రాచ్యాం దిశిదేవా ఋద్విశోమార్షయన్తామ్ ।

దక్షిణాయాం దిశిమాసాః పితరోమార్షయన్తామ్ ।

ప్రతీచ్యాం దిశిగృహాః ఫకవో మార్షయన్తామ్ ।

ఉదీచ్యాం దిశ్యావః ఓసంశయో వనస్పతయో మార్షయన్తామ్ ।

ఉర్వా యాందీశి యజ్ఞస్సంపథ్యరో యజ్ఞపతి ర్మార్షయన్తామ్ ॥

యజమాని క్రిందివాక్యముచెప్పి సభాసదులకు దక్షిణాక్షయవలెను.

ఏతేభ్యో బ్రాహ్మచేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యః శ్రీలక్ష్మీనారా
యణ ఉమామహేశ్వర ఆదిత్యాదినపరబ్రహ్మసూరీభ్యః సప్తపుణ్యావాపవ
మస్తజపదక్షిణాం మనసోధ్యానా పరిమితహిరణ్యం సంప్రదదేనమమమ్॥

యజమాని క్రిందిమంత్రములు పూర్తిఅగునంతవరకు తూర్పుకలశను

అభిమంత్రించవలెను.

ఓంహస్తోవృతే ప్రతిజానీ మృత్యాన్మృతేకో అసమివో భవానః॥

యత్కేమపి ప్రతితన్వో జపస్య శంసపదిద్విపదే శంసతుష్టదే ।
వాస్తోష్టతే త్యయా సగంసదాతే సక్షేమహి రజ్జయా గాత్రమత్యా
అపక్షేమ ఉతయో గేవరన్న యూయంపాతే స్వస్తి భిస్సదానః ॥

వాస్తోష్టతే ప్రతరణోన పది గోభిరత్సేభిరిన్ద్రో ।

ఋజరానస్తే సఖ్యే స్వామ పితవ పుత్రాన్పుతీనో జపస్య ॥

అమీవహో వాస్తోష్టతే విక్వా రూపాన్యా విశేన్ద్రో ।

సఖా సుశేవ పదిహః ॥ శుభ్రోం శుభ్రమ్ ॥

స్వస్తియన్సన్ద్యో మరీచ్యవేమిం మనద్యూతం వాయుసందేవతా

నామ్ । అనురమ్మ మిస్రసఖం సమత్తు బృహద్యతోనావ విహారుహేమ ॥

అం హిమముచమాక్షిరే సఖ్యయజ్ఞస్సస్మాత్రేయం మనసాచ్రతార్కమ్ ।

ప్రయతపాచి శ్చరణం ప్రవద్యే స్వస్తి సమ్పాదేష్వ భయంనో అస్తు ॥ శుభ్రోం

శుభ్రమ్ ॥

శ్లో । అరిష్ట నిరసనేశాన్యే శామ్నాని త్రీడినైర్బుతా ।

అన్యదేతే జలం దద్యాత్పుత్రదారా ధనక్షయమ్ ॥

అరిష్టనిరసనస్తుః । యశ్చానం తత్తత్తపాతస్తుః । అను రెండు వాక్యము

లనే ఈశాన్యమునను, శాన్యస్తు ఘోరాశే । శాన్యస్తు పాపాని । శాన్యస్తు ఈశ్వరః ।

అనుమాదు వాక్యములనే నిరీయతి దిక్పాననా ఉదకమును వివచనెను. దేవిదో

యజమానియొక్క పుత్ర, భార్య, ధనాదుల నశించును.

పుణ్యాహారాశ్చరం ప్రమాపుమ్ ।

అగ్నిముఖప్రకరణమ్

ప్రతిహోమమునకూ ముందు, వెనుకలయందు చేయుప్రక్రియయే

అగ్నిముఖమ్

అగ్నిముఖములో ముఖ్యవిషయముల ఏవరద, అగ్నిముఖ, కాచితకలు, పాత్రాసాదనపలములకు పరిశిష్టములో 379 పేజీనుండి చూడుదు.

సూ ॥ అధికర్మాణ్యూచారాద్యాని గృహ్యన్తే ॥

అచ్యుత ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం (అముకం) కర్మకరిష్యే ॥

(అముకం) = ఏకర్మకారకై సంకల్పించుచున్నాడో అకర్మ పేరు చెప్పవలెను

ప్రక్రియకరణమ్

అగ్నిస్థాపనచేయచోల విద్యుప్రవీండితో ప్రాదేశమాశ్రమంగా సమవతు

రేచనముగా స్థండిముచేయవలెను.

ప్రాదేశమనునగా బ్రహ్మవేదము, చూపుదువ్రేళ్ళయొక్క మధ్యకోలత

యత్రాగ్నిస్థాప్యతేతత శ్చేతతన్మలచూర్ణేన ప్రాదేశమాశ్రం పతుర

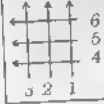
స్రమం స్వర్ణీలం కల్పయిత్వా ॥

ఉద్దేశము

అగ్నిముఖములోని స్థండిముపై రెండుదర్శులతో (అరు) రేఖలు

ఉత్తరమునవలము

తూర్పుసమాప్తిగాగీయు మూడురేఖలలో మొదటి రేఖ దక్షిణముననూ రెండవరేఖమధ్యను, మూడవరేఖఉత్తరమున నూ, పడమలతరంబించి, తూర్పుసమాప్తిగా గీయవలెను ఉత్తరసమాప్తిగాగీయు మూడురేఖలలో మొదటిరేఖ పశ్చిమముననూ, రెండవరేఖమధ్యను, మూడవరేఖతూర్పున నూ దక్షిణమునతరంబించి ఉత్తరసమాప్తిగాగీయవలెను.

పిమ్మట ఉత్తరమునవేసినదర్పలను, అక్షతలనులేతికోవట్టుకొని, ఉదకము వేసుకొని, అక్షతోదకములలోకొంచెము బోర్లించినచేతితో స్థంధిలముపైచర్చి, మిగిలినఉదకమును వేరుగాఒకచోటఉంచవలెను

ఉత్తరమునవేసినదర్పలను మధ్యకు నిలుపుగచీర్చి నిడులులిదిక్కునపార వేసిఉదకమును మొట్టుకొనుటతాచరము.

సూ : ద్వాధ్యాయ దర్పాధ్యాయుల్లిఖ్య : ప్రాచీ : పూర్వముదక్కుంస్థం దక్షిణా రమ్యమాలిఖేత్, అథోదీపి : పురస్థంస్థంపశ్చిమారమ్య మాలిఖేత్, అవా క్యబోధ్యుక్త్య ॥

అగ్ని నిర్వాహము

అగ్నినితెచ్చునపుడు ఒకపాత్రయందు అగ్నినిఉంచి దానిపైమరియొక పాత్రనుబోర్లించితెచ్చి స్థంధిలమునమునఉంచవలెను. అట్లుతెచ్చినఅగ్నిని ఉంచినమూలనుతిరుగదీసి, పిమ్మటఅగ్నిని తనకుఅవిముఖముగా స్థంధిలము పై ప్రతిష్ఠించి, అగ్నినితీసుకువచ్చిన పాత్రలపై ఇదివరలో స్థంధిలముపై చల్లగా మిగిలినఉదకమును చేతులపైకిఉంచునట్లుగాపైకి ఎగతమ్మిపాత్రలచిల్లారు నట్లుచేయవలెను.

సూ : నిధాయవహ్నిమ్ : ఉధ్విచ్యతేవోక్తా తోయశేషమ్

ఉదకపాత్ర నిర్వాహము

పరిస్థరణలమలులవల ఒకఉదకపాత్రను తూర్పుదిక్కున లేదా ఉత్తర దిక్కునఉంచవలెను. దీనిని ప్రాక్తోయము అందురు

సూ : ప్రాక్తోయమున్యంసినదధాత్యుదగాస్య యథాబహిస్సాచ్చపదిస్తరాణామ్ :

జ్వాలాకరణము

స్థంధిలముపైప్రతిష్ఠించిన అగ్నినినమిదలచేపట్టు లింపజేసి క్రింది మంత్రముచెప్పి ఒకసమీధను అగ్నియందుచేయవలెను.

సూ : అగ్నిమిధ్యా ॥ ఓం భూర్భువస్సుప్తరోమ్ :

అగ్ని ప్రార్థన

క్రిందిమంత్ర, శ్లోకములనుచెప్పూచూ అగ్నినిప్రార్థించవలెను. ఓంధత్వారీశ్వర్యాత్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్దేవే సప్తహస్తానో అస్య త్రిదాబద్ధో వృషభోరోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేకః ॥

గో : సప్తహస్త శ్రుతుశ్చక్ల సప్తజహ్వా ద్విశీర్షకః

త్రిపాత్రసన్నవదనః సుఖాసీనః కృచిస్సితః ॥

స్వాహంస్తు దక్షిణేపార్శ్వే దేవీంవామే స్వధాం తథా :

బీభ్రదక్షిణ హస్తేస్సు తక్రీమస్సం స్రుచం స్థవమ్ ॥

రోమరం వ్యజనం వాస్తై ర్భుతపాత్రస్థు ధారయన్

మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవద్ధం మహాజనమ్ :

ధూమధ్వజం రోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్ :

లత్యాభిముఖ మాసీనం ఏవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్

అక్షతోదక నిర్వాహము

అగ్నితోదకములనుపట్టుకొని క్రిందిమంత్రముచదివి అగ్నికితూర్పువైపు

అందురు

ఓం దేవేంద్రాగోమతేనామోఽగ్నిమిధ్యా

నవిజాయమానస్సు జనిష్ఠమాదః ప్రత్యజ్ఞుభాస్తిష్ఠతి చిత్వతోముఖః ।

పిమ్మట క్రిందివాక్యములుచెప్పి చూ తూర్పుముఖముగాఉన్న అగ్నిని
తనవైపుకుతిరుగమని తనరెండుచేతులతోసూచావవలెను.

వా . ప్రాజ్యుతాగ్నే మమ అభిముఖోభవ , సుముఖోభవ .

సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ ॥

సూ॥ యథోక్త జిహ్వయా హవిర్గమోణా ॥

పల్లి సమూహానమి

క్రిందిమంత్రముచెప్పి అగ్నికీఠశాస్త్రమునుండి ఈశాన్యమునసమాప్తి

అగుసట్లు అక్షతోరకములను ప్రదక్షిణముగా చల్లవలెను

ఓం భూర్భువస్సువః । తత్సత్వితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ।

ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

చేతియందు ఉదకమునుదంచుకొని అగ్నిచుట్టూ ప్రదక్షిణముగా అటుకవలెను.

సూ॥ సోదకేనపాణీనా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య ॥

శ్రీంది నామమంత్రములుచెప్పుచూ అగ్నికీమార్పునుండి ఈశాన్యము
వరకూ ఎనిమిదిదిక్కులయందూ అక్షతలతో అలంకరించవలెను.

అలబ్ధ్యత్యం అగ్నయేనమః   ౨ హతవహాయేనమః ।

3. హుతాశినేనమః ।   4. కృష్ణవర్ణనేనమః ।

* దేవముఖాయనమః ।   ౬. సప్తజిహ్వాయనమః ।

౧. వైశ్యావరాయనమః 1   ౮. జాతవేదసేనమః 11

పరిష్కరణ విధి:

తూర్పు కొనలైనదర్శనము అగ్నిచుట్టూపరుచవలెను అగ్నిపీఠక్షిదోత్తర

దిక్కులయందు పదహారేదర్శులను తొమ్మిక్కునలుగాపెంచవలెను. అక్షిప్తీ
తొమ్మి, పదమరదిక్కులయందుదర్శులను ఉత్తరకోనలుగాపెంచవలెను. దక్షిణ
పరిస్థరణలను తొమ్మి పల్లీను పరిస్థరణలకు మీదుగాను, ఉత్తరపరిస్థరణలనుపంచవలెను.

సూ॥ ప్రాగ్భైరవ రైరగ్గుం పరిస్పృణాతి । ప్రాగుదగ్భైర్వా । దక్షిణానుత్త
రాస్పృరోతి । ఉత్తరానుభరాన్ ॥

పాత్రానాద్యనమి

ఆగ్నిపరివ్రజలకు ఉత్తరమున తూర్పునకు కొనలు ఉండునట్లు పన్నెండు దర్శులను పాత్రాసాదన కొరకై వరుసపలెను.

సూ॥ ఉత్తరజాగ్గిం ప్రాగగ్రాన్ దర్బాన్సగ్గీస్తీర్య ॥

ఆధునికీకరించే బోధించిన పాత్రలను ఆసాదన చేయవలెను. దేవతా పూర్వోక్తమందు ఉపయోగించేదే ప్రభుత్వ మొదలగునవి పాత్రమే రెండేసిగా ఆసాదన చేయవలెను.

౩౩॥ ద్వన్వన్యజ్ఞిపాత్రాచిప్రయునక్తి । దేవసంయుక్తాని ।

దేవపాత్రులకు ఉత్తరముగా కొన్ని దర్బారునువరచి, నాటిపై ఆయాకర్షణలో
 బిల్లుగావిన మున్నప్పాత్ర (మేఖలము, అజినము, దండమువగైరా)లను మొత్తము
 ఒక్కదూరంగా అసాదనచేయవలెను.

సత్యదేవ మనుష్య సంయుక్తాని ॥

మందుగా గ్రుక్కను, అజ్ఞాపాతను, వీటికి తూర్పున ప్రోక్షణపాతను
 సాగ్నపాతను, వాటికి తూర్పున ఇష్టమును స్థవమును, అసాదనచేరువలెను.
 (సాగ్నపాతను అసాదనచేసిన తరువాత వీటికి ఉత్తరముగా మనుష్యపాతలను
 అసాదనచేరువలెను.)

౧౩౧] దర్శనాన్ని స్థాపించి, ప్రోక్షణపూర్వపాత్ర ఇవ్వవలసివెనుక.

పవిత్రకథాని

కొనఁజరిగెను. బ్రహ్మకాని, పాట్లుకలరెందుదర్శనము ప్రాదేశ
మూత్రముగాఁగఁడునట్లు రెండుపవిత్రములు కట్టవలెను
రెండునూ కలిపి ఒకటిగా కట్టట ఆచారము.

సూ॥ అప్రచ్ఛిన్నంగా వనస్పరగర్భదర్శి, ప్రాదేశమూత్ర పవిత్రే కురుతే।

ఆ పవిత్రమును, దర్శనాని, నమిధగాని వేదికోపట్టము ఉంచుకొని,
ప్రాదేశమూత్రముగా ఉంచునట్లు శ్లోచనవలెను. గోళ్ళతో శ్లోచనరాదు (కనుక
చెంబుతంచున శ్లోచనమన్నారు, పిదప ఉదకమును ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ శ్మణంకాష్టంవా అన్వర్తాయ। ఛినత్తి, ననఖేన అపఘస్మశ్య।

ప్రోక్షణ ప్రయోగః

పవిత్రమును ఉదకముతోమించి, ప్రోక్షణే పాత్రపై పవిత్రోదకమును
చల్లి ఆప్రోక్షణేపాత్రను తిరుగదీసి దానియందు ఉత్తరాలముగా పవిత్రమును
ఉంచి ప్రోక్షణే సంస్కారమును (పూర్వము ఆచారన చేసిన బోటవే) చేయవలెను
సూ॥ అద్విరనుష్ఠ్యజ్య, ప్రోక్షణ్యమవదాయ। ప్రోక్ష్య

ప్రోక్షణపాత్రయందు అక్షరోదకములనుఉంచి రెండుచేతులను తిరుగ
చేసి వాటి ఉంగరిఁజేల్చి, మధ్యజేల్చి మరియూ బ్రౌటనవేల్చులోను ఉత్తరాలగ
ముగాఉన్న పవిత్రమును పట్టుకొని వదములనుండి తూర్పునకు ప్రోక్షణే ఉదకము
ను మూడుమార్లు గంటి అమంత్రకముగా ప్రోక్షణపాత్రపై చేయవలెను
సూ॥ తస్యామక్షతా నవతనీయః హస్తయో రఙ్గుష్టోఽవ కనిష్ఠికాభ్యాం

ఉత్తరభాగ్యాం ఉదగగ్రీగృహీత్వా। ప్రాప్తీర్విరుత్తాయ। అభిమన్వ

తస్మై నమః వేదికోపట్టుకొని, ఆవేదితో మిగిలినబదుపాత్రలనూ
ముట్టుకొని ఆవేదికపాత్రలనునకు విలముకనబడునట్లుతిరుగలేని విష్ణుల
ఇద్దమునకుకట్టిన త్రాడుముడినివిప్పవలెను.

సూ॥ నమసి తేణవాణీనాపాత్రాణీనంమృత్యు పాత్రాణ్యుద్ధక్త్రవణముత్తా

నానికృత్వా ఇద్యచ్చా విప్రస్య ॥

తూర్పుగాకొనఁబడునట్లు పవిత్రము కుడిచేతితోపట్టుకొని ప్రోక్షణే పాత్ర
యందలిఉదకమును మిగిలినబదుపాత్రలపై మూడుమార్లుచల్లవలెను. మిగిలిన
ఉదకమునుపారబోసి మరలఉదకమునునునిపి, ప్రోక్షణేపాత్రను పరిస్కరణ దర్శన
కు వెలువల అగ్నికీదక్షిణముగా ఉంచవలెను.

సూ॥ (పవిత్రేణ పాత్రీనా) త్రిః ప్రోక్షతి, శేషముద్విధ్య, ఘనః పూరయిత్వా।

ప్రోక్షణేం దక్షిణతోనిధాయ ॥

పూర్ణపాత్ర సంహారః

పూర్ణపాత్రయందు పవిత్రమును ఉత్తరమునకు కొనలుఉంచునట్లుగా
ఉంచి పూర్ణపాత్రను అగ్నికీదమటకు తీసుకొనివచ్చి పరిస్కరణలకు వెలుపల
పెట్టుకొని దానియందు అక్షరోదకములను ఉంచి, ఉత్తరాలగ్రమైన పవిత్రముచేత
(ప్రోక్షణే పాత్రవలెనే) మూడుమార్లుగంటి పవిత్రముతోనుపీతము పూర్ణపాత్రను
తనముఖమువరకుపల్చి అగ్నికీదత్తరమును పాత్రాసాదనదర్శనకు దక్షిణమున
పన్నెండుదర్శనమువరచి వాటిపైపూర్ణపాత్రనుఉంచి, ఎనిమిదిదర్శనలచే పూర్ణపాత్ర
ను కప్పవలెను.

సూ॥ పూర్ణపాత్ర మూదాయావరేణాగ్నిం పవిత్రాన్నర్హతే పాత్రేఅప అనీయః।

ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం త్రిరుత్తాయ। ముఖనమముద్భత్య, నమం
ప్రాణైర్ముత్తోత్తరేణాగ్నిందర్శ్యమ సాదయిత్వా దర్శ్యైశ్చప్రచ్ఛాద్య ॥

బ్రహ్మచర విధిః

బ్రహ్మచారి అగ్నికీదక్షిణమున మూడుదర్శనలపై కూర్చుండవలెను.
(అస్మిన్ అనుకోట కర్మపేరు చెప్పవలెను) బ్రహ్మచారు సుఖాననమ్ అని ప్రతి
పదనము వలంకవలెను.

సూ॥ బ్రాహ్మణం దక్షిణతోదర్శ్యమనిషాద్య। (అస్మిన్ కర్మణి త్వంబ్రహ్మ

భవ బ్రహ్మణః ఇదమాననమ్ ॥ సుఖాననమ్ ॥ ఇతి ప్రతిపదనమ్

ఆజ్ఞాపాత్ర సంహారము

పిమ్మటపవిత్రమును ఆజ్ఞాపాత్రయందుఉంచి, పవిత్రముతోసహా ఆజ్ఞాపాత్రను అగ్నికిపడమరుగాఉంచి, కరిగించినఆజ్ఞామును అపాత్రలో పోయేవలెను. ఆజ్ఞాపాత్రకుఉత్తరమున అగ్నికణములనుఉంచి నాటి పైఆజ్ఞాపాత్రను ఉంచవలెను. ఒకదర్శనునుండించి, ఆమంటనుఆజ్ఞామునందు ప్రకాశించునట్లుచేయవలెను. విదవశిదకముముట్టుకొనవలెను

సూ॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాన్తర్దితాయా మాజ్ఞాస్థాల్యా మాజ్ఞం నిరూప్య ఆజ్ఞంవిలాప్య । ఉదీపోఽఙ్గారాన్నిరూప్య ॥ తేష్వధిశ్రీత్యు ॥ జ్వలతా తృతే నాథోగామిన్యాదీప్య ॥ ఆశ్మే ప్రతిఫలీకృత్య అపశపన్మృత్యు ॥

అరంగుళముపొడవుఉంచునట్లు రెండుదర్శకొనలనుఒక్కమాడుగా త్థించి, ఉదకముచేతడిపి, దురిపి, ఉదకముముట్టుకొని ఆదర్శకొనలను ఆజ్ఞామునందుఉంచవలెను. ఒకదర్శనుకాల్చి, మందుచున్నఆదర్శను (హిమము చేయువాచిన్ను/పేలులువగ్గిరాద్రవ్యములతోసహా) ఆజ్ఞాపాత్రచుట్టూమారు మార్చు త్రిప్పవలెను. పిమ్మటఉదకముముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ ద్వేదర్శాగ్నే తృణమస్త్రాయ ॥ స్పృశ్యత్ప్రద్యుద్ధ ॥ ప్రక్షాళ్య ॥ ప్రత్యస్థ అపశపన్మృత్యు ॥ ఆశ్మేప్రాత్యు ॥ (చరుణా/లాక్షైః సహ) ॥ త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా ॥ అపశపన్మృత్యు ॥

ఆజ్ఞాపాత్రనుఉత్తరదిక్కునకుదింపి, అచ్చటిఅగ్నికణములనుమరలఅగ్నియందువేయవలెను.

సూ॥ ఉదగుద్వాప్య ॥ అఙ్గారాన్ప్రత్యూహ్య ॥

ఉత్తరాగ్రములైనపవిత్రదర్శలచేత ఆజ్ఞామునుమూడుమార్లుప్రవహించ చేయవలెను. (తూర్పునఅరంగింబి పడమలకురానిచ్చి మరలతూర్పుననమాపి యగునట్లుచేయవలెను) పవిత్రముముడినివిప్పి, ఆదర్శలనుతడిపి, దురిపి.

తూర్పుకొనలుగా, ముందుకొనలు. తరువాతపొట్టలు, తరువాతమొదళ్ళు క్రమముగామందునట్లు అగ్నిలోవేయవలెను.

సూ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్ఞం త్రిరుత్పాయా (ప్రాగారభ్య పర్వాన్నీత్వా పునఃప్రాచేన సమాప్తిః) పవిత్రగ్రస్థం విప్రస్య ప్రక్షాళ్య ॥ ప్రత్యస్థ ॥ ప్రాగగ్రముగ్ని పవిత్రే అనుప్రవారతి ॥

ప్రత్యక్ష సంహారము

హిమముచేయుపాత్రలను (స్రక్క, స్థవము) అగ్నియందుకాచి మూడుదర్శకొనలచేతడిపి మరలకాచి దర్శలతోవాటి పైఉదకముచల్చి (స్రక్క నకుఉత్తరముగా స్థవమునుఉంచవలెను. ఈదర్శలనుఉదకముతోతడిపి, తుడిచి అగ్నిలోవేయవలెను.

సూ॥ యేనజాహినితద (స్రక్కవావ) గ్ని ప్రతితప్య ॥ త్రిభిర్దర్శాగ్నే స్థంమృజ్య ॥ పునఃప్రతితప్య ॥ ప్రోక్ష్య ॥ స్థవముత్తరతోనిధాయ ॥ దర్శా నద్విస్సగ్నే స్మృత్యాగ్నిప్రవారతి ॥

ఇథ సంహారము

ఇథ్యమును ఎడమచేతియందుఉంచుకొని పరిధులను, అహార సమిధలను అగ్నికినాలుగుదిక్కులయందు దిగువచేప్పినవిధముగాఉంచవలెను.

సూ॥ ఇథ్యమాదాయ పరిధీన్ పరిదధాతి ॥

లావుగాఉంచుసమిధ పడమలను, సన్నముగా పొడవుగలసమిధ దక్షిణమున, కొంచెము సన్నము, పొట్టిగాయున్నసమిధ ఉత్తరమున, పడమల ఉంచు సమిధ ఉత్తరాగ్రముగాను, దక్షిణోత్తరములలోఉంచు సమిధలను తూర్పు కొనలుగా ఉంచునట్లును, దక్షిణోత్తర పరిధులను పడమల పరిధికి తగులునట్లుగా పరుచునట్లుగా ఉంచవలెను.

సూ॥ స్థవిష్టోమధ్యమః ॥ అఙీయాన్ద్రాఘ్నియాన్దక్షిణార్ధ్యః ॥ అఙ్విష్టో హ్రాస్విష్ట

ఉత్తరార్థః ఉదగగ్రం మధ్యముమ్ । ప్రాగ్గ్రావితరౌ మధ్యమపరిధి
ముపస్పృశ్య ॥

తూర్పుదైపున రెండు ఆఘారసమిధలను నిలచియుండునట్లు ఉంచవలెను.
సూ॥ పూరస్తాదూర్వ్యే ఆఘార సమధావా దధాతి ॥

తూర్పు పరిషేననమ్

హోమముచేయువారు వారిమడిచేతియందు ఉదకముఉంచుకొని అగ్ని
చుట్టూ ఉదకముపడునట్లు క్రిందివిధముగా పరిషేనచేయవలెను
సూ॥ అగ్నిం పరిషిజ్యతి ॥

క్రిందివాక్యముచెప్పి అగ్నికిదక్షిణమున పడమటదిక్కునఆరంభించి
తూర్పునమాప్తిగాపడునట్లు ఉదకముచల్లవలెను.

అద్వితేఽనుమన్యస్త్వ (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

క్రిందివాక్యముచెప్పి అగ్నికిపడమటదిక్కున దక్షిణమునుంచిఉత్తరము
వరకుపడునట్లు ఉదకముచల్లవలెను.

అనుమతేఽనుమన్యస్త్వ (ఇతి పశ్చాదుదీచీనమ్)

క్రిందివాక్యముచెప్పి అగ్నికిఉత్తరదిక్కున పడమటనుండితూర్పువరకు
పడునట్లు ఉదకముచల్లవలెను.

సరస్వతేఽనుమన్యస్త్వ (ఇత్తుత్తరతః ప్రాచీనమ్)

క్రిందివాక్యముచెప్పి అగ్నికిఈశాన్యముమొదలు ఈశాన్యముపరకు
ప్రదక్షిణముగాపడునట్లు ఉదకముక్రిప్తవలెను.

దేవసవిత్తః ప్రసువ (ఇతి సమస్తమ్) పరిషిప్య ॥

ఇద్వాదానమ్

స్వవముచేతజ్ఞమునుతీసుకొని, ఇద్వము పైఅభిఘరించి, ఇద్వముపై

అక్షతలువేసి తానుశీరమునఅక్షతలుధరించి తనభార్యకుధరింపజేసి, బ్రహ్మ
గారిశిరస్సుపై అక్షతలువేయవలెను.

సూ॥ స్వవేడిగ్ధమభిఘార్య । ఇద్వములబ్జ్యత్య స్వయమలబ్జ్యత్య ।
బ్రహ్మణమలబ్జ్యత్య ॥

క్రిందిమంత్రము, వాక్యములనుచెప్పి, (అముకఅనుచోట ఏకర్థచేయు
చున్నారో అకర్థపేరుచెప్పి) ఆదత్వ్యతనిఅగ్నియందు ఇద్వమునువేయవలెను.
ఇద్వాదానముఅమంత్రకముగాచేయమని సూత్రమందుచెప్పబడినను, క్రింది
విధముగాచేయుట (అభిఘారణాలంకారములు) ఆచారముగాఉన్నది.

ఓంరత్నార్చితృజ్ఞాతయో అన్యపాదౌ ద్వేక్షికోషే సప్త హస్తానిశో
అన్యః । త్రిధాబద్ధౌ పృష్ఠభోరోరవీతి మహోదైవో మర్త్యాగ్ం అవేవేత ॥

అస్మిన్ (అముక) హోమే బ్రహ్మన్ ఇద్వమాధాస్యే । ఆదత్వ్యః ।
ఇద్వమునకుకట్టినతాడును పూర్వప్రాత్రయందుఉంచి, తదుపరి బ్రహ్మ
గారు యజ్ఞమానులశీరస్సులపై అక్షతలువేయవలెను.

సూ॥ ఇద్వర్జ్యం పూర్వపాత్రే నిధాయ ॥

ఇద్వాదానముపూర్వస్సుముమూరారో ఓస్తు ।

ఆఘారములుతాను రెండుహోమములు దర్శపూర్వ మాసములలోవలెనే
అమంత్రకముగా చేయవలెను.

సూ॥ ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణ మాసవత్పూర్ణమ్ ।

అథానర భోమమ్

స్వవముతోఅజ్ఞమును ఒకనూరుసుక్కుయందుంచి మరలస్థవము
తోఅజ్ఞమునుతీసుకొని ముందుగాస్థవమునందలిఅజ్ఞమును తరువాత గ్రుమ్మి
యందలిఅజ్ఞమును దిగువచెప్పబడుచిరితిన హోమముచేయవలెను.
సూ॥ స్థవేజ్ఞాజ్ఞమూదాయస్రువంపూరయత్యాపునస్స్వ వేజ్ఞాజ్ఞమూదాయ

పశ్చిమ, ఉత్తరపరిధులమధ్యనుంచి (వాయువ్యమునుండి) అగ్నేయ మూలకు స్థవమునందలిఅజ్ఞము ఎడతెగనిధారగా హిమముచేసి దిగువ త్యాగమునునప్పున వలుకవలెను.

సూ॥ ఉత్తరపరిధి సన్నిమన్యవృత్త దక్షిణతః ప్రాశ్చమ్యజాగ్ం సన్నత మాఘారయతి ప్రాగవసానమ్ ॥ (వాయువ్యాది అగ్నేయాస్తమ్) ।

త్యా :- ప్రజాపతయజ్ఞదంపమమే ॥

పశ్చిమ, దక్షిణ పరిధిమధ్యనుంచి (నైఋతినినుండి) తూర్పు, ఉత్తర మధ్యభాగము (అశాన్యము) వరకు స్రుక్కుయందలి అజ్ఞమును ఎడతెగని ధారగా హిమము చేయవలెను (సప్తద్వీపీతమే ఆధారముగా ఉన్నది, విదవ త్యాగమును వలుకవలెను.

సూ॥ ఇతర పరిధిసన్ని మన్యవృత్తోత్తరతః ప్రాశ్చమ్యజాగ్ం సన్నత మాఘారయతి ॥ (నైఋత్యాదిశానాస్తమ్) ॥

త్యా॥ ఇద్ధాయేదంపమమ ॥ (అజ్ఞభాగం చక్రపీవ)

చక్రపీవోమూ

(క్రిందిరెండు హిమములు స్రుక్కుయందున్నవముతో నాచుగు (పంచా ముషేయులు ఐదుమూర్తు అజ్ఞముగ్రహించి స్రుక్కుతోహిమము చేయవలెను.) అథాజ్ఞభాగం జు హిరాతి ॥ ఏకమ్ । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి (షణ్చ) ।

(క్రిందిహిమమును అగ్నిలోఅశాన్యభాగమున వృత్తాకారముగా త్రిపు చూచేసి, త్యాగముచెప్పువలెను.

ఓంతగ్నయే స్వాహో ॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధేఅగ్నేయజ్ఞదంపమమ ॥

ఏకమ్ । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి । (షణ్చ) ॥

(క్రిందిహిమమును అగ్నిలో అగ్నేయభాగమున వృత్తాకారముగా త్రిపు చూ వెనుకటిదానితో నమముగాఉంచునట్లుచేసి, త్యాగముచెప్పువలెను.

ఓం సోమాయస్వాహో ॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధేసోమాయేదంపమమ ॥

ప్రేహిమములతరువాత ఏకత్వచేయించువాడై ఆత్మకృత్యునంబందించి సహిమములు అచ్చటవిప్పబడిన దీతిలోచేయవలెను అజ్ఞహోమమైనచో పైవిదముగానేఅజ్ఞమును నాచుగు(ఐదు)మూర్తుగ్రహించి, హోమముచేయ వలెను. చరువుమొదలగు ద్రవ్యహోమములైనచో క్రిందివిధముగా అదవనము చేసి, పిమ్మటహోమముచేయవలెను.

సూ॥ సమం పూర్వేణయథోపదేశం ప్రధానాజ్ఞాహితీర్ హుత్వా ॥

(స్రుక్కుయందున్నవముతో అజ్ఞమునుఅభిఘరించి, హోమముచేయు ద్రవ్యములను రెండు(పంచాముషేయులు మూడు)మూర్తు స్రుక్కుయందు ఉంచి, మరలఅభిఘరించి, మంత్రమునుఉచ్చరించి, స్వాహోంతమునందు అద్రవ్యముల ను అగ్నిలోహోమముచేసి, పిమ్మటత్యాగముచెప్పువలెను.

సూ ॥ దర్శ్యాముపస్సీర్థ । చరుమధ్యా ద్విరవదాయ । అభిఘార్చ

అగ్నయే స్వాహో ॥ అగ్నేయజ్ఞదంపమమ ॥

వెనుకటివలెనేస్రుక్కుయందు నృవముతోఅజ్ఞమును అభిఘరించి, హోమముచేయు ద్రవ్యములను రెండు(పంచాముషేయులు)మూడు మూర్తు స్రుక్కు యందుఉంచి, మరలఅభిఘరించి, మంత్రమునుఉచ్చరించి, స్వాహోంతము నందు అద్రవ్యములను అగ్నిలోహోమముచేసి, పిమ్మటత్యాగముచెప్పువలెను.

ఇథే ప్రధానమైన అగ్నిహోమములూ చేయవలెను.

దర్శ్యాముపస్సీర్థ । చరుమధ్యాద్విరవదాయ । అభిఘార్చ ॥

ఓంగ్నానాంత్యా . సోదన్తగ్నస్వాహో ॥ గణపతయజ్ఞదంపమమ ॥

చేయదలచిన అస్మి హోమములూ ఘృతి అయిన పీడప స్రుక్కుయందు స్పృశముతో ఆజ్యమును అభిషేకించి, హోమము చేయుద్రవ్యములను ఎక్కువగా ఒక్కమారు స్రుక్కుయందు ఉంచి, మరలెందుమార్గ అభిషేకించి, శ్రీందిమంత్రమును ఉచ్చరించి స్వానంతమునందు ఆద్రవ్యములను అగ్నిలో హోమము చేసి, వీడ్చుట త్యాగముచేపువలెను.

సూ : దర్శ్యాముపస్తీర్వ ఉత్తరాధ్యక్షస్థుద్విష్టకృదేవదాయః ద్విరభిహర్ష్య

హవ్యవాహ మభిమాతి పాహమ్, రక్షోహణం పుతనాను జిప్తుమ్ । జ్యోతిష్మన్తం దీర్ఘతం పురస్మిమ్ । అగ్నిస్త్విష్ణు కృత మాహువేమ్ । స్విష్టమగ్నే అభితర్షణాహి । విత్వాదేవ పుతనా అభిష్య । ఉరున్మృషన్తాం ప్రదిశస్విభాహి జ్యోతిష్మదే వ్యాజరన్త ఆయుసాస్వహే । అగ్నేయేస్విష్టకృత ఇదం నమమ ॥

చేయవలసిన హోమములు అగ్నియూ ఘృతి అయిన తరువాత (హవిర్హ మెరలగుద్రవ్యహోమమైనచో స్విష్టకృతము చేసి, పిదప ఆజ్యమును కుక్కతో (శ్రాదు ను ఉదకమునందు ఉడికి, దులిపి, అగ్నియందు ఉంచి, త్యాగమునుచేప్పి, ఉదకమును ముట్టుకొని, వీడ్చుట జయదులు, రాష్ట్రభృతులు, ప్రజాపతి హోమము విరితముగా వ్యాసాతి హోమములు స్విష్టకృదేవము స్పృశముతో చేయవలెను.

సూ (స్మిచ్ఛే) జయాధ్యాతానాన్ రాష్ట్రభృతః ప్రాజాపత్యామ్ । వ్యాహ్ని తీర్వివ్యాతా సౌవిష్టకృత మిత్యుపజాహోతి । ఇన్ద్ర సన్తహనా నృద్విస్సగ్న్ స్పృశ్యాగ్ని ప్రహరతి ॥ రుద్రాయతత్ప్రహరయేదం నమమ ॥ అప ఉపస్పృశ్య

శ్రీందివాక్యమును పలికి, ఉదకమును ముట్టుకొని, జయాదిహోమములు స్పృశముతో చేయవలెను.

కర్మసమ్యర్థ్యర్థం వృద్ధికామః స్మవేణజయాది హోమం కరిష్యే

జయోదయః

అదో జయః

- ౧) ఓం చిర్రజ్ఞ స్వాహే ॥ చిత్తాయేదం నమమ ।
 ౨) చిత్రిశ్చ స్వాహే ॥ చిత్తా ఇదం నమమ ॥
 ౩) అకూతజ్ఞ స్వాహే ॥ అకూతాయేదం నమమ ।
 ౪) అకూతిశ్చ స్వాహే ॥ అకూతా ఇదం నమమ ।
 ౫) విజ్ఞాతజ్ఞ స్వాహే ॥ విజ్ఞాతాయేదం నమమ ॥
 ౬) విజ్ఞానజ్ఞ స్వాహే ॥ విజ్ఞానాయేదం నమమ ॥
 ౭) మనశ్చ స్వాహే ॥ మనస ఇదం నమమ ।
 ౮) శక్తరీశ్చ స్వాహే ॥ శక్తరీశ ఇదం నమమ ।
 ౯) దర్శశ్చ స్వాహే ॥ దర్శాయేదం నమమ ॥

౧౦) పూర్ణమానశ్చ స్వాహే ॥ పూర్ణమానాయేదం నమమ ॥

౧౧) భూవాప్త స్వాహే ॥ భూవారేదం నమమ ।

౧౨) రథస్తరజ్ఞ స్వాహే ॥ రథస్తరాయేదం నమమ ।

౧౩) ప్రజాపత్యర్థయాస్సన్తాయ వృష్టి ప్రాయచ్చదుగః పుతనాజ్ఞేష తస్మై విశస్సమనమన్త సర్వాస్స ఉగ్ర సహిహవ్యే బభావస్వాహే ॥

ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥

అగ్నిర్వాతానామ్

సకృదుండు

- ౧ అగ్నిర్వాతానా మధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥
భూతానామధిపతయే అగ్నియదేదంసమమ ॥
- ౨ ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠానా మధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥
జ్యేష్ఠానామధిపతయే ఇన్ద్రాయేదంసమమ ॥
- ౩ యమః పృథివ్యా అధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥
పృథివ్యా అధిపతయే యమాయేదంసమమ ॥
- ౪ వాయుర్నరసింక్షస్యా ౨ ధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥
అనరసింక్షస్యాధిపతయే వాయవదేదంసమమ ॥
- ౫ సూర్యో దివోధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥
దివోధిపతయే సూర్యాదేదంసమమ ॥

- ౬ పున్ద్రమా నక్షత్రాణామధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥
నక్షత్రాణామధిపతయే పున్ద్రమనదేదంసమమ ॥
- ౭ భువస్థతిర్భువ్యాదోధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥
భువ్యాదోధిపతయే భువస్థతిదేదంసమమ ॥
- ౮ మిత్రస్సత్యానా మధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥
సత్యానామధిపతయే మిత్రాయేదంసమమ ॥
- ౯ వరుణో ౨ పామధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యామా శిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥
అపామధిపతయే వరుణాయేదంసమమ ॥
- ౧౦ సముద్రస్సోత్థానా మధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥
సోత్థానామధిపతయే సముద్రాయేదంసమమ ॥
- ౧౧ అగ్నోం సామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మావ త్స్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్మస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యాగ్న్ స్యాహో॥

స్వాహా ॥ సామ్రాజ్యనామధిపతిన్ ॥ న్నాయేదం ప్రకృయండు

౧౦ సోమ ఓషధీనామధిపతి స్సమావ త్సన్మిన్ బ్రహ్మన్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్స్వాహా

ఓషధీనామధిపతయేనోమాదేదంనమమ ॥

౧౧ సవితాప్రసవానా మధిపతి స్సమావ త్సన్మిన్ బ్రహ్మన్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్స్వాహా

ప్రసవానామధిపతయేనవిత్రఇదంనమమ ॥

౧౨ రుద్రః పశూనా మధిపతి స్సమావ త్సన్మిన్ బ్రహ్మన్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్స్వాహా

పశూనామధిపతయేరుద్రాయేదంనమమ ॥

(ఉదకమును ముట్టుకొనవలెను) అపడిపన్నశ్శ ॥

౧౩ త్వష్టారూపాణామధిపతి స్సమావ త్సన్మిన్ బ్రహ్మన్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్స్వాహా

రూపాణామధిపతయేత్వష్టఇదంనమమ ॥

౧౪ విష్ణుః పర్వతానా మధిపతి స్సమావ త్సన్మిన్ బ్రహ్మన్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్స్వాహా

పర్వతానామధిపతయేవిష్ణవఇదంనమమ ॥

౧౫ మరుతో గణానామధిపతయ స్సమావత్సన్మిన్ బ్రహ్మన్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా
మాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్స్వాహా
గణానామధిపతిభ్యోమరుభ్య ఇదంనమమ ॥

(యజమాని శండ్రిజీవించినచో శ్రీందిహోమముచేయవలెను.)

౧౬ పితరో పితామహో వరేవరేతతాతామహ ఇహమావత అస్మిన్
బ్రహ్మన్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం
దేవహూత్యాగ్న్స్వాహా ॥ పిత్రాడిభ్యోదేవతాభ్యఇదంనమమ

(యజమాని శండ్రిజీవించియున్నచో శ్రీందిహోమముచేయవలెను.)

జీవపితృకశ్శేత్ ॥

౧౭ పితామహ అవరే తతామహ ఇహమావత అస్మిన్ బ్రహ్మన్మస్మిన్
క్షత్రేస్యా మాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్స్వాహా ॥
పితామహాభ్యోవరేభ్య వ్రతామహాభ్యఇదంనమమ ॥

(యజమాని శండ్రిజీవించియున్నచో శ్రీంది హోమమును చేయవలెను.) జీవపితామహాశ్శేత్ ॥

౧౮ పితరో వరేతతా ఇహమావత ॥ అస్మిన్ బ్రహ్మన్మస్మిన్ క్షత్రేస్యా మా
శిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవహూత్యాగ్న్స్వాహా ॥

పితృభ్యోవరేభ్యదేవతాభ్యఇదంనమమ ॥

(ఉదకమును ముట్టుకొనవలెను) అపడిపన్నశ్శ ॥

రాష్ట్ర భృతయుః

౧ ఋతాపాద్యతదామగ్నిర్దస్త్య ప్రస్యోషదయోఽపురసః ఊర్ధ్వో నామ
సఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాన్తు తస్మిన్సాహో॥

అగ్నేయగ్వర్వాయేదంనమమ ॥

౨ తాభ్యస్సాహో॥ ఓషధీభ్యోఽపురోభ్యుహగ్న్య ఇదంనమమ ॥

౩ సగంహితో విశ్వసామా సూర్యో గర్భర్షస్త్య మరీచయోఽపురసః
అయువో నామసఇదం బ్రహ్మ క్షతం పాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం
పాన్తు తస్మిన్సాహో॥ సూర్యాయగ్వర్వాయేదంనమమ ॥

౪ తాభ్యస్సాహో॥ మరీచిభ్యోఽపురోభ్యుయభ్యేదంనమమ ॥

౫ సుషుమ్న సూర్యరశ్మి శృన్వమా గర్భర్షస్త్య నక్షతాణ్యపురసో
దేకురయోనామ సఇదం బ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం
పాన్తు తస్మిన్సాహో॥ చక్రమసేగ్వర్వాయేదంనమమ ॥

౬ తాభ్యస్సాహో॥ నక్షత్రేభ్యోపురోభ్యోవేదంనమమ ॥

౭ భుజ్య స్సుపర్ణో యజ్ఞో గర్భర్షస్త్య దక్షిణా అపురసస్సవానామ స
ఇదంబ్రహ్మ క్షతం పాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం పాన్తు తస్మిన్సాహో॥
యజ్ఞాయగ్వర్వాయేదంనమమ ॥

౮ తాభ్యస్సాహో॥ దక్షిణాభ్యోఽపురోభ్యునాభ్యేదంనమమ ॥

౯ ప్రజాపతి ర్విశ్వక్రత్వా మనోగర్భర్షస్త్యమానస్యపురసో వహ్నియో

నామ సఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం పాన్తు
తస్మిన్సాహో॥ మనసేగ్వర్వాయేదంనమమ ॥

౧౦ తాభ్యస్సాహో॥ ఋతామేభ్యోఽపురోభ్యోపేదంనమమ ॥

౧౧ ఇహిరో విశ్వప్రసావాతో గర్భర్ష ప్రస్యాహోఽపురసోముదా నామస
ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాన్తు తస్మిన్సాహో॥

వాతాయగ్వర్వాయేదంనమమ ॥

౧౨ తాభ్యస్సాహో॥ అద్యోఽపురోభ్యోముదాభ్యేదంనమమ ॥

౧౩ భువనస్య పతే యస్యతః ఉపరి గృహో ఇవాచ॥ సవో రాస్యా జ్యోతిగ్ం
ధాయస్సోహో॥ సువీర్యగం సంవర్ధురీణాగ్ం సప్తర్షిగ్ం స్యాహో॥

భువనస్యపతయేదంనమమ ॥

౧౪ పరమేష్ఠధీమతి మృత్యు గర్భర్షస్త్య విశ్వమపురసో భువోనామ స
ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాన్తు తస్మిన్సాహో॥

మృత్యువేగ్వర్వాయేదంనమమ ॥

౧౫ తాభ్యస్సాహో॥ విశ్వస్యాఽపురోభ్యోభాభ్యేదంనమమ ॥

౧౬ సుక్తితి సుభూతిర్విద్రక్తభువరాన్స పక్షస్యో గర్భర్ష ప్రస్య విద్యుతో
పురసో రుచోనామసఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం
పాన్తు తస్మిన్సాహో॥ పక్షన్యాయగ్వర్వాయేదంనమమ ॥

౧౭ తాభ్యస్సాహో॥ విద్యుద్యోఽపురోభ్యోరుగ్న్యేదంనమమ ॥

౧౮ దూరే హేతిరమృతయో మృత్యుర్ధ్వధ్వస్తస్య ప్రజా అభ్యుదయో భేదువో
నామసంబంధియ్య క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతంపాన్తు తస్మై
స్వాహా ॥ మృత్యువేగస్తర్వాదేదంసమమ ॥

౧౯ తాభ్యస్వాహా ॥ ప్రజాభ్యో ౭ పురోభ్యోరీతిభ్యుదయంసమమ ॥

౨౦ చారుః కృపణకాశీ కామోగస్తర్వ స్సన్యాసయో పురుసకోచయస్మి ర్భావ
సంబంధియ్య క్షతంపాతు తా ఇదంబ్రహ్మ క్షతం పాన్తు తస్మై స్వాహా
కామాయగస్తర్వాదేదంసమమ ॥

౨౧ తాభ్యస్వాహా ॥ అధిభ్యో ౭ పురోభ్యోశ్చేదయస్తీభ్యుదయంసమమ ॥

౨౨ సనోభువనస్యపతే యస్యతక్షపరి గృహోదహచ ॥ ఉరుబ్రహ్మణే ౭ స్మై
క్షత్రాయమహిశర్మ యచ్చస్వాహా ॥ భువనస్యపతయేబ్రహ్మణాదంసమమ ॥

ప్రాణాభ్యుదయః

శ్రీందిమంతము మనసునకప్పురించి స్వానోకారముమూత్రము పైకివెప్పి
వోమముచేసికరువాత మనసునత్యాగముచెప్పవలెను.

ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా భద్రావ ॥
యత్కామాస్తే జాహుమస్తన్నోఅన్య వయగ్గేన్యామవతయో రయోభాగోస్వాహా ॥

ప్రజాపతయదంసమమ ॥

వ్యాకృతయః

౧ ఓం భూస్వాహా ॥ అగ్నియదంసమమ ॥

౨ ఓం భువ స్వాహా ॥ వాయుదంసమమ ॥

౩ ఓం సుప్తస్వాహా ॥ సూర్యాయదంసమమ ॥

విష్వత్కతి

యదస్య కర్మణో త్యగీరిధం యదాప్తయ్యం మిహోకరమ్ ॥

అగ్నిష్టత్త్విస్త కృత్విద్వాన్తర్వగ్గే స్త్విష్టగ్గ్రిం సుహుతం కరోతు స్వాహా ॥

అగ్నియేన్విష్టకృతదంసమమ ॥

పిమ్మల పరధులను, ఆహారసమిధలనూ అగ్నియందుచేసి, శ్రీంది వాక్య
మునుపరికి, కరిష్యే అనునపుడు ఉదమును ముట్టుకొనవలెను

శమ్యఅవోహ్యబహిః పరిధయఃఅభార సమిధాప్రహరితి ॥

అనాజ్ఞాతాదయః

అస్మిన్(అముతహోమాభ్యేకర్మణి అవిజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యే ॥

జ్ఞాతాజ్ఞాతాది సకలదోష నిర్ధరంభార మనాజ్ఞాత శ్రయం, కర్మాన్తరిత

కర్మలోప కర్మవిపర్యాసప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నోఅగ్ని సహన్నోఅగ్నిఇతి, స్వరా
క్షర పదవృత్త వర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థ మాభిర్గర్హిరితి, వాక్మీయమలోప ప్రాయ
శ్చిత్తార్థ మిదంవిధృ ప్రాయంబకమితి, ఋత్విజ్ఞోద్ధృ ప్రాయశ్చిత్తార్థం
యద్విద్వాగ్గ్రింస ఇతి, అగ్న్యపహత ప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యా ఇతి,
సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సుపరిత్యేతర్వంక్షత్ర కాజ్యహుతిరోహ్యమి:

౧ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు ॥ అగ్ని తదస్య
కల్పయత్సగ్గ్రింహివేత్త యథాతథగ్గ్రి స్వాహా ॥ అగ్నియదంసమమ ॥

- ౨ పురుషసమ్మితో యజ్ఞోయాజ్ఞః పురుష సమ్మితః । అగ్నేతదస్య కల్పయేత్సగ్ంహివేత్త యథా తదగ్గే స్వాహా ॥ అగ్నియజ్ఞదంసమమ ॥
- ౩ యత్కాక్షత్రా మససా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మనస్తే మర్తానః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజ్ఞానన్ యజ్ఞప్రోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి స్వాహా ॥ అగ్నియజ్ఞదంసమమ ॥
- ౪ త్వన్నోఅగ్నే వరుణస్య విద్రావన్ దేవస్య హేదోఽవయాసోస్థాః యజ్ఞిహో వహ్నితమ శ్శేశుచానోవిశ్వా ద్దేవోగ్ంసి ప్రముముగ్ధస్మధ్యాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదంసమమ ॥
- ౫ సత్సన్నో అగ్నే ఽవమాభవోతి నేదప్రోఅస్యాక్షహో వ్యష్టే । అవయక్ష్య నో వరుణగ్ంరూదో వీహి మృద్దీకగ్ం సుహవోసపధి స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదంసమమ ॥
- ౬ ఆతిర్ద్ధిర్ద్ధిర్ద్ధుర్ద్ధుర్ద్ధోన ఉనమాప్యాయయ హరిహోవర్తమానః । యదా న్నోభ్యభ్యో మహిగ్గోత్రాఋజాసి భూయిష్టదాజో అధతేన్యామ స్వాహా ॥ జ్ఞానాయహరితజ్ఞదంసమమ ॥
- ౭ జదంవిష్టుర్ద్ధివక్రమే త్రేహనిరధే పదమే : సమాధమస్య పాగ్ం సురే స్వాహా ॥ శ్రీమహావిష్ణవజ్ఞదంసమమ ॥
- ౮ శ్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనమ్ । ఉర్వారుకమివ బంధనస్య త్యోర్ముక్షీ యమామృతాభ్యాహా ॥ త్ర్యంబకాయేదంసమమ ॥

- ౯ యద్విద్వాగ్ం నో యదవిద్వాగ్ంనో ముక్తా కుర్వస్యత్విజ్ఞః ॥ అగ్నిర్వా తస్మా దేసపత్తర్థా దేవేన ముజ్జితాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నితర్థాభ్యామిదంసమమ ॥
౧౦. పునస్సా దితార్హద్రా వసవ స్సమిన్ద్రతాం పునర్ముహోదో వసునీధ యజ్ఞైః । పృతేనత్వం తమవో వర్ధయస్య సత్కాస్సన్తు యజమానస్త్వ కామా స్వాహా ॥ అగ్నియేవసనీధాయేదంసమమ ॥
- ౧౧ ఓం భూ స్వాహా ॥ అగ్నియజ్ఞదంసమమ ॥
- ౧౨ ఓం భువ స్వాహా ॥ వాయవజ్ఞదంసమమ ॥
- ౧౩ ఓం సువ స్వాహా ॥ సూర్యాయేదంసమమ ॥
౧౪. ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రజాపతయజ్ఞదంసమమ ॥
చేయికడుగుకొని, కుడిచేతితో ముక్కుపట్టుకొని, ఉపరిలిగబట్టి విష్ణునామ స్మరణచేసి, కరివ్వే అనునపుడు ఉదముముట్టుకొనవలెను.
- హస్తం ప్రక్షాత్త । అతమితో ప్రాణాయామస్య ॥ విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణుః । విశావత్పర్వస్తం నానాప్రకారేణసంభావిత సకలదోష నిరహర జార్ఘం సర్వప్రాయశ్చిత్తం తరిష్వే ॥ తరువాత శ్రీదివిమంత్రముచెప్పి స్వమముతోఽక్షమారుహోమము చేయవలెను.
- ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రజాపతయజ్ఞదంసమమ ॥
- పురాణాహుతిః**
- (తాంత్రి, యోగాదులలో చేయబడినత పూర్వాహుతి హోమమును శ్రీంద్ర జమ్భూతస్వామి, అగ్నికర్మయందా పూర్వాహుతిహోమము అననము ఉదయము.)

(ఒకపక్షములో ప్రకృతునుండి దానియందుపూర్ణావస్థలో ద్రవ్యములు అనగా కొబ్బరికురిదీ, పక్షులు, గంధంబెక్క, యావలకులు, లవంగములు, జాజికాయలు, జామలి, పచ్చకర్పూరము, వర్షవేళ్లు, వగైరా ద్రవ్యములుండి)

ప్రకృతయందు వన్నెందుమార్పుజన్మమును నృపములేతగ్రహించి, లేచినిలచి ఈశ్రీందిమంత్రముచెప్పి, స్వాహంతమందు మోముచేసి, విష్ణులకుమార్చిని త్యాగముచెప్పవలెను.

ఏకం, ద్వై, త్రితి, చత్వారి పంచ, షష్ఠీ, సప్త, అష్టా నవ, దశ, ఏకాదశ, ద్వాదశ ||

ఓం స్వతే అగ్ని సమిధ స్తప్తకవ్య స్తప్తజుషమ్ స్తప్తదామప్రియాహి స్తప్తహోత్రా స్తప్తదాత్యా యజన్తి స్తప్తయాని రాఘ్నిణస్యా ఘృతేన స్యాహి

అగ్నియేనప్రతపవదంనమమ ||

మరల లేచినిలచి, మోముచేయూ మిగిలినజన్మమును శ్రీంది మంత్రములుచెప్పి చూ ప్రకృతునుండి అగ్నియందు ఏకధారాపదనము వసోర్ధాహోమము చేయవలెను.

ఓం పూర్ణాహుతి ముక్తమాజ్ఞహోతి : సర్వంవై పూర్ణాహుతి : సర్వ మేవాహోతి : అథో ఇయంవై పూర్ణాహుతి : అస్మామేవ ప్రతితిష్ఠతి ||

ఓం వసోర్ధారాం జహోతి వసోర్ధారాం సప్రతిహి వహేమహుయేతే ఘృతస్యాహి విసమేషాధారాం ముక్తి స్తోమేనహునోవతిష్ఠత ఆజ్యేనజహోతి తేజోవా ఆజ్యం రేజో వసోర్ధారా తేజస్యాహుతి రేజో వరుణేఽథో కామూవై వసోర్ధారా కామూనైవా వరుణే యజ్ఞాయయేత ప్రాజానస్యాన్వాద్యమ్ ||

గమనిక. విశేషోమములు జరిపినపుడు యజమాని స్వార్థములు స్థించుటకు వమకము ౧౦ అనువాకములు జాగ్రత్త చెప్పవలెను.

ఓంతాగ్నావిష్టా ... భువనశ్చ ౭ధిపతిశ్చ ||

పూర్ణాహుతిహోమమైన తరువాత యజమానికూర్చున్నవిష్ణులు, బ్రాహ్మణులు శ్రీందివాక్యముపఠికి యజమానులెరస్సులపై ఆక్షతలువేయవలెను.

పూర్ణాహుతి ముహూర్తపుష్పముమార్చిస్తూ ||

ఉత్తర పరిచేదనము

శ్రీంది వాక్యములను మఱుకుచూ పూర్వ పరిషేదమువలెనే ఉత్తరపరిషేద నముచేయవలెను.

అదితేఽస్త్వమగ్నిస్యా : అనుమతేఽస్త్వమగ్నిస్యా : సరస్వతేఽస్త్వ మగ్నిస్యా : దేవసవిత్రా ప్రాసాహి ||

పూర్వపాత్రనుతీసుకొని నదనీ అనుమంత్రముచెప్పిచూ ప్రాక్రోయమును మరియు ప్రోక్షకశిడికమును పూర్వపాత్రయందుఉంచుకొని, యేనదేవా అను మంత్రముచెప్పిచూ మార్దనముచేసుకొనవలెను

ప్రతీతా స్వపాతీయం. సదనీతి పునః పూరయిత్వా ||

ఓం సదనీ సన్యేధూయాస్సర్వమనీ సర్వంమేభూయాః పూర్ణమనీ పూర్ణంమే భూయా అక్షితమనీ మామేక్షేష్వాః ||

మార్దనము

యేనదేవా ఘవిశ్రేణి : అత్థానం పునతే సదా : తేన సహస్ర ధారేణి : హిమహున్యా పునస్తమా : ప్రాజాపత్యం ఘవిశ్రేమ : శతోద్ధామగం

హిరణ్యమే । తేనబ్రహ్మ విదేనయమ్ । పూతంబ్రహ్మ పునీమహా ఇష్ట
స్సునీతి సహమాపునాతు । సోమస్సస్మా వరుణస్సమీచ్యా । యమోరాణా
ప్రమ్మణాభిః పునాతుమా । జాతమేదా మార్థయన్యా పునాతు ।

విజ్ఞానము

క్రిందిమంత్రములనుచుకునూ తూర్పుదిక్కుమొదలుకొని, ఐదుదిక్కుల
యందు దర్శాగ్రములతో హర్షపాత్రయందలి ఉదకమునుచర్చవలెను.

ప్రాచ్యాం దిశేదేనా ఐతిహికో మార్థయన్తామ్ । అని తూర్పు దిక్కునకునూ
దక్షిణాయాంద్రిశిమాసాః పితరో మార్థయన్తామ్ । అని దక్షిణ దిక్కునకునూ

ధ్రువీచ్యాం ద్రిశిగృహాః పతవో మార్థయన్తామ్ । అని పడమట దిక్కునకునూ

ఉదీచ్యాంధిశ్యాపై పిషపయోవనస్పతయో మార్థయన్తామ్ । అని ఉత్తరమునకునూ

ఊర్వాయాం ద్రిశియజ్జస్సంవత్సరో యజ్జవతిర్వార్థయన్తామ్ । అని

ఆకాశము వైపునకునూ ఉదకముచర్చవలెను.

ఆజ్ఞాలో హర్షపాత్రోదక వినియోగము

యజమాని క్రిందిమంత్రములుచెప్పి హర్షపాత్రయందలిఉదకమును తన
భార్యదోనలియందుఉంచవలెను. ఆమెజక్షతలమూత్రము తనవేతియందుఉంచు
కొని ఉదకమునువేలవైచిదవవలెను. పిమ్మటవేలవైచినఉదకమును దర్శాగ్రము
లచే యజమానులతమశిరస్సులపై మార్దనముచేసుకొనవలెను.

సముద్రంష్ట ప్రహోతోమి స్వాంయోనిమహిచ్ఛత । అప్రిధః ప్రజయా
భూయాసం మామనానే లిమత్పుయః ఆజ్ఞాలో హర్ష పాత్రమా నయతి ।

రేత ఏవాస్యాం ప్రజాం దధాతి । ప్రజాయాహి మమృష్యః పూర్ణః । ముఖం
విష్టుష్టే । అప్రబృధస్తైవ రూపం కృత్సేత్తివతి ॥

యజమాని తనభార్యవేతియందుఉన్న ఆక్షతలనుదీపకొని, లానుశిరస్సున
ధరించి, తనభార్యకుధరించవలయువలెను.

పిమ్మటయజమాని బ్రహ్మగారినిపూజించి కర్మసంహర్తకారకువారికి ఒక
ఆవునుదానము ఈయవలెను. బ్రహ్మగారుదానిని స్వీకరించవలెను.

అక్షతాశ్చీదేనో ధారయేత్ । బ్రహ్మణం పూజయామి । బ్రహ్మనే
వరం తే దదామి । ప్రతిగృహ్ణేమి ॥

పరిష్కరణ విశేషము

అగ్నికిచుట్టూఉన్న పరిష్కరణలనుతీసి అగ్నికిఉత్తరముగావేయవలెను.

అగ్ని స్వ భాన్యపనినోతి । తేజస్వి యశస్వి బ్రహ్మవర్చస్వి భవతీతి
విజ్ఞాయతే ప్రాగాదిపరిష్కరణ ముత్తరేవిష్కరేత్ ॥

అగ్ని లంతరణము

అగ్నికి ఎనిమిదిదిక్కులయందునూ ఆక్షతలుఅలంకరించి నమస్కరించవలెను.

అగ్నిమలఙ్మత్య । నమస్కారం కుర్వాత్ ॥ ౧. అగ్నియేనమః । ౨. మాత
వహాయనమః । ౩. మాతాశీనేనమః । ౪. కృష్ణవర్చనే నమః । ౫. దేవముఖా
యనమః । ౬. సప్తశివోయనమః । ౭. వైశ్వానరాయనమః । ౮. జాత
వేదసేనమః ॥

అగ్ని ప్రదక్షిణమ్

యజమానులు ఫలదక్షిణకాంబాలములను వేతపట్టుకొని క్రిందిమంత్ర
ములుపఠించుచూ మూడుమార్లు అగ్నికిఫలదక్షిణముచేసి తమవేతమున్న ఫలదక్షిణ
కాంబాలములు బ్రహ్మగారికిఈయవలెను.

అగ్నేసయోత్పాది ప్రదక్షిణ నమస్కారంకుర్వాత్ ॥

ఓంఅగ్నినయ సుపథారాయేఅనాన్ విశ్వానిదేవ వయునాని
విద్యాన్, యుయోధ్యస్య జ్వహురాణమన్ భూయిష్ఠాన్ నమఉక్తింవిధేను
ప్రవశ్యక్తాయ భానవే భద్రధ్వగి హవ్యంసుతిం చాగ్నయే సుహృతమ్యో
దైవాని మానుషాజునాగ్ వ్యసర్విశ్వాన్ విద్యుదాజాతి, అచ్చాగ్నిరో మతయా
దేవయన్తే రగ్నింయన్తి ద్రవిణం భిక్షువాణాః సుసప్తశగ్ం సుప్రతీ క్తగ్
స్వచ్చాగ్ం హవ్యవాహ మర్చింమానుషారామ్, అగ్నేత్వమస్య ద్యుయోధ్య
మీచా అనగ్నితా అధ్యమన్త కృష్ణే, పునర్వశ్యభగం సువెతాయ దేవక్షాం
విశ్వేభిరజరేభిర్య జత్ర, అగ్నేత్వంపారయా నవ్యో అస్మాన్వస్యే భిరతి దుర్భాణో
విశ్వా, పూశ్చపృథ్వీలహలనఉర్వి భవాతోకాయ తనయాయశంయోః,
ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవధీదీం నయత దేవయన్తః దక్షిణావా
ద్యాజన్తి పాచ్చేతి హవిర్భురన్యగ్నయే ఘృతాచీ ॥

యాః ఫలినీర్యా అథలా అపుష్పాయాశ్చ ఫుష్పిణీః ।

బృహస్పతి ప్రసూతా సానోముజ్వాన్యగ్ం హసః ॥

శ్లో ॥ ఫలం మనోరథఫలం పుత్ర పౌత్ర ప్రవర్ధనమ్ ।
యన్యాత్తస్యో చ్చివమ్యోస్యాదశిశ్వాని ప్రయపుమే ।
ఫలదాన కల్పోక్త సంపూర్ణ సకల ఫలావాప్తిరస్య ॥

అగ్నిపూర్ణా

యజమానులు త్రిందిమంత్ర, శ్లోకములనువేచ్చుచూ అగ్నిదీనమపురించవలెను.

సకృత్తే అగ్నినమః । ద్విస్తేనమః । త్రిస్తేనమః । చతుస్తేనమః ।

పచ్చాకృత్వస్తే నమః । ద్రశ కృత్వస్తే నమః శతకృత్వస్తే నమః ఆనహాప్ర
కృత్వస్తే నమః అపరిమితకృత్వస్తే నమః నమస్తేఅస్తు మామాహిగంసీః,

శ్లో । నమస్తే గార్దభత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే ।

నమ ఆహవనీయాయ మహాచెద్వై నమోనమః ॥

శ్లో ॥ కార్దబ్ధయోమ పాద్యాయ కర్షణ్యా స్వరూపితే
స్వర్గావ వర్ణహపాయ యజ్ఞేకాయ నమోనమః ॥

శ్లో । యజ్ఞేకాయత గోవింద మాధవానంత కేతవ

కృష్ణ విష్ణో వ్యాపీతే వాసుదేవ నమోఽస్తుతే ॥

అహం పరస్తా ద్రహమవస్మా ద్రహంజ్యోతిషా విరహావవార, యదన్త
దిక్షం తదుమేపితాభాదమాగం సూర్యముభయతో దదర్శకాహం భూయాస
ముత్తమ స్సమానానామ్, యన్మకర్మో పావిన్య హే తమగ్నేవర్షయాత్వమ్,
తస్మేదేవా అభిభువన్తయజ్చ బ్రహ్మణస్సతిః ॥

శ్లో । మత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్భుది ।

తత్కర్మ సఫలంకుర్వ్య తిష్ఠ కౌల్యో మహర్షయః ।

శ్లో ॥ అపరాధ సహస్రాణి త్రియన్తే 2.హర్షితం మయా ।

దాసోయమితిమాం మత్వా క్షమస్య శ్రీమాతాతన ॥

యజమాని జ్ఞకోదకములను చేతవట్టి, త్రిందినాశ్శములనువలికి పిమ్మట
అజ్ఞకోదకములను హరిమేతమనందు విడువవలెను.

అనేన అముత పోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః । సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వర
స్సుప్రీతాతు । సర్వం శ్రీయజ్ఞే శ్వరార్పణమస్తు ।

యజమాని త్రిందిశ్లోకములనువలికి, అగ్నినిపూర్ణించి, ఎడమచేతితో కూడి

చెవిని, కుడిచేతితో ఎడమచేతి, పృథ్వీమూలావస్థకొని, తనబుట్టి గోత్ర సూత్ర, వేదికా, నామములుచెప్పి అభివారముచేసి, విష్ణురూపమునుచేసి, కర్మసమాప్తి గావించవలెను.

స్వప్తి : శ్లో ॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధిం శ్రీయంబలమ్ |

ఆయుష్షం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన |

శ్రీయం దేహి మే హవ్యవాహన ఓం నమ ఇతి ||

శ్లో : యస్యస్మత్కార నామోక్త్యా తపో హోమ త్రియాదిమ |

న్యూనం సముద్ధరాం యాతి సద్యో వస్తే తమచ్యుతమ్ |

శ్లో : మన్తహీనం త్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన

యద్భుతస్తు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ||

చంద్రావతారస్తం గోత్రావాదేభ్య శ్చుభుభవతు | (కాశ్యపా వర్ణాన

నైపువ ప్రయా) ఋషేయప్రవరాన్విత(కాశ్యపస)గోత్రః | అప్రసంబసూత్రః

| కృష్ణయజుఃశ్చాఖ్యాధ్యాయా | (నారాయణ) శర్మ అహంభో అభివారయే,

అచన్యః | ఓం కేశవాయనమః, ... శ్రీకృష్ణాయనమః ||

అగ్నిముఖప్రకరణం సమాప్తమ్

దివాసనాగ్నిం పునరుద్ధరించుటకు చేయు కర్మయే

పునస్సన్ధానము

యజమాని పశ్యేనహితముగా పలదక్షిణ తాంబూలములను చేతపుచ్చు కొని, మహాగ్ని అనువాకమును వలించి సపిమ్మట అననముల పైకూర్చినగా, సభా సదులు యజమానలతిరుప్పులపై అక్షతలువేయవలెను.

పిమ్మట యజమానులు కమలేతనున్న పల, దక్షిణ, తాంబూలములను బ్రహ్మగారికివచ్చి, ఆనమనముచేసి, పునస్సంధానమునకు సంకల్పించి, విశ్ణు శ్చరపూజ, పూజ్యాహవాచనములు చేయవలెను.

అచన్య . యశ్చివోనామరూపాభ్యాం. ప్రాణానాయమ్య. శ్రీ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం || అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యంకర్మ కరిష్యే మాణస్తదన్వభిత్వేన తదాదౌ శుద్ధర్థం పృథ్వర్థం కాంత్యర్థం మభ్యుదయార్థాన్ని మహాజనైస్సహ స్వస్తిపూజ్యాహవాచనం కరిష్యే | అదానిర్విష్ణు పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగడాధిపతిపూజాంకరిష్యే ||

గణపతిపూజాంకృత్యా : పూర్ణహంసాచర్యుత్వా : ।

యజమాని క్రిందివిధముగా పరిషత్ ప్రాయశ్చిత్తముకొరకు సంకల్పించి అక్షతోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమోపాసనానరీత దినాదారభ్య ఏతత్ఫణపర్యంతం జిహ్వసూతిక్రమణ దోషనివృత్త్యర్థం జిహ్వస నాననరీతే పునరేపాసనాధికార సిద్ధ్యర్థమ్ । వైశ్నవేవాస్తరితే పునర్వైశ్నవ దేవాధికారసిద్ధ్యర్థమ్ । ప్రతిపద్ధోమాస్తరితే పునఃప్రతిపద్ధోమాధికార సిద్ధ్య ర్థమ్ । యథాశక్తి సమ్యవత్పరిష్కర్యాచ్యుత్తరం కరిష్యే ॥

సభాదక్షిణనుకాంబూలముతో వశ్యములోకించుకొని క్రిందిశ్లోకముల నుచ్చేషమా సభకు(సభకుబదులుఅభ్యుద్రక్షిణముచేయుటఅధారముగాఉన్నది) మూడుమార్లు ప్రదక్షిణములుచేయవలెను.

పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్యా : అత్తప్రదక్షిణాత్రయం కృత్యా ॥

శ్లో॥ సమస్త సమృత్తుమవాప్తి . . ఇవేన్యకృత్య ॥

ఈ శ్లోకములను 96వ పేజీలో చూడుడు.

యజమానిక్రిందివాక్యములను పరికినవిష్కృతు అక్షతోదకములను హరి వేణమునందు విడువవలెను.

మమోపాసనానరీత, దినాదారభ్య ఏతత్ఫణ పర్యంతమ్, జిహ్వస నాతిక్రమణ దోషనివృత్త్యర్థమ్ । జిహ్వసనానరీతే పునరేపాసనాధికార సిద్ధ్యర్థమ్ । వైశ్నవేవాస్తరితే పునఃప్రతిపద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థమ్ । ప్రతిపద్ధోమా స్తరితే పునఃప్రతిపద్ధోమాధికార సిద్ధ్యర్థమ్ । పరిష్కర్యాచ్యుత్తరపదిత్యా ను గృహీత్యు : మమోపాసనాధికార సిద్ధిరస్మితి భవన్మోక్షువస్తు । తవ జిహ్వసనాధికార సిద్ధిరస్తు ॥

యజమాని కృత్యత్రయమునకుసంకల్పించి, కృత్యత్రయముఆచరించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య . . శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణా జ్య ధాన్య కృత్రాణ్యచరిష్యే । కృత్యత్రయంకృత్యా ॥ శరీరశుద్ధిరస్తు ॥

కృత్యత్రయము పేజీనెం 96 లో చూడుడు ॥

చతుష్పాత్ర ప్రయోగః

యజమాని పునస్సంధానముకొరకుసంకల్పించి అగ్నిప్రతిష్ఠాపనగావించి, చతుష్పాత్రవిధానముగా అగ్నిముఖమునుచేసి, పునస్సంధాన హోమములు చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునఃస్మన్వాస్యే ।

యజమాని క్రిందివాక్యముపరికి అక్షతోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను. స్థంధిలకల్పన మొదలు అజ్యసంస్కారాంతము చేయునది.

చతుష్పాత్రప్రయోగముకొరకు పేజీనెం98లో చూడుడు

ప్రయోగక్రియాలివరణకొరకు అగ్నిముఖము పేజీ నెం.33నుండిచూడుడు.

తదజ్య అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

సూ॥ శ్వేతతన్మలచూర్ణేన . దేవనివితృప్తసువ ॥

శ్లో॥ నాఘారో నాజ్యభాగో వ నవేద్ధ్యం నజయాదయః ।

చతుష్పాత్ర ప్రయోగేతు నిశ్చిత్సోక్తం కపర్చినా ॥

చతుష్పాత్రప్రయోగమందు అఘారములున్నా, అజ్యభాగములును జయూడులు (పూర్ణ పాత్రయు) ఇభ్యమాన్తు లేవని కపర్చిచే నిశ్చయించబడినది.

పూర్ణపరిషేదము చేసి, స్తుతముచేత ప్రుక్తునందు నాలుగు (పంచా ఋషీయులు ఐదు) మార్లు అజ్యమును గ్రహించి హోమములు చేయవలెను.

సృష్టేణ చతుర్థ హితమాజ్ఞాం గృహీత్వా ॥
ఏకం । ద్వే । త్రితీ । చతుర్థి । (పంచ) ॥

పాదామర

౧ అయాశ్చాగ్నేస్య సభితస్తీశ్చ సత్యమిత్యమయా అసి । అయసా
మనసాధృతోయసా హవ్యమూహిషే యాసాధేహితేజస్సాహో॥
అయసేగ్మయజదంనమమ ॥ పునస్సవేణాజ్యమాదాయ ॥

క్రింది హోమముమాత్రముస్థపముతో ఒక్కమాత్రాజ్యముగ్రహించి
జేయవలెను. మిగిలినహోమములునాలుగుమాత్రుగ్రహించుచుచేయవలెను.

౨ ఓం భూర్భువస్సువస్సాహో ॥ ప్రతాపతయజదంనమమ
ఏకం । ద్వే । త్రితీ । చతుర్థి । (పంచ) ॥

౩ మహాహవిరోహాః । సత్యహవిరధ్వర్యః । అచ్యతపాజా అగ్నిరీ
అచ్యతమనా ఉపవక్తా । అనాధృవ్యశ్చా పరిధృవ్యశ్చ యజ్ఞస్యో
భిగరౌ । అయాస్య ఉధాతా । వాచస్పతే హృదిష్టదేహామన్నే చిదే
మతే నామ । చిదస్య మసాక్షంనామ । వాచస్పతి నిసేమమపాతే ।
మాదైవ్య ప్రస్తుశ్చిదే మా మనస్వః । నమోదివే । నమః పృథివ్యై
స్సాహో ॥ వాచస్పతయేజ్ఞానాజదంనమమ ॥

౪ మనోజ్యోతి ర్జ్వలతా మాజ్ఞాం విభిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం
దధాతు । యా ఇత్యో ఉపసో నిముచక్తుతా స్వధధామి హవిషా
ఘృతేన స్సాహో ॥ ఉపోనిచ్చగ్మ్యజదంనమమ ॥

౫ యదస్మిన్ యజ్ఞే ౭నరగామ మస్తతః కర్మతోహ । అనయా
హుత్యా తప్తమయామి సర్వంత్వష్టస్మ దేహా అవృధన్తాం ఘృతేన
స్సాహో ॥ దేవేభ్యజదంనమమ ॥

౬ త్రయస్త్రిగ్ం తత్తప్తవో యేవితత్పిరే యజ్ఞమం యజ్ఞగ్ స్వధయా
దదన్తే తేహం చిన్నం ప్రత్యేతధధామి స్సాహోఘృతే దేవాగ్ం
అప్యేతు స్సాహో ॥ దేవేభ్యజదంనమమ ॥

౭ తస్తుంతస్సన్ రజసో భానమస్సహి జ్యోతిష్వతః పథరక్ష ధియా
కృతాన్ । అనుభృణంవయత జోగుహామపో మనుర్భవ జనయా
దైవ్యం జన్తగ్ స్సాహో ॥ అగ్నయేతస్తుమతజదంనమమ ॥

౮ ఉద్యుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగ్మ్యేవన మిష్టాహారే సగంస్పజేధా
మయజ్ఞ । పునఃకృణ్వగ్ స్సాహితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీ
త్వయి తస్తుభేతగ్ స్సాహో ॥ అగ్నయేతస్తుమతజదంనమమ ॥

౯ ఉదుత్తమం పరుణాశ మసృధవాధమం విపధ్యమగ్ శ్రధా
య । అథావయ మాదిత్య ప్రతేతవానాగసో అదితయే స్సాహు
స్సాహో ॥ పరుణాయాదిత్యాయేదంనమమ ॥

౧౦ ఉద్వయం తమసస్పరి వత్సవో జ్యోతిరుత్తరమ్ । దేవందేవత్రా
సూర్యమగస్త్య జ్యోతిరుత్తమగ్ స్సాహో ॥ సూర్యాయేదంనమమ ॥

౧౧ ఉదుత్తం జాతవేదసం దేవం పవాన్ కేతవః దృశే విశ్వాయ
సూర్యగ్ స్సాహో ॥ సూర్యాయేదంనమమ ॥

- ౧౦ చిత్రందేవానా ముదగాదనీకం చక్షుర్నిత్యం మరుణస్యాగ్నేః ఆప్తా
 ద్యావాపృథివీ అనర్దిక్షగ్ం సూర్యత్యా జగతస్తస్యపశ్యస్వాహాః
 సూర్యాయేదంసమమ
- ౧౧ అగ్నేభ్యా వర్తిస్సభీన అవర్తస్యాయుషా వర్తసా సన్యా మేధయా
 ప్రజయాధనేన స్వాహా ॥ అగ్నేయభ్యావర్తిసజదంసమమ
- ౧౨ అగ్నే అగ్గిరశ్శతస్తే సన్యావృత స్తహస్రన్ ఇషావృతః । తాసాం
 పోషస్య పోషేణ పునర్వో స్తప్తమాకృధి పునర్వో రయిమాకృధి
 స్వాహా ॥ అగ్నేయేగ్గిరసజదంసమమ ॥
- ౧౩ పునర్వూర్వాన వర్తస్య పునరగ్ని ఇషాయుషా । పునర్వః పాహి
 విశ్వత స్వాహా ॥ అగ్నేయజదంసమమ ॥
- ౧౪ సహరయ్య నివర్తస్వాగ్నే విస్వస్వధారయా । చిక్షప్సియా విశ్వ
 తస్మరి స్వాహా ॥ అగ్నేయజదంసమమ ॥
- క్రిందిహోమముమాత్రము స్మనముతోఆజ్యమును ఒక్కమారుగ్రహించి
 చేయవలెను. నృవేణాజ్యమదాయ ॥
- ౧౫ ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రజాపతయజదంసమమ
 ఏకం । ద్యే । త్రిది । చత్వారి । (పంచ) ॥
- ౧౬ సప్తతేఅగ్నే సమిధస్సప్తజీవస్స సప్తఋషయ సప్తధామభియాశీ ।
 సప్తహోత్రా సప్తధర్మా యజన్ సప్తయోనీ రాపుణస్వా ఘృతేన
 స్వాహా ॥ అగ్నేయేసప్తపతజదంసమమ ॥

అదితేన స్వమగ్నేస్థాః । అనుమతేన స్వమగ్నేస్థాః ।
 సరస్వతేన స్వమగ్నేస్థాః । దేవసవితః ప్రాసావీః ।
 అనేన పునస్సన్ధాన హోమేన భగవాన్సర్వాత్మకః సర్వంశ్రీ యజ్ఞే
 శ్వరస్సుప్రీభాతు । సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు
 హోమధ్వజదానమ్

యజమాని మరలప్రాణాయామముచేసి, హోమద్రవ్యదానమునకు
 సంకల్పించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీవరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమఅనేకౌపాసనా
 న్నరిత లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం అస్తరిత హోమద్రవ్యదానం కరిష్యే
 బ్రాహ్మణపూజకు సంకల్పించి, బ్రాహ్మణపూజచేసి, హోమద్రవ్యము
 (బియ్యము, ఆజ్యమును దానముచేసి, తగుదక్షిణనుకూడా తీయవలెను.
 తదర్హణబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే । శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపిణంబ్రాహ్మ
 ణముపకల్పయామి । ఉపకల్పితోన్మీః, ఉభాభ్యామిదంవాం పాద్యమ్ ॥
 సమోన్యసన్న్యామ సహస్రమూర్తయ సహస్రపాదాక్షి శిరోరు జాహవే ।
 సహస్రనామ్నే పురుషాయతాశ్శతే సహస్రకోటి యుగధారిణేనమః ॥
 భాగవతఃఅమీవోగస్తాః । అలంకారార్థాజమేఅక్షతాః । సన్వక్షతాః
 సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు । అస్మిల్లాహ్మణాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే,
 ..గోత్రాయ... శర్మణే । ప్రతిగ్రహితే, శ్రీమతః, గోత్రస్య నామ
 ధేయస్య, ధర్మపత్నీసమేతస్య, అస్తరిత హోమద్రవ్యం తుభ్యమహం
 సంప్రదదేనమమ । ఏతద్దానసాధ్యజ్ఞార్థం యథాకక్తిహరజ్ఞం తుభ్య
 మహం సంప్రదదేనమమ ॥

యజమాని మరలసంకల్పించి, క్రిందిహోమములను చేయవలెను.
ప్రాణానాయమ్యః . శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనానందరిత
లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పునరౌపాసనాధికారసిద్ధ్యర్థం సప్తహోతారం
హోమోష్ఠమి॥

పూర్వపరిషేచనంకృత్వా । చతుర్థహోతమాజ్యంగుహీత్వా॥

ఏకం । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి । (పచ్చ) ॥

మహా హవిరహోతాః సత్త్వహవిరధ్వరః । అచ్యుత పాజాత్కృత్
అచ్యుతమనా ఉపవ్రతః । అనాధ్యుష్మత్కృత్ ఫలిధ్యుష్మత్కృత్ యజ్ఞస్థాభిగ్రౌ
అయాస్య ఉద్ధాతాః । వాచస్పతే వృద్ధిధేనామన్య । విధేమతే నామ
విధేస్య మస్మాకంనామ । వాచస్పతి స్సమ మపాత్ । మాదైవ్య ప్రస్తుతీద్రి
మా మనుష్యః । నమోదత్ । నమః పృథివ్యే స్వాహా ॥

వాచస్పతయేబ్రహ్మజఇదంనమమ ॥

నానాప్రకారేణ సంభావిత నకలదోష నిర్వరణార్థం సర్వపాయ
శ్చిత్తం కరిష్యే॥

క్రిందిహోమముమాత్రము స్థపముతోఽకమారు అజ్యమును గ్రహించి
చేయవలెను.

ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రణావతయ ఇదంనమమ

పిమ్మట ఉత్తరపరిషేచనముచేసి, అభివాదనాంతముచేసి ఆచమనము
చేయవలెను.

ఉత్తరపరిషేచనా ద్యభివాదనాంతం కృత్వా ॥

అదితేన్యుమగ్నస్థాః . అహంభోఅభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

తన్మమతీ స్థాలీపాత్రమ్

యజమాని మరలసంకల్పించి, అగ్నిదారుడ్యముకొరకు తన్మమతీ స్థాలీ
పాత్రముచేసి ప్రాతరౌపాసనముచేయవలెను.

క్రియావివరణకొరకు స్థాలీపాత్రము పేజీనెం 341 చూడు

ప్రాణానాయమ్యః . శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం పునస్సన్ధ్యానాళ్లత్యే
నాగ్నిదార్ధ్యార్థం తన్మమతీస్థాలీపాత్రంకరిష్యే॥ పశ్యవహన్తి చదుర్గశ్రవ
యిత్వా॥ ప్రాచీనముదీదీనం వోద్యాస్య॥ ప్రతిష్ఠిత మభిఘాత్య॥ అగ్నేరుప
సమాధానాద్యజ్యభాగాన్తే । దర్వాముపస్తీర్య॥ చరుమధ్యాద్విరవదాయ॥
అభిఘాత్య॥ హవిః ప్రత్యభిఘాయతి ॥

౧ ఓం అగ్నేయే స్వాహా ॥ అగ్నేయజదంనమమ ।

పునర్దర్వాముపస్తీర్య॥ చరుమధ్యాద్విరవదాయాఽభిఘాత్య॥
హవిః ప్రత్యభిఘాయతి ॥

౨ అగ్నేయే తన్మమతే స్వాహా ॥ అగ్నేయతన్మమతఇదంనమమ ॥

పునరుపస్తీర్య॥ ఉత్తరాధాన్యకృద్విష్ట కృతేవదాయ
ద్విరభిఘాత్య॥ నమోః ప్రత్యభిఘాయతి ॥

౩ అగ్నేయే స్విష్టకృతేస్వాహా ॥ అగ్నేయస్విష్టకృతఇదంనమమ ॥

వైవోమములుదీసిన తరువాత మిగతాత్రయంతంయూ స్థాలీపాత్రములో
వలినేచేయవలెను. జయోదయ లేపు.

ఇద్ధ్యనస్పహసం జయోదిప్రతిపద్యతే బద్ధిస్సుమచ్ఛానంకృత్వా
శమ్యతపోహ్య॥ అస్మిన్నకృతే కర్మణి॥ అభివాదయే ॥

వివాహము

యజమాని వివాహమునకు సంకల్పించి, ప్రాతరపానము క్రింది విధముగా చేయవలెను.

ప్రాతరపానము త్రవ్వమత్సరపీఠ్యం ప్రాతరపానం తందు లైర్వేష్యామి ।

భూభువనమనంతం నుండి జాతవేదసేనము అనువదకుచేసి పూర్వపరిషేవనము చేయవలెను.

ఓంభూర్భువస్సువనం జాతవేదసేనము: ।

పూర్వపరిషేవనం కృత్వా ॥ అద్రితేసుమన్యస్య దేవసవిత్తాత్రసువ ॥

కుడిచేతితో కడుగుదుబియ్యమునుచేసి, ఎడమచేతియందుచేతుకొని అజ్ఞమును అభిషేకించి, అబియ్యమును రెండుచేతులు క్రేళ్ళమీద రెండుభాగములు చేసి అందుమొదటిమంత్రముచే కుడిచేతియందున్న బియ్యమును అగ్నిలోమధ్యనూ పిమ్మట ఎడమచేతియందున్న బియ్యమును కుడిచేతిలోకి తీసుకొని రెండవ మంత్రముచే అగ్నిలోతూతాన్యముననూ హోమముచేయవలెను

హస్తేతండులనాదాయ । అభిహార్య ద్వేదావిభజ్య ॥

హోమము

౧ సూర్యాయ స్వాహా ॥ సూర్యాయదంపమమ ॥

౨ అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నేయేస్విష్టకృతదంపమమ ॥

క్రిందినాశ్వుమునుచేప్పి ఉదకమునుముట్టకొని, ఒకనుమిదనుఅజ్ఞముతో తడిపి క్రిందిమంత్రముచేప్పిఅగ్నిలోచేసి, దిగులత్యాగముచేప్పవలెను.

(సమిద్ధిమమునకు స్వాహాచారము ఉండదు.)

అనాతి సంసర్గలోపప్రాధూర్భిత్వాం వసస్పృతీహోమం కరిష్యే ।
యత్తవేద్యే వసస్పృతీ దేవానాంగువ్య నాహవి । తత్రహవాన్యై గాఘయ ॥

వసస్పృతవదంపమమ ॥

పూర్వపరిషేవనముచేసిన ఉత్తరపరిషేవనముచేసి ఉపస్థానమంత్రములు చెప్పుచూ అగ్నినిప్రార్థించవలెను.

ఉత్తరపరిషేవనంకృత్వా ॥ అద్రితేస్య .. ప్రానాపీః

ఉపస్థానము

అగ్నేత్వంనో అన్వమః । ఉత్తరాతా శివోభవవదూభ్యః । తంత్రాశోచిస్య దీదివః । సుమూయనూనమీమహే సతీభ్యః । వసుంస్త్వి ర్భువక్రవా । అద్రాన్తీ ద్భువత్త మోరయందాః । సనోబోధి శ్రుధీహవ మురువ్యోహో అఘాయత సమస్మాత్ ॥

క్రిందినాశ్వుమునలికి, అనాజ్ఞాతాదిమంత్రములను జపించవలెను హోమసాధ్యులైనాం అనాజ్ఞాతత్రయమున్న జపంకరిష్యే ॥

౧. ఓం అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు ।

అగ్నే తదస్య కల్పయత్సగ్గంహివేత్త యథా తథమే ।

౨. పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్మితః ।

అగ్నే తదస్య కల్పయత్సగ్గంహివేత్త యథా తథమే ॥

౩. యత్కాక్షతా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మనస్తే మర్కాసః ।

అగ్నిష్టవృత్తా క్రతువిద్విజానన్ యజ్ఞవేదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి ॥

యజమానిక్రిందినాశ్వుమునలికి, అక్షకోదకములనుహరివేదమునందు

విడిచి, అధివాదనాంశముచేసి, పిమ్మటఅచమనముచేయవలెను.

అనేన ప్రాతరపానసహామేన భగవాన్పూర్వకృతః సర్వంశ్రీ యజ్ఞే

శ్చరన్ముహూతా సర్వంశ్రీయజ్ఞేత్పూర్వణమస్తు ॥

స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదభివాదనాంతం కుర్వాత్ ॥

స్వస్తి శ్రద్ధాం .... అభివాదయే ॥ తావత్సము ॥

తదుపరి నూతనవస్త్రప్రధానము, అశీర్వాదము, ఫలప్రధానములు, మంగళహారతి జరిపించవలెను.

చిట్టఃత్రయోశ్చ భూర్భువస్సువ ర్భువోహవిర్విహితా మనోజ్యోతి ర్భువస్మిన్ త్రయస్త్రింశ త్తస్మంతస్మ స్మద్భుద్భ్య స్పదుత్తమ ముద్భయ ముద్భుత్యం చిత్రందేవానా మగ్నేభ్యా వర్తిన్నగ్నే అగ్నిరః పునరూర్ధ్వా సహ ర్దయ్య భూర్భువస్సువ స్సప్తతే అగ్నే ఇత్యుష్ణాదశ ॥

శ్లో! మాసత్రయేత్ కృత్రంస్యాత్ షడ్భాసే ద్విగుణం భవేత్ ।

త్రిగుణంనవమాసేతు పఞ్చకృత్రాణివత్సరే ॥

మూడుమాసములు ఔపాసనము విడిచినచో ఒకటి, అరుదూనములకు రెండు, తొమ్మిదిమాసములకు మూడు, నందవర్తరమునకు అడుక్తుప్రములు చేయవలెను.

శ్లో! షష్ట ప్రస్థమితంధాన్యం ప్రస్థత్రికమితంఘృతమ్ ।

ఔపాసనార్థమభ్యాతం వత్సరస్యమనీషిభిః ॥

అ! ఒకనందవర్తరము ఔపాసనమువిడిచినచో అడుకుంచములధాన్యమున్న మూడుకుంచములఅభ్యామనూ పానాహద్రవ్యముగా దానముచేయవలెను.

భువనస్థానం సమాధుని

ధర్మధర్మిణీ సంతానము
పాండుకుటు చేయు కర్మయే

గర్వాధానము

యజమాని వత్ససహితముగా ఫలదక్షిణ తాంబూలములను చేతపుచ్చు కొని, మహాగ్నేఅనువాకమును వేరించినపిమ్మట ఆననములపైకూర్చొనగా, సభా నదులు యజమానులశిరస్సులపై అక్షరాలువేయవలెను.

పిమ్మట యజమానులు తమచేతనున్న ఫల, దక్షిణ తాంబూలములను బ్రహ్మగారికిఇచ్చి, అవమనముచేసి, గర్వాధానమునకు సంకల్పముచేసి, విష్ణు శ్మరపూజ, పుణ్యహవాచనములు చేయవలెను.

ఆవన్యక్తేశవాయుస్వాహే . . యశ్శివోనామరూపాభ్యాం . ప్రాభా నాయన్య . . శ్రీపరమేశ్వరశీత్యర్థంమధ్యపత్వాం ఐదుతున్నాతాయాం భార్యాయాం గర్వాధానాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ సందక్షత్వేన తదాదౌ శుద్ధర్థం పృథ్వర్థం శాన్తర్థం మధ్యధర్మాధ్యర్థం మహాజన్మహా స్వస్తి పుణ్యహవాచనం కరిష్యే ఆదౌ నిర్వహ్యపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే.

గణపతిపూజాంకృత్యా , పుణ్యహంపాచయన్తా ॥

సూతన వస్త్రధారణము

పిమ్మట వధూవరులకు సూతనవస్త్రములు వారివారి అత్తివారు ఈయవలెను.

అర్చిత ప్రార్థిత. యువం వస్త్రాణిపీమనావనా ధేయువో రచ్చిద్రా
మన్వవో హసన్తేః॥ అవారిరత మన్యతాని విశ్వరేసమిత్రా వరుణా సచేధే॥

వేదమూర్తులైనబ్రహ్మశ్రీ / మహారాజశ్రీ గారు తమకుమార్తె గర్భాదాన
మహోత్సవసమయమందు అల్లునిఅశీర్వాదించి, సూతనవస్త్రములను సమర్పిం
చదమైనది.

సుమంజులీరియం వధూరిమాగేం సమేతుపశ్యత॥

సోభాగ్యమస్మైదత్వా యాథాస్తం వివరేతన॥

వేదమూర్తులైనబ్రహ్మశ్రీ / మహారాజశ్రీ గారు తమకుమారుని గర్భా
దానమహోత్సవ సమయమందు కోడలునిఅశీర్వాదించి, సూతనవస్త్రములను సమ
ర్పించదమైనది.

బహుదళి

వధూవరులిద్దరూ ఆ సూతనవస్త్రములను కట్టకొని ఆరమణముచేసి
సఖావందనము చేయవలెను.

పిమ్మట క్రిందిఅనువాకమునుచెప్పిచూ తాంబూలమునందు ఎందుఖర్చూ
రవుకాయ, దక్షిణాదించి, వాటిని ముందువరచికుండువాచివర, అట్లే వధువుచీర
చెంగున ముడిపేసికట్టి ఆరెందుచెంగులనుకలిపి బ్రహ్మగారు ముడిపేయవలెను.

ధృత్వా॥ అచమ్య॥ నభాయై నమః॥

యోగక్షేమస్య కృష్టి॥ యుక్తంక్రియాతా అశీఃకామే యజ్ఞాతాఽఽతి॥

అశిషస్సుమృద్ధ్యై॥ గ్రష్టంగర్భాతి॥ అశిషవాస్యాం పరిగృహ్లాతి॥ పుమాన్వై
గ్రస్థః స్త్రీపత్నీ॥ తస్మిన్మనమ్॥ మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ
ప్రజాయతే ప్రజయాపశుభి ర్భూమాను॥ అభోఅర్చివా ఏవతత్త్వః॥ యత్తుత్సీ
యజ్ఞస్సస్మత్కా అశిథిలం భవాయ॥ సుప్రజనస్య వయగేం సుపత్నీరుపనేది
మేత్వాహ యజ్ఞమేవ తస్మిన్మనీ కరోతి॥ ఊనేఽఽరిక్తం ధీయాతా
ఇతిప్రజాత్వై॥ మహీనాంపయోన్యోష ధీనాం రసజత్వాహ॥ ద్రూపమేవాస్య
తస్మద్రూమానం వ్యాచస్మే॥ తస్యై యక్షీయమాణస్య నిర్దుపాపిదేవ యజ్ఞాయా
ఇత్వాహ॥ అశిష మేవైతామాతాన్॥

యోఽతాం బ్రహ్మణోవేద అమృతేనా వృతాంపురీమ్॥

తస్మైబ్రహ్మణ బ్రహ్మచత్రయః కీర్తింప్రజాంధరుః॥

బ్రహ్మగన్త ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥

గర్భాదాన ఖండలు

వరుడునంకల్పించిన పిమ్మట వధువుసూతనకుతుడితక్కున కూర్చుండజేసి,
ఒకపళ్లెమునందురెండురవకెలబల్లలను, రెండుతాంబూలములను, వాటియం
దు రెండుకీళ్ళురిబొందములను, ఒకఆరటిపండ్లఆకెలమును, దక్షిణనుఉంచి,
వధువుభుజముపైనుండి వరుడుచేయివేసి, వధూవరులుఇరువురూ వారిఇరు
వురించందుచేతులతోనూ అపళ్లెమునుపట్టుకొనియుండగా క్రిందిఅనువాకముల
ను పఠించవలెను.

అచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య॥ శ్రీపరమేశ్వరసీత్యర్థం మధ్యర్థ
పర్యాం ఋతున్నాతాయాం భార్యాయాం ప్రథమగర్భ సంస్కారదవ్వారా
సర్వగర్భశుద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మకరిష్యే ఉత్తరోవరః॥

అరోహారు ముపబర్హస్వ బ్రాహ్మం పరిష్కృజస్వ జాయాగ్ం
సుమనస్య మానః । తస్యాం పుష్కతంమిథునౌసయోనీ బహ్వంప్రజాజ్ఞాన
యన్తాసరేతసా । ఆర్ద్రయాఽరణ్య యత్రామన్తత్పురుషం పురుషేణ
త్రైక్షః । తదేతామిథునౌ సయోనీప్రజయా ఽమృతేనహగచ్ఛతమ్ । అహం
గర్భమదధా మోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వన్తః । అహం ప్రజాఅజన
యం పితృణామహం జనిభ్యో అపరీమ పుత్రాన్ । పుత్రిణేమా కుమారిణా
విశ్వమాయు ర్మృత్యు తమ్ । ఉభాహిరణ్య పేశసావీతిహోత్రా కృతద్వ
సూ దత్తస్యంత్వా ఽమృతా యకగ్ంశమాథో రోమకగ్ంహథో దేవేషు
కృణుతోదువః ॥౧॥

విష్ణుర్వ్యోమం కల్బయతు త్వష్టారూపాదీ పిగ్ంశతు । అనిజృతు
ప్రజాపతిర్భాతా గర్భందధాతుతే । గర్భంధేహి సినివాల్లి గర్భంధేహి
సరస్వతి । గర్భదేవతీష్వా దేవావాదతాం (అశ్వినాపుభా వాదతాం) పుష్కర
ప్రజా హిరణ్యయాతరణీ యంనిర్మిస్తతోఅశ్వినా । తన్నేగర్భగ్ం హవామ
హే దత్తమే మాసిసూతవే । యథేయంపుధిమీ మహీతిష్ఠన్తిగర్భ మార్దధే
ఏవన్త్యం గర్భమార్దధ్య దత్తమే మాసిసూతవే ॥ యథాపుధి వ్యగ్గిగర్భా
ద్యౌర్మథేన్రేణ గర్భణీ । వాయుర్మథాద్విశంగర్భ ఏవంగర్భందధామితే ।
విష్టోత్తేష్టేన రూపేణాస్యాం నారాజ్ఞహ్వయామ్ । పుమాగ్ంసం గర్భమాధేహి

దత్తమేమాసి సూతవే । నేజమేష పరాపత సపుత్రః పుస్తరాపత । అస్త్రేమే
పుత్రకామాయ్దు గర్భమాధేహి యఃపుమాన్ । వ్యస్యయోసిం ప్రతీరితో
గృహణ పుమాన్సుత్రోధీయతాం గర్భోఅన్తః । తంమాతా సత్తమాసోచిభర్త
సజాయతాం వీరతత్వస్యామామ్ । ఆతేగర్భో యోనిమేతు పుమానీబాణ
ఇవేషుధిమ్ । అవీరోజాయతాం పుత్రస్తదత్తమాన్యః ॥ 2 ॥

కరోమితే ప్రాజాపత్య మాగర్భో యోనిమేతుతే । అనూనః పూర్ణో
జాయతామశ్లోదోఽపికాదధితః । పుమాగ్ంస్తే పుత్రోనాదితం పుమానసు
జాయతామ్ । తాని భద్రాధి బీజాన్యప్రభా జనయన్తున్తే । యాని భద్రాధి
బీజాన్యప్రభా జనయన్తున్తే । తైన్త్యం పుత్రాన్ విప్రస్య సాప్రసూ ర్దేనుకా
భవ కామస్సమృద్ధతాం మమామృ పరరాజితమేవమే । యంకామం
కామయేదేవ తంమేవాయో సమర్థయ ॥ 3 ॥

పైఅనువాకములుచెప్పినతరువాత వరువులేచి, వరునకు ఎడమప్రక్కన
కూర్చుండవలెను. పిదపసభాసదులు త్రిందివాక్యము పలికి దంపతులకిరస్సు
లపై ఆక్షతలువేయవలెను.

దక్షిణోవరః । గర్వాధానముమూర్త్య స్సుమమూర్తోఽస్మ ॥

పిమ్మటదంపతులు వళ్ళెమురొడిన్న ఫలదక్షిణతాంబాలములు అప్రొ
గారికి ఈయవలెను.

యాషులీన్ర్యా అప్రలా అప్రప్నా యాశ్చ పుష్పిణీః ।

బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముజ్జన్త్యగ్నిహవసః ।

క్లో । ఫలం మనోరథ ఫలం పుత్రపౌత్ర ప్రవర్ధనమ్ ।

యస్యా తస్యా బిమ్బం మేస్సాదత శ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥

ఫలదాన కల్పిత సంపూర్ణ సకలఫలావాప్తిరస్తు ॥

పిమ్మట ఆభ్యుదయక, కర్మణః పుణ్యాహవాచనములు చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం గర్భాధానాశ్శభూత మాభ్యుదయకం కన్యకరిష్యే ॥ ఆభ్యుదయక సంప్రదదేనమమమ్ ॥

తదగ్ల కర్మణఃపుణ్యాహం వాచయిష్యే ॥

సోదకంకలశం పత్తిమాద్రనానం కుర్యాత్ ॥

ఆభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యాహము నామకరణములో పేజీ నెం. 119 చూడుడు.

పిమ్మట గౌరీపూజచేయవలెను ఇదిఆచారము. తరువాత ఆశీర్వాచనము,

తరువాత ముత్యంబువులు వర్షచరులచే క్షీరాశ్రము భుజింపచేసి, వహుచరులు ఇరువురనూ పాన్పుపై కూర్చుండచేసి, దంపతీ శాంబూలములు ఇప్పించెదరు వధువులెంగున వరునిచే బంగారువస్తువుకట్టించురు.

గర్భాధానం ప్రమాత్తమి.

గర్భవతిర్నివ స్త్రీతి పురుష సంతతి కలుగుటకు చేయు కర్మయే

పుగ్గిం సువనమి

భార్యగర్భవతియనిపువ్వముకాగా పువ్వమొనకృతమున పుంసువనము చేయదలచినవర్త హుచ్చుగాకాని. ఉత్తరముగాకానిప్రసరించిన రెండుజంట పండ్లుగల మత్తీచిగురును తీవలెను.

సూ॥ పుగ్గింసువనం వ్యక్తేగర్భేతిష్యేణ నృగోధన్యయా ప్రాచ్యుదీరీవా కాథా తతస్సప్తవణాగ్నిం శుక్లామాహృత్య ॥

నియ్యకృత్యమగు ప్రాతరౌపాసనచేయవలెను

ప్రాతరౌపాసనం కృత్వా ॥

పిమ్మట యజమానివత్సీసహితముగా ఫలదక్షిణ శాంబూలములను చేత పుచ్చుకొని, మమ్మగ్నేఆనువాకమును పఠించినపిమ్మట అననములపై కూర్చొనగా, సభానదులు యజమానులరీదన్నులపై అక్షతలువేయవలెనై

తరువరి యజమానులు తమచేతనువ్వు ఫల, దక్షిణ, శాంబూలములను

బ్రహ్మగారికిఁబిల్లి, అచమనముచేసి, ఫలనమునుకునకల్పముచేసి, విష్ణుశ్చర
పూజ, పుణ్యాహవాచనములు చేయవలెను.

ప్రతికల్ప

అచమ్య క్రీత్యర్థం మధ్యర్థవత్కాం ఉత్పత్త్యమానగర్భస్య గార్భిక
వైజికదోష పరిహారద్వారా జ్ఞానోదయ ప్రతిరోధి పరిహారద్వారా శ్రీపరమేశ్వర
క్రీత్యర్థం పుగ్గింసువనాభ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదజ్ఞత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం
వృద్ధ్యర్థం శాస్త్రార్థ మభ్యుదయార్థశ్చ మహాజన్మైస్సహ సస్యే పుణ్యాహవాచనం
కరిష్యే అదౌ నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిహజాం కరిష్యే ।

గణపతిపూజాంకృత్యా పుణ్యాహంపాదయిత్వా ।

యజమాని ఫలనవనమునకు సంకల్పించి, అక్షతోదకములను హరివేణ
మునందువిడిచి. వీడ్ముట రక్షాసూత్రపూజకుసంకల్పించి, పూజించవలెను.

రక్షాబస్త్రము

ప్రాణానాయమ్య క్రీత్యర్థం మధ్యర్థవత్కాం ఉత్పత్త్యమాన గర్భస్య
గార్భిక వైజికదోషపరిహారద్వారా జ్ఞానోదయప్రతిరోధిపరిహారద్వారా శ్రీ
పరమేశ్వరక్రీత్యర్థం పుగ్గింసువనాభ్యం కర్మకరిష్యే తదంగ అవయోరక్ష్యాం
రక్షాబస్త్రనం కరిష్యే । రక్షాసూత్రపూజాం కృత్వా । అవయోరక్ష్యాం బద్ధాన్ ।

వీడ్ముట యజమానికుడిచేతికి విశ్వేత్తాతే అనుమంత్రముచెప్పి బ్రహ్మగారు
రక్షాబంధనముచేయవలెను. తరువాత యజమానిబ్రహ్మగారు అనుమంత్రము
చెప్పి తనభార్యనిదమచేతికి రక్షాబంధనము చేయవలెను.

వీడ్ముట బ్రహ్మగారు ఇరువురి శిరస్సులపైన అక్షతలచేయవలెను

విశ్వేత్తాతే సవనమే ద్రువాచ్యాయావ కర్మమఫువస్మిన్త సుస్త్యతే ।
పారావతం యత్పురుషం భృతం వస్తపావృజో శ్చరభారు ఋషి బధ్వవే ॥

బ్రహ్మగారిముక్తత భృద్వర్ధ పృష్టియం త్రిష్టుభౌజిశ్చుభిత ముగ్ర
వీరమ్ ఇన్ద్ర నోమేన పశ్యదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష ॥

రక్షాబంధన ముహూర్తస్సుముహూర్తో ౭ స్తు ॥

పుంసవన పోహణ

యజమాని ఫలనవనహోమమునకు సంకల్పించి, అక్షతోదకములను
హరివేణమునందు విడువవలెను.

వీడ్ముట తనభార్యను తనకుదక్షిణము వైపున కూర్చుండచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరక్రీత్యర్థం మధ్యర్థవత్కాం ఉత్పత్త్య
మాన గర్భస్య గార్భిక వైజికదోషపరిహారద్వారా జ్ఞానోదయ ప్రతిరోధిపరిహార
ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరక్రీత్యర్థం పుగ్గింసువన హోమాభ్యంకర్మకరిష్యే ॥

ఉత్తరతో యజమానః ॥

ఔపాసనాగ్నియందు భూర్భువస్సువరోమైదలు షట్కృతాసాదన విధాన
ముగా దేవప్రాతాసాదన ఇద్ధమితరదర్శనం వరకుచేసి, వాటికిఉత్తరమున దర్శ
లను పరచి. వాటిపైత్రేదిమిమన్యుప్రాతలనుకూడా ఒక్కమాయగాఁసాదన చేయ
వలెను. భూర్భువస్సువరోమ్ . ఇద్ధమితర దర్శమ్ ॥

శ్లో ఫలద్యయేన సంయుతం వటాజ్వలం దృవశ్చుతో ॥

సుపాయనాయ వస్త్రకం క్షిపేత్త ప్రావపుంసువే ।

ఫలనవనమందు మనస్సుపాతలైన జంట వండ్లతోకూడినమణ్ణిదిగురు,
కల్పము, పాత్రము, వదనోతకు వస్త్రమున్నూ, ఒక్కమారుగ ఉంచవలెను.

వవిత్రము కట్టుట మొదలు సోమాయస్సాహో వరకుచేసి ధాతాదధాతు
మొదలుగాగల యేనిమిది హోమములు చేయవలెను. 151 వేళలోచూడుదు)
సూ । ఆప్రచ్చిన్నావానంతరగర్భో దర్శ్యో . సోమాయేదంసవమ ।

ధాతారధాతున ఇత్యస్తాన్త్యాహంతీర్హత్యా ॥

సూ॥ ఇద్ధసంసహనం ఇయాదిహివిష్టకృత్తం హుత్యా ॥ ఇద్ధసస్సహనా
స్సద్ధిస్సగ్ధిస్సృత్యాగ్ని ప్రహరతి ॥ ధురాయతంతరితరాయేదంసమమ ॥

తదుపరి జయాదిహిమములు, యద్యత్కర్తృణో అనుమంత్రమును బోమ
మునీసి, విష్మలపరిధులను అగ్నియందుతరించి, ప్రకృయందుస్థపముతో
అజ్ఞమునుఒక్కమారుగపించి, ప్రకృత్తిమునందు స్థపమునుబోధించి, ఏక
ధారగా సంప్రాపవోమమునుచేసి, పిమ్మట అనాజ్ఞాతాదిహోమములు, అభినాద
నాంతము చేయవలెను.

యదస్య కర్తృణో అగ్నేయేస్మిన్సకృత ఇదంసమమ ॥ శమ్మ ఆపోహ్య
తతః పరిధయః ఆఘార సమిధాప్రహరతి దర్శ్యా మితర దర్శ్యగ్రమపదాయ
సగ్ధిప్రావేదాభిజహోతి ॥ వసుభ్యోరుద్రేభ్యఅదిత్యేభ్యస్సగ్ధిప్రావభాగేభ్యఇదం
సమమ. అస్మిన్పుంసవన హోమాభ్యేకర్తృణో అనాజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్త
హోమాని కరిష్యే ॥ అనాజ్ఞాతం అపాంభోఅభినాదయే ॥

అనంతరము రజస్వలకాని కన్యచే కల్పమందు పౌత్రముతో పాత్రాసాదన
యందుంచిన జంటపండ్లమత్తీకానను నూరించి, సూరసప్రముచే వదపోయిం
చి, అగ్నిచే వదముటగా యజమాని తన భార్యను (గర్భవతిని), తూర్పుశీరస్సుగా
ముఖము పైకి ఉంచునట్లు పరుండచేసి క్రిందయజస్సుచెప్పి, తన కుడిచేతి
త్రోటనవ్రేలితో ఆమెకుదముక్కురంద్రములో గర్భమునకుదిగునట్లు ఒక్కమారుగ
అమత్తీపండ్లరసమును పిండవలెను. (అరసమును ఆమెదమ్మరారు, ,
సూ॥ ఆనవస్మాతయాకూమార్యా దృపత్పుత్రే దృపత్పుత్రేణ ప్రేషయిత్వా
పరిహృత్యా ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాయీముక్తానాంనిపాత్య ఉత్తరేణ యజపాణ్ణుష్ఠిన
దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే పినయతి ॥

పుగ్గం సువనమసి ॥ అభిష్టైఽహంధశభిరభివృషామి దశమాన్యై
యసూతవే యదైవసోమః పవిత్రే యథాసముద్ర ఏజతి ॥ ఏవన్తే గర్భ

ఏజతు సహజరాయుణా నిప్రమ్య ప్రతితిష్ఠ త్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి
యశసీవీర్యేఽన్నాద్యై ॥ దశమాసాచ్చ శయానో ధాత్రాహి తథాకృతమ్ ॥
ఇతుగర్భౌ అక్షతో జీవో జీవన్యాః ॥ ఆయుమనీర్య మయత గర్భమాపో
దేవో స్మరస్యతీః ॥ ఇతుగర్భౌ అక్షతో జీవో జీవన్యాః ॥ త్రిదేవ పద్యస్య
సమాగ్గం సమసి నోదలమ్ ॥ స్థవిత్త్రవ పద్యస్య సమాగ్గంసేషు సస్త్రివషు
నబ్ధమసి మజ్జసు ॥ నిరైతుపుష్టి శేవలగ్గం శునే జ్ఞరాయస్త్రవే ॥ 31 ॥

(అన్తేసకృత్) దంపతులు యథాపకారముగా తూర్పున్న అనంతరము
అశీర్వచనము, ఫలప్రదానములు, మంగళ హోరతి జరిపించవలెను.

శ్లో॥ అన్వారభ్య వధూం పూర్వం హోమస్సీమస్త వద్యవేత్ ॥

ప్రహరోపిత సంప్రాప్తో విశేష జతి సంస్కృతః ॥

వధువుకు సంబంధించిన తల్లిగనుక, దక్షిణ వధువుగా నీమంతములో
వలెనే హోమము చేయవలెను. కాని వరిది ప్రహరము, సంప్రాప్త హోమము
పుంసవనములో అధికమయి.

శ్లో॥ సీమన్సోన్మయసం కర్మ యన్మన్తేక దినే భవేత్ ॥

తత పుంసువనంచేత్పు పూర్వా పుంసువనక్రియా ॥

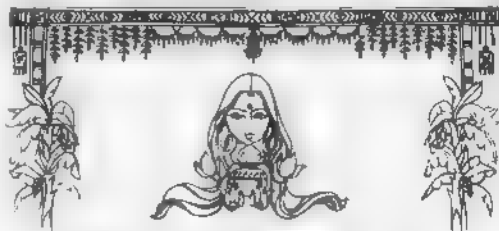
పుంసువన నీమంతములు రెండుఒక్కనాడు చేయవలసినపునహో
ముందు పుంసువనము చేసి తరువాత నీమంతము చేయవలెను.

శ్లో॥ ద్వితీయేవ తృతీయేవ మాసి పుంసువనం భవేత్ ॥

వ్యక్తిగర్భ భవేత్కార్యం సీమన్తేన సహారథా ॥

గర్భము స్థిరపడిన రెండుమూడు మాసములలోగాని నీమంతదివసమున
గాని పుంసువనము చేయవలెను.

పుగ్గంసువనం ప్రమాత్తమి.

గర్భవతియైన క్రిత పాలికును ఎగువకులై చేయు కర్మయే

సీమన్తోష్ణయనమ్

సీమంతోష్ణయనముఅనుకర్మ తొలిచాలుననాలుగవనెలలో జరుపవలెను. ముందుగా ప్రాతరౌపాననము చేయవలెను.

సూ॥ సీమన్తోష్ణయనంప్రథమేగర్భవతుర్దేమాసి । ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా
పిమ్మల యజమానివత్సినహితముగా ఫలదక్షిణ తాంబూలములను చేత
పుచ్చుకొని మమగ్నిఅనువాతమును పఠించినపిమ్మల అననములపై కూర్చి
నా, నెఱానదులు యజమానులకిరస్సులపై అక్షరలుచేయవలెను

పిమ్మల యజమానులు తమచేతనున్న ఫల, దక్షిణ, తాంబూలాదులను
బ్రాహ్మగారికిఇచ్చి, ఆరచనముచేసి, సీమంతమునకు సంకల్పముచేసి, విఘ్నే
శ్వరఘ్నా, పుణ్యహవాచనములు చేయవలెను.

సంకల్పః

ఆచమ్య ॥ ప్రాణానాయమ్య . . . శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మధ్యర్మ
పశ్యాం సీమన్తోష్ణయనాఖ్యం కర్మకరివ్యమాణస్తదభ్యత్సేన తదాదౌ శుద్ధ్య

ర్థం పృథ్వర్థం శాస్త్యర్థమభ్యుదయార్థచ్చ మహాజన్మైస్సహస్వస్తి పుణ్యహ
వాచనంకరిష్యే ఆదౌ నిర్వహ్యపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం
కరిష్యే ॥ గణపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యహంవాచయిత్వా ।

యజమాని సీమంతమునకు సంకల్పించి, రక్షానూత్రములను పూజించి,
పుంసవనములో వదిలే రక్షానూత్రములను జరుపురా ధరించి, అభ్యుదయక
కర్మణఃపుణ్యహవాచనములనుచేసి సీమంతహోమములకు సంకల్పించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య . . . శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మధ్యర్మపశ్యాం సీమన్తో
ష్ణయనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ తదభ్యత్సేనోభయోః రక్షార్థం రక్షాబధనం
కరిష్యే । పూజాంకృత్వా । ఆవయోః రక్షాంబధ్య .

ప్రాణానాయమ్య . . . శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సీమన్తోష్ణయనాఖ్య
త్సేన అభ్యుదయకం కర్మకరిష్యే ॥ అభ్యుదయక . సంప్రదదే నమమ ॥

అభ్యుదయక కర్మణఃపుణ్యహంవాచనం 119 చాదురు.

తదభ్య కర్మణఃపుణ్యహం వాచయిష్యే ॥

సోదకం కలశం పత్నీ మార్జనాంతం కుర్యాత్ ॥

సీమన్తోష్ణయన హోమః

పిమ్మల యజమానితనవార్ధము తనకు కుడిచేయిన కూర్చుండచేసి, బిహస
నాగ్నియందు భూర్భువస్సువరోంసుంది ఇతరదర్శించరకు పుష్పాత్రాసాదన
చేయవలెను. పిమ్మల దేవపాత్రంకుచిత్రమున దర్శలనువరచి, వాటిపై శ్రీంది
మనుష్వపాత్రలను ఒక్కమారుగా ఆసాదన చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య.... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మధ్యర్మపశ్యాంప్రథమే
గర్భేకర్తవ్య సీమన్తోష్ణయనహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥

ఉత్తరతో యజమానః॥

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ . ఇద్యమితర దర్శిమ్
క్షే యవాన్విరూధాన్ తలీనపుంజాన్ గ్రహ్నియచానామపి బన్ధనఞ్చ
ఏతాని సీమన్త విధాప్రయుంజా త్యాతాణి సాకం ఖలు మానుషాణి ॥

సీమంతకర్మయందు మనుష్యసౌత్తవ మొలచిన ధాన్యమును, ఏడుపంది
ముల్లును, మూడుబద్రిప్పు కట్టలును, మేడికాయలుగత్తియు, యవలనుదండగా
గుచ్చుటకుదారమును ఒక్కమాడూ అపాదనచేయవలెను.

పవిత్రముకట్టుట మొదలు సోమాహుస్యవో వరకుచేసి ధాతాదధాతు
మొదలుగాగఁ యెనిమిది హోమములు చేయవలెను (151వేటిలో చూడుడు,
సూ. పవిత్రకరణాద్యాజ్య భాగాన్వేన్వారబ్ధాయా ముత్తర అహుతీర్చ్యత్వా,
సూ. అప్రచ్చిన్నాగ్రావనంతరగర్వో దర్శో సోమాయేదంనమమ

ధాతాదధాతున ఇర్యస్తాజ్యహంతి ర్మత్యా

ఏమృట ఇద్యమునకుకట్టిన దర్పత్రాచీనినిష్ఠి, జయాదిహోమములుచేసి,
అభినాదనాంతము వరకు చేయవలెను.

జయాదిహోమములకు వేటినం 47లో చూడుడు.

సూ. ఇద్యసంనవానం జయాది ప్రతిపద్యతే అభినాదనాన్తంకృత్వా
ఇద్యసన్మహానాన్ద్యధి అహంభోఅభివాదయే ॥

సుమయపూర్వము

తరువాత యజమాని సుమహాద్రుమందు అగ్నిశ్రీ పదములు తన ఖాడ్యమ
తూర్పు ముఖముగా కూర్చుండబట్టి, మూడుతెల్లమచ్చలుగల ఏడుపందిముల్లు
తోను, మూడుబరిమాన్చుకట్టలతోను, బ్రహ్మమేడిపండ్లగుత్తితోను, అనగా ఇవి
అన్నియూ కలిపికట్టిన కట్టకొనతో వరుషనాభిపదేశము మొదలుకొని శిరస్సు
యొక్క జాట్లనడుమనున్న పాపిడిపొడపూనుతుడి ఆ కట్టను పదమలు పారవైచి
ఉదకమును ముట్టకొనవలెను పైకియే చేయునపుడు మూడువ్యాప్యములు

న్నా క్రిందిరెండుమంత్రములుమా చెప్పువలెను
తతస్సుముహూర్తే సూ. అపరేణాఽగ్నిం ప్రాచీమపవేత్స త్రిణ్యా శలన్యా
దధ్య పుష్కేబైశ్చలలుగ్గప్సేనతి ఊర్ధ్వం సీమన్తమున్నయతి . తైరేవనాభి
ప్రదేశమారభ్యేర్ధ్వం శిరః కేశమద్యస్త సీమన్త రేఖాన్తమున్న యత్పుజ్జం
ప్రతీచీనంనిరన్యస్తే పశపన్యస్తే॥ వ్యావృతీధి రుత్తరాభ్యాఞ్చ

భూః । భువః । సువః । రాకా మహాగం సుహవాగం సుష్టుతీ
హవే శృణోతున స్సుభగా బోధతుత్సనా । సీమన్తప సన్యాచ్యాచ్చిద్య
మానయా దదాతు వీరగం శతదాయ ముక్యమ్॥

యాన్వేరాకేసుమతయ స్సుపేశసో యాభిర్ధదాని దాసుషేవసూని
తాభిర్నో అద్యసుమనా ఉపాగహినహప్రప్రోషగం సుభగేరరాణా ।

క్రిందినాక్యమువలెకి నళానదులు, యజమానదంపతుల శిరస్సులపై
అక్షతలు చేయవలెను.

సీమన్తాన్నయన ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥

దిగువమంత్రములలోని చరిత్రనుపాదుడు అనివైడికులకు అజ్ఞాపించవలెను.
సూ. గాయన్తం ఇతివీడాగాధినా పగింతాన్తి । ఉత్తరయోః పూర్వ
సాల్వానామ్ బ్రాహ్మణానా మితరౌ ॥

౧ యాగస్థరి రేవన్తోరాశేతి సాన్వీరవాదిమః ।

ఏవృత్తచక్రాఅసీనాన్వీ రేణ (గౌతమి) తవ ॥

౨ సోమ ఏవన్తోరాశేత్యావారాప్రాప్యోజీః ప్రణాః ।

ఏవృత్త చక్రా అసీ నాన్వీరేణ (గౌతమి) తవ ।

కుందలిలో ఏనదీతరవాసులు అనదీనామమునే చేర్చవలెను

సూ॥ నదీ నిర్దేశశ్చ యస్మాం వనన్తి ॥

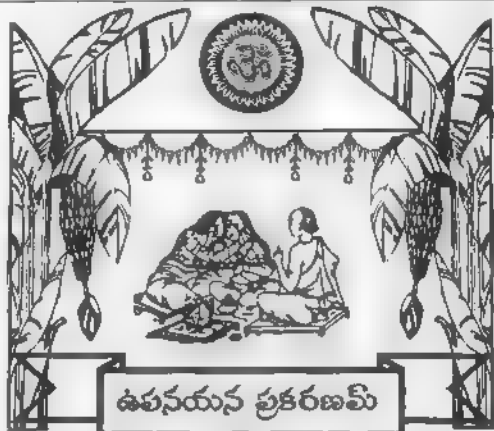
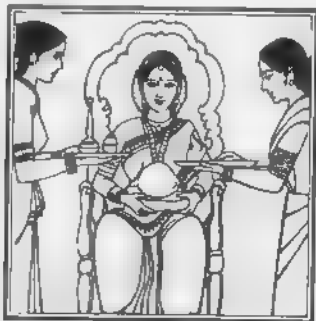
మొలకెత్తిన యవధాన్యమును దారముతో దండగాగుచ్చి, పశ్చిమియొక్క కొప్పునకు కట్టవలెను. తదుపరి దంపతులకు ఆశీర్వాదము చేసి, మంగళహారతి ఈయవలెను

సూ॥ యవాన్విరూధానా బధ్యాబ్జురితాన్ సుప్రగృథితాన్వద్వాశ్శీరస్య బధ్నాతి॥

దంపతులిరువురూ నక్షత్రదర్శనమువరకు మోసముగాఉండి, నక్షత్రదర్శన మైనతరువాత తూర్పునకుగాని, ఉత్తరమునకుగాని ఇద్దరూనడచి ఆవురూడను ముట్టకుని భూః । భువః । సుమః । అనిజపించి మోసమువిడువవలెను

సూ॥ వాచం యచ్చక్యానక్షత్రేభ్యః । ఉదితేషు నక్షత్రేషు పాచీ ముదీచీంవా, దీశముపసిష్టస్య । వత్సమన్వారభ్య వ్యాప్యశీశ్చ జపిత్యా, వాచంవిస్మజేత్ ।

శీశువ్రోహ్యయం ప్రమాత్తమ్

బాలునకు ఉపనయనార్చనకై చేయు ప్రాయశ్చిత్త కర్మయ

అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తమే

ఫలదక్షిణ కాంబూలములు చేతబట్టి క్రింది అనువాక, మంత్రములను చెప్పిన తరువాత, కుడివైపు కుమారుడు, ఎడమవైపున భార్యయు ఉండునట్లు ఆచార్యుడు (యజమాని) కూర్చుండవలెను. కూర్చున్న తరువాత సభాసదులు వారిపై అక్షతలు వేయవలెను.

మమోగ్న్యే... మేదీనన్యా॥ దీపీంవాచ.. సుప్తవైశు ॥ అయం ముహూర్తస్సముహూర్తోఽస్మై ॥

అచార్యుడు ఫల, శాంబూలములను (బ్రహ్మగారికివచ్చి) అచమనముచేసి శ్రీదిసంకల్పముచేపి విఘ్నేశ్వరపూజ, పుణ్యానాచనములు చేయవలెను. యాఘ్నినీర్యా త్వగ్గంహనః ॥ ఫలంమనోరథ . ప్రయచ్ఛమే ॥

పంచర్చః

అచమ్య శ్రీకృష్ణాయనమః॥ యశ్చివో నామరూపాభ్యాం. ప్రాణానాయమ్య శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం . మమకుమారస్య ఆయుష్ష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్త నామకరణా ౨ స్మృతాశన చౌలోపనయనాభ్యైః కర్మభి స్సగ్గిసగ్గిరిష్కమాణస్తదజ్ఞత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాస్త్ర్యర్థ మభ్యుదయార్థజ్ఞ మహాజనైస్సహ సస్త్రిపుణ్యాపవాదనం కరిష్యే॥ ఆదానిర్విష్ణుపరిసమావృద్ధం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాం కృత్వా . పుణ్యాహం వాయుత్వా ॥

అచార్యుడు మరల ప్రాణాయామముచేసి పరిషత్ప్రాయశ్చిత్తమునకై సంకల్పించి, అక్షతోదకములను పారితోషిమనునందు విదువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం. మమకుమారస్య యుష్ష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్య జన్మాభ్యాసాజ్ఞస్య ప్రభుతి చౌలోపన యనవర్తనం, మధ్యేనమ్మావితానాంపాహానం, మాతృస్యపాన, తిష్ఠ స్మృత, పర్యుషితాన్నభోజన, ఉచ్చిష్టాన్నభోజన, సహభోజన, కామ చార, కామవాదా ౨ భక్త్యభక్తజ్ఞా ౨ భోజ్యభోజన, అచేవ్యలేహన, అపీ యపానా ౨ స్మత్యస్పర్శ, సజాతీయ విజాతీయ సహచర క్షీడా సల్లాప సంస్పర్శనాది, మూత్రపురీషోత్సర్జనాది, తత్తత్కాలకౌచాభావ ప్రభృతీ నాం, స్వగ్మ హ్యూక్త, ముఖ్యకాలాతిత జాతకర్త నామకరణాన్న ప్రాతనా

ది కర్మజ్ఞాం, తత్తత్కాల కర్మాతీతాత్వో దోషస్సమజనితద్దోష పరిహారం, మమసావిత్రి ప్రదానయోగ్యతా ఫలనిర్వర్తం, మమ కుమారస్యచ, సావిత్రి ప్రతిగ్రహణ యోగ్యతాఫలనిర్వర్తజ్ఞ యథాశక్తి సమ్యవత్పరిషత్ప్రాయ శ్చిత్తం కరిష్యే॥

పంచత్రి

సభవారికి తుయవలసిన ఫల, దక్షిణ, శాంబూలములను పశ్చిములో ఉంచుకొని శ్రీది శక్త, మంత్రములను వలించుచుండగా అచార్యుడు సభకు (సభకుబయలుగా అత్యుపదక్షిణచేయుట అచారము.) మూడుమార్లు ప్రదక్షిణము చేయవలెను.

పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా . అత్యుపదక్షిణత్రయంకృత్వా ॥

శ్లో॥ సమస్త సమృద్ధిమవాప్తి హేతవః సముద్ధితాప త్కులధామ కేతవః . అపారసంసార సమద్రసేతవః పునస్తుమాంజ్ఞాప్యాదిపాద పాంధేనవః ॥౧॥

శ్లో॥ అపద్ధనధాన్య సహస్రభావసమృద్ధిమహితార్థార్థాద కామధేనవః॥ సమస్తతీర్థామ్న పవిత్రమార్థయో రక్షస్తమాంజ్ఞాప్యాది పాదపాంధేనవః ॥౨॥

శ్లో॥ అధివ్యాధిచారన్యజాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనమ్ ॥

శ్రీపుష్ప కీర్తిదం వస్తే విప్రశ్రీపాద పబ్జజమ్ ॥౩॥

శ్లో॥ విశ్రాఘ దర్శనాత్పద్య క్షీయన్తే పాపరాశయః ॥

వస్తనాన్యజ్ఞావాప్తి రర్చనా దయ్యతం పదమ్ ॥౪॥

యావత్తీర్త్యే దేవతా స్రాస్త్యర్థా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసన్తి తస్మా

ద్భ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్వ్యో దివేదివే సమస్మగ్నాన్నాశ్శీలం కీర్తయే దేతా వ్రీవదేవతాః ప్రేజాతి॥

అచార్యుడు క్రిందివాక్యములుచెప్పిన తరువాత దక్షిణకాంబూలములను సభను ఉద్దేశించి తయవలెను. స్వీకృత్యుని సభాపతిలనుకొనవలెను.

అశేషి హిమరీషత్, మదీయాం, విజ్ఞాపనాం, అవధార్య, మయా సమర్పితాం, ఇహూం, పరిపర్వక్షిణాం, యథోక్త, దక్షిణామివ ॥ స్వీకృత్యుః

అచార్యుడు క్రిందివాక్యములను సభను ఉద్దేశించి వలకవలెను.

మమ కుమారస్య జన్మాన్మానాన్మనస్య ప్రభృతి చౌలోపనయనపర్యంతం, మధ్యే సమ్భవితేభ్యః సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తోభూయా దిత్యేషా సభానుగృహ్యతుః॥

మమకుమారస్య చౌలోపనయనాధికారసిద్ధిరస్మితి భవన్తోబ్రువన్తు ॥

సభాసదులు క్రిందివాక్యమును వలకవలెను.

సభాసదాః తవ కుమారస్య చౌలోపనయనాధికార సిద్ధిరస్తు ॥

కృత్యక్రమము

తరువాత అచార్యుడు మరలనంతల్పించి కృత్యక్రమమును చేయవలెను. స్వర్ణ ఆభ్యు, ధాన్యములు అనెడు కృత్యక్రమమునిమిత్రము దిగుపల్కోకములుచెప్పి దక్షిణలుబ్రాహ్మణులకు తయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య ... శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయాప్యభివృద్ధ్యర్థం, మమకుమారస్య శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణాభ్యు ధాన్య కృత్యుచ్చాభ్యావరిషేన్॥

శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపహతాశనమ్

స్వర్ణంహి శంకరం యస్మాదతశ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ౧॥ స్వర్ణ కృత్యప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥

శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వకృతుషు సంస్థితమ్ ।

దేవానామాభ్యుమాహార మతశ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ౨॥ అభ్యుక్త్యుప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥

శ్లో॥ ధన్యం కరోషి దాతార మిహలోకే పరత్రప ।

యస్మాత్ప్రత్యాభివం మేస్మాదతశ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ౩॥ ధాన్యకృత్యుప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥

శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయ మమకుమారస్య శరీర శుద్ధిం కామయమాసః కృత్యుత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥

అచార్యుడు దేశాలములను ఉచ్చరించి క్రిందివాక్యములను పలికి అక్షరోదకములు హరివేణమునందు విడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం . మయాకృతైరేభిః స్వర్ణాభ్యుధాన్య కృత్యైః భగవాన్సర్వకృత్యకీ శ్రీ మహావిష్ణుః సుప్రీణాతు॥
మమకుమారస్య శరీరశుద్ధిరస్మితి భవన్తోబ్రువన్తు ॥

సభాసదాః : తవకుమారస్య శరీరశుద్ధిరస్తు ॥

అచార్యుడు మరలనంతల్పించి దేశకాలాదులను ఉచ్చరించి పాపిత్రయోదశ హోమమునకునంతల్పించి అక్షరోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయాప్యభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మ నామకరణాన్నపాశనచౌదాని, తత్తత్కాలేషు నవిహితాని, తేషాంతతత్కాలా కర్మాతీతాత్వోదోషస్సమజని, తద్దోష పరిహారార్థమ్, తైఃకర్మభిః మమకుమారస్య పురస్తాభ్యున్యాదం కర్తుమస్మా

కమాదార్యత్వ యోగ్యతానిర్వర్తం పాపిత్రయోదకమోమం కరిష్యే।
తదక్ల తగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

చతుష్పాత ప్రయోగము

స్థంబిలకల్పన మొదలు అజ్యనంస్థారంతము క్రింది సూత్రమును అను
సరించి చేయవలెను. క్రియకారకు అగ్నిముఖములో పేజి నెంకిరిలో చూడుదు.
శ్లో॥ నాపూరౌ నాజ్యభాగౌచ సచేర్థ్యం నజయోదయః

చతుష్పాత ప్రయోగేతు నిశ్చిత్యోక్తం కవర్తిना ॥

చతుష్పాత ప్రయోగమందు అపూరములున్న అజ్యభాగములును
జయోదులు (పూర్ణ పాత్రయు) ఇష్టమున్ను లేదని తపర్తిచే నిశ్చయించబడినది.

యతాగ్నిస్థావ్యతే తత్ర శ్వేతతస్థులచూర్తన ప్రాదేశమూత్రం చతుర
స్రమం స్థణ్ణిలంకల్పయిత్వా, ద్వాభ్యాందర్వాభ్యాముల్లిఖ్య, ప్రాచీఃపూర్వ
ముదక్కుంస్థం దక్షిణారవ్యమాలిఖేత్, ఆధోదీప్తి పురస్థంస్థం పశ్చిమా
రవ్యమాలిఖేత్, అవాత్సరేభ్యక్ష్వ సిధాయ వహ్నిమ్, ఉద్భిష్య లేవోక్షణ
తోయశేషమ్ ప్రాక్తోయమన్యన్తు దధాత్మద్యా యథాబహిస్యాచ్చ
పరిస్పరాజామ్ ॥

అగ్నిమిధ్యా, ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥

ఓం చత్వారిశ్చక్రాత్రయా అస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య

త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతి మహాదేవో మర్త్యగ్ం అవివేక ॥

శ్లో॥ సప్తహస్త శ్చతుశ్చక్ల స్సప్తజహ్వ ద్విశీర్షకః త్రిపా త్త్రుసన్న
వదనః సఖాసీన శ్చుచిస్మితః ॥ స్వాహాస్మ దక్షిణేపార్శ్వే దేవీంవామే
స్వధాంతథా, బిభర్షక్షణ హస్తేస్మ శక్తిమన్తం (సుచంస్మవమ్) తోమ

రం వ్యజనం వామైర్వతపాత్రన్న ధారయన్తి, మేషారూఢం జటాబద్ధం
గౌరవద్ధం మంచాజనమ్ ॥ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్పర్షతామ
దమ్ (అత్థాభిముఖ మూసనం ఏవంధ్యాయే ద్దుతాశనమ్ ॥

ఏషహి దేవఃప్రదిశోఽనుసర్వాఃపూర్వహి జాతస్సత్తిగర్భే అస్తః।
సవిజాయమానస్య జన్మిష్టమాణః ప్రత్యజ్యభాస్మిష్టి విశ్వతోముఖః ॥

ప్రాజ్యభాగ్నీ మమ అభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్రసన్నో
భవ వరదోభవ ॥ యథోక్త జిహ్వాయా హవిర్వహణ ॥ ఓం భూర్భు
వస్సువః, తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి, ధియోయోనః
ప్రచోదయాత్ ॥

సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య, అలబ్ధ్యత్వ,
అగ్నియేనమః, హుతవహాయనమః, హుతాశినేనమః, కృష్ణవర్షనేన
మః, దేవముఖాయనమః, సప్తజిహ్వాయనమః, వైశ్వానరాయనమః।
జాతవేదనేనమః ప్రాగగ్రైర్వర్చగ్నిం పరిస్పరాజి, ప్రాగుదగగ్రైర్వా
దక్షిణానుత్రరాన్వరోతి, ఉత్తరానధరాన్, ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగ్రాష్టర్వా
స్సగ్నిస్తీర్వ, ద్వంద్వంశ్వచ్చే పాత్రాడిప్రయనక్తి, దేవసంయుక్తాని
దర్వాజ్యస్థాల్వ, ప్రోక్షణప్రవాచితి, అప్రచ్చినాగ్రావనస్తర గర్భారదౌ
ప్రాదేశకమాత్రో పవిత్రేతురుతే, తృణంకాష్టంవా అస్తర్థాయ, ఛినత్తి, ।
స నఖేన ॥ అపఉపన్మశ్య, అద్ధిరనుమ్యజ్య ప్రోక్షణ్యమవదాయ,
ప్రోక్ష్య, శసామ్యక్షతానవ అనీయ, హస్తయారబ్ధాప్తోవ కనిష్ఠికాభ్యా
ముత్తానాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా, ప్రాచీ స్త్రిరుత్సూయ అభిమన్వ
సపవిత్రేణపాణినా పాత్రాణీసంస్మశ్య, పాత్రాబ్ధుదక్ష్వవణ ముత్తా
నానికృత్వా, (పవిత్రేణపాణినా) త్రిప్రోక్షణ, శేషముద్ధిచ్చ, పునఃపూర

యిత్వా. ప్రోక్షణీందక్షిణతోనిరాయ. బ్రాహ్మణం దక్షిణతోదధ్యేషు నిషాద్యు
 బ్రహ్మణః ఇదమాసనమ్. అపరేణాగ్నిం పవిత్రాన్తర్దితాయా మాజ్యస్థాస్య
 మాజ్యంనిరూప్య. ఆజ్యంవిలాసోఽదీదోఽగ్నాన్నిరూహ్య తేవ్యధిత్రేత్యు
 జ్వలతాత్మజే నాథో గామిన్యాదీవ్య. ఆజ్యే ప్రతిఫలి కృత్య ద్వేదర్భాగే
 తృణమన్తర్యా సకృత్ప్రచ్యుచ్చిద్య. ప్రక్షాళ్య. ప్రత్యస్య. అవశిష్టస్య. అ
 జ్యేష్ఠాశ్య. త్రిఃపరీయగ్నికృత్వా. ఉదరందాస్య. అగ్నాన్ప్రత్యూహ్య
 ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పాయ
 ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా పునఃప్రాగేవసమాజ్య. పవిత్ర గ్రస్థింవిప్రస్య
 ప్రక్షాళ్య. ప్రత్యస్య. ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రవరతి. యేనఽహహితి
 తదగ్నే ప్రతితప్య. త్రిధిర్ధర్మాగ్నే స్సంమృజ్య. పునః ప్రతితప్య. ప్రోక్ష్య
 స్సవముత్తరతో నిధాయ. దర్భాన్దృష్ణగ్నేస్సృత్యాగ్నౌ ప్రవరతి.
 అదితేఽను మన్యస్య అనుమతేఽను మన్యస్య. సరస్వతేఽను
 మన్యస్య. దేవ నవిత్రః ప్రసూమ.

పాహిత్యయోగమున ప్రోహయ

శ్లో. పునరూర్ధ్వాసహోదధ్యే సహోహ్యస్థాతయన్తరాయ.
 పాహితి పశ్చాతం మధ్యే ఏహపాహి త్రయోదత.
 స్థుపమునేత స్రుత్యయందు నాలగు (పందాము ఓయలు బయనూర్లు
 ఆజ్యమును గ్రహించి, క్రింది హోమములు చేయవలెను.
 స్థువేణ చతుర్థహిత మాజ్యం గృహీత్వా.
 ఏకం. ద్వే. త్రిణి. చత్వారి. (పశ్చా)
 ౧ పునరూర్ధ్వాని పరస్య పునరగ్న ఇషాయుషా. పునర్వ పాహి
 చిత్వత స్సాహో. అగ్నయజ్ఞదంసమమ.

౨. సహరయ్య నివర్తస్వాగ్నే పిన్వన్వధారయా. చిత్వస్మియా చిత్వత
 స్పరి స్సాహో. అగ్నయజ్ఞదంసమమ.
- ౩ భూరగ్నయేచ పృథివ్యేచ మహితేచ స్సాహో.
 అగ్నయేపృథివ్యేమహితజ్ఞదంసమమ
- ౪ భువోవాయవేచాన్తరిక్షాయచ మహితేచస్సాహో.
 వాయవేపృథివ్యాయమహితజ్ఞదంసమమ.
- ౫ సుమరాద్దిత్యాయచ దివేచ మహితేచ స్సాహో.
 అదిత్యాయదివేమహితజ్ఞదంసమమ.
- ౬ భూర్భువస్సువత్సప్తమసేచ నక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్మ్యశ్చ మహితేచస్సాహో.
 షష్టమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్మ్యమహితజ్ఞదంసమమ.
౭. పాహిసో అగ్ని ఏనసే స్సాహో. అగ్నయజ్ఞదంసమమ.
- ౮ పాహిసోవిశ్వవేదసేస్సాహో. విశ్వవేదసజ్ఞదంసమమ.
- ౯ యజ్ఞంపాహి విభావసోస్సాహో. విభావసవజ్ఞదంసమమ.
౧౦. సర్వంపాహి శతత్రతోస్సాహో. శతత్రతవజ్ఞదంసమమ.
౧౧. పాహిసో అగ్నిఏతయా. పాహ్యతద్వితీయయా. పాహ్యార్థం
 త్వరీయయాపాహిగ్నిత్వతస్సృభిరన్యో స్సాహో.
 వసవజ్ఞదంసమమ.
౧౨. పునరూర్ధ్వాని పరస్య పునరగ్న ఇషాయుషా పునర్వ పాహి
 చిత్వత స్సాహో. అగ్నయజ్ఞదంసమమ.

౧౩ సహరయ్య నివర్తస్వాగ్ని విస్తస్వధారయా । విశ్వప్సియా విశ్వత
స్సర్ది స్వాహా ॥ అగ్నయజదంసమమ ॥
నానాప్రకారేణ సమ్యవిత సకలదోష నిర్వరణార్థం సర్వపాయ
శ్చిత్తం కరిష్యే॥

క్రింది హోమము స్వపముతో ఒక్కమారు చేయవలెను.

(సృ వేణ) ఓంభూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రజాపతయ జదంసమమ ॥

ఉత్తర పరిషేవనం కృత్వా ॥

అద్రితేఽస్వ మగ్గస్థాః । అనుచుతేఽస్వ మగ్గస్థాః ।

సరస్వతేఽస్వ మగ్గస్థాః । దేవసవితః ప్రాసావీః ॥

అనేసపాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్ప్రార్థాత్మకః సర్వం శ్రీ
యజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాదు । సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు ॥

క్రిందివాక్య శ్లోకములు చెప్పి, అగ్నికి ప్రార్థన, అభివాదములు చేయవలెను.
సూ స్యస్తితర్వామితి నమస్కారం కుర్యాత్ ॥

స్వస్తితర్వాం అహంభోఅభివాదయే । అవమ్భు,

(చిట్ట) పునరూర్ధా, సహరయ్య, భూరగ్నయే, భువోవాయువే, సువరూద్రి
త్యాయ, భూర్భువస్సువః, పాహినో అగ్నే పాహినోవిశ్వవేదసే, యజ్ఞం
పాహి, సర్వంపాహి, పాహినో అగ్నవికయా, పునరూర్ధా, సహరయ్యేతి,
త్రయోదశ ॥

శిశువు పుట్టగనే చేయు మొదటికర్మయే

శ్లో పుత్రజాతే పితృస్నానం సచేలస్త విధీయతే ।

యావన్నచ్చిర్యతే నాశం తావన్నాప్నోతి సూతకమ్ ।

విన్నేనాతే తతఃపశ్యాత్ సూతకమ్ విధీయతే ।

పుత్రజననముకాగానే తండ్రికట్టుబట్టలతో స్నానముచేయవలెను. బొడ్డు
కోసిన తరువాతగాని జాతాశోచముతలుగను, కావన బొడ్డుకోయుటకు పూర్వమే
జాతకర్మను చేయవలెను.

(శ్లో) ప్రాజ్ఞాభివర్ధనాత్మ్యంనో జాతకర్మ విధీయతే ॥ మున్య ॥ ౨౭-౨౯)

సంకల్ప

అవార్థము అవమనముచేసి ప్రాజ్ఞాయామపూర్వకముగా దేవకాలము

లను ఉద్ధరించి రోహిణీనక్షత్ర అనుచోట శిశువు వినక్షత్రమున జన్మించినో ఆ నక్షత్రనామమును ఉద్ధరించి జాతకర్మ కైసంకల్పించి, అక్షరేందకములు హరి వేణమునందు విడువవలెను.

ఆచమ్య, ప్రాణాయామ్య, శ్రీపదమేష్వరప్రీత్యర్థం మధ్యపత్త్యాం రోహిణీనక్షత్రే జాతస్య కుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మ కరిష్యే వత్సమహర్షిచే ఉదహరించబడిన "దివస్ఫురి" అను అనువాకముచెప్పిన తరువాత నివర ఆచార్యుడు ఒకమారు కుమారుని ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ జాతంవాత్సప్రేణాఒ భిమ్మశ్చ ॥

దివస్ఫురి ప్రథమంజక్షే అగ్ని రస్మ ధ్నియం పరిజాతవేదాః శ్శరీయ మపు న్మనుజాః అజప్ర మిన్దానవినం జరతేన్యాధిః విద్యాతే అగ్నే తేదా త్రయాణి విద్యాతేనర్మ విభృతంపురుతాః, విద్యాతేనామ పరమం గుహో యద్విద్యా తముభ్యం యతః జగన్త సమద్రేత్వా న్మనుజా అప్యన్త ర్భుచక్రాటాధే దివో అగ్నిః ఉదన్తే, త్వరీయేత్వా రజసి త్యోవాగ్ం సమృతస్య యోనామహిషా అహిన్యన్తే అక్రన్త ద్భగ్నిస్తన యన్వివద్యోః క్షామారేరిహ ద్వీరుధ స్మమజ్జన్తే, సవోజజ్ఞానో విహిమిద్ధో అఖ్య దారోదనీ భానునా భా త్యన్తః, ఉశికావకో అరతిస్సుమేధా మర్తే వ్యగ్నిరమృతో నిదాయా, ఇయర్దిధామ మరుషం భరిభ్రదు చ్చుక్రేణ శోచిషాద్యామినక్షత్రే, విశ్వస్య కేమర్భువనస్య గర్భజరోదనీ అమృణాజ్ఞాయమానః వీదుజగ్ద్రుద్రి మభిన త్వరాయజ్ఞనాయ దగ్నిమయజ్ఞన్త వజ్ర, శ్రీజాముదారో ధరుణోరయీ ణాం మనీషాణాం ప్రార్థణానిస్సమగోపాః, వనోస్సూను స్సహనో అప్రు

రాజా విభ్రాత్యగ్ ఉపసామిధానః, యస్తే అధ్య క్షణవద్భురకోచే పూపందేవ మృతవన్తమగ్నే ప్రతంసయ ప్రతరాంవన్తే అచ్చాభి ద్యుమ్నందేవ భక్తం యవిష్ట, అతంభజ సౌశ్రవ సేష్యగ్న ఉక్తఉక్త అభజ శస్యమానే, ప్రియ సున్యైః ప్రియోఅగ్నా భవాత్మ జ్ఞాతేనభిన ద్రుజ్జుప్రైః, త్వామగ్నే యజమానా అనుద్యాన్ విశ్వావమాని దధిరే వార్హణి, త్వయాసహ ద్రవిణమిచ్ఛమానా ప్రజంగోమన్త ముశిక్షోవివవ్యః, దృశానోరుక్మ ఉర్వా వ్యయో ధ్వర్మరేవమాయా శ్చ్రీయేరుదానః, అగ్నిరమృతో అభవ ద్వయోభి ర్గదేనం ద్యౌరజనయ ధ్నురేతాః ॥ అన్తే సకృదభిమ్మశతి

ఆచార్యుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి శిశువును తన ఒడిలో ఉంచుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణ యజాదోపస్థ ఆధాయ ॥

అస్మిన్నమాగ్ం సహస్రం పుష్కామ్యేధమానాస్యవశే ॥

క్రిందిరెండుమంత్రములుచెప్పి ఆచార్యుడు కుమారుని స్పృహయమందు అభి మంత్రించవలెను.

మంత్రాంతమందు రోహిణి అనుచోట శిశువునక్షత్రనామమును చెప్పవలెను

సూ॥ ఉత్తరాభ్యామభిమన్తమామ్ ॥

అజ్ఞాదజ్ఞాభ్యంభవన్తీ వృదయా దధిజాయసే, ఆత్మాప్రపుత్రనామాసి నజీవ శరద శ్చతమ్ ॥ అశ్మాభవ పరశుర్భవహిరణ్య మన్యతంభవ, ప్రశూనాం త్వాహిం కారేణాభి జిహ్రామి (రోహిణి)

ఆచార్యుడు క్రింది రెండుమంత్రములను చెప్పి శిశువుయొక్క శిరస్సును తాకి, వాసనచూడవలెను.

సూ॥ తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవప్రూహమ్ ॥

అష్టాదశాభ్యుంభవస్సి హృదయా దధిజాయసే . అర్థావైపుత్రనామాసి సజీవ శరదశ్శతమ్ ॥ అశ్యాభవ పరశుర్భువహీరణ్య మస్తతంభవ ! పక్షా నాంత్యాహిం కారేణాభి జిప్రూమి (రౌహిణి) ॥

అదార్యదు మరల శ్రీందిరెందుమంతములను శతపు కుడిచేతిలో చెప్పువలెను తాభ్యామేవ దక్షిణేకర్ణే జాహుః ॥

అష్టాదశాభ్యుంభవస్సి హృదయా దధిజాయసే . అర్థావైపుత్రనామాసి సజీవ శరదశ్శతమ్ ॥ అశ్యాభవ పరశుర్భువ హీరణ్యమస్తతంభవ ! పక్షా నాంత్యాహిం కారేణాభి జిప్రూమి (రౌహిణి) ॥

రహస్యమైన నక్షత్రనామములను సూత్రకారుడుచెప్పుచున్నాడు.

సూ॥ నక్షత్రనామచనిర్దిశతి, తద్రహస్యంభవతి ॥

శ్లో॥ రో, రే, మ, మృ, శ్యే, చి, షు, వృద్ధిరాదౌ స్థాత్పేదవాస్త్య శ్రవణాఽఽ శ్వ యుక్తుః । శేషేషునామ్నాః క, ప, రస్వరోన్యః, స్వావోస్సరదీర్ఘస్స వినర్గఙ్ఘాః ॥ సర్వేషాం నక్షత్రనామైర్నాం ప్రథమయా నిర్దేశ, సూక్ష్మవాకే జాతకర్మణి పునస్సంబుధ్యా దశమీకృత సూక్ష్మవాకాఽ న్ముప్రాశనాఽ భివాదనాదిషు నిత్యం రహస్యమేవ భవతి ॥

సమస్తనక్షత్రములకూ ప్రథమావిభక్తి చూపబడినది. జాతకర్మ నామకరణ ములలోని సూక్ష్మవాకములకుమూత్రము సంబోధనచేతనేఉపయోగము సూక్ష్మ వాకములయందును, కర్మాంగమైనసమస్తాంశములయందును, తననక్షత్ర నామ మును రహస్యముగా ఉంచవలెను. ఇటుల పెద్దలతారాగమూ కలరు.

జాతకర్మయందు నక్షత్రనామముల పట్టిక

- ౧) అశ్వని = అశ్వయుక్, అశ్వయుజః ౨) భరణి = అపభరణః, అపభరణః
 ౩) కృత్తిక = కృత్తికః ౪) రోహిణి = రౌహిణః
 ౫) మృగశిర = మార్గశీర్షః ౬) ఆర్ద్ర = ఆర్ద్రకః
 ౭) పునర్వసు = పునర్వసుః ౮) పుష్యమి = తిష్యః (పుష్యమిః)
 ౯) అశ్లేష = అశ్లేషః ౧౦) మఖ = మాఖః
 ౧౧) పుబ్బ = పూర్వఫల్గునః ౧౨) ఉత్తర = ఉత్తరఫల్గునః
 ౧౩) హస్త = హస్తః ౧౪) చిత్త = చైత్తః
 ౧౫) స్వాతి = స్వాతిః ౧౬) విశాఖ = విశాఖః
 ౧౭) అనూరాధ = అనూరాధః ౧౮) జ్యేష్ఠ = జ్యేష్ఠః
 ౧౯) మూల = మూలకః ౨౦) పూర్వాషాఢ = పూర్వాషాఢః
 ౨౧) ఉత్తరాషాఢ = ఉత్తరాషాఢః ౨౨) శ్రవణం = శ్రవణః, శ్రావణః
 ౨౩) ధనిష్ఠ = త్రవణః (ధనిష్ఠః) ౨౪) శతభిషం = శతభిషక్, శాతభిషజః
 ౨౫) పూర్వాభాద్ర = పూర్వాభాద్రపదః ౨౬) ఉత్తరాభాద్ర = ఉత్తరాభాద్రపదః
 ౨౭) రేవతి = రైవతః ॥

వైవేకారము విద్యార్థులసౌలభ్యముకొరకు నక్షత్రనామములను అశ్వని మొదలు రేవతివరకును పట్టికగాఇచ్చినాము. పైశ్చోకమునకు భావముఇదియే.

తేనె, అజ్ఞమును కంచుపాత్రలోకలిపి బంగారుఉంగరమును బర్చిస్తున్నచేత వేలుముడిచేసిపట్టుకొని కంచుపాత్రలోనిపదార్థమును శ్రీందిమంలత్రములనుచెప్పి చివరనలక్ష్యమారుగా శతపువేతపాత్రనచేయించవలెను.

సూ॥ మధుఘృతమితిసగ్గంఘృజ్ఞ తస్మిన్దర్శ్యో హిరణ్యం నిష్కర్మం

తదుర్విషయమునాఁడ నొక పౌత్ర ముగ్గురి రుద్రుడే ॥

యత్నేనుశీమే వృద్ధయంతే వేదాహం తత్ప్రజాపతే ॥

వేదామతస్య తేవయం మాఽహంపౌత్ర ముగ్గురి రుద్రుడే ॥

తరువాత శిశువును తల్లి భూమిపై పరుచుబెట్టవలెను. పిమ్మట ఆచార్యుడు

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, భూమిపైపరుచున కుమారుని ముట్టుకొనవలెను.

సూ. ఉత్తరేణ యజుషా సంవిష్టం కుమారమభివృశ్య ॥

నామయతి సరుదతి యత్రవయం పరామసి యత్రదాభివృశామసి ॥

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి శిశువుశిరస్సుకు నమివమున ఉదకుంభమును ఉంచవలెను.

సూ. ఉత్తరేణయజుషా శిరస్త ఉదకుమ్మంసిధాయ ॥

ఆపస్సుప్తేమ జాగ్రత రక్షాగంసి నిరితో సుదర్శయే ॥

జాతాగ్ని ప్రతిష్ఠాపన విధి

ఫలీకరణ హోమము

ఆచార్యుడు ప్రాణాయామమునుచేసి, దేశకాలములనుపర్యరించి, ఫలీకరణ హోమమునకు సంకల్పముచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్షాభివృద్ధ్యర్థమే అనయోర్భాగసూతకయోః చన్ద్రాలాదిపీశాచేభ్యో రక్షణార్థం ఫలీకరణహోమం కరిష్యే ॥

సంకల్పించినపిదప శ్రీత్రయగృహమునుండి తెచ్చినఅగ్నిని ప్రతిష్ఠించి సమిధలచేమండించి భూర్భువస్సువతోనుండి జాతవేదసేనముఃపరకు అగ్ని

ముఖమందుచెప్పబడిన ప్రకారముచేసి ఒకపత్తిమంటచేపెట్టు. అవాలనుకలిపి దోసిలిలోపోసుకొని అయంకలింమొదలుగాకలిగిన ఎనిమిదిమంత్రములు ప్రతి మంత్రముకూ మూడుస్వాహారములుచొప్పున దోసిలిలోనిదవ్వమును (మొత్తం ఇరువదినాలుగుమార్లు) బ్రౌటనవేళ్ళతో అగ్నియందుపడునట్లుగంటి (హోమముచేయ) వలెను.

తదగ్ని అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥

సూ. శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమావృత్య అగ్నిముపసమాధాయ అలబ్ధ్యత్య ॥

ఓంభూర్భువస్సువతో... జాతవేదసేనముః ॥

గమనిక : ఈఫలీకరణహోమములకు పరివ్రతణలుకాని, పౌత్రాసాదనలుకాని,

జయాదిహోమములుకాని పూర్వ ఉత్తర పరిషేచనముకాని ఉండవు.

సూ. సర్వపాన్ ఫలీకరణ మిత్రాన్ అశ్వలినోత్ర రైన్ద్రీన్ద్రీః పరిస్వాహాకారగోమంతాన్ ॥ నగోంతాన్ ॥

౧. అయంకలిం పతయన్తగ్ని శ్వాన మివోద్వృద్ధమ్ ॥ అజాం వాశీతా

మివ మరుతః పర్యాధ్యగ్ని స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ ॥

స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ ॥ స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ ॥

౨. శణ్డే రథశ్చణ్డీకేర ఉలూఖలః ॥ చ్యవనో నశ్యతాదిత స్వాహో ॥

మరుద్భ్యుదననమమ ॥

స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ ॥ స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ ॥

౩. అయశ్చణ్డో మర్తఉపమీర ఉలూఖలః ॥ చ్యవనో నశ్యతాదితస్వాహో ॥

మరుద్భ్యుదననమమ ॥

స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ ॥ స్వాహో ॥ మరుద్భ్యుదననమమ ॥

కేళినిశ్చలోమినీఃఖజాప్తః॥ జోపకశినీఃఖ పేతనశ్చతాదితస్యాహ॥

మరుద్భ్యుత్తదంసమమ ॥

స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం నమః॥ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం నమః॥

౫ మిశ్ర వాసనః కౌటేరకా రక్షో రాజేన ప్రేషితాః । గ్రామ్యగోం సజానయో
గచ్ఛన్తీచ్చన్తోఽపరిదాకృతాన్యైశ్చ ॥ మరుద్భృతాదంశమమ ॥

స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం నమః॥ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం నమః॥

ఏతాన్మతైతాన్మహీతత్వయంబ్రహ్మణఃస్మృతః । తానగ్నిః పర్యసరతః
విద్రస్తాన్మహానతః । తానహంవేద బ్రాహ్మణః ప్రమృతతః కూట
ద్రవ్యాన్మతైతాన్మమన ప్రనాన్యహి ॥ మరుద్భృశదవసమమ్ ॥

స్వస్తి = మరణ్యశిరంసమమ్ || స్వస్తి = మరణ్యశిరంసమమ్ ||

నక్కుందాది ఊరన్నీరూములు హస్తాన్నపాలపానం. హర్షపిపింఛితి
త్వచ్చైక్తావ్య కర్దకః. మూలా శబ్దస్య సర్వై గ్రామే విభుర
మిచ్చన్ స్యాహ్ ॥ మధ్యై షడవనమమ.

స్వాహా॥ మరుద్భ్యః ఇదం నమః॥ స్వాహా॥ మరుద్భ్యః ఇదం నమః॥

౧ నిరీధ దారిణీ న్యసానస్యైనా ప్రక్షిత్రేకుంమే । యాన్యన్యసం బోధయతి
యస్యవిజ్ఞాతాయాంమనసః । తాస్మాన్యం కృష్ణవర్మసే క్షేమాన్గం వృద్ధ
యం యకృత్ । అగ్నిజక్షీణీ నిర్వహస్యాహా । మరుద్భృజదంసమమః ।
స్యాహా । మరుద్భృజదంసమమః । స్యాహా । మరుద్భృజదంసమమః ।

పదిరోజులపర్యంతము ప్రతిరోజూ మంత్రము లేకుండగా పై విధముగా మీరు మోటుముడేయుచు ఆచార్యుడు సూక్తికా గృహశాలకులకు చెప్పుపలెను సూ॥ ప్రవిష్టేపవస్థి ఏవంతూష్ఠీ మగ్నావావపతేతి । సర్వపానో ఘో కరణమిత్రానో అజ్ఞానినేవాస్మిన్నేవాగ్నౌ వాగ్యతావపతేతి ఏవమహారహో దనిర్నిశితాయూః । ఏవమహారహః ॥

చిట్ట - అయంకలిం, శజ్జేరథ, అయశ్చండః, కేశినీ, మిశ్రవాసన,
ఏతాన్మతైతాన్, నక్షం చారిణో, నిశీధచారిణీత్యుష్టౌ ॥

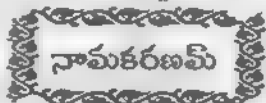
జానకరత్న సమాధుల్ని

ప్రథమ శిశువుకు పేరుపెట్టుటకు చేయుతీర్థము

నామకరణమ్

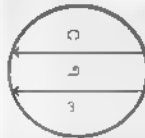
శిశువు జన్మించినదిమొదలు పదిరోజులాయినతరువాత పదకొండవ రోజు ఉదయమే శిశువసహితముగా మాతాపితరులు స్నానాదులుపూర్తిచేసుకొని శిశువునకు పేరుపెట్టవలెను.

సూ. దశమ్య ముత్రితాయాగ్ స్నాతాయాం పుత్రస్య నామదదాతి ||

ప్రత్యేకముగా నామకరణముమాత్రమే చేయుచున్నపుడు ముందుగా విశ్వు త్వరపూజ, ఆజ్ఞావేక్షణ, పుష్కావాచనము చేసి, త్రింది విధముగా నామకరణ ము చేయవలెను.

ఆచార్యుడుఆనమనముచేసి, ప్రాతాయామము,దేశకాలోద్ధారణము అయి నతరువాత శిశువుపైనక్షతమునజన్మించెనో "రాహిణీ"అనుచోట ఆనక్షతనామ మునుఉచ్చారించి అక్షతోదకములను తనభార్యవీతియందువిడువవలెను అమె అక్షతోదకములను హరివేణమునందువిడువవలెను. అట్లునంకల్పించిన తరు వాతశిశుసహితముగా భార్యనుతనకుడిచేతివైపున కూర్చుండచేయవలెను.

ఆచమ్య ప్రాతానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ । మమ కుమారస్యాయుష్కాభివృద్ధ్యర్థమ్ । మద్దర్శనత్యాం "రాహిణీ" నక్షత్ర జాతస్యకుమారస్య సకలసత్పురుషమధ్యేసద్యవమోరార్దం నామధాస్యవ పీ । ఇతి మాతాపితరౌ సంకల్ప్యః (ఉత్తరతోయజమానః) ॥

వల్లమునందు నామకరణమువ్రాయువిధము

౧. మాననామము ॥

౨. నక్షత్రనామము ॥

౩. పెట్టతీపుపేరు ॥

విశాలమైన పశ్చిమనిందాబీర్యముపోసి ఆపశ్చిమును తనకుడితొడమీద పెట్టుకొని ఐంగారముతో దక్షిణమునుండి ఉత్తరముగా రెండుగీతలు గీయవలె ను మొదటిగడిలో శిశువుపుట్టిన మాసముపేరును, రెండవగడియందు శిశువు జన్మించిననక్షత్రనామమును మూడవగడిలోశిశువుకు తానుపెట్టదలచిన పేరు ను వ్రాయవలెను విద్యార్థుల సౌకర్యముకొరకు మాసనామములపట్టిక త్రింద ఇచ్చుచున్నాము. నక్షత్రనామములపట్టికకొరకు పేజీ నెం107లో చూడుడు. తన్నుల పూర్ణపాత్రే మాసనామ నక్షత్రనామ వ్యావహారిక నామానిన లిఖిత్యా.

పురుషమాసనామములను చైత్రాధిగా లెక్కిమాడవలెను.

శ్లో॥ కృష్ణోఽననోఽచ్యుతశ్చక్రే వైకుంఠోఽచ ధ జనార్దనః ।

ఉపేన్ద్రో యజ్ఞ పురుషో వాసుదేవ స్థధాపారిః ।

యోగీశః పుస్తరీకాక్షో మాసనామాన్యనుక్రమాత్ ।

స్త్రీమాసనామములను మార్గశిరాధిగా లెక్కిమాడవలెను.

శ్లో॥ మార్గశీర్షేవ వాగ్రేవీ పుష్ప్యే పద్మావతీ తథా ।

శ్రీదేవీ చాపి సావిత్రి భూమిః కల్యాణికీ తథా ।

సత్యబామా పుణ్యవతీ రూపవతీస్త్వముత్కపి ।

చక్రావతీచ లక్ష్మీచ స్త్రీ నామకరణేషుచ,

ప్ర. పురుష హోదానామముల పట్టిక

పురుష నామం

స్త్రీ నామం

౧	చైత్రము	- కృష్ణః	- భూమిః
౨	చైశాఖము	- అనంతః	- కళ్యాణీ
౩	జ్యేష్ఠము	- అమృతః	- సత్యభామా
౪	అషాఢము	- చక్రః	- పుణ్యవతీ
౫	శ్రావణము	- వైకుంఠః	- రూపవతీ
౬	భాద్రపదము	- జనార్దనః	- ఇన్ద్రమతీ
౭	ఆశ్వయుజము	- ఉపేంద్రః	- చంద్రావతీ
౮	కార్తీకము	- యజ్ఞపురుషః	- లక్ష్మీ
౯	మార్గశిరము	- వాసుదేవః	- వాగ్దేవీ
౧౦	పుష్యము	- హరిః	- పద్మావతీ
౧౧	మాఘము	- యోగీశః	- శ్రీదేవీ
౧౨	పౌల్లూణము	- పుణ్డిరికాక్షః	- సావిత్రి

లేఖనాదుః

వైపల్లికలో వ్రాయబడినప్రకారము మాననామముమొదటిగడిలో వ్రాసి, తరువాత రెండవగడిలో జాతకర్మయందువ్రాయబడినప్రకారము నక్షత్రనామము వ్రాసి, పిమ్మట మూడవగడిలో క్రిందివిధముగా శిశువుకు పెద్దబోవు పేరును వ్రాయవలెను

౧. మాననామ్నా శ్రీ (కృష్ణ=మాననామము) నామానీశ్రీ
౨. నక్షత్రనామ్నా శ్రీ (రాహిణి=నక్షత్రనామము) నామానీశ్రీ !!
౩. వ్యావహారికనామ్నా శ్రీ (శ్రీనివాస=పెట్టబోవుపేరు) నామానీశ్రీ !!

ప్రకారముగా ఆధ్వంతములందు శ్రీకారము ఉండునట్లు వ్రాయవలెను. పశ్చిమునందు మూడుగడులలో మూడుతమలపాకులనుఉంచి వాటియందు నామత్రయదేవతలను ఆవాహనచేయవలెను.

౧. శ్రీ(కృష్ణ=మాననామము)మావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి.
౨. (రాహిణి=నక్షత్రనామము) నక్షత్రమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి.

౩. (శ్రీనివాస=పెట్టిన పేరు)మావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి. నామత్రయాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైరభ్యర్చ్యుః !!

షోడశోపచార పూజనుచేసి, నివేదన సమయమందు క్షీరములు నివేదన చేయవలెను.

తరువాత మొదటిగడిలో మాననామమును పూజించిన అక్షతలను తల్లి దండ్రులు, బ్రహ్మగారు తీసుకొని దీర్ఘాయుష్మాన్మవః అని తండ్రియు, తతాయుష్మాన్భవః అనితల్లియు, వర్షస్సఅనిబ్రహ్మగారున్న అక్షతలనుశిశువు శిరస్సుపై వేసి, ఆశీర్వదించవలెను.

౧. మాననామ్నా శ్రీ(కృష్ణ=మాననామము)నామధృత్వా దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ ! తతాయుష్మాన్మవ ! వర్షస్స !!

రెండవగడిలో నక్షత్రమును పూజించిన అక్షతలను తీసుకొని తల్లి దండ్రులు బ్రహ్మగారు వైవిధ్యముగా ఆశీర్వదించవలెను.

౨. నక్షత్రనామ్నా (రాహిణి=నక్షత్రనామము) నామధృత్వా దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ ! తతాయుష్మాన్మవ ! వర్షస్స !!

మూడవగడిలో వ్యావహారిక నామదేవతను పూజించిన అక్షతలను తీసికొని

పైవిధముగా అశీర్వాదించవలెను.

3 వ్యావహారికనామ్నా (శ్రీనివాస=పెట్టిన పేరు) నామధ్యత్వా దీర్ఘాయుష్షాన్మవ! శతాయుష్షాన్మవ! వర్ధస్య!!

విష్ణుట అచార్యుడు తనశార్యును తన ఎడమచేతివైపున కూర్చుండునట్లు చేయవలెను తరువాతసభాసదులందరూ క్రిందివాక్యమునుపలికి అక్షతలను శిశువుశిరస్సుపై వేయవలెను. మంత్రాంతమందుశ్రీనివాసశర్వబదులు శిశువుకు ఏపేరు పెట్టిరో అపేరుచెప్పవలెను.

పట్నీయధాస్థానమునవేళు. నామకరణముహూర్త స్సుముహూర్తో ౧2 స్తు ।

ఆభిషేకమంత్రము

అచార్యుడు క్రిందిమంత్రములుచెప్పి కుమారుని హృదయమును అభిషేకం చేయవలెను.

సూ॥ ప్రవాసాదేత్య పుత్రస్యోత్తరాభ్యాముభి మున్రిణమ్ ।

అజ్ఞాదజ్ఞాభ్యుష్మవసి హృదయాదధి జాయసే ।

వేదోవైపుత్ర నామాసి సతవ శరదశ్శతమ్ ॥

అశ్వాభవ పరశుర్వువ హిరణ్య మున్యతం భవ ।

ప్రశూనాం త్వాహింకారేణాభిజిహ్రూమి (శ్రీనివాస) శర్మన్ ।

మరలక్రింది రెండుమంత్రములుచెప్పిచూ శిశువుశిరస్సును ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ తాభ్యామేవ మూర్ధస్యవస్త్రాణమ్ ॥

అజ్ఞాదజ్ఞాభ్యుష్మవసి హృదయాదధి జాయసే ।

వేదోవైపుత్ర నామాసి సతవ శరదశ్శతమ్ ॥

అశ్వాభవ పరశుర్వువ హిరణ్య మున్యతం భవ ।

ప్రశూనాం త్వాహింకారేణాభిజిహ్రూమి (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

విష్ణుట అచార్యుడు శిశువుతుడిచేనిలో క్రిందిమంత్రములు జపించవలెను. సూ॥ దక్షిణే కర్ణ ఉత్తరాన్యస్త్రాన్ జపేత్ ॥

౧ అగ్నిరాయుష్షాన్మ వసన్మశిఖిరాయుష్షాన్మ సత్వాయుషా యుష్మన్మజ్జరోమి ।

౨ సోమ ఆయుష్షాన్మ ఓషధీరాయుష్షాన్మ సత్వాయుషా యుష్మన్మజ్జరోమి ।

౩ యజ్ఞ ఆయుష్షాన్మ ధక్షిణాభి రాయుష్షాన్మ సత్వాయుషా యుష్మన్మజ్జరోమి ।

౪ బ్రహ్మాయుష్మత్త భ్రాహ్మణైరాయుష్మత్తేనత్వాయుషాయుష్మన్మజ్జరోమి ॥

౫ దేవా ఆయుష్మన్మన్మత్త మృతే నాయుష్మన్మన్మ సత్వాయుషా యుష్మన్మజ్జరోమి ॥

క్రింది మంత్రముచెప్పి నివేదనచేసిన క్షీరములను బంగారముతో శిశువునకు పానముచేయుంచు అచారముగాకన్నది.

ఘృతంనిష్పిబిత్వాయుర్యై ఘృత ముమ్మత్గ్ం హిరణ్య ముమ్మతా దేవాయుర్ని ప్పిబతి ॥ శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్మేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥

అర్ఘ్యదయతమి

అచార్యుడుమరలప్రాణాయామముచేసి, అభ్యుదయతమునకుసంకల్పించి, అభ్యుదయతమునిమిత్తము బ్రాహ్మణునకు దక్షిణతయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య.. శ్రీపరమేశ్వరప్రేక్ష్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్షోవిద్యర్థంనామకరణాజ్ఞతేన అభ్యుదయతం కరిష్యే అభ్యుదయత బ్రాహ్మణ భోజన ఆసనాచ్ఛాదనప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం శుభ్యమహం సంప్రదేసమమ్॥

కర్మణః పుణ్యపూర్వాధనమ్

పిమ్మట అచార్యుడు కర్మణః పుణ్యపూర్వాధనమునకు సంకల్పించి, ఒక పల్లె మునందునిందుగా బియ్యముపోసి, అందుదక్షిణ తాంబూలములను ఉంచి, ఉదకము, మామిడి చిగుళ్ళతో కూడిన కలశమును కూడా పల్లెమునందు ఉంచి, బ్రాహ్మణులను ప్రార్థించవలెను.

తదః కర్మణః పుణ్యపూర్వం వాచయిష్యే॥ సోదకం కలశం తస్మై దక్షిణతామ్బూలయుక్త పాత్రేణాపిధాయోషధీషు ప్రతిష్ఠాప్య బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ ॥

అచార్యుడు, సభాసదులు శ్రీందివాక్యోపవాక్యములను మూడుమార్లు పలికి, శ్రీందిమంత్రములను పఠించవలెను.

యజమానః ఓం కర్మణః పుణ్యపూర్వం భవన్తో బ్రువన్తు.

సభాసదః ఓం పుణ్యపూర్వం కర్మణేఽస్తు ॥ (ఏవంత్రః)

యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్, తద్బుట్టున్నదోపవ్యవమ్, యదానై సూర్య ఉదేతి అథ నక్షత్రం నైతి, యావతి తత్ సూర్యో గచ్ఛేత్, యత్ జహన్యం పశ్యేత్, తావతి కుర్వీత యత్కారీస్యాత్, పుణ్యానాం ఏవ కరుతే ॥

ఓంకానివా ఏతాన్ యమనక్షత్రాడి, యాన్యేవదేవ నక్షత్రాడి, తేషుకుర్వీత యత్కారీస్యాత్, పుణ్యానాం ఏవ కరుతే ॥

శ్రీందివాక్యోపవాక్యములను అచార్యుడు, సభాసదులు మూడుమార్లు పలికి, పిమ్మట శ్రీందిమంత్రములను పఠించవలెను.

శ్రీనివాసశర్మణే తమచోట శిశువు పేరును ఉచ్చరించవలెను.

యజమానః ఓం కర్మణే (శ్రీనివాస) శర్మణే నమస్తే భవన్తో బ్రువన్తు ॥

సభాసదః ఓం నమస్తే (శ్రీనివాస) శర్మణేఽస్తు ॥ (ఏవంత్రః)

సన్మనః జన్తో వృద్ధశ్రవాః, సన్మనః పూషాచిత్కషదాః ।

సన్మనః స్వాస్థ్యో అరిష్టనేమిః, సన్మనో బృహస్పతిర్దధాతుః॥

అచార్యుడు, సభాసదులు శ్రీందివాక్యోపవాక్యములను మూడుమార్లు పలికి శ్రీందిమంత్రములను పఠించవలెను.

యజమానః ఓం కర్మణః ఋద్ధిం భవన్తో బ్రువన్తు ॥

సభాసదః ఓం కర్మ ఋద్ధ్యతామ్ । ఏవంత్రః ॥

ఋద్ధ్యాన్య వాన్యైర్మమనోపనన్య, మిత్రందేవం మిత్రధేయన్తో అన్తు, త్సన్మారాధాన్ వాచిషాత్తర్ధయన్త, శతంబీనేమ శరదన్యవీరాః॥

శ్రీతి శ్రీతివై దేవానామ్మృదాని, శ్రీతిః పూర్వం శ్రీతిసంపదాని ।

త్రయజమేలోకాః, ఋద్ధ్యా మేవతద్వర్త్య ఏమలోకేషు ప్రతితిష్ఠతి ॥

అచార్యుడు, సభాసదులు శ్రీందివాక్యోపవాక్యములను ఒకమాడు పలికి, అచార్యుడు కలశమును ముఖమువరకు ఎత్తి, శ్రీందివాక్యములను చెప్పూరు ప్రతి వాక్యమునకు చివరకొంచెము, కొంచెముగా ఉదకము తూర్పుయందున్న బొరి వేణమునందు విడువవలెను.

యజమానః ఋద్ధిం భవన్తో బ్రువన్తు ॥

సభాసదః ఋద్ధ్యతామ్మృద్ధి స్మమృద్ధిః ।

ముఖసముం కలశముద్ధరేత్ ॥

ఓం కర్మణః పుణ్యపూర్వసంమృద్ధిరస్తు, వర్షశత సముద్ధరమస్తు, గోత్రా భివృద్ధిరస్తు, శాన్తిః పుష్పిశ్చాస్తు, శుభగం శుభమస్తు, పునరపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు, సర్వసంమృదస్తు ॥

పిమ్మట ఆచార్యుడు కలశమును యథాస్థానమున ఉంచి, క్రింది మంత్రములను ఉచ్చరించుచూ మామిడిచిగుళ్లతో కలశములోని ఉదకమును తను శిరస్సులపై చల్లుకొనవలెను

అపోహిష్ఠాను జనయ భావనః ॥

యేనదేవాః ఘృత్రేణ । జాలపేదా మౌర్ఛ్యయన్త్యాపనాతు ॥

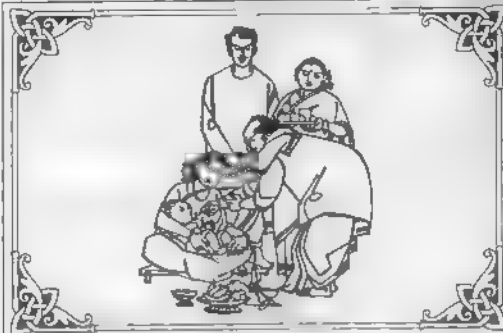
ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రములను ఉచ్చరించుచూ తూర్పుమొదలుగాబదు దిక్కులందునూ ఉదకమును చల్లవలెను.

ప్రాచ్యాం దిశిదేవా ఋగ్విజ్ఞో మార్గయన్తామ్ , దక్షిణాయాం దిశిమాసాః పితరో మార్గయన్తామ్ ప్రతీచ్యాం దిశి గృహః పశవో మార్గయన్తామ్ । ఉదీభ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్గయన్తామ్, ఉత్తర్యాం దిశి యజ్ఞస్సంపత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్గయన్తామ్ ॥

ఆచార్యుడు క్రిందివాక్యమును చెప్పి దక్షిణానపాతముగా అక్షతోదకములను నళానదులకు తయివలెను

ఏతేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానా నామభ్యః శ్రీలక్ష్మీనారాయణ ఉమామహేశ్వర ఆదిత్యాదినవగ్రహస్వరూపేభ్యః కర్మణః పుణ్యాహవాచన మస్త్రజపదక్షిణాం మనసాత్మాహపరిమితహిరణ్యం శుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ శుభగం శుభమ్ ॥

హమకరణం ప్రమాప్నోమి

శ్రీశువుకు పేరుపెట్టుటకు చేయుకర్మయే

శ్రీ నామకరణమ్

యజమాన దంపతులు కుమారీనపాతముగా ఫల, దక్షిణ తామ్రాలములు చేతపుచ్చుకొని కూర్చుండవలెను.

వ్రత్యేకముగా నామకరణముమాత్రమే చేయవచ్చునను ముందుగా విశ్వేశ్వరపూజ, ఆజ్ఞావేక్షణ, పుణ్యావాచనము చేసి, క్రింది విధముగా నామకరణము చేయవలెను.

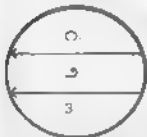
నళానదులు శిశువుతోనహదంపతుల శిరస్సులపై అక్షతలువేసినపిమ్మట ఫలదక్షిణశాంబాలములనుబ్రహ్మగారికిచ్చి, దంపతులుకావమనముచేసి, నామకరణముకైనకల్గించి, యజమానిఅక్షతోదకములనుభార్యచేతియందు విడువవలెను. అమె ఆఅక్షతోదకములను హరివేణమునందు వివవవలెను. పిమ్మట యజమాని శిశువుతోనహభార్యను, తన కుడిచేతివైపున కూర్చుండవేయవలెను.

అయం ముహూర్త స్సుమహూర్తోఽస్తు ॥

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య. శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమార్యాః
ఆయుష్యోబిష్టద్యర్థం రౌహిణీనక్షత్రజాతాయాః కుమార్యాః సద్యఃపహారా
ర్థం నామధాన్యోపహేఇతి మాతాపితరౌసంకల్ప్యః ఉత్తరతోయజమానః॥

తూర్పుదిశ

లేఖనాదు

పశ్చిమునందు నామకరణమువ్రాయువిధము

౧. మాననామము ॥

౨. సక్షతనామము ॥

౩. పెట్టబోపుపేరు ॥

స్త్రీలకు వేసి అక్షరములతో నామకరణము చేయవలెను.

విశాలమైన పశ్చిమునందాఖ్యముపొసి ఆచమ్యమును తనకుడితొడ
మీదపెట్టుకొని బంగారముతో దక్షిణమునందే ఉత్తరముగా రెండుగీతలు గీయ
వలెను మొదటిగడిలో శిశువుపట్టి నమానము పేరును, రెండవగడియందు
శిశువుజన్మించిన సక్షతనామమును మూడవగడిలో శిశువుకు తానుపెట్టదలచిన
పేరునువ్రాయవలెను. మాననామములపట్టిక పేజీనెం 116లోనూ, సక్షతనామ
ముల పట్టిక పేజీ నెం107లోనూ చూడుడు.

విషమాక్షరం కుమార్యాః ॥ తస్యలపూర్ణపాత్రే మాననామ, సక్షత
నామ, వ్యావహారిక నామానిచలిఖిత్యా ॥

శ్రీ మాననామ్నా (కణ్వాడీ = మాననామము) నామ్మనీ శ్రీ ॥

శ్రీ సక్షతనామ్నా (రౌహిణీ - సక్షతనామము) నామ్మనీ శ్రీ ॥

శ్రీ వ్యావహారిక నామ్నా (భారతీ = పెట్టబోపుపేరు) నామ్మనీ శ్రీ
ఇతిలిఖిత్యా ॥

పై ప్రకారముగా అధ్యంతములందు శ్రీకారముండునట్లు వ్రాయవలెను.

పశ్చిమునందు మూడుగడులలో మూడుతమలసాకులుఉంచి నాటియందు
నామక్రయదేవతలను ఆవాహనచేసి, దోడకోపవారపూజచేసి, నివేదనకాల
మందు క్షీరములు నివేదనచేయవలెను.

౧. (కణ్వాడీ = మాననామము) మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి.

౨. (రౌహిణీ = సక్షతనామము) మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి.

౩. (భారతీ = పెట్టినపేరు) మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి.

నామక్రయాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది దోడకోప
చారైరభ్యర్చ్య ॥

పిమ్మటక్రందివాక్యములుచెప్పుచూ పూజచేసినఅక్షతలు శిశువుతల్లిదండ్రు
లు, బ్రహ్మగారూఠినికొని దీర్ఘాయుష్కీభవఅనితండ్రియు, శతాయుష్కీభవ
అనితల్లియు, వర్ధన్వతానిబ్రహ్మగారున్నా అక్షతలుశిశువు శిరస్సుపైవేయవలెను.

౧. మాననామ్నా (కణ్వాడీ = మాననామము) నామధృత్వా దీర్ఘ
యుష్కీభవ ! శతాయుష్కీభవ ! వర్ధస్య ॥

౨. సక్షతనామ్నా (రౌహిణీ = సక్షతనామము) నామధృత్వా దీర్ఘ
యుష్కీభవ ! శతాయుష్కీభవ ! వర్ధస్య ॥

౩. వ్యావహారికనామ్నా (భారతీ = పెట్టినపేరు) నామధృత్వా దీర్ఘ
యుష్కీభవ ! శతాయుష్కీభవ ! వర్ధస్య ॥

తండ్రిక్రంది మంత్రముచెప్పి కుమార్తెను అభిమంత్రించేయవలెను.

సూః కుమారిం ఉత్తరేణ యజాషాఽ భిషుస్త్రయతే ।

సర్వస్మిన్ద్రాత్మనస్సంభూతాఽస్మి సాదీప శరదశ్శతమ్ ॥

తరువాత యజమాని తనభార్యను తనవిదమతేత్తివైపున కూర్చుండచేసిన
పిమ్మట సఖానదులందరూ అక్షతలువేయవలెను.

పట్నం యథాస్థాన ముపవిశ్య ॥

నామకరణముమార్త స్సుముహూర్తో ౨ స్తు ॥

నివేదనచేసినపాలను బంగారముతో పుత్రులనిష్ఠిబ్రాహ్మయ్యై అను మంత్రము చెప్పుచూ యజమానులు శిశువుకు పానముచేయించుట అనారము.

పుత్రులనిష్ఠిబ్రాహ్మయ్యై పుత్రతమమృతగ్ం పీఠభ్యమమృతా దేవా యుర్నిష్ఠిబలితి ॥ శతమానం భవతి శ్రతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యే వేంద్రియే ప్రతితివ్రతి ॥

తరువాత ఆభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యహవాచనములను చేయవలెను.

ఆభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యహవాచనములు పేజీనెం119లో చూడుదు

నామకరణాల్లాడేన్న ఆభ్యుదయకం కర్మకరిష్యే ॥

ఆభ్యుదయక బ్రాహ్మణ భోజన ఆసన సంభ్రదదే నమమ ॥

తదజ్ఞకర్మణః పుణ్యహవాచనముష్యే॥

సోదకంకలకం తందుల దక్షిణ . పట్నీమాన్దనాస్తం కుర్వాత్.

శ్లో॥ నామాది సాన్ధికరణం పుణ్యహం ద్విజభోజనమ్ ॥

రక్షాబస్థన మన్నాది చౌలాద్యబుధ్ధ మేవచ ॥

నామకరణము మొదలుగా ఆభ్యుదయకము, పుణ్యహవాచన, బ్రాహ్మణ భోజన సంకర్షణము చేయవలెను. అన్నప్రాశనము మొదలుకొని రక్షాబస్థన మున్న చౌలము మొదలుకొని అజ్ఞాతార్థము పుట్టబడినవి.

శ్లో॥ పుణ్యహవాచనే నామ్ని మధ్యమే స్మస్తీవాచనే ॥

సూక్ష్మాచాలకనామాన్య స్మస్తీత్యస్యభుమం భవేత్ ॥

నామకరణములో కర్మణః పుణ్యహమందు వచ్చు మధ్యదైన స్మస్తీవాచన ముందుమాత్రము బాలునిపేరును పూర్తిగావెప్పవలెను. మిగిలిన అన్నప్రాశనాది

కర్మలలో బాలునిపేరు చెప్పవచ్చునది.

సూ॥ ద్విక్షరం చతురక్షరంవా నామపూర్వమాఖ్యాతోక్షరం దీర్ఘాభినిష్టా నాస్తం ఘోషపదార్థవద్రస్యమ్ ॥ అపివా ॥

రెండుగాని నాలుగుగాని పది అక్షరములుండునట్లు వార్తాః గీర్తాః అని గాని, ద్రవిణోదాః వరివోదాః, పీఠదాదాః , యువతిదాః , అనిగాని ఇట్టి నామములుంచవలెనని భాష్యకారులు చెప్పియున్నారు. అట్లు కానిదో సూ॥ యస్మిన్ స్విత్యుపసర్గస్మాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠితమితిపి బ్రాహ్మణమ్ ॥

ఋష్యణాకం దేవతాణాకంవా, యథాచైపాం పూర్వపురుషాణాం నామానిస్యః ॥

ను అక్షరము మొదలుగాగల నామములను అనగా సుదర్శనుడు, సుజా తుడు, లేక దేవతలపేర్లను (శివుడు, విష్ణువు)గాని వశిష్ఠుడు, నారదుడు అను ఋషులనామములను గాని ఉంచవచ్చునని లేక యక్షతర్క సోమతర్క మొదలగు లాత తండులపేర్లను ఉంచవచ్చునని బోధాయనులు చెప్పియున్నారు.

సూ॥ అయణాక్షరం కుమార్యాః । విషమాక్షరం కుమార్యానామ గృహ్ణతి త్రీః । గౌః । భారతీ । పార్వతీ । కమలేక్షతీ ॥

స్త్రీకు షోణాక్షరములలో నామకరణము చేయవలెను. త్రీః, గౌః, భారతీ, పార్వతీ, కమలేక్షతీ, మొదలుగాకలవి.

స్త్రీనామకరణం సమాప్తమ్.

శిశువునకు మొదటిసారిగా అన్నము పెట్టుటకుచేయుకర్మము

అన్నప్రాశనము

శిశువు జన్మించినరోజుమొదలుకొని ఆరవమాసమున, శుభదినమున ఆభ్యుదయవ్రతము, పుణ్యహవాచనముచేసి తరువాత అన్నప్రాశన చేయవలెను. సూ. జన్మనోఽథి షష్ఠీమాసి బ్రాహ్మణాన్యోజయిత్వాఽథ ౨ శిశోవాచయిత్వా। ప్రత్యేకముగా అన్నప్రాశనమాత్రమే చేయుచున్నపుడు ముందుగా విశ్ణు శ్మరణాః, పుణ్యహవాచనముచేసి, క్రింది విధముగా అన్నప్రాశన చేయవలెను. యజమానిబార్యపుశులతోకూడిఆచమన, ప్రాణాయామములనుచేసి, దేవ కాలములనుఉచ్చరించిఅన్నప్రాశనమొనరింపవలెను. ఆభ్యుదయవ్రతకర్మణ్యపుణ్యహవాచనములుచేసిరక్షాహత్రములనుపూజించి, శిశువుకురక్షాబంధనముచేయవలెను.

పరికర్మా

ఆచమ్య, ప్రాణాయామ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యం ఇమం(శ్రీనివాస)శర్మాణం కుమారం అన్నప్రాశ

నేన కర్మణానగ్గస్పరిష్యే। అన్నప్రాశనాజ్ఞతేన ఆభ్యుదయకంకర్మకరిష్యే। ఆభ్యుదయక బ్రాహ్మణ ... సంప్రదదేనమమమ్। తదజ్ఞ కర్మణాఃపుణ్యహం వాచయిష్యే॥ సోదకంకలశం తందులదక్షిణ ... పక్షిమార్గనాన్తం కుర్యాత్॥ ఆభ్యుదయక కర్మణాఃపుణ్యహవాచనములు పేజీనెం119లో చూడదు.

రక్షాబంధనము

ప్రాణాయామ్య ... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యం అన్నప్రాశనాజ్ఞతేన రక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే। రక్షా సూత్రాధిష్ఠానదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోప చారైరభ్యర్చ్య॥

భూవానామక్షిత భృద్భ్యర్థ పృష్ఠియం త్రిష్ఠుభౌజశ్చక్షిత ముగ్ర వీరమ్। జన్మ స్తోమేన పశ్యదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ పిమ్మట సభాసదులు, తల్లితండ్రులు శిశువుకిరన్నపై ఆక్షతలుచేయవలెను. రక్షాబంధన ముహూర్త స్సముహూర్తో ౨ స్తు।

నవతన్మ దారణము

ఆచార్యుడు మరలనవతంతుదారణకు సంకల్పించి, ఆ నవతంతువును షోడశోపచారములచేపూజించి, సభాసదులందరిచేముట్టించి, శిశువుకు యజ్ఞోపవీతమువలె ధరింపచేయవలెను.

ప్రాణాయామ్య .... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యం అన్నప్రాశనాజ్ఞతేన తూష్టిమాచమనాధికార సిద్ధ్యర్థం నవతన్మదారణం కరిష్యే॥ నవతన్మధిష్ఠానదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహ

నాది షోడశోపదానైరభ్యర్చ్యః ॥

నవోనవో భవతి జాయమానోహో కేసు రుషా మేత్సగ్గి ।

భాగం దేవేభ్యో విదధా త్కాయస్సు ధ్వజ్మహ్నిరతి దీర్ఘమాయుః ॥

శిశువుకు అనఘనము చేయించినవిమ్మలు అవార్ధదంపతులు సఖానదు లతోనహ శిశువుశిరస్సుపై అక్షతలుచేయవలెను.

ఆచమ్య ॥ నవతస్మద్రాణ ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥

తదుపరి ఒకపాత్రయందు పెరుగు, తేనె, నెయ్యి, అన్న(లియ్యములను కలిపి అమృతమును క్రిందిపాత్రములు అన్నియూచెప్పినవిమ్మలు చివరన ఒత్తుమారు కుమారునిచేప్రాశనచేయించవలెను.

సూ॥ దధి మధుఘృతమోదనమితి సగం సృజ్మాం వదాయోత్తరై ర్మృతైః కుమారం ప్రాశయిత్వా ॥

౧ భూరపాన్వోషధీనాగ్గిం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప్టషధయ స్సన్వనమీవాస్త ఆప్టషధయస్సన్తు (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

౨ భువోపాన్వోషధీనాగ్గిం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప్టషధయ స్సన్వనమీవాస్త ఆప్టషధయస్సన్తు (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

౩ సువరపాన్వోషధీనాగ్గిం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప్టషధయ స్సన్వనమీవాస్త ఆప్టషధయస్సన్తు (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

౪ భూర్భువస్సువరపాన్వోషధీనాగ్గిం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప్ టషధయ స్సన్వనమీవాస్త ఆప్టషధయస్సన్తు (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

సూ॥ నకృదేవ కుమారం ప్రాశయేత్ ॥

ప్రాశనముమాత్రము చివరఒత్తుమారే చేయించవలెను.

శ్రీనివాస అనుబోట కుమారునిపేరు చెప్పువలెను.

శ్రీందివాక్యమువలెకీ అందరూశిశువు శిరస్సుపైఅక్షతలుచేయవలెను.

అన్నప్రాశన ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ।

శ్లో॥ సీమనోన్నయనే కర్మ జ్ఞాన్ముప్రాశన చౌలయోః ।

ఉపాసయేవగోదానే చాదావేవ విశేషతః ॥

సీమన్త, అన్నప్రాశన, చౌల, ఉపసయన, గోదాన కర్మలయందు ముందు గనే అభ్యుదయక, కర్మణః ఫల్యాహవచనములు చేయవలెను.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణాన్యోజయేదన్తే వాచయే దాశిషస్తథా బ్రాహ్మణాన్యో జయిత్వతి యత్రయత్ర విశిష్యతే ॥

రత్రత్రా భ్యుద్రాధ మిత్వేన సువగమ్యతే

అశివో వాచయిత్వతి ఫల్యాహం కర్మజస్య తమ్ ॥

ముందు అభ్యుదయకము తరువాత కర్మణః ఫల్యాహము వచ్చుచుండును.

బ్రాహ్మణాన్యోజయిత్వా అని వచ్చినపుడు అభ్యుదయకమనిన్ని, అశివోవాచయిత్వా

అని వచ్చినపుడు కర్మణః ఫల్యాహమనిన్ని తెలుసుకొనవలెను.

శ్లో॥ వటోస్తుదక్షిణే హస్తే బృహధ్వానేతి మద్రతః ।

బద్ధీయాత్మాకతే చౌరే ప్రాశనే చోపనాయనే ॥

స్నిగ్ధక, చౌల, అన్నప్రాశన, ఉపసయనములందు బృహధ్వాను అను మంత్రముచెప్పి వటువు వడినేతికీ కంకణము కట్టవలెను.

అన్నప్రాశనం సమాప్తమ్

శిశువుకు పుట్టాకాత్మ తిరుగుట

చెలకర్ప

పవనకర్మవర్ణంతము చాలకర్మము.

పుట్టినదిమొదలు మూడవసంవత్సరమున పునర్వసానక్రతమందు చాల కర్మను చేయవలెను.

సూ॥ జన్మనోధి తృతీయే వర్షే చాలం పునర్వసోఽన్యః ॥

ప్రత్యేకముగా చాలకర్మమాత్రమే చేయవచ్చునపుడు మొదలుగా విశేష శ్రద్ధపూజ, పుణ్యసాహసనము, అభ్యుదయకము, రక్షాబస్తనము, అంకురారోహణ, నాన్దీదేవతాపూజనము, చాలహోమములను చేసి, చాలకర్మ చేయవలెను.

ఆచార్యుడు పశ్చిమత్రసహితమై కూర్చుండి ఆచమనము, ప్రాణాయామముచేసి, దేశకాలములను తిచ్చరించి, చాలకర్మకు సంకల్పించవలెను. తరువాత అభ్యుదయక కర్మణఃపుణ్యహములను చేయవలెను.

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్మాభివృద్ధ్యర్థం ఆమం(శ్రీనివాస)శర్వాణం కుమారం చాలేన

కర్మణా సగ్గీస్యరిషేన్ ॥

చాలకర్మాజ్ఞతేన అభ్యుదయకం కర్మకరిషేన్ ॥

అభ్యుదయక భావ్యణ సంప్రదదేనమమ ॥

తదజ్ఞకర్మణః పుణ్యహంవాచయిషేన్ ॥

సోదకంకలశం . పశ్చిమాద్ధనానం కుర్యాత్ ॥

అభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యహవాచనములు పేజీనెం 119లో చూడుడు.

రక్షాబస్తనము

ఆచార్యుడుమరల సంకల్పముచేసి రక్షాసూత్రములకు పోడశోపచారపూజ గావించి, శ్రీదిమంత్రముచెప్పి కుమారునకు రక్షాబస్తనచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం చాలకర్మాజ్ఞతేన రక్షార్థం రక్షాబస్తనంకరిషేన్ ॥ రక్షాసూత్రాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది పోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥ వటోః కంకణంబధ్యాన్ ॥

బృహద్రామమక్షత భృద్వర్ష వృష్టియం త్రిపుటాజితృభీత ముగ్ర వీరమే

జస్త్ర స్తోమేన పశ్యదతేన మధ్యమిందు వాతేన సగోణ రక్ష ॥

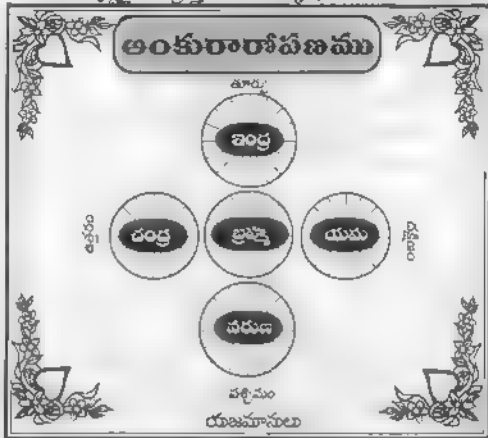
పిమ్మటక్రిందివాక్యమువలెకీతందరా కుమారునిశిరస్సుపై అక్షతలువేయవలెను.

రక్షాబస్తన ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు ॥

రక్షాసూత్రములను, యజ్ఞోపవీతమును ధరింపవేయనపుడు కుమారుని చే పూజచేయించి, ఆచార్యుడు ధరింపవేయవలెను.

సంకల్పవృత్తి మంత్రోక్తముగా మొక్కులను మొలిపించుటయే

అపసయనమునందు అచార్యుడు / వివాహమునందు కన్యాదాత, అపసయనము, ప్రాణాయామముచేసి శ్రీందివిధముగా అంకురారోపణకై సంకల్పించవలెను.

అచమ్య : ప్రాణానాయమ్య . శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్య చౌలోపనయనాజ్ఞతేన / మమకుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కన్యావివాహంజ్ఞతేన అబ్బురారోపణాఖ్యం కర్మకరిషేమ్ |

అంకురారోపణచేయుప్రదేశమును అవుపేదతోఆలికి, గంధ, ఉప్పు, ఆక్షతలుచల్లవలెను. పాలికలు బంగారముతోగాని, వెండితోగాని, రాగితోగాని మట్టితోగానితయారుచేసి, బహుపాలికలను మైదుమందుచూపిన ప్రకారము ఏర్పరు

చవలెను.

సూ: అథాతోబ్బురారూపణం విధింవ్యాఖ్యాస్యమః || తుచౌదేశే గోచర్య మాత్రం గోమయేనామమలుప్య | గద్దపుష్పాక్షలై స్సంకీర్య | పఞ్చ పాలికాః సౌవర్ణ రజత తామ్ర మృచ్చ్యన్తా ||

మధ్యభాగమున బ్రహ్మపాలికయు, తూర్పువైపున ఇంద్రపాలికయు, దక్షిణమున యమపాలికయు, పశ్చిమమున వరుణపాలికయు, ఉత్తరమున చంద్రపాలికయు అనితెలుసుకొని ఈక్రమముగా పాలికలనుఉంచవలెను.

శ్లో: మధ్యే చతుర్భుజం విన్ధ్య తూర్వే వజ్రణమేవచ
దక్షిణే చ యమం విన్ధ్య తృశ్చిమే వరుణం తథా
ఉత్తరే శశినం విన్ధ్య త్పాలికా స్సౌపనం క్రమాత్ |

గరికపోచలు, రావిఆకు, దిరిశెనాకు, మారేడుఆకు, అపాలికల అడుగున పిట్టి తెల్లని దారముతో అపాలికలను మట్టవలెను. వాటికి బదులుగా మామిడి ఆకును ఉంచవచ్చును అచారము.

శ్లో: దూర్వానుశ్చత్త పర్ణఞ్చ శీరీషం బిల్వప్రతకమ్ |

తాసాం మూలేకు బద్ధీయా చే్యత సూత్రేణవేష్టయేత్ ||

శుచియైన ప్రదేశముందు భూమిదర్శనము అను అనునాకముతో భూమిని అభిమంత్రణము చేయవలెను.

మామిడికొమ్మతో పుట్టమట్టిని అభిమంత్రణముచేయుట అచారముగాఉన్నది.

సూ: శుద్ధప్రదేశే భూమిదర్శనమేతి భూమి(మృదు)మభిమన్త్య |

ఓం భూమిదర్శనమస్తే ద్యౌర్వర్ణణి ॥ २ ॥ సురిక్షంమహిత్వా | ఉపస్థితే దేవ్యదితైః ॥ మిన్నాదమన్నాద్యాయాదధే | ఆచార్యః పృథ్వీరక్రమే దసనన్యాతరం పునః | పితరంబ్ర పురుష్యుః | త్రిగంశద్ధామ పిరాజతి

వాక్యతత్త్వాయ నీశ్రియే । ప్రత్యస్య పరద్యుభిః । అస్య ప్రాణాదపా
సత్త్వస్త శ్చరతిరోచనా । వ్యఖ్యాన్తపాపస్సుపః । యత్కాన్త్యధ్వఃపరోపప
మన్యనాయదవర్యా । సుకల్పమగ్న తత్త్వపునస్సో ద్ధీవయామసి । యతే
మన్య పరోత్తస్య పృథివీ మనుదర్శనే । అదిత్యావిశ్వతద్దేవా వసవశ్శసూ
భరన్మే । మనోజ్యోతిర్బుతా మాజ్యంవిచ్చిన్నంయజ్ఞగ్ం సమిమందధాతు
బృహస్పతిస్సుతా మిమంనో విశ్వదేవాః । మదయన్తామ్ । స్వతేఅగ్నే
సమిధ స్తప్తజిహ్వ స్తప్తఋషయ స్తప్తధామక్షియాశి । స్వవోత్రా స్తప్త
ధాత్యాంజన్తి స్త్రయోహ రావృణన్తి ఘృతేన । పునరూర్ధ్వానివర్తస్య పునరగ్న
ఇషాయుషా । పునర్దఃపాహి విశ్వతః । సహరయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వ
స్సధారయా । విశ్వస్మియా విశ్వతస్సరి లేకస్సలేక స్సలేక స్సేనఆదిత్యా
ఆజ్యంజుషాణా వియన్తు కేతస్సతేక స్మితేశస్సేన ఆదిత్యాఆజ్యంజుషాణా
వియన్తు వివస్వాగ్ంఅదితిర్దేవ జాతిస్తేనఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణా
వియన్తు ॥

క్రందిమంత్రముచెప్పి భూమి(పుట్టమట్టిని) త్రవ్వి ఉదకమును ముట్టు
కొనవలెను.

సూ॥ మావోరిషత్తనితే భూమిం భవతి ॥

మావోరిషత్తనితా యస్తేచాహం భూమిపః ।

ద్విపచ్చతుష్పదస్నాకగ్ం సర్వమప్సనాతురమ్॥అపఉపస్సృత్య॥

త్రవ్వినమట్టిపై గాయత్రిమంత్రముచెప్పి ఉదకమునుచల్లవలెను.

సూ॥ గాయత్ర్యాద్విః ప్రోక్ష్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । తేనృషితుర్వరేణ్యం

భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

త్రవ్వినమట్టిని క్రందిమంత్రవాక్యముచెప్పి అభిమంత్రణచేయవలెను.

సూ॥ భూమిర్దేనురితి మృదమభిమన్త్య ॥ భూమిర్దేనుర్దరణీ లోకధారిణీ ।

త్రవ్వినమట్టిని ఉద్భృతానీ అనుమంత్రముచెప్పి దోనీలోపత్తవలెను.

సూ॥ ఉద్భృతానీతి మృదముద్భృత్య ॥

ఉద్భృతాఽని పరాహేణ కృష్టేన శతభాహునా । మృత్రికే హసమే
పాపం యన్మయా దుష్కృతఙ్ముతమ్ । మృత్రికే బ్రహ్మ దత్తాఽని కాశ్యపే
నాభిమన్తీతా । మృత్రికే దేహమేష్టస్థం క్షయినర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ మృత్రికే
ప్రతిష్ఠితే సర్వం తస్మేనిర్ద్వదమృత్రికే । తయాహతేన పాపేన గ్రచ్ఛామి
పరమాం గతిమ్ ॥

త్రవ్వినమట్టిని ఓంకారమును ఉచ్చరించుచూ మధ్యపాలికమొదలు తూర్పు
పాలికనుండి ప్రదక్షిణక్రమముగా ఐదుపాలికలలోనూఉంచవలెను.

సూ॥ ప్రణవేనమృదం పూరయత్వా ॥ ఓం ॥

భీ॥ వల్మీక మృత్రికాంచైవ గోమయంచ తతైవచ ।

ఏతాని ప్రక్షిపేత్తాను పాలికాను యథాక్రమమ్ ।

పుట్టమట్టితో, అపేదేనుకూడా కలిపి పాలికలను క్రమముగా పూరించవలెను.

వీమృదు ఐదుపాలికలయందు కొంచెముకొంచెము ఉదకమును చల్లవలెను.

సూ॥ పాలికాను కిశ్చిత్కిశ్చి దుదకం సంప్రోక్ష్య ॥

నువ్వులు, మినుములు, యవలు, పరిభాస్యము, పిసలు, ఆవాలు, శనగ
లు, ఉలవలు, గోధుమలు, కొఱ్ఱలు, చామలు, కందులు, బొబ్బలు, అల
సందలుఅను పదునాల్గారకములుకాని, హైహిలో రెండరకములు తగ్గించి,

పండ్రిందు రకముల దాన్యములనుగాని లేదా లభ్యమైనట్టి రకముల దాన్యములను సంపాదించి, అంకురాలోపణయందు ఉపయోగించవలెను నూ॥ తిల మాషయువ ప్రహి ముద్గ సర్షప రుణక కుకుత్త గోధూమ ప్రియ జ్ఞ శ్యామాకాదితి చతుర్దశ ద్వాదశంవా యథాసంభవం గృహీత్వా ॥

క్రింది అనువాకము చెప్పినా కంచుపాత్రయందు పాలబోసి అపాలలో హైదాన్యములను బోసి, అనువాకముపూర్తి అగునంతవరకూ శుభ్రపరచవలెను. యాజ్ఞాతా ఓషధయ ఇత్యనువాకేనకాంస్యపాత్రే దాన్యానిమిశ్రిత్య క్షీరేణప్రక్షాళ్య

యాజ్ఞాతా ఓషధయో దేవేభ్య స్త్రియుగం పురా. మన్వామి బ్రహ్మణా మహాగం శతంధామాని సప్తర. శతంవో అమృధామాని సహస్రముతవో రుహః, అథాశతక్రత్వో యూయమిమంమే అగదజ్ఞుతః పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినిరప్తలాక్షిత. అశ్వాశ్చ సశిత్వరీర్విరుధః పారయిష్టవః ఓషధీరితి మాతరస్తద్వో దేవీరుపబ్రువే. రహాగంసి విష్కృతీ రితరప శ్చారయమానాః, అశ్వశ్చేవో నిషదనంపర్థేవో వసతిఃకృతా, గోభాజ ఇజ్ఞానసథ యథ్సనపథ పూరుషమ్. యదహం వాజయన్తమా ఓషధీర హస్తజదధే. ఆత్మాయక్ష్యస్య సశ్శతి పూరాశ్చ గృభోయదా. యదోషధయ స్సంఘచ్చన్తే రాజానస్సమేతావిన. విప్రస్య ఉత్పతే భిషగ్రక్షోహోమీష చాతనః. నిష్కృతిర్నామవోమాతా౭ థా యూయగ్న్యన్తంకృతీః. సరాః పత్రప్రిణీః స్థనయదామయతి నిష్కృత. అన్యవో అన్యామప త్వన్యా౭ న్యన్యా ఉపావత తాస్సర్వా ఓషధయ స్సంవిదానా ఇదంమే ప్రాపతా వచః. ఉచ్ఛుష్వా ఓషధీనాం గావోగోష్ఠా దివేరతః ధనగంసని వ్యవస్థినా

మాత్యానం తపపూరుష॥ అతివిశ్వాపరిష్టా స్తేనజవప్రజమక్రముః ఓష ధయఃప్రాచుచ్చ పుర్యశ్చిష్ట తనువాగ్గింరపః. యాస్తాతస్స రాత్యానం యాఅవిచికుః పరుఃపరుః. తాస్తేయక్ష్యం విబాధన్తా ముగ్రో మధ్యమశీ రివ. సాకంయక్ష్య ప్రపతశ్చేవేనశీ దీవినా. సాకంవాతస్య ద్రాక్ష్యాసాకం సశ్యన్తివోకయా. ఆత్వావతీగ్ం సోమపతీ మూర్ధయన్తి ముదోజనమ్. అవిధ్విసర్వా ఓషధీరస్యా అరిష్టతాయే. యాభులిసీర్వా అఫలా అపుష్పా యాశ్చపుష్పిణీః బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముజ్జుష్వగింహసః. యా ఓషధయ నిగ్మరాక్షీః ప్రవిష్టాః పృథివీమను. తాసాం త్వమస్యత్తమా ప్రడోక్షివారవేనువ. అవపతన్తి రవదన్తివ ఓషధయఃపరి. యజ్ఞోవమత్స వామహై నసరిష్యాతి పూరుషయాశ్చేద ముపశ్యన్తాన్తి యాశ్చదూరం పరాగతాః. ఇహస్యగ్ధత్యాస్సర్వా అన్యస్సన్తతే భేషజమ్. మావోరిషత్సన్తి తా యస్మైదాహం భూమివః. ద్విపపుతు పుదస్యాక్గం సర్వమస్త్యనా తురమ్. ఓషధయ స్సంపదన్తే సోమనసనా రాజ్ఞా. యస్మైకరోతి బ్రాహ్మణస్సగ్ం రాజన్వారయామసి॥

పిమ్మట క్రిందిరెండుమంత్రములనూ చెప్పి, మధ్యపాలికయందు దాన్యములను చల్లనలెను.

నూ॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రజాపతేనత్యదేతానితి మధ్యమపాలికాయామ్॥

ఓంబ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విషేమతస్సర్గుదో వేనతమః

సబుద్ధియా ఉపమా అన్య విష్టా సుతశ్చ యోని మనతశ్చ ఏమః ॥

ఓం ప్రజాపతే సత్సదేతాన్యనోవిత్వా జాతాని పరితా బభూవ ,
యత్కామాన్తే జహుమన్సన్తే అన్తు పరుగ్గీస్వామ పతయో రయూదామ్ ।
తదుపరి క్రిందిరెందుమంత్రములనుచెప్పి తూర్పుపాలికయందు ధాన్య
ములు చల్లవలెను.

సూ॥ యత ఇన్ద్రభయామహే స్మస్తేదా విశస్పతిరితిప్రాచ్యామ్ ॥

ఓం యతఇన్ద్ర భయామహే తతోనో అభయబ్బుధి ।

మఘవజ్ఞాన్తే తవతన్న ఊతయే విద్విదో విమృధోఽహి ।

స్మస్తేదా విశస్పతిర్ పృతహో విమృధోఽహి ।

వృషేన్ద్రాపుర పేతుస్సస్మైదా అభయబ్బుధిః ॥

విష్ణుఁడక్రిందిమంత్రములనుచెప్పి దక్షిణపాలికయందుధాన్యములను చల్లవలెను.
సూ॥ యమాయసోమ మిమంయమేతి దక్షిణస్యామ్ ॥

ఓం యమాయ సోమగంసునుత యమాయ జాహుతాహావిః ।

యమగం వాయుజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరబ్బుతః ॥

ఓం ఇమంయమ ప్రస్తరమాహి సిదాక్షిణోభిః పితృభిస్సంవిదానః॥

అత్వామున్త్రాః కవిశస్తా పహస్వేనా రాజన్వహవిహా మాదయన్స్వ ।

తరువాత క్రిందిరెందుమంత్రములనుచెప్పి పడమటిపాలికలో ధాన్యములు
చల్లవలెను.

సూ॥ ఇమంమేవరుణ తత్త్వాయామేతి ప్రతిచ్యామ్ ॥

ఓం ఇమంమే వరుణశ్శ్రీ హవమధ్యావ మృదయ । త్వామహమృదాచక్షే ।

ఓం తత్త్వాయామి బ్రహ్మజా వస్తమాన్ సదాత్మాన్తే యజమానోహవిర్భిః

అహేదమానో వరుణేహ బోధ్యురశకిం సమానాయుః ప్రమాక్షి ॥

తదుపరి క్రిందిరెందుమంత్రములుచెప్పి ఉత్తరపాలికలో ధాన్యములు చల్లవలెను.
సూ॥ సోమోధేను మాప్యాయ స్వ త్యుదీచ్యామ్ ॥

ఓంసోమోధేనుగం సోమాఅర్హన్త మానుగం సోమోవీరం కర్తుణ్యందదాతు ।

స్వాదన్యంవిదధ్యగం సభేయం పితృశ్శ్రవణం యోదదాశదన్తి ॥

ఓంఅప్యాయస్వమేతుతే విశ్వత సోమమవస్త్రియమ్ । భవా వాజస్య సల్లభే ॥

పిమ్మది పరిశుక్లమైనఇనుకతో ధాన్యములనుతనపరకుండాకప్పి పశ్చి
గవ్యములనుగాని ఉదకమునుగాని చల్లవలెను. పశ్చిగవ్యములనగా అప్రపాలా,
అప్రపెరుగు, అప్రవిన్య, గోమూత్రము, గోమయము.

సూ॥ శుద్ధాభిస్సితకలాభిః ప్రచారయేత్ । పశ్చగన్యేన జలేనవాప్రోక్షయేత్ ।

మధ్యపాలికయందు క్రింది నాలుగు నామములనే బ్రహ్మదేవునిఅవాహన
చేయవలెను.

మధ్యే ॥ బ్రహ్మేణం ప్రజాపతిగం హిరణ్యగర్భం చతుర్ముఖమ్ ॥

ఓం భూః బ్రహ్మేణమావాహయామి । ఓంభువః ప్రజాపతి మావాహ
యామి । ఓగం సువః హిరణ్యగర్భ మావాహయామి । ఓం భూర్భువస్సు
వః చతుర్ముఖమావాహయామి ॥

తూర్పుపాలికయందుక్రిందినాలుగునామములనే ఇంద్రదేవునిఅవాహనచేయవలెను.

ప్రాచ్యామ్ ॥ వజ్రిణ మిన్ద్రగం శతక్రతుగం శచీపతిమ్,

ఓంభూః వజ్రిణమావాహయామి । ఓంభువః ఇన్ద్రమావాహయా
మి । ఓగంసువః శతక్రతుమావాహయామి । ఓం భూర్భువస్సువః
శచీపతి మావాహయామి ॥

దక్షిణపాలికయందు క్రిందినాలుగునామములనే యమదేవునిఅవాహనచేయవలెను.

దక్షిణస్యామ్ ॥ యమం వైవస్వతం పితృపతిం ధర్మరాజమ్ ।

ఓం భూః యమమావాహయామి । ఓం భువః వైవస్వతమావాహ

యామి ఓగ్గం సుమః పితృపతిమావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః
ధర్మరాజమావాహయామి ॥

పశ్చిమపాలికయందు శ్రీందినాలుగునామములచేవరుణదేవునివాహనచేయవలెను.

ప్రతిచ్ఛామ్ ॥ వరుణం ప్రచేతన మపాంపతిగ్ం సురూపిణమ్ ।

ఓం భూః వరుణమావాయామి । ఓం భువః ప్రచేతనమావాహయామి । ఓగ్గం సుమః అపాంపతిమావాహయామి । ఓం భూర్భువస్సువః సురూపిణమావాహయామి ॥

ఉత్తరపాలికయందు శ్రీందినాలుగునామములచే సంద్రదేవునివాహనచేయవలెను.

ఉదీచ్ఛామ్ ॥ శశినం నికాకరం చక్రగ్ం సోమమ్ ॥

ఓం భూః శశినమావాహయామి ఓం భువః నికాకరమావాహయామి । ఓగ్గం సుమః చక్రమావాహయామి । ఓం భూర్భువస్సువః సోమమావాహయామి ॥

ఆనాహనచేసినతరువాత పాలికలయందు ఆపోహిష్ఠాను అనుమూడు మంత్రములచేతను, హిరణ్యవర్ణా అనునాలుగు మంత్రములచేతను, పవమాన స్సువర్ణనామ అనువాకములుచేపునూ ఉదక్రమపల్లవలెను

సూ అధైతాస్వద్భిః ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతిస్మృభిః, హిరణ్యవర్ణా ఇతివతస్మృభిః, పవమానస్సువర్ణన ఇత్యనువాకేనచ మార్జయిత్వా ।

ఓం ఆపోహిష్ఠాను యోభువస్సోమ ఊర్ధ్వధాశన । మహారణాయ చక్రసే । యోవశ్మివత మౌరస్వస్యభాజయతిహసంతశశిరీవమాతరః । తస్యా ఆరణ్య మామవో యస్వక్రయాయ జిన్నభ । ఆపో జనయ ధాచనః ॥

హిరణ్యవర్ణా శ్చువయఃపావకా యానుజాతః కశ్యపోయాస్విస్తః । అగ్నియాగర్భం దధిరీవిరూపాస్సోమ అపశ్చగ్గ్ సోనాభవన్తు । యానాగ్ం

రాజావరుణోయాతి మధ్యేపత్యాన్యతే అవపశ్యం జనానామ్ । మధు శ్చుత శ్చుపయోయాః పావకాస్సోమ అపశ్చగ్గ్ సోనాభవన్తు ॥ యాసోందేవాద్వివి క్షణ్యన్తి భక్షంయా అనరీతే బహుధాభవన్తి । యాః పృథివీం పయసోన్యన్తి శ్రుతాస్సోమ అపశ్చగ్గ్ సోనాభవన్తు ॥ శివేనమాచక్షుషా పశ్యతా పశ్యవయా తనువోచస్య శత త్వచంమే । సర్వాగ్ం అగ్నిగ్ం రంభుషదో హవేవోమయి వర్చో బల్మోజోనిదత్త ॥

పవమానస్సువర్ణనః । పవిత్రేణ విచరీషణిః । యఃపోతాన పునాతు మా పునస్తుమా దేవజ్ఞనాః । పునస్తు మనవోధియా । పునస్తువిశ్వ ఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవతః । పవిత్రేణ పునాహిమా । శుక్రేణదేవ దీద్యుతః । అగ్నేక్రత్వా క్రత్వాగ్ం రన్తు ॥ ౧ ॥ యతే పవిత్ర మర్చిషి । అగ్నే వితతమన్తరా । బ్రహ్మతేన పునీమహే । ఉభాభ్యాందేవసవితః । పవిత్రేణ సవేనచ । ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీపునతి దివ్యాగౌత । యస్యై బ్రహ్మస్సనువో వీతపృష్ఠాః । తయామదన్త స్యధమాద్యేషు । వయగ్గ్స్యా మవతయో రయోడామ్ ॥ ౨ ॥ వైశ్వానరరోశ్మిభిర్యా పునాతుః వాతః ప్రాణే నేషిరీ మయాభూః । ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిః । ఋతావరీయజ్ఞి యేమా పునీతామ్ । బృహచ్చిస్సవిత్తస్మభిః । వరీషిస్తై రేవమస్మభిః అగ్నిదక్షైః పునాహిమా । యేనదేవా అపునతః యేనాపో దివ్యంకశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా ॥ ౩ ॥ ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే । యఃపావమానీరధ్యేతి ఋషి భి స్తుంభృతగ్ం రన్తుమ్ । సర్వాగ్ం సహతమశ్చాతి । స్వదితం మాతరిశ్వ

నా పాపమానీర్యోత్పత్తిః । ఋషిభి స్సంభృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీదుహే । క్షీరగం సర్పిర్యధూదకమ్ । పావమానీ స్వస్వయినీః । ౫ । సుధుఘాహి ఏయస్వతీః । ఋషిభి స్సంభృతోరసః । భ్రాహ్మణేష్వమృతగం హితమ్ । పావమానీ ర్హితస్తనః । ఇమం లోక మథోత్తముమ్ । కామాన్సమర్థయస్తునః । దేవీర్వై స్సమాభృతాః । పావమానీ స్వస్వయినీః । సుధుఘాహి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతోరసః । ౧౫ । భ్రాహ్మణేష్వమృతగం హితమ్ । యేనదేవాః ప్రవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతేనరా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునస్తుమా । ప్రాజాపత్యం ప్రవిత్రమ్ । శతో ధ్యామగం హిరణ్యయమ్ । తేనబ్రహ్మ విదోషయమ్ । పూతం బ్రహ్మపునీమహా ఇన్ద్రస్సనీరీ సహమాపునాతు । సోమస్సస్యా మరుణస్సమీచ్యా యమో రాజా ప్రహ్లాదాః పునాతుమా । జాతవేదా మోర్ధ్వయాపునాతు ॥

పై మంత్రములనుచెప్పుచూ మార్జనరసినపిమ్మట బ్రహ్మాదిపంచదేవతలకూ వోదకోపచార పూజను చేసి, నైవేద్యము చేయునపుడు వ్యంజనము నివేదన చేయవలెను. (వ్యంజనమనగా తిరుయ్యము, పెనరపప్పు, దుంపకూర, అప్పడములు, వడియములు)

బ్రహ్మాది పఞ్చపాలికాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః అననాది నమస్కారాన్యానుపచారాన్మత్వా । నైవేద్యకాలే వ్యంజనం నివేదయూమ్ ॥

విదప శ్రీదివాక్యమునువలెకి అక్షరేదకములను హరివేణమునందు విడచి పూజాక్షతలను శిరస్సునధరించి శ్రీందిశ్లోకముచే నమస్కరించవలెను. బ్రహ్మాదిపఞ్చపాలికాధిష్ఠాన దేవతాన్యప్రేమాన్యుపసన్నా పరదాభవన్తు ।

బ్రహ్మాది పఞ్చపాలికాధిష్ఠానదేవతా ప్రసాదంశిరసాగృహ్ణామి ॥

శ్లో॥ దిశాంపతీం నమస్కామి సర్వకామ ఫలప్రదానీ ।

కుర్వన్తు సఫలంకర్తు కుర్వన్తు సతతంశుభమ్ ॥

పాలికలను దీక్షాంతమువరకు మార్జన, నివేదనాదులు చేయుచు రక్షించవలెను. అంకురారోపణకు కారణమైన శుభకార్యము జరుగునపుడు మొలకెత్తిన మొక్కలను పాలికలతోపూచు శుభకార్యవేదికకు నాలుగుమూలల నాలుగు ఉంచవలెను. మిగిలిన ఒకరాచిన కుండేవరకు సన్నిధియందు ఉంచవలెను. పాలికలను ఎత్తునపుడు వ్యావృత్తులను చెప్పుచుఎత్తవలెను.

సూ॥ తాఃపాలికా యావత్కర్మాన్తం సురక్షితంకృత్వా । తత్తచ్చుభకర్మకాలే సాంఖ్యధాఃపాలికా వేదికా చతుర్దోణేషు సంస్థాపయేత్ । ఏకాంగృహదేవతాభ్యః । వ్యావృత్తిభి రుద్వాసయేత్ ॥

(శుభకార్యము జరుగుచున్న నమయములోనే అంకురారోపణ చేయుచు స్థంధున శుభకర్మఫలార్థి అయిన వదహారవ రోజున ముత్తముదువలను వీలచి, దంపతులకు, వటువుకు ఆశీర్వాదముచేసి, మంగళహారతులనుజచ్చి పాలికలనువారిచే ఒకచేతులదేవతసన్నిధియందు, మిగిలిన నాల్గింటిని వేదిక నాలుగు స్తంభములవద్ద మొక్కలనుమాత్రముఉంచి, ఐదుపాలికలనూ ఐదుగురు ముత్తముదువలకు దక్షిణ, తాంబూలములతో యిచ్చుటఆచారము.)

సూ॥ అనవృత్తమాత్రేజాకామ ఆపఞ్చమాత్మశుకామ ఆత్రిరాత్రాదన్నాద్యకామ స్పద్యన్మృగైః ఆయుష్కామజిత్యాహ భగవాన్సద్ధాయనః ॥

సంతానముకోరువాడు శుభకార్యమునకు ఏడురోజులు ముందును, వశ సంవత్సరకోరువాడు ఐదురోజులముందును, అన్యుమునుకోరువాడు మూడు రోజులముందును, ఆయుష్కోరువాడు ఆదినమునూ అంకురారోపణ చేయవలెనని బోధాయన మహర్షులచే చెప్పబడినది.

అంకురారోపణము ప్రథమ భాగము

ఆచార్యుడు ప్రాణాయామముచేసి దేశకాలములను ఉద్ధరించి క్రింది విధముగా నాందీశ్రాద్ధమునకు సంకల్పించి అక్షతోదకములను హరివేణము నందు విడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య కుమార్యాః ఆయుష్యభివృద్ధ్యర్థం అబ్జురారోపడాల్లశ్చన నాస్తిదేవతా వ్యసంకరిష్యే॥

అత్రదేవతాః : నాస్తిప్రపితామహీ, పితామహీ, మాతరః (గోత్రాః) నామధేయః : నాస్తిముఖాః : సత్యవస్వాఖ్యా విశ్వేదేవాః : తాసాం ద్వైద్వై బ్రాహ్మణో భోజయిష్యే ॥

అత్రదేవతాః : నాస్తిప్రపితామహ, పితామహ, పితరః : గోత్రాః : నామధేయాః : నాస్తిముఖాః : సత్యవస్వాఖ్యా విశ్వేదేవాః : తేషాం ద్వైద్వై బ్రాహ్మణో భోజయిష్యే ॥

అత్రదేవతాః : నాస్తిమాతామహ, మాతఃపితామహ, మాతః ప్రపితా మహాస్సదారాః : గోత్రాః : నామధేయాః : నాస్తిముఖాః : సత్య

వస్వాఖ్యా విశ్వేదేవాః తేషాం ద్వైద్వై బ్రాహ్మణో భోజయిష్యే
(క్రింది చెప్పబోవు వాక్యముల చివర ప్రియన్వామ్ అనుసప్తమ పల్లిములో సాలను దేవతీభ్రముగా అర్చముగా వదలవలెను.

నాస్తి ప్రపితామహ్యః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ : నాస్తి పితామహ్యః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ : నాస్తిమాతరః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ సత్య వస్వాఖ్యా విశ్వేదేవాః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ ॥

నాస్తి ప్రపితామహః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ : నాస్తిపితామహః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ : నాస్తి పితరః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ : సత్య వస్వాఖ్యా విశ్వేదేవాః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ ॥

నాస్తి మాతామహాస్సదారాః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ : నాస్తిమాతః పితామహో స్సదారాః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ : నాస్తిమాతః ప్రపితా మహాస్సదారాః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ : సత్యవస్వాఖ్యా విశ్వేదేవాః ప్రియన్వాం ప్రియన్వామ్ ॥

(క్రిందివిధముగా చతుర్విధపుట్టులుచెప్పి ప్రతివాక్యముచివర అక్షతోదకము లు విడువవలెను.

నాస్తి ప్రపితామహీభ్యః పితామహీభ్యో మాతృభ్యః : సత్యవస్వాఖ్యే భ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యో నాస్తిముఖాభ్యః॥ నాస్తిప్రపితామహేభ్యో పితామహే భ్యో పితృభ్యః : సత్యవస్వాఖ్యేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో నాస్తిముఖేభ్యః : నాస్తిమాతామహేభ్యో, మాతఃపితామహేభ్యో, మాతఃప్రపితామహే భ్యో స్సదారేభ్యః : సత్యవస్వాఖ్యేభ్యోవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యో నాస్తిముఖేభ్యః ॥ (తాసాం తేషాం ఏష సాంకల్పికోవిధిః)

పిమ్మట అభ్యుదయకనిమిత్తము బ్రాహ్మణులకు దక్షిణలను తీయవలెను. అభ్యుదయక బ్రాహ్మణ భోజనాననాచార్యుడను ప్రత్యామ్నాయ యథా శక్తి హిరణ్యం తుభ్యంహం సంప్రదదే నమమ ॥

ఇదావాచనము

క్రిందివాక్యమును పలికి, అక్షతోదకములను హరివేణమునందు విడిచి, పిమ్మట క్రిందిమంత్రమునచెప్పి ఇదపిహి అనునపుడు ఘంటను ఒకమారు మ్రోగించవలెను.

తదగ్గ ఇదావాచనం కరిష్యే ॥

ఇదాదేవుమూర్త్యును ర్భుజ్జనీర్భుహస్పతిరుక్తామదాని శగోనీపద్మిత్వేదేవా సూక్ష్మాచా పృథివిమాతృత్వామాహిగోసీ ర్భుధమనిష్యే మధుజనిష్యే మధు వక్త్రాన్ని మధువదిప్యోమి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముర్యాసగం సుత్రాషే ణ్యం మనుష్యేభ్యస్తంమా దేవాఅవస్తుశోభాన్తు పితరోనుమదన్తు ॥

ఏతాశ్చోభన దేవతాః మమకుమారస్య ఉపనయనాది త్రిరాత్ర పర్యంతం మమగృహే వసన్తు మాగం రక్షన్తు । మమకుమారగం రక్షన్తు ఇదపిహి ॥

క్రింది మంత్రముచెప్పి అదితపిహి అనునపుడు ఘంటను మరియొకమారు మ్రోగించవలెను.

ఇదామగ్నే పురుదగ్గం సగంసనిం గోశ్చశ్చత్తమగం హవమానాయ సాధ । స్యాన్నసూక్ష్మ సనయో విజావాఽగ్నే సా తేనుమతిర్భూత్వస్మై ॥ ఏతాశ్చోభన దేవతాః మమకుమారస్య ఉపనయనాది త్రిరాత్ర పర్యంతం మమగృహే వసన్తు మాగం రక్షన్తు । మమకుమారగం రక్షన్తు ॥

అదిత పిహి ॥

క్రింది మంత్రముచెప్పి నరన్యత్యేహి అనునపుడు ఘంటను మరియొక మారు మ్రోగించవలెను.

ఈదామహై దేవాగం ఈదేన్యాన్నున్నస్యామ నమస్యాన్ । యజామ యజ్ఞేయా నిత్యాహ మనుష్వావా ఈదేన్యాః పితరో నమస్యాదేవా యజ్ఞేయా దేవతా ఏవతద్యథాభాగం యజతి ॥

నరన్యత్యేహి ॥

క్రింది వాక్యములనుచెప్పి ప్రతివాక్యమునకూ చివర ఒకమారు ఘంటను మ్రోగించవలెను.

ఇదపిహి ॥ అదిత పిహి ॥ నరన్యత్యేహి ॥

శ్లో । ఆగమార్గంతు దేవానాం గమనార్గంతు రక్షసామ్ ।

కురుఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వాన లాంఛనమ్ ।

దేవతలవపుటకును రాక్షసులుపోవుటకున్న ఘంటను మ్రోగించవలెను.

ఘంటానాదము దేవతలను ఆహ్వానించుటకు విహ్నిము ॥

వాద్యముఖము సమాప్తము.

చౌల హోమము

అధార్యుడు ఆచమనముచేసి చౌలహోమముకై సంకల్పించవలెను.

ఆచమ్య, పాదానాయమ్య .. శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమార
స్వాయుష్కృత్యర్థం చౌలహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే, తదంగ అగ్ని
ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥

ప్రాచీఃపూర్వ ముదక్సంస్థం ఇద్యమితరదర్శిమ్ ॥

షట్పాతాసాదనము అగ్నిముఖము వేడినెం 33 చూడుడు,

అగ్నిస్థాపనముమొదలు అరుపాత్రలుఅసాదనచేసి, అపాత్రలకు ఉత్తరము
న మనుష్యపాత్రలకొరకుదర్శులను తూర్పుకొనలుగావేయవలెను.

సూ॥ బ్రాహ్మణానాం భోజన ముపాయనవ దగ్గేడుప సమాధానాది
పాత్ర ప్రయోగకాలే, షట్పాతాసాదనం కుర్యాత్, దేవపాత్రాణాముత్త
రతః ప్రాగ్గ్రాన్ దర్శాన్ సగ్గేస్తీర్థ ॥

దేవపాత్రలను అసాదనచేసినవిమ్మట వేడినీళ్ళపాత్ర, చర్మీళ్ళపాత్ర, ధాన్య
మును, దర్బలను, వేడికాయలగుత్తి, మూడుదర్బకట్టలను, ఎద్దుపేద, పిడు
పందిముట్ల కత్తి, ఈకొమ్మడివస్తువులను ఒకవళ్ళిమునందు ఉంచి ఆసళ్ళి
మును ఒక్కసారిగా దర్బలపైఉంచి, అప్రచ్చిన్నాగ్రో మొదలు సోమాయేదం
నమమవరకు వేయవలెను.

శ్లో॥ జలద్యయం కుశాన్యవాన్ శలాబుర్దర్బపుంజిలాన్ ।

శకృచ్చలల్బాన్ క్షిప్తవహ్నిః చౌలకర్మణి ॥

అప్రచ్చిన్నాగ్రావనస్తర గర్భోదర్శ్య, సోమాయేదంనమమ ॥

సంస్కరింపదలచిన కుమారుడు తనను తాకుచుండగా అచార్యుడు శ్రింది
వినిమిది మంత్రములచే హోమము చేయవలెను స్రుక్కులోనికి స్థవముతో
అజ్ఞమును నాలుగుఐదుమూర్తు గ్రహించి ప్రతిమంత్ర స్వాహంతమందు
హోమము చేయవలెను.

సూ॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్య భాగాన్తే । అన్వారభే కుమారే ధాతాదధాతురనో
రయమితచతస్రో యస్త్యహ్వాదాకీరిణేలిదతస ఇత్యస్తాజ్యహుతిర్భుత్యా ।
చతుర్గ్రహితమాజ్యం గృహీత్యాన్ ॥ ఏకం, ద్వే, త్రిణి, చర్వాని (పచ్చ) ।

౧ ధాతాదధాతునోరయ మీశానో జగత్సృతిః । సనఃపూర్వేన వావన
ధ్యాహో ॥ ధాత్రజదంనమమ ॥

౨ ధాతాప్రజాయా ఉతరాయణశే ధాతేదం విశ్వం భువనం జజాన ।
ధాతాపుత్రం యజమానాయ దాతాతస్మా ఉహవ్యం పృథవద్విధేమ
స్వాహో ॥ ధాత్రజదంనమమ ॥

౩ ధాతాదధాతునో రయంప్రాచీం జీవాతుమక్షితామ్ । వయం దేవస్య
ధీమహి సుమహిగీం సత్యధానస్వాహో ॥ ధాత్రజదంనమమ ॥

౪ ధాతాదధాతు దాశుషేవసూని ప్రజాకామాయ మీధుషే దుర్భోణే ।
తస్మైదేవా అమృతాన్మంష్యయన్తాన్ విశ్వేదేవాస్తో అదితిస్సజోహి
స్వాహో ॥ ధాత్రజదంనమమ ॥

౫ యస్త్యహ్వాదా కీరిణామన్యనూనోఽమర్త్యై మర్త్యేజోహవిమి । జాత
వేదోయతో అస్మానుదేహి ప్రజాభిర్గన్తే అమృతత్వ మశ్నోగ్నస్వాహో ॥

అగ్నేయజాతవేదసజదంనమమ ॥

౬ యస్త్యైకగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉత్తేకమగ్ం కృణువనస్త్రినమ్, అస్త్రిన
గ్ం సప్తత్రైణం వీరవస్తం గోమస్తగ్ం ర్మయంసశతే స్వస్తిస్వాహా॥

అగ్నయేజాతవేదసజ్జదంసమమ ॥

౭ త్వేనుపుత్రకవసోఽవృత్తే కామకాశయః । నర్వా మిన్దాతీరిచ్చతే
స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయపుత్రణజ్జదంసమమ

౮ ఉక్తఉక్తే సోమజస్రం మమూద నీధేనీథే మమహనగ్ం సుతానః
యదీగ్ం సజాధః పితరంస పుత్రా స్సమానదక్షా అవసే హవస్తే
స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయమమవతజ్జదంసమమ ॥

ఇద్ధనస్సహనముమొదలు జయోదిహోములు(47వ పేజీ)వేసి, పిమ్మట
అభివాద వాంఛము వరకు చేయవలెను.

ఇద్ధనస్సహనం జయోదిప్రతివద్యతే అభివాదనాంతంకృత్వా॥
ఇద్ధనస్సహనాన్యద్ధి . . అహంభోఅభివాదయే ॥

వచన సంహారము

అగ్నితేజదమట వటువునుతూర్పుముఖముగాకూర్చుండబెట్టి మూడు తెల్ల
మధులుగలయేడుపందిముట్లతోను, మూడుబుద్ధిస్సుకట్టలకొసలతోను, మేదీ
పండ్లగుత్తితోను, అనగాఇవన్నియుకలిపినకట్టతో అమంత్రకముగావటుపుజుట్టు
రేగొట్టి ప్రవరతోబుధిసంఖ్యగానిలోక కలహారముగాగాని శిఖలుఉంచవలెను.

అపరేజాగ్నిం వ్రాచ్చమువవేత్త్య । త్రేణ్యశలల్య త్రిభిర్ధర్మ పుష్కలై
శ్చలాలు గ్రహ్నేనేతి । తూష్ఠీం కేతాన్వీనేయ । యథర్షి శిఖాని దధాతి ।
యథావైషాం కులధర్మస్యాత్ ॥

నీళ్లు తొరపుటమొదలు వచనకర్మచివరవరకు శ్రీందివిధముగా చేయవలెను.

అపాగ్ం నగ్ంసర్వనాద్యాకేత నిధానాత్సమానమ్ ।

అధ్యాయముయొక్క మొదటియజస్సుచెప్పి శ్రీంది విధముగా ఉదకమును
కలుపవలెను.

సూ॥ అనువాతస్య ప్రథమేన యజాపాపస్సగ్ం పృజ్య

ఉష్టేనవాయ పుదకేనే వ్యాదితిః కేతానవవతు ॥

వేదినీళ్లును చచ్చీళ్లులోపోసి శ్రీందిమంత్రముచెప్పి ఇదివరకునీద్రముచేసిన
దధులువగైరాకట్టినకట్టతో కుమారునిశిరస్సుపైనున్న కేశములను (తూర్పునుండి
ప్రదక్షిణముగా ఉదకముతో) తడువవలెను.

సూ॥ ఉష్టాశ్శీతాస్సానీయోత్తరయా శిరఉసత్తి । (ప్రాగారభ్య ప్రదక్షిణమ్)

అపఉస్సస్సు జీవసే దీర్ఘాయుత్యాయ వర్చసే । ఊక్తుసూర్యంద్యౌశే

(శ్రీంది నాలుగు మంత్రములతో (తూర్పు మొదలు ప్రదక్షిణముగా) నాలుగు
దిక్కులయందునూ మూడేసి మూడేసి దధులను అడ్డముశించుకొని కుమారుని
కేశములను ఆచార్యుడు ఖండించవలెను.

సూ॥ త్రిగ్స్రీనే దర్శానస్తద్రాయోత్తరాభిశ్చత సృభిః ప్రతిమస్త్రం ప్రదక్షిణం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి ॥

శ్రీనివాసఅనుచోట వటువుపేరుచెప్పవలెను.

యేనావపథ్యవితా క్షురేణ సోమస్సర్వాణ్ణో వరుణస్య వైదవాన్ ।

తేన బ్రహ్మణో వపత్తేద మస్తాయుష్మాక్షార దష్టిర్యథాఽసదయం (శ్రీని
వాస) శ్రర్మా ॥

వటువు తల్లిగాని బ్రహ్మచారిగాని ఆచార్యునకు దక్షిణమునఉండి ముందు
చెప్పుబోపు మంత్రములచే ఆచార్యుని అభిమంత్రించవలెను ఎద్దుపేదతో చేసిన

ప్రమిదలో యవధాన్యమును ఉంచి దానిలో తృంచినకేళములను, దర్భాగ్రసహితముగా ఉంచి ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ పవన్ ముత్తరయాను మస్త్రయతే దక్షిణతో మాతా బ్రహ్మచారీవా అనదుహే శక్యత్విందే యవాన్నిధాయ తస్మిన్మేశానుపయమ్యాప ఉపస్మృత్య

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వటువు శిరస్సుపై తూర్పున నుదురుకు పైభాగమునగల కేళములను మూడు దర్భాగ్రములతో సహా ఖండించి, తృంచిన కేళములను, దర్భకొనలను పేద ప్రమిదలో ఉంచి ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

యత్త్వరేణ మర్చయతా సుపేతసావప్తా వపస్వి కేశాన్ శున్ధిశిర్లో మాన్సాయుః ప్రమోషీః ॥ ఇతిప్రాచ్యామ్ ॥

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వటువు శిరస్సుపై దక్షిణమున, కుడిచెవికి పైభాగమునగల కేళములను మూడు దర్భాగ్రములతో సహా ఖండించి, తృంచిన కేళములను, దర్భకొనలను పేద ప్రమిదలో ఉంచి ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ పునస్త్రీన్ దర్శానన్తరాయమ్ ॥

యేనపూషా బృహస్పతే రగ్గ్విరిస్త్రస్య చాయుషేపవపత్
తేనాన్యాయుషే వపసౌ శ్లోక్యాయ స్వస్యే ॥ ఇతిదక్షిణః

తస్మిన్ కేశానుపయమ్యాప ఉపస్మృత్య ॥

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వటువు శిరస్సుపై పశ్చిమమున, శిఖకు క్రిందిభాగమునగల కేళములను మూడు దర్భాగ్రములతో సహా ఖండించి, తృంచిన కేళములను, దర్భకొనలను పేద ప్రమిదలో ఉంచి ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

సూ ॥ పునస్త్రీన్ దర్శానన్తరాయమ్ ॥

యేనభూయశ్చరాత్యయం జ్యోత్స్వన్త్రాత్తి సూర్యమ్ ॥

తేనాన్యాయుషే వపసౌ శ్లోక్యాయ స్వస్యే ॥

ఇతిపశ్చాద్దిశంతప్రపవతి ॥ తస్మిన్ కేశానుపయమ్యాప ఉపస్మృత్య ॥

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వటువు శిరస్సుపై ఉత్తరమున, ఎడమచెవికి పైభాగమునగల కేళములను మూడు దర్భాగ్రములతో సహా ఖండించి, తృంచిన కేళములను, దర్భకొనలను పేద ప్రమిదలో ఉంచి ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

క్రిందిమంత్రములో త్రీనివాస అనుచోట వటువు పేరు ఉచ్చరించవలెను.

సూ ॥ పునస్త్రీన్ దర్శానన్తరాయమ్ ॥
యేనపూషా బృహస్పతే రగ్గ్విరిస్త్రస్య చాయుషేపవపత్ , తేనతే వపామి(త్రీనివాస)శర్మన్వాయుషా వర్చసాయథాజ్యో క్షుమనాఅసాః ॥

ఇత్యుత్తరః ॥ తస్మిన్ కేశానుపయమ్యాప ఉపస్మృత్య

పీదప ఆపేదప్రమిదను క్రిందిమంత్రముచెప్పి వేడిచెట్టుమొదటగాని దర్భుబుబ్బు మొదటగాని ఉంచవలెను.

సూ ॥ ఉత్తరయోదుష్పుర మూలే దర్శన్తంభేవా నిదధాతి ॥

ఉష్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్యో బృహస్పతి స్సప్తితా సేమో అగ్నిః ॥
తేభ్యోనిధానం బహుధాన్య విన్యన్తరా ద్యావాభృథివీ అవస్సువః ॥

ఈ ప్రకారము చాలకర్మ సమాప్తిచేసి, కత్తిలికట్టి, అకత్తిలి మూడురోజులు దీక్షలో ఉంచవలెను.

సూ॥ ఇత్యన్తంకృత్వాః క్షురంప్రక్షాత్సనిదధాతి ॥ తేనత్ర్యహంకర్మవివృత్తిః ॥

ఇచ్చట వటువుతండ్రి ఆపహుత్రాహ్వగానికి ఈయవలయును. సంస్కర్త అన్యదైనచో వటుడుఆపహు అచార్యువకు ఈయవలెను.

సూ॥ వరందదాతి ॥ దక్షిణత ఆశీనాయ బ్రాహ్మణాయ పితాగాందదాతి ॥

యద్యన్య త్పైలకర్మా తథాతస్మై దదాతి ॥

శ్లో॥ వృష్టిక్షురం సమాధాయ దీక్షామధ్యే నిధాయచ
చతుర్థ దివసాదూర్వం నాపితాయ ప్రయచ్ఛతి ॥

వచనమైవవేంద్రనే కర్తవ్యకర్మి, నుదేలి దీక్షలో ఉంచి నాలుగురోజులుదాటిన
తరువాత మంగలికి తయరవుతును.

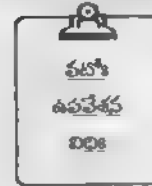
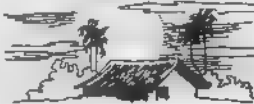
పైనచేసినది అంతయు అచార్యుడుచర్చలతో మంత్రం, స్మారకావళి ముగి
చేయు పవనమేగాని క్రియారూపముగు వచనముకాదు తరువాత నాపితుడు
మంగలి, శ్రీయారూప క్షౌరముచేయుట అచార్యముగానున్నది.

అదిపట్టినగా, ఒకనూతనవస్త్రము సగభాగమునునేలపైపరచిఅవస్త్రముపై
ఒకకుంబెడుధాన్యముపోసి, సమముగాపరచి దానిపైమరచి అవస్త్రమునే అనగా
మిగిలిన సగభాగమునుకప్పి దానిపైనవటువును తూర్పుముఖముగా కూర్చుండ
చేయవలెను.

పిమ్మట మంగలి వటువునుండర ఒకఉదకపాత్రనుఉంచవలెను. తదుపరి
పెళ్ళులందరిచేతను దక్షిణానహితముగాఅక్షతలు వటువుశీర్షముపై మూడుమాళ్ళు
త్రిప్లింబి, అక్షతలుమాత్రము వటువుశీర్షముపైవేయించి, దక్షిణను వటువు
ముందర ఉన్న ఉదకపాత్రయందు వేయించవలెను. వచనముపూర్తి అయిన
పిమ్మట సూతనవస్త్రములను, దక్షిణను మంగలికితీయవలెను.

మంగలి వటువునకు పంచరేఖలుమాత్రముఉంచి, మిగిలిన కేతము
లన్నియూ వచనముచేయవలెను. తరువాత కర్తవ్యకర్మి దీక్షలో ఉంచవలెను.

చైతశర్క ప్రహరము

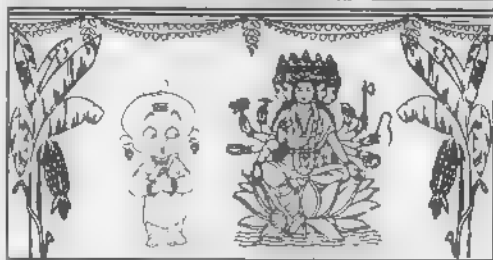
వటువు కూర్చుండు విధానము

తదుక్తం గృహ్యరత్నై ॥

శ్లో॥ జాతాది కర్మస్వపి వాచనేచ సంకల్ప ఆశీర్వదనేచ నామ్ని
అ బ్రహ్మమన్తాదపి దక్షిణస్యాం వటోన్మితం స్వామిమతేన సిద్ధమే॥
ఉపాయనాగ్నౌ కృతశౌచబాలం కౌపీన వస్త్రేణ సుబద్ధ కధ్యమే ।
అచార్య అచాన్త ఉపస్థితాన్తం వామేతరస్థం కృపయాచ శిష్యమ్ ।
అస్మిక్ష్మాదాగూః కరణజ్ఞాకృత్వా స్వసూత్ర సమ్మర్శనుసారమార్గే ।

జాతకర్మ, పుణ్యాపాచనము, సంకల్పము, ఆశీర్వదనము, నామకరణ
ము, బ్రహ్మోపదేశము, జరుగునపుడు అచార్యునకు కుడిచేతివైపు వటువును
కూర్చుండవెట్టవలెను.

బ్రహ్మకృత్ నిర్మితోరకు చేయు కర్మయే

ఉపనయనము

ఉపనయన కాలము

ఉపనయనకర్తను వివరించుచున్నాము తల్లిగర్భములో శిశువు ప్రవేశించినది మొదలు ఎనిమిది సంవత్సరములు నిండులోపున బ్రాహ్మణునకును, పదకొండు సంవత్సరములు నిండులోపున క్షత్రియునకును, పన్నెండు సంవత్సరములు నిండులోపున వైశ్యునకును ఉపనయనము చేయవలెను. వర్ణానుక్రమముగా బ్రాహ్మణునకు వసంతర్తుకుపున్ను, క్షత్రియునకు గ్రీష్మర్తుకుపున్ను, వైశ్యునకు శరద్ధర్తుకుపున్ను, ఉపనయనమునకు యుక్తకాలము సూ॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాన్యమౌ గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయీతుః గర్భికాదశేషు రాజస్వమి॥ గర్భద్వాదశేషు వైశ్యమి వసన్తోగ్రీష్మ శరది త్యృతవో వర్షానుపూర్వేషు ॥

కుమారునకు ఉపనయనముచేయదలచిన ఆచార్యుడు పత్నీపుత్ర సహితముగా పులదక్షిణలొంటిములనుచేతపట్టి, కుమారుడు తనకుద్దీప్తన, భార్య తన విదన్వదీపునఉండునట్లు తూర్పుముఖముగా కూర్చుండి, అపనయనము, గణ

వతిపూజ, పుణ్యాహవాచనములనుచేసి, ఉపనయనమునకు సంకల్పించవలెను

ఉపనయన సంకల్పా

అచమ్య ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీతిర్బంధంమమ కుమారస్యాయుష్యభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణ సైదజ్ఞత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థం మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహా గణాధిపతి పూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకర్యా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥

ప్రాణాయామ్య . శ్రీపరమేశ్వరప్రీతిర్బంధం మమకుమారస్యాయుష్యభివృద్ధ్యర్థం ఇమం(శ్రీనివాస)శర్మాణం కుమారముపనేష్యే॥

పిమ్మలఆచార్యుడు మరలసంకల్పించి ఆభ్యుదయకర్మణఃపుణ్యాహం వాచనములను చేయవలెను.

బ్రాహ్మణాన్వీక్షయిత్వా ౨ ౨ శిషో వాచయిత్వా ।

ప్రాణాయామ్య . శ్రీపరమేశ్వర ప్రీతిర్బంధం మమ కుమారస్యాయుష్యభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనాజ్ఞత్వేన ఆభ్యుదయకం కర్మకరిష్యే । ఆభ్యుదయక బ్రాహ్మణ భోజనాసనాచార్యున ప్రత్యామ్నాయ యథా

శక్తి హిరణ్యంకుశ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ పేజీనం 119లో చూడుడు.

తదజ్ఞ కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే ॥

సోదకం కలశం పత్నీ మూర్ఖనానం కుర్యాత్ ॥

రక్షాచంద్రకు

ఆచార్యుడు శ్రీవిద్యముగాసంకల్పించి రక్షాసూత్రమును పోదశోపచార విధానముగా వలుపుచేపూజించవలెనీ, బ్రాహ్మణ్యము ఆనుసంక్రమించెట్టి పటుపు

కుడిచేతికి రక్షాబంధముచేసి, వటువులిరున్నపై అక్షతలుచేయవలెను
ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయు
ష్మాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్యోపనయనాజ్ఞతేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం
కరిష్యే । రక్షాసూత్రాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశో
పచారైరభ్యర్చ్య ॥

బృహద్రామక్షత భృద్భృద్ వృష్టియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్రహిరమ్ ।
జన్మస్థోమన పచ్చరశేన మధ్యమిదమాతేన సగరేజరక్ష ।

రక్షాబంధన ముమూర్షస్సుముహూర్తోఽస్తు

వాసన్తకాగ్నిప్రతిష్ఠా పునః

అచార్యుడుమరల ప్రాణాయామముచేసి, అగ్నిప్రతిష్ఠాపనకై సంకల్పించి,
స్థండిలోల్లీఖనమొదలు పరిస్తరదాంతమువరకు చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయు
ష్మాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్యోపనయనాజ్ఞతేన వాసన్తకాగ్ని ప్రతిష్ఠా
పనం కరిష్యే ॥

స్థండిలోల్లీఖనాది పరిస్తరదాంతం కృత్వా ॥

ప్రాచీపూర్వముదక్కుంస్థం ఉత్తరానధరాన్ । పేజీ 33నుండి

యజ్ఞోపవీతధారణమ్

తరువాతఅచార్యుడు మరలప్రాణాయామముచేసి, యజ్ఞోపవీతధారణకు
సంకల్పించి, వటువుచే యజ్ఞోపవీతమును షోడశోపహరములచే పూటించి,
ఆ యజ్ఞోపవీతమును పెద్దలచే న్మౌళింపచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయు

ష్మాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్యోపనయనాజ్ఞతేన ద్విజతస్సద్భ్యర్థం యజ్ఞో
పవీతధారణంకరిష్యే । యజ్ఞోపవీతాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావా
హనాది షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥

అచార్యుడు వటువుచేతపనముచేయించి ముందుగాఅచార్యుడు యజ్ఞో
పవీతమంత్రముచెప్పి అయజ్ఞోపవీతమును వటువుమీదలోపేసిపిదప వటువుచే
యజ్ఞోపవీతమంత్రముచెప్పించి, మరలవటువుచే ఆపనము చేయించి, పిదప
వటువులిరన్నపై అందరూఅక్షతలుచేయవలెను

అపమ్య ॥

ఓంయజ్ఞోపవీతం పరమంపచ్చిత్రం ప్రజాపతేర్మృహపాతం పురస్తాత్
అయుష్మమగ్ర్యం ప్రతిముజ్ఞు శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ॥

యజ్ఞోపవీతం ప్రక్షిప్త్య । వాచయేత్ ॥

యజ్ఞోపవీతమ్ । పరమమ్ । పచ్చిత్రమ్ । ప్రజాపతేః । యధ్యహాజీమమ్
పురస్తాత్ । అయుష్మమ్ । అగ్ర్యమ్ । ప్రతిముజ్ఞు । శుభ్రమ్ । యజ్ఞోప
వీతమ్ । బలమస్తు । తేజః ॥

అపమ్య ॥ యజ్ఞోపవీతధారణ ముమూర్షస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥

సాన్తి బ్రాహ్మణ్య సమారాధనమ్

అచార్యుడు మరల ప్రాణాయామముచేసి, నాందీ బ్రాహ్మణ్య సమారాధనకు
సంకల్పించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయు
ష్మాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమార స్యోపనయనాజ్ఞతేన సాన్దిదేవతా బ్రాహ్మణ్య
సమారాధనం కరిష్యే ॥

క్రింది మంత్రమునలికి నాందిదేవతలను ఉద్దేశించి బ్రాహ్మణులవర్తకువెట్టి వారిని గంధ, అక్షతలతో పూజించవలెను.

స్వస్త్వయంసన్ధ్యార మర్చిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయుసం దేవతానామ్ ।
అనురంభు మింద్రసఖం సమత్తు బృహద్యశోనావ మిహురూపేమ ॥ అంఘ్రో
ముచప్రాశ్చీర సర్వయజ్ఞ స్వస్త్వాత్రేయం మనసా చక్షుర్దేవ । ప్రయతపాది
శ్చరణంప్రపద్యే స్వస్తిసమ్మాధే వ్యభయంనోఅస్త ॥ భాగతఃఅమీవోగన్యాః
(సుగన్యాః) అలంకారార్చామే అక్షతాః । (సప్తక్షతాః) సకలారాధనై
శ్శోభనమస్తు ॥

తరువాత వస్త్ర దక్షిణ తాంబూలములను బ్రాహ్మణులకు రూయవలెను.
(తాంబూలధనము బ్రాహ్మణులకుచేసి ఎనుపుబట్టలను ఇచ్చుట ఆచారము)

సదక్షిణా తాంబూల వస్త్రాదికం దద్యాత్ ॥

బ్రాహ్మణులు పరిపించినపిమ్మట ఆచార్యుడుక్రిందివాక్యముచెప్పి బ్రాహ్మ
ణుల హస్తమందుఉదకము వేయవలెను.

నాస్తిశోభన దేవతాస్సర్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు ॥

ఆచార్యుడు క్రిందివాక్యముచెప్పి అక్షతోదకములు పాత్రయందువిడువవలెను.

నాస్తిశోభనదేవతా స్సుత్రీతాస్సుప్రసన్నా వరదాభవన్తు ॥

కుమార భోజనపు

ఆచార్యుడు వటువుభోజనపాత్రకు తానేపరిషేవనముచేసి, వటువుచే రెండు
మార్పు ఆచమనముచేయించి, అమృతమస్తు అనునపుడు వటువుచేతి యందు
అజ్యమునువేసి, ఆఅజ్యమును వటువుచేత్రాగించి, ఆచార్యుడు ప్రాణాహుతి
మంత్రములను చెప్పి మంచోగ వటువు మంత్రముచెప్పుకుండా, ప్రాణాహుతుల
ను ఐదుమార్లు పుచ్చుకొనునట్లుచేసి, వటువుచేతపప్పు, కొరములులేని ఎద్దామము

లు భుజింపవలెను. (వటువు భోజననమయమందు వటువుసోదరి/తల్లిని
కూడాభుజింపవలెను.) వటువు భోజనానంతరము ఉత్తరాపోశనము
లేకుండా మాస్త్రపక్షాళణ, పార్శ్వపక్షాళణాదింపచేసి, మరలరెండుమార్లు వటువు
చే ఆచమనము చేయించవలెను.

ద్విరాచమ్య । కుమారంభోజయిత్యా ద్విరాచమ్య ॥

తరువాత వచన సంస్కారమును చౌటమతోవలెనే చేయవలెను. వచన
సంస్కారమునకు ఉపయోగించు పాత్రలనుమాత్రము చోటుమువద్ద అపాదన
ము చేయనవలెదలదు. త్రియకోరకు చౌలము 153వ పేజీ చూడుడు.

పుస్త్ర సంస్కారము

అపాగ్ం సగ్ం సర్జనాద్యాశేక నిధానాత్సమానమ్
సూ । అనువాకస్య ప్రథమేన యజుషాపసస్సగ్ం సృజ్య

ఉష్టేనవాయ పుదకేనే హ్యదీలిః కేశానే వపతు ॥

సూ । ఉష్టాశ్శీతాస్వాసీయోత్తరయా శిరసంత్రి ॥ (ప్రాారభ్య ప్రదక్షిణమ్)
అపఉన్నస్తు క్షేపసే దీర్ఘాయుత్సాయ వర్జసే । జోక్తసూర్యంద్యౌతే ॥

సూ । త్రిగ్స్త్రినే దర్శనసర్వయోత్రరాశిత సృభిః ప్రతిమన్తం ప్రదక్షిణం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి ॥

యేనావపథ్యవైతా క్షురేణ సోమస్వరాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాసే ।

తేన బ్రహ్మణో వపతేద మస్మాయుప్యాజ్ఞర దస్త్రిర్యథాఽ సదయం
(త్రినివాస) శ్లోకా ॥

సూ ॥ వపస్య ముత్తరయాను మన్తయతే దక్షిణతో మాలా బ్రహ్మచారివా ।
అనదు హేతకృత్సాందే యవాన్విధాయ । తస్మిన్యేకాను పయమ్యావ ఉప
స్మృత్య ॥

యత్తురేణ మర్త్యయతా సుపీతసావస్థా వపసి కేశాన్ ।

శున్మశిరో మాఽస్యాయుః ప్రమాషీ ॥ ఇతిప్రాచ్యామ్ ॥

సూ॥ పునస్త్రీన్ దర్శనస్తర్కాయ ॥

యేనపూషా బృహస్పతే రగ్నేర్నిస్తస్య చాయుషేవపవత్ ।

తేనాస్యాయుషే వపసౌ శ్లోక్యాయ స్సస్తయే ॥ ఇతిదక్షిణతః ॥

తస్మిన్ కేశాసుపయమ్యాప ఉపస్మశ్య ॥

సూ ॥ పునస్త్రీన్ దర్శనస్తర్కాయ ॥

యేనభూయశ్చరాత్మయం జ్యోక్తువత్కాతి సూర్యమ్ ।

తేనాస్యాయుషే వపసౌ శ్లోక్యాయ స్సస్తయే ॥

ఇతివత్కాద్రితం ప్రవపతి ॥ తస్మిన్ కేశాసుపయమ్యాప ఉపస్మశ్య ॥

సూ ॥ పునస్త్రీన్ దర్శనస్తర్కాయ ॥

యేనపూషా బృహస్పతే రగ్నేర్నిస్తస్య చాయుషేవపవత్ । తేనతే
వపామి(త్రివివాస)శర్మన్నయ్యుషా వర్చసాయదాజ్యో క్షుమనాఅసౌమ్ ॥

ఇత్త్యత్తరతః ॥ తస్మిన్ కేశాసుపయమ్యాప ఉపస్మశ్య ॥

సూ ॥ ఉత్తరయోధుష్పర మూలే దర్శస్తంభేవా నిదధాతి

ఉప్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్యో బృహస్పతి స్సవితా సోమో అగ్నిః ।

తేభ్యోనిధానం బహుధాఽన్య విస్తస్తస్తరా ద్యావాప్యథితి అవస్సువః ॥

సూ॥ ఇత్త్యస్తం కృత్వా । క్షరంప్రక్షాళ్య నిదధాతి ॥

సమిధాధావనమ్

వపసంసంస్కారమైన తరువాత పటుపుమన్నెనముచేయించి ఆచార్యునకు

దక్షిణమునకూర్చుండబెట్టి, ఆచార్యుడు అగ్నిమిధ్యామేదలు ఇధ్యమితరదర్శ్యం
వరకుపట్టాత్రాసాదనముచేసి, వేదప దేవప్రాతలకుఉత్తరమున మనుష్యులత్రా
సాదనకు తూర్పుకొనలగా దర్శనము వరచి, వాటిపై ౧ బర్హిష్ఠ, ౨ ఉదకపాత్ర,
౩ కూర్మ, ౪ వస్త్రము, ౫ గుండరుయ, ౬ దండము, ౭ కృష్ణాజినము, ౮ మేఖలము,
౯ ఉపనివిదింబిని ఒక్కసూరూగాఅసాదనచేయవలెను

సూ॥ స్నితమగ్నేర్నిరపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే ॥

దర్శ్యమాజ్యస్థాఠీం ఇధ్యమితర దర్శ్యమ్ ॥

శ్లో॥ పాత్రప్రయోగేతు కుతామృకూర్మ పస్తాశ్శుదన్వాజిన మేఖలాశ్చ

ద్రివ్యానిపాత్రాణినియుజ్య పశ్చాద్భుంజితచాముని సహాపనేతా ।

పాత్రాసాదన చేసిన పిమ్మట అప్రధిన్నాగ్రా మేదలు సోమాయేదంనమమ
వరకు అగ్నిముఖప్రక్రియను చేయవలెను.

సూ॥ పవిత్రతరణాద్యాజ్య భాగాన్ । పాలాసిగ్ం సమిధ ముత్తరయా

౨౨ ధావ్య ॥

అప్రధిన్నాగ్రావనస్తరగర్భా దర్శ్య సోమాయేదంనమమ ।

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రముమాత్రముచెప్పి మంత్రాంతమందు ఒకమోద

గ పుణ్యపటువుచే ఆగ్నియందుచేయించి, ఆధేహిని ఆచార్యుడవలకుగా,

అగ్నియజ్ఞదంనమమ అనిత్యాగముమాత్రము పటుపుచెప్పవలెను.

ఆయుర్దాదేవ జరసం గృణాన్ ఫుటప్రతికోఘృత పృథ్వి అగ్నే ।

ఘృతం పిబిన్నమృతం చారుగవ్యం పితేవపుత్రం జరసేన యేమమ్ ॥

అధేహి । ఇత్యాచార్యః ॥ అగ్నియజ్ఞదంనమమ । ఇతికుమారః ॥

సూ॥ కుమారస్త్వప హిమ కర్మత్వంనతు మస్త్రోచ్చారణమ్ ।

ఆధేహీతి బ్రూయాత్ ॥

శ్లో॥ స్వాహాకారేన చాయుర్ధౌ ఇత్త్యత్ర సమిధాహితే

ఆధిపత్యేవ మన్తాస్తేపటుమాధాపయేద్ధురుః ॥

అధ్యాయము

అతిష్ఠేమం అనుమంత్రమును ఆచార్యుడుచెప్పి అగ్నికీడిత్రమున ఆసాదన చేసిన గుండురాయిని, వటువు కడిపాదముతో త్రొక్కించవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేవాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్వానమాస్తాపయత్వా తిష్ఠేతి ।

అతిష్ఠేమ మశ్వాన మశ్వేపత్నగ్న్ స్థిరోభవ ।

అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పుతనాయరః ॥

పటోర్ధ్వధారణము

పిమ్మట ఆరాతిమీద ఉంచినవత్సము వటువుతట్టుకొనవలెను. అట్లే దగ్గత్రాడును, జందెమువలెనున్నలేడిచర్మమును రాతిమీదనుండియేధరించవలెను శ్లో॥ అశ్వనిస్థాపితో యేన వాసోపి పరిధాయద

మేఖలామణినంచైవ యావదశ్వాన మావరేకే ॥

మస్తాభామస్తాపము

ఆచార్యుడు అప్పుటికప్పుడు ఉత్తరించినవత్సమును క్రిందిరెండు మంత్రములుచెప్పి అభిమంత్రణచేయవలెను.

సూ॥ వాసస్సద్యః కృత్తోత ముత్తరాభ్యా మభిమన్త్య ।

౧ రేవతీస్త్వా వ్యక్తన్ కృత్తికాశ్చా కృష్ణగ్న్స్త్వా । ధియోఽపయన్నవగ్నా అపృచ్ఛన్త హస్తమన్యగం అభికోఅయచ్చన్న్ ॥

౨ దేవీర్దేవాయపరిధీ సప్రితే మహత్తదాసా మభవన్యహిత్వనమ్ ।

ఆచార్యుడు క్రిందిమూడుమంత్రములనుచెప్పి వటువుమొలకు వస్త్రము కట్టవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభిస్సస్పృశిరావస్థాః పరిధావ్య ॥

౧ యాఅకృష్ణస్పృశ్యయన్ యాఅతన్వత యాశ్చ దేవీరన్యానభికోదదన్త తాస్త్వా దేవీర్ధరన్తే సంవ్యయన్న్వాయుష్మానిదంపరిధధ్యవాసః ॥

౨ పరిధత్త ధత్తవాసస్సైవగం శతాయుషం కృణుతద్విధమాయుః బృహస్పతిః ప్రాయచ్చద్వాన ఏతథస్మాయ రాజ్ఞేపరిధాత్వవా ఉ॥

౩. జరాజ్ఞద్వాని పరిధధ్య వాసో భవాకృష్టీనామభిశస్తి పాహా । శతజ్ఞుజీవ శరదన్మువర్తా రాయశ్చ షోషముషసంవ్యయస్య ఏమ్మటఆచార్యుడు వటువుకుఆవమనముచేయించి క్రిందిమంత్రము చెప్పవలెను.

సూ॥ పరిధావ్యావమ్య । పరిహిత ముత్తరయాల నుమన్తయతే॥

పరిధం వాసో అధిధాన్యయేఽభూరా పీనామభిశస్తిపాహా

శతజ్ఞుజీవ శరదః పురూచీర్వసూనిచార్యో విభిజాసి జీవన్న్ ॥

మేఖలా ధారణము

మొండదగ్గుగడ్డితోపేని మూడుపేటలువేసిన రద్దుత్రాడును క్రింది రెండు మంత్రములు ఆచార్యుడుచెప్పి వటువుమొలకు మూడుచుట్లు ప్రదక్షిణముగా చుట్టి ముడిచేయవలెను.

సూ॥ మౌంజంమేఖలాం త్రిపుతాం త్రిషదక్షిణముత్తరాభ్యాం పరివీయ॥

ఇయం దురుక్తా త్పరిబాధమానా శర్య వరూధం పునతీప్త ఆగాత్ ।

ప్రాణాపానాభ్యాం బలమాభిరన్వేషియదేవానాగం సుభగా మేఖలేయమ్ ।

ఋతస్సగోష్ఠీ తవసః పరస్మీమ్మౌతీ రక్షస్సుహమానా అగాతీః ।

సానస్సుమన్తమనుపరిహి భద్రయాభిరారన్తే మేఖలేమారిపామ॥

ఇక్కుడనుండి వటువుచే చెప్పించవలసిన మంత్రములు సదవిభాగముచేసి ప్రత్యేకముగా ఈయబడినవి. చదువరులు గమనించగలరు.

తరువాత వటువుచే మంత్రములు శ్రీందివిధముగా చెప్పించవలెను. వాచయేతః

౧ (వదం) ఇయమ్, దురుక్తాత్, పరి, బాధమానా, శర్మ, వరు

ధమ్, పునతీసః, అగోత్, ప్రాహాపానాభ్యామ్, బలమ్, అభరస్తీ,

ప్రియా, దేవానామ్, సుభగా, మేఖలా, ఇయమ్

౨ ఋతస్య, గోస్తీ, తపసః, వ్రహ్మ, పువీరక్షః, సహమానాః,

అరాతీ, సాసః, సమస్తమ్, అను, పరిహి, భద్రయా, భద్రా,

రస్తీ, మేఖలే, మారిషామ్ ॥

శ్లో మోంజ్య జినావస్తాపన ప్రోక్షణోత్థాపనానితు ।

సమస్త మేతాన్యార్యః పూర్వం కృత్యాంధవాచయేత్

మంజిదగ్ధత్రాచను, లేదిచ్యమును ధరింపతేయుట, ఉదతప్రోక్షణయు, కూర్చుండబెట్టుట, లేపదీయుట, మెదలగత్రియలను మంత్రోక్తముగా ఆదార్యుడుచేసి చిమ్మటఆయామంత్రములను వటువుచేచెప్పించవలెను.

అక్షర ధారణము

అచార్యుడు శ్రీందిమంత్రమునుచెప్పి ఉండెమువలెనున్న లేదిచ్యమును యజ్ఞోపవీతమువలె వటువుకుధరింపచేసి, వటువుచేమంత్రము చెప్పించవలెను.

సూ॥ అజినముత్తర ముత్తరయా ॥

మిత్రస్య చక్షుర్ధరుణం బలియస్తేజో యశస్వి స్థవిరగ్గం సమిద్ధమ్,

అనాహసస్యం వసనంజరిష్టు పరిదంపాజ్యజినం దధేఽహమ్ ॥

మిత్రస్య చక్షుః, ధరుణమ్, బలియః, తేజః, యశస్వి స్థవి

రమ్, సమిద్ధమ్, అనాహసస్యమ్, వసనమ్, జరిష్టు, పరిదమ్,

వాజి, అజినమ్, దధేఽహమ్ ॥

అవస్థాపనమ్

అచార్యుడు అగ్నికేశితరమున దగ్ధంసవరచివాటిపై శ్రీందిమంత్రము చెప్పి వటువును తనకుఅభిముఖముగాకూర్చుండబెట్టి, వటువుచేమంత్రము చెప్పించవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం దర్శ్యాన్నగ్నీస్త్య, తేషేన ముత్తర యావస్థాప్య ॥

అగ్గస్త్రాసమగన్మహి ప్రసమృత్యమ్ యుయోతన ।

అరిష్టాస్సుజ్వరేమహి స్వస్తిచరతాధిహ స్వస్త్వాస్మహేభ్యః ॥

ప॥ అగ్గస్త్రా, సమగన్మహి, ప్రసమృత్యమ్, యుయోతన । అరిష్టాః

సజ్వరేమహి, స్వస్తి, చరతాత్, ఇహ, స్వస్తి, అగ్గహేభ్యః ॥

ప్రోక్షణమ్

అచార్యుడు తనరోసినిండి అడకముతీసుకాని, అడకమును వటువు దోసిలియందుచిది, శ్రీందిమంత్రమును ఒక్కసారిమాత్రముచెప్పి, పిమ్మట వటువుచే చెప్పించి అడకమును మూడుమార్లు వటువుశరస్సుమీద ప్రోక్షించవలెను.

సూ॥ ఉదకాజ్ఞాలిమస్మా అజ్ఞాలావానీయోత్తరయా త్రిఃప్రోక్ష్య

సకృన్మద్రేణ ద్విస్తాష్టమ్ ॥

సముద్రా ధూర్మిర్ధుమగ్గం ఉదారదుష్టాగ్గంశునా సమమృతత్వమశ్వామ్

ఇమేనుతే రత్నయ సూర్యస్య యేభిస్సప్తిత్వం చితకోన ఆయన్న ॥

ప॥ సముద్రాత్, ఉర్మిః, మధుమాన్, ఉదారత్, ఉష్టాగ్గంశునా ।

సమమ్ అమృతత్వమ్, అత్మాత్మమ్, ఇమేనుతే । దత్తుయః సూర్యస్య యేభిః, సప్తత్వమ్, పితరోనః, ఆయున్ ॥

పటోర్ధ్వ ప్రమాణమ్

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రములు అన్నియూచెప్పి చివరన ఒక్కమారు మాత్రమే తనకుడిచేతితో వటువు కుడిచేతినిపట్టుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరైర్ధ్వక్షితే హస్తేగృహీత్వా ॥

అగ్నిస్తే హస్తమగ్రభీత్ । సోమస్తే హస్తమగ్రభీత్ । సప్తితాతే హస్త మగ్రభీత్ । సరస్వతీతే హస్తమగ్రభీత్ । పూషాతే హస్తమగ్రభీత్ । బృహస్పతీస్తే హస్తమగ్రభీత్ । అర్కమాతే హస్తమగ్రభీత్ । అగ్నింకుస్తే హస్తమగ్రభీత్ । భగస్తే హస్తమగ్రభీత్ । మిత్రస్తే హస్తమగ్రభీత్ । మిత్రస్త్వమసి ధర్మణాఽగ్నిరాచార్యస్తవ ।

సర్వేషామస్తే సకృద్ధ్వం గృహీద్మాత్ ।

పరిధానమ్

ఆచార్యుడు క్రింది మంత్రములు చెప్పుచూ, ఒక్కొక్కమాక్కుమునకు చివర ఆవాక్కుమందు చెప్పబడిన దేవతలకు వటువును అప్పగించు నిమిత్తము తన కుడిచేతితో వటువు కుడిచేతిని పట్టుకొని, విడివిడిగా అప్పుగొనవలెను..... ఈగుర్తులచేటో శర్మన్ కుముందు వటువుపేరును చెప్పవలెను.

సూ॥ ఉత్తరైర్ధ్వతాభ్యః పరీదాయ ॥

౧. అగ్నియేత్వా పరిదదామి .... శర్మన్ ॥

౨. సోమాయత్వా పరిదదామి.... శర్మన్ ॥

౩. సప్తితేత్వా పరిదదామి.... శర్మన్ ॥

౪. సరస్వత్యేత్వా పరిదదామి . శర్మన్ ॥

౫. మృత్యువేత్వా పరిదదామి.... శర్మన్ ॥

౬. యమాయత్వా పరిదదామి. శర్మన్ ॥

౭. గదాయత్వా పరిదదామి . శర్మన్ ॥

౮. అస్తకాయత్వా పరిదదామి. శర్మన్ ॥

౯. అద్భున్నాయే పరిదదామి... శర్మన్ ।

౧౦. ఓషధీభ్యస్త్యాయే పరిదదామి. శర్మన్ ।

౧౧. పృథివ్యేత్వా సవైశ్వానారాయే పరిదదామి. శర్మన్ ॥

శ్లో॥ అనేకు సర్వ మన్తాణాం హస్తగ్రహణ మిష్టతే
దేవతాభ్యః పరీదానం రక్షణాయ పృథక్ పృథక్

మొదటి హస్తగ్రహణమందు పదకొండు మంత్రములనుచెప్పి చివరఒక్క మాత్రమే, రెండవదగు దేవతాపరీదానమందు పదకొండుమంత్రములను చెప్పి ప్రతిమంత్రమునకూ చివర మొత్తము పదకొండుమాట్లా హస్తగ్రహణము చేయవలెను.

క్రిందియొకప్పుచెప్పి ఆచార్యుడువటువును తనకుదగ్గరగాఠీసుకొనవలెను.

శర్మన్ కుముందు వటువుపేరు చెప్పవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణ యజాదోపనీయ ॥

ప్రేవస్యత్వా నవితః ప్రస్తవ ఉపనయే శర్మన్ ॥

పిమ్మట నుమహార్యకాలముకుముందు బగ్నాష్టకములు, హృదిక పరింది, సుమహార్యసమయమున ఆచార్యుడు జీలకర్ర, బెల్లము, పసుపు మొదలగు మంగళద్రవ్యములుకలిపి సూరినముద్దను వటువు శిరస్సుపైఉంచి సానోదేవీ, భృవంతే అనుమంత్రములను చెప్పవలెను.

పిమ్మట పెద్దలందరూ వటువులీరన్ను పై అక్షతలను చేయవలెను.

సుముహూర్తము

సూ॥ సుముహూర్త కాలే అత్తనన్నమీప మానయతి ।

లగ్నాష్టక పఠనం కుర్యాత్పూర్ణికాన్పురితామ్ ॥

ఉపనయన సమర్పణ మంగళాని

శ్లో॥ తివేదమూర్తి ర్గగదేకచక్రం ద్విరించి నారాయణ శమ్భురూపః ।

ప్రభాకరకృత్భవ హేతుభూతో వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥ ౧ ॥

శ్లో॥ కళానిధిః కైరవపర్ణ బన్ధు స్స, ధామయోంతు స్స, కృత్కేహేతుః

మహాషధీనా మధిపోనువేలం వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥ ౨ ॥

శ్లో॥ మహాతనూజో మహిమాగభీర స్స, తాంహరిష్ఠ స్స, తానూరాగః

హిరణ్యవర్ణః కనకాభిధానో వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥ ౩ ॥

శ్లో॥ శతాజ్ఞసూను ర్గగదీర్ఘమాన స్స, ధామయోహస్స, సమీపవర్త

బుధస్స, విజ్ఞాన విచక్రతో౭ సౌ వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥ ౪ ॥

శ్లో॥ సమస్తగీర్వాణ గురురృషీవీ సురేష్ఠాష్టాజ్ఞ స్స, కృత్కేకగణ్యః

బృహస్పదిర్బుజ్ఞః స్స, ప్రసన్నో వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥ ౫ ॥

శ్లో॥ తేజోనిధి స్సౌరకభేవరాణాం శుక్రస్స, దీప్త స్స, రశతపూజ్యః ।

యశో౭ ధికం సౌఖ్యమనోహరం వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥ ౬ ॥

శ్లో॥ సర్వాష్ట్రరాశో౭ పరిమార్గగామీ శత్రుశ్చ సృజతహదరేణ

అస్మిన్స, లగ్నీచ సుసంజ్ఞతస్స, వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥ ౭ ॥

శ్లో॥ ఆధ్యాత్మరూపో౭ పి యశ్చ, భానోః, ప్రహరీధానా ధృముపైతిధృక్యమ్ ।

ససింహికా సూనురనన్తకాలం వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥ ౮ ॥

శ్లో॥ సమస్త సంపత్త్యమవాప్తిహేతుః కేతుః, ప్రసన్నో౭ స్స, విలగ్నకాలే
భూయాదజన్తం స్థిరసౌఖ్యయోగం వటుంచతుర్వేద పటుజ్యోతుః ॥ ౯ ॥

లగ్నాష్టకములు, చూర్ణికలు వివాహములో పేజీ 307 నుండి చూడవచ్చు.

సానోద్రేవీ బ్రాహ్మణస్స, తిః । ద్రువం తే రాజా ధ్రువమ్ ।

ఉపనయన ముహూర్తస్స, ముహూర్తో౭ స్స ।

బ్రహ్మోపదేశము

అచార్యుడు సుముహూర్తకాలమందు వటువును దగ్గరకు తీసుకొని, వటువు శీరస్సుపై నూతనవస్త్రముకప్పి, అచార్యుడు తానుకూడా అవస్త్రములోపల ఉండి, వటువుకు దివెయిండు క్రిందిమంత్రమును జపించి, వటువుచే చెప్పించవలెను.

ఇదియే బ్రహ్మోపదేశము.

సూ॥ సుప్రజాః ఇతి దక్షిణే కర్ణేజవతి ॥

సుప్రజాః ప్రజయా భూయాస్సువీరో వీరైస్సువర్తా వర్చసా సుపోషః

పోషైః ॥

ప॥ సుప్రజాః । ప్రజయా । భూయాః । సువీరః । వీరైః । సువర్తాః । వర్చసా ।

సుపోషః । పోషైః ॥

అచార్యుడు క్రింది మంత్రమును చెప్పి, పిమ్మట వటువుచే చెప్పించవలెను.

సూ॥ బ్రాహ్మచర్య మగామితి కుమార ఆహ ॥

బ్రాహ్మచర్య మగామువ మానయస్వ దేవేన సప్రతాప్రసూతః ।

ప॥ బ్రాహ్మచర్యమ్ । ఆగామ్ । ఉప । మానయస్వ దేవేన । సప్రతాప్రసూతః ॥

ప్రసూతః ॥

ప్రశ్న-ప్రతిపదములు

ఈక్రింది ప్రశ్నపాత్యములను ఆచార్యుడునూ, సమాధానములను వటువునూ చెప్పవలెను.

సూ॥ ప్రస్తుం పరస్య ప్రతిపదం కుమారస్య ।

ప్రశ్నపాత్యములు - సమాధానపాత్యములు

కోనామాసి ? ఇత్యాదార్యః ॥

....శర్వానామాస్మి ! ఇతి కుమారః

(శర్వ అనుటకు ముందు పటవు తనపేరుచేర్చి చెప్పవలెను)

కస్యప్రహ్వచ్చార్యస్య ? శర్వన్ ॥ ఇత్యాదార్యః ॥

ప్రాణస్య బ్రహ్మచ్చార్యస్మి ! ఇతి కుమారః ।

మిగిలిన క్రిందిమంత్రమును ఆచార్యుడుజపించవలెను.

సూ॥ శీషం పరోజపతి ॥

(శ్రీనివాస) శర్వైపతే దేవసూర్య బ్రహ్మచారి తంకోపాయ సమామృతైపతే సూర్యపుత్రస్స దీర్ఘాయుస్సమామృతయాగ్ స్యస్తి మగ్నిర్వాయు స్సూర్యశ్చప్రమా ఆపోఽను స్రజ్జురస్య తాగ్స్వస్తి మనుసజ్జుర (శ్రీనివాస) శర్వన్ ॥

క్రిందిఅతీర్థవనమంత్రమును ఆచార్యుడుచెప్పి, వటువుచేచెప్పించవలెను.

సూ॥ ప్రత్యగ్శీషం చైనం వాచయతి ॥

అధ్వనా మధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పారమశీయ ।

కుమారం వాచయతి ॥

ప॥ అధ్వనామ్ । అధ్వపతే । శ్రేష్ఠస్య అధ్వనః । పారమ్ । అశీయ ।

ఉపనయన ప్రధాన హోమాలు

ఆచార్యుడు ఇదివరకే సోమాయేదంనముమవరకు హోమముచేసిన అగ్నియందు వటువుచే స్రుక్కుయందు వృవముతో అజ్యమును ప్రతిహోమములకు నాలుగు(బదు)మార్లు గ్రహించి, క్రింది ౧౧ హోమములను చేయించవలెను. సూ॥ ఉక్తమాజ్యభాగాస్తమస్తైసముత్తరాహుతిః కుమారగింహోవయిత్యా ॥ యోగేయోగ ఇత్యేకాదశా జ్యాహుతీర్నుత్వా ॥ చతుర్థహేతంగ్రహీత్వా ॥ శ్లో॥ యోగాదీన్యాచయన్తేవ కుమారం హోవయేత్తట ।

ద్వితీయ చతుర్థై బ్రూయా దాదార్యో జహాయూర్ధ్వటుః ।

ఈ చెప్పబోవు మంత్రములన్నియు ఆచార్యుడుచెప్పి, వటువుచేచెప్పించి హోమము చేయించవలెను. రెండు, నాలుగు మంత్రములు మాత్రము ఆచార్యుడే చెప్పి వటువుచే చెప్పించకుండా హోమము చేయించవలెను. వటువుచే చెప్పించవలసినవిమాత్రము పదవిభాగము చేసివ్రాసినాము. గ్రమనింతగలదు.

కుమారోజహూతి : ౧. యోగేయోగే తవస్తరం వాజేవాజే హవామహే ।

సఖాయే ఇప్రత్యూతయే స్వాహో ॥

ప॥ యోగేయోగే । తవస్తరమ్ । వాజేవాజే । హవామహే, సఖాయః

ఇన్ద్రమ్ । ఊతయే స్వాహో ॥ ఇన్ద్రాయేదంనము ॥

తతః ఆచార్యః ॥ క్రిందిమంత్రము ఆచార్యుడుచెప్పి, హోమము

మాత్రము వటువుచే చేయించవలెను.

౨. ఇమమగ్న ఆయుషే వర్షసేకృధి ప్రియగిం రేతో వరుణ సోమ రాజన్ ॥ మాతేవాస్మా అదితే శర్మయన్తు విశ్వేదేవా జరదన్వీర్యధాన ధ్వాహో ॥ అగ్నివరుణసోమదివిశ్వేభ్యోదేవేభ్యజరంనమమః

కుమారః : కతమిన్ను శరదో అన్విదేహ యత్రానశ్చక్రా జరసం తనూ
నామ్ । పుత్రానోయత్ర పితరో భవన్తి మానోమధ్యా రిరిషతాయు
ర్గస్తో స్సాహో ॥

ప॥ కతమిన్ను శరదః । అన్వి దేహాః । యత్రానః । చక్రాః । జర
సమ్ । తనూనామ్ । పుత్రానః । యత్ర । పితరః । భవన్తి । మానః
మధ్యా । రిరిషతః । ఆయుః । గస్తోస్సాహో ॥ దేవేభ్యుదంసమమ
తతః అచార్యః ॥ క్రిందించుతము అచార్యుడుచెప్పి నోనుము

మాత్రము వటువుచే చేయించవలెను.

౧॥ అగ్నిస్త్ర ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిస్తే పుష్టిం ప్రతరాం కృణోతు
ఇన్ద్రోమరుద్ధిర్ బుతుధా కృణోత్వా దిత్యస్తే వసుభి రాదధాతు
స్సాహో । అగ్నిస్త్రమరుదాదిత్యవసుభ్యుదంసమమ

కుమారః : మేధాంమహ్య మక్షీరసో మేధాగ్ం సప్తబుషయోదదుః
మేధాం మహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్నిర్దదాతుమే స్సాహో ॥

ప॥ మేధామ్ । మహ్యమ్ । అక్షీరసః । మేధామ్ । సప్తబుషయః
దదుః । మేధామ్ । మహ్యమ్ । ప్రజాపతిః । మేధామ్ । అగ్నిః ।
దదాతు । మేస్సాహో । అక్షీరసప్తబుషప్రజాపత్యగ్నిభ్యుదంసమమ ।

౬. అప్పురాసుచ యామేధా గస్తర్విషుచ యద్యతః । దైవీయామానుషీ
మేధా సామామా వికతా దిహస్సాహో ॥

ప॥ అప్పురాసుచ । యామేధా । గస్తర్విషుచ । యద్యతః । దైవీయాః

మానుషీ । మేధా । సామామ్ । అవికతాత్ । ఇహ స్సాహో ॥

మేధాయాదంసమమ ।

౭ ఇమంమేవరుణ శృద్ధిహవ మధ్యావస్థుడయ । త్వామవస్థు రాచేస్సాహో ॥
ప॥ ఇమంమే । వరుణః । శృద్ధిహవమ్ । అధ్యావ । మృడయ ।

త్వామ్ । అవస్థుః । అచే స్సాహో ॥ వరుణాయేదంసమమ ॥

౮ తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వస్తమాన సదాశాస్త్రే యజమానోహవిర్భిః
అహేదమానో వరుడేహ భోధ్యురశేం సమానతాయుః ప్రమోషీ స్సాహో ॥

ప॥ తత్త్వాయామి । బ్రహ్మణా । వస్తమానః తదాశాస్త్రే । యజమానః ।

హవిర్భిః । అహేదమానః । వరుడేహ । భోధి । ఉర్దుశగ్ంస ।

మాన తాయుః । ప్రమోషీ స్సాహో ॥ వరుణాయేదంసమమ ।

౯ త్వన్నోఅగ్ని వరుణస్య విదవాన్ దేవస్య హేదోఽవయోగీసీష్ఠాః । యజిష్ఠో
వహ్నితమ శ్శోకుచానో విశ్వాద్యేషోగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యుధ్యాహో ॥

ప॥ త్వన్నో అగ్ని । వరుణస్య । విదవాన్ । దేవస్య హేదః । అవయోగి
సీష్ఠాః । యజిష్ఠః । వహ్నితమః । శోకుచానః । విశ్వాద్యేషోగ్ంసి ।

ప్రముముగ్ధి । అస్యుధ్యాహో ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదంసమమ ॥

౧౦ సత్వన్నో అగ్నే వమాభవోతి నేదిష్ఠో అస్మాదస్సో వృక్షే । అవయక్షన్నో
వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవోనవిధి స్సాహో ॥

ప॥ సత్వమ్ । నో అగ్ని । అవమః । భవ । క్షాతి । నేదిష్ఠః । అస్య । ఉష
సః । వృక్షే । అవయక్షనః । వరుణమ్ । రరాణః । వీహి । మృడీకమ్

సః । మృడీకమ్ । అవయక్షనః । వరుణమ్ । రరాణః । వీహి । మృడీకమ్

సః । మృడీకమ్ । అవయక్షనః । వరుణమ్ । రరాణః । వీహి । మృడీకమ్

సః । మృడీకమ్ । అవయక్షనః । వరుణమ్ । రరాణః । వీహి । మృడీకమ్

సుహృదానః విధిస్సహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదంసమమ్ ।
౧౧ త్వమగ్ని అయాన్యయా సన్యసాహితః । అయాసన్ హవ్య మూహి
షే యానోధేహి భేషజగ్న్ స్సాహా ॥

ప॥ త్వమగ్ని । అయాసః । అయాసన్ । మనసా । హితః । అయాసన్ ।
హవ్యమ్ । ఊహిషే । అయానః । ధేహి । భేషజగ్న్ స్సాహా ॥

అయ సేగ్నయ ఇదంసమమ్ ॥

(చిట్ట) యోగేయోగ ఇమమగ్ని శతమిన్య గ్నిష్టే మేధాంమహ్య మప్పురా
సు కైమలమేవరుణ తత్సాయామి త్వన్నోఅగ్నే సత్సన్నోఅగ్నే త్వమగ్నే
అయాన్యయా సన్నిత్యేతాదత ॥ ౧౧ ॥

తరువాత ఆచార్యుడే ఇధ్యసన్నహనము, జయదులు, రాష్ట్రభూలు
హోమముచేసి, అజ్ఞాస్విప్రకృత్యనుచేసి శమ్యలను తీసివేయవలెను.

తత ఆచార్యో జుహోతి ॥ ఇధ్యసన్నహనం జయదిప్రతి పద్యతే
సౌవిష్టకృతగం హంత్యా ॥

ఇధ్యసన్నహనాన్యధ్విస్సగ్న్ । అగ్నయేస్విప్రకృత ఇదంసమమ్ ॥

శమ్యా అపోహ్య ॥

పిష్టులు ఆచార్యుడు క్రిందివాక్యముపలికి, ఉదకముముట్టుకొని, యజ్ఞ
ధ్రౌపద ప్రాయశ్చిత్తమునకై క్రిందిహోమముచేయవలెను.

సూ అస్మిన్ముపనయనకర్మణి యజ్ఞధ్రౌపదాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥

ఓం భువస్సాహా ॥ వాయవ ఇదంసమమ్ ॥

శ్లో॥ యత్కర్మణి బ్రాహ్మణ శబ్దజిక్ష్ణో భేషోస్థిచేత్తత్ర తథోపనీతా ।
తత్కర్మవహ్నా భువ ఆహుతిస్సో ద్యువేదనాజ్ఞాత విధిత్రయంవా ।

ఏకర్మయందు బ్రహ్మపదేతదై బ్రాహ్మణుడనిపించుకొనునో అట్టిఉపన
యనమందు యజ్ఞధ్రౌపదాయశ్చిత్తమునచ్చినపుడు అఅగ్నియందు భువస్సాహా
అనుఅహుతి చేయవలెను. లేనిచో అనాజ్ఞాతమంత్రత్రయము మాత్రమైనా
జపము చేయవలెను.

పిష్టులు ఆచార్యుడుక్రిందివాక్యముపలికి, ఉదకముముట్టుకొని, స్పృశము
తో అనాజ్ఞాతాదిహోమములుచేసి, అభివాదనాంశముపూర్తిచేయవలెను.

అస్మిన్ముపనయన కర్మణి అనాజ్ఞాతాది హోమంకరిష్యే ।
అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం అహంభో అభివాదయే ॥

కూర్మలక్ష్మణమి

శింగాభట్టియే ॥

శ్లో॥ కూర్మంతు త్రివిధంజ్ఞేయ ముత్తమం మధ్యమాధమే ।

నవభి స్సప్తభిర్వైః పంచభిర్గ్రంధి సంయుతమ్

తన్మూలం ద్వాదశాబ్జుర్భ్యం తదగ్రం చతురబ్జుశ్చమే ॥

కూర్మ మూడువిధములు. తొమ్మిదిదర్భులుగలది ఉత్తమము. ఏడుదర్భులు
గలది మధ్యమము. ఐదుదర్భులుగలది అధమము. ఐదుగాని ఏడుగాని తొమ్మిది
గాని కొనలుగల దర్భులనుతీసుకొని, కొనలునుముగా ఉండునట్లుచేసి కొనల
వైపు నాలుగు అంగుళములునవలది, ముడివేసి, ఒకదర్భును క్రిందివైపునకువిడ
దీసి అదర్భుతో చుట్టూపట్టుకొనిరాగా వస్త్రండుఅంగుళములు పొడవు చుట్టిన
తరువాత అదర్భును మొదళ్ళవైపుముడివేసి మిగిలినదర్భుమొదళ్ళను కొనవేయ
వలెను.

కిష్ట ॥ శ్లో॥ కూర్పాగ్రీతుగీర్దేవీ కూర్మ మధ్యేతు పార్వతీ ।

కూర్మమూలే స్థితాగజ్ఞా ఏతాః కూర్పాది దేవతాః ।

కూర్మ చివరయందు సరస్వతియు, మధ్యభాగమందు పార్వతియు, మొదళ్ళయందు గంగాదేవియు ఉండురు.

కూర్మనువటుపు ఆచార్యునకుతూయవలెను. ఆచార్యుడుఆకూర్మకొనిలు ఉత్తరమునకుఉండునట్లు ఆగ్నిశిఉత్తరమునవేసుకొని శ్రీందిమంత్రముచేప్పి తూర్పుముఖముగా కూర్చుండవలెను.

సూ॥ అపరీడాగ్ని ముదగగ్రం కూర్చం నిధాయ

తస్మిన్నుత్తరేణ యజాబోవనేకోప విశతి ॥

రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా సప్తమాత్వ ద్యౌషమ్ ।

శ్లో॥ ఆచార్యాయవటుః కూర్చం దద్యాదగ్ర ముదగ్యథా

తథా నిధాయ తతూర్వై రాష్ట్రభృద్యజాపా గురుః ॥

ఆచార్యునకుఎదురుగా వటువుపల్కిమముఖముగాకూర్చుని తనకుడిచేతి తో ఆచార్యునికుడిపాదమును ఎడమచేతితోఎడమపాదమును పట్టుకొని తమరు నాకుసావిత్రి మంత్రోపదేశముచేయుదు అని కోరవలెను. అప్పుడు ఆచార్యుడు తత్సవితుః ఆను సావిత్రిమంత్రము ఈశ్రీందివిధముగా వటువుకు ఉపదేశించ వలెను

సూ॥ పురస్సాత్పత్యజాసీనః కుమారో దక్షిణేనపాణినా గురోర్దక్షిణంపాద మన్వారభ్యాహ సావిత్రింభో అనుబ్రాహ్మణి । తస్మా అన్వాహతత్సవితు

రితి పచ్చోర్ధ్వక సృతస్సర్వాం వ్యావృత్తిర్విహృతాః పాదాదిష్వ నేమహ తథార్ధర్చయో రుత్రమాం కృత్వాన్యమ్ ॥

ఓం భూః తథ్సవితుర్వరేణ్యమ్ ।

ఓం భువః భర్గోదేవస్య ధీమహి ।

ఓగ్ం సువః ధియోయోసః ప్రచోదయాత్ ॥

ఓం భూః తథ్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ।

ఓం భువః ధియోయోసః ప్రచోదయాత్ ॥

ఓగ్ం సువః తథ్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి

ధియోయోసః ప్రచోదయాత్ ॥ (ఇత్యుపదేశ విధిః)

వటువువెంటనే తూర్పుముఖముగాతిరిగి శ్రీందిమంత్రము చెప్పించు కొని, తనకుడిచేతిలో ఉదకముపోసుకొని, ఉదకముతో తనకుడిచెవినుండి ప్రారంభించి వైవది మీదుగా ఎడమచేవివరకు తుడుచుకొని, ఆచమనముచేసి మరల పల్కిమముఖముగా తిరుగవలెను.

సూ॥ కుమార ఉత్తరమస్త్రేణోత్తర మోష్ఠముపస్సృతశే ॥

అవృధ మసౌ సౌమ్యః ప్రాణస్వంమే గోపాయ ॥

ష॥ అవృధమ్ । అసౌ । సౌమ్యః । ప్రాణ । స్వంమే । గోపాయ ॥

ఆదమ్యః శ్యావాశ్చ వర్షన్వావోష్ఠా వుపస్సృశ్యాదామేత్ ఇతివచనాత్॥

వటువు శ్రీందిమంత్రముచెప్పించుకొని, రెండచెవులకు ఒకమారుముట్టు కొనవలెను.

సూ॥ కర్ణా ఉత్తరేణ ॥

బ్రహ్మణ ఆజీష్ఠః ॥ ష॥ బ్రహ్మణః । ఆజీష్ఠః ॥ (కర్ణాస్పృశతి)

దర్శన ప్రమాణము

బ్రాహ్మణునకు మోదుగదందము, క్షత్రియునకు మట్టితీద, వైశ్యునకు
రేగు / మేడి కఱ్ఱగాని దందములుగా స్వీకరించవలెను.

సూ. దన్న ముత్తరేణాదత్తే. పాలాకోదన్తో బ్రాహ్మణస్య, వైయ్యగ్రోధ
స్సంధతో ఒవాన్యగ్రో రాజస్యస్య, బాదర జౌదుంబరోవా వైశ్యస్య,
వార్కోదర్శ ఇత్య వర్ణసంయోగేనైక ఉపదిశన్తి

పటుపు శ్రీందిమంలమునుదెచ్చి దందమును పట్టుకొనవలెను.

సుశ్రవ స్సుశ్రవసంమాకుర్తు యథాత్వగం సుశ్రవ స్సుశ్రవా అస్మేష
మహాగం సుశ్రవ స్సుశ్రవా భూయాసం యథాత్వగం సుశ్రవ స్సుశ్రవో
దేవానాం నిధిగోపో ఒ స్వేషముహం బ్రాహ్మణానాం బ్రాహ్మణో నిధిగోపో
భూయాసమ్ ॥

ప॥ సుశ్రవః, సుశ్రవసమ్, మాకుర్తు, యథాత్వమ్ సుశ్రవః, సుశ్ర
వా అసి, ఏషమహమ్, సుశ్రవః సుశ్రవా, భూయాసమ్, యథాత్వమ్,
సుశ్రవః, సుశ్రవః, దేవానామ్, నిధిగోపోఒసి, ఏషమహమ్,
బ్రాహ్మణానామ్, బ్రాహ్మణః, నిధిగోపః, భూయాసమ్ ॥

అచార్యుడు స్మృతశ్చమే మొదలు నర్హవతో భూయాసం పరకు అన్ని
మంలములనూ పటుపుచే చెప్పించవలెను

సూ. స్మృతశ్చమ ఇత్యేతద్వాపయిత్యా

స్మృతశ్చమేఒ స్మృతశ్చమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ॥

నిష్టాచమేఒ నిష్టాచమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్

శ్రద్ధాచమేఒ శ్రద్ధాచమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

విద్యాచమేఒ విద్యాచమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

శ్రుతశ్చమేఒ శ్రుతశ్చమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

సత్యశ్చమేఒ సత్యశ్చమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

తపశ్చమేఒ తపశ్చమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

వ్రతశ్చమేఒ వ్రతశ్చమే తస్య ఉభయం వ్రతమ్ ।

యద్రాహ్మణానాం బ్రాహ్మణీవ్రతం యదగ్నే స్పేష్టస్య సప్రజాపతి
కస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య
సపితృ రాజస్య సగన్ధర్వా పురస్యస్య, యన్మ ఆత్మన ఆత్మనివ్రతం తేనా
హాగం సర్వవ్రతో భూయాసమ్ ॥

ప॥ స్మృతశ్చమే, అస్మృతశ్చమే, తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, నిష్టాచమే,
అనిష్టాచమే, తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, శ్రద్ధాచమే, అశ్రద్ధాచమే,
తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, విద్యాచమే, అవిద్యాచమే, తస్మే, ఉభయం
వ్రతమ్, శ్రుతశ్చమే, అశ్రుతశ్చమే, తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్,
సత్యశ్చమే, అసత్యశ్చమే, తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, తపశ్చమే,
అతపశ్చమే, తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, వ్రతశ్చమే, అవ్రతశ్చమే,
తస్మే, ఉభయంవ్రతమ్, యత్ బ్రాహ్మణానామ్, బ్రాహ్మణీ, వ్రతమ్,
యదగ్నే, స్పేష్టస్య, సప్రజాపతికస్య, సదేవస్య, సదేవరాజస్య,
సమనుష్యస్య, సమనుష్య రాజస్య, సపితృకస్య, సపితృరాజస్య ।

సగన్ధర్వాః । అచ్చరస్యస్య । యన్యత్రస్యః । అత్సన్విప్రతమ్ । తేనాహమ్ ।
సర్వప్రతః । భూయానమ్ ॥

(అహోపదేశ, గాయత్రీ ఉపదేశములు చేసినందుకు ఆచార్యునకు వటువు ఒకతఱును గురోవరదే దదామి అని (అవును బదులుగా దధ్ను) ఇచ్చి క్రింది మంత్రములనుచెప్పువలెను. ఆచార్యుడు అతను తీసుకొనిన పిమ్మట పదిహేడు మార్లు ఓంకారమును జపించవలెను.

సూ॥ గురవేవరన్ధత్యా । గురోవరదే దదామి । ఇతి దధ్యాత్ ॥

ఆచార్యస్సుప్త దశకృత్సేవాన్య ॥

దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినో ర్వాహభ్యామ్ । పూష్ణోహస్తా
భ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణేరుద్రాయ
గామ్ । తేనామృతత్రయస్యామ్ । వయోధాత్రే । మయోమహ్యమస్తు
ప్రతి గ్రహేత్రే । క ఇదం కస్యా అదాత్ । కామః కామాయ । కామోద్ధాతా ।
కామః ప్రతిగ్రహేతా । కామగ్ం సముద్రమావిత । కామేనత్వా ప్రతి
గృహ్ణామి । కామైరతే । ఏషాతే కామదక్షిణా । ఉత్తానస్వాక్షీరసః ప్రతి
గృహ్ణాతు ॥

ఆచార్యుడు ఉదాయుషాఅనుమంత్రమునుచెప్పి, వటువునులేవదీసి,
పిమ్మటఅమంత్రము వటువుచేతచెప్పించవలెను.

సూ॥ ఉదాయుషేత్యుత్తాప్య । వాచయతి ।

ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రస్సేనోత్తర్జ్వస్య శుష్మో
దస్థా మమృతాగ్ం అను ॥

ప॥ ఉదాయుషా । స్వాయుషా । ఉదోషధీనామ్ రస్సేన । ఉత్తర్జ్వ
స్యస్య । శుష్మేణ । ఉదస్థామ్ । అమృతాగ్ం అను ।

ఆదిత్యోద్ధానమ్

ఆచార్యుడు క్రిందిమంత్రములను వటువుచే చెప్పించుచూ సూర్యునకు
నమస్కారము చేయించవలెను.

సూ॥ ఉత్తరైరాదిత్యమువత్సితే ॥

తచ్ఛక్తురేవ హితంపురస్తా పృక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమశరదశ్శతం
జిహేమశరదశ్శతం నన్దామ శరదశ్శతం మోదామశరదశ్శతం భవామ శరద
శ్శతగ్ం శృణవామశరదశ్శతం ప్రబ్రవామశరదశ్శతం మజీతాస్మైమ
శరదశ్శతం జ్యోత్సూర్యంధృతే ॥

ప॥ తచ్ఛక్తుః । దేవహితమ్ । పురస్తాత్ । శుక్రమ్ । ఉచ్చరత్ ।
పశ్యేమ । శరదశ్శతమ్ । జిహేమ । శరదశ్శతమ్ । నన్దామ । శరదశ్శతమ్
। మోదామ । శరదశ్శతమ్ । భవామ । శరదశ్శతమ్ । శృణవామ ।
శరదశ్శతమ్ । ప్రబ్రవామ । శరదశ్శతమ్ । అజీతాస్మామ్ । శరదశ్శతమ్ ।
జ్యోత్స । సూర్యమ్ । ధృతే ॥

కామ్య దివి

ఇప్పుటినుండి స్నాతకప్రకారము ఈవటువు తననువిడువకుండా
ఉండవలెనని ఆచార్యుడుకొనినచో ఈక్రింది మంత్రముచెప్పి తన కుడిచేతితో
వటువు కుడిచేతిని పట్టుకొనవలెను.

శ్రీనివాస అనుచోట వటువు పూర్తిపేరు చెప్పవలెను

సూ॥ యంకామయేత నాయమచ్ఛిద్యేతేతి తముత్తరయా దక్షిణహస్తే

గృహ్ణయాత్ : అథ కామ్యవిధిమాహా ॥

యస్మిన్ భూతత్వం భవ్యత్వం సర్వే లోకాస్తుమాహితాః తేన గృహ్ణ
మిత్యామహం మహ్యం గృహ్ణమిత్యామహం ప్రజాపతి నాల్వా మహ్యం
గృహ్ణమి (శ్రీనివాస) శర్మన్ ॥

దీక్షా విధి:

జప్యతీనుండి మూడురోజులూ అగ్నిని అవిచ్చినముగా నిలుపవలెను.
వలుపు అవోరమునందు కారము, ఉప్పు విడువవలెను
సూ॥ శ్రోహమేత మగ్నిం ధారయన్తి. క్షారలవణవర్ణనఞ్చ ॥

అగ్నికార్య విధి:

ఇక్కడనుండి అవమనము మొదలు అగ్నికార్యము అంతయూ ప్రతి మంత్ర
మూ వలుపుచే చెప్పించుమా. అవార్థము చేయించవలెను. ప్రతినిత్యమూ
ఉదయ, సాయంకాలముయందు సంధ్యావందనము చేయించిన పిమ్మట అగ్ని
కార్యము చేయించవలెను. ఉపనయనములో అగ్నికార్యముమాత్రము ప్రాతరగ్ని
నుండియే ప్రారంభము. సంధ్యావందనము మౌనము సాయంకాలమునుండి
ప్రారంభమగును. అగ్నికార్యసంకల్పమందు ప్రాతఃకాలమైనచో ప్రాతరగ్ని అని
యు సాయంకాలమైనచో సాయమగ్ని అనిచెప్పువలెను

వటురాచమ్య ॥ ఓంకేశవాయస్వాహా, ఓంనారాయణాయస్వాహా,
ఓంమాధవాయస్వాహా. ఓంగోవిందాయనమః । విష్ణో, మధుసూదన,
త్రివిక్రమ, వామన, శ్రీధర, హృషీకేశ, పద్మనాభ, దామోదర, సంకర్షణ,
వాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, పురుషోత్తమ, అధోక్షజ, నారసింహ,
అచ్యుత, జనార్దన, ఉషేష్ట, హరే, శ్రీకృష్ణాయనమః ॥

ప్రాణానాయమ్య ॥ ఉత్తిష్ఠస్త్వ భూతమితాహాః । ఏతేభూమిభారకాః ।
ఏతేషా మవిరోధేన । బ్రహ్మకర్తృ సమారభే ॥

ఓం భూః । ఓం భువః । ఓం గో సువః । ఓం మహాః । ఓం జనః ।
ఓం తపః । ఓం సత్యం । ఓం తథ్యువితు ర్వర్తేణ్యం భర్తేదేవస్య ధీమహి ।
ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । ఓమాహో తోత్తీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భు
వస్సువరోమ్ ॥ మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ ॥

శుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణోరాజ్జయో ప్రవర్తమానస్యార్థ
బ్రహ్మణః । ద్విశీయపరార్థే శ్వేతవరాహకల్పే, వైవస్వతమన్వంతరే, కలి
యుగే, ప్రథమపాదే, జంబూద్వీపే, భరతవర్షే, భరతఖండే, అస్మిన్ వర్తమాన
వ్యావహారిక చాగ్రమానేన శ్రీ. .నామసంవత్సరే దక్షిణ/ఉత్తరాయనే.
ఋతౌ. మానే.. శుక్ల / కృష్ణక్షే. తిథౌ. వాసరే శుభసక్షత్రే

శుభ యోగే శుభకరణ ఏవంశ్చ ఏతేషా విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమాన్
గోత్రః. .నామధేయోపాం శ్రీమతః. . గోత్రస్య. .నామధేయస్య
మమ ఉపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్ధయశో
బలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నిసాయమగ్నికార్యం కరిష్యే ॥

వలుపును కుడిచేతియందుఉదకమును మేళకొమ్మనిచెప్పి, క్రింది మంత్ర
ము చెప్పించుమా. అఉదకముతో అగ్నికి ఈశాన్యముమొదలు ఈశాన్యము
వరకు ప్రదక్షిణముగా, వలుపుచే అలికించవలెను.
సూ॥ పరిత్యేతి పరిమృణ్య ॥

పరిత్యాగ్యై పరిమృణామ్యాయుషాచ ధనేనః । సుప్రజాఃప్రజయో
భూయానగం సువిరో ప్రీతిస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోతై స్సుగృహే

గృహైః సువర్తిః పత్యా సుమేధా మేధయా సుబ్రహ్మ్య బ్రహ్మచారిభిః ॥
ప॥ పరిత్యాగైః పరిమృజామి అయుపాచ ధనేనచ సుప్రజాః
ప్రజయా భూయానమ్ సువీరః వీరైః సువర్షాః వర్చసా సు
పోషః పోషైః సుగృహాః గృహైః సువర్తిః పత్యా సుమేధా
మేధయా సుబ్రహ్మ్య బ్రహ్మచారిభిః ॥

అచార్యుడు క్రింది నామమంత్రములను వటువుచే చెప్పించుచూ అగ్నితీ
పనిమిది దిక్కులయందు అక్షతలను అలంకరింపవలయుననెను.

శివనయనముతో మొదటి సారిగా అగ్నికార్యము చేయునపుడు మాత్రము
అరిశేలు, చక్రిలములు మొదలగు అధంశముల పిండివంటలను అగ్నియట్లును
పనిమిది దిక్కులయందు అలంకరించుట అచారము.

సూ॥ పరిమృజ్యాలజ్మత్య ॥ అగ్నయనమః హుతవహాయనమః ।
హుతాశినేనమః కృష్ణవర్చసేనమః దేవముఖాయనమః సప్తజిహ్వ
యనమః వైశ్వానరాయనమః జాతవేదసేనమః ॥

పంచాంగార్చనా

అచార్యుడు క్రిందిపన్నెండుమంత్రములు వటువుచే చెప్పించుచూ ఒక్కొక్క
మంత్రముమీకు స్వాహంతమునందు ఒక్కొక్కసమిధను అగ్నియందు వటువుచే
హోమముచేయించవలెను.

సూ॥ తస్మిన్నుత్రైస్సమిధ అధధ్యాత్ ॥

౧) అగ్నయే సమిధ మాహారిషం బృహతే జాతవేదసే । యథాత్వమగ్నే
సమిధా సమిధ్యస ఏవం మాహాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా
ప్రజయా ప్రతుభీర్బ్రహ్మ వర్చసే నాన్వాద్యేన సమేధయ స్వాహా ॥

ప॥ అగ్నయే । సమిధమ్ । అహారిషమ్ । బృహతే । జాతవేదసే
యథా । త్వమగ్నే । సమిధా । సమిధ్యసే । ఏవంమామ్ । ఆయుషా
వర్చసా । సన్యా । మేధయా । ప్రజయా । ప్రతుభిః । బ్రహ్మవర్చసేన
అన్వాద్యేన । సమేధయస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

౨) ఏధోఽస్మేధిషీమహి స్వాహా ॥

ప॥ ఏధోఽసి । ఏధిషీమహిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

౩) సమిదసి సమేధిషీ మహిస్వాహా ॥

ప॥ సమిదసి । సమేధిషీ మహిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

౪) శేకోఽసి శేకోమయిధేహి స్వాహా ॥

ప॥ శేకోఽసి । శేకోమయిధేహిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

౫) అపో అధ్యాన్య చారిచగ్నం రసేన సమస్మక్ష్మహి ।

పయస్వాగ్నం అగ్నాతగమం తంహాసగ్ంస్పృజ వర్చసాస్వాహా ॥

ప॥ అపః । అధ్య । అన్యచారిషమ్ । రసేన । సమస్మక్ష్మహి । పయ
స్వాన్ । అగ్ని । ఆగమమ్ । తంహా । సగ్ంస్పృజ । వర్చసాస్వాహా ॥

అగ్నయఇదంనమమ ॥

౬) సంహాఽగ్నే వర్చసాస్పృజ ప్రజయాచధనేనచ స్వాహా ॥

ప॥ సంహాఽగ్నే । వర్చసాస్పృజ । ప్రజయాచ ధనేనచ స్వాహా ॥

అగ్నయఇదంనమమ ॥

- ౭) విద్యున్నే అన్యదేవా ఇన్ద్రో విద్యాభ్యుహ ముపిభిస్సాహో ।
 ప॥ విద్యుత్ । మేఅన్య । దేవా ఇన్ద్రః । విద్యాత్ । సహముపిభిస్సాహో ।
 ఇన్ద్రాయేదంనమమ ॥
- ౮) అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహో ॥
 ప॥ అగ్నయే । బృహతే । నాకాయ స్వాహో ।
 అగ్నయేబృహతేనాకాయేదంనమమ ॥
- ౯) ద్యావా పృథివీ భ్యాగ్ స్వాహో ॥ ప॥ ద్యావా పృథివీభ్యామ్ । స్వాహో ।
 ద్యావాపృథివీభ్యామిదంనమమ ।
- ౧౦) ఏషాతే అగ్నే సమిత్రయా వర్తస్య దా౭ప్యాయస్వదతయా౭
 మాం వర్తమానో భూయాస హాప్యాయ మానశ్చస్వాహో ।
 ప॥ ఏషాతే । అగ్నే । సమిత్రయా । వర్తస్యద । అప్యాయస్వద ।
 తయా౭ హమ్ । వర్తమానః । భూయాసమ్ । అప్యాయ మానశ్చ
 స్వాహో ॥ అగ్నయేదంనమమ ।
- ౧౧) యోమా౭గ్నే భాగినగం సస్వమథా భాగం చికిరషత్యభాగమగ్నే
 తంకురు మామగ్నే భాగినంకురు స్వాహో ॥
 ప॥ యోమా౭గ్నే । భాగినగం సస్వమ్ । అథా భాగమ్ । చికిరషతి ।
 అభాగమగ్నే । తంకురు । మామగ్నే । భాగినమ్ । కురుస్వాహో ॥
 అగ్నయేదంనమమ ॥

- ౧౨) సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవతోభూయా సగ్గే స్వాహో ॥
 సమిధమాధాయ । అగ్నే । సర్వవతః । భూయాసగ్గే స్వాహో ।
 అగ్నయేదంనమమ ॥
- చిట్ట॥ అగ్నయే విధోన్యధిష్ఠమహి సమిదస్సి తేజోన్య౭పో అద్యసంమా
 గ్నే విద్యున్నేగ్నయే ద్యావాపృథివీభ్యా మేషాతే యోమాగ్నే సమిధమాధా
 యేతి ద్వాదశ ॥
- వైవశ్వేందు సమిధాహిమములుఅయినవివ్యుల సృవముతో ఆజ్యము
 గ్రహించి, వ్యాప్తాతిహోమములునాలుగు వటుపుచేయుచువలెను.
- ఓం భూస్సాహో ॥ అగ్నయేదంనమమ ॥
 ఓం భువస్సాహో ॥ వాయువేదంనమమ ॥
 ఓం సువస్సాహో ॥ సూర్యాయేదంనమమ ॥
 ఓం భూర్భువస్సువ స్సాహో ॥ ప్రళావతయేదంనమమ ॥
- అగ్నిపూజనమ్**
- వివ్యులవటుపు అగ్నికీలమంత్రముగా పఠిషేచనచేసిలేచినిలబడి, క్రింది
 మంత్రములు చెప్పుచూ అగ్నికీనమస్కరించవలెను.
- సూ॥ అస్తే తూష్టీం పఠినమూహ్య ॥
- ౧ యతే అగ్నే తేజస్తే నాహంతేఽస్మి భూయాసం యతే అగ్నే వర్చస్తే
 నాహం వర్చస్తే భూయాసం యతే అగ్నేహర్త సే నాహం హర్తస్తే
 భూయాసమ్ ॥

- 2 మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేతో దధాతు మయిమేధాం
మయిప్రజాం మయ్యాస్త్ర ఇన్ద్రియం దధాతు మయిమేధాం మయి
ప్రజాం మయిసూర్యో బ్రాహ్మోదధాతు ॥
- 3 మానస్తోతే తనయే మానతయుషి మానోగోషు మానోఅశ్వేషురీరిషః
వీరాన్యానః రుద్రభామితో వధీర్ హవిష్మన్తో నమసా విధేమతే ॥
- ౧ ప యత్రే అగ్నే తేజస్తేన అహమ్ తేజస్వీ భూయాసమ్ ।
యత్రే అగ్నే వర్చస్వీన అహమ్ వర్చస్వీ భూయాసమ్ । యత్రే
అగ్నే హరస్తేన అహమ్ హరస్వీ భూయాసమ్ ॥
- ౨ మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ । మయ్యగ్నిః । తేజోదధాతు
మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ । మయ్యాస్త్రః । ఇన్ద్రియమ్ । దధా
తు మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ । మయిసూర్యః । బ్రాహ్మోదధాతు ॥
- ౩॥ మానస్తోతే । తనయే । మానతయుషి । మానోగోషు । మానోఅశ్వేషు
రీరిషః । వీరాన్యానః । రుద్రభామితః । వధీః । హవిష్మన్తః । నమ
సా । విధేమతే ॥

కృష్ణ ధారాఅమ్

త్రాయ్యుషం జమదగ్నీః కశ్యపశ్చ త్రాయ్యుషమ్ ।

యద్దేవానాం త్రాయ్యుషం తస్యే అన్యత్రాయ్యుషమ్ ॥

ప॥ త్రాయ్యుషమ్ । జమదగ్నీః । కశ్యపశ్చ । త్రాయ్యుషమ్ । యద్దేవానామ్

త్రాయ్యుషమ్ । తస్యే అన్య । త్రాయ్యుషమ్ ॥

వీష్ణుట అగ్నియందలిభస్మము క్రిందివిధముగా వటుపుతేధరింపచేయవలెను.
నూ॥ భస్మనా శిరోలలాట వక్షస్పద్మే తిలకాని కుర్వాతే ॥

శ్లో॥ మేధావీతు లలాటేతు తేజస్వీ దక్షిణేభుజే ।

వర్చస్వీ వైవామభుజే హృదయే బ్రహ్మవర్చసీ ॥

అయుష్మాన్ కణ్ఠదేశేతు అన్నాదో నాభిదేశతః ।

యశస్వీ పృష్ఠదేశేతు మూర్ధ్ని సర్వసమృద్ధకః ॥

మేధావీ భూయాసమ్ ఇతి లలాటే ॥ అని సుబుటనూ,

తేజస్వీ భూయాసమ్ ఇతి దక్షిణభుజే । అని కుడిభుజముపైననూ,

వర్చస్వీ భూయాసమ్ ఇతి వామభుజే । అని ఎడమభుజముపైననూ,

బ్రహ్మవర్చస్వీ భూయాసమ్ ఇతి హృదయే అని హృదయమందునూ,

అయుష్మాన్ భూయాసమ్ ఇతి కంఠే । అని కంఠమందునూ,

అన్నాదో భూయాసమ్ ఇతినాభౌ । అని బొడ్డుయందునూ,

యశస్వీ భూయాసమ్ ఇతి పృష్ఠే । అని వీపుపైననూ,

సర్వసమృద్ధో భూయాసమ్ ఇతి మూర్ధ్ని । ధారయేత్ ॥ అని తిరస్సు

యందునూ భస్మమునుధరింపచేసి, క్రిందిమంత్రముచెప్పి స్థవముతో అగ్ని

యందు ఒక్కవారుపటుపుచే అజ్యమునుబోమముచేయించవలెను.

పునస్తా ద్విత్వాద్రూ వసవ పుషిష్టతాం పుసర్వుహతో వసునీధ

యజ్ఞైః । పుష్తేనత్వం తనవో వర్చయస్వ సత్యాస్మన్తు మజమాన్య కామా

స్వాహా ॥

అగ్నియేవశవీధాదేదంనమమ ।

పిమ్మట అచార్యుడు వటువుచేత్రంకిశ్లోకములు చెప్పించి, అగ్నిని ప్రార్థించి చేయవలెను.

స్వస్తి ॥ శ్లో. శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమ్ |
ఆయుష్షం తేజ ఆరోగ్యం దీపిమే హవ్యవాహన ॥
శ్రియం దేహిమే హవ్యవాహన ఓం నమ ఇతి |
యన్యస్మై త్వాద నామోక్త్యా తపో హోమ క్రియాదిషు |
స్మృతం సమస్తార్థకాం యాతి సద్యో వస్తే తమచ్యుతమ్ |
మస్త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హంకాశన |
యద్గుత్యుత మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తతే ॥

వటువు శ్రీందివాక్యములను పలుకుచూ, ఎడమచేతితో కుడిచేవిని, కుడిచేతితో ఎడమచేవిని పట్టుకొని, ఋషి, గోత్ర, సూత్ర, శాఖ, నామములను పలికి ఆభివాదనముచేసి, పిమ్మట ఆనమనముచేయవలెను.

చతుస్సాగరసంహృత్తం గోబ్రాహ్మణ్యే కృణుభవతు | కాశ్యపావధానర
నైపువత్రయా ఋషేయప్రవానితక కాశ్యపసగోత్రః , అవస్థంబసూత్రః
కృష్ణమృజుశ్చాఖాధ్యాయా శ్రీనివాస శర్మ అహంభో అభివాదయే ॥

ఆచమ్య : ఓం కేశవాయ నమః : శ్రీకృష్ణాయ నమః |

సూ॥ ఏవమన్యస్మిన్నపి సదారణ్యాదేదానా హృత్త |

ఈవ్రతారము దీక్షాంతమునుండి స్నాతకమువరకు ప్రతిరోజూ ప్రాత
స్నాయంకాలములయందు సంధ్యావందనముచేసినపిమ్మట లోకికాగ్నిలో అగ్ని
కార్యముచేయవలెను.

పగిం శాస్తవస్తి

శ్రీందిమంత్రములచే అచార్యుడు వటువును అజ్ఞాపించవలెను ప్రతి
అజ్ఞాపనచివర వటువు " బాధం " అని పలుకువలెను.

సూ॥ ఉత్తరయానగం శాస్తి ॥

౧) అచార్యః - బ్రహ్మచార్యుని? వటు - బాధం !!

౨) అచార్యః - అపోఽకానా ? వటు - బాధం !!

౩) అచార్యః - కర్మకురు ? వటు - బాధం !!

౪) అచార్యః - మానుషుష్టాః ? వటు - బాధం !!

౫) అచార్యః - భిక్షాధర్యం వర ? వటు - బాధం !!

౬) అచార్యః - అధార్యార్థినోభవ ? వటు - బాధం !!

శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యస్య పోశానే త్యనుశిష్యం వటుం గురుః |

బాధమిత్యేవ సర్వత్ర ప్రతిబ్రాహ్మణ్యే వటుః |

బ్రహ్మచార్యుని మొదలగు మంత్రములచే అచార్యుడు శాసించవలెను.

వటువు " బాధం " అను పదమునే అంగీకారమును తెలుపవలెను.

తరువాత వటువు భిక్షును యాచించవలెను. అచార్యుడు ఏదైనా ఒక వస్తువు
తో కూడిన భిక్షాహారము వటువుకు ఇచ్చి ముందుతల్లిపద్మభిక్షును యాచింపుమని
చెప్పవలెను. తల్లిని ముందుగా యాచింపుమని బోధాయన గృహ్యసూత్రము.
అచారముకూడా అభ్యజిన్నది. పిమ్మట అచార్యుడు మొదలగు పెద్దలకు నమస్కరిం
చి, ఆమభిక్షును యాచించవలెను.

సూ॥ సగం శాసనాస్త్రీ భిక్షాచరణమ్ | అథాస్మా అరిక్తం పాత్రం పురుచ్చ
న్నాయ మాతరమేవాగ్రేభిక్ష స్వేతి బోధాయన గృహ్యతే | తతోగురుం
మాతర మన్యగ్గచ్ఛ వృద్ధాన్నమనుస్మర్యాత్ | భిక్షాం యాచయేత్ ॥

శ్లో॥ అది మధ్యావసానేషు భవచ్ఛబ్దోప లక్షితః |

బ్రాహ్మణ క్షత్రియ విశాం భిక్షాచర్యం యథాక్రమమ్

బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులు భవచ్ఛబ్దమును క్రమముగా, మొదట,

నడుమ, చివరవేర్చి భిక్ష చేయవలెను. చివర భిక్షాశ్రమములో ఇవ్వబడినది. సూ॥ భవతి భిక్షాందదాత్సితిస్త్రియం భవాన్ భిక్షాందదాత్సితి పురుషం యాచయేత్ ॥

"భవతి భిక్షాందేహి" అని స్త్రీలను,

"భవాన్ భిక్షాం దదాతు" అని పురుషులను యాచింపవలెను.

భిక్షాచిహ్నము

చటువు క్రిందివాక్యములను నలుకుచూ, ఎడమచేతితో కుడిచేవిని, కుడిచేతితో ఎడమచేవిని పట్టుకొని, బుచ్చి, గోత్ర, సూత్ర, కాళా, నామములను పలికి అభివాదనము చేయవలెను.

చతుస్సంగరపర్యంతం గోత్రాహ్వానేభ్యో శ్చుభంభవతు ।

కాశ్చపా వహ్నార నైశ్చవ త్రయోబుషేయ ప్రవరాస్త్రిత

కాశ్చపస గోత్రః । ఆపస్తంబ సూత్రః శ్చస్త్రయజుశ్చాళా

ధ్యాయా శ్రీనివాస శర్మ అహంభో అభివాదయే॥

తల్లి ఒకపళ్ళెములో బియ్యముపోసుకొని బంగారముతోగాని వెండితో గాని చేయించినగిన్నెను అపశ్చిములోపేసుకొని అపశ్చిమును తనచేతులతో పట్టుకొనవలెను. వటువు తననడుముకుట్టిన వస్త్రము రెండుకొవలను రెండు చేతులతో పట్టుకొనగా తల్లి పశ్చిములోని బియ్యమును గిన్నెతో రెండుమార్లు ఉంచి, మూడవమారుగిన్నెతోనహో నలుపుపట్టుకొన్నవస్త్రమునందు ఉంచ వలెను. పిమ్మట దక్షిణావళిపుటు ఉంగరముఇచ్చుట ఆచారము

శ్రాహ్వాణులు - భవతి భిక్షాందేహి అని స్త్రీలను,

భవాన్ భిక్షాందదాతు అని పురుషులను,

క్షత్రియులు - భిక్షాంభవతి దేహి అని స్త్రీలను,

భిక్షాంభవాన్ దదాతు అని పురుషులను,

వైశ్యులు భిక్షాందేహి భవతి అని స్త్రీలను,

భిక్షాందదాతు భవాన్ అని పురుషులను యాచింపవలెను

శ్లో॥ గాయత్రీం గురువాదిష్టాం తిష్ఠన్నా సూర్యమభ్యసీత్ ।

సూర్యేన్ద శిఖరం ప్రాప్తే సాయం నన్యాముపక్రమేత్ ।

అగ్నికార్యం తతః కుర్యా త్తస్యయో రుభయోరపి ।

తతోభివాదయే ద్యద్ధా నసావహమితిబ్రావన్నే ॥

చటువు గురువదేశమైన గాయత్రీమంత్రమును జపించుచూ, సూర్యుడు వడమటి కొండకు చేరువరకు నిలబడి పిమ్మట సాయంసంధ్యను ప్రారంభించ వలెను. ప్రతినిత్యము సంధ్యావందనముమాడుమార్లు, అగ్నికార్యము ఉదయ, సాయంకాలములయందు రెండుమార్లు మాత్రమే చేయుచుండవలెను.

తరువాత తనప్రవరంపై పెద్దలకుఅభివాదముచేయవలెనని వసిష్ఠుడుచెప్పెను.

సూ॥ వాసశ్చతుర్థీ ముత్తరయాఽ ౨ దత్తేన్ద్రపురిధావ్యు ।

నాలుగురోజుల దీక్షాసంతరము చటువు దీక్షావస్త్రములనువిడచి సూతన వస్త్రములను మంత్రయొక్కముగా ధరించవలెను.

ఆచార్యుడు పదిహేడుమార్లు ఓంకారమును జపించి, క్రింది మంత్రముచే చటువు ఇచ్చు వస్త్రములను పుచ్చుకొనవలెను.

యస్యతే ప్రథమ పాస్యగ్ం హారామ స్తన్యా విశ్వేతావస్తు దేవాః తస్యా త్రాతరస్తువృధో వర్తమాన మనుజాయస్తాం బ్రహ్మస్సృజాతమ్॥

చటువు క్రింది వాక్యము పలికి వస్త్రములను ఆచార్యునకు ఉయ్యవలెను.

సూ॥ గురోవాసన్నే దదామి ॥ ఇతిదద్యాత్ ॥

అవస్త్రంబ మిశ్వేత దస్త్రముపసయన్మ్ ॥

మమస్య మేధానిర్భృతం కు చేయుకర్మయే

పాలాశకర్మ

మోదుగచెట్టుమొదట చేయుకర్మ

ఉపనయనద్వితీయ మూడురోజులు ఆమభిక్షునచేసి నాలుగవరోజున అభిక్షునే అన్నమువండి, ఆవార్ధనితోసహా వేటువు గ్రామముయొక్క తూర్పునకుగాని ఉత్తరమునకుగానివెళ్లి మోదుగచెట్టుమొదట ఈపాలాశకర్మనుచేయవలెను. (అగ్నిశ్రీ ఉత్తరమున మోదుగచెట్టుపాతి దానివర్తచేయుట అచారము) సూ॥ కేచిత్పాలాశం కర్మకుర్వన్తి త్రీణ్యహని ప్రత్యహా మామజ్ఞైశ్చమాచరేత్ చతుర్థేహన్యన్నసగ్గస్సార్థణ సగ్గన్యక్యవార్ధణ సహప్రాచీముదీచింవా దిశ ముపనిష్ఠ్యన్యః పలాశవృక్షముపాగమ్మ ॥

సంకల్పః

తరువాత ఆచార్యుడు ఆచమనముచేసి విష్ణేశ్వరపూజ, పుణ్యాహవాచన ములునుచేసి పాలాశకర్మకు సంకల్పము చేయవలెను.

ఆచమ్య । ప్రాణానాయమ్య .. శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్మాభివృద్ధ్యర్థం ప్రణవ శ్రద్ధా మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశం కర్మకరిష్యమాణ సదజ్జన్మన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమఖ్యుద యార్థజ్ఞ మహాజనైస్సహ స్వప్రతిష్ఠాహవాచనంకరిష్యే । ఆదానిర్విష్ణు పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకృత్యా । పుణ్యాహంబాచయత్యా

ప్రాణానాయమ్య .. శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యా

యుష్మాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్య ప్రణవ శ్రద్ధా మేధాజనన సిద్ధ్యర్థం పాలాశంకర్మకరిష్యే॥

ఆవాహనమ్

మోదుగ(కొమ్మ)చెట్టుకింద అలంకరించి, ఉత్తరసమాప్తిగా మూడు మంటపములను ఆహారనచేసి, వాటిపై ఉత్తరసమాప్తిగా ప్రణవ, శ్రద్ధా, మేధా, దేవతలను క్రిందిమంత్రములచే ఆహారనచేసి, ధోదశోపదారములచే పూజించి నివేదన సమయమందు చప్పడిబూరెలు మరియు పెసరపప్పు, బియ్యముకలవి వండిన కునలాన్నమును నివేదనచేయవలెను.

సూ॥ పలాశమూల మలబ్జ్యత్వ తత్రత్రీణ్యుదగవ వర్గాణి స్థండిలాని కల్పయిత్వా । తేషుయథాక్రమమావాహ్య ॥

యశ్చస్సామ్యుషణో విశ్వరూపః । ధన్వోభ్యేఽధ్యమృతార్థం బ్రభూవ । సమ్యేన్ద్రోమేధయో స్యుజోతు । అమృతస్య దేవధారణో భూయానమ్ । శక్తిరం మేవిదరేషణమ్ । జిహ్వోమే మధుమత్రమా । కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువమ్ । బ్రహ్మణః క్రోశోఽసి మేధరూఽపిహితః । శ్రుతం మే గోపాయ ॥ ప్రణవమావాహయామిస్థావయామిపూజయామి

శ్రద్ధయాఽగ్నిన్నమేధ్యతే । శ్రద్ధయా విస్తతేహవిః । శ్రద్ధాం భగస్య మూర్ధని । వచసా వేదయామసి । ప్రియగ్న్ శ్రద్ధే దదతః । ప్రియగ్న్ శ్రద్ధే దిదానతః । ప్రియం భోజేషు యజ్ఞసు । ఇదంమ ఉదితం కృధి । యథా దేహానురోపి । శ్రద్ధాముగ్రమ్ చక్రిర్ ఏవం భోజేషు యజ్ఞసు । అస్మాక ముదితంకృధి । శ్రద్ధాందేహా యజమానాః । వాయుగోపా ఉపాసతే ।

శ్రద్ధాగ్ం హృదయ్యయా ౭౭ కూర్తాః । శ్రద్ధయా హూయతే హవిః ।
శ్రద్ధాం ప్రాతర్ హూమహే । శ్రద్ధాం మధ్యస్థినంపరి । శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్య
నిమ్రుది ॥ శ్రద్ధే శ్రద్ధాయే హూమా । శ్రద్ధాదేవా నధివస్సే । శ్రద్ధా విశ్వమిదం
జగత్ । శ్రద్ధాం కామస్య మాతరమ్ । హవిషా వర్ధయామసి ॥

శ్రద్ధామావాహాయామిస్థావయామిపూజయామి ॥

మేధాదేవీ జుషమాబాస ఆగద్విశ్వాచీభద్రా సుమనస్యమానా ।
త్వయాజుష్టా సుదమానా దురుక్తాన్యపాద్యదేమ విదధేసువీరాః । త్వయా
జుష్ట బుషిర్వపతి దేవీత్వయా బ్రహ్మగత్రీరుతత్వయా త్వయా జుష్ట
శ్శీత్రం విస్తతే వసుసానోజుషస్య ద్రవిణోన మేధే । మేధాంమ ఇన్ద్రో
దదాతు మేధాందేవీ సరస్వతీమేధాంమ అశ్వినా వృథావాధతాం పుష్క
రస్రజా । అప్సరా సుచయామేధా గర్వత్యేషు చయస్థనః । దైవీం మేధా
సరస్వతీ సామాంమేధా సురభిర్బువతాగ్ స్యాహే ॥ అమాంమేధా సురభి
ర్విత్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతి జగన్మయా । ఊర్జస్వతి పయసా పిన్వమానా
సామాంమేధా సుప్రతికా జుషన్తామ్ ॥ మయిమేధాం మయిప్రజాం
మయ్యగ్ని స్రీజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్ర
యందధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయిసూర్యో బ్రాహ్మోదధాతు ॥

మేధామావాహాయామిస్థావయామిపూజయామి ॥

ప్రణవ శ్రద్ధా మేధా దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది పోదకోప
చారైరభ్యర్చ్య ॥ (నివేదనకాలే) అహం సహితకుసలస్థం నివేదయేతి ॥
ప్రణవ శ్రద్ధా మేధా దేవతా స్ఫుప్రీతా స్ఫుప్రసన్నా వరదాభవన్తు ॥

పాలాశ హోమము

ఆరార్యుడు మరల ప్రాణాయామముచేసి, పాలాశహోమమునలై సంక
ల్పించి, భూర్భువస్సువరోం నుండి సోమాయేదంనమమ వరకు షట్కృతవిధిగా
అగ్నిముఖము చేయవలెను. (అగ్నిముఖప్రకరణములో షట్కృతప్రయోగము
ఈయనది) క్రిందిచంతములను వట్టపుచే చిప్పించి, చతుర్గోళీతముగా
స్పృక్కుయందు స్పవముచే అజ్ఞముగ్రహించి, క్రిందివరకొందు అజ్ఞహోమ
ములను చేయించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యఆయు
ష్షోభిష్కర్త్యర్థంప్రణవ శ్రద్ధా మేధాజనననీధ్యర్థంపాలాశహోమంకరిష్యే ॥

అగ్నిస్తనాద్యాజ్యధాగాన్తే ॥ యశ్చసామిత్యేకదశాజ్యామతిః కుమా
రగ్ం హోయంత్య ॥

ఓంభూర్భువస్సువరోమ్ ... సోమాయేదంనమమ ॥

ఏకం । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి । (పంచ) ॥

౧) యశ్చస్తసా మృతభోవిక్షరూపః ఛన్దోభ్యో ౭ ధ్యమృతార్థం బభూవస
మేన్ద్రో మేధయాన్యతోతు । అమృతస్య దేవధారణో భూయాన్ద్యస్యాహే ॥
షా యశ్చస్తసామ్ । బువభుః । విశ్వరూపః ఛన్దోభ్యో ౭ ధి । అమృ
తాత్ । సంబభూవ । సమేన్ద్రః । మేధయా । స్పృతోతు । అమృతస్య
దేవధారణః । భూయాన్ద్య స్యాహే ॥ ఛన్దోభ్యుదదంనమమ ॥

౨) శరీరంమే విచరోషామ్ । జిహ్వమే మధుమత్తమా । కర్ణాభ్యాం
భూరి విశ్రువమ్ । బ్రహ్మణః కోకో ౭ సి మేధయా ౭ పిహితః
శ్రుతంమే గోపాయస్యాహే ॥

ప॥ శరీరంమే॥ చివరీషణమే॥ జీవస్వమే॥ మధుమత్తమ॥ కర్ణా
భ్యామ్॥ భూరి॥ విశుమమ్॥ బ్రహ్మణః॥ కోకోఽసి॥ మేధయా॥
అపిహితః॥ శ్రుతంమే॥ గోపాయస్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

1) అవహన్తి వితన్వానా॥ కుర్వాణా చీరమాత్మనః॥ వాసాగ్గంసిమమ
గావశ్చ॥ అన్తుపానేద సర్వదా॥ తతోమే శ్రియమావహ॥ లోమశాం
ప్రశుభిన్నహ స్వాహా॥

ప॥ అవహన్తి॥ వితన్వానా॥ కుర్వాణా॥ చీరమాత్మనః॥ వాసాగ్గంసి॥
మమగావశ్చ॥ అన్తుపానేదః॥ సర్వదా॥ తతోమే॥ శ్రియమ్॥ అవ
హ॥ లోమశామ్॥ ప్రశుభిః॥ సహస్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

4) అమాయన్తు బ్రహ్మచారిణిస్వాహా॥

ప॥ అమాయన్తు॥ బ్రహ్మచారిణః॥ స్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

5) యతోజనే ఽసానిస్వాహా॥

ప॥ యశః॥ జనే॥ అసానిస్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

6) శ్రేయాన్వసస్యసోఽసాని స్వాహా॥

ప॥ శ్రేయాన్॥ వస్యనః॥ అసాని స్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

7) తంత్యాభగ ప్రవిశాని స్వాహా॥

ప॥ తంత్యాభగ॥ ప్రవిశాని స్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

8) సమాభగ ప్రవిశ స్వాహా॥

ప॥ సమాభగ॥ ప్రవిశ॥ స్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

9) తస్మిన్ప్రవాప్తశాఖే॥ నిభగ్రాహం త్వయి మృక్షేస్వాహా॥

ప॥ తస్మిన్॥ సహస్రశాఖే॥ నిభగ్రాహమ్॥ త్వయి॥ మృక్షేస్వాహా॥

ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

10) యథాఽఽప్తః ప్రవతాయన్తి॥ యథామాసా అహర్థరమ్॥ ఏవం
మాం బ్రహ్మచారిణః॥ ధాతరాయన్తు సర్వతస్వాహా॥

ప॥ యథాపః॥ ప్రవతాయన్తి॥ యథామాసాః॥ అహర్థరమ్॥

ఏవంమామ్॥ బ్రహ్మచారిణః॥ ధాతః॥ ఆయన్తు॥ సర్వతః॥

స్వాహా॥॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

11) ప్రతివేశోఽసి ప్రమాభాహి ప్రమావద్యస్యస్వాహా॥

ప॥ ప్రతివేశః॥ అసి॥ ప్రమాభాహి॥ ప్రమా॥ వద్యస్య స్వాహా॥

ఛన్దోభ్యుదంసమమ॥

తరువాత ఆచార్యుడు ఇద్దనన్నహారము మొదలు అభివాదనాన్నము వరకు
తేసి, అచమనము చేయవలెను.

తత ఆచార్యోజుహుయాత్॥

ఇద్దనన్నహారం జయూదిప్రతిపద్యతే అభివాదనాన్నంకృత్యాన్
ఇద్దనన్నహారాన్యస్యి అహంభోఅభివాదయే॥ ఆచమ్య॥

శ్లో॥ సంత్యజ్యమేఖలాదీని బ్రహ్మసూత్రం వినావటుః॥

సర్వం పలాశేనిక్షిప్య సాన్యైః ధారయేత్॥

వటము తానుధరించినదండాలను యజ్ఞోపవీతములను విగిలిన వాటి

ని మోడుగుచెట్టుమొదలుకంటి క్రొత్తవాటినిధరించవలెను.

సూ॥ తతః పలాశమూలే దండం విన్యజ్య ।

సుక్రవ ఇతి మన్తేజాన్యదన్త మాదాయ ॥

పటువు తనుధరించిన దండమును మొడుగజెట్టుమొదట విడిచిపెట్టి,

సుక్రవ అనుమంత్రముచెప్పి, క్రొత్తదండమును ధరించవలెను.

దేవతీస్మృతి ద్వాభ్యాం వానోభిమభిమన్త్య ।

యాఅక్షన్నన్నవ యస్మితి తిన్నభిర్వాసః పరిధాప్య ॥

దేవతీస్త్వా అనుమంత్రములుచెప్పి సూతనపక్షములను అభిమంత్రించి,

యాఅక్షన్నన్ అనుమంత్రములుచెప్పి ధరించవలెను.

పరీదమితి పరిహితం కుమారమభిమన్త్రయతే ।

ఇయన్యరుక్తేతి ద్వాభ్యాం మేఖలాం ధారయిత్వా ।

అచార్యుడు పరీదంఅనుమంత్రముచెప్పివటువును అభిమంత్రించవలెను.

ఇయండురుక్తాఅనుమంత్రములుచెప్పిపటువు సూతనపక్షములధరించవలెను.

త్రిమధురేణా బ్రాహ్మణాన్యోఽయిత్వా ।

ప్రకృత మనుసరామః । ఉపసీతస్యధర్మా ఉపదిష్టాః ॥

త్రిమధురము (పెరుగు, తెనె, వంచదార) లతో కూడిన భోజనమును

బ్రాహ్మణులకు పెట్టవలెను.

అభ్యుదయకం, కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిత్వా ।

సహాచార్యో గృహ మాగచ్ఛేదితి ॥

తరువాత అభ్యుదయక కర్మణఃపుణ్యాహములనుచేసి పటువు అచార్యు

నితోసహా గృహమున ప్రవేశించవలెను.

ఉత్తరయన ప్రతిరజయవహుప్తి.

వేదాధ్యయనముచేయు పటువు

గురువుతోకలసి చేయుకర్మయే

ఉపాకర్మ

క్రావణపౌర్ణమినాడు ఈ ఉపాకర్మను చేయవలెను.

సూ॥ క్రావణ పౌర్ణమాస్యాం అనేన ప్రకారేణ కుర్యాత్ ।

ఉపాకర్మనుచేయదలచిన గురువుశిష్యులతోసహా నదియలదుస్నానము చేసి, అనదీతీరముననే శుద్ధభదేశమునందు గోమయముతోఅరికి. పంచపన్నెలతో అష్ట దశపద్మమువిచ్చరచి దానిపై ఒకనూతనవస్త్రముపరచి దానిపైయథా శక్తిగా బియ్యమును పోసి, సమముగాపరచి, దానిపై పరుల అష్టదశపద్మము రిఖించవలెను. పిమ్మట గురుశిష్యులందరూ దర్శాననములపై కూర్చొని పవిత్రములనుధరించి, ఆరమ నము, ప్రాణాయామముచేసి, ఉపాకర్మకు సంకల్పించవలెను.

సూ॥ అచార్యః శిష్యైస్సహా నద్యాంస్నాత్వా ।

దర్శానసానీనా దర్శాన్ధారయమాణాః ॥

ఉపాకర్మ సంకల్పః

ఆచమ్య ॥ ప్రాణానాయమ్య .. శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అధ్యేష్య మాణానాంధన్వసాం సమీర్థకాయై శిష్యైస్సహాధ్యాయోపాకర్మకరీష్యే॥

వనముపై ఆనాహునమి

పిమ్మట గురుశిష్యులు అందరూ అందమునుదండ(నివీతి)గా వేసుకొని, ఆనాదనచేసినమంటపము పై ఉత్తరసమాధిగా ప్రతిపతిమొదలుగాగల కొమ్మిది

మందిముఠలనూ క్రిందిమంత్రములు చెప్పుచూ అవాహనము చేయవలెను. నూ॥ స్వలజ్ఞతేవీతే ప్రణవవ్యావృత్తి త్రయసహితైః తత్సన్నామమస్తై ప్రజాపత్యైది నవముషీనావాహయేత్ ॥ నివీతి ॥

- ౧) ఓంభూర్భువస్సువః ప్రణవతయేకాక్షణముషయేనమః ప్రణవతిం కాక్షణముషీనావాహయమిస్థాపయమిహాజయామి ॥
- ౨) ఓంభూర్భువస్సువః సోమాయకాక్షణముషయేనమః సోమంకాక్షణముషీనావాహయమిస్థాపయమిహాజయామి ॥
- ౩) ఓంభూర్భువస్సువః అగ్నియేకాక్షణముషయేనమః అగ్నింకాక్షణముషీనావాహయమిస్థాపయమిహాజయామి ॥
- ౪) ఓంభూర్భువస్సువః విశ్వేభ్యో దేవతాభ్య కాక్షణముషీభ్యోనమః విశ్వాన్ దేవాన్కాక్షణముషీనావాహయమిస్థాపయమిహాజయామి ॥
- ౫) ఓంభూర్భువస్సువః సోగంహితిభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః సోగంహితీర్దేవతాఉపనిషద అవాహయమిస్థాపయమిహాజయామి ॥
- ౬) ఓం భూర్భువస్సువః యాక్షికిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః యాక్షికిర్దేవతాఉపనిషద అవాహయమిస్థాపయమిహాజయామి ॥
- ౭) ఓం భూర్భువస్సువః వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః వారుణీర్దేవతాఉపనిషద అవాహయమిస్థాపయమిహాజయామి ॥
- ౮) ఓం భూర్భువస్సువః బ్రహ్మణో స్వయమున్నవే నమః బ్రహ్మణం స్వయంభవమావాహయమిస్థాపయమి హాజయామి ॥
- ౯) ఓం భూర్భువస్సువః సదస్సుతయే నమః సదస్సుతిమావాహయ

మిస్థాపయమిహాజయామి ॥ ఉపవీతి ॥

పిమ్మల అందరూ జందెమును సప్తముచేసుకొని, ఉపవీతిగా తొమ్మిది మంది ముఠలనూ షోడశోపచారములచే పూజించవలెను.

అవాహితేభ్యస్సర్వేభ్యో దేవముషీభ్యోనమః . ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైర్భ్యర్చ్య ॥

నవముషీ తర్పణములు

మరల ముషితర్పణమునకు సంకల్పించి, అందరూ జందెములను నివీతి చేసుకొని, నవముఠలకు ముషీర్థముగా అక్షతోదకమలను తర్పణముచేసి పూర్తిఅయిన పిమ్మల అందరూజందెమును ఉపవీతి చేసుకొనవలెను.

అథనవ ముషీన్ తర్పయతి ॥ ప్రాజానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యైది నవ ముషితర్పణం కరిష్యే నివీతి

- ౧) ప్రణవతింకాక్షణముషింతర్పయమి తర్పయమి ॥
  - ౨) సోమంకాక్షణముషింతర్పయమి తర్పయమి ॥
  - ౩) అగ్నింకాక్షణముషింతర్పయమి తర్పయమి ॥
  - ౪) విశ్వాన్దేవాన్కాక్షణముషీన్తర్పయమి తర్పయమి ॥
  - ౫) సోగంహితీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయమి తర్పయమి ॥
  - ౬) యాక్షికిర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయమి తర్పయమి ॥
  - ౭) వారుణీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయమి తర్పయమి ॥
  - ౮) బ్రహ్మణంస్వయమున్నవంతర్పయమి తర్పయమి ॥
  - ౯) సదస్సుతింతర్పయమి తర్పయమి ॥ ఇతితర్పయిత్వా ॥ ఉపవీతి ॥
- పిమ్మలగురువు ముషిహోమమునకుసంకల్పించి అగ్నిముఖమునందు చెప్పుబడినప్రకారము స్తోమితీర్దేవతము మురల సోమాయేదం నమమ వరకు పక్ష్యాత్రచిహ్నముగా చేయవలెను.

పిమ్మట గురుశిష్యులు ఒకరినొకరు తాకుచుండగా గురువు స్థవముతో ఒక్కమారు అజ్యమునుగ్రహించి, ముఖాపాదని చేయవలెను

నవముష్టిభోజనము

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాణాపత్కాణ్డ బుష్పి హోమంకరిష్యే॥

సూ॥ స్వందిలో భీఖనాద్యాజ్య భాగాన్తే । ముఖాపాదనిగ్ం హుత్వా॥

ప్రాచీపూర్వముదక్కుంస్థం సోమాయేదంసమమ
సకృద్ధ హీతే నాజ్యేన - ఓం అగ్నయేస్వాహా । అగ్నయజదంసమమ
శ్రీందతయజదీన సవముష్టిహోమములను గురుశిష్యులుఅందరూ నివీతిగాడి శిష్యులు అందరూ గురువును తాకుచుండగా గురువుస్థవముతో భుక్తుయందు నాలుగుమార్లు అజ్యమునుగ్రహించి, శ్రీందితొమ్మిది హోమములనూ స్వాహోతమందుహోమముచేసి, పిమ్మటత్కాగముచెప్పవలెను
హోమములు పూర్తిఅయినపిమ్మట జందెమును ఉపవీతి చేసుకొనవలెను.

అన్వారభ్యేఽప్రస్తవేవాసిమ సవాజ్యహుత్వీర్షహౌతిః సర్వేనివీతినః॥
చతుర్థహీతమాదాయ ॥ ఏకమ్ । ద్వే, త్రిణి, చత్వారి (పంచ, ।

౧) ఓం ప్రాణాపతయేకాణ్డ బుష్పయేస్వాహా ॥

ప్రాణాపతయేకాణ్డబుష్పయజదంసమమ ॥

౨) ఓం సోమాయకాణ్డ బుష్పయేస్వాహా ॥

సోమాయకాణ్డబుష్పయజదంసమమ ॥

౩) ఓం అగ్నయేకాణ్డ బుష్పయేస్వాహా ॥

అగ్నయేకాణ్డబుష్పయజదంసమమ ॥

౪) ఓం విశ్వేభ్యో ద్వివేభ్యః కాణ్డ బుష్పిభ్య స్వాహా ॥

విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃకాణ్డబుష్పిభ్యజదంసమమ ।

౧) ఓం సాగ్ంహీతీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్వాహా ॥

సాగ్ంహీతీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యజదంసమమ ॥

౨) ఓం యాక్షీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్వాహా ॥

యాక్షీకీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యజదంసమమ

౩) ఓం వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్వాహా ॥

వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యజదంసమమ

౪) ఓం బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా ॥

బ్రహ్మణేస్వయంభువజదంసమమ ॥

౫) ఓం సదసస్సతి మద్భుతం ప్రియమిద్రస్య కామ్మమ్ । సనిం మేధా
మయానిషగ్గి స్వాహా ॥ సదసస్సతయజదంసమమ ॥ ఉపవీతి ॥

యజ్ఞోపవీతధారణము

పిమ్మటశ్రీందివిధముగానంకల్పించి యజ్ఞోపవీతమును, మేఖలను బ్రాహ్మ జునకుదానముచేసి గురువుతోసహాశిష్యులందరూ నూతనయజ్ఞోపవీతములను నూతనమేఖలలను ధరించి, ఆచమనము చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అధ్యయ నోపాకర్మా జ్ఞత్వేన యజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే । యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్చేత్ । నూతనయజ్ఞోపవీతం మేఖలాంచదధ్యత్వా । ఆచమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంఉపాకర్మాజ్ఞత్వేన నూతనయజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే ధారయిత్వా ॥ ఆచమ్య ॥

కొత్త జందెములనుమేఖలలను ధరించినతరువాత గురువుతోసహా శిష్యు

ఁదదూదర్శనములపై అగ్నిపద్ధనేకూర్చిని పవిత్రములనుదరించినవారె
యజుర్వేదములోమొదటి నాలుగుఅధ్యాయములను గురువు చెప్పుచుండగా
శిష్యులు అధ్యయనము చేయవలెను.

అధ్యయనమే

సూ॥ తత ఆచార్య ప్రముఖాః దర్శిష్వాసినాః దర్శన్ ధారయమాణాః
వేదస్యాదితశ్చతురో ౨ వరార్థ్య సమవాకానధీయార్హన్ ॥

౧౫౦ ఇషేత్సోద్యోత్యా వాయవస్థో పాయవస్థ దేవోమస్సువితా ప్రార్థయ
తు శ్రేష్ఠతమాయ కర్తృణ ఆప్యాయధ్య మస్మియా దేవభాగ మూర్ధ్వస్తూతిః
పయస్వతీః ప్రజావతీ రనమీవా అయక్త్వా మావస్మేన ఈశత్రమా ౨ ఘశం
సో రుద్రస్యహేతిః పరివోవృణక్తు ధ్రువాత్స్విన్ గోపతౌన్యత బహీర్వృణ
మానస్య ప్రహుస్యాహి ॥

౨) యజ్ఞస్య ఘోషదస్య ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టాఽఅరాతయఃప్రియమ
గాద్విషణా బరహిరభ్రమనునాకృతా స్పదయావితస్తాత అవహన్తి కవయః
పురస్తాద్దేవేభ్యోజుష్ట మివాబరహిరానదే దేవానాం పరిహృతమసి వరేష
పుద్రమసి దేవబరహిరాన్యాన్యజ్ఞా తిర్యక్పర్యతే రాధ్యా సమాచ్ఛేత్తాతే
మారిషం దేవబరహి శ్చవరేతంవిరోహా సహస్రవరోహాః ॥ ౩ ॥ వివరయ
గ్ం రుహేమపుద్రివ్యా స్సంపురపాహి సుసంభృతాత్వా సంభ్రా మృదిత్య
రాన్యా ౨ సీన్ద్రాజ్యై సంసహానం పూషోతే గ్రగ్గింగ్రహాతు సతేమాస్మా
దిస్త్రస్యత్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే బ్రహ్మస్థితే ర్మూర్ధ్వా హరామ్యుర్వస్తరిక్ష
మన్సిహి దేవంగమమసి ॥ 3॥

౩) శుక్లధ్వం ద్వివ్యాయ కర్మణే దేవయజ్ఞాయ మాతరిశ్శనో ఘర్మో ౨ సి
ద్యారసిపుద్రివ్యసి విశ్వధాయాఅసి పద్మేణాధామూర్ధ్వాగ్ం హస్య మాహ్వ
ర్వసూనాం ప్రవిత్రమసి శతధారంవసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం
హతస్సోకో హుతోద్రచ్చి ౨ గ్మయే బృహతేనాకాయస్సాహ్ ద్యావాపుద్రిపీ
భ్యాగ్ంసా విశ్వాయుస్సా విశ్వవృవాస్సా విశ్వకర్మా సంపుష్ట ధ్వమ్మతా
వరి రూర్మిదీ ర్మధుమత్తమా మున్దాధనస్యసౌతయే సోమేనత్వా ౨ ౨
తనవీన్ద్రాయ దధివిష్టో హవ్యగ్ంరక్షస్య ॥ ౪॥

౪) కర్మణేవాం దేవేభ్యశ్చకేయం వేషాయత్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షఃప్రత్యుష్టా
అరాతయోధూరసి ధూర్వధూర్వస్తం ధూర్వతంయో ౨ స్యాన్దూర్వతి తం
ధూర్వయంవయం ధూర్వామస్యం దేవానామసి సస్మితమం పశ్రితమం
జుష్టతమం వహితమం దేవహృతమ మహ్రుతమసి హవిర్దానంద్యగ్ం
హస్య మాహ్వర్మిత్రస్యత్వా చక్షుషోపేక్షే మాభేర్మా సంవిక్షమాత్వా ॥ ౫॥
హిగ్ంస్విష మురువాతాయ దేవస్యత్వాసవితః ప్రసవే ౨ శ్వినోర్వాహు
భ్యాం పూష్టోహస్తోభ్యా ముగ్మయేజుష్టం నిర్వపామ్యగ్గోహో మాభ్యా మిదం
దేవానామిదమునస్సహ స్వాత్మత్వానారాత్వే సువరభి విశ్వేషం వైశ్వా
నరం జ్యోతిర్ద్యగ్ంహస్తాం దుర్వార్యావాపుద్రివ్యో రుర్వస్తరిక్ష మన్సిహ్యది
త్యాన్వోపస్థే సాదయామ్యగ్గో హవ్యగ్ంరక్షస్య ॥ ౬॥

హరిజం శ్రీకృష్ణార్చనము॥

చతుర్దశపద్యము

పిమ్మట మరల వాలుగు వేదముల మొదటి అనువాకములకు అనువాకాం తమందు స్వాహాకారములపై క్రిందివిధముగా హోమములు చేయవలెను. సూ॥ వేదాదీనపి జాహంయాత్ ॥

౧) ఓం అగ్నిమీశే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృత్యుజ్జిహ్వే హోతారం రత్న దాతమం స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ

౨) ఓం ఇషేత్సోద్యోతానా యవస్థో పాయవస్థ దేవోవస్థవితా ప్రార్థయ తు శ్రేష్ఠమాయ కర్ణా అప్యాయధ్వమహ్నియా దేవభాగ మూర్ధ్వస్థాః పయస్థాః ప్రణావతీ రసమీవా అయత్త్వా మావస్సేన ఈశతమాఽఘ శగంసో రుద్రస్యహేతి పరివోపురాక్తు ద్రువా అస్మిన్గోపతౌస్యాత ఐహ్వర్జుజ మానస్య ప్రహస్నాహిస్వాహా ॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ

౩) ఓం అగ్ని ఆయాహివీతయే గృధ్రానో హవ్యదాతయే ॥ నిహోతా సద్విబుధిహిస్వాహా ॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ

౪) ఓం శంసోదేవీ రభిష్టయ ఆహోభవస్తు పితయే ॥ శంయోరభి ప్రవన్తున స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్యుదంసమమ

యజ్ఞోపవీత హోమము

పిమ్మట మరల యజ్ఞోపవీత హోమమునకు సంకల్పించి, యజ్ఞోపవీతవృ ముడినినిప్పి, లబ్యమునందు తడిచి స్రుక్కుయందుంచి ఆ యజ్ఞోపవీతమును అగ్నియందు హోమముచేసి, శ్యాగముచెప్పవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం యజ్ఞోపవీతహోమం కరిష్యే యజ్ఞోపవీత గ్రహిం విధ్రస్య ॥ అజ్యేనఅహ్వా పుచినిధాయ॥

ఓం యజ్ఞోపవీతం పరమంపవీతం ప్రణాపతేర్వృథ్వాజం పురస్తాతే॥ అయవ్యమగ్రం ప్రతిముజ్జ్య శుక్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజస్సాహా॥

అగ్నేయేపరమాత్మసంబంధంసమమ ॥

తదుపరి గురువు క్రిందివిధముగా జయోదిహోమములు, యదస్య కర్మణోఅనుమంత్రమునుహోమముచేసి, పిమ్మటపరిధులనుఅగ్నియందుంచి, స్రుక్కుయందున్నపేముతో అజ్యమునుఒక్కమార్పుగఁపొంది, స్రుక్కుబిలమునందు హోమముచేసివేసింది. ఏకాదశాసంప్రాపహోమమునుచేసి, పిమ్మట అనాజ్ఞాతాది హోమములు, అభివాదనాంతము చేయవలెను

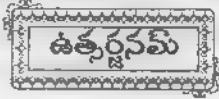
ఇథ్యుసన్నహానాన్యధ్వి సగ్గేన్యశ్యాగ్నోప్రహరతి యదస్య కర్మణో అగ్నేయేస్సప్తకృత ఇదంసమమ ॥ తమ్యుఅపోహ్య తతఃపరిధయః అపూర సమిధోప్రహరతి దర్వా మితరదర్వగ్రమమదాయ సగ్గేప్రావే బాధిజాహోతి ॥ వసత్సోద్యోతానాన్యధ్విసగ్గేసావభాగ్యుదంసమమ అస్మిన్. కర్మణి అనాజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్త హోమాన్ కరిష్యే అనాజ్ఞాతం .. అహంభో అభివాదయే ॥

శ్లో॥ ప్రతేమ సువనేదైవ తత్రైవాధ్యయనే మఖే పరిధి ప్రహరణం కుర్యాద్దేవకార్యం నవిద్యతే ॥ సువనే గ్రహపూజాయా ముపాకర్త ప్రతోత్త్యతే పరిధిప్రహరణం కుర్యాత్పుంసావస్తు విధియతే ॥

వేదప్రతములయందు, పుంసవనమునందు, ఉపాకర్తయందు, గ్రహ శాన్తియందు, వేదప్రతోక్షనములయందు, లేవకార్యము లేదు. పరిధి ప్రహరణ మున్నూ పంసావ హోమమున్నూ చేయవలెను.

ఉపాకర్త సమాప్తమి

అధ్యయనము ముగించునపుడు మున చెరుకర్మయే

అప్పుచుద్ధ పౌర్ణమిదాగుని రోహిణి నక్షత్రమునకాని ఉత్పన్నము చేయవలెను. సూ. తైప్పింగ పౌర్ణమాస్యాం రోహిణ్యాం వా విరమేత్ ॥

వేదాధ్యయనముపూర్తిఅయినచిప్పుడు గురుశిష్యులందరూ ఉత్పన్నము నకు సంకల్పించవలెను

అచమ్య ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అధీతానాం ధన్వ సాం సవీర్యత్నాయ అధ్యాయోత్పన్నం కరిష్యే

ఉపాకర్మలోచెప్పినవిధముగా మంటపారాధన నవఋషిజవాహన, నవ ఋషిపూజ, నవఋషితర్కణము, పట్నాత్రప్రయోగవిధిగా అగ్నిముఖము, నవ ఋషిసోమములు చేసి జయోది హోమములనుండి అభివాదనాంతమువరకు మాత్రము ఉపాకర్మలోపలనే చేయవలెను.

యజుర్వేదసంహితలోని మిషతి నామనాథ్యాదుములు, వేదహోమములు, యజ్ఞోపవీతదాన, ధారణ, యజ్ఞోపవీతహోమము మాత్రము చేయనక్కరలేదు. సూ. అధితశ్చతురోను వాకాధ్యయనం వేదాదిహోమం యజ్ఞోపవీత దాన, ధారణ, హోమంవివా సర్వం పూర్వవత్పుర్యాత్ ।

శ్రీ చదుప్రధానే షష్ఠిలిఖితకర్మం ప్రధానకర్తా చ్చరుణాముఖాహరిః ।

ఉత్పన్నో పాకరణ ప్రతీపి ఘృతేనకార్య గ్నిముఖాహంతి స్వాత్ ।

చదుప్రధానమైన కర్మలన్నిటియందును చదువు ప్రధానమగుట వలన చదువుచేతనే ముఖాహంతి చేయవలెను. ఉపాకర్మ, వేదప్రత, ఉత్పన్ననాదులు అజ్ఞప్రధానమైన హోమములు కావున అజ్ఞముతోనే ముఖాహంతి చేయవలెను.

వేదవ్రత ప్రకరణమ్

ప్రాణాపతివేదాక మంత్రముల

అధ్యయనముపూర్తి చేయుకర్మయే

ప్రాణాపత్మ వ్రతమ్

గురువు శిష్యుని ప్రాణాపత్మవ్రతముచే సంస్కరింపదలచి, శిష్యునితో సహా తానుకూడా వషనముచేయించుకొని నదియందుస్నానముచేసి, విఘ్నేశ్వర పూజ, పుణ్యాహవాచనముచేయవలెను.

ఆచార్యశ్రీష్యసహ వషన పూర్వకం నద్యాంస్నాత్వా ॥

ప్రాణాపత్మవ్రత సంకల్పః

ప్రాణానాయమ్య. . . శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాణాపత్మవ్రతా ఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదాత్మజేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థం మహాజ్ఞస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ఆదౌ నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకర్తా । పుణ్యాహంవాచయత్వా ।

పిమ్మటగురువు ప్రాణాపత్మవ్రతముకైసంకల్పించి, ఒక నూతనవస్త్రము పై దీయ్యములొసే మంటపమువద్దరచి దానిపైక్రిందివిధముగా వేద్యపులను ఆవాహనముచేసి పూజించవలెను

ప్రాణానాయమ్య. ధర్మపత్ని సమేతోహం ఇమంశిష్యం ప్రాణా పత్మవ్రతేన కర్మణానగ్గీస్మరిష్యే ॥

ముషి ఆహూన, తర్హణ, హోమములు చేయునపుడు గురు శిష్యులు జలదేమును నివీటిగా ఉంచుకొని, చేయవలెను. మిగిలిన క్రియ అంతయు జలదేము ఉపవీటిగా ఉంచుకొని చేయవలెను.

షడ్వత్తి ఆచారానమి

నివీటి ॥

- ౧) ఓంభూర్బువస్సువః ప్రజాపతయేకాజ్ఞాముషయేనమః ప్రజాపతిం కాజ్ఞాముషినాచాహాయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥
- ౨) ఓంభూర్బువస్సువః సాగంహితీర్దేవతాభ్య ఉపనిషద్యోనమః సాగంహితీర్దేవతా ఉపనిషద ఆహూయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥
- ౩) ఓంభూర్బువస్సువః యాజ్ఞికీర్దేవతాభ్య ఉపనిషద్యోనమః యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద ఆహూయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥
- ౪) ఓం భూర్బువస్సువః వారుణీర్దేవతాభ్య ఉపనిషద్యోనమః వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద ఆహూయామిస్థాపయామిపూజయామి
- ౫) ఓం భూర్బువస్సువః బ్రహ్మదే స్వయముచ్చై నమః బ్రహ్మాణం స్వయంభువమాచాహాయామిస్థాపయామిపూజయామి
- ౬) ఓం భూర్బువస్సువః సదనస్సతయే నమః సదనస్పతిమాచాహాయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

ఉపవీటి : షడ్వత్తిభ్యోనమః ద్యావావానాది దోదకోపచారైర్భర్తుః పద్మపయ సుప్రీతాస్సుప్తనన్నా వరదాభవన్తు ॥

షడ్వత్తి తర్హణమ్

అథ షడ్వత్తీన్ తర్హయతి ప్రాజాపత్యవ్రతాంగషడ్వత్తితర్హణం కరిష్యే ॥

నివీటి ॥

- ౧) ఓం ప్రజాపతిం కాజ్ఞాముషిం తర్హయామి తర్హయామి ॥
- ౨) ఓం సాగం హితీర్దేవతా ఉపనిషదస్సర్హయామి తర్హయామి
- ౩) ఓం యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదస్సర్హయామి తర్హయామి
- ౪) ఓం వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్సర్హయామి తర్హయామి
- ౫) ఓం బ్రహ్మాణం స్వయముచ్చైవం తర్హయామి తర్హయామి
- ౬) ఓం సదనస్సపతిం తర్హయామి తర్హయామి ॥ ఉపవీటి ॥

హోమః

సిమ్ములు గురువు ప్రాజాపత్యము చేసి హోమమునకు సంకల్పించి, స్థండిలో భీక్షనము మొదలు ఆజ్యభాగాల తమవరకు చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యవ్రతాభ్యే కర్మణి షడ్వత్తిహోమం కరిష్యే ॥

స్థండిలో భీక్షనాదాజ్యభాగాన్నే ముఖాహుతిగ్గం మంత్రాల్న న్వరభ్యే వ్రతినీజాపేదాతి ॥

ప్రాచీపూర్వ ముదక్కుంస్తం సోమాయేదం నమమ ॥

పిమ్ములు శిష్యుడు తననుకాచుచుండగా గురువు సువముతో ఒక్కమారు ఆజ్యమును గ్రహించి, క్రింది హోమము చేసి, త్యాగము చెప్పువలెను. సృవేణ సక్కుర్ద హీతేనాజ్ఞేన ఓం అగ్నేయేస్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదం నమమ గురుశిష్యులు ఇరువురూ జలమును నివీటి చేసుకొని, శిష్యుడు తనను

శాకుచందగా గురువువారుగుమార్లు స్థపముతోఽనుక్యుయందు అభ్యమును
గ్రహించి క్రిందిసోమములుదేయవలెను.

నివీతి ॥ చతుర్థహీతమాభ్యం గృహీత్వా ॥

౧ ప్రజాపతయేకాద్రాణుషయ్యేన్వహో॥

(ప్రజాపతయేకాద్రాణుషయ్యేనమమ ॥

౨ ప్రజాపతే నత్వద్రా న్యన్యవిశ్వ జాతాని పరితా బధూవ । యాత్వా
మాస్తే జాహుమన్వహో అస్తువయగ్ స్యామ పతయో రయ్యాజాగ్
స్వాహో ॥ (ప్రజాపతయేనమమ ॥

౩ రయ్యాజాంపతిం యజతం బృహస్ప ఘస్మిన్నరే సృతమం వాజ
సాతా ॥ ప్రజాపతిం ప్రథమజా మృతస్య యజామదేవ మధినో
బ్రవీతు స్వాహో ॥ (ప్రజాపతయేనమమ ॥

౪ ప్రజాపతీత్సం నిధిపాః పురాణో దేవాసాం క్షితా జనితా ప్రజాసా
మ్ । పత్రిన్విశ్వస్య జగతః పరస్మా హవిర్హోదేవ విహవే జాషస్వ
స్వాహో॥ (ప్రజాపతయేనమమ ॥

౫ తవేమేలోకాః ప్రదిశోదిశశ్చ పరావతో నివత ఉద్వతశ్చ ప్రజా
పతే విశ్వసృజ్తవ ధన్య ఇదన్వో దేవప్రతిహర్య హవ్యగ్న్స్వాహో ।
(ప్రజాపతయేనమమ ॥

౬ ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞియానాం దేవానామగ్రి యజతం
యజధ్వమ్ । సహోదరాతు ద్రవిణాగ్నిం సువీర్యగ్నిం రాయస్మిప్తం

విష్వతు నాభిమ స్మే స్వాహో ॥ (ప్రజాపతయేనమమ ॥

౭ యోరాయ ఈశే శతదాయ ఉక్త్యయః పశూనాగ్నిం రక్షితావిష్టి
తానామ్ । (ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య సహస్రధామా జాష
తాగ్నిం హవిర్భు స్వాహో ॥ (ప్రజాపతయేనమమ ॥

౮ సాగ్నింహితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్య స్వాహో ॥

(సాగ్నిహితిభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యఇదంనమమ ॥

౯ యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్య స్వాహో ॥

(యాజ్ఞీకీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యఇదంనమమ ॥

౧౦ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్య స్వాహో

(వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యఇదంనమమ ॥

౧౧ బ్రహ్మదే స్వయమువేన్వహో॥

(బ్రహ్మదేస్వయమువేనమమ ॥

౧౨ సదనస్సతి మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యమ్ । సనీంఘేధా
మయా సిషగ్న్ స్వాహో ॥ సదనపుతయేనమమ ఉపనితి ॥

ఉపన్యాసము

తరువాత గురుశిష్యులుఇరువురూలేచి, నిలబడి క్రిందిమంత్రములు
తెప్పుచూ అగ్నిమొదలగు నెఱుగుదేవతలకు నమస్కరించవలెను.

౧ అగ్నేవ్రతపతే కాడ్మాణుషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యామి
తచ్చతేయం తన్మేరాధ్యతామ్ ॥

- ౨ వాయావ్రతపతే కాణ్డముషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యామి
తచ్చతేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥
- ౩ ఆదిత్యవ్రతపతే కాణ్డముషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యామి
తచ్చతేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥
- ౪ వ్రతానాంవ్రతపతే కాణ్డముషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యా
మి తచ్చతేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

తదువరి గురువుత్రందివిధముగా ఆయాదివోమములు, యదస్య కర్మణో అనుమితమునుహోమముచేసి, పిమ్మటవరిధులను అగ్నియందు ఉంచి, సుక్ష్మయంత్రము వలన తో అజ్యమును ఒక్కచూరుగ్రహించి, ముక్కు లిలమునందు స్పృహమునుబోధించి, ఏకధారానంత్రాచహోమమునుచేసి, పిమ్మట అనాజ్ఞాతాదివోమములు, అభివాదనాంతముచేయవలెను.

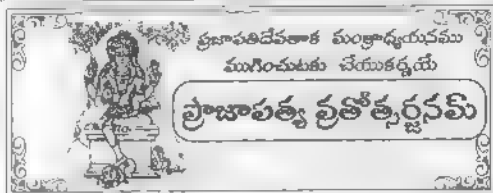
ఇధ్యసస్సహనాన్యద్ధి సగ్గస్య త్యాగోపహరతి. యదస్య కర్మణో అగ్నేయేస్సప్రకృత ఇదంవసుమ ॥ తస్య అచోహ్య తతఃపరిధయః అపూర సమిధోప్రహరతి దర్శ్యావితరదర్శ్యగ్రమవదాయ సగ్గప్రావేదా భిజహోతి వసుభ్యోయద్రేత్య ఆదిత్యేభ్యసగ్గప్రావభాగేభ్యః ఇదంవసుమ అస్మిన్. కర్మణి అనాజ్ఞాతాదిప్రాయశ్చిత్త హోమానికరిష్యే.

అనాజ్ఞాతం .... అహంభో అభినాదయే ॥

ఆభ్యదయత కర్మణః పుణ్యాహంవసమ, ఆశీర్వాదములనుచేయవలెను.

ఆభ్యదయత కర్మణః పుణ్యాహంవ కుర్యాత్. ఆశీర్వాదనమ్ ॥

ప్రాజాపత్యవ్రతం ప్రవక్ష్యామి

ప్రాజాపత్యవ్రతముచేసిన సంవత్సరము తరువాత ప్రజాపతిదేవతాక మంత్రా ధ్యయనముపూర్తి అయినపిమ్మట ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనము చేయవలెను.

తత స్సంవత్సరే పర్యంతే ।

ప్రాజాపత్య వ్రతోత్సర్జన సంకల్ప

గురుశిష్యులిరువురూ నదీస్నానముచేసి, అరమనము, ప్రాణాయామ ముచేసి, ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనమునకు సంకల్పించి, విష్ణుత్వరహిత, పుణ్యాహ వాచనములనుచేయవలెను.

ఆచమ్య ॥ ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజా పత్యవ్రతోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్సదభ్యతేన తదాదౌ చుద్ధర్తం వృద్ధ్య ర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థ ఇచ్ఛా మహాజనైస్సహ స్వప్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆదోనిర్విష్ణుపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిప్రాజాం కరి ష్యే ॥ గణపతిపూజాంకృత్యా పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥

షడ్భుజి అవాహన పూజ, తర్పణము, హోమములు మొత్తము క్రియ అంత యూ ప్రాజాపత్యవ్రతములోవలెనే చేయవలెను.

ఆచమ్య ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఇమం శిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనేనకర్మణా సగ్గస్మరిష్యే

ఉపస్తావన

సమస్తానమంత్రములు క్రిందివిధముగా చెప్పవలెను.

- ౧ అగ్నేవ్రత సతే కాణ్డ ఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మైరాధి ॥
- ౨ వాయోవ్రతవతే కాణ్డఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మైరాధి ॥
- ౩ ఆదిత్యవ్రతవతే కాణ్డ ఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మైరాధి ॥
- ౪ వ్రతానాం వ్రతవతే కాణ్డ ఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మైరాధి ॥

సోమసమాప్తివిధి ప్రాజాపత్యవ్రతములోవలె పూర్తిచేయవలెను.

విష్ణుట శిష్యుడు వసనకర్మచేయించుకొని, ఇంటికివచ్చి, అభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యాహవాచనములను చేయవలెను.

ఇధీనన్నహనాన్యద్ధి సగ్గీన్యశ్చాగ్నో అహంభోఅభిపాదయే ॥
అభ్యుదయకం కర్మణఃపుణ్యాహంచ కుర్యాత్ । ఆశీర్వచనమ్॥

సామసేవకా మంత్రముల
అధ్యయనమునక్షయము కర్మయే

సామ్య వ్రతమ్

గురువు శిష్యుని సామ్యవ్రతముచే సంస్కరింపదలచి శిష్యునితో సహా తానుకూడా వసనము చేయించుకొని నదియందు స్నానముచేసి, విఘ్నేశ్వర పూజ, పుణ్యాహవాచనములను చేయవలెను.

అచార్యశ్శిష్యేణసహ వసనపూర్వకం నద్యాంస్నాత్వా ॥

సామ్యవ్రత సంకల్పః

అచమ్య ॥ ప్రాచానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సామ్య వ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యామహునదృత్వీనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం కాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థజ్ఞ మహాజనైస్సహ స్వప్రీతిప్రణ్యాహవాచనంకరిష్యే ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ।

గణపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా ।

పద్మపూజాసామ్య

గురువు సామ్యవ్రతముకై సంకల్పించి, ఒకనూతనవస్త్రము పైబియ్యము ముపోసి, మంటపముపర్వరచి దానిపైకిందివిధముగా పద్మపులను అవాహనముచేసి, పూజించవలెను.

ప్రాచానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం

సౌమ్యవ్రతసకర్మణానగ్గస్థిరేష్టే నివీతి ॥

ఋషి ఆహూన, తర్పణ, హోమములు చేయునపుడు మాత్రము గురు శిష్యులు జందెమును నివీతిగా ఉంచుకొని, మిగిలిన క్రియ అంతయు జందెము ఉపవీతిగా ఉంచుకొని చేయవలెను

౧) ఓంభూర్బువస్సువః సోమాయకాణ్డముష్యేనమః సోమంకాణ్డముషిమావాహాయమిస్థాపయామిపూజయామి ।

౨) ఓంభూర్బువస్సువః సాగంహితిభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః సాగంహితిభ్యేవతాఉపనిషద ఆవాహాయమిస్థాపయామిపూజయామి ।

౩) ఓంభూర్బువస్సువః యాజ్ఞోకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః యాజ్ఞోకీభ్యేవతాఉపనిషద ఆవాహాయమిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౪) ఓంభూర్బువస్సువః వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్వ్యోనమః వారుణీభ్యేవతాఉపనిషద ఆవాహాయమిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౫) ఓంభూర్బువస్సువః బ్రహ్మణోస్వయమ్ముపేనమః బ్రహ్మణంస్వయం భువనూవాహాయమి స్థాపయామిపూజయామి ।

౬) ఓంభూర్బువస్సువః సదనస్తతయే నమః సదనస్తతిమావాహాయమి స్థాపయామిపూజయామి ॥ ఉపవీతి ॥

షడ్వపిభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥

షడ్వపి తర్పణమ్

సౌమ్యవ్రతాంగ షడ్వపితర్పణంకరిష్యే నివీతి ॥

౧. సోమంకాణ్డముషింతర్పయామి తర్పయామి ॥

౨. సాగంహితిభ్యేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ॥

౩. యాజ్ఞోకీభ్యేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ।

౪. వారుణీభ్యేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ॥

౫. బ్రహ్మణంస్వయమ్ముపంతర్పయామి తర్పయామి ।

౬. సదనస్తతింతర్పయామి తర్పయామి ॥ ఉపవీతి ॥

హోమము

పైవిధముగా తర్పణములు పూర్తయిన పిమ్మట హోమరేడుయోమములు దాటినతరువాత మందపారాదనచేసినకోటనుండి, తూర్పునకుగాని ఉత్తరమునకుగాని దూరముగా అరణ్యమునకు వెళ్ళవలెను.

తత్పః ౧. పరాశ్చే ప్రాచీముదీచింపా దితముప నిష్కప్య ॥ అరణ్యే ౨. ధదిర్ధ్యే ॥

గురువుప్రాణాయామముచేసి, హోమమునకు సంకల్పించి, అరణిచే సుఖింహాఫుట్టిన అగ్నిని సమిధలచేమండించి, షట్పాతాసాదనవిధిగా దేవపాత్రలను ఆసాదించినపిమ్మట వాటికి ఉత్తరముగా శూన్యకొంటుగా దర్పణనుపరచి, క్రిందిమనుష్యపాత్రలగు నాలుగుమేడిసమిధలను, ఉత్తరించని క్రొత్తవస్త్రముల జతను, మదంతీపాత్రనుకూడ ఆసాదనచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాణాపత్యవ్రతాభ్యే కర్తవ్యే షడ్వపిహోమంకరిష్యే ॥

ప్రాచీఃపూర్వ ముదక్ష్పంస్తం ... ఇద్యమేతర దర్శ్యమ్ ॥

దేవపాత్రాణా ముత్తరతః ప్రాగగ్రాన్ దర్శ్యాన్ సగ్నీర్ధ్య ॥

అగ్నేర్దువసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే చత్రసజ్జిదుమ్మరీ స్ఫుమిధః ఆహంవాసః, మదన్తీచ సహస్రయుజ్య ॥

పవిత్రకణముమొదలు పూర్వప్రాసాదనమువరకూచేసి మదంతీపాత్రయందు వేడినీటినిపోసి, పవిత్రముతో అవేడినీటిని మూడుమార్లు ముందుకు, వెనుకకూగింట్లో పిమ్మట మదంతీపాత్రను అక్కడనే ఉంచవలెను.

నూ పవిత్రపాత్రాదిప్రదీతా ప్రణయనాన్వేమదన్త్యాం ఉష్ణా అప ఆనీయ ॥

ఉత్పాయ, ఆసాదయతి ॥

అప్రచ్ఛిన్నాగ్రావననరగర్భో దర్శ్యో హ్యర్థప్రాత్రమాదాయాపరే
ణాగ్నిం దర్శ్యోప్రచ్ఛాద్య మదస్తేమాదాయ పవినాస్తర్జితే మదస్తే
పాత్రే ఉష్ణోదకమానీయ (త్రిరుత్పాయ) ఆసాదయతి ॥

పిమ్మట బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్శ్యమ నిషాద్య మొదలు సోమాయేదం
నమమ పరకుచేసి శిష్యుడు తననుకొనియుండగా గురువుక్రింది ఆజ్ఞామలను
ఒను చేయవలెను.

బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్శ్యమ నిషాద్య ఇత్యాజ్ఞభాగానే అన్వారభ్యే
వ్రతనిజహోతి ॥

బ్రాహ్మణందక్షిణతో దర్శ్యమనిషాద్య సోమాయేదంనమమ ॥

పిమ్మట శిష్యుడుతననుకొనుచుండగా గురువుస్మరముతో ఒక్కమాట
ఆజ్ఞమును గ్రహించి, క్రిందిపోముచేసి, త్యాగముచెప్పువలెను.

సృవేణ సక్త్యధ్యహీతేనాజ్యేనుఓంతగ్నయేస్సహో ॥ అగ్నయజదంనమమ ॥

గురుశిష్యులుఇరువురూ జందెమునునీటిచేసుకొని, శిష్యుడుతనను
కొనుచుండగా గురువు నాలుగుమాడ్లు స్మరముతోఁబ్రతుక్కుదురు ఆజ్ఞమును
గ్రహించి క్రిందిహోమములుచేయవలెను.

నివీతి ॥ చతుర్థహీతమాజ్యం గృహీత్వా ॥

౧. సోమాయకాణ్డా ఋషయే స్సహో ॥

సోమాయకాణ్డాఋషయజదంనమమ ॥

౨ ఓంసోమోధేనుగ్ం సోమాఅర్చస్త మాతగ్ం సోమోవీరం కర్మణ్యం
దదాతు: సాదస్త్యం విదధ్యగ్ం పథేయం పితృప్రవణ్డం యోదదాశ

దస్త్యే స్సహో ॥

సోమాయేదంనమమ

౩ అపాదంయుత్పు పుతనాను పిపిగ్ం సువర్షామపిష్కా వృజినస్య
గోపామ్ భరేషుజాగ్ం సుక్షిగ్ం సుత్రవసం జయన్తన్వా మను
మదేమ సోమస్సహో ॥ సోమాయేదంనమమ ॥

౪ త్వగ్ంసోమ క్రతుభి స్సుక్రతు ర్భూష్టందక్షై స్పుదక్షో విశ్వవేదాః
త్వంపుషా పృషత్సభి ర్భహిర్వా ద్యమేభిర్ద్యమ్యు భవో నృచక్షౌ
స్సహో ॥ సోమాయేదంనమమ ॥

౫ యాతేధామాని హవిషాయజన్తి తాతేవిశ్వా పరిభూరస్తు యజ్ఞ
మ్ గయస్సాసః ప్రతరణస్సువీరో ౨వీరహోద్రచరాసోమ దుర్భా
న్సహో ॥ సోమాయేదంనమమ ॥

౬ త్వమిమా ఓషధీనీస్తమ విశ్వాన్యమహో అజనయన్తంగాః
త్వమా తతన్యోర్వన్తరిక్షం త్వంక్ష్యోతిస్తా వితమా వపర్థస్సహో ॥
సోమాయేదంనమమ ॥

౭ యాతే ధామానిద్వివియా పృథివ్యాం యాపర్వతే షోషధీష్ఠస్సు
తేభిర్వో విశ్వేస్తుమనా అహేక్షనాజన్యోమ ప్రతిహవ్యాగృభాయ
స్సహో ॥ సోమాయేదంనమమ ॥

౮ సాగ్ంహితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యుస్సహో ॥

సాగ్ంహితిభ్యోదేవతాభ్యోఉపనిషద్భ్యుచదంనమమ ॥

౯ యాజ్ఞోతీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్మాహమ్ ।

యాజ్ఞోతీభ్యోదేవతాభ్యోఉపనిషద్భ్యఃఇదంనమమ

౧౦ వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్మాహమ్ ॥

వారుణీభ్యోదేవతాభ్యోఉపనిషద్భ్యఃఇదంనమమ ॥

౧౧ ఓం బ్రహ్మణే నమః ॥

బ్రహ్మణేనమః ॥

౧౨ సదస్సత్వతి మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యమ్ సనీం మేధా
మయా సిద్ధిగ్న్యో స్మాహమ్ ॥ సదస్సత్వతయజదంనమమ

పిమ్మల అంరెమును సవ్యముచేసుకొని, మదంతిపాత్రయందలి ఉదకము ముట్టుకొని క్రిందికాంతి అనువాకము చెప్పవలెను.

శాద్వి అనువాకమ్

సూ॥ మదస్తీ రుపస్సృత్య, ప్రథమేనాఽనువాకేన శాన్తింకృత్వా ॥

ఓం నమోవాచే యాచాదేతా యాచానుదితా తస్మైవాచే నమో
నమో వాచే నమోవాచస్పతయే నమయిషిభ్యో ముద్రకృద్భ్యో ముద్రపతిభ్యో
మామా మృషయా మద్రక్తతో మద్రక్తతయా పరాధర్మాఽహమ్భూషీ న్యద్రక్తతో
మద్రక్త పత్నీస్పరాధాం వైశ్నవదేవీం వాచముద్యాసగం శివామదస్తాం జుష్టాం
దేవీభ్యో శ్రద్ధమేద్యో శ్రద్ధపుద్రిమీ శర్మవిశ్వ మిదంజగత్ । శర్మచక్రశ్చ సూర్యశ్చ
శర్మబ్రహ్మ ప్రజాపతీః భూతంపదిష్యే భూవనంపదిష్యే లేజీపదిష్యే యకో
పదిష్యే తపోపదిష్యే బ్రహ్మపదిష్యే సత్త్వంపదిష్యే తస్మా అహమిద ముపస్తరం

ముపస్థానం ఉపస్తరంఽహమ్ ప్రజాయేపశూనాం భూయాయుషస్తరణమహం
ప్రజాయేపశూనాం భూయాసం ప్రాణాపానౌమృత్యోర్ధ్వాపాతం ప్రాణాపానౌ
మామాహోస్వం మధుమనీష్యే మధుజనీష్యే మధువక్త్రామి మధువదిష్వామి
మధుమతీందేవీభ్యో వాచముద్యాసగం శుక్రశాషేణాంమనుష్యేభ్య స్తంమా
దేహి అవస్తుశోబాయై చిరతోఽనుమదస్తు ॥ ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ॥

దేవమృగీ సమిధ్యోహః

పిమ్మల గురుశిష్యులుఇరువురూలేదెదిలబడగా, గురువునాలుగు మేది
పుల్లలను తీసుకొని అభ్యములోముంచి, క్రింది నాలుగుమండ్రములచే నాలుగు
మేదిపుల్లలనూ హిమమాలా చేయవలెను.

సూ॥ చతస్రజోదుమృగీస్సమిధో ఘృతాన్వక్తా ఉత్తిష్త్వన్నభ్యాదధాతి ॥

౧. మృధీవీ సమిత్ । తామగ్నిస్సమిన్తే । సాఽగ్నిగం సమిన్తే తామ
హగం సమిన్తే । సామాసమిద్ధా । ఆయుషాతేజసా । వర్చసా
శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్వేన సమిన్తాగ్నిస్సాహమ్ ।

అగ్నేయజదంనమమ ॥

౨. అన్నరిక్షగం సమిత్ । తాంచాయుషమిన్తే । సాయుగం సమిన్తే ।
తామహగం సమిన్తే । సామాసమిద్ధా । ఆయుషాతేజసా । వర్చసా
శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్వేన సమిన్తాగ్నిస్సాహమ్ ।

వాయవజదంనమమ ॥

౩. ద్వౌస్సమిత్ । తామద్విత్వ స్సమిన్తే । సా ఽఽద్విత్వగం సమిన్తే ।

తామహగ్ంసమిన్దే । సామాసమిద్ధా । ఆయుషాతేజసాః పర్వసా
శ్రియా । యశసా బ్రహ్మపర్వసేన । అన్తాద్వేన సమిన్దాగ్స్సాహా ॥

అదిత్యాయేదంనమమ ॥

ప్రాజాపత్యామే సమిదసి సపత్నీ క్షయణీః బ్రాతృవ్యహా మేఽసి
స్సాహా ॥ ప్రజాపతయఇదంనమమ ॥ ఉపవీతి ॥

తరువాత గురుశిష్యులిరువురు జందెములను ఉపవీతిచేసుకొని, క్రింది
మంత్రములనుచెప్పుచూ, ప్రార్థనచేయవలెను.

ఉపస్తావనమ్

౧ అగ్నే వ్రతపతే కాణ్డబ్దుషిభ్య స్సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

౨ వాయోవ్రతపతే కాణ్డబ్దుషిభ్య స్సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

౩ అదిత్యవ్రతపతే కాణ్డబ్దుషిభ్య స్సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

౪ వ్రతాసాంవ్రతపతే కాణ్డబ్దుషిభ్య స్సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

కుక్రీయబ్రాహ్మణములోను మొదిటివాక్యములన్నీ క్రిందివిధముగా విద
దీసి గురువు శిష్యునిచేదెప్పించవలెను లేక చివరిరెండువాక్యములైనను
చెప్పించవలెను.

కుక్రీయ బ్రాహ్మణాను వాకానాం ప్రథమ పథాన్యథి వ్యాహార్య
వాచయిత్వా ౨౨ చార్వ్య ॥

ప , సమః । యుక్తాతే । వృష్టేః । బ్రహ్మసే । దశ । అపశ్యమ్ ।
దేవస్య సముద్రాయ । ఇషే । ఘర్మః । దేవాః । సావిత్రిమ్ । పరిశ్రీతే ।
బ్రహ్మసే । అగ్నిః । శిరః । దేవస్య విశ్వాః । ఘర్మ ప్రజాపతిమ్
ప్రజాపతిః సవితా ॥ (యుక్తాతే । సవితా) ఇతివా ॥

ఇధ్యన్యహానము మొదలు అభివాదయే వరకు ప్రాజాపత్యవ్రతములో
వలెనేచేయవలెను, మరలమదంకితాత్రయందలి ఉదకమునుస్పృశించి ఈ
క్రింది శాంతిని చెప్పవలెను.

ఇధ్యన్యహానాద్యభివాదనాన్తం ప్రాజాపత్యవత్ । మదస్మీరుప
స్పృశ్య । ఉత్తమేనానువాకేన శాన్తింకృత్వా ॥

శాన్తి అనువాకమ్

ఓం శంసో వాతేపవతాం మాతరిక్వా శంసస్వపత్నీ సూర్యః అహోని
శంభవన్తున శ్శగ్ంరాత్రః ప్రతిధీయతామ్ । శముషానో వృహరు శమాదిత్య
ఉదేతునః । శివాన్ శ్శస్రమాభవ సుమృద్దీహ సదస్వతి మాతేవ్యోమసం
ద్భుశి । ఇదాయేవాస్య సివాస్తు మర్వాస్తు మనోభూయాస్య మావాస్తిశ్శిభ్య
హ్యవాస్య సుభూయాద్వ్య౨స్సావేష్టి యజుప్రయందివ్యః । ప్రతిష్ఠాఽసి
ప్రతిష్ఠావనో భూయాస్య మాప్రతిష్ఠాయాశ్శిభ్యవ్య ప్రతిష్ఠస్స భూయాద్వ్య౨
౨స్సావేష్టి యజుప్రయందివ్యః ॥

అవాతవాహ భేషణం వివాతవాహి యద్రవః । త్వగ్ంహివిత్వ

భేషజో దేవానాం దూతకరయసి । ద్వావిమో వాతోవాత ఆసిన్దోరా పరావతః ।
 దక్షంషే అన్యతావాతృ పరాఽన్యోవాతృ యద్రవః , యదదో వాతతే
 గృహేఽ మృతస్య నిధిరహితః । తతోనోదేహి జీవన్ తతోనోదేహి భేషజమ్ ।
 తతోనో మహాఅవహా వాతఅవాతృ భేషజమ్ । శముద్వయో భూర్భువోదే
 ప్రణతయూగంఘ్రి తారిషత్ । ఇష్టస్య గృహేస్మి తన్నాప్తపద్యే సగుప్తాత్మః ।
 నహాయన్నే అన్తీతేన ॥

భూఃప్రపద్యే భువఃప్రపద్యే సువఃప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే
 వాయుంప్రపద్యే నారాందేవతాం ప్రపద్యేఽశ్వానమాఖిలం ప్రపద్యే ప్రణావతేర
 బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మప్రపద్యే ఓంప్రపద్యే । అన్తరిక్షంమ ఉర్జస్తరం భూహర్జ్యయః
 పర్వరాశ్చ యయావాత స్సస్యాస్సస్మీమాన్తయో స్సస్యాస్సస్మీ మానసాని ।

ప్రాణాపానో మృత్యో ర్గాపాతం ప్రాణాపానో మామావస్థిష్ఠం మయి
 మేధాం మయిప్రణాం మయ్యగ్ని సేజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రణాం
 మయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయిమేధాం మయిప్రణాం మయిసూర్యో
 క్రూజోదధాతు ।

ద్యుతి రక్షణిః పరిపాతమస్మా సరిష్టేభి రశ్వినా సౌభగభిః । తన్నోమితో
 పరుణో మామహన్తా మదిరిస్సీమ్యః పృథివీఉతతద్యోః । కయూనశ్చిత్ర ఆభవ
 ద్భూతీస్తదా వృధస్సఖా । కయూత చిత్తయావృతా । కస్మాన్తత్యోమధానాం
 మగ్గంహిష్టోమధ్య దన్తనః । దృధావిద్రాహజేవను, అభీమణ సృఖీనా మవిలా
 జరిత్యణామ్ । శతంభవా స్మృతిభిః ॥

మయిస్సృపర్థా ఉపసేదురిన్ద్రం ద్రియమేధా ఋషయోనాధమానాః ।
 అపధ్వాన్త మూర్ధహి హర్షిన్త ర్భుమృగ్యస్యా నిర్దయేవ బిర్ధాన్ , శంసోదేవీ
 రభీష్టుయ ఆవోభవన్తు పీతయే । శంయోరభి స్రవన్తనః । ఈశానా వార్యానాం
 క్షయ నీశ్చరపజీనామ్ । అపోయాచామి భేషజమ్ ॥

సుమిత్రాన్ అపఽపిపథయస్సన్తు దుర్జితా స్సస్మి భూయాసు ర్యోఽ
 స్వాప్నోస్మి యశ్చపయంద్యస్యః , అపోహిష్టామ యోభవస్సాన ఊర్జిరధాతన
 మపారణాయ చక్షసే, యోవశ్చివత మీరసస్సస్య భావయతే హసః । ఉత
 తిరివ మూతరః । తస్మాఅర్థ మ్మామవోయస్య క్షయాయజన్తధ । అపోజనయ
 ధాచనః ।

పృథివీశాన్తి సాఽగ్ని నాశాన్తాసామేశాన్తా శురగ్గంశమయతు ।
 అన్తరిక్షగ్గంశాన్తం తద్వాయునాశాన్తం తస్యేశాన్తగ్గం శురగ్గం శమయతు ।
 ద్యౌ శ్శాన్తాసాఽఽదిత్యేనశాన్తా సామేశాన్తా శురగ్గంశమయతు । పృథివీశాన్తి
 రన్తరిక్షగ్గంశాన్తి ర్యౌశ్శాన్తిధితశ్శాన్తి రవాన్తర దిశాశాన్తి రగ్నిశాన్తి ర్వాయు
 శాన్తి రాదిత్యశాన్తి శ్చన్దమాశాన్తి ర్భుక్షత్రాశిశాన్తి రాపశాన్తి రోషధయ
 శాన్తి ర్జనస్పతయశాన్తి ర్భౌశాన్తి రజాశాన్తి రశ్వశాన్తిః పుషపశాన్తి ర్భువ్యా
 శాన్తి బ్రాహ్మణశాన్తి శాన్తిరేవశాన్తి శాన్తిర్యే అస్పశాన్తిః , తయూఽహగ్గం
 శాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మవ్యంధ్యపదే చతుష్పదేవ శాన్తింకరోమి శాన్తిర్యేఅస్మ
 శాన్తిః । ఏహశ్రీశ్రుహీశ్చ పృథిశ్చతపోమేధా ప్రతిష్ఠాశ్రద్ధానకం ధర్మశ్చైతా

ని మోక్షస్థు మనూత్తిష్ఠన్తు మామగ్రీశ్చ శ్రీశుభ్రతీశ్చ తపోమేధా ప్రతిష్ఠా
శ్రద్ధా సత్యం ధర్మశ్చైతాని మామాహోనిః ॥

ఉదాయపా స్వాయంబో దోషేనాగ్ం రసేనోత్పన్నస్య తవ్యేకోదహ్న
మమృతాగ్ంఅను. తన్నక్షత్రేమ హితంపురస్తా చ్చక్రమమధురమ్. పశ్యమశరద
శ్శతం జీవేమశరదశ్శతం నన్యమశరదశ్శతం మోదామశరదశ్శతం భవామ
శరదశ్శతగ్ం శ్శబదామశరదశ్శతం బ్రబదామ శరదశ్శత మణితాస్యేమ
శరదశ్శతం జ్యోక్తమాధ్యుంధ్యతే. యతదా వ్యూతోఽర్హో ద్విభాజమాన
స్సరిరస్యమధ్యా భ్రుమావృషభో లోహితాక్ష సూర్యో విపశ్చిన్నససాపనాతుః
బ్రహ్మణశ్చోతస్యసి బ్రహ్మణత్రేన్ద్రో బ్రహ్మణఆవపనమసి ధారి

తేయంపుథివ బ్రహ్మణమహేధారితమేనేన మహద్దస్తకైం దివన్దాధారపృథి
వీగ్ం సదేహాయదహంవేద తదహంధారయాణి మామద్వే దోఽద్వివిప్రసత్
మేధామనీషే మావిశతాగ్ం సమీధి భూతస్య భవస్యావరుద్ధ్య సర్వమాయు
రయాణి సర్వమాయురయాణి. ఆధిర్గిర్విర్వదతేన ఉపనమాప్య యయహరి
వో వర్తమానః. యదానోత్తభ్యో మహాగ్రీతారంజాని భూయిష్టణాజ్ అధతే
స్యామ. బ్రహ్మప్రావాదిష్ట తనోమాహోనీత్. ఓంశాన్తిశాన్తిశాన్తిః.

కన్దుబిమూసకోన్ శిష్యునకు క్రోధవ్రహ్మనుముఖమతోవో తలకు
చుట్టి సూర్యుమయమైనతరువాత శిష్యుని అరణ్యమునుండిగ్రామముందు
ప్రవేశింపట్టవలెను శిష్యుడుఅరాత్రిఅంతయూ మోసముగాగడువవలెను.
సూ. చక్రపీనివీల్యాహతేన వాససాధదక్షిణగ్ం సముఖంశిరోవేష్ట యి

త్యాఽ స్మితీగ్రామధుపాదయతి॥వాగ్మతే పతాంరాశీం తిష్ఠత్యాస్తేవా ।
సూ॥ శోభూతేహార్యోక్తలక్షణే అభవిర్ధృ అగ్నిముపసమాధాయ అథాస్య
పట్టయ మభిదర్శయతి. సప్తతయ మిత్యేతే అగ్ని మాదిత్య, ముదకుంభ,
మశ్కానం, పత్నం, మహానగ్నాం, (ఆశాశమితి కేచిత్), హరణ్యమితి,
అపివా ఆదితస్త్రీది దర్శయంత్యా యథోపపాదమితరూపి ॥

మరునాదహ్మాయవలెనే గురుపుమంధనాగ్నిని సమీధలతే మండింప
చేసి, అగ్నిని, సూర్యుని ఉదకకలశము, రాశిని, లకపద్మతమును, ఆవుదూదను,
అకసమునులేకకన్యను, బంగారమును శిష్యునకుచూపవలెను.
తరువాత శిష్యుడు తనతలకు చుట్టినవృక్షమును గురువునకు ఇయవలెను.
సూ. అత్రైత ద్వానో గురవేదత్యా ॥

సూర్యదర్శనమ్

పిమ్మట క్రిందిమంత్రములతో శిష్యుడుసూర్యునిదర్శింపవలెను.
వయస్సుపర్ణ తన్నమాహోనీత్. ఓంశాన్తిశాన్తిశాన్తిః॥
సూ. ఇత్యాదిత్యముపతిష్ఠతే. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్. ఆభ్యుదయకం
తర్కణఃపుష్కాహంవాచయంత్యా ॥

బ్రాహ్మణసంతర్కణముచేసి ఆభ్యుదయకము, కర్కణఃపుష్కాహముచేయవలెను.
శ్లో. వటోశ్చ కేతవనం ప్రతేమా త్సర్వసేషుచ ।
వదన్తి కేచిత్సామ్యఖ్య వ్రత ఏవేత రేషుచ ।
పటుపుక కేతవనము నాలుగు వ్రతములకు, ఉత్పన్నములకును
కూడ జరుగవలెను, సామ్య వ్రతమందు నూత్రమేనని కౌంధి యభిప్రాయము.

సామ్యవ్రతం సమాప్తమ్

సామదేవతాక మంత్రాధ్యయనము

ముగించుటకు చేయు కర్మయే

సామ్యవ్రతోత్పత్తనమ్

సామ్యవ్రతముచేసిన సంవత్సరము తరువాత సామదేవతాక మంత్రాధ్యయనముపూర్తి అయిన విషయట సామ్యవ్రతోత్పత్తనము చేయవలెను
తతస్సంవత్సరే పర్యవేతే

సామ్యవ్రతోత్పత్తన సంకల్పః

గురు శిష్యులిరువురూ నదీస్నానముచేసి అరమనము, ప్రాణాయామము చేసి, సామ్యవ్రతోత్పత్తనమునకు సంకల్పించి, విష్ణుత్వరహాజ, పుణ్యాహవాచనము చేయవలెను

అచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సామ్యవ్రతోత్పత్తనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదభ్యుత్తేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం పృథ్వీర్థం శాంత్యర్థం మభ్యుదయార్థం మహాజైనస్సహ స్వప్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిహజాం కరిష్యే ।

గణపతిహజాం కృత్యా పుణ్యాహంవాచయిత్వా

శ్రీరూఢిపరణమ్

గురుశిష్యులు ఇరువురూనదీస్నాన, వృద్ధాపివాహన, తర్పణ హోమములనుచేసి నివేతిగా మదంకీషాత్రయందలి ఉదకమును అభిమంత్రించుచు నమావాతీఅనుశాన్తినిచెప్పువలెను

విష్ణుటగురు శిష్యులుఇరువురూ నివేతిగనే లేచి, నిలబడగా గురువు

నాలుగుమీదసమీధలను అజ్యములోముంచి శ్రీందినాలుగుమంత్రములు చెప్పుచూ నాలుగు హోమములనుచేయవలెను

ప్రాణానాయమ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యంసామ్యవ్రతోత్పత్తనేనకర్మణా సగ్గన్మరిష్యే ॥ నివేతి ॥

వ్రతోపదం

సూ॥ పూర్వవధ్యానం తర్పణం హోమశ్చ మదస్తీరుపస్సశ్చ ప్రథమేనానువాకేన శాన్తింకృత్వా ॥ సమావాచే మదస్తు ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥ చతస్ర జోదుష్కరీస్సమిధో ఘృతాన్తక్తా అభ్యాదధాతి ॥

౧ ద్యౌస్సమిత్ । తామద్భిశ్చ సమిన్తే । సా ౨౨ద్భిశ్చగ్ం సమిన్తే । తామహగ్ం సమిన్తే । సాధూ సమిద్ధా । ఆయుషా లేజసా । వర్చసా శ్రీయా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్భిస్స సమిన్తాగ్ం స్వాహా ॥
అవ్రత్యాయేదంసమమ ॥

౨ అన్నదిక్షగ్ం సమిత్ । తాంవాయుస్సమిన్తే సావాయుగ్ం సమిన్తే । తామహగ్ం సమిన్తే । సాధూసమిద్ధా । ఆయుషా లేజసా । వర్చసా శ్రీయా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్భిస్స సమిన్తాగ్ం స్వాహా ॥

అవ్రత్యాయేదంసమమ ॥

౩ పృథివీ సమిత్ । తామగ్నిస్సమిన్తే । సా౨గ్నిగ్ం సమిన్తే । తామహగ్ం సమిన్తే । సాధూసమిద్ధా । ఆయుషా లేజసా । వర్చసా శ్రీయా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్భిస్స సమిన్తాగ్ం స్వాహా ॥

పుణ్యాఇదంసమమ ॥

ప్రాజాపత్యామే సమిదసి సవత్స క్షయణీ శ్రాతృవ్య హమేఽసి
స్వాహా ॥ ప్రజాపతయజ్ఞంసమమ ॥ ఉపవీతి ॥

ఉపధానమ్

- తరువాత ఉపస్థానమంతములు చెప్పినా ప్రార్థనచేయవలెను
- ౧ ఆదిత్యవ్రతపఠే కాల్దాబుషిష్య సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తస్మైరాధి॥
  - ౨ వాయోవ్రతపఠే కాల్దాబుషిష్య సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తస్మైరాధి॥
  - ౩ అగ్నివ్రతపఠే కాల్దాబుషిష్య సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తస్మైరాధి ॥
  - ౪ ప్రతానాం వ్రతపఠే కాల్దాబుషిష్య సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తస్మైరాధి॥

యుంజతే నవితా ఆను శుక్రీహవాక్తములు మాత్రము చెప్పవలెను
లేదు ఆయాదిహోమములు అభివాదనాంతము పూర్వము సౌమ్యవ్రతములో
పఠినే శ్రీయంతాంతముచేసి, శ్రీంధి శాంతిశాంతవాక్తమునుచెప్పి పిమ్మటశిష్యుడు
వపనముచేయించుకొని, ఇంటికీవచ్చి, అభ్యుదయ కర్మణఃపుణ్యాహ వాచనము
లను చేయవలెను.

సూ॥ యుంజతే నవితేతి వర్ణయిత్వా జయాది పూర్వవత్కృత్వా ॥
ఇద్యసస్సహాన్యచ్చి ఆహంభో అభివాదయే
మదస్తే రుపన్యశ్యోత్రమేనానువాకేన శాన్తింకృత్వా ॥
శంసోహతః పవతాం మాహోసీత్ ॥ గృహమాగచ్ఛేత్ ॥
శోభూతే॥ వయస్సుపర్ణా మాహోసీత్ ॥ గురవేవరందత్వా ॥
కేశశ్శవాపయిత్వా బ్రాహ్మణాన్ప్రార్థయేత్ ॥ ఆఖ్యుచయకం
కర్మణఃపుణ్యాహం వాచయిత్వా ॥ ఆశీర్వాదనంకర్మాత్ ॥

సామ్యవ్రతోత్పదనం సమాప్తమ్

గురువు శిష్యుని ఆగ్నేయవ్రతముచేసంపురింపదలచి శిష్యునితోసహా
తానుకూడావపనముచేయించుకొని నడియందుస్నానముచేసి, విష్ణుశ్చరపూజ,
పుణ్యాహవాచనముచేయవలెను.

ఆచార్య శ్రీష్యేస్సహ నద్వాం వపనపూర్వకం స్నాత్వా ॥

ఆగ్నేయవ్రత సంకల్పః

ఆచమ్య ॥ ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆగ్నేయ
వ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదభిక్షేన తదాదౌశుద్ధ్యం వృద్ధ్యం శాంత్య
ర్థ మఖ్యుదయార్థమ్య మహాజన్మస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే
ఆదౌనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకృత్వా ॥ పుణ్యాహంవాచయిత్వా

షడ్విది తాహనమ్

గురువు ఆగ్నేయవ్రతముకై సంకల్పించి ఒకసూతనవద్రముపైబియ్య
ముహూసి, మంటపమువిగ్ధరచి దాని పైకిందివిధముగా షడ్వపులను ఆనాహన
ముచేసి, పూజించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం ఆగ్ని
యువ్రతేనకర్మణాసగ్గేన్దురి ష్యే ॥

ఋషి ఆవాహన తర్హణ, హోమములుచేయసపుడు గురుశిష్యులు
జందెమును నివీరిగాడంచుకొని, చేయవలెను. మిగిలిన క్రియఅంతయు
జందెము ఉపవీరిగాడంచుకొని చేయవలెను **నివీరి ॥**

౧) ఓం భూర్భువస్సువః॥ అగ్నియేకాదృణుష్యదేవతాః॥ అగ్నింకాదృణుషి
మావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౨) ఓం భూర్భువస్సువః॥ సాగంహితీర్దేవతాభ్యుడపనిషద్ధ్యోనమః॥
సాగంహితీర్దేవతాఉపనిషద అవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౩) ఓం భూర్భువస్సువః॥ యాజ్ఞోకీర్దేవతాభ్యుడపనిషద్ధ్యోనమః॥
యాజ్ఞోకీర్దేవతాఉపనిషద అవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౪) ఓం భూర్భువస్సువః॥ వారుణీర్దేవతాభ్యుడపనిషద్ధ్యోనమః॥
వారుణీర్దేవతాఉపనిషద అవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౫) ఓం భూర్భువస్సువః॥ బ్రహ్మణో న్యయమ్మృతేనమః॥ బ్రహ్మణం
న్యయంభవమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ॥

౬) ఓం భూర్భువస్సువః॥ సదస్సత్యతయే నమః॥ సదస్సత్యతమావాహ
యామిస్థాపయామిపూజయామి ॥ ఉపవీరి ॥

షడ్వపిభ్యోనమః॥ ధ్యానావాహనాదిషోడశకోపచారైరభ్యర్చ్య ॥

షడ్వపి తర్హణమ్

నివీరి ॥ ఋషీగ్గస్తర్హయేత్ ॥

అగ్నింకాదృణుషింతర్హయామి తర్హయామి ॥

సాగంహితీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్హయామి తర్హయామి ॥

యాజ్ఞోకీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్హయామి తర్హయామి ॥

వారుణీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్హయామి తర్హయామి ॥

బ్రహ్మణంన్యయంభవం తర్హయామి తర్హయామి ॥

సదస్సత్యతంతర్హయామి తర్హయామి ॥ ఉపవీరి ॥

ధోమణః

గురువు ప్రాణాయామముచేసి హోమమునకు సంకల్పించి, స్థండిలో
దేవులను మొదలు అజ్ఞులగాంతమువరకుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అగ్నియ ప్రణావ్యే
తర్హణి షడ్వపిహోమం కరిష్యే ॥

స్థండిలోదేవులనాదాజ్ఞభాగానే ముఖానుతిగ్ం హుతాంత
న్వారణే ప్రతినిజహోతి ॥

ప్రాచీంహర్ష ముదక్కుంస్థం సోమాయేదంనమమ ॥

విష్ణులు శిష్యులుతననుతాకుచుండగా గురువు స్థనముతో ఒక్కమారు
అజ్ఞులను గ్రహించి, క్రిందిహోమముచేసి, త్యాగము చేయవలెను.

సృషేణ సకృద్ధ హితేనాజ్ఞేనఓంఅగ్నియేస్వాహా ॥ అగ్నయజదంనమమ ॥

గురుశిష్యులు ఇరువురూ జందెమును నివీరిచేసుకొని, శిష్యుడు తనను
తాకుచుండగా గురువు నాలుగు మార్లు స్థనముతో ప్రాశ్నయందు అజ్ఞులను

గ్రహించి క్రింది హేమమములు చేయవలెను

నివీతి || చతుర్థహితమాజ్యం గృహీతామ్ ।

౧ ఆగ్నేయేకాజ్యముషయేస్వాహా । ఆగ్నేయేకాజ్యముషయజడంనమమ ।

౨ అగ్నేనయ సుపధారాయేతస్మాన్ విశ్వానిదేవ ప్రయునాని విద్యాన్ ।
యుయాధ్యన్తే జహరాణమేసో భూయిష్టాంశై నమఉక్తింవిధేమ
స్వాహా । ఆగ్నేయజడంనమమ ।

౩ ప్రవత్సకాయభానవే భరద్వాగ్ం హవ్యంమతి చాగ్నేయే సుపూతమ్ ।
యోద్వ్యానిమానుషా జనూగ్ధన్వర్జితాని విద్యన్తాజ్ఞాతిస్వాహా ।
ఆగ్నేయజడంనమమ

౪ అర్చ్యగిరోమతయో దేవయన్తే ర్గ్నింయన్తి క్రవిణం భీక్షమాణామ్ ।
సుసన్తశక్ం సుప్రతిక్త్య స్వజగ్ం హవ్యహా మరతింమానుషా
ణాగ్ స్వాహా ॥ ఆగ్నేయజడంనమమ ॥

౫ అగ్నేత్వమస్య ద్యుయాధ్యమివా అసగ్నితా అభ్యమన్త కక్ష్యేః పునరన్త్య
భ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభి ర్జడదేభిర్య జత్రస్వాహా ।
ఆగ్నేయజడంనమమ ॥

౬ అగ్నేత్వంపారయా నవ్యో అస్మాన్తస్యే భీరతి దుర్గాణి విశ్వా హృశ్వ
పృథ్వీజహంలానఉర్వి భూతౌకాయ తనయాయశంయోస్వాహా ।
ఆగ్నేయజడంనమమ ॥

౭ ప్రకారవో మననా వచ్చమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయన్తః ।
దక్షిణావా ద్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భర వ్యగ్నేయే ఘృతాచీ స్వాహా ।
ఆగ్నేయజడంనమమ ।

౮ సాగ్ంహితిభ్యో దేవతౌభ్య ఉపనిషద్యస్వాహా
సాగ్ంహితిభ్యోదేవతౌభ్య ఉపనిషద్యజడంనమమ ॥

౯ యాజ్ఞీకీభ్యోదేవతౌభ్య ఉపనిషద్యస్వాహా ॥
యాజ్ఞీకీభ్యోదేవతౌభ్య ఉపనిషద్యజడంనమమ ॥

౧౦ వారుణీభ్యోదేవతౌభ్య ఉపనిషద్యస్వాహా
వారుణీభ్యోదేవతౌభ్య ఉపనిషద్యజడంనమమ ॥

౧౧ సదనస్సతి మద్యుతం త్రియమిద్రస్య కామ్యమ్ । సనిం మేధా
మయాసిషగ్ స్వాహా ॥ సదనస్సతయజడంనమమ ॥ ఉపవీతి ॥
తరువాతగురుశిష్యులు ఇరువురూనిలబడి క్రిందిమంత్రములు చెప్పుచూ
అగ్నిమేదలగు నలుగురుదేవతలకు నమస్కరించవలెను

ఉపస్థానమ్

౧ అగ్నేప్రతపతే కాణ్డ ఋషిభ్య ఆగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

౨ వాయోప్రతపతే కాణ్డ ఋషిభ్య ఆగ్నేయవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మేరాధ్యతామ్ ॥

3 ఆదిత్యవ్రతవలే కాల్వ బుచ్చిభ్య ఆగ్నేయవ్రతం చరిష్వామి తచ్చ
కేయం తస్మేదాధ్యతామ్ ॥

4 వ్రతానాంవ్రతవలే కాడ్జబుచ్చిభ్య ఆగ్నేయవ్రతం చరిష్వామి తచ్చ
కేయం తస్మేదాధ్యతామ్ ॥

తదుపరి గురువు క్రిందివిధముగా బయోరిహోమములు, యదస్య
కర్మణో అనుమంత్రమునుహోమములేనీ, పిమ్మట పరిధులను ఆగ్నేయందు
ఉంచి, ధుక్కుమందు స్వేదముతో అజ్ఞమును ఒక్కమారుగ్రహించి సుక్తు
బిలమునుంచి శ్లోకమును బోధించి, ఏకధారగా సంప్రావహోమమును చేసి
పిమ్మట అనాజ్ఞాతాదిహోమములు అభివాదనాంతము చేయవలెను.

ఇధ్యసన్నహనాన్యర్చి సగ్గస్య క్యాగ్నోపహరతి యదస్య కర్మణో
ఆగ్నేయస్విస్తకృత ఇదంనమమ ॥ తమ్మతావోహ్య తతఃపరిధయః
అపార సమిధో ప్రహరతి దర్వా మితరదర్శ్యగ్రమవదాయ సగ్గీసావే
ణాభిజుహోతి వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య సుగ్గీసావ భాగేభ్య ఇదం
నమమ అస్మిన్ కర్మణి అనాజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్త హోమాని కరిష్యే।
అనాజ్ఞాతం .... అహంభో అభివాదయే ॥

అభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యాహవాచనము, ఆశీర్వచనములను చేయవలెను

అభ్యుదయకం కర్మణఃపుణ్యాహం చ కుర్వాత్ ఆశీర్వచనమ్॥

ఆగ్నేయవ్రతం సమాప్తమి

ఆగ్నేయవ్రతముచేసిన సంవత్సరము తరువాత అగ్నేదేవతాక మంత్రా
ధ్యయనముపూర్తి అయినపిమ్మట ఆగ్నేయవ్రతోత్పన్ననముచేయవలెను.

తతస్సంవత్సరే వర్జితే ॥

ఆగ్నేయవ్రతోత్పన్నన సంతర్జన

గురుశిష్యులిరువురూ నదీస్నానముచేసి, ఆరమనము, ప్రాణాయామ
ముచేసి, ఆగ్నేయవ్రతోత్పన్ననమునకు సంకల్పించి, విష్ణుశ్చరపూజ, పుణ్యాహ
వాచనము చేయవలెను.

అచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆగ్నేయ
వ్రతోత్పన్ననాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదజ్ఞత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం
శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థం మహాజన్మైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరి
ష్యే ఆదౌనిర్విష్ణుమపరినమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే
గణపతిపూజాంకృత్యా పుణ్యాహంవాచయిష్యా ॥

సద్భషితవాచన, పూజ, తర్పణము, హోమములు మొత్తము క్రియ
అంతయు ఆగ్నేయవ్రతములోపలనేచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం ఆగ్నేయ
వ్రతోత్పన్ననేనకర్మణా సగ్గస్యరిష్యే।

సమన్వితమంత్రములను శ్రీదివిధముగా చెప్పవలెను

ఉపస్తావనీ

- ౧ అగ్నేవ్రతపతే కాణ్డఋషిభ్య ఆగ్నేయవ్రతమ చాదిష్ఠం తదశక్తం తస్మైరాధిః
- ౨ వాయోవ్రతపతే కాణ్డఋషిభ్య ఆగ్నేయవ్రతమ చారిష్ఠం తదశక్తం తస్మైరాధిః
- ౩ అదిత్యవ్రతపతే కాణ్డఋషిభ్య ఆగ్నేయ వ్రతమ చారిష్ఠం తదశక్తం తస్మైరాధిః
- ౪ వ్రతానాంవ్రతపతే కాణ్డఋషిభ్య ఆగ్నేయవ్రతమచారిష్ఠం తదశక్తంతస్మైరాధిః॥

ఇతిక్రమేణ ॥

హోమసమాప్తివిధి ఆగ్నేయవ్రతములోనలి పూర్తిచేయవలెను పిమ్మట శిష్యుడువచనకర్తచేయించుకొని, ఇంటికీవచ్చి, అభ్యుదయకకర్తణాపుణ్యహా వాచనములను చేయవలెను.

ఇద్యసస్మహనాస్యద్వి సగ్గిస్మక్యాగ్నే అహంభోఅభివాదయే ॥

అభ్యుదయకం కర్తణాపుణ్యహంచకుర్మాత్ ॥ అశీర్వాదసమమ్

అగ్నేయవ్రతోత్పర్వం సమాప్తమి

విశ్వదేవదేవతాక మంత్రముల
అధ్యయనమువలె చేయు కర్మయే

వైశ్వదేవ వ్రతమ్

గురువు శిష్యుని వైశ్వదేవవ్రతముచేసంస్కరింపదలచి శిష్యునితోసహా తానుకూదాచనముచేయించుకొని సదియందుస్నానముచేసి, విశ్వేశ్వరపూజ పుణ్యాహాచనముచేయవలెను.

అచార్యశ్శిష్యేణసహ వచనపూర్వకం సద్భాంస్సాత్మా

వైశ్వదేవవ్రత సంతీర్ణః

ప్రాణానాయమ్య. . . శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వైశ్వదేవవ్రతాఖ్యం కర్తకరిష్యమాణస్తదగ్గత్యేన తదాదౌశుద్ధర్షం వృద్ధర్షంశాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థజ్ఞ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపూజ్యాహాచనంకరిష్యేః ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకృత్వా ॥ పూజ్యాహంచాయత్వా ॥

పిమ్మట గురువు వైశ్వదేవవ్రతముకు సంకల్పించి, ఒకసూతనవక్త్రముపై బిర్యముపోసి మంటపము ఏర్పరచి దానిపై శ్రీదివిధముగా వృద్ధపులను ఆవాహనముచేసి పూజించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేనకర్తణా సగ్గిస్మక్విష్యే ॥

షష్ఠాది ఆవాహనమ్

ఋషి ఆవాహనం, తర్పణ, హోమములు చేయునపుడు గురుశిష్యులు
జందెమునునివీటిగాఁచుకొనిచేయవలెను. మిగిలినక్రియలంతయు జందె
ము ఉపనీతిగాఁచుకొనిచేయవలెను. నివీతి ||

౧) ఓం భూర్భువస్సువః విశ్వేభ్యో దేవేభ్యోకాఞ్ఞముషీభ్యోనమః । విశ్వా
స్తేవానీకాఞ్ఞముషీనావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౨) ఓం భూర్భువస్సువః సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్యోనమః ।
సాగ్ంహితీదేవతాఉపనిషదత్వాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౩) ఓం భూర్భువస్సువః యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యోనమః
యాజ్ఞీకీదేవతాఉపనిషదత్వాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౪) ఓం భూర్భువస్సువః వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యోనమః
వారుణీదేవతాఉపనిషదత్వాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౫) ఓం భూర్భువస్సువః బ్రహ్మణో స్వయముష్మినే నమః । బ్రహ్మణం
స్వయంభవమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।

౬) ఓం భూర్భువస్సువః సదస్తస్మతయే నమః । సదస్తస్మతమావాహ
యామిస్థాపయామిపూజయామి ॥ ఉపనీతి ॥ ఋషిపూజాం కృత్వా
షష్ఠవిభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ।

ఋషి తర్పణమ్

వైశ్వాదేవప్రతాఙ్గ ఋషితర్పణంకరిష్యే । నివీతి

విశ్వాస్తేవానీకాఞ్ఞముషీగ్ంహితీభ్యోనమః తర్పయామి
సాగ్ంహితీదేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ।
యాజ్ఞీకీదేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి ।
వారుణీదేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి తర్పయామి
బ్రహ్మణంస్వయంభవంతర్పయామి తర్పయామి ।
సదస్తస్మతంతర్పయామి తర్పయామి ॥ ఉపనీతి ।

ప్రాణావాహనమ్

గురువు ప్రాణాయామముచేసి హోమమునకు సంకల్పించి, స్పందిలోబ్ధ
ఘనముమొదలు అజ్ఞభాగాంతమువరకుచేయవలెను

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వైశ్వాదేవప్రతాభ్యో
కర్మణీ షష్ఠవిహోమం కరిష్యే ॥

స్పందిలోబ్ధానాదాజ్ఞభాగాన్ ముఖాహుతిగ్ం హుత్వాఽన్వారద్యే
వ్రతినీటాహోతి ॥

ప్రాణీపూర్ణముదక్పంస్తం సోమాయేదంనమమః ।

విష్ణులు శిష్యుడుతనసంతాకుచుండగా గురువుఘనముతో ఒక్కమారు
అజ్ఞమును గ్రహించి, క్రిందిహోమముచేసి, త్యాగముచెప్పవలెను
సృవేణ సకృద్గృహీతేనాజ్ఞేనఓంత్రిగ్ంయేస్సాహో అగ్నియజదంనమమః ॥

గురుశిష్యులు ఇరువురూ జందెమును నివీతిచేసుకొని, శిష్యుడు తనను
తాకుచుండగా గురువు నాటగూ మార్చి స్థావముతో ద్రుమ్మకొందు అజ్ఞమును
గ్రహించి క్రింది హోమములు చేయవలెను

నివీతి ॥ చతుర్థ హోతమాజ్ఞం గృహీత్వా ॥

- ౧ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃకాణ్డ ఋషిభ్యస్సాహో॥
విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃకాణ్డఋషిభ్యఃఇదంనమమ॥
- ౨ ఆనోవిశ్వే అస్మాగమన్తు దేవామిత్రో అర్చమావరుణస్సుజోషాః
భుషన్ యథానో విశ్వే వృధానః కరన్సుషాహో విభురం నశవ
స్సాహో॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃఇదంనమమ॥
- ౩ శంసోదేవా విశ్వదేవాభవన్తు శగ్ంసరస్వతి స్రవాదీభిరస్త్తు శమభి
షోచశ్చమురాతిషోచశ్చంసోదేవాపార్థివాశ్చంసో అప్యస్సాహో॥
విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃఇదంనమమ॥
- ౪ యేసభితస్సుత్యసవస్సు విశ్వమిత్రస్సువ్రతే వరుణస్యదేవాః తేసా
భగంవీరవద్దోమ దర్శిద్రధాతన ద్రవిణం చిత్రమస్మేస్సాహో॥
విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃఇదంనమమ॥
- ౫ అగ్నియాహిరూత్యం వారిషేభ్యోదేవాగం అహ్నిబ్రహ్మకృతా
గణేన సరస్వతీంమరుతో అగ్నివాపోయక్షిదేవాప్రత్యధేయాయ
విశ్వాస్సాహో॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃఇదంనమమ॥
- ౬ ద్యౌఃపితః పృథివి మాతర ద్రుగ్గో త్రాతర్హసవో మృదతానః
విశ్వఆదిత్యా అదితేనజోషా అన్యశ్శగ్ం శర్మ బహులం వియస్త
స్సాహో॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃఇదంనమమ॥
- ౭ విశ్వేదేవాశ్చ ఋ తేమగ్ంహవంమే యేఅన్తరిక్షే యఉప్రధ్వవిప్త॥

- యే అగ్నిజిహ్వ ఉతవాయుఃకా అన ద్వాస్మిన్ బర్హిషిమాదయ
ధ్వగ్ స్సాహో॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃఇదంనమమ॥
- ౮ సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్సాహో॥
సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఃఇదంనమమ॥
- ౯ యాజ్ఞకీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్సాహో॥
యాజ్ఞకీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఃఇదంనమమ॥
- ౧౦ వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్సాహో॥
వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఃఇదంనమమ॥
- ౧౧ బ్రహ్మణీస్సయంభువేస్సాహో॥
బ్రహ్మణీస్సయంభువఃఇదంనమమ॥
- ౧౨ సదనస్వతి మధ్యతం ప్రియమిష్టస్య తామ్యమ్ ససం మేధా
మయాసిషగ్ స్సాహో॥ నవనవ్రతయఃఇదంనమమ॥ ఉపవీతి॥
తరువాత గురుశిష్యులు ఇరువురాలేది. నిలబడి క్రిందిమంత్రములు
చెప్పి చూ అగ్నిమొదలగు నలగురుదేవతలకు నమస్కరించవలెను
- ఉత్తర్ధానమ్**
- ౧ అగ్నేవ్రతపతే కాణ్డఋషిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ
కేయం తస్మై రాధ్యతామ్॥
- ౨ వాయోవ్రతపతే కాణ్డఋషిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ

కేయం తస్మే రాధ్యతామ్ ॥

3 అదిత్యవతపతే కాణ్డబుషిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ

కేయం తస్మే రాధ్యతామ్ ॥

4 వ్రతానాం వ్రతపతే కాణ్డబుషిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతం చరిష్యామి
తచ్చకేయం తస్మే రాధ్యతామ్ ॥

తదుపరి గురువృత్తిందివిధముగా అయాచిహోమములు, యదస్య కర్మ
ణో అనుమతిమునుహోమముచేసి, పిమ్మట పరిధులను అగ్నియందు కురిచి,
సంక్కుయించుకొని నమఃతో అక్షమును ఒక్కచూర్చుకొనించి ప్రుక్తు బీలము
నందు నృపమునుబోధించి, ఏకదాగ్నాం సహోమమునుచేసి, పిమ్మట అనా
జ్ఞాతాదిహోమములు, అభివాదనాంతము చేయవలెను.

ఇధ్యసన్నహనాన్యద్ధి సగ్గిన్య క్త్యాగ్నై ప్రహరతి. యదస్య కర్మణో
అగ్నేయేన్దిస్తకృత ఇదం నమః । శమ్యతాచోహ్య తతః పరిధయః

అపూర సమిధో ప్రహరతి దర్వామితరదర్మగ్రమవదాయ సగ్గిసోవే
వాబిజాహోతి. వసుభ్యోరుదేభ్యో అదిత్యేభ్యస్సగ్గిసో వభాగేభ్యో ఇదం నమః

అస్మిన్ కర్మణి అనాజ్ఞాతాదిప్రాచుర్భిత్త హోమాని కరిష్యే
అనాజ్ఞాతం .... అహంభో అభివాదయే ॥

అభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యాహం నమః, అశీర్వాదములను చేయవలెను

అభ్యుదయకం కర్మణః పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ అశీర్వాదనమ్ ॥

వైశ్వదేవవ్రతం సమాప్తమ్

విశ్వదేవదేవతాక మంత్రాధ్యయనము

ముగించుటకు చేయు కర్మయే

వైశ్వదేవ వ్రతోత్పత్తినమ్

వైశ్వదేవవ్రతముచేసిన నంపత్త రముతరువార విశ్వదేవదేవతాక
మంత్రాధ్యయనముపూరితమున పిమ్మట వైశ్వదేవవ్రతోత్పత్తినము చేయవలెను.

తతస్సంపత్తరే పర్యవేతే ॥

వైశ్వదేవవ్రతోత్పత్తిన సంతర్కము

గురుశిష్యులిరువురూ నదీస్నానముచేసి, ఆచమనము, ప్రాణాయామ
ముచేసి వైశ్వదేవవ్రతోత్పత్తినమునకు సంకల్పించి విఘ్నేశ్వరప్రణామ పుణ్యాహ
వాచనము చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వైశ్వదేవ వ్రతోత్పత్త
నాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ సదృశ్యేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ
మభ్యుదయార్థమహంజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । అదౌ
నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిహుజాం కరిష్యే ॥

గణపతిపూజాం కృత్వా ॥ పుణ్యాహం వాచయత్వా ॥

షడ్వీలవాచన, పూజ, శర్పణము, హోమములు మొత్తముక్రియ
అంతయూ వైశ్వదేవవ్రతములో వలెనే చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమశిష్యం వైశ్వ
దేవవ్రతోత్పత్తినేన కర్మణా సగ్గిన్యరిష్యే ॥

పూర్వవత్ స్నానం తర్వాతం హోమశ్చ॥

నమస్కారమంత్రములను శ్రీందివిధముగా చెప్పవలెను.

ఉపధానమ్

౧ ఆగ్నివ్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్యో వైశ్వదేవప్రతమదారిషం తదశకం తస్మై రాధి॥

౨ వాయోవ్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్యో వైశ్వదేవ ప్రతమదారిషం తదశకం తస్మై రాధి॥

౩ ఆదిత్యప్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్యో వైశ్వదేవప్రతమదారిషం తదశకం తస్మై రాధి॥

౪ వ్రాతానాం ప్రతపతే కాణ్డబ్బుషిభ్యో వైశ్వదేవప్రతమదారిషం తదశకం తస్మై రాధి॥

ఇతి క్రమేణ ॥

నోమనమాప్తిదిధి ప్రాజాపత్యవ్రతములోనది పూర్తిచేయవలెను. పిమ్మట శిష్యుడు వషేనకర్మచేయుంచుకొని, ఇంటికేవచ్చి, ఆభ్యుదయక కర్మణః పుణ్యాహ వాచనములను చేయవలెను.

ఇద్యసన్మహానాన్యద్విసగ్గన్యత్యాగ్నో అహంభో అభివాదయే :

ఆభ్యుదయకంకర్మణః పుణ్యాహం చకుర్యాత్ : ఆశీర్వచనం కుర్యాత్ :

వైశ్వదేవప్రతకోత్సర్గం సమాప్తమ్

వేదాధ్యయనము పూర్తియగు
సంపద్యమున చేయవలయు

గోదాన ప్రతమ్

చౌలవీరనముగానే పరియోచనసంపత్తిరమున గోదానప్రతము చేయవలెను. నూ॥ ఏవంగోదాన మన్మన్మపి నక్షత్రేచోడతే వర్షే ।

గురుశిష్యులిరువురూ అవేమనము, ప్రాణాయామముచేసి, ఈశిష్యుని గోదాన వ్రతముచే సంకల్పించుచున్నాను అని సంకల్పించి, ఆభ్యుదయకము, కర్మణః పుణ్యాహవాచనము చేయవలెను.

గోదానప్రత సంకల్పః

అచమ్య, ప్రాణాయామ్య, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యా యుష్మాక్ష్మేష్వద్ధర్మం ఇమం (శ్రీనివాస) శర్మాణం కుమారం గోదానాశ్శేన కర్మణాసగ్గస్పర్షిష్యే॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా ౧ ౧ శిషోవాచయిత్వా॥

ఆగ్నిప్రతిష్ఠాచనమ్

గురువు మరలనకల్పించి, స్తోత్రోదీర్ఘతానముమొదలు దేవప్రాతాసార నాంతమువరకుచేసి ఈకర్మయందు అవసరముకావున మేడికాయలగుత్తి, దర్శ కట్టలు, ఏడుపందిముల్లుగాక చౌలములోవలనే మిగిలిన మనుష్య పాత్రలను అనాదన చేయవలెను.

పునస్సంకల్ప్య, ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం గోదానవ్రతాజ్జప్తేన ఆగ్నిపతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

ప్రాచీపూర్వముదక్కుండ్లం ఇద్దమితరదర్శిమ్
శ్లో॥ పాత్రప్రయాగే ఖలుయాజనీయా గోదాన కర్మణ్యపి చౌలవత్తు ।
సగ్రహ్నపుష్కల కలల్యఇష్టా అతార్థ లుప్తాహి భవన్మియస్మాత్ ।

పవిత్రకరణము మొదలు అభ్యుభాగంతము వరకుచేసి పిమ్మట వౌలము
లోని వినిమిది హిమములనుచేసి, జయాయలుముదలుకొని, అభివాదనాంత
ముచేసి, శిష్టపనికిశిక్షిమూతముఉండి, మిగిలినశక్తులుబవనము చేయుం
చవలెను. శిష్టదున్నానముచేసి బ్రహ్మగారికిఅవునుకూయవలెను

పవిత్రకరణాద్యాభ్యుభాగాన్నే న్నారభేకుమారే ధాతాదదాతునో
రయమితిచతుగ్రో యస్మాహ్మదాకీరిణిచిత్రస్ ఇత్యష్టాభ్యుహతి
ర్హత్వా । జయూది ప్రతిపద్యతే అహంభో అభివాదయే । శిఖిమాత్ర
మవశిష్య సర్వాన్యేకాన్వాపయతి స్మాత్వా ॥ బ్రహ్మణేవరందదాతి ॥

అగ్నిగోదానమి

గోదాన వ్రతమునమునకు బదులుగా అగ్నిగోదానము చేయవచ్చును.
దీని యందు పై హోమములకు బదులుఅగ్నియేకాద్య ఋషయే స్వాహా అని
ఒకటి హోమమున్నూ, శిఖిమాత్రము ఉంది మిగిలిన అగ్నికేశములు వసనము
చేయవలెను తక్కినత్రేయ అంతయూ గోదానవ్రతములోవలెనే చేయవలెను

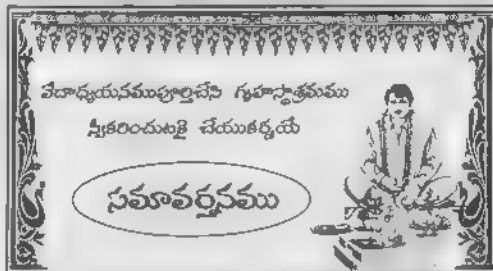
ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఇమం
(శ్రీనివాస)తర్పణంకుమారం అగ్ని గోదానాభ్యం కర్మణా సగ్గేస్థరిష్యే
అగ్నిరుప సమాధానాద్యాభ్య భాగాన్నే॥

ఓం అగ్నేయే కాక్ర ఋషయే స్వాహా ॥

అగ్నియేకాద్యఋషయేఋదననమమ్ ॥

ఇద్ధసన్నహసం జయూదిప్రతిపద్యతే అభివాదనాన్నంకృత్వా ॥

గోదానవ్రతమి ప్రమాత్తమి

శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం కర్మణాం సమంతిక్రమే

స్నాతకవ్రత లోపేన ప్రాయశ్చిత్త మభోజనమ్ ।

వేదములో చెప్పబడి, నిత్యమూచేయవలసిన సంధ్యావందనాదులు చేయ
నందుకు, సకాలములోస్నాతకవ్రతము చేయనందుకు ప్రాయశ్చిత్తముఉపవాసము.

సమావర్తనసంకల్పః

వేదాధ్యయనము వేదవ్రతములు పూర్తిచేసినపిమ్మట గృహస్థాశ్రమము
స్వీకరించదలచినస్నాతకుడు ఆచమనము, ప్రాణాయామముచేసి, విశ్మేషుర
హాః, పుణ్యాహవాసము చేయవలెను.

ఆచమ్య శ్రీకృష్ణాయనమః॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమస్నాతకప్రతాభ్యం కర్మ
కరిష్యమాణస్తదభ్యత్నేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థంశాస్త్యర్థ మభ్యుదయా
ర్థం మహాజన్మసహస్వస్తిపుణ్యాహవాసం కరిష్యే॥

అదౌనిర్విష్టుపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిహిజాంకరిష్యే

గణపతిహిజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥

పరిషత్ ప్రాయశ్చిత్తము

స్నాతకుడు మరలబ్రాహ్మయముచేసి పరిషత్ ప్రాయశ్చిత్తమునకు సంకల్పము చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమోపనయనాది సమావర్తనపర్యంతం, మధ్యే శౌచ, స్నాన, సంధ్యావందన, జప, భిక్షా ౨ గ్వికార్య స్వాధ్యాయవ్రత, మేఖల, దండా ౨ జిన, దివాస్వాసన, ధృత, పాదుక, మాల్కొద్దువన, అనులేపన, శూద్రస్మర్య, ద్యౌత, పతితసంభాషణ, క్రముకభక్షణ, తాంబూలచర్మణ, అశ్వరౌహణ, గజారౌహణ, శకటారౌహణ, నట, ఏట గాయ గీత, వాఙ్మనఃపాద, గురుశుక్రాపాది వ్రతలోపే తేషా మపసోదక ప్రాయశ్చిత్తం పరిషదుపస్థాన పూర్వకంశక్తి ప్రత్యామ్నాయ రూపేణ ౨౨ చరిష్యే ॥

సభవారికి ఈయవలసిన దక్షిణ, ఫలతాంబూలములు బియ్యముతో ఉన్న పళ్ళెములో ఉంచుకొని, క్రింది శ్లోక/మంత్రములను పఠించుచూ సభకు మూడుమార్లు ప్రదక్షిణము చేయవలెను.

(సభకులుదులు ఆత్మప్రదక్షిణ చేయుట అవారము)

పరిషద్దక్షిణం గృహీత్వా । ఆత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా ।

శ్లో॥ సమస్త సమృత్తమవాప్తి హేతవః సముద్ధిశాప త్యులధామ కేతవః ।

అపారసంసారి సముద్రసేతవః పునస్తుమాంబ్రాహ్మణపాద పాంసవః । ౧౦ ।

ఆపద్దసన్యాస సహస్రభానవస్సుమేఖాతార్ధార్థాదు కామధేనవః ।

సమస్తతీర్థాన్పు పవిత్రమూర్తయో రక్షస్థమాంబ్రాహ్మణ పాదపాంసవః । ౨॥

అధివ్యాధిహరన్యాసాం మృత్యుదారిద్య్రహాననమ్ ।

శ్రీపుష్టి కీర్తిదం వన్దే విభక్తీపాద పబ్బజమ్ ॥౩॥

విప్రోఘ దర్శనాత్సద్యః క్షీయన్తే పాపరాశయాః ।

వస్తనా న్యజ్ఞావాప్తి రర్థనా దమ్యతల పదమ్ 1౪॥

యావత్తీర్థ్యే దేవతా స్సాస్మర్యా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసన్తి తస్మా ద్ప్రావ్యాజేభ్యో వేదవిదిస్త్వే దివేదివే నమస్కుర్యాన్మా క్షీలం కీర్తయే దేతా ఏవదేవతాః ప్రీతాః॥

స్నాతకుడుక్రిందాంబూలములు చెప్పినతరువాత దక్షిణతాంబూలములను సభనుఉద్దేశించి ఈయవలెను.

అశేషే హేపరిషత్, మదీయాం, విజ్ఞాపనాం, అపధార్య, మయా సమర్పితాం. ఇమాం, పరిషద్దక్షిణాం, యభిక్ష దక్షిణామివ

సభాసభా - స్వీకృత్య॥

స్నాతకుడు క్రిందాంబూలములను సభనుఉద్దేశించిపలికి, అర్హతోదకము లను హరివేదమునందు విడువవలెను.

మమోపనయనాది సమావర్తనపర్యంతం మధ్యే శౌచస్నాన సంధ్యా వందనా ద్యుత్తిక్రమభ్యః సర్వభ్యః పాపేభ్యో విముక్తోభూయ దిత్యేషా సభాను గృహ్లాతు మమస్నాతక వ్రతాధికార సిద్ధిరస్మితి భవన్తో బ్రువన్తు । సభాసభాః తవ స్నాతక వ్రతాధికార సిద్ధిరస్తు । ఇతి బ్రాహ్మణాః

క్షున్దత్రయమి

స్నాతకుడు మరలసంకల్పించి క్షున్దత్రయప్రత్యామ్నాయముగా దక్షిణను ఈయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య ..శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణాజ్య ధాన్య కృత్రాణ్యచరిష్యే ॥

శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రములం స్వర్ణం పాపప్రణాశనమ్

స్వర్ణంహి శంకరం యస్మాదతశ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥౧॥ స్వర్ణ
కృష్ణప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమః
శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్యుతం సర్వకతుషు సంస్థితమ్ ।
దేవానామాజ్యమాహార మతశ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥౨॥ ఆజ్యకృష్ణ
ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమః
శ్లో॥ ధన్యం కరోషి దాతార మిహలోకే పరత్రచ
యస్మాత్సన్మాచ్ఛివం మేస్మాదతశ్చాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥౩॥
ధాన్యకృష్ణప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహరణ్యం తుభ్యమహం సంప్ర
దదేనమమః

శ్రీమహాష్ట్యుర్మూసాయ బ్రాహ్మణాయ మమశరీరకుర్చి కామ
యహూనః కృచ్ఛత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహరణ్యం తుభ్యమహం
సంప్రదదేనమమ ॥

స్నాతకుడు మరల దేశకాలములను దర్శించి శ్రీందివాక్యములను పఠింపి
ఆక్షతోదకములు పాఠివేణమునందు విడువవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మయాకృత్తరేభిః
స్వర్ణాజ్యధాన్య కృష్ణైః భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్తిహతుః
మమ శరీరకుర్చిరస్మితి భవన్త్రైబువన్త ॥

సభానడు : తవ శరీరకుర్చిరస్తు ॥

పాపాత్రయోదశహోమః

స్నాతకుడు మరల ప్రాణాయామముచేసి పాపాత్రయోదశ హోమముల
కుసుంకల్పించి, శ్వేతశంకులచూడైన మొదలు దేవసవితప్రసవ వరకు చతు
ష్పాత్రవిధిగా అగ్నిముఖము చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమబ్రహ్మచర్య వ్రత
లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పాపాత్రయోదశ హోమంకరిష్యే ।

తదజ్ఞ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

సూ॥ శ్వేతతన్మల చూర్ణేన . దేవసవితః ప్రసవ

శ్లో॥ నాభూతో నాజ్యభాగో చ నచేద్ధ్యం సజయాదయః

చతుష్పాత్ర ప్రయోగేతు నిశ్చిత్కోక్తం కపర్చినా ॥

చతుష్పాత్రప్రయోగమందు అహారములున్ను, ఆజ్యభాగములును
జయాదులు (పూర్వ పాత్రయు) ఇధ్యమున్ను లేవని కపర్చిచే నిశ్చయించబడినది.

పూర్వపరిషేదనము చేసి, స్థవముచేత ధ్రువ్యమగుదు నాలుగు (పంచా
ముషేయులు ఐదు) మార్లు ఆజ్యమును గ్రహించి హోమములు చేయవలెను.

గమనిక - చతుష్పాత్ర ప్రయోగము పేజీనెం 98 నుండి చూడుదు.

శ్లో॥ పునరూర్ధ్వానహోద్యన్తే మహావ్యావృతయస్తథా

పాపాతిపజ్ఞకంమధ్యే ఏషాపాపాత్రయోదశ ॥

స్థవేణ చతుర్థహీతమాజ్యం గృహీత్యా ॥

ఏకం । ద్వై । త్రిణి । చత్వారి । (పజ్ఞ) ॥

౧ పునరూర్ధ్వాన వర్తస్త్వ పునరగ్న ఇషాయుషా । పునర్దుః పాపా

విశ్వత్ర స్సాహో ॥ అగ్నయజదంసమమ ॥

౨ సహరయ్య నివర్తస్సాగ్నే పిన్వస్త్వధారయా । విశ్వప్థియా విశ్వ

తస్మిన్ స్సాహో ॥ అగ్నయజదంసమమ ॥

౩ భూరగ్నయేచ పృథివ్యేచ మహలేచ స్సాహో ॥

అగ్నయేపృథివ్యేమహతజదంసమమ ॥

- భువోహయవేదాన్తరిక్షాయువ మహాతేచస్వాహా ॥
 వాయవేన్తరిక్షాయువహతజదంసమమ ॥
౨. సువరాద్రిత్యాయువ దివేచ మహాతేచ స్వాహా ॥
 అదిత్యాయుదివేచహతజదంసమమ ॥
౩. భూర్భువస్సువశ్శ్రవమ సేచ సక్షతేభ్యశ్చద్విగ్మశ్చ మహాతేచస్వాహా ॥
 చక్ష్రమసేనక్షతేభ్యోద్విగ్మశ్చహతజదంసమమ ॥
౪. పాహిన్ అగ్ని ఏనసే స్వాహా ॥ అగ్నియజదంసమమ
౫. పాహిన్ విశ్వవేద సేస్వాహా ॥ విశ్వవేదసజదంసమమ ॥
౬. యజ్ఞంపాహి విభావసోస్వాహా ॥ విభావసవజదంసమమ
౭. సర్వంపాహి శతక్రతోస్వాహా ॥ శతక్రతవజదంసమమ
౮. పాహిన్ అగ్నిఏకయా . పాహ్యుతద్వితీయయా . పాహ్యార్థం
 త్వరీయయా.పాహిగర్భితృత్వసృష్టర్హస్వాహా . వసవజదంసమమ.
౯. పునర్భూర్భావి వర్తస్య పునరగ్ని ఇషాయుషా పునర్భుః పాహి
 చిత్రత స్వాహా ॥ అగ్నియజదంసమమ ॥
౧౦. సహార్ధయ్య సహర్దస్వాగ్నే పిన్నస్పదారయా . చిత్రస్థ్వియా చిత్రస్వ
 తస్మర్తి స్వాహా ॥ అగ్నియజదంసమమ ॥

స్తోతకుడు శ్రీందివాక్యమునుపలికి ఉదకముముట్టుకొని, స్తుతముతో
 ఒత్తమాను ఆజ్యమును గ్రహించి, శ్రీంది మంత్రముచెప్పి ఒత్తమారుహోమము
 చేయవలెను.

నానాప్రకారేణ సమ్యగ్విత సకలదోష నిర్దరణార్థం సర్వ ప్రాయ
 శ్చిత్తం కరిష్యే ।

(స్మృతేణ) ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రజాపతయజదంసమమ ॥
 స్తోతకుడుఉత్తర పరిషేచనముచేసి శ్రీంది వాక్యముచెప్పి అక్షశోదకము
 లను హరివేణమునందు విడువవలెను

ఉత్తర పరిషేచనం కృత్వా ॥

అనేన పాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్సర్వాత్మకః సర్వం శ్రీ
 యజ్ఞేశ్వర స్సృష్టిజాతు . సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్హణముస్తు
 స్తోతకుడు శ్రీందివాక్యములుచెప్పి అగ్నినిప్రార్థించి, అభివాదముచేసి,
 ఆచమనము చేయవలెను.

సూ॥ స్వస్తిశ్రద్ధామితి సమస్కారం కుర్వాత్ ॥

స్వస్తిశ్రద్ధాం. . అహంభో అభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

ప్రాతరగ్నికార్యమి

స్తోతకుడు మరలప్రాణాయామముచేసి, ప్రాతరగ్నికార్యమునకు సంక
 ల్పించి, అక్షశోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను

ప్రాణానాయస్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మతేజోమేధాభి వృద్ధ్య
 ర్థం ప్రాతరగ్నికార్యం కరిష్యే ॥

స్తోతకుడు శ్రీందిమంత్రముచెప్పి అగ్నికఈశాస్యముమొదలు ప్రదక్షిణము
 గా ఉదకముతోఅలకవలెను.

సూ॥ పరిత్యేజీ పరిమృజ్య ॥

పరిత్యానైక్యే పరిమృజామ్యాయుషాచ భసేనచ సుప్రజాఃప్రజయా
 భూయాసగం సువీరో వీరీస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషై స్సుగ్ర హా

గృహస్థువతిః పత్యాసుమేధా మేధయాసుబ్రహ్మ బ్రహ్మచారిభిః ।
 స్థానికుడు క్రిందివాసుమంత్రముఃసుచ్యమా అగ్నిచుట్టాభూర్ముమిదల
 ఈశాన్యమువరకు ఎనిమిదిదిక్కులయందూ ఆక్షతలుఅలంకరించవలెను.
 సూ. పరిమృజ్యాబజ్జత్య ॥ అగ్నేయేనమః । హుతవహాయనమః ।
 హుతాశినేనమః । కృష్ణవర్మనేనమః । దేవముఖాయనమః । సప్తజిహ్వ
 యనమః । చైత్యానరాయనమః జాతవేదినేనమః ॥

సమిధోపాన

స్థాతకుడు క్రిందిమంత్రములుపఱచుచూ, స్వాహంతమందుసమిధలను
 ఒక్కొక్కటిగాఅగ్నియందు హోమముచేసి, త్యాగములనుచిహ్నపఱచెను
 సూ। తస్మిన్నుత్తరైస్సమిధ ఆదధ్యాత్ ॥

౧ అగ్నేయే సమిధ మాహరీషం బృహతే జాతవేదసి । యథాత్వమగ్నే
 సమిధా సమిధస్య ఏవం మామాయపౌ వర్చసా సన్యా మేధయా
 ప్రజయా ప్రకుభీర్బ్రహ్మ వర్చసా సాన్వాద్యేన సమేధయ స్వాహా ॥

అగ్నేయఇదంనమమ ॥

౨. ఏధోఽస్యధిష్ఠిమహి స్వాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ ॥

౩. సమిదసి సమిధిష్ఠ మహిస్వాహా । అగ్నేయఇదంనమమ

౪. తేజోఽసి తేజోమయిధేహి స్వాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ ॥

౫. అపోఅద్వాన్య చారిషగ్ం రసేనసమస్పృక్షహి । వయస్సాగ్ం అగ్నే
 ఆగమంతంమాసగ్ంస్పృజ వర్చసాస్వాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ

౬. సంమాఽగ్నే వర్చసాస్పృజ ప్రజయాదధనేనచ స్వాహా ॥

అగ్నేయఇదంనమమ ॥

౭. విద్యున్యే అన్యదేవా ఇన్ద్రో విద్యాభృహ ఋషిభిస్సాహా ॥

ఇన్ద్రాయేదంనమమ ।

౮. అగ్నేయే బృహతే నాశాయ స్వాహా ॥

అగ్నేయేబృహతేనాశాయేదంనమమ

౯. ద్యావాపృథివీభ్యాగ్స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యామిదంనమమ ॥

౧౦. ఏషాతే అగ్నే సమిత్తయా వర్చస్య చాఽప్యాయస్వచ తయాఽ
 హం వర్చమానో భూయాస మాహ్నాయ మానశ్శస్వాహా ॥

అగ్నేయఇదంనమమ ।

౧౧. యామాఽగ్నే భాగినగ్ం సన్తమదా భాగం చికిరేపత్యభాగమగ్నే
 తంకురు మామగ్నే భాగినంకురు స్వాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ ॥

౧౨. సమిధమూదాయాగ్నే సర్వవతోభూయా సగ్న్ స్వాహా ।

అగ్నేయఇదంనమమ ॥

చిట్ట ॥ అగ్నేయ ఏధోఽస్యధిష్ఠిమహి సమిదసి తేజోఽస్యఽపౌ అద్వంసమ్
 గ్నే విద్యున్యేగ్నేయే ద్యావాపృథివీభ్యా మేషాతే యామాగ్నే సమిధ మూదా
 యేతి ద్వాదశ ॥

పిష్టుల స్థాతకుడుస్వపమతో క్రింది హోమములు ఆజ్ఞముతో చేయవలెను

ఓంభూస్సాహా ॥ అగ్నేయఇదంనమమ ॥

ఓంభువస్సాహో[॥] వాయువశదంసమమ[॥]

ఓంసువస్సాహో[॥] సూర్యాయేదంసమమ[॥]

ఓంభూర్భువస్సువస్సాహో[॥] ప్రణాపతయశదంసమమ[॥]

స్వాతకుడు అగ్నితే అమంతకముగా పరిపీచనచేసి, లేచినిలబడి శ్రీది మంత్రములుచెప్పుచూ అగ్నితేనమస్కరించవలెను.

సూ॥ అన్తే తూర్ణీం పరిసమూహ్య[॥]

౧ యత్రే అగ్నే తేజస్వీ నాహంతేజస్వీ భూయాసం యత్రే అగ్నే వర్చస్వీ నాహం వర్చస్వీ భూయాసం యత్రే అగ్నేహర్షస్వీ నాహగ్ం హర్షస్వీ భూయాసమ్[॥]

౨ మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయీధ్ర ఇన్ద్రియందధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయినూర్వ్యో బ్రాహ్మదధాతు[॥]

౩ మానసోకే తనయే మానత్రయమిషానోగోషు మానోఅశ్వపురీషు పీరాన్యానో రుద్రభామితో వధీర్ హవిష్యన్తో నమసా విధేమతే[॥]
త్రాయుషం జపదగ్ధే కశ్యపశ్వత్రాయుషమ్[॥]
యద్దేవానాం త్రాయుషం తన్మే అస్మత్రాయుషమ్[॥]

భువనధారణమ్

సూ॥ భస్మనా శిరోలలాట వక్షస్థ్లేష తిలకాని కుర్యాత్[॥]

శ్లో॥ మేధావీతు లలాటతు తేజస్వీ రక్షితేభుజే[॥]

వర్చస్వీవై వామభుజే హృదయే బ్రహ్మవర్చస్వీ

ఆయుష్మాన్ కణ్డదేశేతు అన్నాదో నాభిదేశతః

యశస్వీ పృథ్విదేశేతు మూర్ధ్ని సర్వసమ్మర్దకః[॥]

అఅగ్నియందలిభస్మమును స్వాతకుడు తననుదులను కుడిభుజము ఎదుభుజము, హృదయము, కంఠము, బొడ్డు, వీపు, శిరస్సులయందు శ్రీది మంత్రములుచెప్పుచూ ధారణచేయవలెను.

మేధావీ భూయాసమ్ (ఇతిలలాటే) । తేజస్వీ భూయాసమ్ (ఇతి దక్షిణభుజే) । వర్చస్వీ భూయాసమ్ (ఇతివామభుజే) । బ్రహ్మవర్చస్వీ భూయాసమ్ (ఇతిహృదయే) । ఆయుష్మాన్ భూయాసమ్ (ఇతికంఠే) । అన్నాదో భూయాసమ్ (ఇతినాభౌ) । యశస్వీ భూయాసమ్ (ఇతిపృష్ఠే) । సర్వసమ్మర్దో భూయాసమ్ (ఇతిమూర్ధ్ని) । ధారయేత్[॥]

స్వాతకుడుస్వవముతోఅజ్యమును ఒక్కచూరుగ్రహించి, శ్రీదిహోమము చేసి, త్యాగముచెప్పి, విష్ణుకు స్వస్తిత్రదాంమొదలుగ భోకములచే అగ్నినిప్రార్థించి అభివాదముచేసి, ఆచమనముచేయవలెను.

పునస్సాదిత్యారుద్రావసవస్సుమస్త్రాంపునర్కృహోవసనీభయజ్ఞైః ।
ఘృతేనత్వం తనువో వర్తయస్వ సత్యాస్సస్త్ర యజమానస్య కామోస్సాహో[॥]
అగ్నియేవసనీధాదేదంసమమ[॥] స్వస్తిత్రదామితి నమస్త్యారంకుర్యాత్[॥]

స్వస్తిత్రదాం ఆహంభో అభివాదయే । ఆచమ్య

రక్షాధారణమ్

స్వాతకుడుస్థానాయామముచేసి, స్వాతకప్రతముకునకట్టించి, రక్షాసూత్ర మును పొడవకోపదారములచేయించి శ్రీదిమంత్రముచెప్పి ఆరక్షాసూత్రముతన కుడిచేతికిధరించవలెను పిదపపెద్దలు స్వాతకునిశిరస్సుపై అక్షతలుచేయవలెను.

గురుకులాత్మమావృత్త స్వామి స్వీయం సమావర్తనా పదవర్యాయం
స్వాతాత్మ్యం కర్మకమారం ప్రాణానాయమ్య. శుభశివో శ్రీమాన్ గోత్రః
నామధేయాహం స్నాతకప్రతాత్మ్యం కర్మకరిష్యే।

తదిజ్జరక్ష్యంతం రక్షణస్థనం కరిష్యే॥ రక్షణసూత్రాధిష్ఠానదేవతాభ్యో
నమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కృత్వా ।

విశ్వేతాశే సవనేముప్రవాచ్యాయాథ కర్మమఘ పన్నిధ్యసున్నతే ।
పారావర్తం యత్పురు సంభృతం పన్నపావృత్తోత్పరభాయ ఋషి బ్రహ్మవే ।
రక్షాంబధ్వా । రక్షణస్తన ముహూర్థస్థముహూర్తౌఽస్య ।

౪ పాలాశుకోహం

స్నాతకుడు సూర్యోదయముకుముందు చుట్టూ అనరణ్యం గోశాలయందు
ప్రవేశించి లోపలకురోముములందున్న చర్మము(కృష్ణజాతము)నేత ఆగోశాల
గుమ్మమునుకప్పుకొనవలెను. అరోహనస్నాతకునకు సూర్యరశ్మి తాకరాదు సూర్యస్థ
మయమువరకు మూత్ర పురీషవిస్తంభననుగోశాలవందలి వెలుపలకు వెళ్ళరాదు.
సూ। బేదముధీత్య స్నాస్యన్ ప్రాగుదయా ద్రవజంప్రవిశ్యా నర్జోమ్న చర్యతా
ద్వారమపిధాయాస్తే । నైసమేత దహరాదిత్యోఽభి శి తపేత్ ।

స్నాతకుడు ప్రాణాయామముచేసి, అగ్నిపరిష్కమ సంకల్పించి, స్తంభిల
కల్పన మొదలు పాత్రాపాదనవరకూ పల్నాత్రవిధిగా చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీమదేవశ్వరశ్మితర్జం స్నాతకప్రతాల్ల స్థండితోర్దై
ఖనాధ్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే । ఓంభూర్భువస్వహరోమ్ ఇతరరద్యమ్ ।

దేవపాత్రాసాదనచేసినతరువాత వాటికి శిక్షితరముగా కూర్చుకొనలుగా
దర్శింపవలెను వాటి పై స్నాతకప్రతమందు అననమైనమనుష్యపాతలను అనగా
మణులగుచ్చులకు రెండుదారములు, రెండువస్త్రములు. రెండుమణులున్న

వివాహగనమిధయా పూలరందయా సుగంధమును, చెవిపోగులకుబురులు
లంచుబద్ధిస్సుచుట్టలును, చన్నీళ్ళు, వేడినీళ్ళు, చూరకత్తి, బుంగచాప, ధాన్యము,
గొడ్డుగు, దండము, కాటకు, అడ్డము, పాపుకోళ్ళు, బద్ధిస్సు, ఎద్దుపేద. నలుగు
పిండి, ఉసిరికపిండి, రెండు ఉరకపాతలను, వేడిపుడక, వీడినన్నిటిని స్నాతకుడు
ఒత్తుమారుగా ఉంచవలెను.

సూ॥ మధ్యస్థితేగ్నిరుప సమాధానాది పాత్ర ప్రయోగకాలే ।

శ్లో॥ సూత్రే వస్త్రే మణియగనమిత్ర క్షుగ్నాన్ పవర్తౌ ॥

శీతోష్ణామ్న క్షుర కలు యవ చృత దణ్డాన్వాని ।

ఆదర్యో పానమా కుశ శక్వశ్చ స్నాన చూర్ణాని కుర్వన్ ॥

స్నానం యుజ్యాత్కృత్య దిహనరః కాప్య యౌదుమ్నరశ్చ

అప్రధ్యాన్వాగ్మోమదలు సోమాయేదంసమమచరకురేసి, స్నాతకుడు క్రింది

మంత్రముచెప్పి ఒకమాదిగనమిధను అగ్నియందుఉంచవలెను.

సూ। పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాస్తే॥ అప్రధ్యాన్వాగ్మో సోమాయేదంసమమ॥

పాలాశం సమిధముత్తరయారాయ ॥

ఇమగ్న్ స్తోమమర్చితో జాతయేదసే రధమివ సంమహామా మనీషయా
త్రిదాహినః ప్రమతి రస్య నగంసద్యగ్నే సఖ్యే మారిషామా వయంతవ ॥

అగ్నియజదంసమమ ।

పతన సంస్కారము

స్నాతకుడు అగ్నికేసండులపై పున శుంగచాపమీదకూర్చుని క్రిందిమంత్ర
ముచెప్పుచూ కత్తిని అభివంశ్రణచేయవలెను.

సూ। అపరోచాగ్నిం కలు ఏరకాయాం వోమవిశ్వోత్తరయా క్షురమభిమన్త్య

త్రాయుషం ఇమదగ్నే కశ్యపశ్చ త్రాయుషమ్ ।

యద్దేవానాం త్రాయముపం తస్మైశస్త్ర త్రాయముపమ్ ।

స్వాతకుడు క్రిందియజుఃపుటపై కత్తినిసంస్కారనిమిత్తము తనతండ్రికిఁజూయవలెను.
సూ॥ ఉత్తరేణయజుఃపాపే వస్త్రే ప్రదాయ ॥

శివో నామాస్మి స్వధీతిస్తే పితా సమస్తీ అస్మ మహాహిగంసీ ।

నీళ్ళ తోయపుటమొదలు దర్భవస్త్రేనా విదధాతి వదకు ఉపనయనము
లో వలినచేయవలెను

సూ ॥ అపాగ్ం సగ్ం సర్జనాద్యాకేశ నిధానాత్పమానమ్ ।

అధ్యాయముయొక్క మొదటియజుఃపునుచెప్పి క్రిందినిధముగా ఉదకము
కలువవలెను.

సూ॥ అనునాకస్య ప్రథమేన యజుఃపాపస్సగ్ం సృజ్య ॥

ఉష్ణేనవాయ పుదకేనే హృదితిః కేశాన్ వవతు ॥

వేడినీళ్ళను కన్నీళ్ళలోఁబోసి క్రిందిమంత్రముచెప్పి ఇదివరకుసిద్ధముచేసిన
దర్భకట్లతో స్నాతకునితండ్రి స్నాతకునిశిరస్సుపైఉన్న కేశములను తూర్పు నుండి
ప్రదక్షిణముగా ఉదకముతోతడువవలెను.

సూ॥ ఉష్ణాశ్శీతాస్సాన్యీయోత్తరయో శిరఃసత్తి ॥ (ప్రాగారభ్య ప్రదక్షిణమ్)
ఆపఉష్ణస్థ జీవసే దీర్ఘాయత్సాన్వయ వర్చసే । ఊక్తుసార్వంద్యతే ।

క్రిందినాటగుమంత్రములచెప్పుచూ తూర్పుమొదలుప్రదక్షిణముగా నాలు
గు దిక్కులందునూ మూడేసిమూడేసి దర్భలమతర్జముఉంచుకొని స్నాతకునికేశ
ములను తండ్రిఁబిందించవలెను.

సూ॥ త్రీగస్త్రీన్ దర్భానస్తర్భాయోత్తరాభిశ్చత సృభిః పతిమస్తం ప్రదక్షిణం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి ॥

క్రిందిమంత్రములో శ్రీనివాస అనుచోట స్నాతకునిపేరు ఉచ్చరించవలెను.

యేనావపర్భువితా క్షురేణ సోమస్త్రరాక్షో వరుణస్య విద్వాన్ ।

తేన బ్రహ్మణో వపతేద మస్యాయుష్మాక్షౌర దష్టిన్యథాఽనదయం (శ్రీని
వాస) శ్రర్మా ॥

స్నాతకుని తల్లిగాని బ్రహ్మచారిగాని తండ్రికిదక్షిణమునఉండి క్రింది చెప్పు
బోధమంత్రములచే తండ్రినిఆతిథిమంత్రించవలెను ఎద్దువేదతో చేసినప్రమిదలో
యవధాన్యముఉంది దానిలో తృంచినకేశములను, దర్భాగ్రములముగా ఉంచి
ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ వపస్వ ముత్తరయాను మస్త్రయతే దక్షిణతో మాలా బ్రహ్మచారివా ।

అనవహేతశ్చిద్ధిందే యవాన్విదాయ । యస్మిన్వేశాను వరుమ్యావ ఉపస్మశ్చ

తండ్రిక్రిందిమంత్రముచెప్పి స్నాతకునిశిరస్సుపై తూర్పుననుదుటకు పై
భాగమందుగల కేశములను మూడుదర్భాగ్రములతోనహ్నింపించి, తృంచిన
కేశములను, దర్భకొనలనుపేదప్రమిదలోఉంచి ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

యశ్చురేణ మర్చయతా సుపేశసావస్త్రా వపస్తి కేశాన్ ।

శున్మిశిరో మాఽస్యాయుః ప్రమోషీః ॥ ఇతిప్రాచ్యామ్ ॥

తండ్రి క్రిందిమంత్రముచెప్పి స్నాతకునిశిరస్సుపైదక్షిణమున, కుడిచెవికి
ప్రేభాగమునగల కేశములను మూడు దర్భాగ్రములతో నహ్నింపించి, తృంచిన
కేశములను, దర్భకొనలనుపేదప్రమిదలోఉంచి ఉదకముముట్టుకొనవలెను
సూ॥ పునస్త్రీన్ దర్భానస్తర్భయ ॥

యేనహ్మపా బ్రహ్మవృతే ధగ్గోర్దిష్టస్య చాయుషేఽవపతి ।

తేనాస్యాయుషే వపసో శ్లోకాయ స్వస్రయే ॥ ఇతిదక్షిణతః

తస్మిన్ కేశానువరుమ్యావ ఉపస్మశ్చ ॥

తండ్రి క్రిందిమంత్రముచెప్పి స్నాతకునిశిరస్సుపైవత్సమును, శిఖకు
క్రిందిభాగమునగల కేశములను మూడుదర్భాగ్రములతో నహ్నింపించి, తృంచ

న కేశములను, దర్శకొనలను పేదప్రమిదలోఁజింది ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

సూ || పునస్త్రీన దర్శానస్తర్కాయః ||

యేనపూయశ్చరాత్మ్యయం జ్యోత్సవశ్చాత్మి సూర్యమే

తేనాస్యాయుషే వససౌ శ్శోకాన్యాయ స్వస్యయే ||

ఇతిపశ్చాద్ధితం ప్రవవతి || తస్మిన్ కేశానువయమ్యావ ఉపస్సృశ్య

తంప్రి క్రిందిమంత్రముచెప్పి స్నాతకునిశిరస్సుపైఉత్తరమున, ఎదమచెవికి పైభాగమునగల కేశములను మూడు దర్శాగ్రములతో సహాఁజింది, త్వందిన కేశములను, దర్శకొనలను పేదప్రమిదలోఁజింది ఉదకముముట్టుకొనవలెను క్రిందిమంత్రములో శ్రీనివాసఅనుచోట స్నాతకునిపేరుఉచ్చరించవలెను.

సూ || పునస్త్రీన దర్శానస్తర్కాయః ||

యేనపూషా బృహస్పతే రగ్నేర్నిష్ఠస్య చాయుషేవవతి । తేనతే వపామి(శ్రీనివాస)శర్మన్యాయుషా వర్చస్వాయధాజ్యో క్కునునాఅసోః.

ఇత్యుత్తరతః || తస్మిన్ కేశానువయమ్యావ ఉపస్సృశ్య

ఏదవ ఆపేదప్రమిదను క్రిందిమంత్రముచెప్పి వేదిపెట్టు మొదటగాని దళుదుట్టు మొదటగాని ఉంచవలెను.

సూ , ఉత్తరయాదుమృర మూలే దర్శస్తంభేవా నిదధాతి ||

ఉప్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్యో బృహస్పతి స్సవితౌ సోమో అగ్నిః ।

తేభ్యోనిధానం బహుధాఽస్య విష్ణస్తర్కాయ ద్వాపాపుద్ధివీ అపస్సువః ।

పిమ్మట స్నాతకుడు గోళాలలో ఎదమటిభాగముందుకూర్చుని మొలకుకట్టిన ముఱుదర్శిత్రాచనువిష్ణు బ్రహ్మచారికితఁడయవలెను, బ్రహ్మచారిత్రాడును క్రింది యజ్ఞస్థులపై వేదిచెట్టుమొదటగాని దళుదుట్టులోగాని ఎవరికీ కనపడకుండా చావవలెను.

సూ|| జహ్నుశ్చో వజస్యోపవిశ్య విద్రుప్యమేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి తాగ్గంసఉత్తరేణ యజుఃపేరుమృర మూలే దర్శస్తమ్మే వోపగూహతి ।

క్రిందిమంత్రములోస్నాతకుని నామగోత్రనామములను మొదటపఱి విభక్తిలోచెప్పి రెండవమారు ప్రథమావిభక్తిమార్చి దర్శిత్రాడును దావవలెను

ఇదమహం (శ్రీనివాస) శర్మణో గౌతమస్యపాస్మాన ముపగూహో ముత్తరో (శ్రీనివాస) శర్మద్విషన్ముః ।

మార్గదర్శనము

స్నాతకుడుఅమంత్రముగా వేదిపేటినిదర్శిలోకలిపి క్రింది ఆధుమంత్రములచెప్పి చివరనఒక్కమాడుగా స్నానముచేయవలెను

సూ|| ఏవం విహితాభిరేవాద్వి రుత్తరాభిష్పద్వి స్సాత్వా

ఆపోహిష్టామయోభవ ఇతితిస్రోహిరణ్యవర్ణా ఇతితిస్రో తూర్ణేల మిశ్రితాభిశ్శీతేష్టా భిరద్విష్పజ్జా మస్తేనక్కురేవన్నాతి ||

ఓంఆపోహిష్టామ ఆపోజనయ ధావనః ||

హిరణ్యవర్ణా శ్చురయఃపావకా యామజాతః కశ్యపోయాస్పిష్టః

అగ్నింయూగర్భం దధిరే విరూపాస్సాన ఆపశ్చగ్గ్ సోనాభవన్తు

యాసాగ్గంరాజావరుణోయాతి మధ్యేనాస్యన్తతే అవసశ్చజ్ఞానామ్

మధుశ్చుత శ్చువయోయాః పావకాస్తానతప్ శ్చగ్గ్సోనా భవన్తు ।

యాసాందేవా ద్వివిక్కుణ్వన్తి భక్తంయాఅనరక్షే బహుధాభవన్తి ।

యాఃపుద్ధివీం పయసోన్తన్తి క్రూరాస్తానతప్ శ్చగ్గ్సోనాభవన్తు ||

దంశధావనము

స్నాతకుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి మేడిపల్లకతో దంశధావనము చేయవలెను.

సూ॥ ఉత్తర యోదుంబరేణ తతోధావతే ॥

అన్నాద్యాయ పూజార్థం దీర్ఘాయ రూపామన్నాదోభూయసమ్ ।

సోమరాజా యమాగమధ్యమే ముఖంప్రవేశ్యతి భగవ సమావర్తసా

స్నాతకుడు అష్టదశను నైర్మలుతిడిస్తూపాదపై ఉదకమునుముట్టుకొని

అవమనము చేయవలెను

సూ॥ నైర్మలుత్యాం దిశినిరస్య । అపఉపస్య శ్చ । ఆచమ్య

స్నానము

స్నాతకుడు చిరుతనగమిండియెరలగువాటితో ఒంటినినలుచుకొని ఇష్ట

పుష్ప, ఉసిరికపిండి మొదలగువాటితో ఒంటినిరుద్దుకొని స్నానముచేయవలెను

సూ॥ స్నానియోవాదిత స్నాతః । మహారహస్థాదిభి రుద్వర్జ్యామలకపిష్టాదిభి శ్చిరస్నానీయై స్నాతశ్చభవతి ।

వస్త్రధారణము

స్నాతకుడు క్రిందియజుస్సుచెప్పి ఉత్తరించని క్రొత్తవస్త్రమును కట్టుకొని,

అవమనము చేయవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణయజుషా ౨ ౨ హతమస్తరం వాసః పరిధాయ ॥

సోమస్య తనురసి తనువంమే పాహి స్వామాత్రసూరావిత ॥

సూ॥ వాసః పరిధాస్యావస్య ॥

స్నాతకుడు కుహరమొదలగుపరిమళద్రవ్యములకలిపిన మంచెగంధము

ను క్రిందిమూడుమంత్రములతో నమః అనునపుడు దేవతలకు సమర్పించవలెను

మూడుమార్లు రెండుచేతులాయొక్కపదిచేళ్ళను గంధముతోముంచి పైకి విమ్రులు యే సమర్పణము.

సూ॥ సార్వసురభిజా వస్త్వనేత్తర్ది దేవతాభ్యః ప్రదాయ ॥

౧ సమాగ్రహాయదాభిగ్రహాయ ॥ ౨ సమశ్చాక జజ్ఞాధాభ్యామ్ । ౩. సమ

స్వాభ్యా దేవతాభ్యా యా అభిగ్రాహిషీః ॥ సూ॥ ప్రదాసం సమశ్చత్వేన ॥

స్నాతకుడు క్రింది మంత్రమునుచెప్పి గంధమును తన ముఖము మొదలు కరీరమునకు పూసకొనలెను.

గన్ధావరణము

సూ॥ ఉత్తరయాఽనులిప్య ॥

అప్పురస్సుయోగన్తో గన్ధర్వేషు చ యద్యతః ।

దైవో యోమానుషో గన్ధస్యమా గన్ధస్సురభి ర్భుషతామ్ ।

స్నాతకుడు ఒక బంగారుపూసను రెండువైపులా రత్నములు ఉండునట్లు దారమునకుగుచ్చి, దానిని క్రిందిమంత్రముచెప్పి ఉదకపాత్రయందు ప్రదక్షిణముగా మూడుమార్లు చురుకుగా శ్రీచువలెను.

సూ॥ మణిగం సౌవర్ణగం సోపధానగం సూత్రోత ముత్తర యోదకపాత్రే త్రిప్రదక్షిణం పరిష్ఠాప్య ॥

ఇయమోషధి త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ ।

సామా హిరణ్యవర్జసం బ్రహ్మవర్జసినం మాకరోతు ।

స్నాతకుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి మూడువాక్యములచివర వైపూసగు తన కంఠమున కట్టుకొనవలెను.

మంత్రధారణము

సూ॥ ఉత్తరయాగ్రీహస్వాభ్యధ్య ॥

అపాశోఽస్త్వరోమే మానగ్ం శారీః । శివోమోపతిష్ఠ్య దీర్ఘయుత్యా

య శతశారదాయ॥ శతగిం శరద్ధ్యాయుషే వర్చసీ క్షేపాత్వై పుణ్యాదు
త్ర్యవసాసయా గ్రీవాస్వాబధ్య॥

పిమ్మట స్త్రోతకుడు దారమునకు గ్రుచ్చినరేగుగింజను మంత్రము
లేకుండా జలకంశముతో వెనుకటివదన త్రోవ వదమచేతికి కట్టుకొనవలెను.
సూ॥ ఏవమేవ బాదరమడిం ముద్రపర్థగిం సవ్యేపాణావాబధ్య॥
స్త్రోతకుడు నూతనవస్త్రములను క్రింది మంత్రములచేత అభిమంత్రించవలెను.
సూ॥ అహతముత్తరం వాసో రేవతీస్సేతి సమాసమ్॥

రేవతీస్త్వా వ్యక్త స్మృతిశ్చాక్రా కృచ్ఛగ్నిస్త్వా॥

ధియోఽవయస్స వగ్నా అవృజ్ఞస్త్వ హస్తమన్యగ్గిం అభితోఅయచ్చన్మ్॥

దేవీర్దేవామపరిధి సవిత్రే మహర్షిరాసా మభవన్మహిత్యసమ్॥

బృతీయ వస్త్రధారణమ్

స్త్రోతకుడు క్రిందిమంత్రములుచెప్పి, ఒకవస్త్రమునుకట్టుకొని, రెండవ
వస్త్రమును కప్పుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభిస్సృణ్వి వాసః పరిధాయ॥

యాఅకృష్టన్నదయన్ యాతతన్నత యాశ్చదేవీరన్నా సభితో దదన్త॥

రాస్వాదేవీర్ధరసే సంవ్యయన్వాయుష్మానిదం పరిధధ్యవాసః॥

పరిధత్ర ధత్తవాస సనగిం శతాయుషం కృణుతద్విర్వమాయుః॥

బృహస్పతిః ప్రాయచ్చద్వాస ఏతథ్విమాయ రాక్షిపరిధాతవాః॥

జరాభిచ్చాసే పరిధధ్యవాసో భవాకృష్టీనామభిశస్య పాహ॥

శతజ్ఞతేవ శరదస్సువర్చా రాయశ్చపాష ముపసంవ్యయన్య॥

స్త్రోతకుడు వస్త్రములుధరించినపిదప ఆదేవతలచేసి క్రిందిమంత్రము
చెప్పవలెను.

సూ॥ వాసపరిధాయ॥ ఆవమ్య పరిహితం (ఆత్మానం) ఉత్తరయాఽను
మస్త్రయతే॥

పరిధం వాసో అధిరాస్తస్థయేఽభూరా పీనామభిశస్యిపాహ॥

శతజ్ఞతేవ శరదఃపురూదీ ర్వసూనిధార్యో విభజాసిజేవన్మ్॥

స్త్రోతకుడు వైసవ్య కౌన్త వస్త్రముయొక్క అంచుచివర వెలిసగులజతను
కట్టి, వాటిని ప్రక్కయందుంచి, స్థనముతో అజ్యమును నాలుగు మార్లు గ్రహించి
వెలిసోగులు మాత్రము అగ్నిలో పడకుండా ప్రుక్కలోనే అజ్యముతో వాటిని
తడుపుచూ, క్రిందచెప్పబోవు ఎనిమిదిమంత్రములచే అజ్యసామములు చేసి,
త్యాగములను చెప్పవలెను.

సూ॥ తస్యశాకాయాం ప్రవర్తే ప్రబధ్య దర్శ్యామదాయా క్షేనాధ్యాసయన్స్త్రుత
రామంతిర్బ్రత్యా॥ ఆయుష్య విత్యస్తాజ్ఞాహంతిర్బుహారి॥

అజ్యహోమా

ఏకం॥ ద్యే॥ త్రిదీ॥ చర్వాది॥ (సంచ)॥

౧ ఆయుష్యం వర్చస్యగిం సువీర్యగిం రాయస్సోష మాధ్విద్యమ్
ఇదగిం హిరణ్యం జైత్రాత్రాయావిశతాం మాగిన్వాహ॥

హిరణ్యాయేదంసమమ॥

౨ ఉచ్చిర్వాది పుతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయుమ్॥

సర్వాస్సమృద్ధిర్ బుద్ధయో హిరణ్యేష్ట స్తమాహితాస్వాహ॥

హిరణ్యాయేదంసమమ॥

శునన్తుహగ్ం హిరణ్యస్య పితరీం నామాగ్రభైషమ్
తంమా హిరణ్య వర్చసం పూరుషు ప్రియంకురుస్వాహో ।
హిరణ్యాయేదంనమమ ॥

ప్రియంమా దేవపుకురు ప్రియంమా బ్రహ్మజేకురు ।
ప్రియం విశ్వేషు శూద్రేషుప్రియగ్ం రాజసుమాకురుస్వాహో ।
హిరణ్యాయేదంనమమ ॥

యాతిరశ్మి నివద్ధసే ౨హం విధరణీ ఇతి ।
తాన్వా ష్మితస్య ధారయా యజ్ఞేనోరాధసే మహాగోస్వాహో
సగ్ంరాధన్యాఇదంనమమ ॥

సగ్ంరాధన్యై దేవ్యైస్వాహో ॥ సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై ఇదంనమమ ॥
ప్రసాధన్యై దేవ్యైస్వాహో ॥ ప్రసాధన్యైదేవ్యైఇదంనమమ ॥

సప్రమాజఙ్గా విరాజఙ్గాభి శ్రీర్యాదనో గృహే । లక్ష్మీరాష్ట్రస్థయా
ముఖేతయామా సగ్ంసంభామసిస్వాహో । లక్ష్మ్యాఇదంనమమ ॥
విమృత ప్రకృతోఽస్మి దేవిపోగులపతీనీ ఇధ్యసన్నహనము మేదలు

అహంభోఅభివారయే వరకుతేయవలెను

ఇత్యన్త్రాజ్యాహంతీర్ముత్యా ॥ ఇధ్యసన్నహనం జయోది సదవిద్యతే
అభివారనాస్తం కృత్యా ॥ ఇధ్యసన్నహనానన్యధ్యసగ్గే అభివారయే ॥

కర్ణాధరణ ధారణమ్

విమృత స్నాతకుడు ప్రవసివిది మంత్రములను స్నాహోకారములేకుండా
క్రిందివిధముగాచెప్పి, ముందుగాకుడిచెవికి పోగును పెట్టుకొనవలెను 6, 7 మంత్ర

ములకుమూత్రము స్నాహోకారముచెప్పవలెను

హా ఏతాభిరేవ దక్షిణీకర్ణే అబద్ధితే, ఏతాభిన్నువ్యే నస్సాహోకారః ।

అయుష్మంవర్చస్యగ్ం సవీర్యగ్ంరాయస్వప్త మౌద్ధ్యమ్ ॥ ఇదగ్ం
హిరణ్యం జ్ఞిత్రాత్రాయావిశతాంమామ్ ॥ ఉచ్చిర్వాదిపుతనాజి సతాసాహం
ధనంజయమ్ ॥ సర్వాస్సమద్ధిర్బుధ్యయో హిరణ్యేసిష్టమాహితామ్ ॥ శున
మహాగ్ం హిరణ్యస్య వితురిష నామాగ్రభైషమ్ ॥ తంమా హిరణ్యవర్చసం
పూరుషు ప్రియంకురు ॥ ప్రియంమాదేవపుకురు ప్రియంమా బ్రహ్మజేకురు ।
ప్రియంవిశ్వేషు శూద్రేషుప్రియగ్ం రాజసుమాకురు ॥ యాతిరశ్మి నివద్ధసే
౨హం విధరణీఇతి ॥ తాన్వా ష్మితస్యధారయా యజ్ఞేనోరాధసే మహామ్
సగ్ంరాధన్యైదేవ్యైస్వాహో ॥ ప్రసాధన్యైదేవ్యైస్వాహో ॥ సప్రమాజఙ్గా
శ్రీర్యాదనో గృహే । లక్ష్మీరాష్ట్రస్థయా ముఖేతయా మాహగ్ం సృజామసి ।
ఇతి దక్షిణకర్ణే ॥

విమృత స్నాతకుడువైవిధముగానో ఎదముచెవికిపోగును పెట్టుకొనవలెను

అయుష్మం వర్చస్యగ్ం సృజామసి ॥ ఇతివామకర్ణే ॥
స్నాతకుడు క్రిందిచెప్పబోవు మంత్రములను అనుసరించి పూలదండ, కాటుక,
ఆర్ద్రము, చెప్పులు, గోడుగు, కర్ణమొదలగు వస్తువులను ధరించుచుండవలెను

ప్రజధారణమ్

స్నాతకుడుక్రిందిమంత్రము చెప్పుచూపూలదండ శిరస్సునధరించువలెను
సూ, ఏవముత్త రైర్ధ్రా లింగమ్ ॥ ప్రజశ్చిరీసి ।

శుభేకేరీతరోహ శోభదస్మి ముఖంమమ ॥ ముఖగ్ంహిమమకోభ
య భూయాగ్ం నజ్జభగంకురు । యామాహరణ్ణమదగ్ని శ్రద్ధాయై కామా

యాన్యః । ఇమాంతామపి న హ్యేవ హం భగవన్ సమావర్తసా ॥ బధ్నాతి ॥

సూ॥ అజ్ఞాన మధర్మానేక్షాముపానమ్ చ త్రందజ్ఞమితి ॥

స్నాతకుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి కాటుకను రెండునేతములకు ఒక్క మారుగా ధరించవలెను. తల్లిగాని, తోబుట్టువూగు కాటుక పెట్టుట అచారము.

అంశవధారణమ్

సూ॥ అజ్ఞానమ్ । యదాజ్ఞానం త్రైకకుండం జాతగం హిమపత ఉపరి, తేన వామాక్షాతేజసే వర్చసేబిలాయచ ॥ మయివర్తత పూర్వం మయివ ర్తతవర్తనం మయివర్తతభేదం మయివర్తతాయుషమ్ । త్రైకదేవాత్మే

ఆదర్శావేక్షణమ్

స్నాతకుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి అర్ధమునందు తన ప్రతిబింబమును చూచుకొనవలెను

సూ॥ ఆదర్శావేక్షణమ్ ॥ యశ్చేవర్తః పరాగత మాత్మాన ముపలిష్టతి

ఇదం తత్పునరాదే దీర్ఘాయత్నాయ వర్తసే ।

పాదుకాధారణమ్

స్నాతకుడు క్రిందమంత్రముచెప్పి రెండుచెప్పులను ఒక్కమారుగా ధరించవలెను.

సూ॥ ఉపానమ్ ॥

ప్రతిష్ఠిస్త్యో దేవతానాం మామాసన్తాప్తమ్ ॥ (యుగపతే) ।

చక్రధారణమ్

స్నాతకుడు గొడుగును అమంత్రకముగా వజ్రాకాని, పిమ్మట మంత్రమును చెప్పువలెను తనకు నీడవచ్చునట్లుగా గొడుగుచేసుకొనవలెను.

సూ॥ చక్రం తూర్వీకమాయా ॥

ప్రజాపతే శృణుమహి బ్రహ్మజగత్పిర్విశ్వ జనస్య ఛాయాఽసి సర్వతో

మాపాహి ॥ అజ్ఞాన మభిచ్ఛాదయతి ॥

దండధారణమ్

స్నాతకుడు క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి, ఎదురుకర్రను దేతితోపట్టుకొనవలెను సూ॥ వైడవం దండమితి, దేవస్యత్వా సవిశుభ్రవే 2 శిష్టో ర్భావోభ్యాం పూజ్ఞో హస్తాభ్యా మదదే ద్విపతో వేదాయేస్త్యత వత్సోసి వార్తమ్న శ్చర్య మేభవ యత్నాపం తద్విహారయ ॥

నక్షత్ర దర్శనమ్

స్నాతకుడు నక్షత్రదర్శనమునందు మోనముగా ఉండి నక్షత్రములు కనుపడినతరువాత తొమ్మనకుగాని ఉత్తరమునకుగాని వెళ్లి క్రిందిమంత్రమును చెప్పుచూ దిక్కునకుమొక్కువలెను.

సూ॥ వాచంయచ్చుత్యా నక్షత్రేభ్యః ఉదితేషు, నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీరీంవా దిశముపనిష్టుమ్యః ఉత్తరేణార్ధేన దిశముపన్తాయ ॥

దేవీష్టదుర్వీరురుణః కృణోతి విశ్వదేవాన ఇహ వీరయధ్ధమ్ ॥

స్నాతకుడు క్రింది అర్ధము చెప్పి చ నక్షత్రములకూ, చంద్రునకూ మొక్కువలెను

సూ॥ ఉత్తరేణ నక్షత్రాణి చక్ష్రవనమితి ॥

మాహాస్థిమ ప్రజయామా త్తమాభిర్భార ధామ ద్విప్రుతే సోమరాజన్యః ॥

స్నాతకుడు తాను ఏ ఆశమును స్వీకరించవలెనో మిత్రులను అడుగుపలయును

సూ॥ రాతినా సంభాష్య యదార్థం గచ్ఛతి । మిత్రేణార్హస్థ్యం సంభాష్యసి ॥

కాశీయాత్ర

స్నాతకుడు క్రిందిశ్లోకమును చెప్పి, కాశీయాత్రచేయుటకై అనుష్ఠానముని గురువును కోరవలెను.

శ్లో, చరిత్ర బ్రహ్మచర్యోహం కృతవ్రత చతుష్టయః ।

కాశీయాత్రాం గమిష్యామి అనుష్ఠాం దహిమే శుభామ్ ॥

బ్రహ్మచర్యమును పూర్తిచేసి, వేదవ్రతములను ఆచరించిన నేనుకాశీ యాత్రకు వెళ్ళుచున్నాను. కావున అనుష్ఠానములను అనినది అనిగురువును ప్రార్థించి, స్నాతకుడు పాదుకలనుధరించి, గొడుగువేసుకొని, కర్రనుచేత పెట్టుకొనవలయును ఒకకందువాలో బియ్యము పెనెరవేపు, అప్పుడములు, వడియములు, ఒక కూర, విడిరాపాయలువేసి మూటకట్టి, ఆముటను స్నాతకుడు చేతితోపట్టుకొనవలెను. తరువాత బంధువులతో, వేదభోష, మంగళవాద్యములతో గృహమునుండి బయటకువచ్చి నాలుగువీధుల నడుమనిలబడవలెను.

కన్యాదాత ఒకవళ్ళములో పన్నీరు, నెంట్లు, గంధము, తాంబూలము, టెల్లముక్కు సూతనవస్త్రములుపట్టుకొని స్నాతకునివద్దకు రావలయును కన్యాదాత క్రిందిశ్లోకముచెప్పి క్రిందివిధముగా స్నాతకునికోరవలెను.

శ్లో సాలంకారాం మమనుతాం కన్యాం దాస్యామి తే ద్విజు ।

పాడిం గృహీత్యాస్యాస్విష్టం గచ్ఛస్వా ౨.౨ గచ్ఛ మధ్యహమ్ ।

ఒస్నాతకుడా । నీవు నాగృహమునకువచ్చి, బంధుభూతభరణముల చే అలంకరింపబడితిన్న నాకుమార్తెను వివాహముచేసుకొని భార్య అగ్ని సోమోత్తములతోనూ మీగృహమునకు వెళ్ళవలసినదిగా కోరుచున్నాను.

అని స్నాతకునకు పన్నీరుచ్చి, గంధముదాసి, నెంట్లుపూసి, సూతన ఎల్లతాంబూలములను ఈయవలెను. బెల్లమును స్నాతకునిగిడ్డము క్రింద బంచి నాకుమార్తెను పాడిగూడముచేసుకొనుమని కన్యాదాత కోరవలెను.

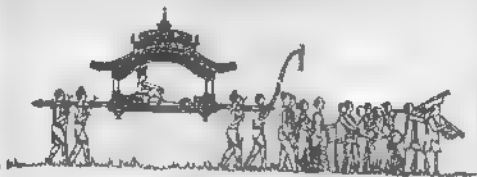
పైశ్రియాకలాపము అంతయు కన్యాదాతకుబదులు వధువు సోదరునితో చేయించుట ప్రబలమైన ఆచారము.

తరువాత స్నాతకుడు వధువుసోదరునకు గంధారులను, కొత్తబట్టలను ఇచ్చుట ఆచారము.

పిమ్మట కాశీయాత్ర.

పిమ్మట స్నాతకుడు వెనుకకువచ్చి, యధాస్థానమున కూర్చొని, ఆభ్యుదయకము, కర్కణాపుణ్యవాచనము చేయవలెను. పిమ్మట సూతన వస్త్రప్రదానము, అశీర్వాదము, మంగళహారతి జరిగించవలెను. సూ. స్నాతక వ్రతాజ్ఞభూత మాభ్యుదయకం కర్కణాపుణ్యహంచ కృత్యా ।

సమావర్తనం సమాప్తమి

ఎదురు స్వాహాము

చతురదశం

వివాహమునకువచ్చిన మగపెళ్ళివారిని అడపెళ్ళివారు సవరివార సమేతముగా మంగళవాద్యములతో ఎదురేగి కళ్యాణవేదికవద్దకు తీసుకొని రాగా మగపెళ్ళివారు అందరూ తూర్పుముఖముగా జ్యేష్ఠానుక్రమముగా, దంపతీ యొక్కముగా ఒకవరుసక్రమముతో ఆసనములపై కూర్చుండగా, వారిమధ్యలో వరునికూడా కూర్చుండేయవలెను

ఒక క్రొత్తదొంగెతోపాటుకమును, మరియొక క్రొత్త దొంగెతో మంచినిటిని వంటబ్రాహ్మణము కావదీలో పెట్టు కొని తమవంటరాగా, అడపెళ్ళివారు ఒకపెళ్ళిములో వరు నకుఇచ్చు నూతనవస్త్రములు, నెంబు, పన్నీరు, గంధము, తాంబూలములను, బుక్కా, బిగ్గండను, శుభలేఖ (కర్పూరపు పిళ్ళు, హాలిరంగులు)ను సిద్ధపరిచి, వేదికవద్దకు తీసుకొని రావలెను.

కూర్పుప్రాంతమువారు ఈధుమరుమున వరుని ప్రక్షుప్త వధువునుకూడా కూర్చుండవలయుదురు.

పిమ్మట వధువుతరపుకన్యాదాత మొదలగుమగవారు మగపెళ్ళివారి

తరుపుమగవారిని, కన్యాదాతభార్యమొదలగుఅడపారు వరునితరపు అడ వారిని గంధము, కుంకుమ, నెంబు, పన్నీరు, కర్పూరపుపేర్లు మొదలగు వాటిచే సత్కరించి, రంగులు చల్లి, అందరికీ పానకములు ఈయవలెను.

కూర్పుప్రాంతమువారు జైరత్నారములు వధువుచే వరునకు, వరునిచే వధువుకుకూడా వేడుకగాచేయించును. వధూవరులు ఇరువురుచే పరస్పరము పానకములు త్రాగించుట, పదికరెల్లము ఇరికించుటకూడా చేయుదురు.

తరువాత వధువుతరపుబ్రాహ్మణు మంగళాష్టకములనుచెప్పి, శుభ లేఖ చదివిన పిమ్మట కన్యాదాతగాని వారితరపుపెద్దలుగాని, వరునితరపు వారి, నూతన వస్త్రతాంబూలములతో శుభలేఖనుఇచ్చి, అట్లేవరునికీకూడా నూతనవస్త్ర తాంబూలములనుఇచ్చి వివాహమునకు విచ్చేయవలసినదిగా తావ్వోనించెదరు.

తరువరి అదేవిధముగా వరునితరపువారు అడపెళ్ళివారిని ఆసన ములపై కూర్చుండచేసి, సైవిధముగానే సత్కరించి, వరునితరపు బ్రాహ్మణురు శుభలేఖచదవగా వరునితరపు పెద్దలు వివాహమునకు వచ్చుచున్నాము అనిపల్లి, వధువు కన్యాదాతమొదలగువారిని నూతనవస్త్ర తాంబూలము లతో సత్కరించెదరు.

కూర్పుప్రాంతమువారు బ్రాహ్మణముగా మగపెళ్ళివారు ప్రతి ఒక్కరికి కర్పూరపుపిళ్ళునీ, మగపెళ్ళివారిలో ప్రతిఒక్కరినీ, అడపెళ్ళివారికి పరిసరుము చేయుదురు. ఇట్లే అడపెళ్ళి వారిలో ప్రతి ఒక్కరికి మగపెళ్ళివారు కర్పూరపుపిళ్ళునీ, వారిని మగపెళ్ళివారికి పరిసరుముచేయుదురు.

ఇది చాలాఆనందకరమైన విషయము. ఇట్లునేయుటవలన వరపు రము బంధుగణముఅందరికీ సుహృద్భావముకలుగుటయేకాక ఇంకా ఎక్కువ సంబంధులుకలుపుకొను అవకాశముకలుగును.

కన్యాదాతకు భార్య దక్షిణమున్న ఉండవలెనైన సమయములు

శ్రీ పూజనే మధుపర్యేచ కన్యాదానే తద్దైవత
కర్మ స్మై తేషునై భార్యాం దక్షిణే తూపవేశయత్ ।

వరునిపూజించునమయమాననా, మధుపర్యముణిచ్చునపుడునూ, కన్యా
దాన కాలమందునూ కన్యాదాత భార్య, కన్యాదాతకు మడిచేతివైపున ఉండవలెను.

పథువు పరునకు ఉత్తరమున ఉండవలెనైన సమయములు

శ్రీ పుణ్యాహవాచనేదైవ సంకల్పేషు తద్దైవత ।

ఆశీర్వచన కాలేచ నిత్యోపాసన కర్మణి ।

రక్షాబంధన కాలేచ పత్నియోక్త ఏమోచనే ।

ఏతేషాత్తరత స్త్రీప్తి ద్దుధునస్యత దక్షిణే ।

అవాంకర్యణి నిత్యమోచు సమయే పుణ్యాహాసంకల్పయోః

స్థాల్పాగ్రయణి యోక్తమోచన పునస్సంధాన శయ్యత్సవే ।

ఏతేషా ద్దుచయోచ విప్రపరితా స్సాశిష్ట రక్షాధృతౌ ।

పిష్టి దుత్తరతో వధూ స్మృతివతా దన్యతవ దక్షిణే ।

పుణ్యాహవాచనము, సంకల్పములు, ఆశీర్వచనకాలము, నిత్యోపాసన
ము, రక్షాబంధనము, యోక్తమోచనము, అవాంకర్యణి కర్మనాల్ని అను
వాక్యము పఠించునపుడును, స్థాశిష్టము, ఆగ్రయణము, పునస్సంధానము,
శయ్యత్సవములను తీసికొనిపోయియుండును. వరునకు ఎదురువైపునకున్న
ఉండవలెను. మిగిలిన సమయములందును పరునకు కుడివైపునకున్న ఉండవలెను.

వరుడు పుష్పములుభాషముగా కుంజరూంధవులైన సమయములు
శ్రీ పాదప్రక్షాళనేత్రైవ మధుపర్యస్య ప్రాశనే ।

కన్యాస్వీకృతి కాలేషు శోభనద్రవ్యధారణే ।

భ్రువోర్బద్ధన కాలేచ కన్యామూర్ధ భిషేచనే ।

యోక్తస్యావేష్టనకాలే మాజ్జల్యస్యచ ధారణే

వధ్వా స్తంబుల సంప్రసాదౌ వరో వారుణ దిబ్బిభుః ।

తాళ్లతడుగునపుడు, మధుపర్యమును, కన్యను స్వీకరించునపుడు, తీరికకర,
బెల్లము భరించునపుడు, యుగంబులాభిషేకము చేయునమయమాన, వధువు
నడుముకు దగ్గుత్రాడును, మంగళహాత్రము కట్టునపుడు, తలంబాణి పోసుకొను
నపుడు, వరుడువదువచ్చినను తిరిగిఉండవలెను.

శ్రీ సంసార్వస్య పురుషోవాపి క్రీవా దక్షిణతోభవేత్ ।

సంసార్వకస్త్రు సర్వత తిష్ఠేదుత్తరతస్పుదా ॥

సంస్కరించబడుచారు పురుషుడైననూ క్రీయడైననూ దక్షిణమున ఉండవలె
ను. సంస్కరించుచారెప్పుడూ ఉత్తరమునఉండవలెను.

మదర్థం కన్యాం వృణోధ్యం ఇతిచతురోపరాన్ ప్రేషయతి

విష్కృటపరదః తనలుగురుబ్రాహ్మణులనుతణ్ణింప, క్రిందిరెండు మంథలముల చెప్పి పరిను.

నా తానాదితో ద్వాదశ మభిముద్గమేతః ।

ప్రముగ్ధస్తా ధీయసా నస్యక్షణీ వరేణ ర్పరాగ్ం అభిషాహసేదతః

అస్మాకమిన్ద్ర ఉభయం జాణోషతి యథోన్యస్యాస్యాస్యో బుబోధతి ।

అన్యక్షరా బుజంసన్త వన్ధ్యాభి స్పృఖాయో యుష్మినో వరేయమ్ ।

సమర్థమా సంభగోనోఽపియో ధృంజాన్యత్యగ్ం సుయమమస్తుదేవాః

కష్టముదెకువారు క్రిందితాకునముతములను చెప్పి చూచారుకన్యారాత

ను సమీపించవలెను.

శాకున్తలముక్తాః

అస్త్రహను పరిహారం పరిహారం పరిక్షమమ్ । దుస్సమ్మం దురుది

తం తద్విషద్యోదితామృహమ్ । అనుహారం పరిహారాగ్ం శకునే ర్యదశా

కునమ్ మృగస్య శృత మక్షయ తద్విషద్యోదితామృహమ్ । ఆరాత్రే అగ్ని

రస్యాస్మాత్ప్రరశు రస్తుతే । నిశాతే త్యాది వరేషకు స్వస్థేత్తు వనస్థితే స్వస్తి

మేస్తు వనస్థితే నమ శృకృధ్ధదే రుద్రాయ నమారూద్రాయ శకృధ్ధదే

గోష్ఠమస్తి నమస్తే అస్తు మామాహిగింః సిగ్గిసింససి వజ్రో నమస్తే అస్తు

మామా హిగింఃః ఉద్ధాతేవశకునే సామగూయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవనవనేషు

తగ్ంనసి । స్వస్తి న శ్వుకునే అస్తు ప్రతి న స్తునునాభవ ।

శాకున్తమస్తే నై కన్యాదాతారం గత్యాబ్రువతే ।

పిమ్మట కన్యాస్తేషకులకన్యారాత్రేషకుములో వరుని గోత్రప్రవారములను చెప్పి, వరుని ధర్మసంతతికొరకు కన్యనుఇవ్వమని కోరవలెను

పరగోత్ర ప్రవరతథమి

చతుస్సాగరమృన్దం గోబ్రాహ్మణభృతృభుంభవతుః । కాశ్యపా పద్మాన
స్త్రవత్రయాబు పేరుప్రవరాన్నిత కాశ్యపన గోత్రస్య కేతవ (వరుని ముతాత
గారిపేరు) తర్వణో నస్త్రే ॥

కాశ్యపా గోత్రస్య నారాయణ (పదునెలాతారిపేరు, శర్మణః పోత్రాయు

కాశ్యపా గోత్రస్య మాధవ (వరుని తొట్టిపేరు) శర్మణః పుత్రాయు ॥

కాశ్యపా గోత్రోద్భవాయ శ్రీనివాస (వరుని పేరు) శర్మణో వరాయు ॥

పిమ్మట కన్యారాత్ర కన్యాస్తేషకులను ఉద్దేశించి, ఆ గోత్ర ప్రవరాదులను చెప్పి, కన్యనుఇచ్చెదనని పలుకువలెను

కన్యాగోత్ర ప్రవరతథమి

చతుస్సాగర మృన్దం గోబ్రాహ్మణభృతృభుం భవతు

అట్లేదన ఆయాస్య గోతమ త్రయాబు పేరు ప్రవరాన్నిత గోతమనగోత్రస్య గోపింద (వరువు ముతాతగారి పేరు, శర్మణో నస్త్రేం ।

అట్లేదన....గోత్రస్య విష్ణు (పదుపు తాతగారిపేరు) శర్మణః పోత్రీష్ ।

అట్లేదన....గోత్రస్య మాధుసూదన (పదుపుతండ్రిపేరు) శర్మణః పుత్రీష్ ।

అట్లేదన....గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీ (పదుపు పేరు) నామ్నింకన్యామ్ ॥

“ధర్మకార్యముల నిమిత్తమునూ, సంతాన నిమిత్తమునూ ఈకన్యనుకోరు చూద్దాము” అనివరుడు పంపినవారు వెలువలెను.

ధర్మప్రజా సంపత్కర్తం వృణీమహే॥

“వరింపుడు, అతని కొరకు ఈ కన్యను ఇచ్చుచున్నాను.” అని దాతమారు పలుకువలెను. ఇట్లు ఉభయవర్గముల నారు ప్రవరిలు, వచన, ప్రతిపచనములు మూడుమార్లు చెప్పవలెను.

దాతా : వృణీధ్వం తస్మదాస్మామీతి ప్రతిబ్రూయాత్ ఏవంత్రిః ॥

పిమ్మట అసలుగర్భబాహులులా వరునివద్దకువచ్చి, “మేము కృతార్థులమైతిమి. కన్య పునిశ్చయించివెళ్ళితిమి” అని వరునితోపలుకవలెను.

ప్రాప్తాః : కృతార్థావయమితి వరమావేదయేయః

కన్యాదాత్మ క్షత్వమ్

కన్యాదాతపత్నీ - మేతుదై - మర్జితస్త్వానముచేసి. శుభ్రవస్త్రములను ధరించి. భూషణములనే అలంకరింపబడిన కన్యకతోనూ ఫలదక్షిణ తాంబూలములను చేతుల్లి, కూర్చొని సంకల్పించి విష్ణుశ్చంద్రాబజులు, పుణ్యాపావాచరములను రక్షాబంధనమునుచేసి. అంకురారోహణము, నాందిదేవతావర్ణనము, ఆభరణములు, కర్మణఃపుణ్యాపావాచరములనుచేసి. కన్యకచే గౌరవానుచేయించవలెను.

కన్యాదాతానపత్నీకః కృతపంక్షభస్త్వానాం, శుచివాసనం, స్త్రుల బృతాంకన్యాం స్వసన్నిధౌ ఉపవేశ్య ॥

కన్యాదాతా : మమగ్నీ సుహృదైశు॥ ఆచమ్య శ్రీకృష్ణాయ నమః। ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మయా కరిష్యమాణ కన్యా వివాహోజ్ఞం కర్మకరిష్యమాణఃపంక్షభేన తదాదేహృద్ధర్మం వృద్ధ్యర్థం శాస్త్రధర్మభ్యుదయార్థం మహాజనైస్సహస్సస్త్రివర్ణాహవాచనంకరిష్యే। ఆదోనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిప్రాజాంకరిష్యే

గణపతిప్రాజాంకృత్యా। పుణ్యహంపాచయిత్వా రక్షాంబధ్యా

అబ్జరారోపణ, నాన్దేదవతాహ్వనంచవిధాయ। యథాకాలమాఖ్య దయకు, కర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకృత్యా కన్యయాగౌరీప్రాజాంకారయేత్॥

వర క్షత్వమ్

వరుడు ప్రాణాయామముచేసి, ధర్మకార్యములనిమిత్తము క్షీరివెండి చేను తొనుచున్నాను అనిసంకల్పించవలెను.

వరఃప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ధర్మప్రజా సంపత్కర్తృస్త్వయేయ ముద్ధమహే॥

యజ్ఞోపవీత ధారణమ్

వరుడు వివాహోజ్ఞునియజ్ఞోపవీతధారణకు సంకల్పించి, యజ్ఞోపవీతమును షోడశోపదాయములచే పూజించవలెను.

ఈ యజ్ఞోపవీతము కన్యాదాతలు వేయుట అచారము.

పునః ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఉద్వాహోజ్ఞభూత ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే। యజ్ఞోపవీతం సంపూజ్య।

వరుడు క్షీరిదిమంత్రమునుచెప్పి, యజ్ఞోపవీతమునుధరించి మరల ఆచమనముచేయవలెను. పిమ్మటనభానదులు వరునితరపునైఅక్షతలువేయవలెను.

ఆచమ్య ఓంయజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్మధ్యహాసం పురస్తాత్. ఆయుష్షమగ్ర్యం ప్రతిముజ్ఞ శ్రుత్యం యజ్ఞోపవీతం ఐలమస్త తేజః। ధృత్యా ౨౨ చమ్య॥

యజ్ఞోపవీతధారణ ముహూర్తప్రముహూర్తో౨స్త ॥

తరువాత వరుడు పశ్చిమముగామూల కూర్చుండవలెను.

వరునికు కన్యకనబడకుండా ఇరువురిమధ్యలో తెడనుపట్టవలెను.

కన్యా వరయోగ్యస్య అన్నపదులంకృత్యా॥

కన్యాదానము

వివాహవేదికపై కన్యాదాతలు దీర్ఘముఖముగా కూర్చుండవలెను కట్టు లేని వెదురుపేళ్ళ బుట్టలోల్దిప్పుము పోసి, దానిపై నూతన వస్త్రమువేసి అబుక్కులో కన్నును కూర్చుండవలెను. కన్నును కప్పవేసినమామ తీసుకొనివచ్చి కన్యాదాతభార్య కు ఎడమవైపునకూర్చుండబెట్టవలెను.

వరుడు కన్నవేసినమామకు నూతనవస్త్రములను ఇచ్చుట అచారము తరువాత కన్యాదాత కన్యాదానమునకు సంకల్పముచేయవలెను (మహానదీస్నాన, విశేషాన, యజ్ఞ, వ్రతాదులయందు మహాసంకల్పము ను పరించుటవలన అనంతమైన ఫలములభిండునని అర్థవచనము)

దాతా ప్రాణనాయువ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రీలక్ష్మీ నారాయణ దేవతాముద్రిత్య లక్ష్మీనారాయణదేవతాశ్రీత్యర్థం సాలబ్ధుత కన్యాదానమహం కరిష్యే. కన్యాదానాశ్లేషన మహాసంకల్ప మున్నవతనం కరిష్యే. మహాసంకల్పముచ్చార్యము

మహాసంకల్పము

అస్మత్రిమధ్యగత మహాపురుషస్య, అనంత వీర్యస్య శ్రీమదాది "రాయణస్య అచిన్త్యా పరిమిత శక్త్యాభిరుమాదస్య మహాజలోఘ...స్య పరిభ్రమమాణానా మనీకకోటి బ్రహ్మాండానా మేకతమ వ్యక్తా...స్య మహదహంకార పృథివ్యాపస్తేజోవాయు రాకాశాద్యవర్తరావృతే స్మిన్మహతి ||

బ్రహ్మాండఖండయోర్మధ్యే, సకలాధిష్ఠాన వరాహదంష్ట్రాబ్జుర మృదాలస్య జగన్మూలాధారకక్షా కూర్మాసంతాద్వరావత పుండరీక వామన రుము దాజ్ఞాన పుష్పదన్త సార్వభౌమ సుప్రతికాఖ్యాష్ట దిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితస్య ||

అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల పాతాళ సప్త పాతాళస్యోపరితలే! భూలోక భువరోక సువరోక మహారోక జనోలోక తపోలోక సత్యలోక స్వార్థోభాగే! చక్రమాశైల మహావలయమధ్యే వర్తిన్యాం మహానాశాయమాన ఘోరాజస్యతేషస్య సహస్రజాఘాతీయందల మందితే!

ఇంద్రాగ్ని యమ నిరీణుతి వరుణ వాయు కుబేర ఈశానాద్భయ దిక్పాలక పాలితే! లోకా లోకావల వలయతే! వలయాకార లవణేష్ట సురా సర్పి రదిక్షిత శుక్రజలాద్భవ రావృతేస్మిన్ మహతి ||

జంబూషక్త శాల్యుతి కుశక్రౌంచ శాకపష్కాశ్చై సప్తభిర్ద్విపై క్రిపితే. మహేష్ట మలయ సహ్య శుక్తి మధ్యక్షవ ద్విష్ట పారియాత్రాఖ్యా సప్తకుల పర్వతై ర్విరాజితే !!

- ౨) తిలక్పూర్వముండల పర్వము కృతరాశ్విర్వసహస్రావసానే ఏకైకతలవాప కర్మక్రమణి సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాసస్పర్ధ్యమ్.
  - ౩) యజ్ఞేశ్వరముండలపర్వము కృతరాశ్విర్వసహస్రావసానే ఏకైకయజ్ఞవాప కర్మక్రమణి సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాసస్పర్ధ్యమ్.
  - ౪) మాతృప్రసాదముండలపర్వము కృతరాశ్విర్వసహస్రావసానే ఏకైకమాతృవాప కర్మక్రమణి సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాస స్పర్ధ్యమ్.
  - ౫) గోలోమభిర్వక్షతముండలపర్వము కృతరాశ్విర్వసహస్రావసానే ఏకైక లోమాపకర్మక్రమణి సర్వరాశ్యపకర్షణ సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాసస్పర్ధ్యమ్.
- త్రిగుణీకృతాఽ గ్నిహోమోఽ తిరాత్రాఽ ధోర్యామసాంతపన రాజ సూయ వాజపేయాఽ ఽ త్వమేదాది తతక్రతు ఫణ్యఫలావాప్సర్థ్యమ్ ।

మమ ఇహజన్మనిజన్మని రాజాదిరాతోభూత్వా సమస్త సుఖాన్యమ భూయతతో విష్ణుసాయుజ్యసంలాప్సర్థ్యమ్ ॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణదేవతా ముద్దిశ్య శ్రీలక్ష్మీ నారాయణదేవతా శ్రీవర్ధనం సాలజ్యత కన్యాదానమహం కరిష్యే

పర పూజ

కన్యాదాత వరునిశిష్యుని అక్షతలవేసి, పిమ్మటశ్రీందివాక్యములుంపలికి, వరునకు ఆసనమునిమిత్తము కూర్చునుతరువలెను.

వరమభ్యర్చ్య, శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర ఇదమాహవాసమ్ ।

శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర ఇదమాసనమ్ ॥

కన్యాదాత శ్రీందివాక్యమువలె, కొత్తపళ్ళిమువరునిముందుఁజిలి మొదట వరునికుడికాలు తరువాత ఎడమకాలునూపళ్ళిముఠలోపట్టముని కోరవలెను.

పిమ్మట కన్యాదాతభార్య ఉదకముతో ఉన్న క్రొత్తపెంజు తీసికొని కన్యాదాత

వల్లనలబడి వరునిపాదములపై ఉదకము పోయించుచుగా కన్యాదాత తనమునుతలుచుకొని మొదట వరునికుడిపాదమును, పిదప ఎడమపాదమును స్పృశించెను.

ఉభాభ్యా మిదంచంపార్థ్యమ్ ॥

కన్యాదాత వరునికాభ్యుక్తుడుగునపుడు శ్రీందిశ్లోకమునుఉద్ధరించవలెను.

భగ్నో నమోష్టనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుభాహవే ।

సహస్రనామ్నో పురుషాయతాశ్చతే సహస్రకోటి యుగధారిణేనమః,

పిమ్మట కన్యాదాతభార్యయథాస్థానమున కూర్చుండవలెను.

కన్యాదాత శ్రీందివాక్యమువెప్పి వరునకుగంధము రుచువలెను

శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర భాగవత అవీవో గన్తాః సుగన్తాః

కన్యాదాత శ్రీందివాక్యమువలె, వరునిశిరస్సుపైఅక్షతలు చల్లవలెను.

అలంకారార్థా ఇమో అక్షతాః సప్తక్షతాః ॥ సకలారాధనై శ్రోభసమస్త

తరువరి కన్యాదాత శ్రీందిశ్లోకములను పలుకవలెను.

భగ్నో కన్యాం కనక సంపన్నాం కనకా భరణైర్మూల్యామే

దాస్యామి విష్ణవే శుభ్యం బ్రహ్మలోక జిగీషయా ।

కన్యేషమమాగ్రతో భూయాః కన్యేమేదేవి పార్థ్వయోః

కన్యేమే సద్వతో భూయా స్సద్ధానా న్యోక్షమాప్నుయామ్ ।

విశ్వంభర స్ఫుర్భూతా స్సాక్షిణ్య స్ఫుర్వదేవతాః

ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితృభాం తారణాయనై ।

కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే ।

ప్రయతోహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థ సిద్ధయే ॥

గోత్ర ప్రవరోద్ధారణము

ఈసమయమున ముందు కన్యవదనను, పిదప వరునివ్రవరను చెప్పవలెను.

చతుస్సాగరపర్యంతం గోత్రాహ్వాణేభ్యః శ్చుభంభవతు ।

సప్తీం, షోఠీం, పుత్రీం, గోత్రోద్భవాం నామ్మంకన్యామ్ ॥

చతుస్సాగరపర్యంతం గోత్రాహ్వాణేభ్యః శ్చుభంభవతు ।

సప్తే, షోఠాయ, పుత్రాయ, గోత్రోద్భవాయ శ్చుభంభవాయ ॥

తాంబూలము గుమ్మడిమందు, కొద్దిరిబొండుము, కన్యదోసీలియందు ఉంచి, ఆమెదోసీలిని కన్యదాతపట్టుకొని పరునిదోసీలిలోఉంచగా అప్పుడు కన్యదాతభార్య కన్యదాతకు కుడ్డిపైకు వచ్చి దిడుము చోటుచుండగా కన్యదాత తుళ్ళుప్రణామహార్య కర్మభ్యఃప్రతిపాదయామిఅనిపలికి, కన్యదానముచేయ జలెను.

సూ॥ తుభ్యం ప్రణామహార్యకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాయుదక పూర్వం దధ్యాత్ ॥

వరుడు స్వస్థియని పలుకగా కన్యదాత శ్రీంది మంత్రములను చెప్పవలెను

స్వస్థీతి ప్రతిపచనమ్ । వరుస్స్వస్తి ॥

దేవస్వత్వా సచిత్వః ప్రసవోన్మీసోర్ధామసాధ్యాం పూర్ణోహసాధ్యాం ప్రతిగృహ్యోమి రాతాత్వా వరుణోసయతు దేవదక్షిణే ప్రణామతయే కన్యామ్ ॥

తేనామృతత్వమస్యామ్ । వయోదాత్రీ । మయో మహ్యమస్తుప్రతిగ్రహిత్రీ ।

కజ్రంకస్త్యాఅదాత్ । కామః కామాయ । కామోదాతా । కామః ప్రతిగ్రహితా ।

కామగం సముద్ర ముచిత । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్యోమి । కామైత్రీ । ఏషోతే

కామదక్షిణా ఉత్తానస్త్వాక్షీరసుః ప్రతిగృహ్యతు ।

కన్యదానం తుభ్యమహం సమృద్ధదే ।

కన్యదానముచేయునపుడు తుభ్యమహంసమృద్ధదే అనిమూత్రమే పలుక వలెను నమమ అనిఅనకూడదు తరువాత కన్యదాత శ్రీందివాక్యము పలికి కన్యదాన సాధ్యుజ్జముకొరకు తనశక్త్యానుసారముగా వరునకుదక్షిణను తీయవలెను.

కన్యదానసాధ్యుజ్జం మనస్సంకల్ప దక్షిణాంతుభ్యమహం సమృద్ధదే నమమ ।

తరువాత కన్యదాత శ్రీంది వాక్యమును వరుని ఉద్దేశించి పలుకవలెను.

దాతా ధర్మచ, అర్థేచ, కామేచ, శ్రాద్ధయో నాతిచరితవ్యా ।

వరుడు శ్రీంది ప్రతివాక్యమును పలుకవలెను.

వరః :- నాతిచరామి ॥

గృహ్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనమ్

పిమ్మట వరుడు కన్యను ఇదే ఉసరించి, హోమముచేయు చోటుకువెళ్ళి, అప్పుట గృహ్యగ్నినిప్రతిష్ఠాపనచేయవలెను.

తద్రైవ కన్యాస్తే వరోవిదాహ వేదికాయామగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్ ॥

వరుడు ఆచమనము, ప్రాణాయామముచేసి, శ్రీందివిధముగా సంకల్పించి, స్పండిరోద్భవముమొదలు అలంకరణాంకము అగ్నిముఖములోవలెనే చేసి, వరుడుమరల యథాస్థానమునకువచ్చి, కూర్చుండవలెను.

వరః - ఆచమ్య ప్రాణాయామమ్ శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సకలశ్రౌత స్వార్చనక కర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం గృహ్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే స్పండిలం కృత్వోద్భిత్వాగ్నిం ప్రతిష్ఠిష్యే । అగ్నింధ్యాత్వానంకృత్వ ।

ప్రాచీఃపూర్వముదక్కుంస్థం . జాతవేదసేనమః ॥

మధుపర్వః

తరువాత కన్యాదాత వరునకు మధుపర్వమును ఇచ్చుటకై సంకల్పము చేయవలెను.

తతో మధుపర్వః దాతాప్రాణాయమ్యః శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మయాక్రియమాణ కన్యదానాజ్ఞతేన పరంమధుపర్వణ పూజయిష్యే।

కన్యదాత తొమ్మిదివర్షాలతో కట్టినకూర్చును అనునమగా ఉత్తరాగ్రముగా వరునకు ఈయవలెను ఎద్దాలవరునకు మధుపర్వపూజయేదురో అచ్చటదాత యిచ్చినకూర్చునై దాతకు అభిముఖముగా వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి ఉత్త రాగ్రస్థున కూర్చునై కూర్చుండవలెను

కూర్చును గురించిన వివరములు దివ్యయోగమున చూడదు గేద నెం 169 నూ॥ ఉదగ్రం కూర్చుం ప్రయచ్ఛతి యత్రాస్యా అపచితిం కుర్వన్తి తత్కూర్చ ఉపవితతి । యథాపురస్తాత్ ॥

రాష్ట్రక్షదస్యాచార్యా స్రస్థిమాత్మ ద్యోషమ్ । అని బ్రాహ్మణుడు.

రాష్ట్రక్షధీనీ సంప్రదా స్రస్థిమాత్మ ద్యోషమ్ ॥ అని క్షత్రియుడు.

రాష్ట్రక్షదస్యధివత్స్యా స్రస్థిమాత్మ ద్యోషమ్ । అని వైశ్యుడునూ కూర్చునునపుడు చెప్పవలెను.

కన్యదాత ఉదకములు తెచ్చి అషః పాద్యాః అని ఉచ్చరించవలెను. నూ॥ అపషాద్యా ఇతి దాతాప్రాహ ॥

వరుడుక్రిందిమంత్రముచెప్పి చాకన్యదాతచేతిలోని ఉదకమును ముట్టకొనవలెను. నూ॥ వరః ఉత్తరయాభిమన్త్ర్య ॥

అషఃపాదాన్నః జన్యోష్యం నాకయన్తుమ్ । అశ్విన్కురే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥ వరుడుబ్రాహ్మణుడైనచోకడికలు ముందుతయవలెను చూడుదైనచో

అలాలు ముందుతయవలెను కాళ్ళుకడుగునపుడు వరుడుకన్యదాతను బ్రాహ్మ ముట్టకొని కాళ్ళుకడుగునెమ్మలు వరుడు అపవనముచేయవలెను వరుని కాళ్ళుకడుగునపుడు కన్యదాతభార్య కన్యదాతకుదేసివైపుకువచ్చి ఉదకము పోయ వలెను.

నూ॥ దక్షిణంపాదం పూర్వంబ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్ । సవ్యగ్ం శూద్రాయ ॥ ప్రక్షాళయితారముపన్న శ్చ । ఆదావేత్ ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి తనవృద్ధయమును ముట్టకొని ఉదకము ముట్టకొనవలెను.

నూ॥ ఉత్తరేణయజుషాస్యానం ప్రత్యభిమృశేత్ ॥

మయిమహౌ మయియశో మయీన్ద్రియం వీర్యమ్ ॥ అపశపస్సశ్చ ।

కన్యదాత ఒకమట్టిపాత్రలో ఉదకముపోసుకొని అపాత్రకు అడుగునా, పైనాకూర్చులు వేసి అర్ఘ్యశీయా అషః అని పలుకవలెను.

దాతాః నూ॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మృజ్జాయే నార్ఘ్యశీయా అపశపి ప్రాహ ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి అఉదకమును అభిమంత్రించవలెను.

నూ॥ వరః ఉత్తరయాఒభిమన్త్ర్య ॥

అమాగన్యై యశస్సాపర్చసా సగ్ంసృజ పయసాతేజసాచ ।

తంమాప్రియం ప్రజానాం కుర్చుధివతిం పశూనామ్ ॥

ఏమ్మలు కన్యదాత తన దోసిలయందున్న మట్టిపాత్రలోని ఉదకములో కొంతభాగము వరునిచేతిలోపోయూ, వరుడుక్రిందిమంత్రమును జపించవలెను.

నూ॥ అజ్ఞాలా వేదదేవ అనీయమాన ఉత్తరం యజార్హపేత్ ।

విరాజోదోహా 2 సి విరాజో దోహా మనీయ మమపద్యాయ విరాజ॥

వరుని దోసిలోపోయూ విగిలినఉదకమును కన్యదాతవరునిముందర

నేలమీద వంపుచుండగా వరుడుక్రిందిమంత్రముచెప్పవలెను.

సూ॥ శేషంపురస్సాన్నినీయమాన ముత్తరయోఽను మధ్యయతే
సముద్రంవః ప్రహణోమి స్వాంయోని మపిగచ్ఛత
అచ్చిద్రః ప్రజయో భూయానం మాపరాసే చివత్పయః ॥

కన్యదాత ఒకపాతలో పెరుగు, తేనె రెండుటిలకలిపి దానికంటే పెద్దదైన కంఠపాతవ మొదటి పాతకుకట్టి వాటిపై ఒకకూర్పును, వాటిక్రింద ఒక కూర్పును పట్టుకొని మధుపర్వత అని అనవలెను.

సూ॥ దధి మధిగిరి సగం పృథ్వీ కాంస్యేన వర్ణీయ సాహిహయ కూర్మాభ్యాం
పరిగృహ్య దాతా మధుపర్వత ఇతిప్రాహ ॥

మధుపర్వతములు పెరుగు, తేనె రెండుఅనికొందరు, నెయ్యిలోకలిపి మూడుఅనిమరికొందరు. వేపుడుబియ్యము పేలమీదియొకలని మొత్తము ఐదు ద్రవ్యములు అనికొందరుఅందరు.

త్రివృతమేకే ఘృతంధ పాఙ్క్తిమేకే ధానాస్సక్త్యాశ్చ ॥

వరుడు క్రిందిరెండుమంత్రములచే మధుపర్వతమును అభిమంజరించవలెను.

సూ॥ వరః ఉత్తరాభ్యామభిమధ్యస్త్వ ॥

త్రయ్యైవిద్యాయై యశోఽసి యశశో యశోఽసి బ్రహ్మహో దీప్తిరసి॥

తంమా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పక్షానామ్ ॥

అమంగన్ యశసా వర్చసా సగంస్పృజ పయసా తేజసాచ

తంమా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పక్షానామ్ ॥

అమ్మలోస్వరూపమని అవ్రాతావీధానమనీ అనునపుడు క్రింది విధముగా ఆచవనము చేయవలెను.

సూ॥ యజుర్భాస్మానుపఆచామలి పురస్తాదు పరిస్తాపు ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి ఒకమారు ఉదకమునుతాగవలెను

అమ్మలోస్వరూపమనీ ॥

పిమ్మల రెండుమార్లు ఆచమనముచేసి, క్రింది మంత్రముచెప్పి ఒకమారు, మంత్రములేకుండా మరొక రెండుమార్లు మధుపర్వతము తాగవలెను.

కన్యదాత వరునిచేతిలో మధుపర్వతముచేయుట ఆచారము.

సూ॥ ఇత్యపషేత్వా॥ ద్వీరాచమ్య ॥ ఉత్తరయ్యాత్రిః ప్రాశ్య ॥

యన్మధునో మధ్వం పరమ మన్మాద్యం వీర్యమ్ ॥ తేనాహం మధునో మధ్వేన పరమేథా న్మాద్యేన వీర్యేన పర మోఽన్మాదో మధ్వమ్ ॥
ఽసాని సూ॥ నక్తన్యస్తేనా ద్విసప్తాస్తేమ్ ॥

వరుడు మధుపర్వతముతాగినతరువాత క్రిందిమంత్రముపలికి, ఒకమారు ఉదకమునుతాగి, పిమ్మలచేతులకడుగుకొని, మరొక రెండుమార్లుఆచమనము చేయవలెను.

వరునికి ఇవ్వగా మిగిలిన మధుపర్వత శేషమును కన్యదాత తనకు దయో పాత్రులైన కుమారుడు, శిష్యుడుమొదలగు స్నేహకులకుతయవలెను. క్షత్రియ, వైశ్యులు కన్యదాతలైనచో అమధుపర్వత శేషమును పురోహితునకు తయవలెను

అమ్మలోపిధానమనీ ॥

సూ॥ ఇత్యపషేత్వా హస్తంప్రక్షాళ్య ద్వీరాచమ్య ॥ అనుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్ ॥
ప్రతిగృహ్యైవ రాజా స్వపతిర్యో పురోహితాయ ॥

వరువాత కన్యదాత గోః అని ఆవును చూపవలెను. ఆవుకు బదులుగా దర్భును చూచి, అదర్భును విడిచిపెట్టుట ఆచారము.

సూ॥ గోః ఇతిగంప్రాహ ॥

ఆవును విడిచిపెట్టినపుడు వరుడుక్రిందిమంత్రములను జపముచేయవలెను.

సూ. యద్యుద్ధ్యజే దువాగ్ం శూత్ర రాష్ట్రావిత్యా.
 గో. యజ్ఞేవర్తతాం యజ్ఞస్థవృద్ధి మనుచరాల వచితి ర్యవచిం మాకుర్వప
 చితో ఽహం మనుష్యేషు భూయాసమి. గౌర్ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణాం
 దుహితా వసూనాగ్ స్వసాదిత్యానా మమృతశ్శనాభిః । ప్రథమ వోచం చిక్వితుషి
 జనాయః మాగామనాగా మదితింవదన్త. విటతూర్వకం తృణాన్తత్తు ।
 ఎరుదు శ్రీలదివాక్యమును బిగ్గరగా అనువలెను. ఓముద్భృజత (డిచ్చె)
 కన్యాదాం సిద్ధమైన అన్నమును వరుసకు చూపి భూతం అని అనువలెను
 సూ. అన్నప్రోక్త మువాగ్ం శూత్ర రైరభిమదన్త. సిద్ధమన్నం భూతమే
 ఇతి దాతాప్రాప ॥

వరుదు మెట్లగా భూతం అనిపలికి, క్రిందిమంత్రములు దేవే అభిమంత్రణ
 చేయవలెను.

వరః - భూతం సావిరాల్. తన్యాజ్ఞాయు. తస్యతేనీయ. తన్నక్షిష్టన్యా. ।

వరుడు ఓం కల్పయత అని బిగ్గరగా అనువలెను. కన్యాదాతవరుని సూతన
 వస్త్రాభరణాదులచే యథాశక్తిగా పూజింపవలెను.
 సూ. ఓంకల్పయత. ఇత్యుచ్చిః । వరం వస్త్రాభరణార్థాన్తంపూజయేత్ ॥

బ్రహ్మగారు క్రిందిమంత్ర, వాక్యములు చెప్పి, కన్యాదాతచే వధూవరులు
 ఇరువురి మధ్యవర్తములు. వరుసకు ఉంగరము, వధువుని విశ్రముగా చేయించిన
 మంగళసూత్రమునూ వరువకు ఇవ్వించవలెను.

అర్చిత ప్రార్థితః యువం వస్త్రాః పీవసావసాభి యువో రచ్చిద్రా
 మస్మవో హసర్థాః । అవతిరత మన్యతాని విశ్వరైసమిత్రా వరుణా నచేధి ।
 సుమజ్జలిరియం వధూరిమాగ్ం సేమత్రవశ్యత ।

సోహ్యమస్త్యైర్దత్వా యాథాన్తం విపరేతన ।

హర్యధూరూప్సహిరణ్య సంద్యగహస్తి ప్రాశ్నేరు హిరణ్యవర్ణః ।

హిరణ్యయూ త్పరియోనే ర్వివద్యా హిరణ్యదా దదత్తస్మ మన్తైః ।

సిగమూర్ధు దేన బివ్యతే / మధుమాదనశ్శిగ్గాదు తమకుమార్తా పాతే గ్రహ

1. మందు లక్ష్మీనారాయణానారాధనలక్ష్యంకు మధువర్జ్యవ్యయము.

సర్వాభరణములు ఇచ్చి గౌరవించడమైవది.

ఎరుదు తనమధువర్జ్యములను మూత్రముధరింపి, అచమనముచేసి,

సఖ్యామైనముః అనినమున్వరించవలెను.

సుముహూర్తకాలే లగ్నాష్టక, మంగళాష్టక చూర్తికాంచ పఠిత్వా ॥

వధూవరులు కలకర్త బెల్లము ముత్య మొదలగు అంగళద్రవ్యములను
 గను కుడిచేతులలో పట్టుకొని ఉండగా సుముహూర్తమునకు ముందుగా లగ్నాష్టక,
 మంగళాష్టక, చూర్తికలను శుభకరమైన వేదానువాకములను బ్రహ్మగారు, ఇతర
 వండితులు పఠించవలెను.

లగ్నాష్టకమ్

శ్లో॥ విష్ణుశ్చరే విష్ణువిదూరకారీ నిర్విష్ణుక్షాత్తేషు ఫలం సుసిద్ధమ్ ।

విష్ణుశ్చరేనామ సురేషు పూజ్యో వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు ॥

శ్లో॥ తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చన్ద్రబలం తదేవ ।

విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే శేంఖియుగం స్మరామి ॥ ౧

శ్లో॥ శ్రీరామపత్నీ జనకస్య పుత్రీ సీతాజ్ఞానా సున్దర కోమలాక్షీ,

భూగర్భజాతా భువనైకమాతా వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు ॥ ౨

శ్లో॥ శివస్య పత్నీ గిరిరాజపుత్రీ సువర్ణదివ్యామృత రత్నభూషా ।

కల్యాణగౌరీ శుభముజ్జ్వలార్చి వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు ॥ ౩

శ్లో జానక్యా కమలామలాబ్జి పుటీ యాఃపర్వరాగాయితాః ।
 నృసారాఘవ మనకేచ విలసత్పుష్ప ప్రసూనాయితాః ।
 సస్యాశ్యామల కాయకాన్తి కలితా యాబుద్ధ నీలాయితాః ।
 ముక్తాస్యాశ్శుభదా భవన్తు భవతాం శ్రీరామవైవాహికాః ॥1॥

శ్లో శ్రీభద్రాచల దివ్యభవ్య శిఖరఃప్రోత్తుజ్జ సాధనరే ।
 నిత్యశ్రీ మతిసున్దరే మణిమయే సింహాసనే భాసురే ।
 స్వాసీనస్సహసీతయా ముదితయా వామాబ్జ విక్రాంతయా ।
 శ్రీరామఃపరిపూర్ణ శాశ్వతసుఖౌ కుర్యాదిమోదమృతీ ॥2॥

శ్లో రాజనౌ రజవత్కూటాణ సదృశౌ రాకేన్తు బిమ్బాననౌ ।
 రమ్యభూయుగళౌ రథోత్పువయుతౌ రమ్యాదినాట్యపీయౌ
 రత్నాం చంద్రమణీయ కజ్జణధరౌ రాజాధిరాజార్చితౌ
 దమ్మతోన్ముఖ సమ్మదే శుభవతాం శ్రీజానకీరాఘవౌ ॥3॥

శ్లో శ్రీమద్రత్న కిరీట మన్దరతరః శ్రీతాన్తవాదంబరః
 శ్రీరజఃమృగ చంద్రబిమ్బ లలితస్యానంద మన్మథీయః ।
 కర్ణ శ్రీకర చారు కుండల మణిశేఖ తృణోల్లస్థః ।
 శ్రీరామఃపరిపూర్ణ శాశ్వతసుఖౌ కుర్యాదిమోదమృతీ ॥4॥

సముహారస్యాపదాన 'శుభలగ్నస్యాపదాన' లక్ష్మీనారాయణస్యాపదాన॥

మంగళాష్టకమ్

శ్లో లక్ష్మీర్నయ పరిగ్రహాః కమల భాస్మాను గర్భత్యానధః ।
 పౌత్రశ్రుత్ర విభావణ స్ఫురగరు శ్రేషఠ శయ్యాసనమ్ ।
 బ్రహ్మాంజన వరమస్థిరం సురగణా యస్య ప్రభోస్సేవకాః

శ్లో లక్ష్మీ కులుష్క పోషణంబుః కుర్యాత్పదామృతకమ్ ॥5॥
 శ్లో మృత్యు వాయు గిరిశతేష్వ గరుడా దేవేన్ద్ర కామోగురుః ।
 శ్లో మరుణా నలో మనుయమో విత్తేశ విఘ్నేశ్వరౌ ।
 శ్లో నేరముతిర్మరు ధ్మణయితాః పద్మస్య మిత్రాదురుః
 శ్లో స్ఫురపుష్పాః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మృగళమ్ ॥6॥
 శ్లో బ్రహ్మిత్ర పరాశరౌర్మ భగవోఽగ్రస్యః ఫలస్యః క్రతుః ।
 శ్లో మూర్తి మరీచి కౌత్తి ఫలహౌ శక్తి ర్హసిస్థోఽగ్రః క్షిరాః ।
 శ్లో మోక్షయోజనమదగ్ని గౌతమ భరద్వాజాదయస్సాహసాః ।
 శ్లో గ్రీవా మునిపుష్పవాః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మృగళమ్ ॥7॥
 శ్లో మూర్త్యానామహి ౨ మృదీషనగౌ రాజాభ్యుభయైహయః
 శ్రీమాన్తర్పనతో నలో దశరథో రామోయమాతి ర్మరుః ।
 శ్లో చక్రాకుక్తు విఘ్నేశ భరత శ్రీకృష్ణపాదౌ ధ్రువః ।
 శ్లో చక్రేతేభువి భూభుజః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మృగళమ్ ॥8॥
 శ్లో అశ్వత్థో బదరీచ చంద్రన తర్కయన్తార కల్పద్రుమౌ
 శ్లో జమ్బూనిమ్బ కదమ్బ చూత సరళా వృక్షాశ్రయేక్షిరీరాః ।
 శ్లో సర్వేతే ఫల మిత్రితం వనవయం వైశ్రాణితం శ్రాజితమ్ ।
 శ్లో రమ్యం వైతరథం సునందన వనం కుర్వన్తువాం మృగళమ్ ॥9॥

శ్లో గౌరీశ్రీ రదితిశ్చ కద్రు వినతే త్యోతిశ్చ పూర్వచరీ ।
 సావిత్రిచ సరస్వతీచ సురభి సృత్య ప్రతారుణతీ ।
 శ్లో న్యాహౌ జామ్యవతీచ రుక్మిణీనీ దుష్కృష్టా విధ్వంసినీ
 శ్లో వేలాచామ్బునీధే స్థుమీన మకరాః కుర్వన్తువాం మృగళమ్ ॥10॥

శ్రీ, ఆదిత్యాది నవగ్రహ శ్లోకములా వేషాదయో రాతయః
 నక్షత్రాణి సయోగకాశ్చ తిథయ స్తద్వేతా స్పర్శణాః ।
 మాసాబ్దా ఋతవస్తథైవ దివసా స్సన్యాదయో రాత్రయః ।
 సర్వే స్థావరజలమః ప్రతిదినం కర్తున్మహిం ముఖ్యతమ్ ॥ 21 ॥

శ్రీ గణ్ధా సిన్ధు సదస్నతీవ యమునా గోదావరీ నర్మదా
 కృష్ణా భీమరధీన ఫల్గు సరయూ శ్రీగణ్ధకీ గోమతి ।
 కావేరీ కపిలా ప్రయాగ నిరతా వేలావతీల్వారయః ।
 నద్యశ్చీ హరిపాద పజ్జజభవాః కురుస్తువాం ముఖ్యతమ్ ॥ 22 ॥
 సుముహూర్తస్సావధానః శుభలగ్నస్సావధానః లక్ష్మీనారాయణస్సావధానః ॥

స్వస్వస్థాశీతి సహస్రాణామ్ । ద్విజగురు దైవత్వానామ్ పాకశా
 సన హుతాశన దధధరరక్షానాథ పాకపాడి సమీరణ వైశవణ శశిశేఖరా
 ణామ్ । ఆయుష్మతః కమలాసనస్య యమ నియమాసన ప్రాణాయామ
 ప్రత్యాహార ధ్యాన భారణ సమాధ్యస్తాభ్య యోగనిరతానామ్ ॥

వశిష్టవాల్మీకి వశిష్టమాయన విశ్వామిత్ర దక్ష కాత్యాయన కౌండిన్య
 గౌతమాక్షీరస పారాశర వ్యాస వాల్మీకి శుక శాన్తక సనత్కేత సన
 త్కుమార సనత్కుజాత జాబాలీ కుమ్భసమ్మన ఫలస్య ఫలహాదిత్య తపో
 మతఃపాత కుత్త కశ్యప శర్వల శాన్తిల్య వృషభకృ మన్దారపాలక కపిల కబ్ధ
 గార్గ్యేయ విభావకాది ముఖ్యమునీనామ్ ॥

ఆరుద్రతీ లోహముద్రా ఒవ్యా ద్రోపదీ వినతా సీతా రుక్మిణీ
 జాన్మవతీ సశృభామా దమయన్యాది పుణ్యసతీనామ్ । హరిశ్చంద్ర
 పురుకుత్త పురూరవ సగర కార్తవీర్యాది షట్కుక్రవర్తీనామ్ । రామరన్ధ్ర
 పురుషోత్తర గజామ్బరీష నమోష దివిప రహస్యజ దశరథ శ్రీరామ భరత
 శరణలవాది మహారాజానామ్ ॥

మనసహులరామ్ క్రముకఖర్జున నారికేళవకుళాశోక కాశ్యపవన్దన
 గోధాత్రీతకీ సిన్ధువారా ఒశ్వుత బదరీపున్యాగ చాతలాం హిన్దాలతమా
 గోల్లాది ముఖ్యతరూణామ్ । బుగ్గజాస్సామభరణ దేదానామ్ కాన్యనాట
 కాలద్యుర్వ్యాకరణ భాట్టప్రాభాకరాది తర్కమేదానాది శాస్త్రాణామ్ । పక్ష
 మార్కగోమేధిక పుష్కరాగ మరకతమాడిక్య కౌస్తుభాదిముఖ్యమణీనామ్ ।

అఖిలజగదానన్తకన్యభగవతో శ్రీవినియోకస్యహదేన అనయోర్ధ
 మ్మన్యో । ఆస్యవతోః బక్షక్షీర ఫుల్గుతగుద గోరోజన ముఖగద్రవ్యాణి ముఖక
 కరాణీభవయః । తిథివారనక్షత్ర లగ్న హారాద్రేక్కాణ సవాంశద్వాదశాంశ
 త్రింశాంశత్రింశదంశకానాం నిరన్తరమునుకూలా స్మర్యేగహోమనక్షత్రా శ్చుభ
 వికాదశస్తానఫలదా స్ఫుప్రీతాస్సృజనన్నా స్ఫుముహూర్తా వరదాభవన్ము ।

సుముహూర్తము

సుముహూర్తముయమున వధూవరులు తమచేతులలోఉన్న జేలకర
 బిడ్డముమొదలగు ముఖగద్రవ్యములను ఒకరిశిరస్సుపై ఒకరుపరస్పరము ఉంచిన
 విష్ణుట త్రిందిమంత్రితమలనుచెప్పవలెను.

సానోదేవీ సుమాత్రా శర్మయచ్చతుః । ఆత్మాఽహరుషమస్తరభూః ।
 ధ్రువస్థిష్ఠా విదాచలిః । విశస్యా సర్వావాఙ్మనుః । మాత్స్యద్రాష్ట్రమధిభ్రతత్ ।
 ధ్రువాద్యౌర్ధ్వః పృథివీ ధ్రువం చిత్తమిదంజగత్ ధ్రువాహపర్వతాఞ్మః ।
 ధ్రువోరాజా విశామయమ్ । ఇహానైధి మాన్యధిష్ఠాః । పర్వతజ్ఞావిదాచలిః ।
 ఇన్ద్రజిహ్వ ధ్రువస్థిష్ఠ । ఇహరాష్ట్రమధారయ అభితిష్ఠపృతస్యతః । అధరే
 సన్తుశత్రవః । ఇన్ద్రజివ వృత్తహతస్థ । అపఃక్షేత్రాణి సంచయన్న్యైః । ఇన్ద్రవిణ
 మదిదరత్ । ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషా । తస్మాదేవా అధిభవన్న్యైః । అయంచ
 బ్రహ్మణస్సతిః । ధ్రువంతే రాజాపరుణో ధ్రువందేవో బృహస్పతిః । ధ్రువస్త
 ఇన్ద్ర శ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువమ్ ।

వధూవరులమధ్యనకస్త తిరుగుతొలిగించిన పిమ్మట క్రిందివాక్యముచెప్పి,
 పెద్దలందరూ వధూవరులశిరస్సులపై అక్షతలుచేయవలెను.

అయం ముహూర్తరస్మముహూర్తో ౭ స్తు ।

వధూ వర సుమీక్షణమ్

తరువాత సుముహూర్తమందు వరుడు వధువునుహవి క్రింది మంజ్రము
 ను జపించవలెను వధూవరులు పరస్పరము హూచకొనవలెను.

సూ॥ తతస్సుముహూర్తే స్వయంవర్ణస్థైః శృతీయాన్తా పేతే ॥

అత్రాత్మమ్నీం వరుడా పతిమ్నీం బ్రువాన్తుతే

ఇన్ద్రాస్త్రతప్తమ్నీం లక్ష్మ్యన్తా మన్యై సవితశ్చువ ॥

వరుడు వధువునొకరినొకరి క్రింది మంజ్రముచెప్పి వధువువర్ణస్థైయందు
 ౧. అత్త ప్తేగినిలువవలెను

సూ॥ ధృష్టేన చక్షుషీ ఉపసగ్గింహరతిః । చతుర్థ్యా సమీక్షేతః ।

అఘోరచక్తు రవతిమ్నీధి శివాపతిష్ఠ స్సుమనా స్సుమర్తాః ।

జీవనూర్ధ్వేన కామాన్యోనా శంసోభవ ద్విషదధీ తక్ష్మారుష్పదే ॥

కన్యాదారదంపతులకు వారిఅత్తవారునొకరినొకరును ఈయవలెను.

సూ॥ అపస్థుమలంబధిరేచి, అమచనముచేసి, పెద్దలతోర్వచనముపొందినచేసి

తరువాత కన్యాదారతలపేదలను కన్యాదారదంపతులకు మంగళహారతి

పెట్టించి, పిమ్మట కన్యాదారలపేదలపైమెనుదిలేచి, సఖ్యత నమస్కరించవలెను.

తదుపరి వధువుబుజ్జులోనుండిలేచి, తూర్పుముఖముగా పెళ్ళిపీటపై కూ

ర్చిపో, వరుడులేచి, అమేకుకుడిపైపున తూర్పుముఖముగా హార్షంబి ప్రాణాయా

మము నేయవలెను.

కృతప్రాణాయామో ప్రాణానాయమ్య శ్రీ పరమేశ్వర సీత్యర్చనం॥

వధూవరులిద్దరూసంకల్పించి మనమీరుపురము పుణ్యకార్యములు చేయు
 మా, సంతానమునుపొందుము, అనిదించుటల క్రిందివాక్యమునుపలికి వరుడు
 అక్షతోదకములను వధువు కుడిచేతియందు విడువవలెను. ఇమె అఅక్షతోదకము

లను హరివేణమునందు విడువవలెను.

సూ॥ ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని ప్రజాశీల్తాదయితవ్యాని, వధూవరో

సంకల్పయుతః ॥

వరుడు పెళ్ళిపీటమీదనుండిలేచి వధువుకుఎదురుగా పల్లీసముఖము

గా నిలబడి, తన కుడిచేతి ప్రాణలవ్రలితోను, ఉంగరపు వ్రేలితోను ఒకదగ్గరను

కొన క్రిందికుండునట్లు పట్టుకొని, క్రిందిమంజ్రముచెప్పి వధువు కనుబొమల

నదమ ప్రదక్షిణముగాకుడిచి, ఆదర్శను వధువువేసుకొన్న పదమబిదిక్కుగా పారవేసి ఉదకమును ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ అబ్జుష్టే నోషుద్ధమయా చాబ్జాన్య దర్శగం సంగృహ్యాత్తరేణ యజాషా తస్యాభ్యుచో రస్తరగం సంమృజ్య ప్రతిచీనం నిరస్యేత్

ఇదమహం యాత్మయ పశ్యన్ములక్ష్మిస్తాం నిధికామి ॥ అపడివస్పశ్య ॥

వధువుకాని, అమెబంధువులుకాని, వధూవియోగకారణముగా కన్నీరు విడచినచో పరుడుక్రిందిమంత్రమును జపించవలెను

సూ॥ ప్రాప్తేమిత్ర ఉత్తరాం జపేత్ ॥

జీవాగ్ం రుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామనుః ప్రసీతిం దీధియు ర్భరః వామం ప్శిత్పభ్యో యజుదగ్ం సమర్చిరే మయః పతిభ్యోజనయః పతిష్వజే ॥

సరిసంఖ్యకలిగి తనకార్యమందు భృష్టికలిగినట్టి వేదవేత్తలైన బ్రాహ్మణులను వరుడు క్రిందిమంత్రమునెక్కి వధువుకు యుగచ్ఛిరాభిషేకముచేయు నిమిత్తము ఉదకములిచ్చుటకు పంపవలెను.

సూ॥ యుగ్మాన్ సమవేతాన్యస్తవత ఉత్తరయాద్యః ప్రహిణుయాత్ ॥

వ్యక్షత్రూర్ ముదచ్చన్తాప్త అస్యై బ్రాహ్మణా స్తుపనగ్ంహరన్తు ॥

అవీరక్ష్మి రుదచ్చన్తాపః ॥

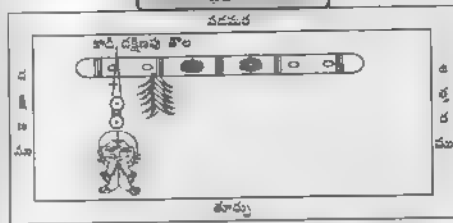
దర్శిణ్య లక్షణమ్

శ్లో॥ పంచభిర్వలయం ద్విః వింశత్యాష్టేనంతతః ॥

అస్తరశాబ్దాకం ప్రోక్తం దర్శిణ్యస్య చ లక్షణమ్ ॥

బడుదర్శనను గుండ్రముగాచేసి ఇరువది రథాలచే వాలిని చుట్టవలెను. మధ్య పది అంగుళములు వైశాల్యము ఉండవలెను.

యుగచ్ఛిరాభిషేకమ్

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పిదర్శలతో వైశకారముచుట్టినకడియమును వధువు శిరస్సుమీద ఉంచవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణయజాషా తస్యాభ్యుచీన దర్శిణ్యం నిధాయ ॥

అర్చ్యవై అగ్నిం పరియన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తా శ్శత్రో దేవరాశ్శు ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, దుక్కికాడిని వధువుశిరస్సుకు తగులకుండా ఉత్తరమునై పైకిముట్టుకొని, అకాడియొక్క దక్షిణపుతొలలు రెండింటిలో చివరిదానిని ఆ కడియముపై ఉంచవలెను.

సూ॥ తస్యోస్తుత్తరయా దక్షిణంబహిర్భుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య

భేదననః భేరదః భేయుగ్మగ్మశచీపతే ॥

అపాలా మిద్ర త్రిహార్య కరభూర్య వర్మసమ్ ॥

పరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, అకాడిరంధ్రమందు బంగార(మంగళ

సూత్ర)మునుఉంచి, పట్టుకొనవలెను.

సూ॥ భిద్రే సువర్ధ ముత్తరయాస్తరాయ ॥

శన్నే హిరణ్యగోశముసన్న్యాపశ్యన్తే మేధీభవతుశంయుగస్యత్పద్య ॥

శస్త్ర ఆపశ్యతపవిత్రా భవన్మదాపత్యా తస్యగిం సగిం సృజన్సు ।

వరుడు శ్రీచింతామణిములనూచెప్పి, చివరలకమారు కాదీరంధ్రములో ఉదకమునుచేసి, ఉదకము బంగారముమీదుగా వధువుశిరస్సుపై ఎదు నట్లు చేయవలెను. ఇదియే యంగచింతాభివేక్షము.

సూ॥ ఉత్తరాభిః పంచభిస్సా ముత్తా ॥

౧ హిరణ్యవర్ణాశ్చయః పావకాశుచక్రమురే హిర్వావద్యమాపః॥

శతంపవిత్రా వితతావ్యసృ తాభిష్టాదేవ సృవిరాపునాతు॥

౨ హిరణ్యవర్ణా శ్చతయఃపావకా యాసుజాతః కృష్ణో యాసుగ్నిః॥

యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్సాస్త్ర అపశ్యగ్గిన్యోనా భవన్సు ।

౩ యాసాగ్గిందాజా వరుణో యాత్రిమద్వ్య సత్యాస్మతే అపవక్తజ్జనానామ్॥

యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్సాస్త్ర అపశ్యగ్గిన్యోనా భవన్సు ।

౪ యాసాందేవా దివికృన్వాన్తి భక్షంయా అస్తరిక్షే బహుధా నివిధాః ।

యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్సాస్త్ర అపశ్యగ్గిన్యోనా భవన్సు ।

౫ శివేనత్వా వక్షుపా పశ్యన్వాప శ్చివయా తస్యేవ సృతస్త్వ త్వదస్తే ।

స్మృతశ్చుతే శ్చుచయాయాః పావకాస్సాస్త్ర అపశ్యగ్గిన్యోనా భవన్సు ।

(సకృత్సామయః)

పరూ సూతన వర్ణ ధారణమ్

వరుడు శ్రీచింతామణిచెప్పి, మంగళసూతనహితముగా సూతన వర్ణమును వధువుకు ఇవ్వవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయో హతేన వాససాచ్యార్ద్య ॥

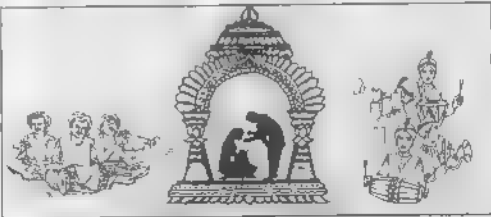
పరిత్యాగిర్వజ్జోగిర ఇమాభవన్తు ప్రిశ్నతః ।

వృద్ధాయ మనువృద్ధయో జాప్తా భవన్తు జాప్తయః ।

వధువుచే క్రొత్తచీరము ధరింపజేసిన తరువాత రెండుపశ్చిములలోతడిపి నులిదోసినచీర్యమును నిందుగాఢానకాని, అపశ్చిములలోఒక్కొక్క తమలనుకు డవేసి వాటిలోఒక్కొక్క మంగళసూత్రమునుఉంచి, వాటిపై మరల వేరొకతమల పాకును కప్పవలెను

పరిపిండితోగాని గోధుమపిండితోగాని ముప్పుదిరెండు ప్రవిహరలనుచేసి, అచ్చనేలితోతడిపిన పత్తలను పిండిపమిదలలో ఉంచి వాటిని రెండు పశ్చిములలో ఒక్కొక్క పశ్చిములలో ఎదురుగానూపించుచు, దీపములు వెలిగించవలెను

ఒక్కొక్కపశ్చిమును ఇరవయ్యేత్తులుపూచుచోప్పున నాలుగుపశ్చిములును పట్టుకొని వరువుకుముందు ఒకదీపాపశ్చిము, దానివెనుకఒకదియ్యతపశ్చిమును పిమ్మటవధువును, వధువువెనుక ఒకదియ్యతపశ్చిము, దానివెనుక ఒక దీపాపశ్చిమునుపట్టుకొని వధువునునీత్యావేదనపత్తలను తీసివేయవలెను. ఇది అతారము, వధువువరుడుకు ఉత్తరమునకూర్చున్న పిదిపతాచమనము చేయవలెను.

మంగళసూత్ర ధారణమ్

పిమ్మట ముత్తయదువులశక్తిని దీపపశ్చిములు దూరముగాఉంచి, తలంబ్రాలపశ్చిములు వధూపరులకుమధురగా ప్రక్క ప్రక్కన ఉంచవలెను.

ఆ తలంబ్రాలపల్కెములలోగలమంగళ సూత్రములపై కప్పిన తమల పాకులనుతీసి, ఒకపల్కెములోమంగళసూత్రముతోపాటు పథువునుదుముకట్టు దర్బా త్రాడునుకూడాఉంచి, వధూవరులిరువురూ చేరిఒక పళ్ళెములోగల మంగళసూత్రములను పోడకోపచారములచే వూజించవలెను. ఈపూజలో కొబ్బరికురిడీలలో పాలుపోసి నివేదనచేయుట ఆచారము.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సాగ్రవర్ష శతపర్వస్తం సుఖేన జీవన సిద్ధ్యర్థం యోక్తమాజ్ఞాశ్చ పూజాం కరిష్యే. యోక్తమాజ్ఞాశ్చగౌరీ దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది పోడకోపచార రిభ్యర్థ్యం ॥

మంగళసూత్రములను ఫరోహితుడు పెద్దలకుచేతులయందు ముట్టించవలెను. ఒకముత్తయిదువుతో ఆమంగళసూత్రములను మిగిలినముత్తయిదువులకు కిందములయందు ముట్టించిన పిదపనుదు పథువుకునుదురుగా పశ్చిమముఖముగా తిరిగినిలబడి, శ్రీందిశ్శ్రీకమునుచెప్పి మంగళసూత్రములను పథువు కుంజీమయందు మూడుమడులపై కట్టి, జెరు ముడులవద్ద కుంకుమ అద్దవలెను. పిమ్మటవరుడు పథువుకుడివేలిప్రత్యన కూర్చొనవలెను.

శ్రీ మూజ్ఞాశ్చ తన్మనా నేన మమజీవన హేతునా ।

కంఠేబద్ధామి శుభగో త్వంజీవ శరదాంశతమ్ ॥

(ఇతి వధూకంఠే మజ్జకసూత్రం బద్ధం ॥)

శ్రీందివాక్యములతో సభాసభులందరూ వధూవరుల శిరస్సులపై అక్షతలు వేయవలెను.

మాజ్ఞాశ్చధారణముహూర్త స్ఫుముహూర్తౌ ॥ ౨ ॥

యోక్తలక్షణమ్

శ్రీ యుగ్య దర్శకృతం యాక్రం ద్వాత్రింశదంగుళోన్నతమ్ ।

చతుర్వింశతి ద్విశ్చ శ్రీయం యోక్తస్య లక్షణమ్ ।

ఇరువది నాలుగుదర్శలచేత ముప్పదిరెండుఅంగుళముల పొడవుఉండు నట్లు రెండుపేటలాపేసిన దర్బత్రాడును యోక్తము అందురు.

యోక్తధారణమ్

వరుడు శ్రీందిమంత్రముచెప్పి, వధువుచెవుకుతిరిగి యోక్తమునుదర్బ త్రాడును అమెమెలకు కట్టవలెను.

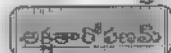
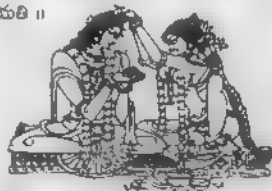
సూ॥ ఉత్తరయా యోక్తేణ సన్న్యాత్యతి ॥

ఆకాసానా సౌమనసం ప్రణాగం సౌభాగ్యం తనూమ్ ।

అగ్నే రనుప్రతా భూత్వా సన్న్యాత్య సుకృతాయ కమ్ ।

దర్బత్రాడును పథువుబొద్దుకు ఉత్తరమున పీటముడివేసి కట్టి ప్రదక్షిణము గా బొడ్డుమీద నుండిజరిపి బొద్దుకుదక్షిణమున అముడిఉంచునట్లు త్రిపువలెను.

ఉత్తరేణ నాభింసిష్ఠ్యర్చ్య గ్రన్థం బద్ధ్వా ప్రదక్షిణం పర్యుహ్య దక్షిణేన నాభిమవస్థాపయతి ॥

తరువాత తలంబ్రాలను పోయించవలెను.

తతః ఆక్రాంతారోపణం కూర్వత్ । తతః కమిలావాచనమ్

వరుడు పథువుచేతులుందు పాలతోఅభిషేకించి రెండుమార్లు బియ్య

మునుడు, పిమ్మట రెండుమార్లు అభిషేకించి వలసిన తదుపరి పురోహితుడు వరుని దోసిటుయందు పాలతో అభిషేకించి రెండుమార్లు చిమ్మమును ఉంచి, పిమ్మట రెండుమార్లు అభిషేకించవలెను.

తరువాత వరువుదోసిటపైన వరునిదోసిలిని ఉంచి ఉదక పాత్రయందలి ఉదకమును కొంచెముకొంచెముగా పోయించూ క్రిందిపాత్ర అనువాకములను చెప్పవలెను. తలంబ్రాలు పోసుకొనుపూర్వము వధూవరుల దోసిలలో కొద్దిని కురిచి చిప్పలుతుంచి, వాటితో పోసుకొనుట అనారము.

వరు మునుసా వధుజ్జాలా వుపసేర్ప. ద్విస్తండులానోవ్వు ద్విరభి ఘారయాతి. వరాజ్జాలావస్సుకుర్యాదేను వధుజ్జాల రుపరిస్తావ్వు. సోదకం కలశమూదాయు ||

కపిలాగ్ని స్మారయన్తు. బహుధేయంచాస్తు పుణ్యం వర్తతాగ్నిం శాన్తిరస్తు తృప్తిరస్తు. తుష్టిరస్తు. వృద్ధిరస్తు. అవిఘ్నమస్తు. ఆయుష్యమస్తు. ఆరోగ్యమస్తు. స్తుతిశివంకర్యాస్తు కర్మసమ్మార్తి రుస్తు. దంపత్యే స్వగృహే సుసజ్జితే సహసామేన క్రియతాగ్నిం శాన్తిరస్తు.

ప్రజాపతి స్థిర్యాం యశః. ముష్కయో రదధాభుషమ్. కామస్య తృప్తి మానస్తమ్. తస్యోగ్ని భాజయే హిమా. మాదుః ప్రమోద ఆనన్దః. ముష్కయార్ధి హితస్యః. పుత్రవ కామస్య తృప్త్యాణి దక్షిణానాం పతి గ్రహే. మనసశ్చిత్త మాకూతిమ్. వాచస్పత్య మతీహి. పశూనాగ్నిం రూపమస్తున్య. యశశ్చక్రత్రయతాం మయి. యథాహమస్య అత్రపగ్ని స్త్రియో వుమాసే. యథాస్త్రి తృప్త్యాణి షగిసే స్త్రియే స్త్రియా. ఏవం భగవ్య తృప్త్యాణి యజ్ఞస్యకామ్యై స్త్రియః. దదామీతుష్కగ్ని రుదతి. తథేతి వాయురా హతిత్. హస్తేతి సత్త్వంచస్తమాః. అదిత్యస్యత్యమోమితి. ఆవస్థత్యస్తమా

భిరన్తి. యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్ ||

ఒకరి శిరస్సుపై ఒకరు క్రిందివిధముగా తలంబ్రాలు పోసుకొనవలెను.

అభ్యోన్యగ్నిం శిరసి తండులాపోషణం కుర్యాత్.

వధూవరులుఇరువురూ క్రిందిమంత్రముచెప్పి, వరుడు వధువుశిరస్సుపై పిమ్మట వధువు వరునిశిరస్సుపై తలంబ్రాలు పోసుకొని తలంబ్రాలుపోయవలెను. పిమ్మట వధువు వరునిశిరస్సుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను.

పూర్వం వరో వధ్యాశ్శిరసి ప్రాపయేత్.

ప్రజామే కామః సమృద్ధతామ్ ||

పైక్రియ అంతయూ మొదటిసారివలెనే చేసి, అనువాకము అంతయూ

చిప్పి, పిమ్మటవధూవరులు ఇరువురూక్రింది మంత్రముచెప్పి, వరుడు వధువు శిరస్సుపై ముందుగా తలంబ్రాలుపోయవలెను. పిమ్మటవధువు వరునిశిరస్సుపై తలంబ్రాలుపోయవలెను.

ద్వితీయపర్యాయే వరస్యశిరసి పూర్వంప్రాపయేత్ ||

ప్రశవోమే కామః సమృద్ధతామ్ ||

పైక్రియ అంతయూ మొదటిసారివలెనేచేసి, అనువాకము అంతయూ

చిప్పి, పిమ్మటవధూవరులు ఇరువురూక్రింది మంత్రముచెప్పి, వరుడు వధువు శిరస్సుపై ముందుగా తలంబ్రాలుపోయవలెను. పిమ్మటవధువు వరునిశిరస్సుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను.

తృతీయపర్యాయే వధ్యాశ్శిరసి పూర్వంప్రాపయేత్

యజ్ఞోమే కామః సమృద్ధతామ్ ||

నాలుగవసారి మంత్రములేకుండా మొదటిసారివలెనే క్రియమాత్రము

అంతయూచేసి వధూవరులుఇరువురూ ఒకరిశిరస్సుపై మరొకరు ఒకటయినా

క్రిందిమంత్రముపలికి తలంబ్రాలుపోసుకొనవలెను.

నూ, వతురే అన్యోన్యం యుగపత్రి॥ తూట్టె చతుర్థమ్ ।

శ్రీయోమే కామః సమ్యక్ప్రతామ్ ॥

మాలికా ధారణమ్

తదుపరి బ్రహ్మగారు లగ్నాష్టకములు పఠించుచుండగా వధువు తనస్థానమునుండిలేచి ఎరునికిందిరుగా అగ్నిచమనముగానిలచి, పూదండరీచుకొని ఎరునిమెడలోవేసి, పిమ్మట కర్పూరపు దండకూడా వరునిమెడలోవేసి, యధాస్థానమున కూర్చొనవలెను.

ఎరుడు తనకూర్చున్నచోటనే కూర్చొని, ముందుగా పూలదండ తీసుకొని ఎరువుమెడలోవేసి, పిమ్మట కర్పూరపుదండకూడా వధువుమెడలో వేయవలెను.

బ్రహ్మముడి

శ్రీండి అనువాకముచెప్పి చూ రెండులూబాలములందు ఎందుఖర్చురపుకాయ దక్షిణాక్షం, వాటినిపరునికండువారిగులివర, అట్లవధువుచీరచెంగుచీవరచకట్టి - ఆరెండుచెంగులనుకలిపి బ్రహ్మగారుముడివేసి, దంపతులు ఇరువురిపైన ఆక్షరాలు వేయవలెను.

ఇదియే బ్రహ్మముడి.

నూ, తతోవధూవర చేలాజ్వలయోః సువర్ణస్థలసహితం ఉత్తరేణానువాకేన బ్రహ్మగ్రస్థం గ్రధ్వాతి ॥

యోగక్షేమస్య కృష్ణే, యుక్తంక్రియాతా అశిశామయజ్ఞాతా ఇతి అశిష్య స్సమృద్ధై గ్రస్థంగ్రధ్వాతి । అశిష్య ప్రాసాంతం పరిగృహ్లాతి । ప్రమాన్

గ్రీష్మత్ని తస్మిన్మునమ్ । మిథునమేవాస్య తద్వజ్జే కరోతి ద్రుజననాయ ।

మలే ప్రజయా పునర్భిర్బంజమానుః । అధోఅర్ధేవా ఏషతత్తునుః । యత్తు

గ్రీష్మప్రభృత్యా అశిధిలం భావాయ । సుప్రజనస్సన్తి వైయగ్ం సుపత్నీ

సద్ధి మేత్యాహ । యజ్ఞమేవ తస్మిన్మునీ కరోతి । ఊనేతి రిక్తం ధీయాతా

ప్రజాత్యా । మహీనాంపయోస్యాష ధీనాగ్ం రసజత్యాహ । రూపమేవాస్య

స్థూమానం వ్యాపస్య । తస్యతే క్రియమాణస్య నిర్వహమిదేవయజ్ఞాయా

హ్నాహ । అశిష్యమ్ వైతామాశాన్తి । యోవైతాం బ్రహ్మణో వేద అమృతేనా

గ్ం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మచ బ్రహ్మచ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాంధరుః ॥

అగ్నే విశ్వేనిస్య నీక దేవై రూర్ధావన్తం ప్రథమస్సద్ధి యోనిమ్ ।

పూర్వానం ఘృతవన్తగ్ం సవిత్తే యజ్ఞంనయ యజమానాయ సాధు ।

బ్రహ్మగ్రస్థ ముహూర్త స్సుముహూర్తో ఒస్తు ॥

రక్షా బధనమ్

భగ్ని విశ్వేతాతే త్వహ పుంసాం ఒద్ధీయాదక్షిణే కరో

అధవామ కరోగ్నిదాం బృహధ్వామేతి మన్తతః ॥

విశ్వేతాతే అనుచుఅతముచెప్పి వరునికుడిచేతికిని, బృహధ్వామ అను

చుఅతముచెప్పి వధువు ఎడమచేతికిన్ని రక్షాసూతమును కట్టవలెను.

శ్లో॥ సంకల్పానంతరంతస్య ముఖ్యకాల ఇతిస్మృతః ।

హస్తగ్రహణకాలోవా చతుర్థ్యాం నిశిమోచయేత్ ॥

రక్షా బంధనము సంకల్పానంతరముగాని పాతీగ్రహణకాలమందుగాని

కట్టుకొని నాలుగువరోజులాతి విప్పివేయవలెను.

ఈరీక్షను పాటిగ్రహణాలముందు కట్టుకొనుట శిష్టసాచారము
విధానమగు ఇరువురూ రక్షాబంధమునకు సుకల్పించి, రక్షా సూత్రము
లనుపూజించి, విశ్వేశ్వర అనుమతముచేసి, పరునికుడిచేతికి బ్రహ్మగారు, బృహ
ధ్వమ అనుమతముచేసి, పరుడు పరీక్షించుటచేతికి రక్షాబంధమును వేయవలె
ను. మిమ్ముల బ్రహ్మగారు దంపతులుకడవురిపైన అక్షతలవేయవలెను

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పాటిగ్రహణాభివృద్ధి
ఆవయో: రక్షారం రక్షాబంధనం కరిష్యే ॥ రక్షాసూత్రాధిష్ఠాన దేవతాభ్యో
నమః ధ్యానాదానాది షోడశోపచార పూజైరభ్యర్చ్య ॥

విశ్వాత్మాలే సవనేషు ప్రవాద్యా యావ కర్మమమవస్థిస్త సుస్వతే.
పాశావతం యత్తురుసం భృతం వ్యపావృషే శృరభాయ ఋషి బన్ధవే ॥
తతః బృహధ్వామక్షత్ర భృద్వర్ధ వృష్టియం త్రిష్టుభౌళశ్చుభిత ముగ్ర
వీరమ్ ॥ ఇన్ నోమేన పక్షాదతేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష ॥

రక్షాబంధన ముహూర్త స్సుముహూర్తో ౩ స్తు ॥

పాటిగ్రహణమ్

పరుడు శ్రీందిమంత్రిముచేసి పరువుకొనిచేతని పట్టుకొని, మరణము
లేకుండా పరీక్షను గృహ్యగ్రంథము తీసుకురావలెను

సూ॥ అదైనా ముత్యరయా దక్షిణే హస్తే గృహీత్వా ॥ అగ్నిమధ్య అనీయ ॥

పూజాత్మకసయతు పాశ్చాత్యహస్తేనాత్వా ప్రహతాగ్ం రధేన
గృహస్థస్య గృహపతీ యథానో వశిషీత్యం విదధ మావదాన్ ॥

ప్రధాన హోమమ్

వధావరులు ఇరువురూ పాటిగ్రహణములో గృహ్యగ్రంథాభిష్ఠాపన చేసిన
నోగికివచ్చి, అగ్నికివడమల తుంగదామధమదానానిపైఉత్తరమున వరుడు, దక్షిణ
మున పరువుకూర్చుండి, వివాహ ప్రధానహోమమునకు సంకల్పము చేయవలెను.

సూ॥ అపరేణాగ్నిం కలుమాస్మిర్యః తస్మిన్నుపవిశత ఉత్తరోవరః ॥

అచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య శ్రీమాన్గోత్రః నామధేయోహం
మమోపాశ్చ దురితక్షయద్వానా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అనయానవోధయా
వధాన్వసా వివాహ ప్రధానపరామం కరిష్యే ॥

పరుడు భూర్భువస్సువరో అని అగ్నిముఖమును ప్రారంభించి, పరిస్తర
ణాంతము వరకు చేయవలెను.

భూర్భువస్సువరోమితి పాత్రప్రయోగకాలే ॥

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ఉత్తరావధరాన్ ॥

ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ (త్రిపట్టికి) దర్శాన్ సగ్నేర్య ॥

శ్లో॥ వర్షజ్వాలిం హిమామవిధానదర్శిం ద్విశీయదర్శిం సహచాజ్ఞా ధాన్యా ।

ప్రోక్తార్థపాత్రేణ సహప్రజీతా మిద్ధుం చ కుర్యు సహలాజమత్తు ।

అగ్నిపరివ్రజాలకు ఉత్తరమునమూలాసాదనకొరకు (మూడువదనలుగా)

తూర్పుకొనలైనదర్శలను వదచవలెను. అందుఅగ్నివైపున దక్షిణమునగల మొదటి వరుసలో వదములునుండి తూర్పునహస్తాగి వధువుయొక్కచేతిని, ప్రుత్తు, ప్రువము, అజ్ఞాస్థారనూ, మధ్యపై రెండవవరుసలో ప్రోక్షణపాత్ర, పూర్వపాత్ర, ఉత్తరమున ఉన్న మూడవవరుసలో ఇచ్చము, కాడోలలు, (తమ్మలు) పేలాలు, సప్తకల్లు దాయ, తాసాదనచేయవలెను.

అజ్ఞాసంస్కారముచేయునపుడు, త్రివర్ణగ్నికరణంకృత్యా అనుబోల అజ్ఞ పాత్రతోపాటు పేలాం చుట్టూ ముందుచున్నదర్శను మూడుమాడ్లు త్రిపువలెను అజ్ఞ సంస్కారసమయే వర్ణగ్నికరణకాలే లాజ్ఞాసహ త్రివర్ణగ్ని కరణం కృత్యా ॥

సృక్తువ సంస్కారముచేయునపుడు, సృక్తువములతోపాటు వధువు దోసినిబిటాదా తాసాదించుట, ప్రోక్షించుట, కాచుట, తుడుచుట చేయవలెను

సృక్తువ సంస్కారకాలే ॥ వధూహస్తయో సాదనసప్రోక్షణ తపస

సంమార్జనాని కరోతి ॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్ఞాభాగాస్తం కృత్వా ।

అప్రభున్యాగావనంతదగ్ధాన్యం ..... సోమాయేదనంసమవరకు చేయవలెను

తరువాత వరుడు వధువువైపుకుదిరిగి, తనచేతితో వధువునుతాకుచూ

క్రిందిరెండుచుండ్రములు చెప్పవలెను

సూ॥ అక్షిణా మాదితీ ద్వాభ్యా మభిమన్తయేత ॥

సోమఃప్రథమోవిపిదే గర్భంస్ విపిదఉత్తరః ।

తృతీయో అగ్నిష్టేపతి స్తురీయస్తే మనవ్యతాః ॥

సోమోఽదద గర్భస్యాయ గర్భంస్ ౨ దద దగ్ధయే ।

రయించ ప్రతాగ్ శ్వాదాదగ్నిర్వ్యవ్య మధో ఇమామ్ ।

పిష్టుట వరుడు క్రిందిచుండ్రములన్నియు ఆహారపిష్టుట చివరనలక్ష్మ

ధువుయొక్క తిరుగవేసనకుడిచేతిని, తన బోరించినకుడిచేతితో పట్టుకొన

సోమమునకునవలెననికోరినచో వధువుకుడిచేతి బ్రాటనవ్రేళ్ళతోసూ

కొనిపిష్టుకొనవలెను. పురుషసంతతిసేకనవలెనని కొరినచోకేవల

గోటనవ్రేలిని మాత్రమే పట్టుకొనవలెను వధువుచేతినిపట్టుకొనునపుడు

అపరేటనవ్రేలి రోమములుపైకిఉండునట్లు పట్టుకొనవలెను.

అథాస్య దక్షిణేన సేవాపాశేన దక్షిణ ముత్తానగంపాస్తం గృష్టియాత్

సామయేత ద్విదేవజనయేయే మిత్యజ్ఞాతేరేవగృష్టియాత్ యదితామ

సగ్నంసవివ జనయేయమిత్యజ్ఞస్థమేవ సోభివాజ్ఞస్థ మభీవ తోమాని

శ్లో॥ గృష్ణామిత ఇత్యేతాభి శ్రువన్ముఖే ।

గృష్ణామితే సుప్రజ్ఞాస్థాయో వాస్తంమయా పత్యాజ్ఞదర్శ్యర్థధా౨సః ।

భగోఅర్థమా సేవితాప్రసృర్యవ్యన్యా౨దుర్ధారోపా పత్యాయ దేవాః ॥

తేహ పూర్వే జనాస్తో యత్ర పూర్వపహాహితాః ।

మూర్ధన్యాన్ యత్ర సౌత్రహ పూర్వోద్దేవేభ్య అలవతే ॥

సరస్వతి ప్రేదమప్త సుభగో వాజినీవతి ।

తాన్వావిత్సస్య భూతస్య ప్రగాయామస్మగ్రతః ।

యవితి ప్రదిత స్మర్య దిశో ౨స్య పవమాసః ।

హిరణ్యహస్తఖరం మన్మత్యా మన్మనసం కృణోతు ॥ అస్తే వాస్తవహామమ్ ।

ప్రస్తుతి

ఒకపళ్ళములోనియ్యముచేసి తూర్పునకుసమాధిఅగునట్లు ఏడవసంపు
కోమల్లను కొంచెముకొంచెముఎడమకుండునటల అడముగాఉంచి వధువు
రెండుకాలివేళ్ళకు వెండిచుట్టను వరునివేదంబువేసి, వధువుయొక్కకుడికాలి
రెండవవ్రేలినిదగ్గలను నడుచుపట్టకొనగా వధువుకుడికాలిలో ఎదుసగావిడుపసంపు
కోమ్ములను తూర్పుసమాధిగా త్రొక్కించవలెను. ఇదితాచారము.

ఏడవ వరుడువధువును అగ్నితీకత్తరమున తూర్పునకులేక ఉత్తరమునకు
గాని ఏకమిష్టము ఎదువాక్యములనుచెప్పి చూ ఏడుబడుగులు నడిపించి ఏడవ
అడుగులో సఖానవ్వుదాభవ ఆనునపుడతమున వరుడుజపము చేయవలెను

సూ: అథ్తనా ముత్తారేణాగ్నిం దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదిచీంవా
దిశమభి ప్రతమరుత్త్యకమిషతి సఖే సప్తమేపదే జపతి॥

౧. ఏకమిషేవిష్ణు స్సాన్వేతుః ।

౨. ద్వీక్షాన్వే విష్ణుస్సాన్వేతుః ।

౩. త్రీదీ ప్రతాయ విష్ణుస్సాన్వేతుః ।

౪. చతూర్థి మాయా భవాయ విష్ణు స్సాన్వేతుః ।

౫. పంచప్రకుభ్యో విష్ణుస్సాన్వేతుః ।

౬. షడ్వతుభ్యో విష్ణుస్సాన్వేతుః ।

౭. సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్సాన్వేతుః ।

సఖా సప్తపదాభవ సఖాయో సప్తపదా బభావ సఖ్యంతే గమయగ్ం
సఖ్యాత్తే మాయాభగ్ం సఖ్యాన్వే మాయాప్తాస్సమయావ నంకల్పవహ్ని
సంప్రియో రోచిష్ఠా సుమన్తస్య మానో ఇష్టమార్తమభి సంపసానోసంనో

సంప్రతా సముచితా న్యాకరమ్ । సాత్త్వగుష్ఠ మూహమమూ
హమ్ । సాత్త్వంబ్యోరహం పృథివీత్సగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్సం
హమ్ । హమ్మస్య వాక్యగ్ంసామాహ మస్య క్షగ్ం సామామన ప్రతాభవ
హమ్ । ఏ పుత్రాయవేత్తవై శ్రీయ పుత్రాయ వేత్తవ ఏహసూన్యతే ॥

సామాములకుమందు బ్రహ్మగారుకూర్చుని ఉండగా, బ్రహ్మగారితోసహా
శ్చూ వధూవరులబదుపురూ ప్రదక్షిణముచేసి పూర్వమువలననే ఉత్తర
దిశగారినివలెను

సిమ్మల వరుడు వధువుకునసూకుమందుగా, ప్రతిహామముకూనాలగు
ష్ఠిని గర్భమును నృపముతో ప్రుక్కుమొందు గమయగ్ం సుమా క్రింది
సఖా సులు చెప్పుచూ పదహారు అజ్ఞహోమములనుచేసి, చాలి తాళగములను
పూర్వము

బ్రహ్మసమైత రుహోమములు పూర్తిఅగునంతవరకు దక్షిణవరుత్తగా
నలన, జలూదిహోమములనుండి, ఉత్తరవధుపూగాండి, విగినినెత్తియ అంత
చూ పూర్తిచేయవలెను.

సూ: వ్రా ఘ్నూమాత్స బ్రహ్మణం ప్రదక్షిణ మగ్నింపుత్యా యథాస్థాన
విశ్వాన్వారబ్రాయాముత్తర ఆనుత్తిర్బహుతి సోమాయ జనివిద
అగ్నిశ్చ ర్భున్వేదోదాకాశ్యాహుర్బిర్బుత్వా చతుర్థహతు గృహీత్వా ।

ఏతం । ద్వే । త్రీదీ । చతూర్థి । (పంచ) ॥

౧. సోమాయ జనివిదేస్వాహమ్ ॥ సోమాయజనివిదజదంసమమమ్ ॥

౨. గస్తర్వాయ జనివిదేస్వాహమ్ ॥ గస్తర్వాయజనివిదజదంసమమమ్ ॥

౩. అగ్నయే జనివిదే స్వాహమ్ ॥ అగ్నయేజనివిదజదంసమమమ్ ॥

౪. కన్తలాయ పితృభ్యో యదీపతి లోకమప ద్విక్సామదాత్మ స్వాహమ్ ॥

వద్వైశ్వర్యామాజదంసమమమ్ ॥

౧. ప్రేతోముజ్జాతి నాముత స్సుబద్ధా మముత స్సురత్ ।
యథేయమిన్ద్ర మేద్యస్సుప్తతా సుభగాఽనతి స్వాహా ॥
ఇన్ద్రాయమీధవజదంసమమ ॥
౬. ఇమాన్సు మిన్ద్రమేద్య స్సుప్తతాగం సుభాగంశ్చబు ।
దశాస్యాన్పుత్రా నాదేహి పరిమేకాదతం కృధిస్వాహా ।
ఇన్ద్రాయమీధవజదంసమమ
౭. అగ్నిరైతుప్రథమా దేవతానాగ్నోఽస్య ప్రజాంముజ్జగు మృత్యు
పాశాత్ । తదయగ్నింరాజా పరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్నే
పౌత్ర మమంనరోధా ధ్యాహా । అగ్నిపరుణాభ్యామిదంసమమ ।
౮. ఇమామగ్ని స్త్రాయతాం గారీహ పక్షా ప్రజామన్యై నయతు దీర్ఘ
మాయః అశూన్యోపస్థా జీవామన్సు మూతాపౌత్ర మాన్యవృథి
ప్రబుధ్యతా మియగ్నిస్వాహా ॥ అగ్నేయేగార్హస్థ్యాదేదంసమమ ।
౯. మాతేగృహే సిరిహిష్ట ఉర్ధ్వదన్త్యున్మంపితన్తు । మాత్యం
వక్త్రేక్షురతపధిష్టాజీవపత్ని పరిలోకే విరాజున్త్యై ప్రజాగం సుమన్య
మానాగ్నిస్వాహా ॥ వడ్వైహుర్యాయాజదంసమమ ॥
౧౦. ద్వౌస్తీ పృథగ్గం రక్షతు వాయురూరూ అగ్నినౌచ స్తవం ధయన్తగ్ం
నవితాఽభిరక్షతు । అవాససః పరిధానా ద్భూహస్పతి ర్నిశ్చేదేహి
అభిరక్షన్తు పత్యాధ్యాహా ॥
ద్యువాయుశ్చివపితృబ్రాహ్మణివిశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃజదంసమమ ॥

౧౧. అప్రజసాం పౌత్రమృత్యుం పాప్యాన ముతవాఽఘమ్ శీర్ష్ణ ప్రజ
మివోన్యన్య ద్విషన్యః ప్రతి ముజ్జామి పాత్యిస్వాహా ॥
వడ్వైహుర్యాయాజదంసమమ ॥
౧౨. ఇమంమే వరుణ శ్రుధిహవమద్యావ మృదయ ర్వామ వన్యరాచితే
స్వాహా ॥ వరుణాయేదంసమమ ॥
౧౩. తత్సాయామిభివ్యాతా వత్సమాన్తదరాశాన్తై యజమానోహవిర్హి ।
అహేదమానో వరుణేహ తోద్యురుశగ్ం సమావతయుః ప్రమోషీ
స్వాహా ॥ వరుణాయేదంసమమ ॥
౧౪. త్వన్మేఅగ్నే పరుణన్య విద్వాన్ దేవన్య హేదోవయాసీహిః । యజిష్టో
వహ్నితమ శోకుచానోవిశ్వా ద్వేహగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యన్తుధ్యాహా ॥
అగ్నిపరుణాభ్యామిదంసమమ ॥
౧౫. సత్సన్మే అగ్నే వమోభవోతి నేదిష్టోఽస్మాదవతో వృక్షైః । అపయక్షన్తో
వరుణగ్ంరరాజో వీహి మృదీకగ్ం సుహవోనపిధి స్వాహా ।
అగ్నిపరుణాభ్యామిదంసమమ ॥
౧౬. త్వమగ్నే అయాఽస్యయానన్యనసాహితః । అయాసన్ హవ్యమాహి
షీఽయానోధహిభేజగ్ని స్వాహా ॥ అయాసేఽగ్నేయ ఇదంసమమ ॥

రాజమహామహి

తరువాత వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి అగ్నికి ఉత్తరమున ఉన్న సన్నికల్లు
రాయిని పథవుకడకాలితో త్రొక్కింపవలెను

సూ॥ అథైహ ముత్తారేదాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్చాన మాస్థాపయత్వాతిష్ఠేతి

అతిష్ఠేమ మశ్వాన మశ్వే తద్గ్నే స్థిరాభవ

అభితిష్ఠ పృతన్వత సుహస్వ పృతనాయతః ।

వరుడు పథవుతనపడముట్టేన కూర్చొన్నచివ్వులు, వరువుదోనియందు
అజ్ఞమును అభిఘరించ రెండుమార్లు పేలాలును ఉంచి, మరల అజ్ఞమును అభిఘ
రించవలెను. వరువుదోనియందు వరువుదోనిలతో పేలాలును ఉంచవలెనని కొందరి
మతము ఇదియే అచారములొందినది.

ఈ హోమమునకూడా మంబార్చయిలు మూడు మార్లు పేలాలు ఉంచవలె
ను. వరుడు క్రిందిమంత్రమును చెప్పి వరువుదోనిలతో పేలాలు అమెడముట్టతూ
అగ్నియందును నట్లు హోమము చేయించవలెను.

సూ॥ ఆధాస్యాజ్ఞలావువేస్త్యః ద్విర్లాజానోప్యాభి ఘరయతి । తస్యాస్సోదర్యో
లాజానా వపతిత్వే జాహోతీయం నారీతి । (తిర్థమదగ్నినామ్ ॥)

1) ఇయం నార్యుషజాతీ కల్పాన్నా వమస్మా

ద్వీర్భాయురస్తు పేవతిర్దీవాతు శరదశ్శుభగ్నే స్వాహా ।

(వద్వంజలి వామపార్శ్వేన జాహోతి) వధ్వాజడంసమమ ।

వరుడు క్రిందిమూడుమంత్రములు చెప్పుచుండగా, వరువు అగ్నికి ప్రదక్షిణ
ముడిసి పూర్వమువలెలాతిసి త్రొక్కి యథాప్రకారము కూర్చొందవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభిస్సృభి ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా ।

అశ్వానమాస్థాపయతి యథా పురస్సోత్ ।

2) శుభ్యమగ్నే పర్యవహన్న్యర్థాం పహతునా సహ ।

పునువతిభ్యో జాయాన్తా అగ్నే ప్రణయాసహ ।

3) పునువత్ని మగ్నిరదా దాయాపా సహవర్చసా ।

ద్వీర్భాయురన్యాయః పతిస్సపితు శరదశ్శుభమ్ ।

4) విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉదన్యాజమ్ ।

అథాహే మహిర్విషమ్ ।

అతిష్ఠేమ మశ్వాన మశ్వేనత్వగ్నే స్థిరాభవ ।

అభితిష్ఠ పృతన్వత సుహస్వ పృతనాయతః ॥

సూ॥ హేమశ్చోక్తరయా పునఃపరిక్రమణ మాస్థాపనమ్ ॥

అస్యాజ్ఞలా వువేస్త్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘరయతి ॥

క్రిందిమంత్రమును చెప్పి పేలాలును పూర్వమువలెనే హోంచి, లాజహోమ
మున్నా మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణమున్నా రాతిని త్రొక్కుటయున్న వేయవలెను.

మున్నా మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణమున్నా రాతిని త్రొక్కుటయున్న వేయవలెను.

2) అర్భవణంను దేవంకృత్వా అగ్ని మయక్షత సజమం దేవో అధ్వరః
(వేతో ముజ్జాన్తరి నామత స్మబద్ధా మముత స్మరధ్వాహే ॥

అర్భవృజడంసమమ ॥

3) శుభ్యమగ్నే పర్యవహన్న్యర్థాం పహతునా సహ ।

పునఃపరిభ్యో జాయాన్తా అగ్నే ప్రజయాసహ ॥

౨ పునఃపత్నీ మగ్నిరద్రా దాయుషా సహవర్చసా ।

ద్విర్ధాయురస్యాయః పతిస్సపతన శరదశ్శతమ్ ॥

౩ విశ్వాఉతత్త్వయా వయంధారా ఉద్దన్వావమ్ ।

అతిగామో మహీర్ద్విష్టః ॥

అతిష్టేమ మత్థాన మశ్వేవ తస్య స్థిరాభవ ।

అభితిష్ఠ పృతస్సత స్సహస్వ పృతసాయతః ॥

క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి పేలానుపూర్వమువలెనేఁబొంది లాజహేమమునూ, మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణమూచేసి పరనికి ఎడమప్రక్కన కూర్చొనవలెను.

సూ॥ హేమామశోత్తరయా పునః పరిక్రమణమ్ ॥

సూ॥ వర్షణ్ణాభావప్రేర్య ద్విర్ధాజానోవ్యభిహరయతి ॥

౩) త్వమర్చమా భవస్య యత్యనీనాం నామస్వధా వభ్యుగ్ర్యం బిభర్షి ।

అత్వాన్తి వృక్షోం సుధితం సగోభిర్వర్షమ్భతీ సహనసా కృణోషిస్సహో ॥

అర్చ్యప్రదంసమమ ।

౪ తుభ్యమగ్నే పర్యవహన్స్పర్ధాం వహతునా సహ ।

పునఃపరిభ్యో జాయాన్తా అగ్నే ప్రజయాసహ ॥

౫ పునఃపత్నీ మగ్నిరద్రా దాయుషా సహవర్చసా ।

ద్విర్ధాయురస్యాయః పతిస్సపతన శరదశ్శతమ్ ॥

విశ్వాఉతత్త్వయా వయంధారా ఉద్దన్వావమ్ ।

అతిగామో మహీర్ద్విష్టః ॥

౧ అరబ్బముగా వరుడు తనబావమరిదికి సూతునవస్త్రములను ఈయవలెను. పేర్ముట వరుడు ఇష్ట సమస్తావము మొదలుకొని అహంభో అభివాదయే

అగును తంత్రముఅంతయూచేసి విదవ ఆచమనముచేయవలెను.

౨ అధ్యసన్నహనం జయోద్విప్రతిపద్యతే... అభివాదనాస్తంకృత్యా ।

ఇధ్యసన్నహనాన్యధ్యసన్నగ్నే... అభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

వరుడు క్రిందిరెండుమంత్రములుచెప్పి, ఇదివరలో వధువుమొలకు కట్టిన దర్శితాదు ముదినివిప్పువలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభ్యాం యోక్తం విముచ్యతీ ॥

౩ ప్రత్యాముజ్ఞామి వరుణస్య పాతాద్యేనత్యా ఒచర్వా ధృవితా సుకేతః ।

ధాతుశ్చయోనో సుకృతస్యలోకే స్వస్వంతే సహపత్యా కరోమి ॥

౪ ఇమంవిష్యమి వరుణస్యపాతం యమ బద్ధిత సవితా సుకేతః ।

ధాతుశ్చయోనో సుకృతస్య లోకే ఒరిష్టాన్వా సహపత్యా కృణోమి ॥

ప్రధాన తంత్రమునూ, యధుదాది హేమాదులునూ, వధా ప్రవేశమునూ

నూ ప్రస్తుతము ఆచారముండులేదు కావున వ్రాయబలేదు.

- ప్రధాన హేమామల చిట్ట -

సోమాయ గర్హస్థా యాగ్నయే కన్తరాపిత్యర్హః పేతోముజ్ఞా త్రిమాన్య

మగ్నిరై త్రిమామగ్ని ర్భాతేగ్మహే ద్యాస్తేష్టస్థ మప్రజసా మిమమ్మే వరుణ

తత్త్వయామి త్వన్తోఅగ్నే సత్త్వన్తోఅగ్నే త్వమగ్నే ఇతి ధోదత ॥౧౬॥

ప్రవేశ హామమి

పదవుతోనచేపరులు గృహప్రవేశహామములై సంకల్పించి, ఉత్తరమధ్యదేశాల్గువస్తువతోంమొరలు సోమాయేదంచరతులై పదవుతనను తామచుండగా క్రింది పదములుచుండ్రములుచెప్పగా, ప్రతమండ్రముకూ నాలుగుమార్లు పువముతో ప్రతిమొందు ఆజ్ఞమునుగ్లచించుచు, హామములుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అనయా నవోధయా వధాసహ వివాహ గృహప్రవేశహామం కరిష్యే, ఉత్తరోపరగ్.

సూ: అగ్నేరుప సమారానాద్యాజ్ఞాభాగాన్తే ౨ నావరభాదాయ ముత్తర అమరీర్వుత్వా, ఆగన్తోష్టమితి త్రయారకా జ్ఞాహుతీర్వుత్వా ||

ఏకం, ద్వై, త్రితి, చతుర్తి, (పంచ) ||

౧. ఆగన్తోష్టం మహిష్ఠీ గోభిరక్షాయుష్మత్తున్నీ ప్రజయా స్మర్తిత్, బహ్వం ప్రజాంజనయన్తీ సురత్నే మమగ్నిగ్ం శతహిమా స్సవర్ణా భ్యాహ్ || అగ్నయజ్ఞంనమమ ||

౨. అయమగ్ని ర్మహాపతి స్తునగ్ం సత్తుష్టి వర్ధనః, యథాభగ స్వాభ్యాం దధద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్నోహ్ ||

అగ్నయేహపతజ్ఞంనమమ ||

౩. ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత జగ్నాగ్ని కర్మయపుజమ్ యథైంద్రయా

ప్రమీయాతా ఉభయోర్ధ్వపత్కే ప్రజాస్సోహ్ ||

జగ్నాగ్నిభ్యామిదంనమమ ||

తేనభూతేన హవిషా ౨య మాప్యాయతాం పునః | జాయాయా మన్యా ఆహవస్తాగ్ం రసేనాభివర్తతాగ్ స్సోహ్ ||

జగ్నాగ్నిభ్యామిదంనమమ ||

౧. అభివర్తతాం పయసో౨భి రాష్ట్రేణ వర్తతామ్ | రయ్య సహప్ర సోధసేమాస్తా మనపేక్షితో స్సోహ్ || జగ్నాగ్నిభ్యామిదంనమమ ||

౨. ఇహైవస్యం మావియోష్టం విశ్వమాయుర్వ్యత్నైర్మమ్ | మహ్యజన్త స్వస్త్వయే స్సోహ్ || అగ్నయేదంనమమ ||

౩. ద్రువైధిపోన్యా మయమహ్యంత్వా ౨దాధ్యహస్తితి | మయాపత్వా ప్రజావతీ సంజీవశరద శ్శుభగ్నోహ్ || భూహస్తితజ్ఞంనమమ ||

౪. తస్మాత్తాయా మజనయ త్వష్టో౨స్యైత్వాంపతిమ్ | త్వష్ట సహప్రమా యుగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతుచాగ్ స్సోహ్ | త్వష్ట జ్ఞంనమమ ||

౫. ఇమంమే వరుణ శ్రుధివావమద్యార మృదయ | త్వష్ట మవస్వరాచకే స్సోహ్ || వరుణాయేదంనమమ ||

౬. తత్త్వాయామిబ్రహ్మణా వస్తమాన్తదాశాన్తే యజమానోహవిర్భిః | అహేదమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం సమానాయుః ప్రమోషీ స్సోహ్ || వరుణాయేదంనమమ ||

౭. త్వష్టోఅగ్ని వరుణస్య విదవాన్ దేవస్య హేదోపయాసీసేష్టాః | యజిష్టో వహ్నితమ్ శ్శోకుచానోవిత్వా ద్వేష్టాగ్ంసి ప్రముముగ్న్యభ్యాహ్ ||

అగ్నివహుభాగ్యామిదంనమమ ॥

౧౨. సర్వస్యో అగ్ని వహుభవోతి నేదిష్టోఽస్మా ఉపసావ్యుక్తో ॥ అమయక్ష్మనో
వరుణగ్ంరరాడో వీహీ మృదీకగ్ం సుహవోనవిధి స్వాహా ॥

అగ్ని వహుభాగ్యామిదంనమమ ॥

౧౩. త్వమగ్ని అయాఽస్యయాన స్థనసాహితః ॥ అయాసన్ హవ్యమూహా
ప్రేఽయాసోదేహో భేషజగ్ని స్వాహా ॥ అయాసేఽగ్నయజ్ఞంనమమ ॥

పిమ్మట వరుడు వధువును తన ఎడమపై పునకూర్చుండవలెను. ఇట్లు సన్నహ
నమునుండి అభివాదనాంతమువరకుదేసి ఆచమనము చేయవలెను.

సూ॥ ఇద్వ్యసన్నహనం జయాది ప్రతిపద్యతే అభివాదనాంతం కృత్వా ॥

ఇద్వ్యసన్నహనాన్యద్వి అహంభో అభివాదయే ॥ ఆసమ్య ॥

పిమ్మట వరుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి ఇదివరకే పరదీయుండిన ఎద్దు
చర్మముపై ఉత్తరవరుడుగా వధూవరులు జరుపుదురూ కూర్చుండవలెను.

(ఎద్దుచర్మము వాడుట ఆచారములేదు. చాపదెసిన కూర్చొనుచున్నారు.)

సూ॥ ఉత్తరయాచర్మణ్య పవితర ఉత్తరోపరః ॥

ఇహగావః ప్రజాయద్వ మిహోక్తా ఇహపూరుషాః ॥

ఇహసాస్వహస్య దక్షిణో రాయసోదేవో నివీధతు ॥

పిమ్మట పురుషసంతానమును మూలమేకని పిల్లలందరూ క్షేమముగా ఉన్న
ఒక ఇల్లాలి కుమారుని వరుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి వధువుతో ఒకటే కూర్చుండ
బెట్టవలెను.

సూ॥ ఆధాస్యాః పుగ్గోస్సోర్ధ్వే వ పుత్రాయాః పుత్రమబ్జ ఉత్తరయోవేత్యే ॥

సోమేవాదిత్యా బలిససోమేన వృధివిద్యూ ॥

అథో నక్షత్రాణామేషా ముపన్నే సోమ అధితః ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, అపల్లూనికే పుణ్యదానము తీయవలెను.

సూ॥ తస్మి ఫలాన్యత్తదేణ రుజాషా ప్రయాయ ॥

ప్రస్వస్థః ప్రేయం ప్రజయో భువనే సోదేష్ట ॥

పిమ్మట క్రిందిరెండుమంత్రములు వరుడు జపించవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణపితౄ ॥

ఇహాప్రియం ప్రజయాతే సమృద్ధతా మస్మిన్ గృహే హిహ పత్యాయ
ఆగృహే ॥ ఏనాపత్యా త్వవగ్ంసగం సృజస్వాథా జీవీద్విదధ మావదాసి ॥

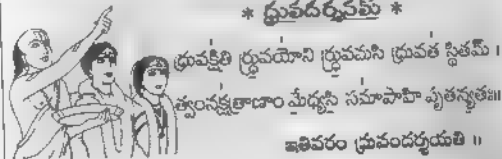
సుమజ్జలిరియం వధూర్మిమాగ్ం సమేతే పశుతే ॥

సోభాగ్యమస్మై దత్వాయా ధాస్తం విపరేతన ॥

పిమ్మట నక్షత్రచర్మనము అగునంతవరకు వధూవరులు జరుపుదురూ మోస
ముగా ఉండి నక్షత్రచర్మనమైన పిమ్మట, తూర్పునకుగాని ఉత్తరమునకుగాని బయలు
దేరి మొదటిమంత్రముచే వరుడు ద్రువపుని, రెండవమంత్రముచే వధువు అచంభ
తిన దర్శించవలెను.

సూ॥ వాచం యచ్ఛత్యా నక్షత్రభ్యః ॥ ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీదీంవా
దిశముపనిష్క్రవ్యస్తాత్రాభ్యాం యథాభిజ్ఞం ద్రువ మరుష్కతేంవ దర్శయతి ॥

* ద్రువచర్మనమ్ *

ద్రువక్షితి ద్రువయోని ద్రువమసి ద్రువతే స్థితమ్ ॥

త్వం నక్షత్రాణాం మేధ్యస్య సమాపాహి పృతస్మతః ॥

ఇతివరం ద్రువచర్మయతి ॥

* అరున్ధతీ దర్శనమ్ *

సప్తబ్రువయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరున్ధతీం యద్రువతాగ్ం
వాసిన్యః । ప్ల్యుత్తికా ముఖ్యయోగం వహన్తీ యమస్మాక్మేధ త్వమ్ ।

ఇతివధాం అరున్ధతీంచదర్శయతి ॥

అర్చనానామ

వధూపరులైనద్రువరా అక్షకోదములను తమ ఇరువురి దోసిలియందు
పట్టుకొని ఉత్తరదిక్కునకుఁగిరి సప్తబ్రువులకునూ, అరుందతికిని సప్తర్షిమండల
మును చూచుచూ త్రిందిభోకములను అనుసరించి అర్చములు విధువలెను.

శ్లో॥ కళ్యణోఽతి ధృరద్యాతో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః

వశిష్టో జమదగ్నిశ్చ సప్తైః బ్రువయస్థాః ।

పత్నీసహిత సప్తబ్రువహ్నిసమః ఇదమర్చ్యంసమర్చయామి ।

శ్లో॥ అరున్ధతీ మహాదేవి వసిష్ఠ ప్రయథామిని ।

దంపత్యో రక్షణార్థాయ ఇదమర్చ్యం దదామ్యహమ్ ।

అరున్ధతీదేవ్యసమః ఇదమర్చ్యంసమర్చయామి ।

ప్రతీకరణములు చిట్ట

ఆగస్త్యోష మయముగ్నిః ప్రజాయా సేనధూలేనా భివర్తతా మిహైవస్త్వం
ద్రువైధిపోష్య త్వస్థాజాయా మిమంమేవరుణతత్త్వయామి త్వన్నోఽగ్ని
సత్సన్నోఽగ్ని త్వమగ్ని ఇతి త్రయోదశ ॥౩॥

స్థానీపాకమ్

వధువుతోనహా వరుడుకూర్చుండి, ప్రాణాయామముచేసి, స్థానీపాకము
ని నంకర్చించి, వధువును తనకుదినైపున కూర్చుండలేరువలెను.

ప్రాణాయామమ్య త్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూం ఆగ్నే
యేన స్థానీపాకేన యాజయిష్యే ॥

తరువాత వధువుచేత స్థానీపాకము చేయించవలెను స్థానీపాకము అనగా
హూతన వధువుచే మొదటిసారిగా అన్నము వండించి, దానిని కేవలలత వోముము
వీయుట. సూతనవధువుచే వంటచేయించుటకు దాస్యముదంపించి, దానిని చెరి
గించి, కొత్తగిన్నెలో అలయ్యమునుపోసి కడిగించగా, వరుడు వోమాగ్నియందు
అన్నమువండవలెను.

వండినఅన్నమును అగ్నికేశూర్చునగాని, ఉత్తరమునగాని సౌకర్యమైన
టోటడించి, అజ్యమునుఅభిహరించవలెను.

సూ॥ అథైనా మాగ్నేయేన స్థానీపాకేన యాజయతి । పశ్యవహన్తి వరుగ్గ్
శ్రవయిత్వా ॥ భిక్షార్థ ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాన్య ప్రతిష్ఠిత మభిషార్థః॥

ఏవ్యులవరుడు భూర్భువస్సువరోంనుండి సోమాయేదనమమవలెను
ఆగ్నిముఖముచేసి, భూర్భువనమతాకుమండగా హవిస్సు సోమము చేరువలెను.

సూ॥ అగ్నేరుప సమాధానా ద్వాజ్య భావే ॥ న్నావరత్నాయాగ్ స్థాతిపాఠా
జ్ఞహాతి, ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ సోమాయేదంసమమ ॥

వరుడు స్థావముతో ప్రుక్కుయందు అజ్యమును అభిషేకించి, గిన్నెమధ్య
లోని అన్నమును రెండుమూర్తులప్రక్కయందు ఉంచి, పిమ్మట స్థావముతో రెండుమూర్తుల
అజ్యమును అభిషేకించి, క్రిందివోమును చేసి, త్యాగముచేసినవలెను.

సోమముచేయునిమిత్రము అన్నముగ్రహించునపుడు పంచార్చయలు
మొదటిరెండుమూర్తుల అన్నమును గిన్నెమధ్యభాగమునుండి గ్రహించి, మూడవ
మారుమాత్రము గిన్నెలోపడుదునుంచి, అన్నమునుగ్రహించవలెను.

సూ॥ దర్వాముపస్తేర్వ ॥ చరుమధ్యాద్విరచరాయ అభిఘార్వ
అగ్నేయే స్వాహా ॥ అగ్నేయజదంసమమ ॥

మరిగ వరుడున్న వసుతో ప్రుక్కుయందు అజ్యమును అభిషేకించి గిన్నె
లోని అన్నములో ఉత్తరమునుండి ఒకమారు అన్నముతీసి, ప్రుక్కుయందు ఉంచి,
రెండుమూర్తుల అజ్యమును అభిషేకించి, క్రిందిమూర్తముచేసి, వోమముచేసి,
పిమ్మట త్యాగముచేసినవలెను. పంచార్చయలు అన్నముగ్రహించుట, అభిఘార్వము
చేయుట రెండుమూర్తుల చేయవలెను.

ఘనః దర్వాముపస్తేర్వ ఉత్తరాద్ధర్వక్తు ధ్విస్తక్తుతే వదాయ ద్విరభిఘార్వ ॥

అగ్నేయేస్విష్ట కృతీస్తాహా ॥ అగ్నేయే స్విష్టక్తుత ఇదంసమమ ॥

వరుడు ఇద్దరజ్యఘనముచేసి, ఉదముతో ఉండి, అగ్నియందు ఉంచి, ఉద
కముముట్టుకొనవలెను. ప్రుక్కువములకు అలంకొన్న అన్నశిష్యమును పాత్రాసాద
నచేసినదర్వులచేసేమంత్రకముగా ముట్టించి, అదర్వులను అగ్నియందు చేయవలెను.

ఇద్ధ్యసస్పహనా న్యద్విసన్గ్గ్ కుద్రాయతస్త్వరాయేదంసమమ ॥

అపఉపస్మక్త్యే లేపయాః ప్రస్తవ్యనాక్ష్టిం బద్ధిరత్వాహ్వాగ్నై ప్రహరతి ॥

ఇద్ధ్యద జయూదులు చెప్పనక్కరలేదు.

ఎందు క్రిందివాక్యములను అనుకూల ప్రుక్కుచేత పరిధలను మూడుమూర్తుల
లోనిమీదలెను.

“ దర్వాప్రదిధీ ననక్తి దర్వాప్రదిధీ ననక్తి ॥ దర్వాప్రదిధీ ననక్తి ॥

పిమ్మట వరుడు పాత్రాసాదనచేసిన దర్వులయొక్క కొనలను కుడిచేతితో

“ “, ఎదమచేతిలోగల ప్రుక్కునందు నొక స్వపరక్షణముగా తుడవలెను.

“ నాత్రప్రయుక్త దర్వాగ్రాధి దర్వాముపస్తేర్వ ॥

పిమ్మట వరుడు స్థావమును ఎదమచేతితో ఎత్తిపట్టుకొని, పాత్రాసాదన

“ “, మధ్యమమడిచి స్థావముయొక్క అగ్నిముతో తుడిచి, పిమ్మట స్థావమును

“ “, చుట్టము క్రిందకు ఉంచి, పాత్రాసాదనమొదట్లో నొక తుడవవలెను.

ఇట్లుమూడుసార్లుచేయవలెను.

“ మధ్యమాలేఅనక్తి ॥ మూలాజ్ఞనేరక్షణంపాడిమధ్యమకర్మాత్ ॥ ఏవంత్రీ ॥

ప్రుక్కువములను తుడిచిన దర్వులలో కొన్నిదర్వులను వరుడు జ్ఞాపకముగా

“ “, చి, మిగిలినదర్వులను తనరెండుచేతులతో తూర్పునకు తొలగించునట్లు

“ “, యించుచు ఉంచి, ఇదివరలో వోమముచేసిన దేవతలను ఉద్ధరించి క్రిందిత్యాగ

ముల ఒక్కొక్కటివలకుచూ ఒక్కొక్కదర్వును అగ్నియందు చేయవలెను

సూ॥ కిత్రేత్తుణ మపారాయ ప్రజ్ఞాతం నిధాయ ॥ పాణిభ్యాం దర్వాం

ప్రతిష్ఠాయ ॥ హత దేవతా ఉద్విస్వాగ్నై ప్రహరతి ॥

ప్రజ్ఞాపతయ ఇదంసమమ ॥ ఇన్ద్రాయేదంసమమ ॥ అగ్నేయజదం

సమమ ॥ సోమాయేదంసమమ ॥ అగ్నేయేస్విష్టక్తుత ఇదంసమమ ॥

వరుడు ఇదివరలో జ్ఞాపకముగా రాచిన దర్వులను దోహితీతో మారుసార్లు

గిట్టి అదర్వులను అగ్నిలో వేయవలెను. వరుడు తన కుడిచేతి చూపుడువ్రేలును

అగ్నికి చూపించుచూ ఏవతో అని మూడుమూర్తులను వలెను. పిమ్మట రెండుచేతులతో

అగ్నిని అభిమంత్రించి, భూమిని మొట్టకొనవలెను.

సూ॥ అజ్ఞలినా త్రిమద్రుక్త్య త్ప్రణంప్రహరతి ॥ త్రిరజ్యశ్చా స్పిర్దిక్త్య ॥

ఏతత్ ఏతత్, ఏతత్ : అగ్నిమభిమన్త్య, భూమిమున స్మరేత్॥

వరుడుముందుగా అగ్నిశేవకములను పరిధిని అగ్నియందు పడవేసి, పిమ్మట దక్షిణ ఉత్తర పరిధులను ఒక్కసారిగా పడవేయని శ్లోయించినవాడై ఆపరిధుల యొక్క కొనలను నిష్ఠులయందు గుచ్చి పరిధులను అభిమంత్రణ చేయవలెను సూ॥ మధ్యమపరిధిని శ్రవ్యత్వ యుగపదితరౌ ప్రహరన్తే ఉత్తరార్ధస్యాగ్ర మజ్జరేమాపోనాతి : పరిధీనభిమన్త్య ।

పిమ్మట వరుడు తూర్పున ఉంచిన ఆధారపరిధులను అగ్నిలో వేయవలెను సూ॥ ఆహార సమీధౌ ప్రహరతి ॥

వరుడు సుక్ష్మయందు స్థవముతో ఆజ్యమును ఒక్కమారు గ్రహించి, స్రుక్ష్మబిలమునందు స్థవమును లోడ్చింది. ఏకధారగా సంప్రాప్తవోమము చేసి, త్రిందిత్యాగము పలుకవలెను

సూ॥ దర్శ్యమితరే దర్శ్యగ్రమవదాయ సగ్గే ప్రావేదాఽభి జాహోతి ॥

పశుత్వేనుద్రేభ్యు అదిత్యేభ్యుస్సగ్గే సావధాగ్భ్యుః పదం నమతు ॥

పిమ్మట వరుడు అనాజ్ఞానాదిబోమములు చేసి, ఉత్తర పరిధి వలము, పూర్వ పాత్రపరిధులను చేయవలెను తరువాతనే తిరిగి అదిపివహవిశ్లేషమును బ్రాహ్మణులకు భోజనముగా పెట్టవలెను

సూ॥ అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణే త్యాది సిద్ధముత్తరపరిధేవనం తతః ప్రవీణా ఏమా కోపితేన సర్పిష్యతా బ్రాహ్మణం భోజయేత్ ॥ అస్మిన్ ప్రకృతే... అభివాదయే

వరుడు తనకు పూజ్యుడనవారికి ఎద్దును తయరవలెను

సూ॥ యాస్మావచిత్తస్యా ఋషభం దదాతి ॥ అగ్నియన్తాలిపాకం సమాప్తమ్

పార్థమాస్య స్థాలిపాకమ్

అగ్నియన్తాలిపాకమైన తరువాత నాలుగు రోజుల సహమములకు పూర్వ

.. పూర్వమాస్యవచ్చినచో అపార్థమాస్యరోజున స్థాలిపాకము ప్రారంభము

.. అగ్నియన్తాలి పాకదూర్వం యత్పూర్వగచ్ఛతి తస్మిన్నుపక్రమః ।

పార్థమాస్యయందు అనగా శుద్ధపాత్యమునుండి పన్నునెడవరోజున ప్రాతః

.. సంతయు అవశునము మొదలు సంకల్పమంతయు చేసి పార్థమాస్యకు

.. ధరించుచున్న అగ్నిదేవతాకమైన స్థాలిపాకమును రేపటిదయమున చేయు

చిన్నాను, అని సంకల్పము చేయవలెను.

పార్థమాస్యామేవ పంచదస్యా ప్రాతఃకాలే, కృత ప్రాతాయామః

.. ప్రాతౌ సంకీర్త్య, పార్థమాసే నాగ్నేయేన స్థాలిపాకేన శోయ్యాజయిష్యే ।

అది సంకల్ప్య ॥

తంత్రము అంతయు స్థాలిపాకములో పఠన చేయవలెను వృషభదానము

.. దునక్కరలేదు పూర్వపాత్రయే దక్షిణయని కొందరి మతము.

స్వమాగ్నేయ స్థాలిపాకవత్, వృషభదానం నస్తి, పూర్వపాత్రస్తు దక్షిణేర్థ్యే

నాస్తిబ్రాహ్మణ సమారాధనమ్

కన్యారాత అచమనముచేసి, నాండిబ్రాహ్మణ సమారాధనకు సంకల్పించి బ్రాహ్మణులను గంధారులచేపూజించి, దక్షిణావస్థములను సమర్పించి, భోజన కాలమందు హస్తోదకమును ఇవ్వవలెను. పిమ్మట అక్షరోదకములను పారివేయి మందు విడువవలెను.

కన్యారాత ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమార్యా పాడిగ్రహణాజ్ఞత్వేన నాస్తికోభనదేవతా బ్రాహ్మణ సమారాధనం కరిష్యే॥ నాస్తికోభన దేవతాస్సురూపాబ్రాహ్మణాః యథాభాగకః అమీవో గన్తాః, సుగన్తాః॥ అలబ్ధార్ధరాశిమే అక్షతాః సప్తక్షతాః । సకలారాధనై క్కోభనమస్తు । నాస్తికోభన దేవతాస్సురూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు । నాస్తికోభనదేవతా స్ఫుటితా స్ఫుప్తస్నానా వరదాభవస్తు ।

గర్భస్థాభనమ్

వరుడు అచమనముచేసి గంధర్వస్థాపనకై సంకల్పించి, పిమ్మట ఒకదండమునకు వస్త్రముగాని, సూత్రముగానికట్టి ప్రాణాభివృద్ధిచేసి, గంధారులచే అలంకరించి, బోధకోపచారములచే పూజించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్థానిపాకాదూర్వం గర్భస్థస్థాపనం కరిష్యే॥
సూక్ష్మ స్థానిపాకాదూర్వం గర్భస్థస్థాపనం తయోశ్చయ్య మన్తరేణ దక్షిణే గర్భలిప్తి వాసుసా సూత్రేణా పరిపీణిస్త్యతి ॥

గంధారులగర్భస్థాపనముః ధ్యానావాహనాది బోధకోపచారైర్భగ్యర్థ్య

వధూవరులు శ్రీందిక్షిణమునుచెప్పి వైరందమును దంపతులనుదుమ్మ

మోచి మూడు అపారాధములు అగ్నికోపాలు పూజించుచుండవలెను.

గీ॥ విశ్వావసో २ త్ర గర్భస్థ దక్షిణ రాత్రిత్రయం పసన్తే ।

అవయోః ప్రీతి ముత్సాన్య రక్షమాం శుభలక్షణా ।

గర్భస్థ స్థాపనముహూర్త స్ఫుముహూర్తో २ స్తు ॥

స్థానిపాకముమొదలు మూడుపళ్ళు మూడురాత్రులు సూతనదంపతులు

అచమనముచేసి, బ్రహ్మచర్యమును, ఉప్పు, కారములైనిభోజనము చేయుచుండవలెను.

౧౪ యదుహర్వార్యామావహతీ త్రిరాత్రముభయోరధశ్చయ్య ఐహ్య దర్శం జ్ఞానలవణవర్ధనంద ॥

దిపాధనమ్

స్థానిపాకానంతరము తొమ్మిదిపదియలకులోపల వరుడు సాయమోపాస

మొనరుచుండి అక్షరముదివ్రతొర్రోజురెండుపూలులా, చేతితో తుడిచిననామం

మును దివ్యముతోగాని, యవలతోగానిచేయుచుండవలెను.

౧౫ సాయం ప్రాతరత డిర్వగ్ం వాస్తే ప్రతే ఆహుతీ స్తంధులై ర్యవైర్వా

సాయాగ్నే ।

స్థానిపాకములోపలనే మొదటి హోమము అగ్నిదేవతగా అగ్నిశిమధ్యము

లోమము స్వప్త్యత్తుగా అగ్నిలోతూతాన్యముననూ చేయవలెను ప్రాతః

సాయం ప్రాత్రము అగ్నియేస్తావహేమ ఇదులుగా మొదటి హోమము సూర్యాయ

సాయాగ్నే ।

సూ॥ స్థావరపాకవ దైవతమ్ ॥ సారీ పూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేకే ।

పూర్వోత్తర పరిషేవనములు స్థావరపాకములోవలన చేయవలెను
సూ॥ ఉభయతః పరిషేవనం యథాపురస్తోత్రే ।

సంకల్పః

వరుడు బైపాసనకుసంకల్పముచేసి అక్షతోరకములను వధువుదోసిలిలో
విడువగా, వాటినిఅమి హరివేదమునందు విడువవలెను.

సూ । బైపాసనమారఘ్నే । తేనయావక్షిపం హెరాష్వామి , ఇత్యుభయో
స్సంకల్పః ॥

పాణానాయుష్య శ్రీవరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సాయమాపాసనం
తందుర్భైష్వామి ॥

పిమ్మట వరుడు భూర్భువస్సువరోందుండి దేవసవిత్సప్రసవఅనువరకు
చేయవలెను.

భూర్భువస్సువరోమిత్యాది పూర్వపరిషేవనాంతం కృత్వా ।

ఓం భూర్భువస్సువరోం దేవసవిత్ ప్రసవ ।

వరుడు కుడిచేతితో కడుగుడుబియ్యమునుతీసి, ఎడమచేతిలోపోసుకొని,
అబియ్యముపై అజ్ఞమునుఅభిధరించి, అందునగభాగము కుడిచేతిలో వేసుకొని,
క్రిందిమంత్రముచెప్పిఅగ్నికిమధ్యన హోమముచేసి, త్యాగము చెప్పవలెను.

సూ॥ హస్తే తందులానాదాయ । అభిఘార్య ధ్నదా విభజ్య ॥

౧. అగ్నేయే స్వాహా ॥ అగ్నేయజడంసమమ్ ॥

పిమ్మటవరుడు తనఎడమచేతిలోమిగిలినబియ్యమును, కుడిచేతిలో వేసు
కొని, క్రిందిమంత్రముచెప్పిఅగ్నియందుతాతాన్యభాగమునహోమముచేయవలెను.

౨ అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నేయే స్విష్టకృతజడంసమమ్ ।
అహుతి సంసర్గలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పరిహారముం కరిష్యే ।
పిమ్మట వరుడు ఒకసమిధను అజ్ఞములోతడిపి క్రింది మంత్రము చెప్పి
మంత్రాంతముందు ఆసమిధను అగ్నియందువేసి, త్యాగముచెప్పవలెను.
యత్రవేత్త వనస్పతే దేవానాంగువ్యో నామాసి ।
తత్రప్రావ్యాని గామయ ॥ వనస్పతజడంసమమ్ ॥

తదుపరి ఉత్తర పరిషేవనము చేయవలెను.

ఉత్తరపరిషేవనం కృత్వా ॥ అధితేస్తమగ్నేస్థాః ప్రాసావీః ।

ఉపస్థానమ్

పిమ్మటవరుడు క్రిందిమంత్రములుచెప్పి చూఅగ్నికినమస్కరించవలెను.
అగ్నేర్హస్తాం అస్తమః । ఉత్త్రాతా శివోభవచ్చరాష్ట్రః । తంత్యాశోబిష్ట
దీదివః । సుమూయనూనమీమహే సుభిక్షః ॥ వసుర్భ్య ర్భువస్రవాః ।
అచ్చానక్షి ద్భువత్త మోరయిందాః । ససోబోధి శ్రుధీహవ మురుష్విణో
అఘాయత స్మమస్మాత్ ॥

వరుడు క్రిందినాశ్టమువలికి, ఉదకముముట్టుకొని, అనాజ్ఞాతాది మూడు
మంత్రములను జపించవలెను.

హేమసాధ్గుణార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమస్తజపం కరిష్యే ॥

౧. ఓం అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్షీయతే మిధు ।

అగ్నే తదస్య కల్పయత్సగ్నోహిపేత్య యథా తథమ్ ॥

౨. పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్మితః ।

- పునఃపరిశీలించి జాబ్బాన్ని అగ్నే ప్రజ్ఞయాసహా ।
 ౨ పునఃపరిశీలించి ముగ్ధురదా దాయుషా సహవర్తసా ।
 దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సపితృ శరదశ్శతమ్ ॥
- 3 విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉద్వ్యాజవ ।
 అతిగాహే మహిద్విష్టమ్ ॥
 అతిష్టేమ మత్తాన మశ్వేవ త్వగ్నే స్థిరాభవ ।
 అభితిష్ఠ పుతస్యత స్సహస్వ పుతనాయతః ॥
- క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి వేలాలునుపూర్వమువలెనేగ్రహించి లాజుహోమమునూ, మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణముచేసి వధునికి ఎడమప్రక్కన కూర్చొనవలెను.
- సూ॥ హోమశీర్షతరయా పునః పరిక్రమణమ్ ॥
- సూ॥ వధ్వజ్జ్వలావుపేక్ష్య ద్వ్యధానోవ్యాధిహారయతి ।
- 3) త్వమధ్యమా భవస్వి యత్యుపేనాం నామస్తథా వధ్వర్యం బిభర్షి ।
 తాజ్ఞాన్తి వృక్షాం సుధితం నగోభి ర్ధ్వమృతీ సమనసా కృహోపిస్సాహే ॥
 అర్చష్టజడంసమమ్ ॥
- ౧ తుభ్యమగ్నే పర్వవహన్యూ ర్థాం పహతునా సహ ।
 పునఃపరిశీలించి జాబ్బాన్ని అగ్నే ప్రజ్ఞయాసహా ।
- ౨ పునఃపరిశీలించి ముగ్ధురదా దాయుషా సహవర్తసా ।
 దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సపితృ శరదశ్శతమ్ ॥

- విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉద్వ్యాజవ ।
 అతిగాహే మహిద్విష్టమ్ ॥
- లాజుకట్టుముగా వరుడు తనబాసమందిదికి సూతనవస్త్రములను ఈయవలెను.
- పిమ్మట వరుడు ఇద్ద సన్నహనము మొదలుకొని అహంభో అభివాదయే
- ఎదకును శంక్రముఅంతయాయేనే పిదప అవమనముచేయవలెను.
- సూ॥ ఇద్ధ్యసన్నహనం జయదాప్రితపిద్యతే.. అభివాదనాస్తంకృత్వా ।
 ఇద్ధ్యసన్నహనాన్యద్విస్సగ్నే .. అభివాదయే । ఆచమ్య ॥
 వరుడు క్రిందిరెండుమంత్రములుచెప్పి, ఇదివరలో వధుషమొలకు కట్టిన దర్భతాడు ముడిచివిప్పవలెను.
- సూ॥ ఉత్తరాభ్యాం యోక్త్రం విముచ్యతి ॥
- ౧ ప్రత్యాముజ్ఞామి వరుణస్య పాతాద్యేనత్యా ౭ బిధ్నా భృహితా సుకేతః ।
 ధాతుశ్చయోనో సుకృతస్యలోకే సోస్యంతే సహపత్యా కరోమి ।
- ౨ ఇమంవిష్వామి వరుణస్యపాత్రం యమ బధ్నిత సప్తతా సుకేతః ।
 ధాతుశ్చయోనో సుకృతస్య లోకే ౭ రిష్టాన్యా సహపత్యా కృణోమి ।
 ప్రయాణ తంత్రమహ్యం యద్ధదాది హోమాదులహ్యం సహా ప్రవేశేతు
- సర్వ ప్రస్తతము అతరమందులేదు కావన ప్రాయుటలేదు.

- ప్రధాన హోమముల చిట్ట -

సోమాయ గవ్యాయాగ్నేయే కన్యలాభిత్వభ్యః ప్రేతోముజ్ఞా శ్రీమాన్వ్య
 మగ్నిరై ద్విహమాగ్ని ర్భాతృగృహే ద్విస్తవ్యష్ట మప్రజస్తా విమమ్మే వరుణ
 తత్సాయామి, త్వన్నోఅగ్నే సత్సన్నోఅగ్నే త్వమగ్నే ఇతి బోధక ॥౧౬

ప్రవేశ హోమము

పదవృత్తీసహచరుడు గృహప్రవేశహోమముకై సంకల్పించి, ఉత్తరవరుడై హోమవస్తువలోఁబెరుదలు సోమాచేదంపరకుచేసి వధవృత్తనను తాకుచుండగా క్రింది పదమూడుమంత్రములుఁజెప్పిచూ, ప్రతిమంత్రముకూ నాలుగుమార్లు స్థవముతోఁ బ్రకృస్తుండు అజ్యమునుగ్రహించుచూ, హోమములుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీ పరమేశ్వర శ్రీతత్త్వం అనయా నవోధయా వధ్వాసహ వివాహ గృహప్రవేశహోమం కరిష్యే॥ ఉత్తరోపరః॥

సూ॥ అగ్నేరుప సమూధానాద్యాజ్యభాగాన్తే ॥ న్వారభ్యాదా ముత్తర ఆమృతిర్ముత్యా॥ ఆగన్తోష్ఠమిది త్రయారతా జ్యామృతిర్ముత్యా॥

ఏకం॥ ద్వే॥ త్రిణి॥ చత్వారి॥ (పంచ)॥

ఆగన్తోష్ఠం మహిషీ గోభిరక్షయౌషధృత్తి ప్రజయో స్సద్వితీ॥
బహ్వం ప్రజాంజనయన్తీ సురత్నే మమగ్నిగ్ం శతహిమా స్సపర్యాభ్యాహో॥

అగ్నేయజదంసమమ్॥

అయమగ్ని ర్భవామి సువగ్ం సత్కుష్ఠి వర్తనః యథాభగ స్థాభ్యాం దధద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్నిస్వాహో॥

అగ్నేయగృహపతజదంసమమ్॥

ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత జగ్ధాగ్ని శ్శిర్మయచ్చతమ్॥ యధైయోర్మ

ప్రమీయాతా ఉభయార్థివతోః ప్రజాస్వాహో॥

ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదంసమమ్॥

తేనభూతేన హవిషా ॥ య మాప్యాయుతాం పునః॥ జాయాయా మస్మా ఆపాక్షుస్మాగ్ం రసేనాభివర్తతాగ్ స్వాహో॥

ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదంసమమ్॥

అభివర్తతాం పయసా ॥ ర్భి రాష్ట్రేణ వర్తతామ్॥ ర్భయ్య సహస్ర పోషసేమాస్తా మనపేక్షితా స్వాహో॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదంసమమ్॥

ఇజౌపస్వం మావియోష్ఠం విశ్వమాయుర్భుక్షుత్తమ్॥ మహ్యేజౌష్ఠ స్సస్వయే స్వాహో॥ ఇంద్రాయేదంసమమ్॥

భ్రువైహిహిహి మయిమహ్యంత్యా ॥ ర్భాద్భు హస్పతిః॥ మయాపత్యా ప్రజాపతీ సంజీవశరద శ్శుభగ్ స్వాహో॥ భూహస్పతిజదంసమమ్॥

తృష్టాజాయా మజనయ తృష్టా ॥ స్వేత్వాంపతిమ్ తృష్టా సహస్రమా యుగంపి దీర్ఘమాయుః కృణోతువాగ్ స్వాహో॥ తృష్ట జదంసమమ్॥

జమంమ్ వరుణ శ్రుధిహవమద్యాద మృదయ॥ త్యామ వన్యరాదజే స్వాహో॥ వరుణాయేదంసమమ్॥

తత్త్వాయామిబ్రవ్యాణా వస్తమాస్తవదాతాస్తే యజమానోహవిష్టిః॥ అహహమానో వరుణేనా బోధ్యురుశగ్ం సమానతాయాః ప్రమోషి స్వాహో॥ వరుణాయేదంసమమ్॥

తృన్వోఅగ్ని వరుణస్య విదవాన్ దేవస్య హేదోమయాగీనీష్టాః॥ యజిష్టో వహ్నితమ్ శశృకుచానోవిశ్వా ద్వేహగ్ంసి ప్రముముర్భుస్థాహ్వాహో॥

అగ్నివరుణాభ్యామిదంనమమ ।

౧౨ సత్సన్న్వో అగ్నే మహాభవోతి నేదిష్ఠోఽస్మా ఉపసోఽమృతాః । అపయన్తన్వో
వరుణోరరాణో వీహి మృదీకగం సుహవోనవిధి స్వాహా ॥

అగ్నే వరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౩ త్వమ్మగ్నే అయాఽస్యయాస న్వనసహితః అయాసేన వాప్యమాహి
ప్రీతయానోధేహ భీష్మగ్నే స్వాహా ॥ అయాసేనైగ్నయాజనంనమమ ॥

పిమ్మట వరుడు వధువునుతన ఎడమవైపున కూర్చుండచేసి, ఇద్ద సన్న్వహా
నమునుండి అభివాదనాంతమువరకుదేసి అచమనముచేయవలెను.

సూ. ఇద్దససన్న్వహానం జయోది ప్రతిపద్ధతే అభివాదనాన్తం కృత్వా ।

ఇద్దససన్న్వహానాన్తర్ధి .. అచంభో అభివాదయే । అచమ్య
పిమ్మట వరుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి ఇదివరకే వరదయించిన ఎద్దు
చర్మముపై ఉత్తరపరుడుగా వధూవరులుఇరువురూ కూర్చుండవలెను.

(ఎద్దుచర్మము వాడుట అచారములేదు చావైననే కూర్చొనుచున్నారు.)

సూ । ఉత్తరయాచర్మవ్య పవిత్రత ఉత్తరేవరః ।

ఇహాగావః ప్రతారయ్య విహోక్త్యా ఇహాపూరుహాః ।

ఇహోరానమాన్ర దక్షిణో రాయస్సోధో నిషేధతు ॥

పిమ్మట పురుషసంతానమునుమాత్రమేకని పిల్లలందరూక్తేముముగాఉన్న
ఒకఇల్లాలి కుమారుని వరుడుక్రింది మంత్రముచేప్పి వధువుతోడూడ కూర్చుండ
బిడ్డవలెను.

సూ అథాస్యాః పుగ్గస్సోద్రీవ పుత్రాయాః పుత్రమబ్జ ఉత్తరయోపవేశ్య ।

సోమేనాదిత్యా ఇలిసస్సోమేన పృథివీద్యధా ।

అథో నక్షత్రాణామేషా మువస్థే సోమ అధితః ।

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, అబ్జువానికి ఫలప్రదానము ఈయవలెను.

సూ । తస్మై ఫలాన్యత్తరేణ యజాషా ప్రయాయ ॥

ప్రసవ్యః ప్రేయం ప్రజయా భువనే సోచేష్ట ॥

పిమ్మట క్రిందిరెండుమంత్రములు వరుడుజపించవలెను.

సూ । ఉత్తరజపిత్యా ॥

ఇహాస్థియం ప్రజయోతే సమృద్ధతా మస్మిన్ గృహేగార్హపత్యాయ

జాగృహి । షినాపత్య త్వన్గోంసగం సృజస్వాధా జీప్రివిదధ మావదాసి ।

సుమజ్జల్లిరియం వధూదిమాగ్ం సమేత పశ్యతః ।

సోభాగ్యమస్యే ధత్వాయా థాన్తం విపరేతన ।

పిమ్మట నక్షత్రదర్శనముఅగునంతవరకు వధూవరులుఇరువురూ మోస
ముగాఉండి నక్షత్రదర్శనమైనపిమ్మట, భూర్భువమాని ఉత్తరమునకూని బయలు
దేరి మొదటిమంత్రముచే వరుడు ద్రావేని, రెండవమంత్రముచే వధువు అభంధ
తిన దర్శించవలెను.

సూ. వాచం యచ్చత్యా నక్షత్రేభ్యః ॥ ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా

దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాం యథాబిడ్ధం ప్రువ మధన్యతీంవ దర్శయతి ॥

* ద్రువదర్శనమ్ *

ద్రువక్షితి ద్రువయోని ద్రువపసి ద్రువత స్థితమ్ ।

త్వంనక్షత్రాణాం మేధస్వి సమాపాహి పృతన్యతః ।

ఇతివరం ద్రువందర్శయతి ।

* అరున్ధతీ దర్శనమ్ *

సప్తబుషయః ప్రథమాం కృత్రికానా మరున్ధతీం యద్రువణాగ్ం
హన్తిన్యః । పట్కృత్తా ముఖ్యయోగం పహన్తి యమస్యాకమధ త్సప్తమ్ ॥

ఇతివధూం అరున్ధతీంచదధ్యయతి ॥

అర్ఘ్యప్రదానమ్

ఏధూపరులుఇరువురూ అక్షతోదకములను తమ ఇరువురి దోసిలియందు
పట్టుకొని ఉత్తరదిక్కునకుతిరిగి స్వబలులకులనూ, అరుంధతీకి సప్తర్షిమండల
మును చూచుచూ శ్రీందిశ్లోకములను అనుసరించి అర్ఘ్యములు విడువవలెను.
శ్లో॥ కశ్యపోతే త్రి ర్ధరద్యాతో విత్వామితోతే ధ గౌతమః ।

వతిష్ఠో జమరగ్నిశ్చ సప్తైతే బుషయ స్సథా ।

పత్నీసహిత సప్తబుషభ్యోనమః ఇదమర్ఘ్యంసమర్పయామి ॥

శ్లో॥ అరున్ధతీ మావేదేవి వసిష్ఠ ప్రీయభామిని ।

దంపత్యో రక్షణార్థాయ ఇదమర్ఘ్యం దదామ్యహమ్ ।

అరున్ధతీదేవ్యైనమః ఇదమర్ఘ్యంసమర్పయామి ।

ప్రవేశమునకు అర్ఘ్య

ఆగస్త్యోష్ఠ మయమగ్నిః ప్రజాయా స్సేనభూతేనా భివర్ధతా మిహైవస్థం
ప్రజైధిపోష్యా త్వష్టాజాయా మిమంమేవమధ్యతత్తాయామి త్వన్నోఅగ్నే
సత్వన్నో అగ్నే త్వమగ్నే ఇతి శ్రయదాత ॥౧౩॥

స్థానీపాకమ్

పథవుతోనచో వరుడుకూర్చుండి, ప్రాణాయామముచేసి, స్థానీపాకము
సకు సంకల్పించి, పథవును తనకుడివైపున కూర్చుండచేయవలెను

ప్రాణాయామస్య శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూం అగ్నే
యేన స్థానీపాకేన యాజయిష్యే ॥

తరువాత పథవుచేత స్థానీపాకము చేయించవలెను. స్థానీపాకము అనగా
సూర్యుని వక్షస్థలే మొదటిసారిగా అన్నము వండించి, దానిని చేతలకు పోచుము
చేయుట. సూర్యునివక్షస్థలే వంటచేయించుటకు ధాన్యముదుపించి, దానిని చెరి
గించి, కొత్తగిన్నెలో అలియ్యమునుపోసి కడిగింపగా, వరుడు పోచుకొనియందు
అన్నమువండవలెను.

వండినఅన్నమును అగ్నికేతూర్చునూని, ఉత్తరమునగాని సౌకర్యమైన
చోటదించి, అజ్యమునుఅభిషేకించవలెను.

సూ॥ అథేనా మాగ్నేయేన స్థానీపాకేన యాజయతి । వత్సవహన్తి చరుగ్న్
శ్రవయుత్వా ౨ భిక్షార్థ ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిక్రిత మభిక్షార్థా॥

పిమ్మటవరుడు భూర్భువస్సువలోనుండి సోమాయేదనమమవరకు
అగ్నిముఖముచేసి, భార్యతనముతాకుచుండగా పోచింపు పొనుము చేయవలెను.

నూ: అగ్నిరుప సమాధానా ద్వాజ్య భాగాన్తే ౨ న్వావర్తాయాగ్ని స్థావీపాఠా
జ్ఞాపాఠాః । ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ సోమాయేదంనమమ ।

వరుడు స్థవముతో స్రుక్కురుండు ఆజ్యమును అభిషేకించి, గిన్నెమధ్య
లోని అన్నమును రెండుమార్లు స్రుక్కురుండునుంచి. పిమ్మట స్థవముతో రెండుమార్లు
ఆజ్యమును అభిషేకించి, క్రిందిపోమునుచేసి, త్యాగముచేసేవలెను.

పోదుము చేయునిమిత్రము అన్నముగ్రహించునపుడు పంచాక్షర్యములు
ముదటిరెండుమార్లు అన్నమును గిన్నెమధ్యభాగమునుండి గ్రహించి, మూడవ
మారుమూత్రము గిన్నెలోపడదుండునుంచి, అన్నమునుగ్రహించవలెను.

నూ: దర్వాముమస్త్య చరుమధ్యాద్విరవచాయ: అభిహార్య ।

అగ్నేయే సావో ॥ అగ్నేయజడంనమమ ॥

మరల వరుడు స్థవముతో స్రుక్కురుండు ఆజ్యమును అభిషేకించి, గిన్నె
లోని అన్నములో ఉత్తరమునుండి ఒకమారు అన్నముతీసి, స్రుక్కురుండునుంచి, రెండుమార్లు
ఆజ్యమును అభిషేకించి, క్రిందిపంచాక్షర్యముచేసి, పోదుముచేసి, పిమ్మట
త్యాగముచేసేవలెను. పంచాక్షర్యము అన్నముగ్రహించుట, అభిహారము
చేయుట రెండుమార్లు చేయవలెను.

పున: దర్వాముమస్త్య ఉత్తరాధ్యక్ష్య త్ప్రస్త్యక్షతే వచాయ ద్విరభిహార్య

అగ్నేయేస్సిష్ట కృతేసావో ॥ అగ్నేయే స్సిష్టక్షత ఇదంనమమ ।

వరుడు ఇద్దరజ్ఞాపనువెట్టి, ఉదకముతోకుడిచి, అగ్నియందునుంచి, ఉద
కముముట్టుకొనవలెను స్రుక్కువములకు అంటుకొన్న అన్నశేషమును పాత్రాసాద
నచేసి సదర్శులచేసేపంచాక్షర్యముగముట్టించి, అదర్శులను అగ్నియందువేయవలెను.

ఇద్ధ్యసన్నావా న్యద్విస్సగ్గే . దుద్రాయతస్త్విరచాయేదంనమమ ॥

అపడపన్నకృ లేపయా: ప్రస్తవ్యమస్త్యం బద్ధిరజ్ఞాస్సగ్నో ప్రహరతి ।

ఇక్ష్వద జయోదులు చెప్పనక్కరలేదు.

వరుడు క్రిందిపాశ్చములువలకుచూ స్రుక్కుచేత పరిధిలను మూడుమార్లు
లడువవలెను.

నూ: దర్వాపరిధి ననక్తి । దర్వాపరిధి ననక్తి । దర్వాపరిధి ననక్తి ।

పిమ్మట వరుడు పాత్రాసాదనచేసిన దర్శులయొక్క కొలలను కుడిచేతితో
అట్టుకొని, ఎడమచేతిలోగల స్రుక్కునందు నొక్క సప్తపక్షిణముగా కుదవవలెను.

నూ: పాత్రప్రయుక్త దర్వాగ్రాణి దర్వామధ్యజ్ఞ

పిమ్మట వరుడు స్థవమును ఎడమచేతితో ఎత్తిపట్టుకొని, పాత్రాసాదన
దర్శులను మధ్యకుమడిచి స్థవముయొక్క బిలులలో కుడిచి, పిమ్మట స్థవమును
గ్రహించి, కుడిచేటు క్రిందకు ఉంచి, పాత్రాసాదనముదర్శుతో నొక్కికుదవవలెను.
ఇట్లు మూడుసార్లు చేయవలెను.

ఎడమధ్యమూలే అనక్తి । మూలాశ్వానేదక్షిణంపాడిమధ్యకుర్యాత్ । ఏవంక్రితి ॥

స్రుక్కువములను కుడిచిన దర్శులలో కొన్నిదర్శులను వరుడుజ్ఞాపకముగా
వేరేటించి, మిగిలినదర్శులను తనరెండుచేతులతో చూర్చునకుకొనలుండునట్లు
అమ్మెరుండునుంచి, ఇదివరలోపోమునుచేసిన దేవతలను ఉత్తరీంచి క్రిందిత్యాగ
ములు ఒక్కొక్కటివలకుచూ ఒక్కొక్కదర్శును అగ్నియందువేయవలెను.

నూ: కిత్సితృణ మపాదాయ ప్రజ్ఞాతం నిధాయ: పాణిభ్యాం దర్వాం
త్ప్రతిష్ఠాప్య: హత దేవతా ఉద్ధిస్తాస్సగ్నో ప్రహరతి ।

ప్రజ్ఞాపతయ ఇదంనమమ । ఇన్ద్రాయేదంనమమ । అగ్నేయజడం
నమమ । సోమాయేదంనమమ । అగ్నేయేస్సిష్టక్షత ఇదంనమమ ॥

వరుడు ఇదివరలో జ్ఞాపకముగా దానిన దర్శులను దోణిలో మూడుసార్లు
గింటి అదర్శులను అగ్నిలో వేయవలెను వరుడు తన కుడిచేతి చూపుడువ్రేలును
అగ్నికి చూపించుచూ ఏతేతని మూడుమార్లు అనవలెను. పిమ్మట రెండుచేతులతో
అగ్నిని అభిషేకించి, భూమిపై ముట్టుకొనవలెను.

నూ: అష్టాలినా త్రిరుద్రత్య తృణంప్రహరతి । త్రిరబ్జాశ్వా నిర్దిశ్య ।

ఏతత్. ఏతత్, ఏతత్ అగ్నిమభిమన్వ్య. భూమిముప స్మరేత్॥

వరుడుముందుగా అగ్నికిపదుటఉన్నపరిధిని అగ్నియందుపడవేసి, పిమ్మటదక్షిణ, ఉత్తరపరిధులను ఒక్కసారిగావడవేయనిశ్చయించినవాడై ఆపరిధులయొక్క కొనలనునిప్పులయందుగ్రుచ్చి పరిధులనుఅభిమంత్రించేయవలెను.

సూ॥ మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్య యుగపదితరో ప్రహరన్న్
ఉత్తరార్ధస్యాగ్ర మజ్ఞాదేహుచోపాతి ॥ పరిధీనభిమన్వ్య ॥

పిమ్మట వరుడు తూర్పునదింపిన అహారముధులను అగ్నిలోవేయవలెను.
సూ॥ ఆహార సమేధౌ ప్రహరతి ॥

వరుడు సుక్కుయందు స్వవముతోఅజ్ఞమును ఒక్కమారుగ్రహించి, సుక్కునిలమనందు స్వవమునుఊర్ధ్వింపి, ఏకధారగాసంప్రాప్తచోమముచేసి, క్రిందిత్యాగమువలనకవలెను.

సూ॥ దర్వామితర దర్శ్యగ్రమవదాయ సగ్గ స్రావేణాఽభి జుహోతి ॥

వమభ్యోరుద్రేభ్యఃఉదిత్యేభ్యస్సగ్గస్రావభ్యాభ్యవదంసమమ ॥

పిమ్మట వరుడుఅజ్ఞాతాదిచోమములుచేసి, ఉత్తరపరి షేవనము, పూర్వ పాత్రచిహ్నముచేయవలెను తరువాతనేతితోతడివినవావిశ్లేషమును బ్రాహ్మణుల నకు భోజనముగావిష్టవలెను.

సూ॥ అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణేత్యాదిసిద్ధమత్తరపరిషేననం తతఃప్రదీతా విమో
కోపితేనసర్పిష్ఠా బ్రాహ్మణంభోజయతి ॥ అస్మిన్ప్రకృతే అభివాదయి

వరుడు తనకు పూజ్యులైనవారికి ఎద్దను తీయవలెను.

సూ॥ యోస్యాపదితస్సస్మా ఋషభంధూతి॥ అగ్నియస్థానీపాకం ప్రమాచ్యత్

పార్థమస్య స్థానీపాకమ్

అగ్నేయస్థానీపాకమైన తరువాత నాలుగుబిహాసనమాలములకు పూర్వ

సౌధ్విమాన్యవచ్చినచో అపార్థమస్యరోజనే స్థానీపాకముప్రారంభము.

సూ॥ అగ్నేయస్థానీ పాకాదూర్ధ్వం యత్పూర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్నుపక్రమః

పార్థమస్యాయం తనగా శుద్ధపాత్రమినుండి పడవెడవరోజనే ప్రాతరా

నానంతరము ఆదమునముమెదలుసంకల్పమంతయుచేసి పార్థమస్యకు

సంకల్పించివేయదగిన అగ్నిదేవతాకమైనస్థానీపాకమును దేవులదురుమునచేయు

చున్నాను, అనిసంకల్పముచేయవలెను.

పార్థమస్యామేవ పంచదస్యా ప్రాతరాచే ॥ కృత ప్రాతాయామః

సీతకాలో సంకీర్త్య. పార్థమాసే నాగ్నేయేనస్థానీపాకేన శ్వేయాజయిష్యే ॥

అగ్ని సంకల్ప్య ॥

తంత్రితముఅంతయు స్థానీపాకములోవలెనేచేయవలెను. శ్వేషభద్రానము

యనక్కరలేదు. పూర్వపాత్రయందక్షిణయని కొందరిమతము.

పూర్వమగ్నేయ స్థానీపాకమే ॥ వ్యవభాసం నాస్తి. పూర్వపాత్రయ దక్షిణేత్యేకే

నాస్తిబ్రాహ్మణ సమారాధనమ్

కన్యారాత ఆచమనముచేసి, నాస్తిబ్రాహ్మణ సమారాధనకు సంకల్పించి బ్రాహ్మణులను గంధాదులచేఱుకొని, దక్షిణావర్తములను నమర్చించి, భోజన కాలమందు సానోదకమును ఇవ్వవలెను. పిమ్మట అక్షరోదకములను హరివేణము నందు విడువవలెను.

కన్యారాతా ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమార్యా పాణిగ్రహణాశ్చత్వేన నాస్తికోభనదేవతా బ్రాహ్మణ సమారాధనం కరిష్యే. నాస్తికోభన దేవతాస్సురూపాబ్రాహ్మణాః యథాభాగశః అహివో గన్తాః । సుగన్తాః ॥ అలబ్ధార్థార్థావమే అక్షతాః సప్తక్షతాః । సకలారాధనై శ్శోభనమస్తు ॥ నాస్తికోభన దేవతాస్సురూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు ॥ నాస్తికోభనదేవతా స్సుప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదాభవస్తు ।

గర్భర్షస్థాపనమ్

వరుడుఆచమనముచేసి గంధర్వస్థాపనకైసంకల్పించి, పిమ్మట ఒకదండ మునకు వక్షముగాని, సూత్రముగానికట్టి ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి, గంధాదులచేఱుకొని, దక్షిణావర్తములను సానోదకములచే ఘోషణచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్థాలీపాకాదూర్వం గర్భర్షస్థాపనం కరిష్యే॥

సూ. స్థాలీపాకాదూర్వం గర్భర్షస్థాపనం తయోశ్చయ్యా మన్తరేణ దక్షో గర్భలిప్తో వాససా సూత్రేణా పరిపిత్యంతతి ॥

విశ్వావసుగర్భర్షరాజాయనముః భాగ్యవాహనాది ఘోషణోపదానైరభ్యర్చ్య

వధూవరులు శ్రీదిశ్శేకమునుచెప్పి వైరందమును దంపతులనడుమ ఉంచుకొని మూడుపెరారాత్రములు అగ్నితోపాటు ఘోషించుచుండవలెను.

క్షే! విశ్వావసో ॥ ౧ ॥ గర్భర్ష దక్షే రాత్రిత్రయం వసన్తే ।

ఆవయోః ప్రీతి ముక్తార్థ్య రక్షమాం శుభలక్షణ ॥

గర్భర్ష స్థాపనముహూర్త స్మముహూర్తో ౨ స్తు ॥

స్థాలీపాకముమొదలు మూడుచక్క, మూడురాత్రులు నూతనదంపతులు ఆధర్వయనమును, బ్రహ్మచర్యమును, ఉప్పు, కారములేనిభోజనము చేయుచుండ వలెను.

సూ. యదహర్వార్యామావహతే త్రిరాత్రముభయోరధర్వయ్యా బ్రహ్మ చర్మం క్షౌరలవణవర్జనంచ ॥

దిపాసనమ్

స్థాలీపాకాంతరము కొమ్మిదిఫుడియలకులోపల నరుడుసాయమోపాసనము ప్రారంభించి, అక్షదమంద్విధితోజారెండుపూటల, చేతితో ఉజ్జిపానసాయుతులను బియ్యముకోగాని, యవలకోగానిచేయుచుండవలెను.

సూ. సాయం ప్రాతరత ఊర్ధ్వగం హస్తేనైతే ఆహుతే స్తంధులై ర్భవైర్వా జాహుయాత్ ।

స్థాలీపాకములోనైన మొదటి హేమము అగ్నిదేవతగా అగ్నికిమధ్యనూ, రెండవహేమము స్విష్టత్వత్వా అగ్నిలోఉత్సాహముననూ చేయవలెను. ప్రాతః కాలమున మాత్రము అగ్నియేస్తావేదకు బదులుగా మొదటి హేమము సూర్యాయ స్వాహా ॥ అనిచేయవలెను.

సూ॥ స్థలీపాకప దైవతమ్ ॥ సౌరీ పూర్వానుతిః ప్రాతరిత్యేకే ।

పూర్వోత్తర పరిషేచములు స్థలీపాకములోవలెనే చేయవలెను

సూ॥ ఉభయతిః పరిషేచనం యథాపురుస్తాత్ ॥

ప్రంక్షల్పః

వరుడు బివాసనకునంకల్పముచేసి ఆక్షరోదకములను వధువుదోసేలిలో

విడువగా, వాటినిఅమె వారివేషమునందు విడువవలెను

సూ॥ బివాసనమారప్పే తేనయావక్షేపం హెరాప్యమి ఇత్యుభయో
స్ఫుంకల్పః ॥

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపదమేశ్వరప్రీత్యర్థం సాయమోపాసనం

తందులైర్మోష్యామి ॥

విష్ణులు వరుడు భూర్భువస్సువరోంసుండి దేవసవిభావహవఅనువరకు
చేయవలెను

భూర్భువస్సువరోమిత్యాది పూర్వపరిషేచనాంతం కృత్వా ।

ఓం భూర్భువస్సువరోం దేవసవితః ప్రసవ ।

వరుడు కుడిచేతితో కడుగుడుబియ్యమునుతీసి, ఎడమచేతిలోపోసుకొని,
ఆబియ్యముపై ఆజ్యమునుఅభిమంది, అందుగుణాగము కుడిచేతిలో వేసుకొని,
క్రిందిమంగ్రముచివ్వే అగ్నిశిమధ్వన హోమముచేసి, త్యాగము చెప్పవలెను

సూ॥ హస్తే తందులానాదాయ । అభిహూర్వ ద్వేధా విభిజ్య ॥

౦ అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

విష్ణులవరుడు తనఎడమచేతిలోమిగిలినబియ్యమును, కుడిచేతిలో వేసు
కొని, క్రిందిమంగ్రముచేప్పే అగ్నియందుతాతాస్వాభాగమునహోమముచేయవలెను

౧ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతఇదంనమమ ।

అమాలి సంసర్గలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం వసన్తుతిహేమామం కరిష్యే

విష్ణులు వరుడు ఒకసమీధను ఆజ్యములోతడిసి క్రింది మంగ్రము చెప్పి

మింగ్రాంతమందు ఆసమీధను అగ్నియందువేసి, త్యాగముచెప్పవలెను

యత్ప్రవేత్త వసన్తుతే దేవాన్మాంగుహ్యే నామానీ ।

తత్రహవ్యానీ గామయ ॥ వసన్తుతఇదంనమమ ।

తదపరి ఉత్తర పరిషేచనము చేయవలెను

ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా ॥ అధితేస్వమగ్నేస్థాః ప్రాసాపీః ॥

ఉపస్థానమ్

విష్ణులవరుడు క్రిందిమంగ్రములచెప్పి చూఅగ్నిశివసుభిరించవలెను

అగ్నేత్వంనో అన్తమః । ఉత్తరాశా శివోభవవర్ధద్యుః । తంక్వాశోచిష్ట

రీదివః । సుమ్రాయునూనమీమహే సఖిభ్యః ॥ వసుభగ్ని ర్భువశవాః ।

అచ్చానక్తి ద్యుమత్ర మార్తయిందాః । సనోబోధి శ్రుధీహవ మురువ్యాహో

అహాయత స్వమస్మాతే ॥

వరుడు క్రిందివిశ్వమువలికి, ఉదకముముట్టకొని, అనాక్షాకాది మూడు
మంగ్రములను జపించవలెను

హేరామసాద్గణార్థం అనాక్షాతత్రయమద్రజపం కరిష్యే ॥

౦ ఓం అనాక్షాతం యదాక్షాతం యజ్జ్యస్య క్రియతే మిధు ।

అగ్నే తదగ్ని కల్పయత్సగ్ంహివేత్త యథా తథమ్ ॥

౧ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్మితః ।

అగ్నే తదస్య కల్పయత్ త్వగ్ంహిపిత్థే యథా తథమ్ ।

యత్నాక్షత్రా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతే మర్గాః ।

అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజ్ఞోదేహగ్ం ఋశుశోరుజాతిః ।

వరుడు క్రిందివాక్యమును పలికి, అక్షకోదకములను హరివేణమునందు

విడచి, స్వస్మశ్చాంమౌరలు అభివాదనముచేసి, ఆచమనముచేయవలెను.

అనేన సాయమోపాసన్ హేమేనభావాన్సర్వాత్మకః సర్వంశ్రీయజ్ఞే శ్చరస్సుషీణాతు సర్వంశ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు ॥ స్వస్తి శ్చామిత్యాద్యభివాదనానం కుర్యాత్ । స్వస్తి శ్రద్ధాం అభివాదయే ॥ ఆచమ్య ।

వివాహం ప్రకాశమి

ప్రదస్యమి
(సుహదాశీర్వచనమ్)

మోహమైన మూడవ దినమందు సుహదాశీర్వచనము జరిగించవలెను. సూ. వివాహ తృతీయ దినన్ కేదిన్యసహాశీర్వచనం ప్రవర్తయన్తి ।

ప్రంతర్జ్ఞః

వరుడు ప్రాతరూపాసనముచేసి వరుప్రతానహా మరలఅచమనముచేసి, సుహదాశీర్వచనమునకు సంకల్పించి, అక్షకోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను.

వరప్రాతరూపాసనం మాత్నా. వధ్వాసహ ప్రాణానాయమ్య. శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం వివాహమహదాశీర్వచన సమయే ఇన్ద్రార్పణదిక్పాలక సహిత సర్వశీదేవతాప్రజాంకరిష్యే॥

సుహదాశీర్వచనమ్

విష్ణేశ్వరహజనయే, ఒకనూతన వస్త్రమునుపలిచి, దానిపై బియ్యము బోసి, అబియ్యమునమముగానర్చి అందుఅష్టదశ వస్త్రమునులిఖించి, ఆమంటపమునందు పక్షిసహిత బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను ఇన్ద్రార్పణ దిక్పాలకులను ఆవాహనచేసి దోడకోపదారులచే హరించవలెను.

నూతనవస్త్రాదిభిరలబ్ధ్యతేహి అదౌ గణపతిమధ్యర్చ్య । తతస్పర స్వశీసహితంబ్రహ్మణం, లక్ష్మీసహితంవిష్ణుం, గౌరీసహితంశివం, ఇన్ద్రార్పణ దిక్పాలకాంశ్చ తత్సమస్తైర్నారాహ్య । దోడకోపదారైర్భర్చ్య ।

నూతనవస్త్ర ప్రదానమ్

విష్ణుట వధూవరులకు వారివారిఅత్తవార్లు నూతనవస్త్రములనురుచువలెను.

ఆర్చిత ప్రార్థిత యువంపస్త్రాణి. సచేధే ।

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ శర్మగారు తమకుమారులై, అల్లుడు వివాహమహదాశీర్వచనసమయమందు తమఅల్లునిఆశీర్వదించి, నూతన వస్త్ర సువర్ణాభరణములనుఇచ్చి గౌరవించవలెనది.

సుమన్జలీరీయం.... వివరేతన ॥

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ శర్మగారు తమకుమారుడు, కోడలు వివాహమహదాశీర్వచనసమయమందు తమకోడలునిఆశీర్వదించి, నూతన వస్త్ర సువర్ణాభరణములనుఇచ్చి గౌరవించవలెనది.

ప్రధానాశ్రయము

పిమ్మటవధూవధులు అవస్థములనుధరించి ఆచమనముచేసి, క్రిందివాక్యముపలికి, ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

అవయాస్పకల శ్రేయోభివృద్ధ్యం మహదాశీర్వదనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే ।

వరుడు ఒకవర్ణమునందు సభవారికి ఇవ్వదలచిన ఫలదక్షిణతాంబూలములనుబంచుకొని సభవారిని ఉద్దేశించి, క్రిందివాక్యములనుబలుకవలెను. సభాసదులు క్రిందివిధముగా ప్రతివాక్యములను పలుకవలెను

వరు:

సభాసదు:

సర్వేషాం మహాజనానాం శ్రీమహావిష్ణు స్మరూపా

భాం బ్రహ్మణానాం సర్వత్ర ఇమాన్యూసనాని । సుఖాసనాని ॥

సర్వై రైవేక్షణః శ్రియతామ్ ।

ఓంతథా ॥

ప్రాప్నువన్తు భవన్తః ।

ప్రాప్నువామ ॥

బ్రహ్మగారు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, పిమ్మట క్రిందివచనమును పలుకవలెను.

హిరణ్యరూపస్సహిరణ్య సంధ్యగపాన్న పాథ్యేదు హిరణ్యవర్జః ।

హిరణ్యయా త్పరియోనే ద్విపద్యా హిరణ్యదా దదత్సన్న మన్తైః ।

వేదమురూపైవబ్రహ్మతీ. శత్రుగారుతనకుమారుని వివాహముహదాశీర్వచన సమయమందు అత్యస్థిరాచేక విద్వన్ముహూజనులకు అనీకవేల దివ్యసువర్ణమస్త్రపుష్పములు సమర్పించదమైనది.

తరువాత పెండ్లికుమారునితండ్రి సభాపతిగారిని చందనమండపములలో పోతించి సభాకట్టమునుతయవలెను. పిమ్మట ఉభయపురోహతులకు అన్యోన్య సత్కారములు, వేద్యస్థులు, విద్యాభ్రంసంగములు, వందితసత్కారములు మహదాశీర్వాదము ఫలప్రదానములు, మంగళహారతి.

తరువాత వధూవరులుఇరువురూ పీఠాలమీదనుండిలేచినిలిచి, క్రింది మంత్రముపలికి, సభావందనముచేయువలెను

సమో మహద్భ్యో సమో అర్చితభ్యో సమోయువభ్యో నమ అశినేభ్యః ।

యతామ దేవాన్యది శత్రువా మమాజ్ఞాయుపశ్యం సమహృక్షిదేవాః ।

సభాయై నమః ॥

పరస్పరం ప్రవాత్తము

గర్వరోతాపనము

వధూవరులుఇరువురూ మరలపీఠాలమీదకువచ్చి, అవమనముచేసి ఇదివరలోతమమధ్యనందించిన దండరాహమున ఉన్నగంధర్వని నాలుగవరోజు రాత్రి రెండుయముములు దాటినపిమ్మట క్రిందిమంత్రముచెప్పి, దండమునకు కట్టిన త్రాడునువిప్పి, విడిచివెళ్ళవలెను.

సూ। తం చతుర్థా ॥ పరరాత ఉత్తరాభ్యాముత్తాప్య । ప్రక్షాళ్య నిదామ ।

౧ ఉద్దిర్యాతో విక్వావనో నమ సేదా మహేత్యా ।

అన్యామిచ్చ ప్రపర్యగ్ం సంజాయాం పత్యాసృజ ।

౨ ఉద్దిర్యాతః పరిపతి హ్యేషా విక్వావనం నమసా గ్నిర్విరీభ్యే ।

అన్యామిచ్చ పితృపదంవ్యక్తాగ్ం సతేజాగ్ జనుషాతృవ్యవిద్ధి ॥

గర్వర్థం ప్రక్షాళ్య । శయనాదవస్థత్ర నిదరాతి ॥

శేషపాఠము

వధువుతోనహించుదు శేష హామమునకై సంకల్పించి, ఉత్తరపరుడై భూర్భువస్సువరంమొదలు సోమాయేదంనమమవరకుచేసి వధువులను తాకుచుండగా, ప్రతిమంత్రమునకూనాగుమున్న సమముతోనొప్పునందు అజ్ఞమును గ్రహించుచూ క్రింది విధములత్రములెచ్చి చూ హామములనుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రతిర్థం అనయానవోధయావధ్యా సహ వివాహశేషహామంకరిష్యే. ఉత్తరోవరః, అగ్నేరువసమాధానాద్భాజభాగాన్తే ౧ న్యారభయూ ముత్తరాహుతీర్చత్వా । చతుర్థహీతంగ్రహీత్వా

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ సోమాయేదం నమమ

౧ అగ్నిప్రాయశ్చిత్తత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్యా నాథ కామః ప్రవద్యే యాఽన్యం పరిక్షిన్న తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మి ఘ్ని జారఘ్ని మన్యైతాం కృణోమిస్వాహా । అగ్నయజదంనమమ ।

౨ వాయోప్రాయశ్చిత్తత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్యా నాథ కామః ప్రవద్యే యాఽన్యం పరిక్షిన్న తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మి ఘ్ని జారఘ్ని మన్యైతాం కృణోమిస్వాహా ।

వాయవజదంనమమ ॥

౩ ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్యా నాథ కామః ప్రవద్యే యాఽన్యం పరిక్షిన్న తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మి ఘ్ని జారఘ్ని మన్యైతాం కృణోమిస్వాహా ॥

ఆదిత్యాయేదంనమమ ।

పశాపతే ప్రాయశ్చిత్తత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్యా నాథ కామః ప్రవద్యే యాఽన్యం పరిక్షిన్న తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మి ఘ్ని జారఘ్ని మన్యైతాం కృణోమిస్వాహా ॥

ప్రజాపతయజదంనమమ

౧ ప్రసవశ్చోపయామశ్చ కుటశ్చార్ద్రవశ్చ ధర్మశ్చ ద్రవిణంచభగశ్చాన రిక్షంచసమశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాశ్చ విశ్వస్య శాశ్వతేయంద్యుద్భియశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భుదగ్ధస్వాహా ।

ప్రస్వాదిభ్యోదేవతాభ్యజదంనమమ ।

౨ మధుశ్చ మాధవశ్చ కుకశ్చ కుచిశ్చ సభశ్చ సభ్యశ్చైవ శర్మశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయంద్యుద్భియశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భుదగ్ధస్వాహా । మధ్వాదిభ్యోదేవతాభ్యజదంనమమ ॥

౩ చిత్తంచ చిత్తిశ్చకూశంచ చాకూతి శ్చాధీరంచ చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ నామచక్రమశ్చ దరీశశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయంద్యుద్భియశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భుదగ్ధస్వాహా ॥ చిత్రాదిభ్యోదేవతాభ్యజదంనమమ

ఇన్ద్రసన్నహనముమొదలు అభివాదనాంతముచేసి, ఆవసనముచేయవలెను.

ఇన్ద్రసన్నహనం జయోది ప్రతిపద్యతే అభివాదనాంతం కృత్వా ॥

ఇన్ద్రసన్నహనానాన్యధ్యున్నగ్ని స్మృత్యాగ్ని ఆహంభోఅభివాదయే,

హిమ్మట అగ్నికివదమట వధువునుతార్చముఖముగా కూర్చుండచేసి

వధువుచేర్చముఖముగా వధువుకు ఎదురుగానిలబడి హిమశేషమైన అజ్ఞ

ములోకాంబెము చేతితోపూజించి మూడువ్యావృత్తులనున్న తరువాత కంకారమును స్వాహాకారముతో క్రిందివిధముగా ఉచ్చరించి, పిమ్మట ఆజ్యమును వధువు శిరస్సున పాపిటిలో ఒక్కమారుగా ఉంచవలెను.

కొందరు ప్రతిపంక్తమునకు చివర ఆజ్యమును ఉంచవలెనని అందుచు నూ॥ అపరీణాగ్నిం ప్రాచీముపవేత్త్య॥ తస్యోత్థిర స్వాజ్యశేషోఽన్యోవ్యావృత్తిభి ర్కంకార చతుర్థాభిరానీయ॥ ఆజ్యశేషాత్కొంది ద్వస్తనాదాయ॥

భూస్వాహా ॥ భువస్వాహా ॥ సువస్వాహా ॥ ఓగ్న్స్వాహా ॥

నూ॥ సర్వేశ్వరమున సక్తుడనయతి॥ కేచిత్త్రది మన్తమ్॥

క్రిందిమంత్రిము ముంతములనుచెప్పి మంత్రదింగములను అనుసరించి వధూవధులు పరస్పరముచూచుకొనవలెను.

నూ॥ ఉత్తరాభ్యాం యథాలిక్ష్ణ మిధస్సమీక్ష్త్య॥

క్రింది మంత్రముచెప్పినపిమ్మట వధువు వరునిచూడవలెను.

అపశ్యన్త్యా మనసా రేకీలానం తపసోజ్ఞాతం తపసో విభూతమ్

జుష్వాప్రజా మిహర్షయిగ్ం రరాజుప్రజాయస్స ప్రజాయాపుత్రకామ్॥

వధూర్ధ్వ మీక్షేత్త॥

క్రిందిమంత్రము చెప్పినపిమ్మట వరుడువధువునుచూడవలెను.

అపశ్యన్త్యా మనసా దీధ్యానాగ్ స్వాయాంతనాగ్ం జుష్త్వియేనాథమానామ్॥ ఉపమాముచ్చా యుపతిర్భూయాః ప్రజాయస్స ప్రజయా పుత్రకామ్॥

వరోవధూమీక్షేత్త॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి వరుడువధు కడువేటిలోనున్నచేరి, ఉంగరపువ్రేళ్ళను హోమముచేయగామిగిలిన ఆజ్యములోముంచి వధువుతనవైపుకు తిరిగిఉండగా, ఆలోటన్నవేలిని తనవూదయముపై ఉంచుకొని, ఉంగరపువ్రేటితో వధువు వూదయ

మునుతాకుచూ, వ్రేళ్ళకుఅంటిన ఆజ్యముతో తమరెండువృద్ధయములనూ ఒక్కమారుగా తుడువవలెను.

నూ॥ ఉత్తరయాజ్యశేషేషా వ్యధయదేతౌ సంమృజ్య॥

వరః యుగప రంగుష్ఠ విస్రంసీ నీధ్యాం సమనక్తి॥

సమశ్నస్తు విశ్లేదేవా పృమాహౌ వ్యధయానినౌ॥

సంమాతరిశ్చ సందాతా సముదేష్టే దిదేష్టునౌ॥

పిమ్మట వరుడు క్రిందిమూడుమంత్రములనూ చెప్పవలెను

నూ॥ ఉత్తరా స్తైనో జిహిత్వా॥

౧ ప్రజాపతే తస్యం మేజుషస్త్వ త్వష్టదేవేభి స్సహ సామశ్నై॥
విశ్వేర్దేవై రాతిభిస్సగ్ం రరాజుః ప్థగ్ంసాంబహూనాం మాతర స్స్వామ్॥

౨ అన్యప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజ రసాయ సమనక్త్యర్హమా॥

అదుర్భంగఃపతి లోకమాపేత శంసోభవ ద్విప్రదే శంచతుష్పదే॥

౩ లాంఛాపశ్యేవతమా మేరయస్వ యస్యాంబీజం మనుష్యా వవన్తి॥

యాసఉదా ఉతతి వైసయాతైయస్యా ముశస్త్వ ప్రహరేమ శేఫమ్॥

సమావేశనమ్

వరుడు మరల ఆచమనము చేసి, సమావేశనమునకు సుంకల్పించి, పద్మ పును తనకు దీచేతివైపున కూర్చుండజేసి, మిగిలిన ఆరోహోదంతను అనువాచకమును జపించవలెను.

సూ॥ శేషగ్ం సమావేశనే జపేత్ ॥

అచమ్య శుభరథో శ్రీమాన్. గోత్రః నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతోహం శ్రీమతః. గోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమో పాత్రదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వివాహోద్ధత్వేన సమావేశన మహో ముస్తజపం కరిష్యే. ఉత్తరోవరః ॥

ఒక పళ్ళెమందు ఘనరక్షిణ కాంజీరమును ఉంచి దంపతులు జరుపుదు పట్టుకొని, క్రింది అనువాచకమును చెప్పువలెను.

ఆరోహితారు ముపబరిహస్య, కృణుత్తోదువః పీతే నెం 80 పద్మలు క్రిందివాక్యమునుపలికి, వధూవరులకిరెప్పులపై అక్షతలు వేయవలెను.

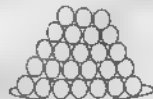
సమావేశన ముపార్యమమహార్యో ౭ స్తు ॥

కన్యాదాత దోంగమేదిమి తెండిగిస్తే, అరిసి, మిరియలు వరునకు ఇవ్వవలెను.

తరువాత కంకణవిమోచనము, అభ్యుదయము, తర్కణభుజ్యాహ వాచనము చేయవలెను కంకణవిమోచనము విడిదిగిష్టాప్రసేతముందు చేయుట ఆచారము తతఃకంకణవిమోచనం, ఆభ్యుదయకం, తర్కణభుజ్యాహం చ కూర్మాత్ ।

పాశెనతగపు

అదపళ్ళెవారు సదస్యముజరిగినతరువాత మంగళవాద్యములతో, ముగ్ధులను బూరలుపళ్ళెం, అరిసిలు, మినపసున్ని, మిరియలు, పసుపు, కుంకుమమృదాలను విడిదకు తీసుకువెళ్ళి మగపెళ్ళివారికి ఇవ్వవలెను.

చతురత తగపు

బాలుగవరోజుసాయంత్రమున మంగళార్థములతో అదపళ్ళెవారు ముగ్ధులను సామాగ్రి కుంకుమకాయలు, మసపు, కుంకుమ, సున్నిపిండి, అక్షిణారికి, అదపదుడుకి చీర, రవికెలబట్టలను విడిదకు తీసుకువెళ్ళి మగపెళ్ళివారికి ఇవ్వవలెను.

ప్రస్తుతము పాశెనతగపు, చతురతగపులలో ఇచ్చుసామగ్రి హోమములు అయినపిమ్మట అప్పుటనే ఒకేసారిగా ఇచ్చుచున్నారు.

కంథ తగపు

ఇది బాలుగవరోజున మగపెళ్ళివారు అదపళ్ళెవారికి మంగళవాద్య పురస్కరముగా, పనసపండ్లు, అరటిపండ్లగెల, మిరియాలు, జీలకర్ర, కొంఠి, గుమ్మడిపండు, చీర, రవికెలబట్ట ఇవ్వవలెను.

ప్రస్తుతము హోమములు పూర్తిఅయినపిమ్మట వధువుచేత వధువు తల్లికి చీర, రవికెలబట్ట ఇచ్చి, కొంఠి, మిరియాలు, జీలకర్ర తల్లిచీరచెంగులో వేయించు చున్నారు.

కొట్టాలు

బదవరోజున తెల్లవారుజామున రేండుబుట్టలతో ధాన్యమును పథావరుల ముందుకుంచి ముత్తయిదుపులువేస్తారని ఆహ్వాకనపథావరుల శిరస్సుపై పడునట్లు పశ్యములతో వేరుగుదురు. తరువాత పథావరుల కలలకు చమురు పెట్టి అభ్యంగన స్నానము (తిలంబు) చేయించవలెను. మధుపర్వములను చాకలికివేసి శీఘ్రముగా ఆరవేసి తెచ్చునటుల ఏర్పాటుచేయవలెను.

అభ్యంగన స్నానమైన తరువాత పథావరులు నూతనవస్త్రములను ధరించి పాతరొపాసనము చేసి అగ్నినయ్యార్పణ ప్రదక్షిణ సమస్కారములను చేయవలెను.

పైతంతు ఒకరోజు జరుగు పెద్దివీడుపుటలేదు.

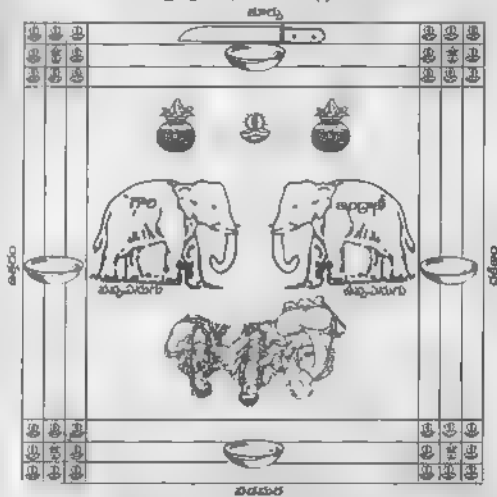

తరువాత విడిచికివెళ్లి ఆరనిచ్చి తెచ్చిన మధుపర్వములను పథావరులు ధరించి పంపముపైని కొళ్ళుపట్టి దీనివేసి అలుకుకొగించవలెను. ఈ అలుకు సమయములో అల్లుడుకోరినకానుక మామగారు ఇచ్చుట ఆచారము.

తరువాత ఎరువు తనతో దిల్లవచు మనదలుమాడకట్లము తీయవలెను. ప్రస్తుతము అలుకుపాస్సు పెద్దివీడులందీ దీనివేసి, జరుపుచున్నాడు.

నాకబలి

నాకబలి ప్రవృత్తాత్మక రంగవల్లిక పటము

వివాహము జరిగిన బదవరోజు ఉదయమున అభ్యంగన స్నానమైన పిదప పథావరులు నిత్యోపాసన హోమమును చేయవలెను. పిచ్చులు ముత్తయి దుపులు నాలుగు అడుగులు చదుముకుంచునట్లు భూమినిగోపయముతో అలుకవలెను. దానిపై చతుర్దశముగా నాకులిముగ్గును ప్రవృత్తాకారముగా నలుపు, తిలుపు, ఎరువు, పసుపు, ఆకుపచ్చరంగులు కలిపిన దియ్యపుపిండితో మునులో చూపిన విధముగా రంగవల్లిని పెట్టవలెను.

అధాతో నాకబలిం విధింవ్యాఖ్యాస్తామః । చతుర్థ(తేషు) హేరామా
నస్తరం పశ్యమేఽ పాని అభ్యుజ్జస్వానంకృత్వా తతఃనిత్యోపాసన హేరామా
నస్తరం హస్తద్వయమూత్ర ప్రమాదేన భూమిం గోమయేనానులిప్య । పశ్య
వర్జితస్థులచూర్తైః చతురధ్రం పుష్కరాకారం లిఖిత్వా ॥

ఆముగ్గునుద్ధౌ రెండుపనుగులను ఒకదానికొకటి ఎదురెదురుగా
ఉంచునట్లులిఖించి, దక్షిణమునగుపనుగునుఉప్పుతోను, ఉత్తరమునగుపను
గునుపప్పుతోను, అలంకరించవలెను. దక్షిణమునగుపనుగుపైఇంద్రాణిని,
ఉత్తరమునగు పనుగుపై గౌరీదేవిని ఆవాహనము చేయవలెను.

పుష్కరమధ్యే దక్షిణోత్తరయోర్ధ్వం ఖర్విర్గతౌ లిఖిత్వా

దక్షిణతః ఇన్ద్రాణీం తదుత్తరతో గౌరీం చ ప్రతిష్ఠాప్య ।

ఆపనుగులతూర్పుభాగమున ఉదక్షముతోనింపిన రెండుపెద్ద కలశలను
ఉంచవలెను, తూర్పునుండిమీదులుగా నాలుగుదిక్కులనాలుగు నాకబలిమట్టి
పాత్రలనుఉంచవలెను. బ్రహ్మగృహధారముతో తొమ్మిదిపాత్రలుఉంచునట్లు
ఈశాన్యమునఅరంభించి ఈశాన్యముననూర్పి ఆగునట్లు కలశముల వైనుండి
దారిము చుట్టవలెను, ముగ్గుకుతూర్పున కత్తినిఉంచవలెను. నాకబలిముగ్గునో
ప్రోలు అంచుదు. ఇట్లు ప్రోలును ముత్రయిదుపులుముందుగా సిద్ధముచేసి
ఉంచవలెను.

జలపూర్ణ కలశద్వయం ప్రాగ్భాగే నిధాయ ఈశాన్యాదిచతుర్విధేషు
చతురః కలశానీ సంస్థాప్య, ఈశానాధారభ్య ఈశానాన్తం నవసంఖ్యాకై
ప్రస్తుభి ర్వేష్టుయిత్వా । ప్రాగాది చతుర్దశ్చ నాకబలి మృణ్మయపాత్రాణి
నిధాయ । ఆయుధం ప్రాగ్భాగేనిధాయ ॥

రంగవల్లి ప్రదక్షిణమ్

సిద్ధపరచినప్రోలువద్దకు ముప్పదిమూడుదీపములను రెండుపళ్ళిముల

లోన్చి వాటినిఇద్దరిద్దరు ముత్రయిదువలుపట్టుకొనినడచుచుండగా వారికంటే
ముందుగా ఒకపెద్దముత్రయిదువ నీళ్ళబిండినుపట్టుకొని, నడచుచుండగా
బంధుగణ ములతోనూ పరూపరులనువెంటబెట్టుకొని పురోహితులు మమాగ్నే
అనువాక మునుచెప్పుచూ పుష్కరాకారముగాఉన్న ఆప్రోలును సమీపించి,
ఆప్రోలుచుట్టూ మూడుమార్లు ప్రదక్షిణము చేయవలెను.

తతః సువాసిన్యా త్రయస్త్రింశశ్చ సహిత పాత్రద్వయం గృహీత్వా
తత్పురతో వృద్ధువవాసిన్యా ఉదకుంభంగ్రాహయిత్వా ॥

అనస్తరం దంపతీ,పురోహిత,బిష్కగణైశ్చ చా ర్జ్యవల్లీసమీపంగత్వా
మమాగ్నే ఇత్యనువాకేన రర్జయన్త్యా పరితస్త్రిః ప్రదక్షిణంకృత్వా ।

ముత్రయిదుపులు ముగ్గుకునాలుగుమూలలా ఈశానాదిగానాలుగు
కోణములయందున్న కలశలచుట్టుకన్న ఎనిమిదిదీపముల
చొప్పున దీపములనుఉంచి విగిలినఒకదీపమును ప్రోలుమధ్యనఉంచవలెను,
ముప్పదిమూడుదీపములవద్ద ముప్పదిమూడుకోట్లదేవతలనుఉద్దేశించి, అన్న
కణశములనుఉంచి, వసంతోదకమును విడువవలెను.

కోదేషు దీపాన్నిధాయ । చతుర్విక్తి ఇన్ద్రాది త్రయస్త్రింశతోజ్జీవీ
నాకదేవతాభ్యో బలిం వసంతోదక పురస్కరం విస్మితే ।

అర్ఘ్యప్రదానమ్

పిమ్మట దంపతులుఇరువురూ బ్రోలుకుచుండవలసివచ్చున తూర్పుముఖము
గా నిలచి క్రిందిమంత్రముచెప్పుముప్పదిమూడుకోట్ల నాకదేవతలకు వసంతము
తో కూడినఅర్ఘ్యమును ప్రోలునందుమూడుమార్లువిడువవలెను. పిమ్మట
దంపతులు కాళ్ళు, చేతులుకడుగుకొనవలెను.

నాకదేవతాభ్యో వసన్తోదకేన అర్ఘ్యందధ్యాత్ । (పాణిపాదోప్రక్షాత్కు) ।

అగ్నిర్దేవతా వాతీదేవతా సూర్యోదేవతా చంద్రమాదేవతా వసవోదేవ
తా భువ్రాదేవతా ౨౨ దిత్వాదేవతా విశ్వదేవాదేవతా మరుతోదేవతా బృహ
స్పతి దేవతాస్తోదేవతా వరుణోదేవతా మూర్ధా ౨ సిరాద్భువా ౨ సి ధరుణా
యస్తస్య సు యమిత్రీషేత్సోదేవతా కృష్ణిత్వా క్షేమాయత్వా యస్తీరాద్భువాసి
ధరణీ ధర్మస్థా ధర్మిత్వా యుషేత్వా వర్చస్వే త్వజసేత్వా బిరారుత్వా । ఇంద్రాది
త్రయస్త్రింశతోజ్ఞానీ నాకదేవతాభ్యోనమః ఇదమర్ఘ్యం సమర్చయామి

పుష్కర ప్రవేశమి

తూర్పున ఉంచిన కత్తిని వరుడు తేలికోపట్టుకొని ప్రోలునకు పడమరకు
వచ్చి, తూర్పుముఖముగా నిలచి, కలశములకు మట్టిన పశ్చిమభాగమున గల
దారమును కత్తితోకొని, వధూవరులు ఇరువురూ ముగ్ధముద్ధులొనకి ప్రవేశించ
వలెను.

సూ ॥ వరః ఆయుధం గృహీతాన్ । పశ్చిమతస్తా నాయుధేన ఛిత్వా
పుష్కరం ప్రవిశ్య ॥

దంపతులిరువురూ ప్రోలునందు పెండ్లివీట పైన తూర్పుముఖముగా
కూర్చుని, నల్లపూసలుగుచ్చిన కత్తిగంటుకు, నీలలోహిత గౌరీపూజను చేయ
వలెను నివేదనకాలమందు కుసలాన్నము (పులగము) నివేదన చేయవలెను.

ప్రాజ్ఞాఖన్నస్సే రంగవల్యోపర్యుపవిశ్య । నీలలో
కూర్వాత్ ॥ నైవేద్యకాలే కుసలాన్నం నివేదయామి ॥

నీలలోహిత ధారణమి

ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీతిర్థం మమవివాహోజ్ఞతేన

సంధంతాన దీర్ఘ సౌమజ్జల్య సిద్ధ్యర్థం నీలలోహిత గౌరీపూజనం వ కరిష్యే ॥

నీలలోహిత గౌరీదేవతాభ్యోనమభ్యాసానాహనాది షోడశోపచారై
రభ్యర్థ్య వధూకంఠేన వర్ష రత్న గ్రభిత నీలలోహితసూత్రం బద్ధియాత్ ॥

పూజచేసిన తరువాత వరుడు కింది మంత్రము చెప్పి, వధువుపై పులిగి
సల్లపూసల కుత్తిగంటును వధువు కంఠమందు కట్టవలెను.

నీలలోహితే భవతః కృత్యానక్తి ర్మృజ్యతే ।

ఏధన్ ౨ స్వా జ్ఞాతయః పతిర్మస్తేషు బధ్యతే ।

పిమ్మట త్రిందివాక్యమును పలికి, పెద్దలు వధూవరుల తిరుప్పులపై
జుత్తలలు వేయవలెను.

నీలలోహితధారణ ముహూర్తము ముహూర్తో ౨ స్తు ॥

నీలలోహితధారణమునందు వధూవరులకు వారివారి ఆత్మవారు
పట్టు వస్త్రములను తీయవలెను. పిమ్మట వధూవరులు ఇరువురూ బ్రాహ్మణు
లకూ, సువాసిస్తేలకూ దక్షిణకాంబాలను సహితముగా ఫలదానములను తీయ
వలెను.

సంధంతాన సౌభాగ్య ఫలావాప్త్యర్థం ఫలప్రదానం వ కరిష్యే ।

బ్రాహ్మణేభ్యః సువాసిస్తేభ్యశ్చ ఫలాదికందత్వా ॥

పిమ్మట వధూవరులు ఇరువురూ త్రిందిశ్లోకము చెప్పి ఇంద్రాణీదేవికి నమ
స్కరించి ముత్రయిదుపుల, బ్రాహ్మణుల ఆశీస్సులు పొందవలెను.

ఇంద్రాణీం నమస్కృత్య । ఆశీషో గృహీష్టయాత్ ॥

శ్లో దేవీంద్రాణీ నమస్కృత్యం దేవేంద్ర ప్రియాభామినీ ।

ఐశ్వర్యం ధనమారోగ్యం పుత్రలాభాశ్చ దేహిమే ॥ ఇతి సంప్రార్థ్య ।

తరువాత దక్షిణమున ఉన్న పురుగుపైన వధుపూ, ఉత్తరమువైపు ఉన్న

ఏనుగుపైన పరుడాకూర్చుండి క్రిందిమంత్రముజపించవలెను.

అథ దక్షిణగజస్యోపవివధూః ఉత్తరగజస్యోపవి వరశ్చేపవిశ్చ ।

ఇంద్రాయరాక్షే సూక్తో వరదాయరాక్షే కృష్ణాయమాయరాక్ష ముశ్చ
ముషణాయ రాక్షే గవయ శ్చార్ద్రాయరాక్షే గౌరః పురుషరాజాయ మురుటః
క్షిప్రశ్చనస్య వర్తికా నీలఙ్గః క్రిమిస్సమస్య రాజ్ఞఃకులుభ్య స్సినోశ్శిగ్గించు
మారోహి మవరోహస్తి ॥ ఇతిజపిత్వా ।

దేవింపులు

తరువాత వధూవరులు యథాప్రకారముగా పెళ్ళిపీటలపై కూర్చుండ
వలెను. బ్రాహ్మణుడు వరునివద్దనుండి బంగారు ఉంగరమును, వధువు వద్దనుండి
వెండిచుట్టును తీసుకొని, ఆరిండింటినీ వధూవరులకు ఎదురుగాఉన్న రెండు
నీళ్ళబిందెలలో ఒకదానియందుఉంచి దంపతులిద్దరినీ వారిచేతికి అందిన
వస్తువును ఒకమారుగా తీయమనవలెను. అతీసిన వస్తువులను బ్రాహ్మణుడు
పుచ్చుకొని క్రింది చెప్పబోవు మంత్రములచేత, ఆవస్తువులకు అందిన ఉదకమును
దంపతులపై చల్లవలెను. ఇట్లు మూడుమార్లు చేయవలెను.

ఇయంఘ్న రజతాః అసౌహరిణీః యద్రుక్యే భవతః । ఆభ్యామేదైన
ముఖయతః పరిగృహ్లాతి । పరుణస్యవా అభిషిచ్య మానస్యాపః । ఇన్ద్రియం
వీర్యం నిరఘ్నన్ । తద్గునర్తగ్ం హిరణ్యమభవత్ । యద్రుక్యే మన్తర్థాతి
ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యానిర్ఘ్నాయ । శతమానోభవతి శతక్షరః । శతాయః పురుష
శ్చతేద్రియః । ఆయుష్యేనేద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । ఆయుర్వై హిరణ్యమ్ । ఆయుష్యే
స్పృహన మభ్యతిక్షరన్తి । తేక్షోవై హిరణ్యమ్ । క్షేజస్య వైదిన మభ్యతి క్షరన్తి ।

వర్షిస్తే హిరణ్యమ్ । వర్షస్పృహన్తిస్తేన మభ్యతిక్షరన్తి । శతమానంభవతి శతా
యుః పురుషశ్చతేద్రియ ఆయుష్యేనేద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ।

ఉద్యోగలలిక

కొత్తనీరును ఉద్యోగలాముడినే దానియందు ఒకటొమ్మను పరుండబెట్టి
అదపడుచు అఉద్యోగలలో వసంతము పోసి, అనంతము వధూవరుల ఇరువురి
కిరుప్పులపైపడునట్లు ఉద్యోగలకివలెను. పిమ్మట బొమ్మనుపడుపుకుఇవ్వగా
అసె పూజచేయకొనుచున్నాను అనిపెట్టి వరుని ఎత్తుకొమ్మని వరునకు బొమ్మను
ఉయవలెను. వరుడు జపముచేసుకొనవలెననిచెప్పి వధువును ఎత్తుకొమ్మని
బొమ్మను వధువకు ఉయవలెను. ఇట్లు మరొక రెండుమార్లు చేసిన పిమ్మట,
అఉద్యోగలచీర, జాకెట్టు, బొమ్మ వధువుఅదపడుచుకు ఉయవలెను.

మిథున విధియములు

వధూవరులు క్రిందిమంత్రము చెప్పుచు దంపతులకు ఘనక్షిం తాంబూ
లములను ఉయవలెను.

త్రకోన దేతాన ద్వన్వమిన్ద్రేణ దేవతాశ్చన్వన్తే ద్వన్వంనై మిథునం
తస్యద్వన్వాన్మిథునం ప్రజాయతే । ప్రజాత్వైస్సప్రజాయతే ప్రజయో పశుభి
ర్భవేవంచేదే ॥

రంగుదాంపు

పూర్వకాలము బాల్యములోనే వివాహములు చేసేవారు. వధూవరులను
వారితరపు పెద్దలనుబట్టకొని, వధూవరులచేత ఒకరిపైఒకరికి రంగులు జల్లించెడి
వారు. బంధుగణము కూడా వేదకా ఒకరిపై ఒకరు రంగులుచల్లకొనేవారు.
ఇదియే రంగుదాంపు.

ప్రస్తుతము పెళ్లిపీటలమీదనే వధూవరులచే పరస్పరమురంగులు చర్చించుట పానకమునుత్రాగించుట, తాంబూలముతినపించుట, చేయుచున్నారు.

అప్పగించుట

బ్రాహ్మిగారు వధూవరులకుకట్టిన బ్రాహ్మముడినివిప్పి వరుని పళ్ళిమ ముఖముగా వధువుకు ఎదురుగా కూర్చుండజెట్టవలెను. వధువుకు కుడిచైత్రున కన్యాదాతలు కూర్చుండి, కొత్తపళ్ళిమలో పాలుపోసి, వధువు రెండు చేతులనూ బోర్లించి, పాలలో తడిపి, వరుని దోసేలియందు మూడుమార్లు అడ్డవలెను. దీనినే అప్పగించుటఅందుకు. పిమ్మట వరునికుటుంబమువారికి ఇట్లే అప్పగించి, అప్పగించినవారందరికీ కన్యాదాత తనకన్యానుసారము నూతనవస్త్రములను తీయవలెను.

అభినయము

శ్లో॥ అష్టవర్ణ భవేత్సన్యా పుత్రవత్సారికామయా ।

ఇదానిం తవదాస్వామి రత్నాన్నహేన పాల్యతామే ।

తవ పుత్రస్య, తవవత్రాతుః, తవపౌత్రస్య

అని సందర్భానుసారముగా అప్పగించవలెను

అప్పగించిన పిమ్మటవధువును స్వల్పముగాభుజింపజేసి, వధువుకు ఒక కొత్తబీరయందు బిర్యమును కందడంపను వెండిగిన్నెను ఉంచి, ముడిచి, అబీరను వధువునిదుముకు వడికట్టు కట్టవలెను. కాళ్ళొకదగు పళ్ళెమునందు వడికట్టుమూట దండనటుల వధువును పట్టుకొనమని చెప్పి వధూవరులిద్దరినీ, ఆవపెళ్ళివారు సాగనంపవలెను.

విడిది గృహప్రవేశము

పిమ్మట వధూవరులుఇరువురూ బిండుగజముతోనూ మంగళ వాద్యములతో విడిదిగృహములోప్రవేశించి, వధువుకుకట్టిన వడికట్టునుఆడవడుచుచేత వేప్పించి, దండచుటుఇరువురూవిఘ్నేశ్వరపూజ, పుణ్యాహారాచనము, గౌరీపూజ కంఠవిమోచన, బ్రహ్మసత్కారములనుచేసి, బ్రాహ్మణతానీశ్వరునుపొంది, మంగళహారతితీసుకొని, పీటలపైనుండిలేచి, పెద్దందరికినీముప్పరించి, వారిఆశీర్వాద పొందవలెను.

ప్రాణానాయమ్య శ్రీసదమేశ్వరప్రీత్యర్థం వివాహోజ్జితేన సూతన పథూగృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణాస్తదజ్ఞతేన తదాదౌపాద్యర్థం పృథ్వీర్థం శాన్త్యర్థం మఖ్యుదయార్థంచమహానైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే అదోనెర్నిష్ఠు పరిసమాప్త్యర్థంశ్రీమహాగణపతి పూజాం కరిష్యే , గణపతి పూజాం కృత్వా, పుణ్యాహం వాచయత్వా ।

ప్రాణానాయమ్య... ప్రీత్యర్థం సూతనపథూ గృహప్రవేశాజ్ఞతేన గౌరీపూజాంకరిష్యే, గౌరీపూజాం కృత్వా, తతఃకంఠ విమోచనం కుర్యాత్ ।

కంకతోన కంకతోఠో నతీన కంకతః ।

ద్వావితి ఘ్నీ ఇతిస్యం అత్తప్తే అతిపుత్ర ॥

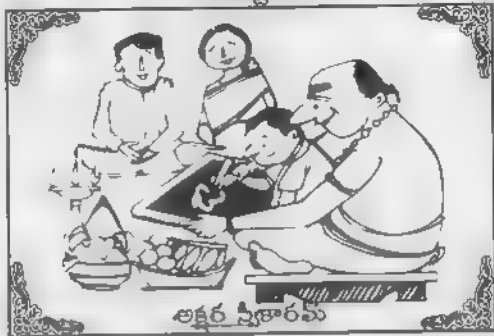
శ్లో॥ కంకటం మోచయామ్యధ్య రక్షాన్తున కదాచన

మయి రక్షాంష్టిరాం బధ్వా దేవత్వం గచ్ఛ కంకణ ॥

కంకణ విమోచన ముచార్యస్తుముసూరో ౭ స్తు ।

వివాహప్రకరణం ప్రథమము

పరిశిష్టము

అక్షర స్వరూపము

శిశువుకువాడ(మూడవ సంవత్సరము ప్రవేశించినవిమ్మట ఉత్తరాయణములో శుభదినమున శుభలగ్నముందు అక్షరస్వరూపము జరుపవలెను. సూ॥ జన్మనోఽథిపంచమేర్ష్య ఉత్తరాయణకాలే శుభదినే శుభలేగ్నే అక్షరస్వరూపం కారయిత్వా ॥

యజమాని భార్యపూత్రపుత్రితోహాడి భూర్భుమభిముగా కూర్చుండి, ఆచమన, ప్రాణాయామములను చేసి, దేశకాలములను ఉచ్చరించి అక్షరస్వరూపముకొనకల్పించి, విశేషశ్రద్ధాహార్యములను చేయవలెను.

ఆచమ్య ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య / కుమార్యా ఆయుష్కాభివృద్ధ్యర్థం అక్షరస్వరూపాభ్యేకర్మణి ఆదో నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే

గణపతిపూజాంకరిత్వా ॥

మరల ప్రాణాయామముచేసి, సరస్వతీపూజకుసంకల్పించి, పలక, బలవములను పసును, కుంకుమలతో అలంకరించి బాల/బాలికచే సరస్వతీపూజ చేయించి, నివేదనకాలమున అటుకులు, తనగపప్పు, బెల్లము, కొబ్బరిముక్కలు కలిపిన వప్పుబెల్లములను నివేదనచేయవలెను.

ప్రాణాయామ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్య/కుమార్యా ఆయుష్కాభివృద్ధ్యర్థం అక్షరస్వరూపాభ్యం కర్మకరిష్యే ।

తదంగ సరస్వతీపూజాంకరిష్యే ॥

ప్రణామేన సరస్వతీ వాణేభిర్యాజినీపతి । దీనామప్రీత్యవత్ ॥

లేఖనఫలకే సరస్వతీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిః పరిపుత్ర పరివారసమేతాం సరస్వతీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి సరస్వతీదేవ్యైసమః ధ్యానావాహనాదిబోధకోపదాచైరభ్యర్చ్య నైవేద్యకాలే గుడనహిత పృథుక, చణకసూప, నారికేళ మిత్రమంసనివేదనం సమర్పయామి ॥

విమ్మటసరస్వతీ ప్రార్థనచేయించి, అక్షరస్వరూపము చేయించవలెను. పూజానై సరస్వతీప్రార్థనం కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ సరస్వతీ నమఃపూర్వం వరదే కామరూపిణి ।

విద్యారంభం కరిష్యామి సిద్ధిర్భవతుమే సదా ।

పద్మపత్ర వికారాక్షి పద్మకేసర వర్జనీ ।

నిత్యం పద్మాలయాదేవీ సామాం పాశు సరస్వతీ ॥

పద్మము : తౌండమునేకదంతమున్ దోరపుబొజ్జయు వామహస్తమున్.

మెందుగమోయగజ్జెలు మెల్లనిమాపులు మందహాసమున్

కోరినవిద్యలకెల్ల నొజ్జయైనట్టి ఓయిగణాధిపా నీకు మొక్కిదన్

తల్లి నిన్ను తలంచి పుస్తకము చేతనే పూనితిన్ ,

నీవునాయుల్లంబందున నిర్మి జృంభణమును కుత్తల్ .

సుశబ్దంబు శోభిల్లంబుల్యుమి నాదువాక్కునన్ సంప్రీతిన్ .

జగన్మోహిని పుల్లాబ్ధాక్షి భగవతి బారతి నిశ్చేష జాడ్యాపహ్ ఇతి
సరస్వతీం సంప్రార్థ్య ॥ సుమమార్గకాలే అక్షరస్వీకారం కుర్యాత్ .

అక్షరస్వీకార మంత్రః

పిమ్మట శ్రీందివాక్యము పలకఁజేసిన సుముమార్గకాలమున బాల/బాలిక
చే మూడుమాఱు దీర్చించవలెను. అశీర్వాదము జరిగించవలెను. పిమ్మట ఇతర
బాల/బాలికలకు పలక, బలవములను, పప్పుబిల్లములను పంచవలెను.

ఓం నమశ్శివాయః సిద్ధం నమః ॥

ఇతి ఫలకే లిఖితా ॥ త్రివార మభ్యాసం కుర్యాత్ ॥ అనంతరం
అశీర్వాదనం కుర్యాత్ ॥ బాలబాలికేభ్యః లేచినీఫలకానిచ పూర్వనివేదిత
ప్రసాదానిచ దత్వా ॥

దత్తపుత్ర స్వీకారః

పుత్రదానమ్

జనకతంత్రీ చేరువలసిన పుత్రదానక్రమము

దాత పుత్రదానముజచ్చినపుడు దానముజచ్చుదంపతులు పుత్రసహిత
ముగా ఫలదక్షిణతాంబూలములతో వీటల పైతూర్పుముఖముగా కూర్చుండి,
ముందుగా విష్ణుశ్చర్యహా, పుట్టాహవాచనములనుచేసి పుత్రదానము చేయుటకు
మరల సంతర్పించవలెను.

పుత్రతాతా ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
మమపితృజాం శాశ్వతపుణ్యలోక ఫలావాప్తి ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
పుత్రదానాఖ్యం కర్మకరీషమూఙ్గదబ్ధతేన తదాదౌశుద్ధర్మంవృద్ధ్యర్థంశాస్త్రార్థ
మథ్యదయార్థంచ మహాజ్ఞస్సహస్రస్తోమజ్ఞాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదానిర్వి
ఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥

గణపతిపూజాంశ్చత్వా, పుజ్యాహంవాచయిత్వా।

ఘనఃప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమపితృజాశాశ్వ
తపుణ్యలోకఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పుత్రదానాఖ్యంకర్మ
కరిష్యే ॥

పుత్ర స్త్రీకరణమ్

ప్రతిగ్రహీత (దత్తతంత్రం) చేయు పుత్రస్త్రీకార క్రమము

పుత్రదానముపుచ్చకొనుదంపతులు ఫలదక్షిణాంబాలములతో పుత్ర దాతల ఎదుప్రక్కనవీలపై తూర్పుముఖముగా కూర్చుండి, ముందుగా విష్ణుత్వర హరి, పుణ్యహంసములను దేయవలెను.

పుత్రప్రతిగ్రహణవిధి: - పుత్రప్రతిగ్రహణా ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమపితృభాం శాశ్వతపుణ్యలోక ఫలావాప్తి ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అపుత్రస్యమేపుత్రత్వసిద్ధ్యర్థం పుత్రస్నేహకరణాభ్యంకర్మ కరిష్యమాణ స్మరణత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం శాస్త్ర్యమభ్యుదయార్థంచ మహాజన్మైస్సహ సప్తపుణ్యహంసాచనంకరిష్యే

ఆదోనిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥

గణపతిపూజాంకృత్యా, పుణ్యహంసాచరయిత్వా

పుత్రదానమ్

విష్ణులు మరల పుత్రప్రతిగ్రహణమునకు సంకల్పించి, పుత్రదాతలకు ఎదురుగా పశ్చిమముఖముగా కూర్చుండి శ్రీదివిధముగా దాతనుతాడుగవలెను.

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అపుత్రస్యమే పుత్రత్వసిద్ధ్యర్థం పుత్రస్నేహకరణంకరిష్యే ॥

శ్లో॥ తపఃబీజ సముత్పన్నం సర్వాలంకార సంయుతమ్

ఐహికా ముష్మికార్ధాయ పుత్రంధేహి వరంమమ ॥

విష్ణుల పుత్రదాత శ్రీది విధముగా చలుకవలెను.

శ్లో॥ మమబీజ సముత్పన్నం సర్వాలంకార సంయుతమ్ ।

ఐహికా ముష్మికార్ధాయ తుభ్యందతో మయాసతః ।

శ్లో॥ ఇంద్రాగ్ని యమసైరీముత్యై వరుణాఽనిల యక్షాబి ।

ఈశానో బ్రహ్మ విష్ణుచ సాక్షిణో భాస్కరాదురః ॥

శ్లో॥ విశ్వంభర స్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః ।

ఇమంపుత్రం ప్రదాస్యామి పితృభాం తారణాయావై ॥

విష్ణుల పుత్రదాత శ్రీదివాభ్యముపలికి, అక్షతోదకములు ప్రతిగ్రహీత వీరియందు విడువవలెను.

దాతా । మమపుత్రంకుమారం శ్రీమనోవిష్ణుంప్రీతింకామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥

పుత్రదాత శ్రీదిమంత్రములు చెప్పి చుండగా, పుత్రనిప్రతిగ్రహీతచేతు లలోఁజిది, యథాశక్తిదక్షిణను అక్షతోదకములతో ప్రతిగ్రహీతచేరియందు విడువ వలెను

దేవస్యత్వా సవితః ప్రసవేశ్వినో ర్వాహభ్యాం పూష్టోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షితే ప్రణావతయే పురుషమ్ । తేనాపుత్రత్వమస్యామి వయోధాత్రే । మయోమవ్యవస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । కజ్రంకస్యాతదాత్ । కామః కామాయ । కామోదాతా । కామః ప్రతిగ్రహీతా । కామగం సముద్ర మవిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతశ్చే । ఏషాతే కామదక్షిణా । ఉతాసస్యాజ్జీరసః ప్రతిగృహ్ణతు ॥

ఏతద్దానసాధ్యుజ్జ్యార్థం మనస్సంకల్పదక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ ॥

శ్రీ! సాక్షిజన్మమ రుద్రాద్యా భావ్యతకు సచంద్రమాః ।

ఇమంకుమార మదదం పరలోక సుఖేషుయా ।

పిమ్మట పుత్రదాతలకు అశీర్వాదముచేసి, మంగళహారతి ఇచ్చి వారిని లేపదీయవలెను. అశీర్వాదము. మంగళహారతి.

దత్త భోజనము

పిమ్మట ప్రతిగ్రహేశ్వరులకు అతిసహితముగా తూర్పుముఖముగా కూర్చుని ఆరమన, ప్రాణాయామములు చేసి, హిమసంకల్పము చేయవలెను

అచమ్య ప్రాణాయామ్యః శ్రీ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అపూత్రస్యమే

స్వీకృతస్యపుత్రస్య పుత్రత్వసిద్ధిర్వాదా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం దత్తహిమామా

ఖ్యం కర్మకరిష్యే ।

శ్రీంద్రుంపుత్రముచేత దత్తతల్లి తనబడియందుకుమారుని ఉంచుకొనవలెను.

మాతేకుమారమితి మామరంతే నిధాయ

మాతే కుమారగ్ం రక్షోవధీన్యాధేను రత్యాసారిణీ ।

ప్రియా ధనస్య భూయా ఏభమానా సేర్గుహే ।

అయంకుమార ఇతి మాతృహృద్యైస్సంసం ప్రతిధాప్యః ।

అయం కుమారో జరాస్థయతు దీర్ఘమాయుః ।

యస్మైతస్సగ్ం ప్రప్యాయాయుర్వర్హి యశోబలమ్ ॥

పిమ్మట పట్నాతవిధిగాఢంబిలకల్పనమొదలు

వరకు అగ్నిముఖమునుచేసి, ప్రాకృతయందున్నవస్తువునే ఆజ్ఞమునునాలుగుమార్లు

గ్రహించి, శ్రీందీదత్తభోమములనుచేసి, తాగుములనుచెప్పవలెను.

తతోగ్ంప్రతిష్ఠాప్య అగ్నిద్రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాస్తేజ న్వా

గన్ధాయాం ప్రాతర్గ్ంమితి సప్తాజ్ఞాహుతీ ర్వుత్వా ॥

చతుర్దహిత మాజ్ఞం గృహీత్వా ॥

ప్రాచీహార్య ముదక్తంస్థం . . సోమాయేదం నమమః ।

ఏకమ్ । ద్వే త్రిణి । చత్వారి । (పంచ) ॥

ప్రాతర్గ్ం ప్రాతర్గ్ం హవామహే ప్రాతర్గ్ం వరుణా ప్రాతర్గ్ం

రుద్రగ్ం హవేమ స్వాహా ॥ అగ్నిష్టమిత్రావరుణాశ్విభగహృష

భ్రహ్మణాశ్విసోమరుద్రేభ్యైదంనమమః ॥

ప్రాతర్గ్ం భగముగ్ం హవేమ వయం పుత్ర మదితే ర్గ్ంవిధర్మా ।

ఆరగ్ం మన్యమాన స్తురగ్ం దిద్యంభగం భక్షిత్యాహ

స్వాహా । భూయేదంనమమః ॥

భగ ప్రదేత ర్గ్ం సత్యారథో భగేమాం ధియముద వదదన్యః భగ

ప్రణో జనయ గోభిరవై ర్గ్ం ప్రన్యభి ర్గ్ం వన్యప్యమస్వాహా ॥

ఉతేదానీం భగవన్స్యాహిత ప్రతిత్వ ఉతమధ్యే అహోమే । ఉతోదితా

మఘవన్స్వార్యస్య వయన్తేనానాగ్ం సుమతే స్వాహా స్వాహా ।

భూయేదంనమమః ॥

భగవీచ భగవాగ్ం అస్మదేహ స్తేనవయం భగవన్ స్వామ

తన్వాభగ సర్వజ్ఞో హవీమి ననో భగపుర ఏతా భవహస్వాహా ।

భూయేదంనమమః ॥

సమర్థురౌ యోషసోనమన్న దధి క్రావేవ శుచయే పదాయే ।
ఆర్వాచీనం హృవిధంభిగన్న రథమౌక్తా వాజినామహస్తస్సాహా ।

భగోభ్యోవాజిభ్యంధవంసమమ ॥

అశ్వావతీ ర్భృమతీర్భృ ఉపాసో వీరవతీ స్సదముచ్చన్నభద్రాః । పృథం
దుహోనా విశ్వుతః ప్రవీనా యూయంపాత స్సస్తీభిస్సహస్సస్సాహా ।
వాజిభ్యంధవంసమమ ॥

అగ్నేయస్సాహా ॥ అగ్నేయంధవంసమమ ॥

పిమ్మల పుత్రప్రతిగ్రహీత ఇద్యస్సహనము మొదలు అభివాదనాంతము
వరకు వేయవలెను.

సూ । ఇద్యస్సహనం జయాదిప్రతిపద్యతే అభివాదనాంతం కృత్వా ।

ఇద్యస్సహనాన్త్యధి ... అభివాదయే ॥

పిమ్మల శ్రీది మంత్రములచెప్పి, నామకరణవిధి జరిపించి, ఆశ్వుదయక
కర్మణః పూజాచాములను చేసి, ఆశీర్వచనములొంది, పెద్దలకు నమస్కారములు
చేయవలెను (నామకరణవిధి చూచుడు)

నామకరణం, ఆశ్వుదయకం, కర్మణఃపూజాహంచకృత్వా ॥

ఆశీర్వచనం కుర్యాత్ ॥

సమస్తాహోమములతో ఉపయోగముగ అగ్నిముఖమును గూర్చి
ఈయందు వివరణయే

అగ్నిముఖ వివరణమ్

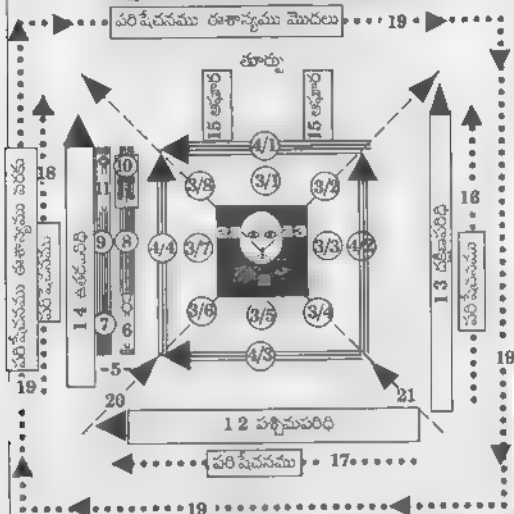
శ్లో । ప్రాదేశికాల గోకర్ణాస్త్యుద్ధృతి యుతే తతే
అంగుష్ఠేన కనిష్ఠేస్యా ద్విత్వే ర్ధ్వావకాంగుళః ।
స్మార్తకర్మణీసర్వత్ర ఆరత్నిస్సాత్తకోబుధః । వితస్త్వి తదర్థతే ?
వితస్త్విస్సాత్తో మానార్హస్థ హస్తోత్తరం సహి ।

వాచినామపుడవేలు బ్రౌటనప్రభృయొక్క మధ్యకొలతపాదేశము (లోడిత.
అ.శ్లో) అనబడును. వాచినమధ్యవేలు బ్రౌటనప్రభృయొక్క మధ్యకొలత కొలము
అనబడును. వాచిన ఉంగరపువేలు బ్రౌటనప్రభృ మధ్యకొలత గోకర్ణము(జాత్ర)
అనబడును. వాచినచిటికినప్రేలు బ్రౌటనప్రభృమధ్యకొలత వితస్త్వి(జేన) అనబడు
ను. స్మార్తకర్మలయందంతటనుతరచుగా ఆరత్నిప్రమాణ ముపయోగించబడు
చుండును ఆరత్ని అనగా వాచిన చిటికిన ప్రేలినుండి మూర, రెండు వితస్త్వులు,
రెండుజేనలు. వితస్త్వితో తక్కువైనట్టియ ఎనిమిదిహస్తముల కంటే ఎక్కువైనట్టి
యుప్రమాణము వైదికమునందుఆరుదు. హస్తమనగా 24 అంగుళములు క్షేన.
(2వ శ్లోకమునుండి శ్లోకములు సంపూర్ణముగా మాకు లభించలేదు)

శ్లో । సర్వ రత్నమయీ భూమిః సర్వతీర్థమయీ శుభా ।
సర్వోపధి సమేతావ కిమర్థం స్థండిలం కృతమ్ ।
వృత్తాసుర మహాదైత్యః శకవజ్ర నిపాతికః ।
తస్మేద హరబాహూయ తదర్థం స్థజ్జిలం కృతమ్ ॥

పవిత్రములగు రత్నములకును, తీర్థములకును, ఉపధులకును నెలవై
స్వాభావికముగా పవిత్రమైనభూమివైస్థండిలమునందుకనగా ఇంద్రునివిజ్రాయుధ
ముచే హతుడైన వృత్తాసురునియొక్క మేధువుభూమియందునడెను. అదోపమ
బోధకు స్థండిలము చేర్చవలెను.

అగ్నిముఖ పటము - వాటి వివరములు

శ్రీ. కేవలై స్తంధుర్వాపి తమూర్తేన మృదాపిహ
గౌరవార్థన కుర్వత స్థంధిలం చతుర శ్రమమ్ ।
ప్రాదేశమాత్రం చతుర్భుజాదౌ కృత్వాతత స్థంధిల మాసమంతాత్
బహిః పరిస్థితౌ దశాంగుకాచ్చ బహిష్ఠిత శ్రోత్రతత్తదన్తే
బియ్యముచేసిని బియ్యపుండిచేసిని స్వచ్ఛమున రంగుకలదిగా
చతు రముగాఉంచునట్లు స్థంధిలముచేయవలెను ముందుగా లోడితిరుకొలకగా
నాలుగుముఖాలు వచ్చునట్లునట్లుచేసి లోనిభాగములయివూరింపవలెను.
స్థంధిల మునకు 10 అంగుళములదూరమున పరిస్థరణమును వాటికి
ఉత్తరమునఉంచు దర్శనము 4 అంగుళముల దూరమునఉంచవలెను

ఉత్తరము విధి

శ్రీ. పురా జ్ఞప్తేషు వక్షేణ హతేష్వత్రో మహాసురః ।
దహ్యతే దేవ విచ్చిన్నే తదర్థ ముపశేఖనమ్ ॥
పూర్వము జంధునివజ్రాయుధముచేత వృక్షాసురుడు చంపబడి
(భూమిపై) దహించబడినందున అదేషములోపుట్టె ఉద్దేశము చేయవలెను.
శ్రీ. నశ్వరాభి ర్భునై ర్భ్రలోష్ఠి ర్భుచరారుణా
శర్వరాభిః పుత్రనాశో నభ్రేర్గుంధు విహశనమ్ ।
లోష్ఠిన కులనాశస్యో ద్ధామణా వ్యాధితో భవేత్ ।
తస్యా త్పువర్ష రజత తామ్రే ష్వన్యత మేనతు ।

శకలేనాఽ భద్రద్వేణ ప్రీతీజాంపాయవైస్సహా (శకలశబ్దః శమీకాష్ఠావరః)

గులకరాళ్ళుచేసిని, గోళ్ళతోగాని, మట్టిబద్దలతోగాని ఉద్దేశము చేయ
రాదు. గులకరాళ్ళుచే పుత్రనాశము, గోళ్ళుచే బంధునాశము, మట్టిబద్దలచే
కులనాశము, కొయ్యచేష్టయిరుముకలగును కావున బంగారము, వెండి, రాగి,
జమ్మిపుల్ల, దర్శనము, వడ్డు, యివల మొదలగునానిచే ఉద్దేశముచేయవలెను

శ్రీ అంగుష్ఠా నామికాభ్యాంతు సంగృహీతేన సూత్రవే

ఋజువ స్తున్నతం రేఖా విలిఖేత్తు యథావిధిః ॥

రేఖాద్వయంతు మూలాభ్యామగ్రాభ్యాంతు చతస్రకమ్ ।

తౌతర్వాన్ ద్విధాభిత్వా నరీణుత్కాందిశి ముద్భృతీత్ ।

ఉభేభున సాదనమును ఉంగరపువేలు బ్రౌటనవ్రేళ్ళతో బట్టి వంకరలని రేఖలు యథావిధిగా గీయవలెను. రెండు దిక్కులను పట్టుకొని మొదళ్ళనే రెండు గీతలను, కొనలనే నాలుగు గీతలను లిఖించిన వెంటనే చీల్చి నరీణులి దీక్ష్యూ విసర్జించవలెను.

కర్మానుసారేణ అగ్నిధేవః

శ్రీ అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి యదాగ్నిం హృదయే స్మరేత్ ।

పద్వింశద్ధేవతో మహ్నాః ప్రోక్షః కర్మాన్త రాత్రయోః ॥౧॥

పావకో బౌకికో హ్యగ్నిః ప్రథమ స్సంప్రతీర్తితః ।

అగ్నిస్తు మరుతోనామ గర్వాదాసే భిధీయతే ॥౨॥

పవమానః పుంసువనే సీమన్తే పుంసువస్థూ ।

శృంగీతు శోభనేనామ ప్రథలో జాతకర్మణి ॥౩॥

పార్ధివోనామకరణే భద్రో నిష్కృష్టదే స్మృతః ।

శుచిస్తు ప్రాశనేప్రోక్షః సభ్యశ్చైలే ప్రతీర్తితః ॥౪॥

జాతవేదో హ్యపనయే సంభవస్తు వ్రతత్రయే ।

గోదానే నామతస్మాత్కృతౌ సౌమ్యే వ్రతసమాపనే ॥౫॥

పరిగ్రహాత్కానై వసభ్యః బ్రహ్మస్యాధ్ధార్మ పశ్యతే

అన్వాహార్యే భవేద్బ్రుద్రో విష్ణురాహవసీయతే ॥౬॥

పూర్వాహుత్వా మిదోనామ ప్రాయశ్చిత్రే కృతీలీనః ।

వరదశ్చాన్తతే ప్రోక్షః పౌష్టికే బలవర్ధనః ॥౭॥

వశ్యాన్తే కామదోనామ కృష్ణా విద్యేషు సాధనే ।

విద్యా దుచ్ఛాలనే దూమః స్తంభనే పింగళస్త్వ తః ॥౮॥

ఏతత్కర్మకృతేనామ భేదార్థజ్ఞానతో బలాత్ ।

యత్తుపాహవ్యం దదాత్పుత్ర తత్కర్మంనిష్ఫలంభవేత్ ॥౯॥

అగ్నిని హృదయమునందు స్మరించుచు రీతియొత్తన - కర్మభేదములను బట్టి అగ్ని ఆరువదియారు భేదములను పొందియున్నది. అవియేవన లోకికాగ్నియందు 1 పావకుడు, గర్వాదాసమందు 2 మరులుడు, పుంసువనమందు 3 పవమానుడు, సీమంతుమందు 4 పుంసువుడు, శోభనకర్మయందు 5 శృంగీ, జాతకర్మయందు 6 పార్ధిలుడు, నామకరణమునందు 7 పార్ధిపుడు, నిష్కృష్టార్థయందు 8 శుభ్రుడు, అన్వహారణమందు 9 శుచి, పూర్వమునందు 10 పద్మరుడు, ఉపనయనమందు 11 జాతవేదరుడు, ప్రాశనేయమందు 12 సభ్యుడు, గోదానవ్రతమందు 13 సూర్యుడు, పరిగ్రహార్థములయందు 14 పావకుడు, వివాహమందు 15 అపనభుడు, గాఢాశ్రమమునందు 16 బ్రహ్మ, అన్వాహార్యమందు 17 రుద్రుడు, అహవగీయమందు 18 విష్ణువు, పూర్వాహుతియందు 19 అమిడుడు, ప్రాయశ్చిత్రమునందు 20 పశ్యతీలుడు, కాంధికర్మలయందు 21 వరదరుడు, పౌష్టికములయందు 22 బలవర్ధులు యు, వశీకరణార్థములగు హామములయందు 23 కామరుడు, తత్కర్మార్థములందు 24 కృష్ణుడు, ఉచ్ఛాలనముయందు 25 దూముడు, తత్కర్మార్థములందు 26 పింగళుడు అనితెలియవలెను. ఇట్లు కర్మభేదముచే కలుగు అగ్నినామ భేదాదికము ను తెలియక చేయబడు హామమాదికము అంతయు నిష్ఫలమగును

శ్రీ అతఃసేనతు హస్తేన కర్మవ్యం ప్రోక్షణం భవేత్ ।

అవాచీనసే హస్తేన కర్మవ్యం స్వాదవోక్షణమ్ ॥

అవాబ్జస్త్వి ప్రకారేణ అభ్యక్షణ ముదీరితమ్

తిర్యగ్మూలేన హస్తేన కృతం పర్వక్షణం భవేత్ ॥

వెల్లకిరణన(తిరుగమేన)చేరితకో అక్షతోదకమును చిమ్ముట ప్రోక్షణము. బోర్లించినచేరితకో ఉదకమునుచల్లలుట అవాక్షణము. బోర్లించిన పిడికిలితో చల్లలుట అభ్యక్షణము అడ్డముగతిప్పినచేరితకో ఉదకమును విడుచుట పర్వక్షణము.

శ్లో॥ అగ్న్యహరణ పాత్రోద్వే అపకృత్యా సమాహయేత్ ।

అకృతీర్జన్మ హరామన్య దాయుస్యస్య వినశ్యతి ॥

నిష్పాతేభైనపాతలం రెండింటిని నీళ్ళతోపూర్చి చల్లారువరకూ తడువ వలెను అట్లుచేయనిచో వెరామఫలములేకపోవుటయేకాక కర్మకు ఆయువుతగ్గను.

అగ్నిజిహ్వోల్లసము

శ్లో॥ హిరణ్యా కవకా రక్తా కృష్ణాచైవతు సుప్రభా ।

అతిరిక్తా బహురూపా స్పృశివ్యాః ప్రకీర్తితాః ॥

హిరణ్యద్వాళ్యశ్చతస్రశ్చ జిహ్వోద్వేషా వక్ష్యాః

సుప్రభాద్గస్త తిసస్త జిహ్వోన్వై నామవక్ష్యాః ।

హిరణ్యా, కవకా, రక్తా, కృష్ణా, సుప్రభా, అతిరిక్తా, బహురూపా అను ఏడూ అగ్నిజిహ్వలు. వీనిలో హిరణ్యజిహ్వ మొదలు నాలుగూ అగ్నికి కుడిముఖ మందూ, సుప్రభ మొదలు మూడూ అగ్నికి ఎడముముఖమనందునూ ఉందును.

అగ్నిజిహ్వోద్ధాని

శ్లో॥ హిరణ్యా వారుణీ జిహ్వ కవకామధ్యమాస్త్రితా

రక్తా చైవోక్తరా జిహ్వ కృష్ణాయామ్య దిశస్త్రితా ।

సుప్రభా పూర్వదిగ్విహ్వ అతిరిక్తాఽగ్నిగోచరా ।

ఈశాన్యాం బహురూపాచ జిహ్వోద్ధానాః ప్రకీర్తితాః ।

ఇక అగ్ని జిహ్వోన్వయములు చెప్పబడుచున్నవి. హిరణ్యవజ్రమయి, కవక మధ్యను, రక్తఉత్తరమున, కృష్ణ దక్షిణమున, సుప్రభ తూర్పున, అతిరిక్త అగ్నియ మున, బహురూప ఈశాన్యమున వుండును.

శ్లో॥ ఇచ్ఛం హిరణ్య జిహ్వాయాం కవకాయాం భవేచ్ఛరుః ।

రక్తాయాంతు భవేదాజ్ఞం కృష్ణాయాం చైవలాజకమ్ ॥

సుప్రభాయాంచ సకనా మాగ్నేయాం తిలహోమకమ్ ।

శుద్ధ్యర్థం బహురూపాయాం సర్వాణి వ్యావృత్తికమాణీ ।

హిరణ్యజిహ్వయందు ఇచ్ఛమును, కవకజిహ్వయందు చరువును రక్తజిహ్వ యందు అజ్ఞమును, కృష్ణజిహ్వయందు వేలాలును, సుప్రభజిహ్వయందు సక్తపీండిని, అతిరిక్తజిహ్వయందు తిలలును, బహురూపజిహ్వయందు అన్ని ద్రవ్యములను, వ్యావృత్తి పురుక్షముగా హోమము చేయవలెను.

శ్లో॥ వివాహే వారుణీ జిహ్వ మధ్యమా జాతకర్మసు

ఉత్తరే చోపనయనే దక్షిణా పితృకర్మణి ।

పూర్వదిక్పక్షకార్యాన్తే ఈశాన్యాం సర్వకర్మసు ।

అగ్నేయాం శాన్తిహోమేచ యత్రయత్ర పుయోజకాః ।

వివాహమందు వారుణీహిరణ్యజిహ్వయందు, జాతకర్మయందు మధ్యమా (కవక) జిహ్వయందు, ఉపనయనమునందు ఉత్తర/రక్తజిహ్వయందు, పితృ కర్మలయందు దక్షిణ(కృష్ణ)జిహ్వయందు, కామ్యకర్మలయందుపూర్వ(సుప్రభ) జిహ్వ యందు, సమస్తకర్మలయందు ఈశాన్య(బహురూప) జిహ్వయందు, శాంతిహోమ మునందు అగ్నేయ(అతిరిక్త) జిహ్వయందును హోమముచేయవలెను

దశవిధదర్శ్యాః

శ్లో॥ కుశాకాశ యహ దూర్భాః విశ్వామిత్రా శ్చకున్దికాః

ప్రీహి శ్యామక నీవారాః మౌంజీ దర్భాః ప్రకీర్తితాః ।

ప్రాదేశమాత్రం దర్భామ్యః ద్విప్రాదేశః కుశాస్త్పూతాః ।

త్రిప్రాదేశంతు బధిస్యా దశ ఊర్ధ్వం త్వుంశం భవేత్ ॥

కుశ, రెణ్ణ, యమగడ్డి, గరిజీ, విశ్వామిత్ర, శకున్త, వరిగడ్డి, చామగడ్డి, నెవరిగడ్డి, ముంజగడ్డి ఇవి పదివిధములైన దర్భలు, ప్రాదేశ మాత్రము (లోడిగెడు) పొదప్పగలవి దర్భలుఅనదుము. రెండుప్రాదేశములు పొదప్పకలవి కుశలుఅన

బడను. మూడుప్రాదేశముల పొడవుకలవి బద్ధిస్సకనబడను. అంతకంటె పొడవుగలవి తృణప్రాయముగను.

పరిష్కరణాది ప్రశ్నసంఖ్యలర్థము

శ్లో: అగ్నిం షోడశభిద్యుః పురతస్య పరిస్థరే .
పరిస్థరణ మన్యేషా మేవం సంఖ్యా విధియతే .
పాత్రాణాంతు ద్విషట్కంస్యా త్ర్యశీతాసాదనేతథా .
అష్టభిరొచ్చాదనం కుర్వాత్తీధి ధ్రువోసనం తథా .
ద్వోదరియేతు పవిత్రస్య తథా ప్రత్యయసస్యచ
సంమోక్షనం త్రిభిర్ద్వైర్వ ర్జ్వలనస్యైక ఉచ్యతే
పర్యగ్ని కరణస్యైక మేవమధోత్తరం శతమే .
ఏకాదశాబ్జులీదేశే రశమే నవమే ౨ స్థమే .
సేవనం పరిధిశ్చైవ తరణంఘాటనం క్రమాత్ ॥

అగ్ని హోత్రమునకు తూర్పు మొదలుకొని నలుదిక్కులయందును ఒక్కొక్క దిక్కుయందు 16 దర్శుల చొప్పునను. పరిష్కరణకు ఉత్తరమున పాత్రాసాదనకు 12 దర్శులను, పూర్వపాత్రను ఉంచుటకు 12 ను, పూర్వపాత్ర సైనించుటకు 8 స్థి. బ్రహ్మసనమునకు 3 ను. భేదనకు 2ను, ప్రుక్తంమార్దనకు 3ను, జ్వలనకు 12ని మొత్తం 108 స్థి ఈవిధముగా ఉపయోగము.

స్థండిలమునకు 8 అంగుళములు అవకాశముగా అలంకరణయును, 9 అంగుళములలో పరిస్థరణములును, 10 అంగుళములలో పరిధులును 11 అంగుళములలో పరిషేవనమున్ను చేయవలెను.

పాత్రాసాదనవిధి

శ్లో: ద్వంద్వంస్థంచితా పాత్రాణి దర్శ్యాదీని ప్రయోజయేత్ ॥
మానుషాణి సకృద్భుంజా ద్వైకం పితృకర్మణి ॥

దర్శి మొదలుకొని దేవపాత్రలు అరింటిని రెండేసిచొప్పున ఆసాదన చేయవలెను మునుష్యపాత్రలు ఒక్కమారుగాతూ, వీత్యపాత్రలు ఒక్కొక్కచొప్పుననూ ఆసాదన చేయవలెను.

పవిత్ర లక్షణమ్

శ్లో సయా ద్వా స్థైర్య దీర్ఘాంతు సాగ్రే ప్రాదేశసమ్మితే
పవిత్ర గ్రంధి తక్షణే దైవకర్మణి చోదితే .
అగ్రే బ్రహ్మదీ దైవత్వం గ్రంధిం పిష్ఠం తక్షణవచ .
మూలం చ తత్పరం ప్రోక్తం పవిత్రస్వాది దేవతాః .

పవిత్రదర్శులు 2 ను సమానమైన లాపుకలిగి ప్రారేశమాత్రము పొడవు, కొనుటలో కూడియుండవలెను. పవిత్రము యొక్క ముడి దేవకర్మలయందు వలెనే వేయవలెను. పవిత్రమునకు అగ్రమునందు బ్రహ్మయు మధ్యమునందు విష్ణువు, మొదలుయందు ఈశ్వరుడును అధిష్ఠానదేవతలు.

ప్రాక్షణపాత్రవిధులు

శ్లో: పవిత్రే ప్రోక్షణీ పాత్రే ఉదగగ్రే క్షిపేజ్జలమ్
అంగుష్ఠా నామికాభ్యాం చ పాద్యో రుత్తానయోః పుధ్వి .
మూలాగ్రాణి చ సంగృహ్య త్రియత్నవన మాచరేత్ .
ఉత్తానాని చ పాత్రాణి త్రిప్రోక్షణ మతఃపరమ్
తేషోదకం పరిత్యజ్య నస్మ్యతేన్న కపర్దినా .

ప్రోక్షణపాత్రయందు పవిత్రమును ఉదగగ్రముగాఉంచి ఉదకముచే హరించి అంగుష్ఠ అనామికలచేతను పవిత్రమును ఉదగగ్రముగా పట్టుకొని ప్రాక్షమణ్యే 3 సార్లు ఉదకమందు ఉత్సవనము చేయవలెను, తక్షిస పాత్రలను వెల్లికితలుగా తిరుగదీసి వాల్లను 3 సార్లు ప్రోక్షణము చేసి మిగిలిన ఉదకమును విడిచిపెట్టవలెను, గాని ముట్టుకొనుకూడదు.

పూర్వపాత్రప్రమాణమ్

శ్లో॥ అష్టముష్టి భవేద్విభిం త్రిం చిత్తవ్యారి పుష్కలమ్ ।
పుష్కలాన్వేన చత్వారి ఆధకః పరికీర్తితః ॥
ఆధకాదివ చత్వారః పూర్వపాత్ర స్తు ఉచ్యతే ।
పూర్వపాత్రస్త తోయేన ప్రాగాదిభువ పంచను ।
దిక్షు సంమాధ్వనం కృత్వా అంజలౌచ వినిక్షిపేత్ ।
భూయిష్ఠమివ తతోయం శిరసి ప్రాపయేత్తతః ।

8 గుప్తే భృ (పిడికెక్క) చియ్యము కిందిత్ అనబడును. 4కించిత్తులు పుష్కలము 4 పుష్కలములు ఆధకము 4 ఆధకములు పూర్వపాత్ర అనబడును. పూర్వపాత్రయందున్న ఉదకమునే ప్రాగాది అనుదిక్కులయందునూ మార్జనచేసి ఆఉదకమును భార్యయొక్క దోసిలియందుఁబంచి భూమియందు పర్ణజలమును, భార్య దోసిలియందున్న అక్షతలను శిరస్సునందు ధరించవలెను

పూర్వపాత్రసమీ

శ్లో॥ పాత్రాగ్న్యోరస్థరం యత్తు ద్విషజ్ఞాగుక మాత్రకమ్ ॥
పూర్వపాత్రస్య తత్త్వా నం కుర్వాదిభి రీరితమ్ ।
పాత్రాగ్నలయేభ్యుపధ్యాయంధు పేదిఅంగుళములలో పూర్వపాత్ర ఉంచ వలెనని కపర్ది మొదలగువారిచే చెప్పబడినది.

అజ్యప్రసాదార్థం

శ్లో॥ దర్శ్యో ప్రచారయే త్తుశ్చార్థ హేత్వా సమచిత్రకమ్
అజ్యపాత్రంతు నిక్షిప్య తతో బ్రహ్మణ మర్చయేత్
ఎనిమిదిదగ్గులచేత పూర్వపాత్రనుకొని పుత్రముతోఅజ్యపాత్రను తీసుకు వచ్చి బ్రహ్మనుపూజించవలెను.

ప్రహ్వలక్షణమ్

శ్లో॥ హోమ సురక్షహార్యాయ దోషాణా మపిశాన్తయే ।
అగ్నే ర్దక్షిణతోదేతే బ్రహ్మణం చోపసేతయేత్ ॥
కులీనం వేదసంపన్న మాచారజ్ఞం తపస్సినమ్ ।
షట్కర్మ నిరతం శాస్త్రం దయాకుంధం జితేంద్రియమ్ ।
దక్షిణం దిశిమాశ్రిత్య యమోమృత్యుశ్శాంతిప్రతి ॥
తదీయ దోషహరణే సమర్థం శాస్త్రచేతనమ్ ॥
అర్హ్యన్యాయాచితం శుద్ధ మప్రతిగ్రహ తోలుపమ్ ।
అసూయా రూతం సభ్యం సదా సజ్జనసేవితమ్ ।
ఏవం లక్షణ సంపన్నం బ్రహ్మణం వరయేత్సుధీః ।

హోమరక్షణమును, దోషహరిహరమును అగ్నియొక్క పక్షిణదిక్కునందు అప్యాయ కూర్పుండబెట్టవలెను. బ్రహ్మసత్పులమందు పుష్టిపాదాను. సదాచార సంపన్నుడును తపస్సయు యజ్ఞాదిష్టర్యులయందు అసక్తికలవాడును, శాంతు డును, భూశరయకలవాడును, ఇంద్రియనిగ్రహముకలవాడనూ కావలెను. యజ్ఞహూనియొక్క కుడిచేయైన యమధర్మరాజును, మృత్యుదేవత ఉండురు కనక వారివల్ల సంప్రాప్తమగుదోషము నివారించుటకు సమర్థుడును. శాంతమైన చిత్తము కలవాడును, తనను పూజించమని కోరనివాడును, పవిత్రుడును, ప్రతిగ్రహణ మందుఅతలేనివాడును అసూయలేనివాడును, సభార్యుడును, సజ్జను డును, సజ్జను లచేత సేవించబడువాడును జటువంటి శుభలక్షణ సంపన్నుడైన బ్రహ్మను తన త్రేయస్సు ౩ ప్రాజ్ఞుడు వరించవలెను.

అగ్నిక్షేత్ర అజ్య శోధన విధిదః

శ్లో॥ అగ్న్యస్తరణయోర్మధ్యే అగ్నిక్షేత్ర ముదాపృతమ్ ।
అగ్నిక్షేత్రం పరిత్యజ్య అజ్యస్థాని మధికరయేత్ ॥
అగ్న్యస్తరణయోర్మధ్యే యజుర్వా దాజ్యకోధనమ్ ।

సహోమోనిష్ఠులంయాతి హోమోచ సరకంప్రతీత్ ।

అగ్ని పరిస్థరణలయొక్క మధ్యస్థదేశము అగ్నిక్షేత్రమనబడును అగ్నిక్షేత్రమునువిడిచి అజ్ఞానినించవలెను అలాగునచేయక అగ్నిపరిస్థరణలయొక్క మధ్య అజ్ఞానుస్థానముచేసిన ఆ హోమమువిష్ఫలముగను. యజమాని నరకమును పొందును.

శ్లో॥ వివాహే చౌల సీమంతే స్వాధ్యాయ ప్రతకర్మణి ।

స్నాన గోదాన సంధాన ఆజ్ఞాసంస్కార మస్తరే ॥

వాస్తుహోమే చాగ్రయదే శాస్త్రహోమే వృషోత్పజ్జే ।

ఉపనయనాది సర్వత సుపరిస్థరణాభ్యుపాః ॥

వివాహ, చౌల, సీమంత, వేదవ్రత, గోదానవ్రత స్నాతకవ్రత, అగ్ని సంధానములయందు ఆజ్ఞాసంస్కారము పరిస్థరణకులాలచేయవలెను వాస్తు హోమమునందు అగ్నియణమునందు శాంతి హోమమునందు వృషోత్పజ్జన యందు ఉపనయనము మొదలుగాగల కర్మలయందు ఆజ్ఞాసంస్కారము పరిస్థరణకు వెలువల వేయవలెను.

ఆజ్ఞాసంస్కారవర్ణన

శ్లో॥ మధు గస్తరసో నామో ద్వాపేతా వాజ్ఞాసారిణి ।

తయోర్నిర్వహణాయ ద్వేదర్యాగస్త నిక్షిపేత్ ।

అమేధ్యం భక్షయేన్నిత్యం గవామాజ్ఞానం యధ్యవేత్ ।

తద్దోష శమనార్థాయ ఆజ్ఞాసంస్కారవనం చరేత్ ।

అబ్జస్థానామికాభ్యానం పాత్యోర్నాత్యనయోఃపుష్కే ।

గృహీత్వా మూలతూలేచ త్రిమ త్వనం మంచరేత్ ।

సూ॥ ప్రాగరక్ష్య పశ్చాన్మిత్వాపునః ప్రాగవసమాక్షి ॥

శ్లో॥ ఏవిత్రే ప్రహరేత్పశ్చా దనుశ్చస్మరారకః ।

ఏవౌద్వైతు నిక్షిపేద్గృ మధ్యమేచ వినిక్షిపేత్ ॥

మధు, గస్తరస అనుబద్ధము ఆజ్ఞామునుహరించువారు వారినిసంహరించుటకు దర్బాగ్రములుబరించు ఆజ్ఞామందుఉంచవలెను. గోవులునిత్యమూ ఆజ్ఞానైవార్యములనుభుజించును. కనుక ఆదోషపరిహారమునకు ఆజ్ఞానైవార్యము చేయవలెను. అంగుష్ఠానామికలతో వెల్లకితలాడుచు ఆజ్ఞానైవార్యముతో పవిత్ర మునుగ్రహించి ఉత్సవముతూర్పునస్థారంభించి అంగులకుతీసుకువచ్చి మరల తూర్పునకునివాప్తిచేయవలెను. ఆజ్ఞాముడుసార్వజనించవలెను. ఏవ్ముట పవిత్రము ను యథావిధిగా అంగములు అగ్ని హోత్రమధ్యయందు మందునట్లుఉంచవలెను.

అతి ఉపస్థాన స్థానా

సూ॥ రౌద్ర రాక్షస నైఋత్య పైత్వక భేదన భేదన అనన పర్వగ్ని కరణా

పర్వోత్తమా వస్త్రహోమ ౨ త్యాభిమర్శనానిచ కృత్యాపశిష్య శేత్ ॥

రౌద్ర, రాక్షస, నైఋత్య, పిత్త శక్తిములుబచ్చినపుడు, రీల్గుట, తిగకోయట, శిష్టాట పర్వగ్నికరణ, చూచుటయందు అప్రూడించుట (మూర్ఖులు, మృదులుమునుముట్టుకొనుట మొ॥) చేసిన పిదప ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

ప్రశ్నల ప్రమాణము

శ్లో॥ ద్వాదశాంగులకోడందో చతురంగుళకం బిలమ్ ।

జిహ్వస్థస్థాంగుళస్యాత్మ ప్రచోర్జాన ఇతిస్మృతః ।

ఖాదిరీణ స్పృహకార్య పలాశేన జాహర్యావేత్ ।

తదభావే పలాశస్య పుష్కభ్యాం హోయతేహవిః ॥

దండము 12 అంగుళములును, బిలము 4 అంగుళములును, జిహ్వ 8 అంగుళములును, హృదయైక్య ప్రమాణము, చంద్రక్షరే స్పృహమును, హేచుగ త్తరచేత ప్రకృష్టమేయవలెను. ఈకరణదొరకనియెడల అక్షులతో హోమము చేయవలెను.

ప్రకృత సంతూర్ణన

శ్లో॥ దర్శిస్త్రీభి సుమాదాయ సువం దక్షిణపాడినా ।
ప్రధానదర్శిం వామేన యుగపత్నీ తవ్యచ ।
స్థవందర్శిశ్చ సంమృజ్య స్రుచం తైరేవ మార్జయేత్
ప్రతి తవ్యతి తేదర్శ్య విన్య స్యోత్తరతః క్రమాత్ ॥

3 దర్శులు మృజ్యవముమ్మ కుడిచేతితో పుచ్చుకొని ప్రుక్కును ఎడమచేతితో పుచ్చుకొని వీటిని ఒకవారు అగ్ని హోత్రమునందుకాచి దర్శులచేత ప్రుక్కువములను తుడచి, మరలకాచి, ఉదతము ప్రోక్షించి, ప్రుక్కుదక్షిణమునను, స్థవము ఉత్తరమునను ఉంచవలెను.

ఆపారాధితో ముదితాః

శ్లో॥ స్థవేణాఽజ్యమాదాయ ప్రుచస్సంపూరవో భవేత్ ।
యత్ర స్రుచావ హోమస్య తత్తైకంహి వినిర్ణయః ।
ప్రథమాఘార హోమశ్చ ప్రధానామాత్య నంతరమ్
యుద్ధోతవ్యంతు తత్సర్వం స్థవేణోక్తం కపర్దినా ॥
ద్వితీయాఘార హోమశ్చ ప్రధానామాతయ ప్రధా ।
అజ్యధాగోతు సర్వత్ర స్రుచా హోమః కపర్దినా ॥

స్థవముచేత ఆజ్యముతీసుకొని ప్రుక్కును పూరించవలెను ఎక్కుదప్రుక్కుతో హోమము నిర్ణయింపబడినదో అక్కడ స్థవముతో ఆజ్యమును పూరించవలెను. ప్రథమాఘార హోమమును ప్రధానామాతలయొక్క అనంతరమునందు యే హోమములు చేయదగినవో ఆ హోమములన్నియు స్థవముతోనే చేయవలెను.

ఇద్వాధానా తద్విధముగ్నిహవ్య విషయః

శ్లో॥ ఇద్వాధానక్రియాపూర్వం పహ్నానస్తే భవేద్యది ।

పునరగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పునస్స్వేతి సమింధనమ్ ।

ఇద్వము అగ్ని హోత్రమునందు ఉంచకపూర్వము అగ్నిసంస్థపనతిరిగి అగ్నిని ప్రతిష్ఠించి “పునస్స్వేతిత్యా” అనుమంత్రముచెప్పి, సమిధను ఉంచి అగ్నిని ముద్దానముచేయవలెను.

శ్లో॥ కసిష్ఠికాగ్ర పర్వద్భ్యాం యావత్ స్థాల్బం ప్రదీయతే ।
తావత్ స్థాల్బం సమితాష్టం గృహ్యభావ్యో ద్వినిశ్చితమ్ ।
తద్దైవానామికాగ్రస్య చర్మకాష్ట స్థమానరః
శిష్టాబ్ధి త్రయస్త్వాద్ధం మానాః పరిధయః ఖలు ।
తత్రాపి తార తవ్యాది స్వవిష్టాది క్రమోభవేత్
సమీపువీతం వేదిత్య త్రయః ప్రారేత సమీప్తాః ॥

చిటికెనప్రేలుయొక్క చివరకలుపు ఎంతలాపు ఉండునో సమీధలు అంతలాపు ఉండవలెను. ఆలూగుననే ఉంగరపు ప్రేలు చివర ఎంతలాపు ఉండునో అంతలాపు సమిధ ఒకటిన్నె, మిగిలిన మూడుప్రేళ్ళ యొక్క మొదటి కణుపుల యొక్కలాపు ఎంత ఉండునో అంతలాపు పరిధలు ఉండవలెను వాటిలో హెచ్చు ఉగిలను చూచి క్రమముగా ఉంచవలెను సమీధలు, పవిత్రము, వేదికయు 3 ను, ప్రారేత (లాడితె) ప్రవాణముగా ఉండవలెను.

ఆపారాధ సమిధాధానమ్

శ్లో॥ నామేతర కరోధాథ గృహీత్వా సమిధద్వయమ్ ।
మధ్యమం పరిధింస్యశ్చ పురతోగ్నే ద్వినిక్షిప్తమ్ ।
కుడిచేతితో అపూరనమిధలు రెండున్నుచ్చుకొని మధ్యమపరిధిని స్పృశించి అగ్నికికూర్చున ఉద్వాగ్రములుగా ఉంచవలెను

ఇద్వప్రవాణమ్

శ్లో॥ (అపూరే ప్రారేతసమీప్తౌ) ద్విప్రారేతో భవేద్విద్య ప్రాణదేశస్తు మధ్యమః

స్వేష్టా దక్షిణార్ధస్య త్రిరనామిక ఇహ్యతే ।

శ్లో॥ త్రిర్ధ్యమ శ్రోత్రార్ధ్య పరిధీనాం ప్రమాణకమ్ ।

సంఖ్య వింశతిధా ష్రోత్వా నైకవింశతిధాక్షుచిత్ ॥

యుగవన్యధ్యమం స్వస్త్వ పరిధిం హతభుగ్నిశి ।

ఊర్ధ్వం సంస్థాప్య విధిం ద్రుద్ధదిశ్చైవ మేవహా ।

నర్మలాఘార సమిధా వేనమేవేతి సూతరః ।

ఇద్యోః పంచదశాఘారౌ ద్వౌత్రీః పరిధయ స్తథా ॥

స్వార్థే వింశతిధారూచీ కదాదిస్త్రికవింశతిః ।

స్వార్థ కర్మణ్యనూయజా భావాన్నాచే సమిర్భుచిత్ ।

సమిధం చాచ్యనూయజాం శ్రౌత ఏవేత రత్రతన ॥

అఘార సమిధలు 2 ను ప్రాదేశక ప్రమాణము, ఇద్యము 2 ప్రాదేశకముల ప్రమాణము, మధ్యమపరిధి 3 ప్రాదేశకములు, దక్షిణ పరిధి 3 శోకర్థముల (3 జాత్రలు) ప్రమాణము. ఉత్తర పరిధి 3 మధ్యమాంగుళముల ప్రమాణముగా ఉండవలెను. ఇద్యమునకు సమిధలు 20 ఉండవలెను. ఏకర్థయందైననూ 21 కాదు అఘార సమిధలను 2ను ఒక్కసూరుగా మధ్యమపరిధికి తగిల్చి అగ్నేయ దిక్కున ఒకటి, ఈశాన్యమున ఒకటి, ఉత్తరముగా ఉంచవలెను అన్ని కర్మల యందును అఘార సమిధలు ఈ ప్రకారముగనే వుండవలెను. ఇద్యమునకు 15. అఘారములకు 2, పరిధులకు 3, మొత్తం 20 సమిధలు స్వార్థకర్మలయందు వినియోగము. స్వార్థములో అనూయజ సమిత్తలేద కనుక 21 అవసరములేదు.

ఇద్యులపై 6 జ్ఞానర్పవిధులు

శ్లో॥ ఇద్య బంధేష్వ విధర్మ స్త్రీణి పరిధి సంయుతమ్ ।

ఏవమేకాగ్రశ్చార్ధా నుద్రాహతి మితిరీతమ్ ।

ఇద్యమునకు 8, పరిధులకు 3, మొత్తం 11 దర్శనస్థ ఇద్యమునకు కట్టు త్రాటికై "మోహించవలెను. ఇద్యసన్నాహనమున ఆదర్శులను నీటిలో తడిపి

అములత్రకముగా అగ్నియందు ఉంచుదురు. దీనికే రుద్రాహతి అనిపేరు.

ఇద్యాధానమ్

శ్లో॥ మూల మధ్యమ మధ్యస్తే మంగుళీ మధ్యమం యథా

పాతి ధ్యయేన జహూయా త్పుత్ర పౌత్ర ప్రవర్ధనమ్ ।

అసనాత్మిచి రుత్థాయ తత్రస్థ బ్రాహ్మణైస్సహ

ఇదం తౌష్ఠీ మనుజ్ఞాస్థ ప్రహరే దుపవిశ్చవ ।

శ్లో॥ మూలతఃకర్మనాకాయ మధ్యతః పుత్రనాశనమ్ ।

అగ్రతో జ్ఞానరూపేష ఏకపాతి ర్ధనక్షయమ్ ॥

ఇద్యమునకు మూలమధ్యములయొక్క మధ్యపదేశమునుపదమ చేతి లోను మధ్యమాగ్రములయొక్క మధ్యపదేశము కుడిచేతిలోనుపట్టుకొని బ్రాహ్మణానుష్ఠనుపొంది అసనమునుండికొంచెములేచి అగ్నియందు ఇద్యమును ఉంచ వలెను. కేవలము మూలముగాని, మధ్యలుగాని, అగ్రముగాని, పట్టుకొని ఒక చేతిలో హేమము చేసవలెనట కర్మసిద్ధికానెదరు.

స్వాహాకారపర్వతీయ విధులు

శ్లో॥ సమిత్తన్నహనం వైవ స్వగోహం తద్వైవన ।

అఘార మిద్యాధానం న స్వాహాకారంతు వర్ధయేత్ ॥

సమిత్తన్నహనము, సంప్రాసహేమము, అఘార హేమములును ఇద్యాధానము ఈస్థానములందు స్వాహాకారము చెప్పనక్కరలేదు.

ముఖాహుతి విధులు

శ్లో॥ చరుప్రధానే ష్మశీలేపకర్మణు ప్రధానకృత్వాన్నరుణా ముఖాహుతిః

ఉత్పన్నతేపాకరణ ప్రతీతే ష్మతేనకార్యాగ్ని ముఖాహుతిఃస్మృతే॥

చరుప్రధానమైన అన్నికర్మలయందును ముఖాహుతిచరుప్రతీతనేచేయవలెను.

ఉత్పన్నత, ఉపాకరణ, వేదప్రతాదులందు అజ్ఞముతో ముఖాహుతి చేయవలెను

యోగాయం ప్రతిపాది నిర్వహణము

శ్లో॥ కమీ పలాక న్యగ్రోధ పక్ష వైకంకత స్థా ।
పాలాక దేవదారుశ్చ ఖాదిరశ్చేతి యాజ్ఞికాః ।
హరామార్థం గోఘృతంకాహ్యం తదభావేతు మాహిషమ్ ।
అజంవా తద భావేతు పాత్రాశ్చలం విసర్జయేత్ ।
ఇధ్యాదానక్రియా పూర్వం చరుతంత్రాది రుచ్యతే
శ్రౌతవచ్చాభిహారం చ ఉద్యాప్యమభిహారయేత్ ।
సంస్కారార్థం చరూణాం చ హరామాగ్నౌ స్థాపయేద్ధమాన్ ।
అగ్నియే జుప్తమంతేష ఉర్ధ్వే పృథిహారయేత్ ।
జమ్మి, మోదుగ, మర్రి జమ్మి, హల, రావి, దేవదారు, చంద్ర వీటి సమీ
ధలు వినియోగించవలెను, హరామము నిమిత్తము అప్తన్యెయ ముఖ్యము. దేనిచో
గేదె, మేకల న్యెయతోచేయవచ్చును నూనెనున్నదను వినియోగించరాదు. హరామ
మునిమిత్తము చరువును హరామాగ్నియందుంచవలెను దేని అభిహరించి అచ్చట
నుండితీసి తూర్పు సకూనినిడించి మరల అభిహరించవలెను.

అహంకారకాల నిర్వహణ

శ్లో॥ సకారే సూతకం విద్యా ద్వకారే రిపువర్జనీ
హకారే బ్రహ్మహత్యాన అహంకారిః కుత్రదీయతే ।
సకారే చ వకారే చ హకారే చ పరిత్యజేత్ ।
స్వాహాన్తే జహుయాద్రవ్య మశ్వమేద ఫలంలభేత్ ॥
సకారోద్భారణకాలము అపవిత్రమైనదనిన్ని వకారోద్భారణకాలము
శత్రువృద్ధి నివృత్తదయి, హకారోద్భారణకాలము బ్రహ్మహత్యాదోషమును
సంభవంపజేయునది అగుటచే స్వాహాంతమునందే హరామము చేయవలెను.
అట్లుదేసినయెడల అశ్వమేదముచేసిన ఫలప్రసంగములభించును.

అహంతి ప్రవహణము

శ్లో॥ పాణ్యహంతి ర్వాదత పర్వస్థారికా పక్వాహంతి ర్వాదరికి ప్రమాణమ్ ।
అజ్ఞాహంతి ర్వాప నిమగ్నధారా హంతకన న్యోపరి బోధశాఖాకమ్ ।

ర్వాదత పర్వస్థారికమైన అహంతి పాణ్యహంతి అనబడును. పక్వాహంతి
రేగుపందంత ప్రమాణముగా హరామము చేయవలెను. అజ్ఞాహంతి మినుపగింజ
ముసిగేధారతో అగ్నిపైన 16 అంగుళముల ఎత్తునందు హరామము చేయవలెను.

హామ ముద్రాలక్షణము

శ్లో॥ హరామముద్రా ద్రయః ప్రోక్తా మృగీ హంసీ చ సూకరీ ।
మధ్య మానామి కాఖ్యప్తిః సర్వకార్యే మృగీ స్మృతా ।
తర్జనీ మధ్యమాఖ్యప్తిః హంసీ శాన్తిక కర్మణుః ।
సూకరీ చోగ్రకర్యాణి సర్వైరఖ్యబీభిః స్మృతా ॥
ముద్రాహానంతు యద్దోమం తద్దోమం నిష్కలం భవేత్
సమిధం హంసముద్రా చ అజ్యంతుమృగముద్రికా
చర్యోస్తు సూకరీముద్రా ఏతా ముద్రాః ప్రదర్శితాః ।

హరామము చేయునపుడు మృగి, హంసి, సూకరి అను మూడుముద్రల
చేతనుమాత్రమే హరామమునచేయవలెను త్రోటన మధ్య, ఉంగరపు వ్రేళ్ళను
దగ్గరచ్చేర్చి చూపుచుచిటికిని వ్రేళ్ళనువిడచినచో అదిమృగిఅనుముద్ర ఇదిసర్వ
కార్యములందువినియోగము త్రోటన, చూపుడు, మధ్య, వ్రేళ్ళనుచేర్చి తక్కిన
రెండువ్రేళ్ళనువిడచినచో అదిహంసిఅనబడును ఇదిశాన్తికర్మలయందు వినియో
గించవలెను అన్నివ్రేళ్ళచేతను దగ్గరకుచేర్చినచో అదిసూకరీఅనబడును. ఉగ్రకర్మ
లయందు వినియోగము. హంసముద్రచేసమిధము, మృగముద్రచేసేతని సూకరి
ముద్రచే వానివ్రాసుహరామము చేయునపుడు ఉపయోగించవలెను ఇట్లు ముద్రల
ను ఉపయోగించక చేయుహరామము నిష్ఫలమగును.

ప్రతి ప్రథమ హామ నిర్వహణ

శ్లో॥ ప్రధానాహార హరామశ్చ ప్రధానాహార త్యగస్వరమ్ ।

యద్ధోతవ్యస్సు తత్సర్వం సృమేవోక్తం కపర్దిని ।

ద్విత్వీయాఘోరహోమశ్చ ప్రధానామతయ స్థా ।

అజ్యభాగోతు సర్వతః ప్రధానోమః కపర్దిని ॥

ప్రధానఘోర హోమముగు నైవబులిదేశాది ఈశానాస్తమ వరకు చేయు రెండవ ఇంద్రాఘోర హోమమును, ప్రధానామతులను చతుర్థహిత అజ్యముచే ప్రుక్కుచేత హోమము చేయవలెను. మొదటి అఘోర హోమముగు వాయువ్యాది అగ్నియాస్తమ వరకుచేయు ప్రాజాపత్యాఘోర హోమమును, ప్రధానామతులకు అనంతరముచేయు అజ్య హోమములను స్మవముచేతచేయవలెను.

సమిత్సన్నహనం విత్తయః

శ్లో॥ సమిత్సన్నహనం కుర్యా త్రుదానామ త్వనంతరమ్ ।

నత్సన్యదితి నిశ్చిత్య తత్రైవోక్తం కపర్దిని ।

అఘోరావిధ్య తంత్రేమ ప్రహరే త్పుర్యకర్మసు ।

సమిత్సన్నహనం కుర్యా దగ్నిం రుద్రం సమచ్ఛరేత్ ।

సమిధం తస్యసన్నాహ మద్విస్సంమృత్య నిక్షిపేత్ ।

అగ్నావమప్తకం తస్మై దైవముద్విస్య సంత్యజేత్ ।

ప్రధానామతులు అయినతరువాత సమిత్సన్నహనంచేయవలెను. ఇంకొక విధముగాచేయరాదు. ఇద్యతంత్రముగల అధికర్తలయందును ఆఘోరసమిధులు అగ్నియందేడించవలెను. ఇద్య(సమిత్)సన్నహనమును ఉదకముతోతడిసి అమంత్రముగా అగ్ని హోత్రమునందుఉంచి అగ్నిరుద్రులను స్మరించవలెను.

జయాల వర్తనీయ స్థానాని

శ్లో॥ అగ్నేయాగ్రయణేశాన మాసిక్తార్థాప్తకాసుచ ।

దధ్ధంజలి సపిందేమ సభవన్వి జయారయః ॥

అగ్నేయస్థాలిపాక మందగు, ఆగ్రయణ, ఈశానజలి, మాసిక్తార్థ, అప్తకా

దధ్ధంజలి, సాపిందములయందు జయారాలు చెప్పునక్కురలేదని నిర్ణయము.

శ్లో॥ జయారయా నివర్తనే యేషుహోమేషు కన్యతే ।

ప్రాజాపత్యాది సర్వతః కుర్యాదుద్వాసనాంతకమ్ ।

ఏహోమములయందు జయారాలచెప్పబడినవో ఏహోమములయందు

ప్రాజాపత్యహోమము మొదలుఉద్వాసనాంతకము చేయవలెను

బర్హిస్సమంజ్ఞసమి

శ్లో॥ శ్రోతే సమంత్రకం కుర్యాత్కార్యే కార్యాద్యమద్వకమ్ ।

బర్హిస్సమంజ్ఞసంచేతి పూర్వాహార్య విభాషితమ్ ।

బర్హిస్సమంజ్ఞసమం శ్రోతకర్మలయందు సమంత్రకముగానున్ను స్వార్థ కర్మలయందు అమంత్రకముగానున్ను చేయవలెను.

సంప్రాప్త ఫోమ విధాః

శ్లో॥ సృహగ్రం ప్రుద్యుపాదాయ సగ్గేస్రావం ప్రకల్పయేత్ ।

మమభ్యుత్తైవ రుద్రేభ్య అదిత్యేభ్యశ్చ పుష్టిదమ్ ॥

ప్రాప్తాః పరిధయోయత్ర యత్రస్యోగృహ్యవాక్యతః ।

తత్ర తత్రాపి సామ్యం సగ్గేస్రావో విధేయతే ॥

తమ్యాయత్ర విధేయన్తే గార్హస్థ్యకర్మసు సూత్రతః

సగ్గేస్రావో నతత్రస్య దభిశ్చ వియోగతః ॥

ప్రుక్కుయందు సృవమతో అజ్యమును ఒక్కపూరుగ్రహించి, సుక్కు బిలమునందు సృవమును బోర్లించి, ఏకభారగా సంస్రావమోమమును చేసి, తమభ్యుత్తైవరుద్రేభ్యదిత్యేభ్యశ్చప్రాప్తాః పుష్టిదమ్ అనిత్యాగమును చెప్పవలెను. ఏకర్మలయందు సూత్రకారునిచే పరిధిలుచెప్పబడినవో ఆయా స్థలముల యందు సంస్రావహోమము చేయవలెను. గృహ్యకర్మలయందు తమ్యలు అని చెప్పబడిదు చేత సంస్రావహోమము చేయనక్కరలేదు.

పరిధి ప్రహరణమ్

శ్లో॥ ప్రహరణమధ్యమం పరిధి మితర యుగపత్నివేత్ ।

అపూర సమిధావగ్నో యుగవస్తుం ప్రయోజయేత్ ।

మధ్యమపరిధిని అగ్నియందు ఉంచి, మిమ్ములదక్షిణోత్తర పరిధిలు రెండును కలిపి అగ్నియందు ఉంచవలెను. అనంతరము అపూరసమిధులు రెండును తీసి ఉత్తరార్ధస్యాగ్రము అగ్నిహోత్రములోనికి తోసివేసి రెండవరానివి అగ్నియందు ఉంచవలెను

లైలకార్యంబిదా ఫలభిప్రహరణమ్

శ్లో॥ అన్వారంభే వృణోత్థర్ణే స్థాని పుంసవసేషుచ

పరిధి ప్రహరణం కుర్యా ద్దేహకార్యం నవిద్యతే ।

అన్వారంభరిడీయ, వృణోత్థర్ణ అగ్నియస్థానిపాక, పుంసవసముల యందు పరిధిప్రహరణము చేయవలెను. లేవకార్యము చేయనక్కరలేదు.

శమ్యా లిరూపణమ్

శ్లో॥ వివాహాపనయన స్నానే సీమన్త క్షౌరకర్మణు ।

ప్రాయశ్చిత్తేషు గోదానే శమ్యాన్య త్ప్రహరత్తథా ॥

వ్రతేషు శాస్త్రహిమేషు విభ్రష్టేష్టా వృణోత్థతే ।

చరోః ప్రధానకే కుర్యా చ్చమ్యా ఏవ నసంతయః ॥

వివాహ ఉపనయన, స్నాతక, సీమంత, చౌల, ప్రాయశ్చిత్త హిమేషు గోదాన వ్రతములయందు శమ్యాలును, ఇతరకర్మలయందు పరిధిలుచేసి, అగ్ని హోత్ర ముందు ఉంచవలెను. వేదవ్రతములయందును, శాంతి హిమములందును, విభ్రష్టేష్టయందును, వృణోత్థనముందును, చరుప్రధానమైన అన్నికర్మల యందును శమ్యాలుగాటాహించవలెను.

వివాహాధ్యక్షివాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్

ఔపాసనారంభ కేషహిమాయార్ధ్యధ్యే అగ్నివాశే వివాహాగ్ని సంధానం / దశరాత్రిమధ్యే జాతకర్మాగ్నివాశే - జాతకర్మాగ్నిసంధానం, త్రిరాత్రిమధ్యే ఉపనయానాగ్నివాశేచ / ఉపనయనాగ్నిసంధానం - కరిష్యంతిసంకల్పః

అపూతాఅసూతా, శంసోదేవీరితి ద్వాభ్యాం తద్వస్త్రపాక్ష్య అయం తేయోనిరితి తద్వస్త్రసమిధమారోహ్య, మధితాగ్నివివాహశ్చే నృథితాగ్నిసే శ్రోత్రియాగారాదావృతే ౨ గ్నౌ వివాహశ్చే శ్రోత్రియాగారా దావృత మగ్నిం జాతకర్మోపనయన రూర్ధ్వైకాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ఆజుహ్వనః ఉద్భుధ్య స్వేతి ద్వాభ్యాం తావసమిధమగ్నా వాదాయ । పరిశీత్య, ఆజ్యం దర్శింప సంస్మర్య, పరిషిష్య ॥

ఆయాశ్చ । అగ్నిర్హౌతా । భ్రాహ్మణపికహితా అగ్నిర్మి హితా వృధివీత్రిహితా । అంతరిక్షంవతుర్హౌతా । వాయుఃపంచహితా చంద్రమాష్టేహౌతా । అన్నగం సప్తహితా । ద్యౌర్వహితా । ఆదిత్యో నవహితా ప్రజాపతిర్దశహితా । మనోజ్యోతిః । యన్మత్యనః భూరగ్నియేచ । భువోవాయువేచ । సువరాదిత్యాయచ । భూర్భువస్సువ శ్చంద్రమసేచ । అనాక్షతం । పురుషసంమితో । యత్నాక్షతా । భూస్వియో భువస్స్వియో । సువస్స్వియో । భూర్భువస్సువస్స్వియో ॥ ఇమంమేవరుణ తత్త్వాయామి । త్వస్వో అగ్నే । సత్త్వస్వో అగ్నే । తంతున్తస్వన్తే । ఉద్భుధ్య స్వాగ్నే త్రయస్త్రీగంశతంతవః । పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్ । భూర్భువస్సువ స్స్వియో తతః పరిషిష్య । తంత్రశేషం (ప్రయోజయేత్ ॥) సమావయేత్ ।

మహారాశ్చర్యసనమ్

ఓం యోనైలాం బ్రహ్మజోవేద అమృతేనా వృతాం పురీమ్ | కన్తి
బ్రహ్మచ బ్రహ్మచ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదూః | భాగధేయే వై వైసం ప్రజాయ
తి | బ్రాహ్మణ ఆర్షేయ ఉత్తరేత్ | బ్రాహ్మణో వై సర్వాదేవతాః | సర్వాభి
దేవైసం దేవతాభి రుద్ధరతి | యావత్తీర్వైవదేవతాస్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే
వసన్తి తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్యో దివేదివే నమస్సుర్యా న్నాశ్రీలం కీర్తయే
దేలా ఏవ దేవతాః శ్రీదాతి ||

హ్యప్యో అనంతరాయాయ సర్వసామోఽతి రాత్ర ఉత్తమ మహర్ష
వతి సర్వసామ్యై సర్వస్య జిత్వై సర్వమేవ తేనాహర్షిని సర్వంజయతి ||

శతంజీవ శరదోవర్తమాన ఇత్యపినిగదా భవతి శతమితి శతం
దీర్ఘమాయు ర్మరుత ఏనావర్తయన్తి శతమేన మేవ శతాత్మానం భవతి
శతమనన్తం భవతి శతవైశ్వర్యం భవతి శతమితి శతందీర్ఘమాయుః |

అగ్నేయశస్త్రిన్ యశస్వీ మహర్షయేన్ద్రావతీ మపవితీమిహాచహ |
అయం మూర్ధా పరమేష్ఠీ సుమర్య స్సమానానా ముక్తమశోకో అస్మ ||

అయుర్దా అగ్నే వావివో జాపాదో ఘృతప్రతికో ఘృత యోనిరేధి |
ఘృతంపీత్యా మధు చారుగవ్యం పితేవ పుత్ర మభీరక్షతా దిమమ్ ||

అయుర్దా అగ్నే | అయుర్దా ఇత్యాయుః 2 - దాః | అగ్నేహవిష్క,
వావివో జాపాదాః | జాపాదో ఘృత ప్రతికః | ఘృతప్రతికో ఘృత యోనిః |
ఘృత ప్రతిక ఇతి ఘృత 2 - ప్రతికః | ఘృత యోనిరేధి | ఘృత యోనిరీతి
ఘృత 2 - యోనిః | పిథీత్యేధి |

ఘృతం పీత్యా | పీత్యా మధు | మధుచారు | చారుగవ్యమ్ | గవ్యం
పితా | పితేవ | ఇవపుత్రమ్ | పుత్రమభి | అభీరక్షతాత్ | రక్షతాదిమమ్ |
ఇమమి థీమమ్ ||

(సది) శోచిష్మకో ఘృత నిర్దిక్తావకః | సుయజ్ఞో అగ్నిర్వజ్రాభాయ
దేవాన్ | ఘృతప్రతికో ఘృతయోనిరగ్నిః | ఘృతైస్సమిద్ధోఘృతమన్యోన్మమ్ |
ఘృతప్రతిస్సా సరితోవహన్తి | ఘృతంపిబన్తు యజా యక్తి దేవాన్ | అయుర్దా
అగ్నే వావివో జాపాదాః | ఘృతప్రతికో ఘృతయోనిరేధి | ఘృతం పీత్యా
మధు చారు గవ్యమ్ | పితేవ పుత్రమభి రక్షతా దిమమ్ ||

ఇన్ద్రకేష్ఠాని ద్రవిణానిదేహి చిత్తిందక్షస్య సుభగత్వమ్ స్యు | పోషం
రయీణా మరిష్ఠిం తనూనాం స్యాద్ధ్యానం వాచస్పదివత్వ మహ్యమ్ ||

అథో ఏనం వర్ధయంత్యేవ ద్వావాపుధివ్యోర్వా ఏషగర్భో యతోనోమో
రాజా | తద్భుతేష్టా రాజవిష్టా వామాని ప్రేషేభగాయ | ఋతమ్మృతవాది
భ్యో నమోదివే నమః పుధివ్యా ఇతి ప్రస్తరేణం లభత | ద్వావాపుధివీభ్యా
మేవ తన్నుమ సుర్వన్యథో ఏనం వర్ధయన్తేవ వర్ధయన్తేవ |

అయు ద్విత్వాయుద్విత్వం విత్వమాయురసమయై ప్రజాంత్యుష్టా
రాజనిధే హ్యస్మై శతంజీవే మాతరాదో వయన్; సర్వాన్మామా నసీమహి
త్వస్థా జాయామజనయ త్వస్థా స్థైర్వాం పతిమ్ త్వస్థా సహస్రమా
యూగంపి దీర్ఘమాయుః కృణోతువామ్ ||

బృహస్పతే సవితర్కృగ యైశగం సగంశితం చిత్తుస్తరాగం సగం
శితాది. వర్తయనం మవాతే సౌభాయ విత్సప్తసమనుమదన్తు దేవాః ||
వర్తస్తత్వా సుప్తుతయో గిరోమే యూయంపాత స్మస్త్రీభి సుదానః. రోచనో
రోచమాన శ్రోభన శ్రోభమానః కల్మాషః || శతమానం భవతి శతాయుః
పురుషశ్చతేన్ద్రియ ఆయుష్కేన్ద్రియే ప్రతితిఫ్టతి ||

ప్రాచితిపుత్యదధతి పూర్వదిగ్గాగ్నే ఇన్ద్రోదేవతా ఇన్ద్రప్రసాదాత్
రాజ్యాభి వర్తన ముత్తుతే. తేన ప్రాచీం దిశం జయతి ||

తందక్షిణా పరివహన్తి రక్షిణదిగ్గాగ్నే యమోదేవతా యమప్రసా
దాత్ ఆయుష్వాభి వర్తన ముత్తుతే. తేన దక్షిణాం దిశంజయతి ||

తంప్రత్యక్షామావర్తయన్తి ప్రతీచీ దిగ్గాగ్నే పరుణో దేవతావర్తయ
ప్రసాదాత్ పుత్రబౌత్రాభి వర్తనముత్తుతే. తేన ప్రతీచీం దిశంజయతి ||

తముదీచి తిష్ఠత్యుపావహన్తి ఉదీచీ దిగ్గాగ్నే కుబేరో దేవతాకుబేర
ప్రసాదాద్దన ధాన్యాభి వర్తన ముత్తుతే. తేనోదీచీందిశం జయతి ||

సర్వదిగ్గాగ్నే బ్రహ్మదేవతా బ్రాహ్మణ ప్రసాదాత్ శత్రుక్షయంమిత్రో

ద్రియముశ్చుతే. సోమేన రాజ్ఞా సర్వా దిశో జయతి యపివంపద ||

శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్చతేన్ద్రియ ఆయుష్కేన్ద్రియే
ప్రతితిఫ్టతి ||

గర్వాదానముతు

పంచ నేష్టపత్నీ ముదాన యేత్యా హగ్ని దేవనేష్ట రేతోదరాతి నేష్టా పత్నీయా
ముద్గాలా సంఖ్యాపయతి ప్రజాపతిర్వా విషయ దుద్గాలా ప్రజానాం ప్రజ
సూయాప ఉపప్రవర్తయతి రేతపవతభృచ్చ త్యూరుణోప ప్రవర్తయ త్యూరు
నాహి రేత స్పృశ్యతే నగ్నం కృత్వీరు ముప ప్రవర్తయతి యదాహి నగ్న
దీరుర్వవత్కృత విధునీ భవతోఽథ రేతస్పృశ్యతే ఽథ ప్రజాప్రజాయన్తే |

బ్రా|| సోమోరాజా ఽమృతగ్ం సుతః | ఋతేషణా జహోన్మత్య
మ్ ఋతేనసత్య మిద్రియమ్ | విపానగం శుక్రమన్యసః | ఇన్ద్రస్త్వన్ద్రియ
మ్ | ఇదం పయో ఽమృతంమధు | సోమమద్యో వ్యపిబతు | ఛన్దసా
హగ్నిసశ్చుచిషత్ ఋతేనసత్య మిద్రియమ్ | అద్యుః క్షీరంవ్యపిబతు || ౧ ||
| రుడ్డాక్షి రసోద్రియా | ఋతేన సత్యమిద్రియమ్ | అవాత్సరి శ్రుతో రసమ్ |
బ్రహ్మణా వ్యపిబత్కృతమ్ | ఋతేనసత్య మిద్రియమ్ | రేతోమూత్రం విజహోతి
యీనిం ప్రవిశ దిద్రియమ్ | గర్హోజరాయణా ఽఽవృతః | ఉల్బం జహోతి
జన్మనా | ఋతేన సత్యమిద్రియమ్ || ౨ || వేదేన రూపేవ్యకరోత్ | సతాసతీ
ప్రణాపతిః | ఋతేన సత్యమిద్రియమ్ | సోమేనసోమో వ్యపిబత్ | సుతా

సుతాప్రజాపతిః । ఋతేనసత్యమిన్ద్రియమ్ । దృష్ట్యాపిపాపకరోః । సత్యా
 నృతే ప్రజాపతిః । అశ్రద్ధా మన్యతే ॥ ౭౮౫౯ ॥ శ్రద్ధాగం సత్యే ప్రజాపతిః ।
 ఋతేనసత్యమిన్ద్రియమ్ । దృష్ట్యా పరిభ్రతో రసమ్ । శుక్రేణశుక్రం వ్యపిబిత్ ।
 పయసోమం ప్రజాపతిః । ఋతేనసత్యమిన్ద్రియమ్ । విపానం శుక్రమన్యసః ।
 ఇన్ద్రస్యేన్ద్రియమ్ । ఇదం పయో ॥ ౭౮౬౦ ॥ మధు ॥ ౩౧ ॥ కతమానం భవతి
 కతాయుః పురుషశతేన్ద్రియ అయుష్యేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥

పుగంధువనములు

సం॥ యదవం విద్యా సగ్గుముపతిష్ఠత పరిత్యా ॥ ౭౮౬౧ ॥ పయమిత్యాహ
 పరిధిమీనైరం పరిదధాత్స సృష్టా యగ్నే గృహపత ఇత్యాహ యథా యజురేదై
 తప్తరగం హిమా ఇత్యాహ కతన్యా హేమన్తా నిష్ఠిపీయేతి వాచైతదాహ
 పుత్రస్యనామ గృహ్లో త్యన్తాద మేదైవం కరోతి తామా శిషమా శాసితస్తవే
 జ్యోతిష్మతీమితి బ్రాయాద్యన్య పుత్రో ॥ ౭౮౬౨ ॥ జాతస్యాత్యేన్యన్యన్య బ్రహ్మవర్సస్
 పుత్రోజాయతే తామాశిష మాశాసే ॥ ముష్టే జ్యోతిష్మతీమితి బ్రాయాద్యన్య
 పుత్రో జాతస్యాత్యేన్య ఏవాస్మి దృష్ట్యావర్సం దధాతి ॥

బ్రా॥ బ్రహ్మగ్న ముప సాదితమ్ । సర్వాభ్యోవా ఏష దేవతాభ్యో జుహోతి ।
 యో ॥ ౭౮౬౩ ॥ చోత్రం జుహోతి । యథా ఖలుచై ధేవం తీర్థే తర్పయతి ।
 ఏవమగ్నిహోత్రే యజమానం తర్పయతి । తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః ।
 ప్రసువర్గం లోకం జానాతి । పశ్యతి పుత్రమ్ । పశ్యతి పౌత్రమ్ । ప్రప్రజయా

పశుభి ర్నిష్ఠునై ర్ధాయతే । యన్తవం విదుషో ॥ ౭౮౬౪ ॥ చోత్రం జుహోతి ।
 యజదైవదేవం వేద ॥ కతమానం భవతి ప్రతితిష్ఠతి ॥

సమస్తోన్నయనములు

అశాసానా సౌమనసం ప్రజాగం సౌభాగ్యంతమామ్ ।

అగ్నేరను వ్రతాభూత్యా సన్నప్త్యా సుకృతాయకమ్ ॥

బ్రా॥ యత్సత్సాత్సాచ్యనానైత । అనయాస మదం దధీత । ధేవానాం
 పర్థియాస మదం దధీత । దేశాద్దక్షిణత ఉదీచ్యన్తానై । అత్సనో గోపీథాయ ।
 అశాసానా సౌమనస మిత్యాహ । మేధ్యామేదైనాం కేవలీ జ్యుత్వా । అశిషా
 సమర్థయతి । అగ్నే రనువ్రతాభూత్యా సన్నప్త్యా సుకృతాయక మిత్యాహ ।
 ఏతద్వై పత్నియై వ్రతోచనయనమ్ । తేనై నైనాం వ్రత ముపనయతి ।

జాతకర్మ వామంకరణములు

సం॥ స్పృశతు జీవాతవే జీవనస్యాయా అగ్నిస్యామాత్ర యా జగత్స్యే
 వర్తన్యా ॥ ౭౮౬౫ ॥ యదన్య వీర్యా దేవస్యా సవితోభ్యుజతు జీవాతవే జీవన
 స్యాయా ఇమమగ్నాయుషే వర్తనేకృద్వి త్రియగ్గం రేతోపరుణ సోమరాజన్మ
 మాతేవాస్య అదితేశస్యయచ్చ విశ్వేదేవా జరదష్టి ర్ధధా ॥ ౭౮౬౬ ॥ అగ్నిరాయు
 ష్టాన్య వనస్పతిలి రాయుష్టా నేనత్వా ॥ ౭౮౬౭ ॥ యుష్మంతంకరోమి
 నోమతాయుష్టాన్య ఓషధీర్వర్ష ఆయుష్టాన్య దక్షిణాభిర్వృష్టి యుష్మత
 బ్రాహ్మణే రాయుష్మధేవా ఆయుష్మనస్సే మృతేన ఏతర ఆయుష్మన్తస్సే

స్వధయా 2 2 యుష్మన్ స్వనత్వా 2 2 యుషా 2 2 యుష్మన్తంకరోమి॥

బ్రా॥ అపాం యోద్రవతేరణః తమహమస్మి అముష్మాయణాయ॥
తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయ గృహ్మమి॥ అపాయతీర్మోరణః తమహమస్మి
అముష్మాయణాయ॥ ఓజసే పీర్యాయ గృహ్మమి॥ అపాయో మధ్యకోరణః
తమహమస్మి అముష్మాయణాయ॥ పుష్టి ప్రజననాయ గృహ్మమి॥
అపాయో యజ్ఞ యోరణః తమహమస్మి అముష్మాయణాయ॥ ఆయుషే
దీర్ఘాయుక్తాయ గృహ్మమి॥ తతమానం భవతి ప్రతితిష్ఠతి॥

అస్మప్తాశ్మకు

సం॥ నవోనవోభవతి జాయమానో 2 హగ్ం కేతురుష సామేత్వగ్గే॥
భాగం దేవేభ్యో విదధాత్వాయ స్పృచ్ఛద్రమాస్తరతి దీప్తమాయుః॥
నవోనవో భవతి జాయమానః తిథిరోనువాక్యా భవత్కాయురేహస్మి
న్ తయాదధాతి యమాధిక్యా అగ్ంఽపమాప్తాయయన్తీతి యాజ్ఞేవేన
మేతయాప్తాయయతి॥ తతమానం భవతి ప్రతితిష్ఠతి॥

ఉపనయనముకు

సం॥ ఓజసే జుహోమ్యాజ్ఞో విదన్యాజ్ఞో మామా హసీన్యా 2 హమోజ్ఞో
హసీషం మామామాజ్ఞో హసీన్యూర్మ త్రాజస్యి వ్రాజస్వత్యం దేవేషు భూ
యా త్రాజస్వంతం మామాయుష్మన్తం వర్చస్వంతం మనష్యేషు కరు వాయో
శ్చీత్వా 2 పాంధ్ర త్రాజసే జుహోమి సువర్చిదస్య సువర్చామా హసీన్యా
2 హగ్ం సువర్ హసీషం మామాగ్ం సువర్ హసీన్యయమేధాం మయి

సం॥ మయ్యగ్నిస్తేకోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యాస్త
శ్చీరుందధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయిసూర్యో భ్రాతౌ
పదాతు॥

అ॥ మేధాదేవీజుపమాణాన ఆగాద్విక్వాచీభిద్రా సుమనస్సమానా
నామౌబాష్టా సురమానా దురుక్వాన్మహర్షదేమ విదధేసువీరాః త్వయా
నామౌబుష్మిర్భవతి దేవిత్వయా బ్రహ్మగతశ్రీరుతత్వయా త్వయా జుష్ట
గీతం విస్తతే వసుసానోజుషస్వ ద్రవితోన మేధే॥ మేధాంమ ఇన్ద్రో
గదాతు మేధాందేవీ సరస్వతీ॥ మేధాంమ అశ్వినా పుభావాధత్తాం పుష్క
ర్మజా అష్టరా సుచయామేధా గర్భరేషు చయన్తనః॥ దైవీం మేధా
ర్మజ్యతీ సామాంమేధా సురభిర్భువత్కాగ్నిస్సాహే॥ అహంమేధా సురభి
భాక్తరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతీజగన్మయా తిష్ఠన్మతీ పయసా పిన్దమానా
సామాంమేధానుప్రతీకాభిషేషమ్॥ మయిమేధాం మయిప్రజాంమయ్య
గ్నిస్తేకోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యాస్తశ్చీరుందధా
తు మయిమేధాంమయిప్రజాం మయిసూర్యోభ్రాతౌదధాతు॥ తతమానం
భవతి శతాయుః పురుషశ్చతేంద్రియ ఆయుష్యేనేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

వివాహముకు

సం॥ అహస్మిన్వైవ్ర వాయవో గృహ్యతే తస్మాదన్త వాయవ
స్థియతనో సప్తమే 2 హజ్యాక్రో గృహ్యత అగ్నయణస్యవా ఏతదాయతనం

యథాస్త మహాస్యస్మి ఇన్ద్రియైః గృహ్యతే తస్మాద్భుక్తస్యాయతనైః ॥ ౧౭ ॥
 హాన్యాగ్రయణో గృహ్యతే ధన్యాగ్రస్త్వేన తద్వివాహయతి ప్రవశ్యసో వివాహ
 మేచ్ఛోతి యఏవంవేదాథో దేవతాభ్య ఏవయత్తే నంవిదంధరాతి తస్మాద్విద
 మస్యోఽన్యస్మి దదాతి ॥

అ॥ తయారేతావత్సా వహారాత్రే॥ పృథివ్యా అహః॥ దివో రాత్రీః
 ॥ తాఅవిస్మయో దమృతి ఏవభవతః॥ తయారేతావత్సా॥ అగ్ని శ్చాదిత్యశ్చ॥
 రాత్రేర్భుధుః॥ శ్వేత ఆదిత్యః॥ అహ్నోఽగ్నిః ॥ ౧౮ ॥ తామో అరుణః॥ తా
 అవిస్మయో దమృతి ఏవభవతః॥ తయారేతావత్సా॥ వృతశ్చవైద్యురశ్చ॥
 అగ్నేర్భుతః॥ వైద్యుత ఆదిత్యశ్చ॥ తాఅవిస్మయో దమృతి ఏవభవతః॥ తయో
 రేతావత్సా ॥ ౧౯ ॥ ఉష్ణాదనీచరశ్చ॥ వృతస్యోష్ణా వైద్యుతశ్చనీచరః॥ తౌతా
 వేవ ప్రతివద్యతే॥ సేయగ్ంరాత్రీ గృహ్యతేప్రత్యే సంవసతి॥ తస్మాన్వా ఏత
 ద్భుజామ్॥ యద్రాత్రోరశ్చయః॥ యథాగ్ంయోష్ణా ఉష్ణామ్॥ ఏవ వేతస్యా
 ఉష్ణామ్॥ ప్రజయప్రుప్రజాయావ పవభిశ్చభవతి॥ యఏవంవేద॥ ఏత
 ముద్యన్త మహియన్తంచేతి॥ ఆదిత్యః పుణ్యస్యభుధుః॥ అథవపిత్రాశ్చరసః ॥
 ౩॥ తతహానంభవతి శతాయుఃపునపశ్యతేద్వయం యమ్యేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

పదస్థముకు

సం॥ నయేదైహ్యో వృశ్శ్చేత్రయద్వైష్వ కర్మణాని జుహోతి సదస్యా
 నేవతత్త్రిణ త్కస్మేదేవానో పపుషే చికిర్భుతయ మూళిరాదమృతి వామమ

శ్చుతః॥ పుమాన్పుత్రోజాయతే విస్తతేవస్సధ విశ్వేఅరసా ఏధతేగృహః॥
 ఆశీర్ధాయా దమృతి వామమశ్చుతా మరీచోరాయ సుచతాగ్ం సమాకసా॥
 యఅఽసివభృం దుగ్ం కుమ్భ్యానహేష్టేన యామన్మమతిం జహోతుసః॥
 సర్పిర్దీప్తి (॥) పీవర్యశ్చ జాయాపీహసః పుత్రా అకృతానో అస్య॥ సహజా
 నిర్యమృ మఖస్యమాన ఇద్ధాయాశిరగ్ం సహకుమ్భ్యాఽదౌత్॥ ఆశీర్ధ
 షీర్ధముత సుప్రజాన్యమిషం దధాతు ప్రవిణగ్ం సవర్చసమ్॥ సజ్జయ
 న్నేత్రాణి సహనాఽహమిన్ద్ర కృణ్వన్ అన్యగ్ం అధాన్యవత్సాన్॥

త్రా॥ ఆశీర్ధమైవై తామాశాన్తే పూర్ణపాత్రే॥ అన్తతోఽనుష్ఠభా॥ చతు
 పృద్వా ఏతచ్ఛ్రవః ప్రతిష్ఠితం పత్నీయై పూర్ణపాత్రే భవతి॥ అస్మిన్లోకే ప్రతి
 తిష్ఠానీతి॥ అస్మిన్మందలోకే ప్రతితిష్ఠతి॥ అథోవాన్యా అనుష్ఠకే॥ వాక్షీధునమ్॥
 ఆచారేణ ప్రజననమ్॥ ఏతస్యా ద్వైమిధునా ద్విద్యోతమానస్సనయన్ వర్ష
 తి॥ రేణ్నిజ్జన్మ ప్రజా ప్రజనయన్మ॥ యద్వై యజ్ఞశ్చ బ్రహ్మణా యుజ్యతే॥
 బ్రహ్మత్రానైతస్యవిహింశః॥ అద్భుతాస్త్రైః॥ విముక్తంవా ఏతద్వయోక్తం బ్రహ్మణా॥
 అదాయైవత్పత్నీ సహప ఉప్యవీర్షితే తాన్వై॥ అజ్ఞాలో పూర్ణ పాత్రమానయతి॥
 రేతవిహస్యం ప్రజానందదాతి॥ ప్రజయోహి మనుష్యేపూర్ణః॥ ముఖంవిమృ
 ష్టే॥ అపబ్బుధ్వైవ రూపం కృతోవీర్ష్యతి॥ తతహానం భవతి .... ప్రతితిష్ఠతి॥

నాకదలియందు

సం॥ అగ్నిర్దేవతా వాకోదేవతా..... దిలాయత్యా॥

బ్రా॥ స్వతః అగ్ని సమిధస్త జ్వలన్తః । స్వదేవయ స్వధామ త్రియాణి
 సప్తహూతా అనువిద్వాన్ । స్వయోసి రాపృణస్య ఘృతేన । ప్రాచీదిక్ ।
 అగ్నిర్దేవతా । అగ్నిగ్ం సదిశాం దేవం దేవతానా మృచుతు । యోమై తస్యే
 ద్రికోఽభిదాసతి । రక్షణాదిక్ । ఇస్త్రోదేవతా । ఇస్త్రగ్ం సదిశాం దేవందేవ
 తానామృచుతు । యోమై తస్యే ద్రికోఽభిదాసతి । ప్రతీచీదిక్ । సోమో దేవతా ।
 సోమగ్ం సదిశాందేవం దేవతానా మృచుతు । యోమై తస్యే ద్రికోఽభిదాసతి ।
 ఉదీచీదిక్ । మిత్రావరుణో దేవతా । మిత్రావరుణో సదిశాం దేవోదేవతా
 నామృచుతు । యోమై తస్యే ద్రికోఽభిదాసతి । ఉర్వాదిక్ । బృహస్పతిర్దేవతా ।
 బృహస్పతిగ్ం సదిశాం దేవందేవతానా మృచుతు । యోమై తస్యే ద్రికోఽభి
 దాసతి । పురుషోదిక్ । పురుషో మేతాహుస్వ మర్దయతు ॥ శతమానం భవతి
 శతాయుః పురుషశ్చతేస్థియ ఆయుష్యేస్థియే ప్రతితిష్ఠతి ॥

మాతనవరూప్రవేశముకు

సం॥ ఉదేనముత్తరాం నయాగ్నేస్సుతేనాహుత । రాయస్సోషేణ
 సోంస్రుజ ప్రణయారధినేన । ఇప్రేమం ప్రతరాజ్యధి సజాతానా మసద్యతీ ।
 సమేనం వర్చసాస్రుజ దేవేభ్యో భాగధానత । యస్త్వకుర్వో హవిగ్మహే
 తమగ్నోవర్దయాత్వమ్ । తస్మైదేవా అధిభవన్తయజ్చ బ్రహ్మణ స్తుతిః ॥

సోనోదేవీ.....బ్రహ్మణస్తుతిః । ధ్రువంతే ..... ధ్రువమ్ ॥

శతమానం భవతి ..... ప్రతితిష్ఠతి ॥

సప్తమధ్నారాధ్యతాశ్చన్వితీభవన్తః శ్రీమనోమహానోఽను గృహన్తు ॥

తథాస్తు ॥ ఇతి సభాసదై ప్రతివచనం సర్వత్ర ॥

సందర్శనమారోణ

ఉత్సవయై

అయంవటుః మధురకంఠస్వరాధీత ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ
 సంహితా బ్రాహ్మణ వేదవేదాంగ సకలవిద్యా పారణ్యతో భూయాదితి భవన్తః
 శ్రీమనోమహానోఽను గృహన్తు ॥ తథాస్తు ॥

అస్యవటోః ప్రణవత్రద్దామేదా ప్రజ్ఞాధారణాసిద్ధిర్యాయాదితి
 భవన్తః శ్రీమనోమహానోఽను గృహన్తు ॥ తథాస్తు ॥

విశాఖానమయే

అనయోర్దంపకోఽజానకీ రఘునారయకావివ పరస్పర పర మాను
 రాగ రజ్జిత సరస సల్లాసోల్లాస లసితో భూయాస్తామితి భవన్తః శ్రీమనో
 మహానోఽను గృహన్తు ॥ తథాస్తు ॥

అస్యగుహే మహాలక్ష్మ్యః స్థైర్య నివాస సిద్ధిర్యాయాదితి...న్తు ॥

అస్యగుహే ధనకనకవస్తువాహన సమృద్ధిర్యాయాదితి...న్తు ॥

ఆవస్తరాకార్యం వంశాభివృద్ధిర్వైన్వతి...న్తు ॥ తథాస్తు ॥ మంగళహారతి ॥

ప్రథమభాగం సమాప్తం

సంస్కార చింతామణి:

ద్వితీయ భాగం:

శ్రీగణేశాధ్యక్షీర్పణిషత్, మహాన్యాసము, శ్రీరుద్రనమకము, శ్రీరుద్రచమకము, దశకాస్తులు, ఘోషకాన్తి, చిల్వాస్తోత్రరశతనోత్రము, శ్రీరుద్రహోమవిధి, శ్రీసూక్త, పురుషసూక్త, మన్యసూక్త, పురుషసూక్తపూజావిధానము, శ్రీసూక్తపూజావిధానము, నీరాజన, మంత్రపుష్పము మొదలగు పూజావిధానములు.

నక్షత్రపూర్వక అదిత్యాదినవగ్రహకాన్తివిధానము, నవగ్రహపీఠిక, నక్షత్రదేవతారాధనము, నక్షత్ర మండలము, నక్షత్రపూర్వక నవగ్రహహోమవిధి, నక్షత్రేష్ఠి మొదలగు కాన్తివిధానములు.

విచ్చిన్నోపాసనము, అట్టికమస్త్రము, అన్నసూక్తము, అధిశ్రవణము, ఉదకకాన్తి మొ॥వి అన్నియూ క్రియావివరణ సహితము.

408 పేజీలు.

మూల్యము : రూ. 200/-లు

గ్రంథములకొరకు మీరు సంప్రదించవలసిన మా చిరునామా:

088889 - 250 528 / 529, సెల్ 92474 13912, 929860 58090

ద్విభాష్యం నోడరులు

శ్రీలక్ష్మీ వేంకటేశ్వర నిలయమ్, డోరుపెం 5-4-1042405,

సీతయ్యగారి కోట, పిఠాపురమ్ - 533 450.

(కూ॥గో॥బల్ల, ఆంధ్ర)

భవిష్యోత్తర పురాణోత్త సూర్యనమస్కార కల్ప

శృదావిధానముగా సూర్యపూజ, ద్వాదశావరణ పూజ, అర్ఘ్యప్రదానవిధి, మహాసారనమస్కారవిధి, ప్రత్యేక అరుణమంత్ర విభాగ సమస్కారవిధి, సూర్యనమస్కారవిధి, సూర్యరూపనము, అదిత్యపూజయము, మొ॥అద్విఅంశములుగల సూర్యపాసన గూర్చిని సంపూర్ణ గ్రంథము. వెల : రూ 100/-లు

శ్రీ లక్ష్మనర్త ప్రకకల్పమ్

స్త్రీప్రాయశ్చిత్త, ఋషిపంచమీ, కాంస్యపాత్ర, పూజా, కథా, క్రియావివరణము.

స్త్రీప్రాయశ్చిత్తము, మృత్తికాస్నానములు, పంచగవ్యప్రాశనము, సర్వకోభిద్రమండలము, ఋషిపంచమీ, లక్ష్మనర్తప్రకము, కాంస్య పాత్రప్రకము, కమలవర్షిప్రకము, వాటిమంటపారాధనలు, సహస్ర నామావళులు, కథలు, హోమములు, దానములు సామగ్రిజాబితాలు మొ॥వి క్రియావివరణ సహితముగా వ్రాయబడిన గ్రంథము.

వెల: రూ 200/-లు

గ్రంథములకొరకు మీరు సంప్రదించవలసిన మా చిరునామా:

088889 - 250 528 / 529, సెల్ 92474 13912, 929860 58090

ద్విభాష్యం నోడరులు

శ్రీలక్ష్మీ వేంకటేశ్వర నిలయమ్, డోరుపెం 5-4-1042405,

సీతయ్యగారి కోట, పిఠాపురమ్ - 533 450.

(కూ॥గో॥బల్ల, ఆంధ్ర)

ఈ పుస్తకములకు
సంప్రదించవలసిన చిరునామా :
ద్వీభాష్యం సోదరులు
సీతయ్యగారి తోట, పిఠాపురం - 533 450,
తూ.గో.జిల్లా, ఆంధ్రప్రదేశ్ : 95057 56234,
ఫోన్ : 08869-250528, 250529

నింసూర్ చినామేటి:

ప్రథమ భాగం

మహావైష్ణవ పూజ్య గురుదేవులు
నింసూర్ చినామేటి శర్మ అవధానిగారు

శ్రీమదాపస్తమ్బ మహర్షయే నమః

నింసూర్ చినామేటి శర్మ అవధానిగారు
ద్వీభాష్యం సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి